

AZ
ERDŐ

XI. ÉVFOLYAM

1917

AZ ERDŐ

erdészeti és vadászati szaklap, kisebb erdők birto-
kosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és
vadőrök részére.

1917. év.

Megjelenik minden hónap 1-ső és 15-ik napján.

XI. évfolyam.

Árk: 3762

Előfizetési ára egész évre 4 korona.

Szerkeszti: BALOGH ERNŐ m. kir. főerdőtanácsos.

Tulajdonos és kiadó

^{az}
ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Szerkesztőség: Budapest, V., Zoltán-utca 16. szám. (Telefon 84—92.)

Kiadóhivatal: Budapest, V., Alkotmány-utca 6. sz. (Telefon 37—22.)

**OEE Könyvtár
ÁII.EII. 2018**

BUDAPEST

1917

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
KÖNYVTÁR
2018. ÉVI 8105. JEL. NÁ

TARTALOM.

I. Szerzők.

	Oldal
Balogh Ernő: A járási erdőőrök helyzetéről	84
Bárony István: Madár-otthon	110
„ „ Vadkarak	51
„ „ Vadvédelem	4
Bászel Elek: A baromfiak félretojásáról	45
„ „ A baromfiak meszes lábáról és azok gyógykezeléséről	122
„ „ A baromfiak téli elhelyezéséről	112
„ „ A baromfiak tojása véséről és a lágyhéjú tojásokról	75
„ „ A libatörzsek összehállításáról	135
„ „ A pulyka tenyésztéséről	32
„ „ A szénszava vas és foszforsava vas mésznek olcsó etetése	97
„ „ A téli csibenevelésről	7
„ „ A téli tojásokról	20
Böhmerle Emil: Az éger vetése	9
Fodermayer Részó: A téli fagykarakról	86
„ „ Az erdei utakról	109
„ „ Tanulságok az elmúlt téleiről	42
Gy. K. Miből táplálkoznak a növények	112
Gyöngyöshalászi Takách Gyula: A kopózás	40
„ „ Az agancsok bírálata	134
Hrebay Emil: A rendszeres házinyúltenyésztésre vonatkozó tudnivalók	56, 67, 99
Ignác Sándor: A méhésztéli foglalkozása	8
„ „ A rajbefogás	76
„ „ Hogyan készítsük a mülépet?	32
„ „ Mi az oka az ideai kevés méztermésnek?	98
„ „ Műrajkészítés	55
„ „ Tanulságok az ideai télből és a méhek tavaszi átvizsgálása	44
Jaccard P. dr.: A fák vastagodásáról	1, 13
K. M.: A vad ürüke	19
Körmöczy Illés: Gyenge csibéknek sikeres felnevelése	21
Lenhard Antal: Egy fontos gyógynövényről	55
Lonkay Antal: A vörösfenyő	130
„ „ Lucfenyveseknek magról való felújítása	37
Pirkner Ernő: A többszermelés kérdése	93
Roth Gyula: A gyantatermelésről	61, 73, 81
Simonffy Gyula: A völgyzárók halászati hasznosítása	16, 30
Tibori János: Levél a szerkesztőhöz	42
Török Sándor: Levél a szerkesztőhöz „Az Erdő” tízéves fennállása alkalmából	6
Zier Árpád: A szalonkákáról	21
„ „ Többszermelés az erdőgazdaságban	25

II. Szerző neve nélkül megjelent közlemények.

A fák pusztulása a háború következtében	16
A hadbavonult kincstári erdészeti altisztekről	18, 85
A háborúban rokkanttá lett erdészeti alkalmazottak segélyezésére szolgáló alapra befolyt adományok	75

A kopárokon alkalmazott erdőőrök véglegesítése	136
A közszolgálati alkalmazottak újabb háborús segélye	118
A legkönnyebb fa	10
A lovak tisztafa-mérgezése	10
A népek alkoholfogyasztása	100
A nikkel 20 filléres bevonása	69
A nyári időszámítás újabb életbeléptetése	46
A szellemi munka ideje	10
A tintaczeruza veszedelmes volta	136
A tügylisztharmit	49
Az állami alkalmazottak anyagi helyzetének javítása	74
Az állami nyugdíjasok, özvegyek és árvák háborús segélye	86
Az állami tisztviselők nagygyűlése	39
Az állami tisztviselők nagygyűlése és ruhabezserzési segélye	65
Az állandóan alkalmazott havi béresek és napi béresek családipótléka	113
Az erdészeti tápintézetek az 1916—17. tanévben	96
„Az Erdő” 1916. évi tisztá jövedelme	43
Az „Országos Erdészeti Egyesület” 1916. évi közgyűlése	4
Csigák kipusztítása a zöldségeskertből	45
Douglas-fenyő a jövő amerikai fája	54
Elfogott szökevény hadifoglók	10, 21, 33, 58
Előzetési díjak nyugtázása 11, 23, 34, 47, 59, 71, 79, 91, 102, 115, 126, 137	
Erdőőri és vadőri szakvizsgák eredménye	31, 135
Fatermelési osztály	46
Festett padlók kezelése	58
Gyűjtünk gyógynövényeket	69
Halálozás	9, 21, 33, 46, 58, 69, 101, 113, 123
Helyreigazítás	10
Hibaigazítás	10
Hírek a hadbavonult kincstári erdőtisztekről	58, 86, 114, 123
Hősi halál	9, 21, 33, 100
Idősebb fák átültetése	22
India erdőgazdasága	120
Katonai előléptetés	123
Kerti nuak alapozása	34
Kitüntetés	100
Kormányváltás	77
Lámpaüvegek tartásbba tétele	10
Lát-e a nyúl előre?	45
Levéltek írtása	10
Lőtt vad kezelése elszállítás előtt	10
Magyar Vadászok Országos Szövetsége	77
Meggyilkolt főerdőmérnök	136
Meghívó a beszercebányai altiszti segélyegylet közgyűlésére	33
Megjutalmazott erdészeti altisztek	100
Mennyi kávé fogy évente a világon?	101
Mibe kerül egy hadihajó?	58
Nevelési segély a hadiárvaaknak	78

	Ólál
Névváltoztatás	100
Nyugdíjbiztosítás	33, 69, 136
Olaszország veszteségei mükiesei révén	58
Olvasóinkhoz	117, 129
Pályázat hadiözvegyek és árva részére	33
Pályázati hirdetés az erdői szakiskolák tanulóinak felvéte ügyében	77
Pseudotsuga Douglasii Carr.	54
Sarokkövek megvédése a kutyaak bepiszkítása ellen	46
Siketnák részére alapítványi helyek	58
Sörét beszerzése	69, 113
Sörétátlázat	121
Szörme-árak	21
Tomasovszky Imre : «Az erdőaltiszt vádkerületi teendői» című műve elfogyott	136
Változások az erdészeti szolgálat köréből 11, 22, 34, 46, 59, 70, 78, 89, 101, 114, 125, 137	43
Veréb és fülemile küzdelme egy mókussal	43

III. Az «Erdészeti és Vadászati Állisztek Országos Szövetsége» közleményei.

Nyugtázás	11, 22
-----------------	--------

IV. Hivatalos közlemények.

A bárcza elvesztése esetén való eljárás szabályozása	59
A díjnokok és napibéresek ruhabezserzési segélye	101
A fegyveradóról és a vadászati adóról szöő 1883 : XXIII. t.-cz. né- mely rendelkezéseinek helyes értelmezése	88
A fuvarpénzpótlék felszámításának jogosultsága s annak el- bíralása	89
A kőbor ebek kiirtása tárgyában	22
A közszükségleti célokra szükséges faanyagok kitermelésének biztosítása	124
A lakbérnyugdíj folyósításának kezdőidőpontja	88
A madárvonulások megfigyelésének megszüntetése	125
A pótilteményként engedélyezhető tűzifa mikénti kiszolgál- tatása	101
A vadászeselések részére szolgáló vadászati jegyek kiszolgáltatása iránt benyújtott bejelentések látamozása	87
A vad és vadhús forgalmának szabályozása	124
Az állandóan alkalmazott havibéresek és napibéresek család- pótléka	114
Az illetménytűzifa eladásának tilalma	101
Hirdetmény az állami erdei faesemeték adományozása tárgyában	69
Sörét beszerzése ügyében	87
Vadforgalmi iroda szervezése és a vadzsükséglet biztosítása	123

V. Tárcaák.

Bárony István : Amikor Gárdonyi vadászott	130
« » Jobb világ volt régen	94
« » Megjött	118
M Hrabovszky Julia : Angol segítség	50

VI. Közérdekű szerkesztői üzenetek.

A házinyúltenyésztés és értékesítés beszerzési forrása	23
Az erdői szakvizsga kellei	102
Az erdőörök eseléd mivolta	35
Áesimesteri vizsga	23
Államerdészeti alkalmazottak népfelkelői szolgálat alóli men- tessége	115
Betegség esetén járó díjazás	115
Csendőrségi nyugdíj állami szolgálatba való átlépés eseté- ben	103
Dió vetése	71
Eltévedt sebzett szarvas levágása	80
Engedély nélküli vadászás	11
Erdői szakvizsgához tankönyv	11
Erdőörök eseléd mivoltáról	126
Erdőörök útadója	23
Épületek becslése	47
Famesteri minősítés	23
Fegyverrel idegen vadászterületre lépés	11
Gyógyárú kereskedők	79
Hadi szolgálatra behívottak családtagjainak járó segély	60
Katonai szolgálat beszámítása a nyugdíjba	103
Katonai tanintézetek	137
Kinestári erdőörök jávadalmazása	103
Kőbor eb elpusztítása	35
Lóporok közti különbség	103
Mézhor készítése	79
Napibéresek ruhabezserzési segélye	80, 91
Napibéres kinestári erdőörök fajárandósága	35
Nyugdíjas állapothban nősült egyén özvegyének nyugdíja	35
Nyugdíjba beszámítható szolgálati idő	126
Nyugdíjpótló egyesületek	23
Olom átütése sörött	71
Sörét készítése és számozása	47
Szappanfőzés	23
Szökevény hadifoglyok elfogásáért járó jutalom	23
Szörmeárak	137
Vadászás engedély nélkül	11
Várakozási idő leszállítása	115
Vízhatlan borkenőcs	23

Előfizetési ár:

Egész évre — — — 4 K.
Fél évre — — — 2 K.
Negyed évre — — — 1 K.
Egyes szám — — 20 t.

AZ ERDŐ

Hirdetések

egy hasábos garmondse-
des milliméter soronkint
10 fillérrel, táblázatos és
garmond betűnél kisebb
betűfaj szedés másfélse-
res egységárral számítá-
tik. — Az egész oldal négy
hasáb széles.

Előfizetőknél az álláske-
relet és kínálat rovata
rövid közlésekre díjtalan-
ul áll rendelkezésre.

Szerkesztő:
BALOGH ERNŐ
m. kir. főerdőtanácsos.

**Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői,
erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.**

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Az előfizetési ár „Az Erdő” kiadóhivatala címén Budapest, V.,
Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendő a lap szét-
küldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szerelmi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) „Az Erdő”
szerkesztőséghez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők.
Kéziratok vissza nem adatnak.

„Az Erdő” munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz.
A lap után netalan származó jövedelem teljes egészében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítat-
tatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

A fák vastagodásáról. (Jacard P. dr. után.)
Az „Országos Erdészeti Egyesület” 1916. évi közgyűlése.
Vadvédelem. (Bárony István.)
Lévlé a szerkesztőhöz.
Gazdasági tanácsdó: A téli csibenevelésről. (Bázel Elek.) — A mé-
hész téli foglalkozása. (Ignác Sándor.)
Különjélek: Az éger vetése. — Hósi halál. — Halálozás. — Hibaiga-
zítás. — Elfogott szökevény hadifoglyok. — Lát-e a nyúl előre? —
Lött vad kezelése elszállítás előtt. — A szellemi munka ideje.
Lámpaüvegek tartásából tétele. — A lovak tisztafarmérgése. —
A legkönnnyebb fa.
Az „Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége” köz-
leményei.
Változások az erdészeti szolgálat köréből.
Előfizetési díjak nyugtázása.
Szerkesztői üzenetek.

A fák vastagságodásáról.

(Jacard P. dr. zürichi tanár értekezéséből.)

A növényélettannak ez a nehéz problémája Sachs, Hartig R., Wieler, Kny stb. kutatásai óta ügyszólván egészen elvesztette a tudósok érdeklődését és szinte feltűnő, hogy a legújabb munkák is milyen röviden tisztázzanak át ezen a kérdésem. Azzal ugyan már régen tisztában vannak a tudósok, hogy a fák vastagságodását az év-
szakok befolyásolják, s hogy ennek folytán a fa szövete-
ben elkülönülések, rétegződések mutatkoznak, de mind-
ennek kielégítő magyarázata fölött még ma is igen el-
térők a tudósok véleménye. Nem tudják magyarázatát
adni a kambiumsejtek* ama csodálatos sajátságának sem,
hogy minden látszólagos külső különbségnek nélkül is hol
farost-sejteket és edényeket, hol pedig háncrestsejteket
képesek létrehozni. Sok tudós meglegszik azzal, hogy
mindennek okát a fa öröklött faji sajátságában keresse.
Ez a nézet azonban ma már nem helytálló, mert Bonnier,
Goebel és Klebs újabb kísérleteiből teljesen bizonyos-

nak vehető, hogy a fa vastagságodását kívülről jövő
erők (világosság, nedvesség, tápanyagoldatok, nehézség-
erő stb.) irányítják és befolyásolják.

A vastagsági növekedésnek legfőbb sajátossága abban
van, hogy a képződött fapalást rétegződést — év-
gyűrűket — mutat, vagyis, hogy a képződött fapalást
szöveti szerkezete évszakonként más és más. Alábbi fejte-
getéseinkben ezeknek a szöveti elkülönüléseknek miben-
létét és okait, a vastagodásnál közreható külső erőket
és élettani okokat, végül a vastagodási folyamatban ta-
pasztalható időszakosságot és a fa alakbeli kifejlődésére
befolyó tényezőket fogjuk ismertetni.

A fa bonctani szerkezetében mutatkozó eltérések, rétegződések.

A tavasszal képződött fapalástot — a tavaszi
fát — az edények nagy száma és az jellemzi, hogy úgy
az edények, mint a fásajték nagyüregűek; a nyár végén
képződött őszi fában ellenben az edények és fásajték
összelapultak, kisüregűek, s az edények száma kisebb.
Az edénydús tavaszi pásztárolt általánosan az a nézet,
hogy az edényeknek, még pedig a túlnyomóan tágas üregű
edényeknek kifejlődését az élénk víz- és táplálóanyag-
szállítás teszi szükségessé. Az őszi pásztárolt jellemző
kisüregű sejtek képződésére már nem olyan könnyű magya-
rázatot találni. De Vries természettudós azzal, hogy a
fa héjára a tavaszi időszak tartamára erős kottést alkalm-
mazott, sikerült olyan évgűrű-képződést elérnie, a mi
az őszi fa jellegével bírt; egy a kambiumig ható héj-
hántással viszont sikerült tavaszi fához hasonló évgűrű-
képződést létrehozni. Ezzel a kísérlettel De Vries bizonyí-
tottnak vette azt a feltevést, hogy a szükdényű őszi
pásztá képződését a héj ellentállása — a héjnyomás —
okozza, a mi nyáron át fokozódik, azután a téli időszak
alatt a héj hosszanti elválása folytán ismét megszűnik.
Ez a feltevés azonban nem soká maradt észrevétel nélkül.
Legelőbb Russow tette ellene azt az észrevételt, hogy
miután a héjnyomás állandóan megvan, semmiesetre
se idézhet elő olyan hirtelen változást a fatest szöveti
szerkezetében, a milyen hirtelen, átmenet nélküli válto-
zás a tavaszi és az őszi pásztá között tényleg észlelhető;

* Kambium az a szövet, amely a héjrész és a farész között van s
amely sejtjeinek osztódása által egyrészt a fatestet, másrészt a
háncrest vastagítja; sejtjei négyélűek, hosszúak, piasmadúsak; a
kambium — magyarul *növeztő szövetnek* lehetne nevezni — igen
fontos, mert elpusztulásával a fa növekedni többé nem képes.

másrészt, hogy a héjnyomásnak a héjszövet képződésében is hasonló változást kellene előidéznie, a mi pedig nem tapasztalható. *Russow* a tavaszi és az őszi pászta elkülönülésének okát a sejtnyomásnak a kambiumban beálló csökkenésével és a kambiumsejteknek őszi megduzzadásával próbálta magyarázni. *Wieler*, hogy *Russow*-nak ezt az elméletét kísérletekkel is bizonyítsa, igyekezett a kambiumsejteknek nyomását a különböző évszakok idején meghatározni, de lényeges eltéréseket a nyomások között nem talált. *Wieler* a sejtnyomásnak fiatal hajtások kambiumában 13—16, a bésugarakban pedig 13—21 légköri nyomásnak találta. Ha ezek az adatok helyesek, akkor a héjnyomásnak a nyár végén 13—16 légköri nyomásnál mindenestre nagyobbak kellene lennie, hogy az őszi pásztára jellegzetes sejtkepződést előidézhessen. Azonban *Krabbenak* friss héjon végzett kísérletei azt mutatták, hogy a héjnyomás az egész éven át csaknem egyforma és $\frac{1}{2}$ —1 légköri nyomásnál sohasem nagyobb. A héjnyomás-elméletet ezek a kísérletek tehát megdöntik; de egyébként sem állhat meg ez az elmélet, mert ha a héj általában akadályos lehetne is a sejtek szabad kifejlődésének, ez semmiesetre se lehetne olyan mérvű, hogy a kambiumsejtek visszafejlődését előidézhessen. A héjnyomás létezését azzal is igyekeznek bizonyítani, hogy a héjnak hosszanti behatása a forradási párkányok képződése által tulajdonképpen vastagodási gyarapodást eredményez. Nem szabad azonban felednünk, hogy ennek tisztán élettani okai vannak.

Az őszi pászta sejtjeinek lapultságát a *sejtfalak megvastagodása* is okozhatja. Az olyan növényeknél, amelyeknél a gyengén fejlett gyökérzettel csak gyenge anyagcsere lehetséges, a sejtek még a tavaszi fában is vastagfalúak. *Wieler* szerint a sejtfal-vastagodást mesterségesen is előidézhethjük. Ha ugyanis nedvességet kedvelő növényeket cserépekben csak mérsékeltan öntözünk és azután nyárra ismét nedves földbe kültetjük, úgy ezeknél a növényeknél az őszi pászta helyén vékonyfalú, nagyüregű sejtekből álló szövet képződik. A sejtfal-vastagodás különösen tözegetalajon álló növényeknél tapasztalható, melyeknél a gyökérzet csak kevés vizet vehet fel, ellenben a lombzat erős napfénynek lévén kitéve, fokozott tápanyag-termelést (assimilációt) végez. A fokozott assimiláció következtében erősen telített tápláléknedvek áramlanak a kambiumszövetbe, ott a sejtekben igen magas nyomást fejtenek ki, míg ezzel szemben a vízvezetésre szolgáló faszajtók és edények duzzadási feszültsége a vízhiány következtében alacsony. Mivel ilyen körülmények között a kambium sejtjei kellőképpen nem képesek kiterjeszkedni, s a fölösleges tápláléknedvek is a sejtfalak vastagítására fordítatnak, — kisüregű, vastagfalú sejtek állnak elő.

Köztudomású, hogy a sejtek nagyságbeli és alakbeli kifejlődésére befolyással van a sejtnedvnek, mint oldatnak a feszültsége, vagyis röviden a *sejtnyomás*, a mi ismét a sejtnedv mennyiségétől és telítettségétől függ; továbbá a sejteknek a vízfelvételtől függő *duzzadási feszültsége*. Nagyüregű sejtek képződnek gazdag és magas sejtnyomással előidézhető képzőanyag-áramlás mellett,

ha eközben a vízfeltétel szűk korlátozva, illetőleg ha a vízfelvétel lehetővé válik, mielőtt még a sejtfalak megvastagodhattak volna és mielőtt a szövet duzzadását és áteresztő képessége elernyedt volna. Hiányos vízfelvétel mellett a legjobban táplált faszajt is csak kisüregűre és vastag falúra fejlődhetik. Minden szárazságot kedvelő növény szövete apró üregű sejtekből áll, a melyeknél azonban a sejtnyomás *Fitting* szerint 80—100 légköri nyomást is kitesz. Ezzel szemben homoktalajon nőtt, árnyttörő fák, melyeknél a vízfelvétel túlnyomó, de a képzőanyagtermelés gyenge, — legtöbbször vékonyfalú, tágas sejteket képeznek.

A vízfelvételek tehát rendkívül fontos szerepe van a fatest felépítésében. *Kny* és újabban *Kühns* megfigyelték, hogy egyes fánemek (hárs, juhar) érgyűrűje abban az esetben, ha lombzatukat nyáron hernyójárás folytán vagy más okból elvesztették, előbb olyan sejteket képeztek, a melyek az őszi fát jellemzik; mihelyt azonban lombzatukat visszanyerték, azonnal jellegzetes nagyüregű tavaszi sejteket hoztak létre. Ilyen módon egy és ugyanabban az évben két évgyűrű is képződhetik. Többekévesbbé világosan elkülönült kettős évgyűrűt találhatunk gazdagon kifejtett János-hajtású fáknál is. Ugyanezt az eredményt érte el *Jaccard dr.* hárscesmeteknél mesterségesen a következő módon. Június elején a csemétéket telített tápsóoldattal öntözte, s e mellett a vízfelvételt lényegesen korlátozta. A levelek 8—14 nap múlva megsárgultak és lehulltak; mintegy kétféle pihenés után a rügyek újra kifakadtak, s a fásakak újra visszanyerték lombzatukat. Az évgyűrűket megvizsgálva, megállapították, hogy az első lombhullással őszi fát, a lomb visszaszerzése után pedig tavaszi fát képződött.

Bizonyos fánemeknél tehát módokban van mesterségesen egy második, harmadik évgyűrűt is létrehozni; sőt kedvező feltételek mellett *egyenletes szövettű évgyűrűt* is fejleszthetünk, a melynél semmiféle évszak szerinti elkülönítettség nincs. Ez az eset következik be természetesen úton a nedves forró öv alatt élő örökzöld fáknál, a hol a hőmérsékleti viszonyok csaknem állandóak; hasonló eredményt érhetünk el növényházakban is, a hol a világosság, a meleg és a nedvesség tetszés szerint szabályozható.

Jostnak és *Wieler*nek sikerült fekete ribizskénél, kanadai nyárnál, közönséges riczinusnál *nemcsak egyenletes szövettű, de szakadatlan növekedést* előidézni, a mikor is a növekedés szünetelés nélkül folytonosan tartott, s a tavaszi fa és az őszi fa szerinti szöveti elkülönítés, vagyis az évgyűrű-képződés elmaradt. A mérsékelt égöv fánemai között is találunk alig észrevehető évgyűrűt fejlesztő, lassannóvó fajtát, ilyen például az örökzöld puszpáng és a hamvas hanga. A közönséges borostyánnál évgyűrű egyáltalában nincs, mert a levelek képződés az egész tenyésztési időn át szakadatlanul tart, s tavasszal a lombfakadás igen lassan indul meg.

A felsorolt példák mind azt igazolják, hogy a fatest szöveteiben mutatkozó elkülönülések, rétegződések a vízfelvételt változásával a legszorosabb kapcsolatban vannak.

A növekedési jelenségek és az évgyűrűképződés időszakossága.

A mérsékelt öv alatt a fák növekedési életjelenségeinél bizonyos szabályos időszakosságot tapasztalunk. Ezt az időszakosságot a legtöbb természetudós a *fa öröklött tulajdonságának* tekinti, a mit az idő kezdetén mindenestre az évszakok váltakozása idézhetett elő, de a mi örökösen ismétlődő, idő folyamán a fajnak változhatatlan és öröklődő tulajdonságává lett. Ennek a felfogásnak a hívei kétségnélkül elismerik, hogy ez az öröklött időszakosság mesterségesen előidézett hatásokra, vagy éghajlati változásokra az új viszonyokhoz bizonyos fokig alkalmazkodhatik, s hogy a növekedési jelenségek időszakosságánál bizonyos mérvű eltulodások lehetnek, — de szerintük ezek az eltulodások és a fa szöveti szerkezetében mesterségesen előidézett eltérések sohasem képesek a faj eredeti élettani és bonctani jellegét megváltoztatni, hanem rendszerint csak az időszakosság keretén belül mozognak.

Támogatja ezt a nézetet több lombfánknak az a viselkedése, hogy az ősz beálltával lombját lehullatja, bár a minden tekintetben kedvező időjárás ezt nem teszi feltétlenül szükségessé. Ugyancsak a fenti elmélet mellett szól az is, hogy egyes fanemeink (cseresznye, bükk, tölgy, körte stb.), ha a meleg öv alá helyezzük őket, lombjukat bizonyos pontos időközökben levetik, noha ez az új időjárásbeli viszonyokkal és az évszaktváltozással egyenest ellentétben áll. De vannak viszont olyan fanemeink is, a melyek — ellentétben a fenti elmélettel — a meleg öv alatt az új éghajlati viszonyokhoz alkalmazkodva megváltoztatják eddigi magatartásukat, például kétszer lombosodnak. Dingley Ceylon hegyvidékére vitt európai fánál azt tapasztalta, hogy azok az új klímával szemben a legkülönbözőbb módon viselkednek. Nem lehet összefüggést kimutatni az éghajlati viszonyok és a fa növekedésének időszakossága között azoknál a fánál sem, a melyek az egyenlítő-öv eső zónájában tenyésznek. Ebben a zónában (pl. Jáva szigetén, Buitenzorgban) két évszak van, egy *esős évszak* novembertől februárig naponta esővel s alig pár órai napsütéssel, továbbá egy *száraz évszak* márcziustól októberig, napi 5—6 órai napsütéssel és alig némi csapadékkal. Az itt élő fák tenyészetében szintén megvan az időszakosság, de a tenyészeti időszakok az évszakokkal nem esnek össze. A tenyészeti jelenségek tekintetében a fák itt nemcsak nemek és fajok, de még egyedek szerint is rendkívül eltérők egymástól, mert bár a legtöbb fa novembertől áprilisig, tehát a legnedvesebb és a legkevésbé napos évszak alatt, lombosodik; mégis vannak ugyanahhoz a nemhez tartozó olyan egyedek is, a melyek közül ugyanott és ugyanolyan viszonyok mellett az egyik januárban, vagyis a legnedvesebb időszak alatt fakad, a másik ellenben csak május végén, tehát a legszárazabb évszakban. Vannak továbbá olyan fanemek, a melyeknél évenként változik a lombfakadás ideje; például az egyik évben novemberben vagy decemberben, néhány év múlva pedig csak februárban fakad. Egyes faalakú cserjéknél a lombfakadás az

esős egyenlítői övben az egész éven át szakadatlanul tart, vagyis a rügyek egy része például októberben nyílik, másik része januárban, a többiek pedig júniusban, úgy, hogy ennek következtében egy és ugyanannak a cserjének különböző ágainál különböző a tenyészeti időszak. A tenyészet szünetelésének időtartamában is vannak különbségek, mert egyes fánál ez a szünetelés alig néhány napig tart, másoknál 2—3 hónapig is.

Hogy a nedves, tropikus öv alatt a fák vastagságódása és a kambium-működés mifele törvényszerűségeket követ, — annak felderítésére, sajnos, nagyon kevés kísérlet történt. Annyi bizonyosnak látszik, hogy a kambium-működés a lombhullással itt is véget ér és a lombfakadással újra megindul. De mert valószínűleg a kambium már több nappal a lombhullás előtt befejezi működését, azért a tenyészeti szünetelést közvetlen megelőző időben és a szünetelés után képződött palástok között semmi olyan szerkezetbeli elváltozást nem láthatunk, a mit évgyűrűnek lehetne nevezni. Vannak ugyan fajok, amelyeknél meg lehet különböztetni bizonyos eltérő szerkezetű rétegződést a fa szövetében, még pedig hol a rostsejteknek, hol az edényeknek, hol pedig a plazmás fásjetelek nyomó fellépése által, a mikor is ebben a rétegződésben a tenyészeti működés minden egyes fázisa (magképződés, a tartaléktápanyagok hirtelen felhasználása, részleges lombfakadás stb.) kifejezésre jut, de ezeknél a rétegződéseknél sohasem találhatjuk meg azokat a kisüregű sejteket, a mik a mi faink őszi pásztájára annyira jellemzők.

Bár ezek a tropikus éghajlat alatt tett hézagos kísérletek egyáltalában nem szolgáltatnak bizonyítékot arra, hogy az éghajlati változások és a tenyészeti jelenségek között van-e valami olyan okozati összefüggés, mint a milyen a mi mérsékelt éghajlatunk alatt tapasztalható, mindazonáltal fel kell tételeznünk, hogy az éghajlat befolyása a tenyészetre nézve itt is megvan.

Simon szerint a tenyészeti időszakosság okát a faji szerkezetben kell keresni; az időszakosságban mutatózó változásokat ellenben külső tényezők okozzák; míg azonban a faji szerkezet a tenyészet időnkénti szünetelését teszi szükségessé, addig a külső tényezők a tenyészeti szünetelésnek csak az időpontjára lehetnek befolyással. Klebs ezzel a felfogással szemben a *tenyészetnél mutatózó időszakosságot nem a növények öröklött faji sajátosságának, hanem kizárólag külső körülmények közrehatásának tulajdonítja*. E tekintetben Klebs utal arra, hogy például a bükk bonctani szerkezetében hiába keresnénk a tenyészet időnkénti szünetelésének az okát; a szünetelést kizárólag a táplálékanyagok felvételének a korlátozása okozza, a mit bizonyít az is, hogy a téli szünetelést mesterségesen is meg lehet szüntetni.

A kertészek már évszázadok óta tudják mesterségesen irányítani egyes növények tenyészetét, még pedig igen sokféle eljárással, pl. étergőzők alkalmazásával, meleg vízben fürdetéssel, a rügyek permetezésével, tápsókkal, a héj meghasításával, villanyhatással, újabban igen erős fény alkalmazásával stb. Vannak ugyan növények, a melyek semmiféle mesterséges eljárással sem befolyásolhatók, ennek azonban talán az lehet az oka, hogy az eredményre

vezető eljárást eddig még nem sikerült megtalálni. A bukknél is még csak röviddel ezelőtt szintén ez volt az eset, míg végre Klebsnek sikerült erős szakadatul elektromos fényvel célt érni. Ugyanis egy 38 cm magas, tövével 12 mm vastag bukffászkát szeptember közepén egy 200 gyertyafény erősségű villanylámpa tartós fényhatásának tett ki. Tíz nap mulva a rügyek nyíladósnak kezdtek s újabb 2 nap mulva a kilevedézés teljes volt. 48 rügy közül 32 nyílt ki, de a levelek kisebbek és világosabbak voltak a rendes nyári lombnál. A bukffászkát ezután december közepéig mérsékelt meleg nyíladósházban tartották; ez alatt a fácska elég silány növekedést mutatott ugyan, de csücsrügyét mégis kifejlesztette. December végén 1000 gyertyafényű világításnak tették ki, mire néhány oldalrügye és csücsrügye hajtásnak indult; január 27-én megjelentek az első levelek s a régiak elhervadva lehullottak. Február közepén a második lombosodás is teljes volt; de már március közepén újabb oldalrügyek kezdtek ismét fakadni s ezzel a harmadik lombfakadás vette kezdetét. Ilyenképen a fácska januártól márciusig szakadatlanul fejlesztette a leveleket és a rügyeket. Március végén a fászkát hűvös helyre tették, a hol április végéig a szokásos tenyésztési szünetelésbe esett, a melyből önmagától ébredt fel.

Ez a kísérlet méltán jogosít arra a feltevésre, hogy egyhajlatunk alatt a bukffa téli rügyeinek kifejlődése nem öröklött sajátosságnak, hanem külső tényezők hatásának a következménye. Úgy ez a kísérlet, mint mindazok a kísérletek, a miket beföldi és forró égvőni fanemekkel tettek, — arra a rendkívül fontos következtetésre vezetnek, hogy egyes növényfajok kedvező körülmények között szakadatlan tenyésztésre képesek s hogy külső befolyások alatt a téli tenyésztési szünetelésük időtartamát is képesek megváltoztatni.

Azokat az élettani okokat, a mik a tenyésztés időszakosságát, sőt a fa alakbéli kifejlődését is előidézék, a következő fejezetben fogjuk tárgyalni.

(Vége következik.)

Az «Országos Erdészeti Egyesület» 1916. évi közgyűlése.

1916. évi december hó 13-án tartotta meg az «Országos Erdészeti Egyesület» ezúttal is Budapesten, a nehézközelekedési viszonyok dacára szép számmal egybegyűlt tagok részvételével szokásos évi közgyűlést, Tallian Béla báró, valóságos belső titkos tanácsos, egyesületi elnök elnöklése alatt.

Az elnök megnyitó beszédében az egyesület mélyszéges fájdalomának adott kifejezést I. Ferencz József királyunk halála alkalmából s indítványozta, hogy a közgyűlés I. Ferencz József dicső emlékét jegyzőkönyvben örökítse meg, továbbá hogy IV. Károly királyhoz a közgyűlés hódoló táviratot intézzon. Ezeket az indítványokat a közgyűlés egyhangúlag elfogadván, IV. Károly királyhoz még a közgyűlés folyama alatt hódoló távirat küldetett.

Ezután megemlékezett elnök arról, hogy az «Országos

Erdészeti Egyesület» 1916. évi december hó 9-én történt beemlékezésének ötvenedik évfordulóját és méltatta dr. Bedő Albert nyug. államtitkár, egyesületi alelnök hervadtalan érdemeit, a ki nemcsak az egyesület megalapítása körül szerzett el nem múló érdemeket, hanem 36 év óta mint annak első alelnöke is tevékeny részt vett az egyesület vezetésében. Az egyesület megalapítóit közül immár Bedő Albert az egyetlen, a ki még életben van. Elnök indítványára a közgyűlés Bedő Albert hervadtalan érdemeit jegyzőkönyvileg megörökíti, majd Csik Imre miniszteri tanácsos, egyesületi tag indítványára a közgyűlés dr. Bedő Albertet egyhangú lelkesedéssel az egyesület tiszteletbeli elnökévé választotta meg. Minthogy dr. Bedő Albert gyengélkedése miatt a közgyűlésen, ennek élénk sajnálatára, nem vehetett részt, elnök indítványára egy küldöttség ment dr. Bedő Alberthez, hogy őt az egyesület 50 éves fennállása és az egyesület tiszteletbeli elnökévé történt megválasztása alkalmából üdvözölje.

Bedő Albert dr. a hozzá intézett üdvözlő beszédre megható szavakkal köszöntö meg az egyesület részéről ért kitüntetést, a mi annál inkább jól esett neki, mert ez az egyesület spontán megnyilatkozásából és kollégáinak minden befolyástól ment önzetlen akaratából fakadt.

Ezután Bund Károly egyesületi titkár számolt be az egyesület 1916. évi tevékenységéről. Hangsúlyozta, hogy az erdők okszerű használatát a háború okozta nehézségek dacára fenn kell tartani úgy a hadsereg, mint a hadiipar váratlanul nagy faszükségletének fedezése végett, mint a béke helyreállításával kezdődő helyreállítási munka érdekében, a mely szintén nagy igényeket fog támasztani a hazai erdők iránt. Kíváncsot, hogy a kedvező faértékesítési viszonyok által az erdőbirtokok ne ragadtassák magukat az erdőpusztítással egyértelmű fahasználatokra.

A háborús viszonyokkal egybefüggő kérdések megbeszélése után az új adójavaslatok módosítása érdekében kifejtett egyesületi munkát ismertette, a mely sikerrel járt.

A titkári jelentés tudomásulvétele után megejtett választásokon az igazgató-választmány tagjai lettek: Ambrózy Lajos báró, Arató Gyula, Esterházy Miklós herczeg, Fogassy Gyula, Gegeri Kiss Ernő, Havas József, Jákó Géza, Kálmán Károly, Kendeffy Károly, Koza István, Laitner Elek, Mikes Armin gróf, Nemes Károly, Osztrólczy Géza, Pájer István, Radánssky Antal báró, Schmidt Károly, Tuzson János dr., Wellibil Károly, Zselénsszki Róbert gróf.

Az 1915. évi zárszámadások jóváhagyása és az 1917. évi költségvetés megállapítása után a közgyűlés véget ért.

Vadvédelem.

Irta: Bárony István.

Januárius közepe van, tehát tulajdonképpen a legigazibb tél évadja, ámbar az igazi tél eddigile nem nagyon mutogatta nekünk a foga fehérét. De a mi halad, az nem mindig marad is egyszerűsöd és az erős, kemény tél bár-

mely órában itt teremhet. Akkor pedig szomorú napok következnek az erdő-mező szabad proletárjai nagy részére. Akkor a vadállományunkra alig elvárható szendvedéseket ró a szigorú időjárás, a melyet elsősorban is a hasznos vad mindenféle fajtája fog megsínyleni.

Rendszeres gazdasági szempontból jellemzett hasznos vadunk mindaz, a melyet úgy hűsérték, mint gazdasági viszonyaink keretében nagyobb nárok nélkül, beilleszthetősége okán tenyésztésre érdemesnek tarthatunk. A négylábúak közül tehát a szarvas, a dämüvad, az őz, a zerge (a mufflon is ott, a hol van) és a nyúl, a szárnyasok közül pedig a fácán és a fogoly. Minden más egyébiránt konyhai czélokra is alkalmas, sőt talán nagyon is alkalmas szárnyasvadunk kívül csak a rendszeres tenyésztetőség körletein és legfeljebb kimeletünkkel biztosíthatunk számára kedvezőbb szaporodási viszonyokat; de ez magában véve még nem tenyésztés, tenyésztés tudnivaló a vadnak lehető védelme és ellátása nélkül komoly értelemben nincsen. A vadvédelem ellenben kritériuma a tenyésztésnek, éppúgy, mint a szükséghez képest biztosítandó ellátás, azaz etetés is. Konyhai czélokra felhasználható szárnyasvad a tüzök is, a fajfélék is, a vízi és mocsári vad számottevő sorozata is és a többi; de ezek mégsem a szó szoros értelmében *védett és etetett*, tehát nem is *tenyésztett* vadak. Vagy ugyan ki és hogyan bírná *etetni* a fajdakakast, a vadludat, a szalonkaféléket stb., a melyeknek a védelme is éppily illuzóziós, mert jóformán semmit sem teszünk — alig is tehetnénk — az érdekükben mást, minthogy a fészkelőhelyeiken lehetőleg nem háborgatjuk őket és azután sem igyekszünk bennük túlságos kárt tenni. De még így is mindinkább sorvadoznak a nekik kedvező életfeltételek, hisz a kultúra olyan gazdasági változásokat teremt, a melyek közt sem tüzök, sem vízivad meg nem maradhat. Ezek mind el fognak innen múlni lassanként, a legnagyobb gondos kimelet mellett is; ellenben a fácán meg a fogoly okszerű gondozás mellett a legbizonyosabb elterjedésnek örvendhet beláthatatlan időköz is, hisz ezek úgyszólván házi kezelésben tartható szárnyasok, a melyeket rendszeresen befoghatunk, átteleltethetünk (a mi ugyan nem helyes), tojásból keltethetünk, mint a házi csirkét, kotlós-tyúk alatt nevelhetünk; egyszóval: tenyésztetünk lege artis, megállapított szabályok szerint.

Természetes, hogy az ilyen különös befektetést és költséget kívánó tenyésztés azután más szempont alá is esik, mint a mikor csak azzal érjük be, hogy a tilalmi időben nem bántjuk többé az egyébként magára hagyott vadat. De éppen ez a magáraahagyás az, a mi nem elég az üdvösségre. Hisz a vadat ezer veszedelem fenyegeti azonkívül is, a mi a tél zordságában, az élelem szűköségében stb. rejlik.

Ez a veszedelem: a vérengző vadállatok, meg a vadorzók. A vadorzók ügye külön valami, a mit külön is kell tárgyalni. Ellenük elsősorban szigorúbb törvény kellene, a mire ezidőszent még sokáig kell várnunk. De a vérengző bestiákkal minden akadály nélkül leszámolhatunk és csak rajtuk múlik, ha egészben nines meg bennünk a kellő szívós akarat és cselekvés. Pedig tudnivaló, hogy a hol a vérengző vad ellen nincsen állandó irtóháború,

ott a hasznos vad tenyésztése elsősorban is ezek számára történik.

Meg lehet döbbsenni annak a megállapítására, hogy mennyivel több a veszedelmes, a hasznos vadállományra különösen veszedelmes vadunk, mint a hasznos. A négylábúak (emlősök) közül például itt van a hiúz, a farkas, a medve, a róka, a nyest két fajtája, a menyét, a görény, nem is szólvá más szintén kártevőkről, de a melyek még sem annyira vadítottok, mint ezek; a szárnyasok pedig éppenséggel messze felülmúlják változatos fajtáik számával a hasznos vadféléket; hisz csak a sasoknak vagy öt fajtája van minálunk rendszeresen idehaza (a fehérfarkú nagy halászsas, a szirti sas, a parlagi sas, a bekázó sas, a törpe sas), aztán a sólymok közül a vándorsólym, a törpe sólym; az olyvek közül a gatyás (téli) ólyv s még a közönséges nyári ólyv, sőt ritkaságképpen a fehérfarkú ólyv is; aztán a kányák két fajtája, a vörös és a fekete, a teli héják és pedig a barna, a hamvas, a kékes és a fakó réti héja; a vérések közül a vörös és a kék vérese; a sólymok külön speciesekekppen a veszedelmes galambászó héja, meg a karvaly; — s ezzel még ki sínes merítve valamennyi, — pedig hól vannak még a vadra nézve szintén káros másféle szárnyasok, minő a nagy fülesbagoly, a szürke varjú, a szarka, a szajkó, a holló — és alkalmaileg még a golya is. Mindez részben magára a vadra, részben annak kicsinyeire, esetleg a tojásaira lehet veszedelmes. S velük szemben igazi kultúrászárnyasvadunk éppen csak kettő van: a fácán, meg a fogoly, a melyeket, ismétlem, rendszeres tenyésztetőségük alapján mondok kultúrmadárnak.

Mindezzel a nagyszámú ragadozó, vérengző, kártevő bestiával szemben folytonosan résen kellene lennünk, hogy a számukat fáradhatatlanul apasszuk, mert még a legjobban gondozott állományt is nemcsak nagyon erősen megdézsmálják, hanem riasztó zaklatásukkal el is vadítják a területünkről. Hisz csak egyetlen róka megjelenése a fácánosban mily ribilliót okoz. Hogy igzulnak a résen lévő kakasok és mennyire nyugtalankodnak, rikoltoznak, a mikor felgallyaznak az orv-bitang elől, hogy aztán ezzel a viselkedésükkel esetleg egy arra vonuló héját (astur-t) csábítsanak magukhoz, nem kisebb veszedelmükre, mint a róka volt. Hogy ezek ellen a rosszajú bestiák ellen a tör, meg a mérég nagyon jó védelem, az igaz; de ha a vadásznak módja van benne, hogy puszkavégre kapja egyiket-másikat, ezt el ne mulassza. Valóságos passzió az ólálkodó orvot valahogy 'beesapni', hozzálopódzni, vagy másképpen jární túl az eszén és egy jó lövéssel helyben marasztalni.

Hihetetlen az, hogy mennyi kárt bír okozni néhány orvmarad (kivált a gyorszárnyú sólymfélék) a fácánok meg a foglyok között. A mindennapi zsákmányolás feltétlen bizonyosság nálunk is ha csak mindennapra egy vadunk bänná is, tessék kiszámítani, mit hordhat el a területünkről az orvmarad s a róka, ha sokadmagával tőrjünk.

Nagyon is nagy téma ez egy kis czikk számára, csak körvonaloizva jelzem hát, hogy a négylábú, kivált a kérérdőz hasznos vadra legveszedelmesebb ragadozók a hiúz, a mely mértőföldnyi területeket csatagol végig, bizonytalan szeszélyességgel, rövid idő alatt. A hol a hasz-

nos nemesvad megérzi, ott a legnagyobb izgultság jeleit árulja el és kiszöknék még a világból is. Egyetlen egy hiúz, ha rákap valamely nagyvadász területre, azt egészen tönkre bírja tenni. Sompolygása szinte kivédhetetlen és fáról is támad. Erejével pedig a legnagyobb szarvasra is halálos veszedelm. Hozzáképest még a farkas is kismiska, pedig nemes vadunknak a farkas árthat legtöbbször a hiúz után. Kivált szíronys havon a feltört, sebeslábú csülkös vad biztos áldozata a farkasnak. A medve ily kártételei ehhez képest alig számíthatnak. A nagyvadász tehát legjobban úgy védjük, ha irtjuk legveszedelmesebb ellenségét. Ez még az etetésnél is lényegesebb, hisz az igazi hegyvidéki ősterületeken elenyésző az, a mit etetésszámba vehetünk s a mit erre a célra tehetünk. Tudok egy nagyvadász területet a besztörényi erdők világában, a hol soha sem etették meg a szarvast, mégis harminczhat bika bőgött ott egy évadban, még pedig olyan bikák, a minőket csak álmában lát a sóvárgó vadász. De a hol etetni lehet, ott etetni *kell*, mert ezzel biztosítjuk a jó agancsképződést. Más az a buja ősterületek szátféle vadeselemégjén élő vad, meg az aljnövényzetenet nélkülöző, vadatlálékban szegény kultüredők vadja is más. A hiányt pótolni kell. A nemes, hasznos nagyvad közül egyedül a zerge az, a melyet etetni még akarva sem lehet. A havasok zord világának ezt az érdekes vadját egészen saját magára kell bízniuk.

A kisvadászban levő nyúl elsősorban is síksági tenyésztettel jelentkezik nálunk s mint ilyen, nagyon is rá van szorulva a *védelemre*. A szó szoros értelmében vett *gondozás* (etetésre) kevésbé, Hisz a síkságon, a jó nyulat a zárt területeken, mindenütt van vetés, a mi a nyulat élelem dolgában biztosítja. A síksági nyúl legnagyobb veszedelme igazán a vadász. A hány paraszt lepiskás, az mind nyulat hajszol, keres. A fácszant inkább csak akkor lövi, ha már felgallyazott; a foglyot meg akkor, ha a havon csomoba sűrűsödik és akkor közüdurantva, feltezetat, vagy többször is felszedhet egy lövés után.

Nyulat inséges időben, nagy hóban, erős fagyok idején szénaesomókkal etetünk; a fácszannak, fogolynak rendes etetőket állítunk. De míg a fácszant az erdő-bokros, nekivaló helyen mindjárt bizalmas az etető iránt, addig a fogoly csak komoly szükség esetén keresi fel a minél természetesebb alakú etetőket; fedeles etető iránt bizmatlan, ellenben a rőzserakás alá hintett ocsura elég jól rászökik.

Síkságon a ragadozóvad, kivált a szárnyas, könnyen üldözheti a vadat, de őt is könnyebb észrevenni. Nincs áldásosabb időtöltés a holtévadban, mint ha a vadász kijárogat a területre és a mi élje kerül kártevőffélé, azt irtalom nélkül lövi vagy legalább riasztja. Itt nincs helye érzélgésnek: akár száz lépésnyírről is oda lehet gurítani a bitangnak; ha csak elijesztjük is, már nyertünk, esetleges sebzésbe pedig vagy belebélünk, vagy bele is pusztul, mindenestre maródivá s így ártalmatlanná válik.

Ez a fajtájú vadvédelem — t. i. a ragadozók irtása a leghatásosabb. A különben jó bűvőt kínáló védő gazosokra nagy szükség van, de ott a ragadozó négy lábú is szeret ám tanyázni, a fűk pedig a kártevő vérengző szárnyasrablókát vonzzák. Most itt a tél; a vadászatoknak vége. Következzék tehát a vadvédelem.

Lévlé a szerkesztőhöz «Az Erdő» tízéves fennállása alkalmából.

Nagyrabecsült Szerkesztő barátom!

Kerek tíz esztendeje, hogy «Az Erdő» című szaklapunk megindult. Csekélységemnek jutott az a szerencse, hogy az Országos Erdészeti Egyesület nagybecsű megbízásából a lapot mint szerkesztő megindítottam. A körülmények nem engedték meg, hogy a nemes czél érdekeit hosszas időn át szolgálhassam; hivatalos kötelességeimből eredt túltérheltségem miatt rövid idő alatt a szerkesztőségűlt megválom kellett; de a lap iránti meleg érdeklődésem és igaz lelkesedésem soha meg nem szűnt.

A tízéves évforduló alkalmából ez az érzés adja kezembe a tollat, hogy elsősorban is téged kedves jó szerkesztő Uram tiszta szívből üdvözlöljelek. Üdvözlöljelek azon kiváló eredményért, melyet a mindnyájunk előtt igen kedvelt szaklap helyes irányú szerkesztésével elértél; holott sok nehézséggel kellett megküzdened.

A mint most a lap megindítása alkalmával kibocsátott előfizetési felhívást elolvassom s visszatekintek a lefolyt tízévi nagy eredményre, nagy megnyugvással állithatom, hogy az ige testté vált, az ígéretet a tett felülmutta. A midőn tehát a szép eredményhez igaz szívből gratulálok, egyúttal kérem a Mindenhatót, hogy adjon neked erőt, kitartást és munkabírást nehé, de annál szebb és nemessebb feladatod további teljesítésére, hogy derék erdészeti altiszt-karunk érdekében «Az Erdő» szerkesztését időök hosszú során át vezethesd.

Köszönettel és hálás elismeréssel adózom ez alkalommal a nagyrabecsült erdészeti tiszt- és altiszt kar mindazon tagjainak, kik a lap ügyét felkarolták s úgy erkölcsileg, mint anyagiilag hathatósan támogatták s általában a lap olvasó- és pártoló egész közönségének, kik jóindulattal a lapot megajándékozták.

Nem akarok hosszadalmas lenni s áradozni; csupán annyit óhajtok a tízéves évforduló alkalmával kifejezésre juttatni, hogy erdőgazdaságunk fejlődésének egyik sarkalatos feltétele altiszt karunk erejében, kitartó munkásságában s szolgálatukban minden kritikát kiálló helyes irányú végzésében rejlik.

E szellemi erőt van hivatva istápolni «Az Erdő» szaklapunk, melynek czéltudatos működése minden szakembernek igaz örömet okoz, de e mellett minden szakemberre és erdőbirtokosra azt a kötelességet rója, hogy a lapot úgy erkölcsileg, mint szellemileg hathatósan támogassa, pártolja. Hiszem is, hogy a második decennium még nagyobb eredményeket fog hozni. Bízom a mindnyájunk sorsát intező Mindenható Úr Istenben, hogy főleg nekünk, az alsófokú erdészeti szakoktatással foglalkozó szakembereknek az eddiginél több idő és alkalom fog jutni a lap szellemi pártolására és istápolására s hogy neked kedves szerkesztő barátom nehéz feladatod végrehajtásában az eddiginél hathatósabb módon fogunk szolgálatodra állhatni. De nemcsak mi, az alsófokú szakoktatással foglalkozók, hanem szentül hiszem, hogy az egész erdészeti tiszt- és altiszt személyzet, úgyszintén az erdőbirtokosok a lap érdekeit melegen fogják felkarolni s a

második decennium végét még nagyobb eredménnyel fogod lezárni.

Adj a Isten, hogy úgy legyen!

Összinté kartársi barátsággal üdvözlő

Vadászerdő, 1916. december 5.

igaz híved
Török Sándor
m. kir. főerdőtanácsos.

*

Mélyen tisztelt kedves Barátom!

Engedd meg, hogy rendkívül megtisztelő kedves so-
raida én is ezen a helyen válaszoljak.

Hálás köszönöm lapunk tízéves fennállása alkalmá-
ból nyilvánított szíves jókívánataidat, megemlékezésedet
és nagyon jóleső elismerő szavaidat.

Te, a ki hosszú évtizedek óta foglalkozol erdészeti
szakoktatással s akinek ezen a téren általánosan elismert
nagy és kiváló érdemei legfelsőbb helyről is nem egyszer
találtak méltatásra, mindenestre egyike vagy azoknak,
a kik hivatottak megítélni azt, vajjon *«Az Erdő»* meg-
felele-e annak a célznak, a melyet tíz évvel ezelőtt az
«Országos Erdészeti Egyesület», mint a lap kiadótulajdo-
nosa és Te kedves barátom, mint a lap első szerkesztője,
jól átgondolva, kitűztetek.

Hogy ezt a célt megvalósítsuk, hoztunk a lapban
erdészeti, vadászati, gazdasági irányú közleményeket,
melyekre az erdészeti altszteknek szükségük van, megis-
mertettük olvasóinkat számos olyan törvényes rendelke-
zéssel, intézkedésekkel s a minisztériumok által kiadott
rendeletekkel, a melyekhez t. olvasóink lapunk nélkül
csak nehezen, vagy egyáltalán nem tudtak volna hozzá-
jutni; hoztunk általános érdekű olyan apróbb cikkeket,
a melyek hivatva voltak lapunk t. olvasóinak ismereteit
gyarapítani, hoztunk szórakoztató tárczákat, s adtunk
a «Szerkesztői üzenetek» rovatában sok olyan kérdésre
feleletet, a melyekből az olvasók szintén okulást merít-
hettek.

E mellett létesítettünk egy az «Országos Erdészeti
Egyesület» által kezelt alapot, a melyből már is osztott
ki az egyesület a lapunk előfizetői közül arra rászorultak-
nak pénzbeli segítségét.

Ha — mint írod — megnyugvással állíthatod, hogy a
lap céljálal kitűzött ige testté vált, úgy elértem azt, a
mire törekedtem.

Az érdem és elismerés oroszlánrészre azonban lapunk
t. munkatársait illeti, a kik lapunk ügyét felkarolva,
annak belső értékét emelték, a miért ezen az úton nyilvá-
nított nekik leghálsabb köszönetem.

Munkatársaink sorában sajnálattal nélkülöztük eddig
az erdészeti altsztek támogatását, pedig éppen *«Az Erdő»*
van hivatva arra, hogy annak hasábjain tapasztalataikat
másokkal is közöljék s ott eszmecserét folytassanak. Al-
tiszteik közül a tollat is többen jól kezelik, ebbeli tudá-
sukat azonban szépirodalmi dolgozatokban nyilvánítják,
holott ehhez egyből ismeretek mellett nagy gyakorlatra
van szükség. Ezért csak elvétve akad a nekünk beküldött
sok tárcza közül olyan, a mi a közölhetőség mértékét

megütné. Lehet, hogy részben ez veszi el altiszteiknek ked-
vét az írástól, pedig ha ebbeli készségüket szakdolgoz-
megírására fordítanák, úgy azt még abban az esetben is
örömmel közölhénk, ha a czikk részünkről átdolgozást
igényelne. Bizom én is benne, hogy a második decennium
ebben a tekintetben nagyobb eredményeket fog hozni.

Még egyszer köszönve nagyon megtisztelő megemléke-
zésedet, szívéliesen üdvözlő

Budapest, 1916. december hó 31-én.

tisztelő híved

Balogh Ernő.

Gazdasági tanácsadó.

A téli csibenevelésről. A baromfitenyésztés egyik leg-
jövődmezőbb ága, — különösen a jelenlegi rendkívüli
körülmények között, — a téli csibenevelés. Korai csibét
pedig minden kistenyésző is nevelhet, ha tojóit vedlésük
után, tehát a tél beállta előtt, vagy a tél elején, jó meleg
helyen tartja és intenzíven takarmányozza, mert ilyen
körülmények között a tojók, ha csak nem túlságos öre-
gek, vagy túl fiatalok, még a tél folyamán meg fogják kez-
deni a tojásrakást. Mivel pedig a tyúk csak egy bizonyos
mennyiségű tojás lerakása után fog kotlani, ezért ha ezen
az állapotban valamiképpen nem segítünk, akkor abba a
helyzetbe jutunk, hogy tojásaink lesznek, kotlóink azon-
ban nem és ilyeneket még drága pénzen sem leszünk képe-
sek beszerezni, mert a tyúkot kotlásra kényszeríteni nem
áll módunkban. Ezen kétféle módon segíthetünk, vagy
úgy, hogy a rendelkezésre álló tojásokat keltető géppel
keltetjük ki, vagy pedig ha a kiscsibák élő keltőgépét
vesszük igénybe, vagyis a pulykákat kotlasztjuk meg
mesterségesen. Mivel az utóbbi eljárás sokkal egyszerűbb
és főleg olcsóbb, továbbá az erdészeti személynét igényei-
nek is sokkal inkább megfelel, lássuk, hogy milyen úton
és módon eszközölhető az.

Erre a célra kétvétes esetleg fiatalabb pulykatojót
vállassunk ki és az előre elkészített tojófészekbe egy-
néhány műtojásra helyezzük el.

Mielőtt a további leírás folytatnánk, lássuk, hogy
miképpen készíthetünk házilag műtojásokat, a melyeket
a mesterségesen megkötöaszandó pulyka alá helyeznünk
kell. A műtojásokat úgy készíthetjük, hogy a konyhai
célzokra felhasználandó tyúktojásokat nem törjük fel,
hanem tömpább és hegyesebb végükön késhegygyel egy-
egy gyufaszál vastagságú lyukat furunk és az így megfűrt
tojások belső tartalmát kifújuk. A kifűvés által nyert
tojáshéján egyik lyukaekáját egyik ujunkkal befog-
juk, a másik lyukon pedig vízzel felhígított gypszet ön-
tünk bele; a gypszet addig hagyjuk a tojáshéjban, a míg
az meg nem alvad, a mi rövid időn belül megtörténik.
A gypszszel kitöltött tojások héját azután vagy eltávolít-
juk, vagy a gypszben rajtahagyjuk. Ha a gypsz a tojás
belsejét egyenletesen kitöltötte és amellet a tojáshéjához
oda is ragadt, akkor hagyjuk rajta a tojáshéját, mivel
így sokkal jobban hasonlít a valódi tojáshoz.

Már most lássuk, hogy miképpen kell a pulykatojót
a fészekbe helyezett műtojásokra elhelyezni, úgy, hogy

a fészkekre helyezett ülepűkát egy üres fenékű megfelelő nagyságú ládával leboríthatjuk. A láda egyik oldalán készítsünk nyílást, hogy a pulyka a fejét azon kidughassa. Ez azért szükséges, mert a pulykát több napon át a fészekben ülve kell hagyni, hogy megkaphassa a kelteési lázt, illetve addig a míg fészkekre nem esett, nem szabad a fészkekről etetés vagy itatás céljából leemelni; ez természetesen csak úgy lesz lehetséges, ha a pulyka megkapja napi rendes eleségét és vizét. Ha most a nyílás elé rakjuk külön edényekben a pulyka eleségét és vizét, akkor a pulyka ha megéhezik vagy megszomjazik, élni is fog vele. Ha a pulyka az eleséget és vizet el nem érte, akkor téglára vagy egyéb magasabb tárgyra tesszük úgy, hogy azt kényelmesen elérhesse. Az ilyen üres fenékű ládával leborított pulyka igyekezik fog eleinte kényszerhelyzetéből szabadulni, a miért is okvetlenül szükséges a leborított láda tetejére néhány tégladarabot is helyezni, hogy a pulyka a ládát fel ne boríthassa.

Az így ülésre kényszerített pulyka fészkehez egy-néhány nap múlva úgy közeledünk, mintha a pulyka alá helyezett műtojásokat el akaránk venni. Ha a pulyka kótlási lázba esett, akkor a tojásokat védeni fogja és nem fogja engedni, hogy elvegyük. Ha a pulyka ellenszegülést nem mutatna, akkor biztosak lehetünk, hogy nem esett fészke; az ilyenmel azután két tovább kísérletezni, mivel az olyan pulykával, a mely bejejtott a tojási időszakba, s benne a nőszülei vágy már felebredt, a mesterséges megkötéslasztási kísérlet nem fog sikerülni. Azért tanácsos a szükséges kótlók számánál egyszerre több pulykát megültetni.

A már egyszer fészkekre esett pulykát azután úgy kell kezelni, mint a kótlót, a mely egyszerűen abból áll, hogy a fészkekre esett pulykát le vesszük a fészkekről és az etetőhelyen szemes tengerivel — annak hőképző hatása miatt — megettetjük; ivóvízről és fürdőhomokról bőszögesen kell gondoskodnunk. A sorrendet el kell tartani, a mi azt jelenti, hogy ha ma az első számú fészkekkel kezdtük meg a munkát, holnap is ugyanazzal kezdjük. A fészkekre esett pulyka, éppen úgy mint a kótló a keltetés elején rövidebb ideig, a vége felé hosszabb ideig hagyható lenni, így pl.: az első héten 8—10 perczet engedhetünk, a másodikon 12, a harmadikon 15 perczet az eleségfelvétellel és tisztálkodással. A tojásokat tanácsos, miután a fészkekből minden tisztáltságot eltávolítottunk — kis zsáddal betakarni, hogy a megfázástól (kihűléstől) megóvassanak.

Az elültetés után hetedik napra megvizsgáljuk a tojásokat tojásvizsgáló lámpa vagy pedig közönséges lámpa, esetleg gyertya világánál és pedig a két utóbinnál úgy, hogy a tojást bal vagy jobb tenyerünkkel alakított kúrtó szélében tartjuk, illetve a tojást tenyerünkkel beárnyékoljuk. Azok a tojások, a melyek az átvilágításnál sötétek, átlátszatlanok, csupán a légüregek világos, azok megfogamzott tojások, az olyanok azonban, a melyeknek a légüregek és a fehérje határvonala elmosódott, kétesek; az áttetszők, rózsaszínűek terméketlenek. A két előbbi képet mutatottak a fészeken hagyandók, az utóbbiak onnan eltávolítandók és konyhai célokra felhasználandók.

Ilyen gondozás mellett a tyúktojásoknál három, kacsá-, pulyka- és lúdtőjásoknál négy hét eltelte után bekövetkezik a kelés.

A csibék felnevelésével különös gond nincs, mert a pulykaanya éppen olyan gondosan és nagy anyai szeretettel neveli fel a kakuk fiókáit, mint saját ivadékait.

Bászel Elek.

A méhésztéli foglalkozása. Az őszi munka befejezése után sem tanácsos a méheket magukra hagyni, mert könnyen áldoztat lehetnek idegen zavaróknak.

A méhészt ha csak teheti, ne mulassza el a kaptárak előtt naponta egyszer lábujjhegyen elmenve meghallgatni a családokat, hogy nem zúg-e valamelyik közülük. Ha a zúgás több napon át tartana; akkor meg kell vizsgálni, hogy a bajon még idejében segíthessen. Először nézze meg a röplukát, hogy nincs-e lezuholt méhekkel eltorlaszolva, miáltal nem bír a nép friss levegőhöz jutni; vagy talán a röpluk szűkítővel nagyon el vannak zárva a levegőtől s ezért zúgnak.

Az előbbi esetben egy gyalacszkával piszkálja ki a méhészt a holt méheket a röpluk szájából; második esetben pedig bővítsé a röplukát, a melyet különben sem szabad teljesen elzárni, még a leghidegebb időben sem, hanem állandóan nyitva legyen, legkevesebb három nyílása. Ha azonban nem ezek a bajok forogának fenn, akkor nyúljon be a méhészt a kaparóvassal a röplukon a kaptárba és szép csöndesen kaparja ki az aljdeszkára lezuholt törmelék; ha a kihúzott hulladékból sok léptörmelék talál, akkor egér van a kaptárban s ennek ide-oda mászkálása és a lépek ráigcsálása következtében zúgnak a méhek. Ha kettő harapott, vagy megcsomkított méheket húz ki az aljdeszkáról, akkor cziczikány van a kaptárban; az egér u. i. a lépeket, a cziczikány pedig a méheket fogasztja. De zúghatnak a méhek azért is, mert mézük megezikrosodott (kristályosodott), vagy esetleg elfogyott és az éhségtől zúgnak. A megkristályosodásnak az az ismertető jele, hogy a kihúzott törmelékben sok cukormorzást talál. Ezen a bajon úgy segít, hogy az itatóba ad langyos vizet, a mivel aztán majd élvezhetővé teszik a mézet. Ha nem volna itatója, akkor fecskendezzen be a röplukon át a lépek közé langyos vizet, vagy esetleg a fődődeszkát tágtássa szét egy kicsit és a támadt nyíláson öntsön be a lépek közé vizet.

Ha nincs a családnak méze, lépről-lépre vándorolva keresi az enniválót, míg végre az éhségtől elgyöngülve, zúgásuk napról-napra gyöngébb és gyöngébb lesz, míg végre teljesen elhaltatva elpusztulnak.

Az ilyen éhségtől elgyöngült családot meg idejében vigyük meleg helyiségre és a már mozdulatlanul heverő méheket permetezzük meg langyos mézes vízzel, miáltal magukhoz térve, egy lépesmézzel ellátott kaptárba helyezhetjük és újból a szabadba állíthatjuk.

A méhek a hidegben nem mennek le az aljdeszkára; ezért télen ha a szükség kívánja, csak felülről (a mézkamrából) etethetünk. Kasoknál pedig, ha ez nem úgy volna készíthető, hogy a csücska felnyitható, akkor éles késsel vágjuk le a kas csücsát és innen eszközöljük az ete-

tést pörgetett mézzel, víz nélkül. Ha azonban a méhészt rendelkezik egy pár lépesmézzel, akkor nyissa fel a kaptár ablakját és gyorsan helyezzen be a szobában előre felmelegített lépkéből egy pár darabot.

Az egeret és a eziezkányt úgy őrzi ki a méhészt a kaptárból, hogy akasszon a röplükra egy zsákot és kezdje meg a lépek kiszedését, miáltal az egerek megijednek és belefutnak a zsákba; ha pedig az idő olyan hideg, hogy e miatt nem lehet a kaptárt kinyitni, akkor kopogtassa meg az ablakot, a fődöszkát és a kaptár oldalát és az egerek majd így futnak a zsákba. Hogy azonban az egerek a kaptárba be ne juthassanak, rakja fel a méhészt idejében (szeptemberben) a röplük szűkítőket.

Zúghatnak a méhek még azért is, mert az anyjuk elpusztult. Ezt szintén úgy tudhatja meg a méhészt, hogy a kaptárból kihúzott törmelék alaposan átvizsgálja és az anyát közte találja. Az ilyen meganyatlanodott családok iparkodjunk tavasszal, még mielőtt álányasságba menne át, megfelelő jó időben egy anyás családdal egyesíteni. De zúghatnak a méhek egyéb okból is, a mit a méhészt nem bír kifürkészni; ilyenkor ha nincs bajuk, utóbb elhallgatnak.

Ne feledkezzen meg télen a méhészt egy bizonyos távolságból a méhest megfigyelni, hogy a czinkék, gébicsek, harkályok stb. nem röpködnek-e a kaptárokra, azért, hogy a kaptár oldalát ütogetve, a kifutott méheket felhalhassák; a harkály néha akkora lyukat vág a kaptár oldalán, hogy az ember ökle is befér rajta. Ezeket a madarakat el kell űzni a méhes elől, mert különben ott, a hol nagyon sok van belőle, mint pl. az erdős vidékeken, igen sok kárt okozhatnak a méhésztnek. Ha többszöri elriasztással nem bírja a méhészt elűzni őket, akkor feszítsen ki a méhes elő soronyhálót, és így tartsa őket távol a méhestől, mert ha ezt nem tesszük meg, a folytonos kopácsolásunkkal annyira izgatják a méheket, hogy ezáltal sokkal több mézet fogyasztanak és könnyen megkaphatják a vérhast.

Ezen kívül, készítsen a méhészt távol a méhestől méheszeteknek további fejlesztéséhez megfelelő kaptárokat, kereteket, itatót, keretbakot stb. a melyek szükség esetén mindjárt kéznél lesznek. Megjegyzem, hogy olyan kaptár, a melyben télen is méheket szándékozik a méhészt tartani, kettősfalú legyen, mert különben megfagnak benne a méhek; vagy ha nem kettősfalú, akkor kívülől legalább 40—50 ív vastagságú újságpapirost vagy zsapot szegeljen a kaptár külső falára.

A kettősfalúakat ki kell tölteni gyalúforgácsal, szénával, szecskával vagy kukorica dalmánnyal (kukoricafosztalék), hogy jó melegtartók legyenek. Ilyen kaptárban nagyon jól telnek a méhek. Ezután tisztogassa le a kereteket és a Hannemann-rácsokat a ráépített viasztól; olvassza ki a léptörmelékéből a viaszt, úgyszintén az öreg lépkéből is és készítsen belőlük műlépeket, a melyeket ragasszon keretekbe, hogy tavaszra, a mikor esetleg más munkával lesz elfoglalva, készen legyenek. A műlépkészítés télen csak úgy sikerül jól, ha jól befűtött szobában készítjük.

Ezenkívül a hosszú téli estéken, a melyeken nem tud a méhészt mivel foglalkozni: olvasson méhészteti szaklapokat és szakkönyveket, hogy így is gyarapítsa ismereteit.
Ignác Sándor.

Különfélék.

Az éger vetése. A mézgás és a hamvas éger (*Alnus glutinosa* és *Alnus incana*) magjának érése szeptember-október hónapokban következik be. A mag kihullása november—decemberben történik, gyakran azonban csak a következő évben február és márciusban. A jó mézgás égermag sulya hektoliterenként 28—36 kilogrammot, általában 32 kilogrammot tesz ki, a hamvas éger magja pedig 21—28, általában 22 kilogrammot.

A makkoeska barna színe jelzi az érést. A makkoeskát a fárol le kell törni, szellős helyre kitergetni és gyakran forgatni. Ezáltal a mag a tél folyamán magától kihullik. A helyiség fűtése a mag kihullását meggyorsítja.

A mag csíráképessége két évig tart. Minden vetésnél a földolag a teljesen megérett mag. Ha a magot korán, azaz a teljes érés előtt gyűjtjük össze és vetjük el, akkor a kikelés nem fog sikerülni. Az égermag földdel való betakarásának, azaz a vetés mélységének igen csekélynek kell lennie és 10 milliméternél többet nem szabad kitennie.

Az éger vetésénél tájékozásul szolgálnak Dr. Stumpf következő utasításai:

«Az éger természetes vetési ideje a tavasz. A magokat tavasszal sorokba vagy egyenként vetjük el az előkészített talajba s azután gereblyével, vagy kézzel földdel gyengén beborítjuk.

Mintán a mag igen kicsiny, elég a földdel való egyszerű összekeverés.

Ha a talaj teljesen szabad, vagy csak gyengén van benőve, teljes vetés is alkalmazható, a mikor is az elvetett magnak boronával vagy gereblyével adjuk meg a megengedhető, gyenge földborítást.

Olyan területeknél, melyek azelőtt szántóföldnek használtattak s melyeknek talaja nagyon laza, tanácsos a vetést néhány évre elhalasztani, míg a talaj megüledik, mert különben a növények az erős fagyokat megcsínylik.

A nagyon nyirkos vagy nedves talajokat vetés előtt levezető árkokkal kell lecsapolni.»

(*Böhmerle Emil* cs. kir. főerdőtanácsos.)

Hósi halál. *Kincses Gyula*, erdészeti főiskolai hallgató, a 7. számú vartűzérzészalaj tartalékos hadnagya, a Signum laudis, az 1. oszt. ezüst és a bronz vítérségi érem tulajdonosa, 1916 augusztus 30-án, 22 éves korában az orosz harcztéren a hazáért hősi halált halt.

Halálozás. *Campean János* m. kir. főerdőmérnök, a felsővisói m. kir. járási erdőgondnokság vezetője, hosszas szenvedés után 61 éves korában, 1916. évi december hó 11-én Máramaroszigeten meghalt.

Hibaigazítás. Lapunk előbbi számában közölt «Az öreg rekruka» című tárcza alól kimaradt annak illusztris írójának: Bársány István úrnak a neve, a mit ezúton pótolunk.

Elfogott szőkevény hadifoglyok. Makrai Lajos fertőfegyverházi védkerületi erdőőr 1916. évi december 7-én éjjel 1 óraker két szerb hadifoglyot fogott el, a kik a nezsidéri fogolytáborból szöktek meg.

Lát-e a nyúl előre? Gyakran megtörténik, hogy a nyúl utakon, de különösen ösvényeken, de még mezőn és erdőben is egyenesen szembefut az emberrel, vagyis vadásznélven — «puskacsőre» szalad. A legtöbb esetben ez hátsó szélről történik, vagyis a mikor a nyúl szaglása nem érzékeli a vele szembejövő embert. A gyors rohanásnál a nyúlnak különben igen éles hallása is felmondja a szolgálatot, ha a füle hátra van esavva. Különbözn gyakran tények is megerősítik, hogy a tapsifüles komá bizonyos körülmények között, de különösen eszeveszett menekülés közben nekirohan az embernek. Eltekintve a nyúl egyébként is gyenge látásától és a már említett körülményektől — a hallás és szaglás csökkentése — ez a közvetlen folyamat a szemek elhelyezése vezetendő vissza, melyek a fejen erősen oldalvást foglalnak helyet.

A rosszul előre látó állatok közé tartozik a marha, a ló, az elefánt, a sertés és általában a legtöbb orrmányos állat, melyeknek ezen fogyatkozás kiegyenlítéseken az éles szaglású orrmány áll rendelkezésükre. Éppen ezért az afajta vadon élő állatok és a szarvas- és őzfélek is legtöbnyire a légáramlattal és a szellel szembefordulva mozognak, hogy biztosítva legyenek minden veszélyes találkozástól.

Lőtt vad kezelése elszállítás előtt. A meglőtt vadnak nem szabad más vaddal mindaddig érintkeznie, míg teljesen ki nem hült. Nyáron az elejtett vadat hűvös helységbe kell elhelyezni, a hol a naptól és a legyekről védve van. Kosárba csomagolandó vadat tiszta száraz szalmába és sohasem szénába kell pakkolni. A meglőtt nyúlnak hátsó lábait össze kell kötni és (6 darabonként) rúdra akasztani, de úgy, hogy egyik a másikat ne érintse. A nyulakat, hogy kihüljenek, le lehet fektetni a földre, de ekkor is ügyelni kell arra, hogy egyik a másikkal ne érintkezzék. Nagyobb szállítmány nyulat waggonban rúdra akasztva küldjünk, kisebb szállítmányt állványon. Őzet, szarvast, zergét, vaddisznót a lövés színhelyén azonnal fel kell vágni, kizsigerelni, a nyeldeköljét el kell távolítani és a csomokat széjjel kell húzni. Azután a vadat hűvös helységben a mellő lábainál fogva fel kell akasztani és a következő estén teljesen üresen, a nélkül, hogy valami fűvel kitömnenk, gyorsárúként feladni. Szárnyas vadat a lövés színhelyén a lábain vagy a fején kell felakasztani, azután hogy kihüljön, legyekről védett, hűvös, száraz helységben elhelyezni. Fácánt és foglyot kosárba, tiszta, száraz szalmába kell csomagolni és közvetlenül az esti vonat indulása előtt feladni. Télen nagyobb szállítmány fécánt, a fejüknél páronként összekötve, a waggonban rúdra akasztva lehet feladni.

A szellemi munka ideje. Neesajev orosz orvos megkísérelte megállapítani, hogy mennyi szellemi munkára képes a normális ember, mennyi munka után fárad el, úgy hogy a gondolkodása már nem rendes, az érdeklődés megszűnt. Arra az eredményre jutott, hogy átlag naponként hat és fél órát tud dolgozni agyával az ember és pedig négy és egynegyed óráig teljes képességeivel. A legjobb munkásoknak szerda és csütörtök bizonyultak, a legrosszabbnak hétfő és péntek. Azonkívül kitűnt az is, hogy legelőnyösebb hetenként 58 óra alvás és 10 óra mozgás és a legtöbb ember hetenként 37 és fél órát képes egészen intenzíve dolgozni. Természetes azonban, hogy ez az óraszám a munkától magától is nagy mértékben függ, mert kevesebb megerőltető és produktív munkával akár kétszer annyi ideig is foglalkozhatunk. Ha közben szünetek is vannak, akkor a munkaképesség felhalmozódik és a hosszabb pihenés után sokkal intenzívebben és hosszabban tudunk dolgozni. Neesajev doktor önmagán azt tapasztalta, hogy napi hat és egy-negyed — tíz és fél óra között változott a munkaképessége. Az egyéni hajlamok természetesen mindenkinél másképpen állapítják meg az időbeosztást és mindenkinél más és más tartalmu pihenésre meg mozgásra van szükség ahhoz, hogy szellemi munkát tudjon végezni.

Lámpaüvegek tartósabbá tétele. A lámpaüveget tartósabbá tehetjük, ha hideg vízzel telt edénybe helyezzük, kevés konyhasót teszünk bele s azután az edényt tűzre állítjuk. A mikor már a víz egy ideig forrot, a tüzet ki engedjük lassan aludni, hogy a víz ismét kihüljön. Az így kezelt lámpaüveg a meleg és hideg bármilyen hirtelen változásának is ellenáll. Üvegpoharakat és más üveg edényeket is meg lehet ilyen módon óvni attól, hogy gyors felmelegedés következtében elrepedjenek.

A lovak tiszafa-mérgezése. A hadügyminiszter felhívja a figyelmet a lovaknak a tiszafa élvezése által okozott mérgezésére. Az olasz hadseregben ugyanis az utóbbi időben több esetet figyeltek meg, hogy egyes lovak a tiszafa tüleveit és ágait ették és ennek folytán mérgezést kaptak. A legtöbb esetben ezek a lovak kimultak. Nagyon kevés esetben maradt életben a ló, de ekkor is gyomor- és bélgyulladás és véres vizezés lépett fel. A betegség, mely halállal végződik, gyorsan és támo-lyásban nyilvánul. A szív legtöbnyire megnagyob-odik, a vesék megduzzadnak, a lép rendkívül megdagad. A gyomor és a belek nem tudják megemészteni a tiszafa tüleveit. Ajánlatos tehát, hogy pihenő és toborzás alkalmával a lovakat ne állítsák tiszafa mellé, nehogy azok abból egyenek; éppen úgy óvni kell a lovakat a tiszafa galyaiból készített leplektől is. (*Külgügy-Hadügy*).

A legkönnyebb fa az *Ochroma* nevű balzsamfa, mely leginkább a nyugatindiai szigeteken és Közép-Amerikában (Portoriko) fordul elő; ez a fa-féle olyan könnyű, mint a parafa, nagyon puha, egyenletes szövettel és éppen úgy megmunkálható mint a parafa. Sejtjei levegővel vannak telve, a nedvességet hamar felszívja s azért a nedves-

ség ellen megfelelően impregnálják; parafinnal kezelve sokáig használható. Az Egyesült-Államokban a hajókon mentőővnek és mentőtűtájnak használják, újabban pedig jégszekrényekben és fagyaszító-gépeknél szigetelő rétegül alkalmazzák.

Az „Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége” közleményei.

Nyugtázás. 1916. évi szeptember hóban a következő tagsági díjak folytak be a szövetség pénztárába:

Sznoha Vilmos 1916. évre 3 kor., 1917. évre 2 kor.
Sárköczy József 1916. évre 4 kor., 1917. évre 4 kor.

A Szövetség pénztárnoka felkéri mindazon tagtársakat, akik a harczterén nem küzdenek, s kik a tagsági díjakkal hátralekban vannak, hogy azokat a szövetség pénztárába mielőbb befizetni sziveskedjenek.

A Szövetség vezetősége ez úton kíván boldog új esztendő t. tag- és szakértársainak.

A Szövetség vezetősége.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőset értesítsen sziveskedjenek.)

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Chabada Géza m. kir. főerdőmérnököt Kolozsvárról Budapestre a vezetés alatt álló miniszterium erdészeti I. B. főosztályába.

A m. kir. földművelésügyi miniszter Oszterlamm Ernő m. kir. főerdőmérnököt Lippáról szolgálatára berendelte Budapestre, a vezetés alatt álló miniszterium erdészeti (I-B) főosztályába.

A m. kir. földművelésügyi miniszter Vesseli Mihály kir. alerdőfelügyelőt áthelyezte Nagy-Váradiól Muramosszigetre a kir. erdőfelügyelő-egységhez.

A m. kir. földművelésügyi miniszter Pálka Gyula m. kir. erdőtanácsost beigazolt szolgálatképtelenségére való tekintettel nyugalmába helyezte.

A valiszterdői m. kir. erdőőri szakiskola igazgatója Daróczy Márton és Tiszoczky József időiglenes minőségű napidíjas erdőőröket a vadászterdői szakiskola tanulmányi erdőgazdaságához II. oszt. altisztekké illetve m. kir. erdőőrökké nevezte ki.

A földművelésügyi miniszter a susaki kir. erdőhivatal kerületéhez tartozó brlogi kir. erdőgondnokság székhelyét Otocacra helyezte át.

A m. kir. Ornithologiai Központ igazgatója Bohrand Lajost, a Sárosarmegyei Takarékpénztár főtisztviselőjét Eperjesen és ifj. Thóbiás Gyula jogszigorlót Felsőlőnczön a M. Kir. Ornithologiai Központ rendes megfigyelőivé nevezte ki.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1916. évi december hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Magulán Fülöp 5.-, Wesza János 3.25, Németh István hd. 2.-, Rimabrezi erdőhiv. 16.-, Főherceglaki jóságig. 60.-, Bustyahaszi erdőhiv. 304.-, Kiss Aladár 5.-, Nemsúr Jenő 6.-, Faragó Béla hd. 36.72, Nagybányai főerdőhiv. 66.-, Mótz István 4.55, Susáki

erdőhiv. 48.-, Breznóbánya város 12.-, Divényi urad. 12.-, Nádasladányi urad. 16.-

1 koronát fizettek: Vohradnyik Vilmos, Fekete József, Wesza János, Warinckey M., Ziegelhofer Arnold, Branda János, Saári Mihály.

2 koronát fizettek: Barnóczky István, Farkas Izák, Deák Rudolf, Hirt Anna, Regezy Ferenc, Gavallik Sándor, Kaszás Jánosné, Winkovich Márton, Engli Vilmos, Ladányi Frigyes, Racka Jakab, Kerekes Pompeusz, Kocsis Mihály, Nyikom Károly, Piller Péterné, Schmidt Béla, Hidvégyi György, Stach Sándor, Buvári Ferenc, Dudák Albert, Ernőy Károly, Gígler Ferenc, Brubel Ferenc, Németh István, Szabó Gyula, Szabó József, Székács Pál.

3 koronát fizettek: Papp János.

4 koronát fizettek: Podjbeli erdőgond., Szentmiklósi Dániel, ifj. Thóbiás Gyula, Nagy Ferenc, Árvaváraljai erdőgond., Baka János, Baranyai István, Kárpáti József, Lányi András, Somfai István, Kraficzky Ferenc, Kósa István, Márkus Mihály, Somogyi Géza, Vancsura István, Argyelán Tanaszic, Coburg hgi erdőg., Fröhlich György, Gaal Antal, Gubriánszky János, Lánk János, Palenik János, Papp Ágoston, Soltész Sándor, Boeskey József, Bóznér Gyula, Hinfner György, Hornik Károly, Kondeffy urad., Kiss Béla, Kiss István, Rónay Antal, Faragó András, Grosszmann Ferenc, Orbán Imre, Papp Péter, Raffay Gergely, Tokera János, Bohus Károly, Bóna Andor, Fónai Mihály, Horváth József, Mester János, Pölöskei József, Rujiz Béla, Sárközy József, Festő Szabó Mihály, Széles Gábor, Terray Gyula, Varga Mihály, Wind Mátyás.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a címzettek átjuttatott lakozim miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjuttatásokat nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eszközei a bejelentett elváltások alapján, a nagybördányi címzettet a költség megtagadása miatt, a szerkesztősetől. Kérjük tehát, hogy fölösleges reklamációkkal a t. előfizetőt ne forduljanak hozzánk.

R. P. I. Évi 800 K fizetés és személyi pótlék, valamint 12 évi szolgálat után a fizetés és személyi pótlék 44 % - a jár nyugdíjhoz; az évi 352 K volna. Minthogy azonban a nyugdíjtörvény 37. - a szerint a rendszeres évi fizetés élvező altisztek és szolgák nyugdíja évi 360 K-nál kevesebb nem lehet, emellett a az illetőnek évi 360 K nyugdíja és évi 120 K lakbérnyújtása van igénybe.

2. Évi 900 K fizetés és személyi pótlék, valamint 15 évi szolgálat után, nyugdíjban a fizetés és személyi pótlék 50 % - a, vagyis évi 450 K lakbérnyújtás fejében pedig évi 160 K jár.

S. I. Sorsjegyet a november 15-i húzások nem húzták ki.

K. L. A vadászatról szóló 1853. évi XX. t. cz. 26. - a szerint az, a ki a tulajdonosnak, vagy ha a vadászat bérbe van adva, a haszonbérletnek engedély nélkül vadászik, kihágást követ el. Minthogy pedig a m. kir. belügyminiszter úrnak 1891. évi november hó 30-án 3288 kih. számú határozata szerint fegyverrel idegen területre lépés az említett törvényszakasz szerint minősülő vadászati kihágás tényálladékké képezi, emellett nyilvánvaló, hogy a vadászati jog tulajdonosnak engedély nélkül idegen egyneknek fegyverrel a vadászterületre lépni nem szabad. Ez természetesen a föld haszonélvezőjére és alkalmazottjaira is vonatkozik.

I. D. Sajnálattalunka nem felel meg.

M. J. Minthogy a munkatársak munkatársak hadba vonult, azért most más tanácsot nem adhatunk, aliből tessenek állatorvoshoz fordulni.

P. I. Az erdőőri szakvizsgára Bedő Albert: „Az Erdőőr” című könyvből kell készülni. Kapható az Országos Erdészeti Egyesületnél - Budapest (V., Alkotmány-utca 6. szám); ára 6 kor.; ezenfelül bérmentésére 60 fillért kell küldeni.

T. M. I. A szarvas minden évben leveti az agancsát.

2. A ruhafestéshez nem értünk s arról nem is itunk.

3. Sorsjegyeit illetőleg a következő lapban fogunk válaszolni, mert a huzást jegyzék még nem jelent meg.

4. Az erdészeti szabványokról kúldjön be az Országos Erdészeti Egyesületnek - Budapest, (V., Alkotmány-utca 6. szám) postautalványon 3 kor. 45 f.-t, az utalványon kérje a naptár megküldését.

5. A kért lapot pótlólag elküldtük.

Sz. F. Sorsjegyet illető kérdésre a következő számban fogunk válaszolni.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KÍNÁLAT

33 éves, róm. kath., nőtlen, ép, egészséges, hadmentes szakvizsgázott erdőőr, tíz év gyakorlatlaltal, melynek felét erdei kihasználási iparvállalatnál szerezte, a vadtenyésztésben és a kártékony vadak irtásában teljesen

jártas, segéderdőri vagy erdőri állást keres. Címe a szerkesztőségnek megduható. (1.)

Megfelelő állást keres négy középiskolát és a gazdasági altisztképző két éves tanfolyamát kitűnő sikerrel végzett 21 éves, román. kath., nőtlen ifjú, ki az erdészeti teendőkhöz is járatos. Címe: Sella Szilárd Székpuszta; u. p. Deveser, Veszprém m. (2.)

HIRDETÉSEK

Megvételre keresek kettő igen jó disznós kutyát. Cím: Soltész Sándor Lipnik, u. p. Kapi (Sáros m.) (1. III. 2.)

157282/1916. F. M. sz. I. B.-1.

Gőzfűrészbérbéadás. A Zólyom vármegyei Gáspárd-telepen levő kincstári gőzfűrészbérbéadás összes berendezéseivel és a hozzátartozó gömbölyűfa és szelvényáru rakodóterületekkel kapcsolatosan Besztercebányán 1917. évi január hó 31-én d. e. 10 órakor megtartandó versenytárgyaláson zárt írásbeli ajánlatok útján 1917. évi március 1-től kezdődőleg 2 (kettő) egymásután következő évre haszonbérbe fog adni.

Az ajánlatok legkésőbb 1917. évi január hó 23-án déli 12 óráig nyújtandók be a beszercebányai m. kir. erdőigazgatóságnál.

Árverési és haszonbér szerződési feltételek, ajánlati űrlap és boríték a beszercebányai m. kir. erdőigazgatóságnál díjmentesen szerezhetők be.

Budapest, 1916. évi december hó 22-én.

(7.) **M. kir. Földművelésügyi Miniszter.**

20/1917. sz.

Pályázat védkerületi erdőri állásra. Sopron vármegye közig. gazdasági albizottságának 1916. évi 1827 kb. g. a. számú határozata folytán, az üresedésben levő loicsmándi védkerületi erdőri állásra nyolcszázötven (850) kor. évi összjavadalmazás mellett ezennel pályázat hirdetettik.

Pályázhatnak mindazok, kik feddhetlen életűek, 24-ik életévüket betöltötték, az erdőri szakvizsgát jó sikerrel kiállították, erős testalkatuk mellett jó látó- és hallóképességgel s a német nyelvben némi jártassággal bírnak.

Pályázni kívánók felhívatnak, hogy sajátkezűleg írt 1 koronás bélyeggel ellátott kérvényeiket, melyekhez hatósági bizonyítvány, születési anyakönyvi kivonat, erdőri szakvizsgai bizonyítvány, közhatalosi orvosi bizonyítvány és szolgálati bizonyítvány is csatolandó, Sopron vármegye közig. gazdasági albizottságához ezimeze ezen állami erdőhivatalnál legkésőbb 1917. évi február hó 15-ig nyújtás be.

Sopron, 1917. évi január hó 6-án.

(9.) **Soproni m. kir. áll. erdőhivatal.**

Vennék vegyescsövű fegyvert (Büchsfinte), sörtes csövű 16-os, golyós 12 vagy 9-3 öbűt. Cím: Barnóczky István urad. erdőri Krasznahorkaváralja Gömör vm. (8.)

Alkalmi megvételre keresek egy ott, jó állapotban levő Büksz fegyvert, a melynek a bal csöve sörtes 16 öbű, a jobb csöve golyós Express 450-es, jó lövésű kakas közötti kulcossal. Árjárlatát és a fegyver jó minőségét alulírott címre kérem megküldeni. Orosz György urad. erdővéd u. p. Lieze-Gieze Gömör vm. (2.)

Két darab pedigres kotorék drótszűrő foxit adnék egy jó apórtor vizsláért cserébe. Foxik betanítottak igen szép példányok. B. O. nyulakért is adnám. Cím: Krempner Szalkszentmárton (Pest megye). (10.)

Szakvizsgázott erdőri keresek 2000 hold erdőbirtok kezelésére. Erdőri szakiskolát végzett oly egyének, kik mezőgazdasági gyakorlattal is bírnak, előnyben részesítenek. Pályázatok bizonyítványmásolatokkal, melyek vissza nem küldetnek, Véssey Lajos Székény u. p. Nemesvid Somogy megye címre küldendők. (5.)

148099/1916. sz.

Fűz- és nyárfaeladás tővön. Az apatini m. kir. erdőhivatalhoz tartozó apatini és palánkai erdőgazdagságok kerületében levő 1915/16. évi 61-94 k. hold és 1916/17. évi 103-44 k. hold kiterjedésű vágástérületeken álló fűz- és nyárfaanyagok három eladási csoportra megosztva, zárt írásbeli ajánlatok útján kerülnek eladásra.

Az írásbeli ajánlatok legkésőbb 1917. évi január hó 24-ik napjának délutáni 4 óráig nyújtandók be az apatini m. kir. erdőhivatalhoz, a hol azok a következő napon délelőtt 10 órakor nyilvánosan fognak felbontatni.

Az eladási feltételek, a részleteket feltűntető kimutatás, az ajánlati űrlapok és borítékok az apatini m. kir. erdőhivatalnál szerezhetők meg.

Budapest, 1916. évi december hóban.

(3.) **M. kir. Földművelésügyi Miniszter.**

Megvételre keresek fajtisza szőlőktől származó tascokökölyköt. Ajánlatok: Zsurilla Lajos m. kir. erdőri Orsova, Dunaorobágy címre kértetnek. (4.)

Nyuszt-, nyest- és görénybőröket veszek. Ajánlatok az ár megjelölésével a szerkesztőséghez intézendők.

5059/1916. sz.

Termelt haszonfa eladás. A lipótvári m. kir. főerdőhivatal lipótvári faraktárában, valamint a vichodnai, oszadai és fenyőhazai erdőgazdagságokban a kincstár által kitermelt és rakodókra kiszállított 11800 fm. fenyőrűd, 636-2 m³ 12—25 cm közepátmértőjű és 1250-0 m³ 26 cm. és azonfelüli közepátmértőjű lucz- és jegenyefenyő épület- és műszerfa és 2376 ürm³ hántolt fenyőműhasáb 11 külön csoportban Lipótvárról 1917. évi január hó 23-án zárt írásbeli ajánlatok útján megtartandó nyilvános versenytárgyaláson el fog adni.

A zárt írásbeli ajánlatok legkésőbb 1917. évi január hó 22-én délután 6 óráig nyújtandók be a lipótvári főerdőhivatalnál, a hol azok január hó 23-án délelőtt 10 órakor nyilvánosan fel fognak bontatni.

A részletek csoportosítását, valamint a kiküldési árakat feltűntető egybeállítás az árverési feltételek, valamint az ajánlati űrlapok és borítékok a lipótvári főerdőhivatalnál beszerezhetők.

Lipótvár, 1916. évi december hóban.

(6.) **M. kir. Főerdőhivatal.**

Budapest, 1917. Franklin-Társulat nyomdája.

Előfizetési ár:

Égész évre — — — 4 K.
Fél évre — — — 2 K.
Negyed évre — — — 1 K.
Egyes szám — — — 20 f.

AZ ERDŐ

Hirdetések

egy hasábos garmondszedés milliméter soronként 10 fillérrel, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj szedés másfélszeres egységárral számítatik. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőknak az álláskezeslet és kínálat rovata rövid közlésekre díjtalanul áll rendelkezésre.

Szerkesztő:

BALOGH ERNŐ
m. kir. főördőtanácsos.

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szétküldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőséghez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adatnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évenyenként utalványoz. A lap után nemalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

A fák vastagodásáról. (Jaccard P. dr. után.)
A fák pusztulása a háború következtében.
A völgyzárók halászati hasznosítása. (Simonyi Gyula.)
A hadbavonult kincstári erdészeti altisztekről.
A vad ürülete. (K. M.)
Gazdasági tanácsok: A teli tojókról. (Baszel Elek.) — Gyenge esíték-n sikeres felnevelése. (Körmöczy Ilés.)
Különfélék: Helyreigazítás. — Hósi halál. — Halálozás. — Elfogott szökevény hadifoglyok. — Szörmeárok. — A szalonakkról. — Idősebb fák átültetése.
Az «Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége» közleményei.
Hivatalos közlemények: A kőbor ebek kiirtása tárgyában.
Változások az erdészeti szolgálat köréből.
Előfizetési díjak nyugtázása.
Szerkesztői üzenetek.

A fák vastagodásáról.

(Jaccard P. dr. zürichi tanár értekezéséből.) (Folytatás.)

A tenyésztel téli pihenésének életlani okai.

A talajból és a levegőből elvont szerves tápanyagok feldolgozása — áthasonítása — a növény életműködésének legfontosabb mozzanata. Ez az áthasonítási vegyi folyamat csakis a világosságának és különböző fermenteknek (élesztő gombáknak) közrehatásával lehetséges. A feldolgozott tápanyagok legnagyobb része mint sejttanyag, — cellulose — válik ki s alkotja a növény vázat; másik része bizonyos időközökben egyszerűbb vegyületekké változik át, a mi az élő növénynek egy újabb vegyi folyamatot jelent. A növényekben végbemenő vegyi folyamat időtartama függ a feldolgozott tápanyagok költözökésének gyorsaságától, s a felvett anyagok oldódóképességétől. Mielőtt a tápanyagok költözökésében zavar áll be, a növény növekedési erélye is csökken.

Az előbb említett vegyi folyamatoknál, mint a növény táplálkozásánál általában a vízvezetésnek élénk szerepe van. E tekintetben azonban a növényfajok között különbség van; azoknál az ú. n. örökzöld növényeknek, a melyeknél a lombhullás és lombvisszaszerzés egyenletes, a vízpárolgás csekélyebb, mint a lombhajtás évenként egyszer hullató növényeknek. Azoknál a rideg és vastagbőrű leveleken kevesebb a légzőnyílás, s ennek folytán a táp-

anyag-felvételi és költöztetési folyamat is lassúbb és általában az ilyen növények a külső behatásokkal szemben is érzéketlenebbek.

Dudvanemű növények táplálkozása a sejtek falán lassú átszivárgás által történik vagyis úgy, hogy az oldott ásványi- és tápanyagokat egyik sejt — bizonyos fizikai törvények szerint — a másikba átnyomja, s így jut a tápanyag sejtről-sejtre oda, a hol felhasználatik. Nagy növényeknek, azonban pl. fáknál az ásványi és a feldolgozott tápanyagok költözötésének igen gyorsnak kell lennie, a mi természetesen csak élénk vízkeringés mellett lehetséges, mert ez viszont az átszivárgási folyamatot (osmosis) gyorsítja.

A növény táplálkozásához nélkülözhetetlen szükség van bizonyos ásványi sókra is, a mit a növény a talajból vesz fel. Bár ezekből a növénynek csak igen csekély mennyiségre van szüksége, mindazonáltal beállhat az az eset, hogy a talaj nem képes a növény által felhasznált ásványi sókat elég gyorsan pótolni, vagyis a talaj kimerül. Ennek a kimerülésnek tudja be némely természettudós az őszi lombhullást, a mit különben a világosságnak, a melegnek és a nedvességnek a csökkenésével nem is lehetne mindig megokolni, mert hiszen sok olyan ős van, a mikor mindezek a tényezők kedvezőbb mértékben vannak meg, mint akárhány nyári évszakban.

Klebsnek sikerült forróégyi eserepes növényeknél a tenyésztési szünetelést meghosszabbítani azzal, hogy a talajt vízzel elárasztva, abból az ásványi sókat elvonta. És viszont elegendő volt a talajt friss televényenylel kísérnie, hogy még tél közepén, csekély világosság mellett is a tenyésztet újra meginduljon. Szóval Klebs a tápsónak és a világosságnak okszerű adagolásával képes volt a növénytenyésztet tetszése szerint irányítani.

Az ásványi sók nemesak magát a növényt táplálják, hanem a fermentek hatását is befolyásolják és a tápanyagok átalakításában is részt vesznek. A földfémek (alkálifák) tudvalevően ronesoló tulajdonságuknak s így ha a növénynedvben előfordulnak, a növényben végbemenő s a fermentek által már megindított vegyi folyamatot siettetik. Bár eddig még nincs tisztázva az a kérdés, hogy az ásványi sók mily módon folynak be a tápanyagok kiválasztásába, fel lehet tételeznünk, hogy közreműkö-

désük ép oly nélkülözhetlenül szükséges, mint a víznek a közreműködése.

Hansteen behatóan foglalkozott azzal a befolyással, a mit az ásványi sók a növény sejtfalának felépítésénél gyakorolnak, s ezzel egyidejűleg a sejtek áteresztő képességét és a növények vízfelvételét is tanulmányozta. Szerinte a sejtfal képződésénél a méz viszi a főszerepet, de hatását csak abban az esetben képes érvényesíteni, ha bizonyos — növényfajok szerint változó — mennyiségű kálium- és alumínium-só is van jelen. A talaj alkalisuk sói a gyökérsejtek zsírsóival különös tulajdonságú lúgú egyesülnek, a mely lúg azután az ásványi sóknak felvételét elősegíti. Hansteen nem osztja azt az eddigi felfogást, hogy a talajsók a gyökérsejtek falán való egyszerű átszivárgás útján jutnak a növénybe; szerinte ez a felvétel igen szövevényes vegyi folyamattal történik. Hansteen kísérleteit Sieber egészítette ki, a ki a növszövetben (kambium) található calciumnak, magnesiumnak és foszorsavnak szerepével foglalkozott. Sieber kísérletekkel mutatta ki, hogy évszakonként mennyire eltérő a kambiumszövet felszívóképessége és tartalma. Tavasszal a rügyfakadás apasztja a calciummennyiséget, de viszont ugyanekkor a hamuszirtartalom gyarapodik. Rendszerint kimutatható, hogy a calciumtartalom és a növekedés erőlye szoros összefüggésben vannak egymással; ez tehát egyezik Hansteennek azzal az állításával, hogy a sejtfalak képzésében a calciumnak van a legfőbb szerepe. A calcium szervetlen alakban kerül a kambiumba s ott szerves alakban marad lekötve.

*

Be van bizonyítva, hogy nemcsak a talaj víztartalmának csökkenése okoz a növény nedvkeringésében pangást, hanem az is, ha a meleg és a világosság rövidbe ideig áll a növény rendelkezésére. Október közepén naponta csak 9 órán át, míg április végén 13 órán át élvezi a növény a világosságot. Ezért ősszel a nedvkeringésben pangás áll be s lehet, hogy ez okozza a levelek elszáradását is. A nedvkeringésnek hasonló pangása a tenyésztési időszakban ugyan minden éjjel beáll, a nélkül azonban, hogy ezzel egyidejűleg a nappal képzett tápanyagok felhasználásával történő növekedés is hátráltnak. Ősszel azonban a meleg és a világosság folytonos apadása következtében a nedvkeringéssel egyidejűleg a táplálkozási folyamat is ellanyhul. Az őszi lombhullást s a növekedés szünetelését egyesek azzal is magyarázzák, hogy a koronkénti pihenést a növények is megkívánják; továbbá, hogy a növényekben a tartaléktápanyagok túlságosan felszaporodnak; s végül, hogy a gyökereknek és a leveleknek pótolniuk kell a hosszú munkaszolgálatban elfogyott energiájukat. Ezeknél a magyarázatoknál sokkal természetesebb az a feltevés, hogy a tenyésztési szünet azért áll be, mert a tenyésztetthez szükséges életfeltételek nem állnak többé a növényzervek rendelkezésére. Ha a nedvesség kedvelő növények húzamosabb időn át nem jutnak vízhez, a lombzat elhal. A növény életműködésre csak akkor képes, ha a működéshez szükséges életfeltételek megvannak. Ha gondoskodni tudunk arról, hogy a növény állandóan hozzájusson a

szükséges ásványi anyagokhoz, világossághoz, meleghez és vízhez, úgy bármely évszakban is sikerül, még olyan növényeknél is szakadatlan növekedést biztosítani, a melyek másfélben tenyésztetüket időszakonként pihentetni szokták.

A növényeknél nem lehet olyan értelemben *ea szervek elhasználtágáról* vagy *enyagumi szükségéről* beszélni, mint az állatoknál, mert az élő növények folytonosan új szerveket hoznak létre, míg a régi elhalt szerveket vagy elvetik (levelek, kéregeserepek) vagy pedig más szervek alapjául használják fel (a törzsnek, gyökereknek, ágaknak elfásodott része). Ha egy állat végelegyengülésben elpusztul, annak oka az, hogy szervei már elhasználódtak, s körös anyagok lerakódása által eldugultak, a minek kiküszöbölésére már nincs elég ereje. Egy nagynövésű fa azonban rendszerint éhségben és szomjúságban pusztul el. Korosabb fánál ugyanis az évről-évre szélesbedő évgűrűk képzéséhez szükséges tápanyagok előteremtése hovatovább nehezebb; a vízfelvételnek és a vízvezetésnek fizikai feltételei rosszabbodnak; az anyagesere és a klorofill-működés ellanyhul; a levelek áthasonítás munkája ellengtel len. Mindezeknek azután az a következménye, hogy az egyensúly megbomlik s a fa táplálék-hiány miatt idővel elhal.

A faalak, mint a vastagodás eredménye.

Felületes vizsgálódásnál a vastagodás folytán keletkező faalak a fa bonctani szerkezetétől függetlenül tűnik fel.

Sokan a fának és szerveinek alakbeli kifejlődését a természetes kiválasztás, a természetes célszerűséggel magyarázzák úgy okoskodván, hogy ha az edényeknek és a plasmás faszeceteknek eloszlása a táplálkozási és az anyagszállítási feladatokhoz igazodik, úgy azt is fel lehet tenni, hogy a farestok eloszlása viszont a *műszaki célszerűsége* van tekintettel. Szerintük a természetes kiválasztás tudható be az, hogy a törzs olyan alakot vesz fel, a mely a legkevesebb anyagfelhasználás mellett a legnagyobb ellentálló erőt képes kifejteni E szerint az elmélet szerint a törzs — hogy a szél hajlító és nyomó hatását leküzdhesse, — a támadó erők (nehézségerő, szél) támadási pontjait több anyagmal felhasználásával megerősíteni törekszik, s ezen törekvése következtében nyeri azt a mértani alakot, a mely kevés anyag-felhasználás mellett nagy ellentálló erőre képes.

Ezt az elméletet általánosan elfogadták s Metzger dolgozta ki részletesen a szél mint a fák növekedésének számottevő tényezője című értekezésében. Metzger szerint minden törzsalak, — legyen az akár szabadállásban nőtt, földig ágas, akár zárt állásban nőtt hosszú törzsű, kicsi koronájú, — úgy van felépítve, hogy a legkevesebb anyag-felhasználás mellett a legnagyobb ellentálló erőt legyen képes kifejteni. Jaccard, a ki a Metzger elméletet megdönteni igyekszik, annak a nézetének ad kifejezést, hogy a szabályos és központos törzsképzésnél különböző élettani tényezők, elsősorban pedig a vízvezetésnek van egyedül szerepe. Szerinte a fák törzsük felépítésénél nem-

csak hogy nem takarékoskodnak az anyaggal, hanem ellenkezőleg, sokkal több anyagot használnak fel, mint a mennyi a szél erejének legyőzése indokolta. A Metzger elméletnek elmetmond az, hogy a hajlító erővel szemben a törzsek nem minden része képes egyforma ellentállást kifejteni; továbbá, hogy a fatörzs ellentállása a hajlítással szemben vastagság szerint is változik, mert a vastagság növekedésével az ellentállás aránylag kisebbedik; végül, hogy a szabadállásban nőtt fáknál az ellentállás koronájuk fejlettségéhez viszonyítva nagyobb, mint a fiatalabb és vékonyabb törzseknél. Ha aztán azt látjuk, hogy a fák még ezen anyagpazarlás mellett felépített törzsükkel sem bírnak el nagy igénybevételket (szélvihar, hőnyomás stb.), úgy igazán nem tudjuk, hogy annak a sokszor hangzatosított műszaki észszerűségnek milyen előnyökét is köszönhet a fa.

A Metzger-elmélet sokkal kevesebb hívőre talált volna, ha látszólagosan nem egyezett volna azokkal a kísérleti eredményekkel, a miket Hartig R. ért el, a ki a szélhatásoknak és a nehézségerőnek faformáló befolyását tanulmányozta. Hartig ugyanis kimutatta, hogy abban az esetben, ha egy fatörzsre ugyanazon irányban állandó hajlító erő hat, a meghajlított törzs homorú oldalán a vastagodás erősebb, mint a domború oldalon, s hogy a hajlítás folytán összenyomott szakaszon a szöveti szerkezet elváltozik. Ha tehát ennek a kísérletnek a nyomán fel lehetett tételni azt, hogy a szélnyomás a növekedési erélyt fokozza, úgy indokoltnak látszott az a feltevés is, hogy a szélnek általában törzs-alakító hatása van.

A dolog azonban a valóságban sokkal szövevényesebb.

1. A hajlító erő és a növekedési erély emelkedése között nincs állandó arány, mert a hajlító erő — nagyságához képest — mindig más és más visszahatást kelt.

2. A vastagodási gyarapodást ki lehet mutatni a törzsek, ágak, gyökérnek minden olyan meghajlott szakaszán is, a mit nem külső erő hajlított meg.

3. Ha a törzs alakja a szélhatásnak lenne az eredménye, úgy a törzsek a különböző irányú szelek irányára szerint össze-vissza minden irányba elhajolva kellene kifejlődni; a központos növevő és szabályszerű szövetű törzsek pedig a ritkaságok közé tartoznának.

4. Tehát vagy a szélhatás eredménye a mostani faalak, s akkor nem lehet természetes kiválasztásról beszélni vagy pedig a természetes kiválasztás eredménye a fa mostani alakja, a melynél minden meg nem felelőnek kiküszöbölése mellett a faji jelleg domborodott ki, de ebben az esetben ez a megállapodott forma, mint örökölhető, nem lehet többé a mai szélhatásnak alávetve.

Mindezekből látható, hogy a Metzger elmélet önmagának is ellentmond.

*

A növények növekedését különböző külső behatások irányítják, s jellegzetes alakjuk a szerint fejlődik ki, a mint az egyik, vagy a másik külső behatás az uralkodó; de nemcsak az alak, hanem a növény életani magatartása és az összes életszervek kifejlődése is az említett külső behatásokhoz igazodik.

A levegő és a világosság, a mik a növény táplálkozását irányítják, a koronát minden oldalról egyformán és szabályosan veszik körül, ennek következtében tehát a növény törzse is központosan fejlődik ki. Aviszintesen futó ágak kifejlődésére természetesen ez nem áll, mert arra más erők is — különösen a nehézségerő — hatnak, a melyek azután hol huzásra, hol nyomásra veszik igénybe az ágat és a kambiumra gyakorolt állandó behatásuk alatt szükségképpen a külpontos, kétoldalas alaknak kell kifejlődni.

Nézzük közelebbről azokat az okokat, a melyek az évgyűrű-szélességnek a törzs különböző magasságaiban mutatkozó eltéréseit idézik elő. Alighanem itt is a vízkeringésnek van a legfontosabb szerepe.

Fel kell tennünk, hogy a törzsen egy vízvezető-pásztá van, a mely a folytonos vízszállítás eszköze, s a mely a vízpárologtató-szervekkel szoros összhangban áll. Ezt a vízvezető-pásztát a 3-4 legutolsó évgyűrűben található edényeknek és vezető-fasejtéknek összessége adja. Egy teljes gesztű lúcz- vagy jegenyefenyő-törzsnek a koronához legközelebb eső részén a vastagodás gyorsabb, mint az alsóbb részekben, még pedig azért, mert a legutolsó évgyűrűnek, — a melyben a vízvezetés legnagyobbbrészt történik, — csak akkor lehet egyforma vízvezető-képessége, ha a felső, kisebb átmérőjű szakaszon nagyobb szélességet ér el, mint az alsó szakaszon, a hol a törzsátmérő nagyobb. Jaccard, abból a feltevésből kiindulva, hogy az egy- és ugyanazon évgyűrűben levő vízvezető-pásztá a törzs különböző magasságaiban is arányos az évgyűrű egész területével, egy olyan eszményi törzset próbált szerkesztetni, a melynek egy lúcfenyőtörzsnek feltétlenül lennie kell, hogy vízvezető-képessége egész hosszban mindenütt egyforma legyen. Kísérleteinél azt találta, hogy a lúcfenyőtörzs ezt az eszményi törzsalakot eléggé meg is közelítik; továbbá azt is tapasztalta, hogy az évgyűrűk területe a törzs pár méternyi magasságában a legkisebb, innen azután úgy felfelé, a korona felé, mint a gyökerek felé fokozatosan nagyobodik.

Jaccard olyt eszményi törzsalakot is szerkesztett, a melynek ellentállóképessége bármely magasságban egyforma; ezzel az eszményi törzsrel is összehasonlította az erre kijelölt törzsokat. Méréseiből kitűnt, hogy a törzsök átmérője 3 m. magasságban pontosan egyezik az eszményi törzs átmérőjével, ezen a ponton felül az átmérő kisebbedik, 11-6 m.-nél (t. i. a hol a száraz ágak kezdődnek) eléri a normálisat, ezen felül a normálisnál nagyobb lesz egészen a korona alapjáig, vagyis a zöld ágak kezdeteig, a hol az átmérő viszonylagosan a legnagyobb. Általános szabályul lehet tehát tekinteni azt, hogy a legalsó száraz ágak és a korona kezdete közti szakaszon a törzsök a legnagyobb növekedést mutatják. Jaccard ennek okát abban látja, hogy itt az átmérőnek, illetve az évgyűrűnek kiszélesedése azért szükséges, hogy ezzel a vízvezető-pásztának kisebbedése, a mi a száraz ágak fennmaradása folytán következik be, kiegyenlítsessék. Jaccardnak egyébként mesterségesen is sikerült a vastagodást növelni azzal, hogy a törzsökbe kis füvesöveket helyeztet el, mialtán az élő fapásztá vezetőfelületét ép úgy csökkentette, mint a hogy azt a száraz ágak teszik.

A fatörzs tövének kiszélesedéséről — terpeszéről — általában azt hiszik, hogy ez van hivatva biztosítani a fa állékonyágát; keletkezését pedig a fának az erdőművi befolyásokhoz való alkalmazkodásával magyarázzák. Ennek azonban ellentmond az a tapasztalat, hogy a csekély nedvességű homokos vagy sziklás talajon a fákát a szél kidönti, dacára annak, hogy — gyökérzetüket nagy területen terjesztvén szét — megfelelő terpeszszel bírnak. Minthogy továbbá a húzási és a nyomási feszültség a törzs tövével csak igen kis mértékben juthat érvényre, érthetetlen, hogy a terpesz, az erdőművi befolyások következtében keletkezhetne.

A valóságban a terpesznek inkább élettani szerepe lehet. Ott, ahol a gyökérzet a törzshez fut, a vízáramlás az irányváltozás következtében szükségszerűen meglassódik; a terpesznek tehát az lehet a rendeltetése, hogy gyarapítva a vízvezető utakat, ezzel az előbb említett meglassúdást megszüntesse.

*

A növénynek mindazok az életnyilvánulásai, a miket eddig alkalmazkodási jelenségekként tekintettek, többnyire mostani befolyásoknak a következményei. Sohasem szabad a növényéletben tapasztalható jelenségeket úgy tekintenünk, mintha azok az alkalmazkodásnak, a természetes kiválasztásnak öröklött megnyilvánulásai lennének, mert hisz lépten-nyomon láthatjuk, hogy a növények mennyire alá vannak vetve a mostani viszonyok közvetlen hatásának. Reméljük, hogy hova-többé sikerülni fog megismernünk az összes tényezőket, a mik úgy a faji, mint az egyéni jelleg kifejlődésénél közrejárzanak.

A fák pusztulása a háború következtében.

J. George, francia erdész néhány évvel ezelőtt beható tanulmányok alapján egy művet adott ki azokról a sérülésekről, amelyek a katonai lövöldök közelében fekvő erdőkben a francia katona fegyver eltérve golyói részint közvetlenül, részint visszapatánás folytán a fákra okoztak. Megállapításai szerint az egyenes irányban becsapódó golyó gyakran csak alig látható lyukat hagy hátra. Ez kevésbé vehető része, mint az a seb, melyet az oldalt becsapódó golyó okoz; a visszapatánó golyó pedig még a fakérget is szilánkokká zúzza. A golyó távozási nyílása, épp úgy, mint az emberi testen, nagyobb, mint a behatolási nyílás. George szerint ezek a sebek sohasem gyógyulnak be; a fa a legtöbb esetben menthetetlen. Azonnal nem pusztul ugyan el, hanem egy ideig még tovább színylődik, azonban már az elmulásnak van szentelve és műszaki célokra már nem értékesíthető, hanem fája már csak mint tűzifa jöhet számításba, azonban még erre is csekély értékű.

Ha pl. tölgyfán egy ilyen sebet megvizsgálunk, látjuk, hogy a fa életnedve kicsordult és hogy a törzs fertőzést szenvedett. A kéreg sérülésein keresztül a nedv a fába hatol és vele együtt az esővíz is beszívárog. Miután a szövetek szétrozsolódtak, azoknak tartalma a fanyed és víz keverékében feloldódik. A tannin ennek követke-

tében felbomlik, a nitrogén és hidrogén tartalmú szövetek erjedésbe mennek át és ez az erjedés, amely fertőzés folytán keletkezett, külsőleg is láthatóvá válik a seb széleinek rozsdabarna színe útján. Ez a gennyserű folyadék tele van apró lényekkel, a melyek előbb vagy utóbb a szövetek felbomlását okozzák. A pusztulás, mely lassan kezdődik a fiatal fáknál világosabban észrevehető, mint az idősebbeknél és a sebesülések számával fokozódik. A fa gyökere minden esetben elrohad. Minden seb egy-egy fertőzési gócpont, mely tovább terjeszkedve, a rothadást a beteg résztől átviszi az egészségesre s aztán tovább terjeszti.

A seb a káros rovarok részére nyitott kapu, melyen át behatolnak a fába, megfúrják folyósóikat a lágy szövetekben s a dúsan terített asztalon lakmároznak. A fa elpusztulása néhány esztendő alatt bekövetkezik.

A mi a tölgyfára nézve áll, még inkább áll a bukkra. A sebesült emnél is fertőző betegségét okoz, melynek következtében a fa legelőbb két és fél év alatt elpusztul. Fájának szintén nincs műszaki értéke és csak tüzelési célokra alkalmazható; azonban tűzereje hasonlítatlantalanul csekélyebb, mint az egészséges fáé. Ezeket a tapasztalatokat minden fanemnél bebizonyítottunk találjuk.

A tűlevélű fák még jobban szenvednek, mind a lomblevelűek, mert a tűlevelűeknél a sebből és a szétszakadt szövetek harsadáiból még gyanta is folyik ki, a mi a seb behegedését lassítja. A gombaesirák a sebben elszaporodnak, a fa életképessége és ellenálló ereje csökken, minek következtében a tűlevélű fákban elősködő rovarok a beteg fával könnyen elbánnak. A jegenyefenyő nagyobb ellenállást fejt ki, mint a vörösfenyő, vagy a lúczyenyő, a mely legkevésbé tud a betegséggel megküzdni. A fa látszólagos jó kinézésétől nem szabad félrevezettetnünk magunkat, hanem ilyen esetben is, a helyett, hogy a sebesült erdőt hosszú halálküzdelemmel tennénk ki, a leghelyesebb idejekorán gondoskodni annak a kivágásáról és az újra erdősítéséről.

A völgyzárók halászléhasznosítása.

Irta: *Simmonffy Gyula.*

A völgyzáróknak a patakhalászlétra gyakorolt hatása.

E kérdés elbírálásánál a következő szempontok jönnek figyelembe: A völgyzárók rendeltetése, mint tudjuk, magas vízállás idején a felesleges vizet felfogni, kis vízállásnál ugyanazt leadni és értékesíteni. Ilyen rendeltetés mellett a völgyzárók folyószabályozási műnek is lehet tekinteni s mint ilyenek, a folyó- vagy patakhalászlétra gyakorolt hatását tagadni nem lehet. Az által, hogy a völgyzáró az árvezeteket felfogja, egyúttal az alábbfekvő folyó- vagy patakaszakaszok környékét többé-kevésbé megfosztja az elárasztás lehetőségétől, mindenesetre csökkenti az áradásos terület nagyságát és időtartamát és ezzel az illető halászvíz haltermőképességét kisebbiti. Völgyzárók létesítése nyomán továbbá rendszerint különböző ipartelek keletkeznek. Mennél inkább szaporodnak ezek, kártékony hatásuk

annál inkább szembetűnő. Hogy a fenti szempontok szerint szenvedett kárból mi írható a völgyzárók rovására, azt pontosan megállapítani nem lehet, miután az egész völgy folyószabályozásának a völgyzáró csak egy részét teszi. A szenvedett károkat mintegy kiegyenlíti az a tény, hogy a völgyzáró megakadályozza a halivadéknak a nagy és hirtelen beálló árvizek által való lesodrását.

Kétséget kizáró módon megállapítható kártékony hatása a völgyzáróknak az, hogy az ívás végett felfelé törekvő halak útját teljesen elzárják. Ez a hatás annál nagyobb, minél mélyebben van a völgyben a völgyzáró elhelyezve. Magasabban fekvő völgyzárók e tekintetben kedvezőbbek, mert a völgyzáró alatt rendszerint több olyan mellékpatak fordul elő, a hol az ívó pisztrángok hivatásuknak elegendet tehetnek.

Ha a völgyzáró és a tápláló patakokhoz fűződő halászati jog egy kézben van, akkor a völgyzáró csak hasznára lehet a pisztránghalászatnak, miután a völgyzáróban a salmonidafélék természetes és egészséges viszonyok között fejlődve, a származó ivadéki és fejletti és egészséges lesz.

A mesterséges haltenyésztés szempontjából a völgyzárók jelentőségét tehát emeli az is, hogy az anyahalak tartására és felnevelésére kiváló helyül szolgálnak. A természetsergő viszonyok között felnőtt anyahalak (az ívás előtt kifogva s az ivartermék érettsége alkalmával kifejve) olyan jönnöszerű ikrát szolgáltatnak, a melyre szűk határok közé szorított s rendszeres üzemű pisztrángos tógazdaságban neveltek nem képesek. Ez okból kifolyólag a gazdasági és üzleti alapon álló tógazdaságok tulajdonosai, a mennyiben alkalmuk van, igen helyesen teszik, ha a fenti célra völgyzárókat bérelnék ki.

*

Eddig tart a münsteri gazdasági kísérleti állomásnak általam csak a szükséges terjedelemben ismertetett közleménye. A közlemény végén többek között megjegyzi még *Thienemann*, hogy völgyzárók létesítésekor nemcsak a halásztechnikákat, hanem a tapasztalt hidrobiológusokat is meg kell hálgatni, továbbá, hogy az eddig szerzett elméleti és gyakorlati tapasztalatok mellett alapos a remény, hogy jövőben a völgyzárók halászati hasznosítása nagyobb eredményekkel fog járni!

* * *

A németországi völgyzáróhalászatot *Thienemann*on kívül különösen *Eberts* titkos kormánytanácsos és *dr. Walter E.* tanulmányozta. *Eberts* felfogásáról, elvéről és működéséről már ezen közlés első részében olvasottakkal is némi fogalmat alkothattunk magunknak. Régi, kipróbált emberek és kutatója ő a halászat, különösen pedig a völgyzáróhalászat ügyének. Kiválóan tevékeny elméleti és gyakorlati szakember, a kinek véleményét számtalan esetben kikéri, tudását igen sokra becsüli. Tanulmányutam ideje alatt személyesen volt alkalmam vele hosszabban érintkezni.

A völgyzárók halászati hasznosításának kérdésében — bár *Thienemann*al sokat vitatkoznak — nem lehet állítani,

hogy felfogásban ez utóbbtól lényeges különbség választaná el.

Dr. E. Waller neve halászati szakmunkái által szintén általános ismeretes. Tudományos, nagykészültségű ember, kiváló természetmegfigyelő, logikus gondolkodású egyén. Felfogásában és gondolatmenetében mintha *Thienemann*hoz állana közel s ezért részletesebb méltatásába ez alkalommal nem bocsátkozom.

Magyarországi viszonyok.

Tulajdonképpen völgyzárók — mint a milyenekről az előzőekben volt szó — nálunk ezidőszertig alig vannak. Erdészeti és bányászati kezelésben van azonban számos kisebb-nagyobb vívzáró gát, vízzárda, vízfögő, «duzzasztó» stb. és vannak természetes tavaink (tengerszemek stb.), a melyeknek halászati hasznosításával bizonyára érdemes foglalkozni. Önkéntelenül felvetődik a kérdés, hogy a Németországban szerzett tapasztalatoknak nem lehetne-e nálunk már most hasznát venni, illetőleg a németországi völgyzáró és tavi halászat mai fejlettsége mellett szerzett tapasztalatok nem lehetnének-e már ezidőszertig is kiindulópontjai a mi vízfögők és magasban fekvő tavaink halászati üzembevételének? Elsősorban tisztába kell jönnünk azzal, hogy a mi vízfögőink megfelelnek-e az okszerű halászati üzem követelményeinek?

Vízfögőink mai állapota szerint különbséget tehetünk üzemben (használatban) álló és üzemben kívül helyezett vízfögők között.

I. Az erdészet és bányászat céljára épült, üzemben kívül helyezett vízfögők, hacsak nagyobb helyreállítási és kezelési költséget nem igényelnek, az okszerű és jövedelmező halászati hasznosításra, talán kevés kivétellel, mind igen alkalmasak. Ezeket mint kézs halastavakat tekinthetjük, a melyeknek medrét vízzel bármikor megtölthetjük és a szükséghez képest le is csapolhatjuk. Tehát csak a megfelelő népesítésről és lehalasztásról kell gondoskodni. Ezeknél a vízfögőknél igen fontos, figyelembe vevendő körülmény az, hogy a gáttét milyen anyagból épült és hogy általában véve a gátépítő technika szabályai az alapozás, a gátgyökerek bekötésénél stb. mennyire találtak helyes alkalmazásra. Ha kevés a tápláló víz, erős a gátszivárgás és kicsiny a nyerhető vízterület, akkor a nagy karbahozzátali és tatarozási költségek miatt már előre lemondhatunk a vízfögő halászati hasznosításáról, hacsak a vízfögő újjáépítését valamely fontosabb érdek (ipari, gazdasági, jóléti) nem követeli, a mely esetben a halászat, mint a vízfögő mellékhasznosítása jöhet számításba.

Földből, vagy kőből, vagy mindkét anyagból egyenesen épült vízfögők a legkevésbé tatarozási és karbantartási költséget igénylik, tartósságuk úgyszólván örökös. Ebből a szempontból a bányászati kezelés alatt állott vízfögők a halászat céljaira alkalmasabbak, mert ezeknél a gáttét építéséhez rendszerint földet és követ használtak, ellenében az erdészeti kezelés alatt állottakkal, a melyek jó részt fából és földből vagy kőből, leginkább az ú. n. kőszekrényes gátak módjára készültek. Ezeknek a tartóssága korlátolt, karbantartási költségük pedig — tekintettel a

fenyő- és egyéb épületi fának jelenlegi magas ára — nagy.

Fontosak a gáttestbe épített és a lecsapolás vagy vízszabályozás céljaira létesített műtárgyak (árapasztók, zsilipek, kapuk) milyensége és állapota. Ezek a műtárgyak az üzemben kívül helyezett vízfogóknál majdnem minden esetben feltalálhatók még és megbírálásuknál arról lehet szó, hogy azok esetleg minden módosítás nélkül csupán halrekesztő ráccsal való ellátás mellett alkalmaztassanak-e, avagy helyettük a tógazdaságoknál szokásos ü. n. barátságzilipeket építsük-e? Ha a barátságzilip mellett döntünk, akkor tekintettel arra, hogy vízfogóink helyenként tekintélyes mélységűek és a tápláló víz is bőséges lehet, megfelelő árapasztó zsilip mellett csak megfelelő méretekkel bíró és teljesen betonból készült barátságzilipet építsünk.

A betonzilip függőleges csövét a Németországban helyenként látottak szerint esetleg az alsó vízréte, ekig leérő homlókappal látjuk el a végéig, hogy nyáron a vízfogó alsó hidegebb vízrétege távolodjék el, így a víz hőmérséklete a tó vizében élő szerves életre (planktonra) kedvezőbb legyen.

II. Az üzemben lévő vízfogók halászati hasznosítása teljesen az előző fejezetekben leírt németországi, illetve külföldi tapasztalatok nyomán alakulhat ki. A halászati hasznosítás lehetősége és módja a természeti viszonyok mellett a vízfogó rendeltetéséhez fog alkalmazkodni. Az erdészeti kezelésben és üzemben lévő vízfogók a legtöbb esetben nem felelhetnek meg a halászati hasznosítás feltételeinek. E vízfogóknak rendeltetése ugyanis az, hogy a fának vízen való szállítására szolgáló patakok és kisebb folyók vízmélységét a szállítás céljaira (tutajozás, üsztetés) alkalmassá tegyék, a vízszint emeljék. Ebből kifolyólag az erdészeti vízfogók vize a szállítási időszakban (rendszerint tavaszszal, ritkán nyáron, ha szükséges ősszel is) aránylag gyakran és rövidebb idő alatt, gyorsan ürül ki és bár a megfigyelések szerint nincs okunk félni attól, hogy a vízfogóban lévő halállomány a gátvizzel együtt elmenekül, vagy elsodródik, mégis a gyakori és gyors kiürülés, illetve a nagy vízjárték hatása miatt a halállomány a fennmaradásához, táplálkozásához és szaporodásához szükséges nyugalmat fel nem találhatja, másrészt ezen folytonos egymásután következő gyors lecsapolódás folytán a vízfogóba, a halak táplálkozására szolgáló alsórendű állatvilág, a plankton kedvezőtlenül fejlődhetik ki, illetőleg a már létrejött plankton minden egyes gátvíz alkalmával a gátudvarból mintegy kiöblítettik. Kivételes esetek természetesen előfordulhatnak. Magam is láttam már üzemben lévő erdészeti vízfogót, a mely halászati hasznosításra alkalmas. Nagy területet elfoglaló vízfogóknál részint a terepalakulás, részint mert okoszerű építkezés mellett rendszerint a völgy legkeskenyebb részét igyekezünk áttölteni, előfordul, hogy a viznek egy tekintélyes része visszamarad a gátudvarban. Rendszerint lankás völgyben épített vagy eliszapolódott vízfogók az ilyenek, a melyekben a vízjárték alig 1—2 métert tesz ki s így bennük a halak viszonylag nagyobb nyugalomra találhatnak, a rendszerint iszapos mederben pedig dús alsórendű állati élet, haltáplálék fejlődhetik ki.

A bányászati vagy kohászati kezelésben lévő vízfogók megítélésünk szerint halászati célra megfelelőbbek. Rendeltetésük turbinák, gépek, zúzóművek stb. részére a szükséges egyenletes, állandó üzemvizet szolgáltatni, működésükre nézve nagyjából és egészben olyanok, mint a tulajdonképeni völgyzárók, ezektől legfeljebb terjedelemben nézve különböznek. E vízfogókra tehát majdnem kivétel nélkül áll az, a mit a völgyzárókról elmondottunk s így a sikeres halászati üzem titka főképp a lehalászás nehézségeinek leküzdésében keresendő. Megkülönböztetésül talán csak azt lehetne még felemlíteni, hogy a mi vízfogóink rendszerint a völgyek felső szakaszán létesültek, tengerszint feletti magasságuk nagyobb, általában 300 m.-en felüliek és hogy klímánk zordabb, illetőleg nagyobb szélsőségeket feltüntet, mint Németországé. Halászati szempontból e réven beálló kedvezőtlenebb helyzettel szemben viszont áll az, hogy vízfogóink nem olyan mélyek és így nyáron az alsó vízrétegek jobban felmelegedhetnek, a mi tápláléktermés szempontjából fontos.

Hogy már most valamely vízfogó halászati hasznosításra alkalmas-e s hogy milyen legyen annak üze, azt minden egyes esetben csak alapos helyszíni szemle alapján lehet eldönteni. Ez alkalommal az elmondottak szerint, vizsgálat tárgyává kell tenni a vízfogó nagyságát, a táplálóvíz mennyiségét, minőségét, biológiai (élettan) tulajdonságait (planktontartalmára sokszor, különösen nyáron szabad szemmel is következtetést vonhatunk), a környékbeli vizek halfaunáját, a víz hőfokát, a klimatikus, talaj és személyzeti, az értékesítési viszonyokat, a vizekhez fűződő halászati és egyéb jogokat stb., ezenkívül ha üzemben kívül helyezett vízfogók felhasználásáról van szó, alaposan szemügyre vesszük az egész gáttest (vízfal stb.), a meg lévő műtárgyak minőségét és állapotát, a netalán szükséges tatarozásokról, átalakításokról pontos tervet és költségvetést készítünk, mert csak ezen adatok birtokában leszünk abban a helyzetben, hogy a várható jóvedelemre nézve megbízható következtetéseket vonhassunk.

(Folyt. köv.)

A hadbavonult kincstári erdészeti altisztekről.

A hadbavonult kincstári erdészeti altisztekről újabban a következők értesítéseket kaptuk:

a) *kültetések kaptak: Pap Demeter* napibéres erdőőr Jósikafalva (Kolozsvár), a II. oszt. ezüst vitézségi érmen kívül, újabban az I. oszt. ezüst vitézségi érmet; — *Mihályfi Jenő* m. kir. erdőőr (Lugos), a koronás ezüst érdemkeresztet a vitézségi érmen szalagján, valamint a vöröskereszt hadiékítményes ezüst érmet; — *Matuska József* m. kir. erdőőr (Lugos), II. oszt. ezüst vitézségi érmet; — *Bálint István* m. kir. erdőőr (Lippa), es. és kir. szakaszvezető, az ezüst érdemkeresztet, a vitézségi érmen szalagján; — *Turek József* m. kir. erdőőr (Tótsóvár), es. és kir. őrmester, a bronz- és az I. oszt. ezüst vitézségi érmet kapta, utóbbit azért, mert 1916 június 15-én 160 emberrel megszállta a Rostoki erdőben a 362-es magaslátot s azt a parancshoz híven mindaddig tartotta, míg a zászló-

alj visszavonult : — *Ilk Adolf* m. kir. erdőlegény Gre-distye (Szászsebes), a bronz virézségi érmet ; — *Brkics Pál* kir. erdőőr (Vinkovci), cs. és kir. őrmester a koronás ezüst érdemkeresztet a vítézségi érem szalagján ;

b) *megsebesültek* : *Ifj. Kacsó István* m. kir. főerdőőr Kovászna (Kolozsvár), a ki a román betörés folytán történt menekülés alkalmával a csendőrségnél katonai szolgálata jelentkezt, 12 napi csendőri szolgálat után srpnell lövéstől tüdővérzést kapott ; — *Ambrózy László* m. kir. erdőlegény (Zsarnóca), tart. tizedes ; — *Schmerák Antal* m. kir. erdőlegény (Apatin), a jobb karján ; — *Beu Sándor* m. kir. erdőőr Kőrösbánya (Szászsebes), az olasz harcztéren könnyű fejsebet kapott ; — *Holzbauer József* m. kir. segéderdőőr Kudsir (Szászsebes), másodfőben ; — *Vuruna István* kir. erdőőr (Vinkovci), cs. és kir. őrmester, az olasz harcztéren kőomlástól a lábán ;

c) *hadifogságba jutottak* : *Dokics Stoja* m. kir. erdőőr (Lugos), olasz hadifogságba ; — *Takács András* m. kir. erdőőr (Lugos), orosz hadifogságba ; — *Andrik Mihály* m. kir. erdőőr (Gödöllő), orosz hadifogságba ; — *Turek József* m. kir. erdőőr (Tótóvár), cs. és kir. őrmester, orosz fogságba ; — *Kerpán János* napibéres erdőőr (Orsova), orosz hadifogságba Kazán-ba ; — *Dobranics Pál* kir. erdőőr (Vinkovci), tart. tizedes, orosz hadifogságba ;

d) *megbetegedtek* : *Markocsány Károly* m. kir. erdőőr (Máramarosziget), tüdőbaja miatt a katonai szolgálatból végleg elbocsátotott ; — *Máris Péter* napibéres póterdőőr (Kolozsvár) ; — *Batina Milos* napibéres erdőőr (Zagreb) ;

e) *előléptetésben részesültek* : *Matuska József* m. kir. erdőőr (Lugos), tart. őrmester, soronkívül törzsőrmesterré ; *Pomothy Ernő* m. kir. erdőlegény (Gödöllő), tábori tűzér tizedes, szakaszvezetővé ;

f) *eltűntek* : *Szamosközy Bálint* m. kir. erdőőrt Stréza-kerezsőra (Kolozsvár), a román betörés alkalmával az ellenség elhűrezolta s azóta értesítés nem jött róla ; — *Drazits Timót* m. kir. póterdőőr (Apatin), a bukovinai fronton.

A vad ürülike.

A vad ürülike lehet szilárd és folyékony. A szőrmes vadnak van szilárd és folyékony ürülike, a szárnyasnak csak szilárd (legalább tágabb értelemben véve).

Alábbiakban csak a szilárd ürülikekről, a melyet hullaték-nak nevezünk, lesz szó, míg a folyékony ürülikekről csak annyit említünk, hogy ha elég friss, a lábnyomokkal együtt észlelhető. A vad nemét és korát is meg lehet az ürülikekből állapítani.

A felnőtt kutyaféléket kivéve az összes szőrmes vad hímjének vizelete a négy lábnyoma között van, a felnőtt kutyaféléké legtöbbször azoktól oldalt, míg az összes nőstények vizelete a hátsó lábak mögött látszik. Sok és nagy vizelet idősebb, kevesebb és kicsiny vizelet fiatalabb egyedre mutat.

A szarvasfélék hullatéka formájára nézve nagyjában hasonlít a juhéhoz.

A szarvas hullatéka természetesen sokkal nagyobb s

e mellett az állat kora és nemé szerint megint kisebb vagy nagyobb s e mellett az évszakok, illetőleg a táplálék szerint változik az állománya is. Sőtne friss állapotában feketésbarna, zöldesfekete vagy színe szürkésbarna és fényes. A bika hullatéka télen rövid, vastag, az egyik végén hegybefutó, a másikon lapított s kis horpadás van rajta, a melybe a következő darab hegyes vége beleillik. Tavasszal lágyabb, vastagabb, laposabb és egyenlőtlenebb formájú s egyik darab a másikeval jobban összeállott. Áprilisban ökölnyi nagyságú darabok bikára vallanak. Nyáron a hullaték hosszúkás, hengeres végén hegybefutó, a másikon annak felvételeire mélyedés van és firtósa egybefüggve hull ki és valamiképpen keményebbé válik ; a köverség (anguszta) idejében nyálkával vonódik be.

A mint az úzekedés beáll, a hullaték jelentékenyen kisebbedik s végtére téli alakjába megy át.

A suta hullatéka télen hasonlít a bikáéhoz, csak hogy hosszabb hegye nem oly kinyúlt s tompa hegyén a mélyedés vagy hiányzik, vagy alig észrevehető.

A däm hullatéka kisebb a szarvasénál, de hasonló hozzá.

Az őz hullatéka apró, hosszúkás hengerded, végén tompa és fekete színű.

A tülkök szarvúak közül a zergéé a kecskéhez, a mufloné a juhéhoz hasonló.

A vaddisznóé a házidisznóéhoz hasonló.

A nyúlfelek hullatéka apró, mintegy kisüjnyi átmérőjű golyókból áll s többnyire sárgásbarna színű.

A medve hullatéka nagy esomókban málna, áfonya vagy vadalma maggal keverve, zabbal, levéllel, esetleg szőrrel vegyes, sötét színű.

A kutyafélék hullatéka szőrökkel, apró esontokkal kevert és a kutyá hullatékához hasonló.

A maeszkafélék hullatéka a házi maeszkáéhoz hasonló, rendszeren szőrrel, tollal kevert. A hiúze nagy s félig takart, a vadmaeskaé kisebb s egészen betakart.

A menyétfélék hullatéka minő a borz, kutyáéhoz hasonlóan rovarokkal van tele.

A vidráé halpénzzel, szálkával és rák maradványokkal tele, erős halszagú és sötétzöld vagy barnászöld színű, hamar fakul s piszkos fehérré válik. Hullatékát mindig száraz emelkedett helyen rakja le, néha messze a víztől, pl. réthen fekvő homokhalomra. Hasonló a nyérezé is.

A görényé, menyété, a házimaeskaéhoz hasonló és erősen büdös. A nyesté s nyuszté pezsmaszagú.

A fajtélék hullatéka az éjjeli szállásuk alatt nagy mennyiségben van egy esomóban. Sikettfajd a legnagyobb, esászarvadaráé a legkisebb.

A fázánféléké a házityúkéhoz hasonló, a fogolyféléké ennél kisebb.

A futók rendjébe tartozó madaraké a házityúkéhoz hasonló, de annál nagyobb vagy kisebb.

A réczeféléké a házi réczéhez, a lúdfeleké a házi lúdhoz hasonló.

A galambé, mint a házi galambé.

A ragadozók ürülike hol kisebb, hol nagyobb tollal, szőrrel kevert és büdös.

K. M.

Gazdasági tanácsadó.

A téli tojókról. A nem baromfitenyésztő is tisztában van azzal, hogy télen a tojások igen nagy keresetnek örvendenek, — a mi a jelenlegi háborús világban, még előre nem látott mértékben fokozódott — miért is olyan tyúkok, a melyek télen is tojnak, jóvedelmesség tekintetében erősen fellendítik a baromfitenyésztés bevételeit. Ezért úgy a hazai, mint a külföldi kiváló tenyésztők egész legiója, olyan fajta előállításán fáradozik, a mely az eddigi fajtákat a téli tojóhozam tekintetében felülmúlja. Az ázsiai fajták többé-kevésbé csaknem kivétel nélkül téli tojók, de azért mégsem lehet azt mondani, hogy jó téli tojó fajták. Abszolút értelemben ilyen fajtát, a mely jó téli tojó lenne, sohasem fog sikerülni a legprecízebb vérkeresztelés és tenyész kiválasztás útján senkinek se kitenyészteni, mert a tojóképeség, legyen az általános értelemben vett tojóképeség vagy téli tojóképeség stb., nem fajta, hanem egyéni tulajdonság, vagyis minden fajta keretén belül találunk jó, közepes, rossz, téli és nem téli tojóegyedeket. Azonban nem abszolút értelemben, lehet szó jobb és kevésbé jó, téli és nem téli tojókról; hiszen az magától értetődik, hogy egyik fajtán belül, aránylag több a jó tojóegyed, mint a másik fajtában.

Tekintettel arra, hogy a tojóképeség, minden körülmény között inkább egyéni, mint fajtulajdonság, okszerű tenyész kiválasztással minden egyes tenyésztő javítható állattainak tojóképeségén és pedig úgy, hogy mindenkor csak a legjobb tojóegyedek után nevel esbiket; azonban nemcsak az anyaállat tojóképeségére kell figyelemmel lenni, hanem az apaállatára is, mert a himemű állat is, ha nem is direkt, de indirekt átviszi anyjának jó, vagy rossz egyéni tulajdonságait utódjaiba, daczára annak, hogy elméletben az utód anyjától a belső tulajdonságokat, az apától meg a külelmet örökli. Azonban ez még nem minden, mivel ezeket az utódokba átvitt tulajdonságokat meg is kell szilárdítani, mert mit ér az, ha ezek a jó tulajdonságok az utódokban nem állandóak. Azt, hogy ezek a jó tulajdonságok meg is maradjanak, csakis beltenyésztés útján érhetjük el és pedig a legelőszérűbben úgy, hogy az anyát a fiával és ezek utódjait ismét az előbbi apaállattal párosítjuk, ezt a generációt azután már más jó anyától származó kakassal párosítjuk, mivel ebben a generációban a jó tulajdonságok már meglehetősen le vannak kötve és ha az apaállat is, a melyvel ezeket párosítjuk, szintén jó téli tojó anyától származik, akkor nincsen mitől félni. Legjobb, ha a jó tojótól származó apaállat saját nevelésünk, azonban más törzsből származó, mert akkor legalább tudjuk eredetét. Egyáltalában, ha valamiféle egyéni tulajdonságra dolgozunk, akkor mindig óvakodjunk idegen apaállat behozatalától, mivel ki biztosít minket arról, hogy nem épen ellenkező tulajdonságokkal felruházott anyaállattól származik-e az apaállat; ilyen megfontolattal nevélfriessztés, egész eddigi fáradságunk kárba vesztet, illetve tenyésztetünket évekig visszavezethetjük, daczára annak, hogy a baromfiak aránylag gyors fejlődésűek.

Ha téli tojókra vagy jó tojókra szert akarunk tenni, nemcsak a fenti általános állattenyésztési szabályokat kell szem előtt tartani, hanem állatainkat megfelelő (elegendő mennyiségű és tápdús) eleséggel is el kell látni, a mi a jelenlegi requirálások mellett nem épen könnyű feladat — valamint elhelyezésükre is tekintettel kell lenni, mert éhez és fázó baromfitól még akkor se várhatunk elég tojást, ha az évek hosszú során a leggodosabb tenyész kiválasztásnak volt is alá vetve. A meleg ölokat tulzába vinni nem szabad, mert a meleg ölből annyira elpuhulnak állataink, hogy a legkisebb hideg vagy a leggyengébb szél is azonnal megárt nekik, illetve ellenállóképességük, az időjárással szemben, az üvegházi növényéhez hasonlóvá lesz.

Gondoskodni kell arról is, hogy állataink elegendő mozgással is bírjanak, mert ennek hiányában, a rendes etetés adagolás mellett is, annyira el fognak hízni és ennek következtében lustulni, hogy csaknem teljesen tenyész képtelenekké lesznek, illetve ezáltal ismét kárbavesztet az évek hosszú során át eszközölt tenyész kiválasztásunk.

A mi az ólat illeti, az ne legyen hideg; de túlmeleg se, a legelőszérűbb és legelőszérűbb ól a földkunyhószérű; ez egy körülbelül egy méter mélyen a földre vágjt üreg fölé épített ól. Erről különben más alkalommal fogunk bővebben megemlékezni.

Olyan állományál, a melyik nem bír szabad kifutóval, mestereseg kifutórol kell gondoskodni; legjobb és legelőszérűbb kifutó a három oldalól védett és az ölhöz hozzáépített kaparóhely; ilyen kaparóhelyet még a szabad kifutóval bíró baromfi részére is ajánlatos készíteni, mert ilyenek hiányában a téli hidegben állományunk az ölből nem fog kiemenni s ha a hideg több hért tart, az a baromfi egészségi állapotára nem lesz előnyös. A kaparóhelyen a legelőszérűbb lótrágya vagy ennek hiányában pelyva, szecska, föld stb. keverékből mestereseg trágyadombot készíteni, hogy azon állományunk kénye-kedve szerint kapargálhasson.

Esteli és reggeli etetéskor legelőszérűbb a baromfinak szemes eleséget adni (ez lehet ocús is), a reggeli etetéshez szánt eleséget, különösen télen, a midőn a fagyos földön nem tud kaparni, a tyúkok előzése után a kaparóhelyre kell szórni, mivel ezáltal arra kényszerítjük tyúkjainkat, hogy eleségükhöz munka árán jussanak, mely testmozgás előnyösen fog hatni étvágyukra. A déli etetésnél — főleg télen — lágy és meleg eleséget nyújtunk; a meleg eleség különösen télen igen jó hatással van a baromfiára, mert az állati élet nem egyéb, mint lassú égési folyamat s így, ha langos eleséget nyújtunk a baromfinak, akkor a test egyenletes hőmérsékletétől nem vonjuk el a tápláléknyi oly nagy részét, mint a hideg eleség adagolásánál.

Végül még arra is figyelemmel kell lenni, hogy az ól feregmentes is legyen, mert ferges ölből nemcsak, hogy sokat szenvednek állataink, hanem az a vérvésztetés, a melyet ilyen úton és módon elvesztenek állataink, a tojásrakás rovására, a felhasznált eleségből pótoltatik.

Bászel Elek.

Gyenge csibéknek sikeres felnevelése. Amióta 1908. évtől kezdve nemes baromfitenyésztésével (Orpington) foglalkozom, számtalan szakavatott tenyésztő tollából olvastam a csibék mikénti sikeres felnevelésére vonatkozó üdvös dolgokat, a melyeket kipróbálva, szerzett tapasztalataimat a következőkben ismertetem azért, mert kilenc évi tapasztalatom igazolja, hogy az általam gyakorlati etetési mód a fiatal csibéknél teljesen bevált, — monnyiben tenyészetemben gyenge csibék — kivéve azt, a melyet a kotló vagy az ember véletlenül eltapos vagy más baleset ért — el nem hullottak.

A csibéknek kikelésük után egy-két napon keresztül sem enni, sem inni adni nem szabad, egyrészt azért, mert a kis csibéknek belel egy-két napos korukban még nincsenek teljesen kifejldve s így a korán magukhoz vett táplálék feldolgozására képtelenek, másrészt pedig azért, mert a kis csibék kikelésük után a belsejükben visszamaradt tojásváladekből még legalább is két napig képesek magukat fenntartani, ha edelt az első és második napon nem is kapnak.

Tudjuk, hogy az embereknel a legtöbb betegség a gyomorfertőzéstől ered. Így van az az állatoknál is.

A kikelt kis csibék tehát két napig semmit sem kapnak s csak harmadik napon lesznek megettetve és megitatva.

Első eledelnek egy teljes héten át kizárólag hámozott kölest adunk nyersen. A nyers köles a kis csibék beleiben lévő rossz válladekakat kitakarítja és egyben könnyű eledel is. A második héten tejben főtt hámozott kölest; a harmadik héten pedig már a főtt hámozott köleshez adhatunk apró kukoricadarát is; a csibék négyhetes koráig, a mikor is már lehet forrázot Fattigert, főtt tojást, burgonyát, zöldséget, stb. etetni, mert négy hét alatt annyira megerősödnek a csibék, hogy nehezebb eledelt is képesek megemészteni; a csibék rendszeres etetése által erősebb fejlődést mutatnak és nagyobb emésztőképességgel is bírnak.

A kis csibéknek hússal nagyon és sűrűn való etetését nem ajánlom, mert a sok hústól a csibék rheumát kapnak. Ezt az elhult esztendőket egyikében tapasztaltam, a mikor kis csibém lábaikra mind nyomorékok lettek és a hátukra fordulva vergődtek teljes végkimerülésig.

Ezen etetési mód mellett a keltetési időny alatt kikelt csibém mind felnevelkedett; ennek felesleges részét az Aradon évenként (háború előtti évet érte) megtartott őszi baromfivásáron rendszerint az állam vette meg, hogy azokat továbbtenyésztés céljából kioszsza. Ez által szép jövedelemre tettem szert.

Ezt az etetési módot nagyon tudom ajánlani szaktársaim figyelmébe, mert nem drága és mondhatom, hogy ennél jobbat nem tapasztaltam. *Körmöczy Illés*

Különfélék.

Helyreigazítás. *«Az Erdő»* 1917. január 15-iki számában közölt *«Vadvedelem»* című cikkünkbe, a melynek írója *Bárony István*, egy pár *sajtóhiba* csúszott be. A ragadozó szárnysok felsorolásából ugyanis a *sálmok* közül

kimaradt a szedésből a kerecsensólyom és a hosszúszárnyú sólyom, a melyek szintén jelentkeznek nálunk. — Pár sorral lejjebb pedig *«déli»* héjjákról van szó, *«réti héjják helyett»*, a mit a szerző úr kívánságára ezennel szintén helyreigazítottunk, minthogy a *réti héjják*, a melyeket a cikkszerzője felsorol, egyáltalában *nem téli héjják*; sőt tőlünk észszel elvárandólnak és csak enyhe télen mutatkozik belőlük néha egy-egy példány. — Ugyanitt, a kibekézés végén, a fáczán meg a fogoly *«kulturmadárnak»* mondott, *kultúrvad* helyett.

Hősi halál. *Iván György* erdőaltiszt, 1916. december 9-én a román harezteren a hazáért hősi halált halt.

Halálozás. *Lukafalvi Bartha Ábel* m. kir. erdőtanácsos, a zalaegerszegi m. kir. állami erdőhivatal volt főnöke, munkás életének 49. évében, hosszas szenvedés után január hó 31-én meghalt.

Elfogott szőkevény hadifoglyok. Fábán erdőőr közli velünk, hogy 1916. november 30-án két szőkevény orosz hadifoglyot fogott el, a kiket átadott a csendőrségnek. — Az alsóárpási m. kir. járási erdőgondnokság kerületében Péter Ferenc járási erdőőr és Nyámezsi György erdőszolgája január 7-én este két orosz szőkevény hadifoglyot, ezt megelőzőleg pedig mindegyikük egy-egy orosz hadifoglyot fogott el. — Huber Imre sopronújváki védkerületi erdőőr február 3-án két orosz hadifoglyot fogott el, a kik a sopronyéki foglyótáborból szöktek meg.

Szörme-árak. A lipcsei szörmepiacon a legutóbbi jelentések szerint a nyers szörmek árai a következőképen alakultak: vízra 40–60 K; könyest 45–60 K; könyest-farok 7.20 K; nyuszt (fanyest, nemes nyest) 42–54 K; nyusztfarok 9.60 K; görény nagyság szerint 8–12 K; görényfarok 12–24 fill.; róka 24–32 K; borz 5–7 K; házinyúl 50 kgr-onként 140–260 K; téli nyúl (mezei) 1.20–1.40 K; téli őz 2.40–3.60 K; nyári őz 3–5 K; amerikai ezobolyfarok 7–17 K; oroszországi ezobolyfarok 9–21 K; vadmaeska 10–15 K; szarvas 6–10 K; hiúz 40–60 K; medve 80–100 K; menyét 4–5 K; mókus 20–30 fill. Ezeket az árakat fizették a lipcsei nagykereskedők az elsőrangú árúért; silányabb anyagért természetesen jóval kevesebbet adtak.

Zier Árpád urad. főerdész (Vasvárosvár) közli velünk, hogy rókabőröket darabonként 30 K-ért, egy drb nyestbőrt pedig 70 K-ért adott el házának.

A szalonkáról. Az enyhe tél és talán a háború következtében, úgy látszik a szalonkai visszafordultak délvideki útközből. A vas megyei vörösvári uradalomban ugyanis november 23-ával befejeződött az őszi szalonkahúzás, mely feltűnően jó volt. 143 drb került aggátékra, a mi a megfogott személyzet és igen silány és elégtelen lözser mellett elég jó eredménynek tekinthető. Legnagyobb meglepetésemre december 30-án egyik hajtásban egy szalonkát lőttem és január 4-én ismét egy került aggátékra és 4 drb volt a hajtásban.

Zier Árpád urad. főerdész

Idősebb fák átültetése. Néhány évvel ezelőtt — így beszél el a Blätter für Kleingartenbau hasábjain egy „öreg gyakorlati kertész” — gyakran mentem keresztül a wiesbadeni Nero-völgy ültetvényein, hol mint kertbarát, igyekeztem megismerkedni a kertészettel. Egy alkalommal esodálkozásomat fejeztem ki előtte, hogy egy idősebb fának átültetése, melyet ott végeztek, mily szerencsésen sikerült. «Az a földolgo» — mondotta az egyik kertész — «hogy a fákat az átültetésre előkészítsük, vagyis hogy régi helyén az átültetendő fának minden erősebb gyökerét levágjuk, hogy az előálló-sebek még eredeti helyén begyógyuljanak és a fa szívőgyökereket éreszt-hessen».

A nagyobb gyökerek elvágása arra serkenti a fát, hogy az elvesztettéket pótolja. Nemsokára nagyszámú új, kis gyökerek keletkeznek, a nélkül, hogy a fa növekedésében bármiféle zavar lenne észrevehető. A sok kis gyökérnek az az előnye, hogy ekként egy egész gyökércsomó keletkezik, a mi átültetésnél a fa gyors meggyökeresését nagyon elősegíti. Ilyen eljárás mellett a gyökérzet alig szenved észrevehető kárt.

A múlt tavasszal két öreg jegenyénárfával tettem átültetési kísérletet, mely fényesen sikerült. A jegenyék az átültetés után is teljes virágdíszat öltöttek, mintha mi sem történt volna velük. Két másik ellenben, melyeket ugyanakkor ültettem át, a nélkül, hogy azokat arra még az előző évben előkészítettem volna, alig mutatják az élet legkisebb jelét.

Tudok egy öreg tiszafának nagy környékben közismert átültetéséről is, a mely az ültetés előtti évben erre a megfelelő gyökérmétszéssel előkészítettet. Ennek az előkészítésnek köszönhető, hogy az ősrégi fa átültetése sikerült.

A ki tehát egy idősebb fát más helyre akar átültetni, annak azt a megelőző évben az átültetésre elő kell készíteni.

Az „Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége” közleményei.

Nyugtázás. Az Erdészeti és Vadászati Altisztek Országos Szövetsége pénztárába f. évi január hóban tagsági díjat fizettek:

Juhász János 1917. I. felére 2 K, Balogh Béla 1917. évre 4 K és Öfner Pál 1916. évre 4 K.

Hivatalos közlemények.

A m. kir. földművelésügyi miniszter ut 1916. évi december hó 4-én 52,034 1916. szám alatt kelt és a m. kir. erdőhivatalhoz Tótsóvárra intézett s tudomásul és ahhoz tartás végett valamennyi kincstári erdőigazgatósággal, főerdőhivattal és erdőhivattal közölt rendeletének másolata.

(A kőbor ebek kiirtása tárgyában.)

Folyó évi 5839. számú jelentésére értesítem, hogy a vadászati törvény 17. §-ának olyan értelmezése, mintha a vadászatek idegen területen csak letartóztathatók, illetve elfogathatók, de el nem pusztíthatók, téves. A kőbor eb ugyanis az idézett törvény 14. §-ának általános rendelkezése szerint (legyen az akár vadász, akár másféle eb) a vadászatra jogosított által feltétlenül elpusztítható; a törvény 16. §-ának utolsó bekezdése első mondata szerint pedig a vadászatra jogosítottakon kívül senkinek sem szabad a vadászati területre bármilyen fajú ebeket bocsátani.

Az idegen vadászterületen talált olyan vadász, mely nincs gazdájával, vagy gazdájától vadász, a vad felkutatása vagy üldözése közben úgy kalandozik el idegen területre, hogy gazdájának jelenléte meg nem állapítható, avagy az olyan eb, mely idegen területen egyedül, felügyelet vagy kíséret nélkül futkos, vadászik, ha mindjárt nyaklánczot vagy szíjat is visel, kőbor ebnek minősül.

Ebből következik, hogy az ilyen körülmények között talált ebek bármikor elpusztíthatók, amál is inkább pedig akkor, ha rendszeresen előforduló ily esetekről van szó.

Felhívom ezek után az erdőhivatalt, hogy a mennyiben az előadottak figyelembe vétele mellett minősítendő kőbor ebek elpusztítása miatt alkalmazottjait felelősségre vonás terhelné, a megindítandó eljárás során a m. kir. kincstári jognyelvigazgatóság közreműködését vegye igénybe.

A miniszter helyett:

Báró Kazy József s. k.
államtitkár.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalnak t. vezetőségeit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőséget értesíteni sziveskedjenek.)

A m. kir. földművelésügyi miniszter kinevezte az állami erdőtisztek összesített közös rangsorozati létszámába Avram György m. kir. erdőmérnökgyakornokot (Satoraljanahelyre) és Sigmund Konrad uradalmi erdészegédet (Segesvárra) ideiglenes minőségű m. kir. segéd-erdőmérnökökké, a következő végzett erdészeti főiskolai hallgatókat pedig: úgymint Moldován Jánost (Ungvárra), Comsia Aurélt (Lőcsére), Dénes Jenőt (Dávára), Begyáts Gabort (Liptónvárra), Moldován Aurélt (Ungvárra), Kelemen Jenőt (Gödöllőre), Popoviciu Valért (Liptónvárra), Dujic Brankót (Bustyaházára), Lipták Viktort és Fekete Józsefet (Susakra), Hajdu Bélát (Máramarosszigetre), Rakssányi Győzöt (Vinkoveire), Zachár Gyulát (Besztercebányára), Hrabovecz Gyulát (Gödöllőre), Sával Sándort (Kozlovárra) és Csányi Aladárt (Besztercebányára) ideiglenes minőségű m. kir. erdőmérnökgyakornokokká.

A m. kir. földművelésügyi miniszter Kovács Pál m. kir. erdőtanácsost Pécsről Székelyudvarhelyre áthelyezte s megbízta a székelyudvarhelyi m. kir. állami erdőhivatal vezetésével.

A m. kir. földművelésügyi miniszter Szadlis Sándor m. kir. erdőmérnökgyakornokot Kozlovárról — saját kérelmére — Gödöllőre áthelyezte.

A m. kir. földművelésügyi miniszter a zagrebi kir. erdőigazgatóság kerületében alkalmazott Oréšanin Miklós kir. erdőőr nyugalmába helyezte.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1917. évi január hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Budapest f.öv. erdőhiv. 20.—, Tripammer Károly 3,60, Gáspár János hd. 1,40, Selmecei kisérlet áll. 8.—, Zagrabi erdőg. 20.—, Kolozsvári erdőg. 408.—, Szászsebesi erdőhiv. hd. 19,75, Liptóújvári f.erdőhiv. 280.—, Kilián Frigyes 64,80, Földmiv. min. 3,60, Békési Miklós 8.—, Brassó város 12.—, Körmeőzbánya város 12.—, Krempér József hd. 1.—, Ungvári f.erdőhiv. 228.—, B. Bánffy urad. 56.—, Kárpás István —80 f., Apatini erdőhiv. 148.—, Iszakszentgyörgyi urad. hd. 4,55, Nyírkövei f.erdőhiv. 64.—, Zarnóczi erdőhiv. 124.—, Sikrai iroda —20f., Orosz György hd. 4,40, Szászsebesi erdőhiv 296.—

1 koronát fizettek : Kelemen István, Thóbiás János.

2 koronát fizettek : Lutter Sándor, Merreider István, Wirlies József, Sebő György, Szulik Frigyes, Vasváry József, Winter Gusztáv, Tatarek Richard, Granzer Jenő, Holczer József, Nemes István, Zedla Pál, Hollosy Árpád, Keller József, Milován Vazul, Schönke József, Gottwald Pál, Lakatos János, Tóth Mihály, Hunyady János, Matula József, Rédl Éde, Benicz Vince, Dabis Miklós, Kiss János, Krempér József, Molnár Bálint, Varga Imre, Rudolf Vilmos, Syllaba Ferenc, Bánó Imre, Batacs Gyula, Makay Elek.

3 koronát fizettek : Korkis Mihály, Ujlaky Lajos, Kovács János.

4 koronát fizettek : Bély György, Jellinek István, János József, Mezey Károly, Novothny László, Sáskaí hgt. erdőgnd., Barkasi András, Fábian István, Kőcsy János, König János, Pokorny Emil, Szabó János, Syllaba Kálmán, Mayer Gyula, Kacsónovszky J. A., B. Bánffy F., Beniczó József, Bogvay Gyula, Bolesó János, Fiskál Károly, Juhász Mihály, Kece János, Kóváry István, Pékh József, Pomothy E., Tomassék Miklós, Zathureczky Géza, Albrecht János, Földvidi hgs. erdőgnd., Galántai Ferenc, Gáspár János, Jellinek Andor, Köteles Ferenc, Selmecei főiskola, Sümeji József, Sramel Pál, Tomesányi Gyula, Petényi Keresztély, Stainer Gyula, Szabó István, Terbanca Romulus, Tomassovszky Jenő, Várogy János, Zagvayai erdőhiv. Blaskó Sándor, Farkas Elek, Faranek Pál, Felsőbánya város, Haupttricht Mihály, Kizsel András, Kollega László, Komán József, Lahonyai Imre, Marány Géza, Müller Mihály, Orszó György, Osztrulucky Miklós, Sajóvárkonyi erdőhiv., Ács Géza, Stanczinger Sándor, Vargha Antal, Fölkel Sándor, Juhász János, Makky János, Rédl Károly, Károly György, Komcsa György, Stiedl András, Csik Ferenc, Erdős Károly, Lonkay Antal, Pomothy János, Sebuhd Nándor, Pékh Kálmán, Stégmeyer Ödön, Soltész Sándor, Pumdalszky István, Bagyinszky Pál, Dávid János, Kóncsáti Tamás, Körmeőzy Illés, Kretter Rezső, Kubus János, Ballaer József, Berta János, Ferenczy Pál, Gasparecz Lajos, Szakolcza város, Vadkerty Menyhért, Heydrich Károly, Huszár Pál, Krausz Ferenc, Csapa Traján, Cselédes Mihály, Horváth Károly, Lévai urad. Paren Viktor, Pilóczi Ciprián, Boldizsár stán, Varga József, Baumgarten Nándor, Franz Antal, Kovács István, Noll Ignác, Pápaugodi hbt., Sályi kápt. erdőgnd., Szenda László, Szabódi kisérlet állomás, Irány Géza, Ádacs István, Ciszmarovits János, Csirik János, Kassa város, Lapenes Pál, Máté Ferenc, Máté Mózes, Ptacek Rezső, Sümeji János, Perneszi János, Belincz János, Vincze, Kelemen József, Kossuth János, Pécs város, Prohász László, Rakossy István, Slimák János, Piszkoos József, Rajczy János.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a cím-szalagon átvett lakozim miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átvételsorokat nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eskizim a bejelentett címváltozás alapján, a nagybörányi eskizimnyomatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy felesleges reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

F. E. I. A családai pótlékról szóló 1912. évi XXXV. t.-cz. csak az állami, vármegyei és államvasúti alkalmatosságra vonatkozik. Hogy önkéntes igénye családai pótlékra, azt mi nem tudjuk megállapítani, de ezt a városi főszámvéző úrtól megtudhatja.

2. Az 1890. évi I. t.-cz. 25. §-a értelmében az erdőörök nem tartoznak utadót fizetni. Mintán a törvény általánosságban csak erdőörökről tesz említést, ebből következik, hogy nemcsak a kincstári erdőörök, de általában az erdőörök nem tartoznak utadót fizetni. Így döntött különben a közigazgatási bíróság is, a mikor Brassó város erdőörökeit az utadó fizetésének kötelezettsége alól felmentette. Ha önté az utadót mégis kiírották, folyamodjék annak törlése iránt a pénzügyigazgatóság útján az adófelosztási bizottsághoz (közigazgatási bizottsághoz) a hivatkozók kérvényében a m. kir. közigazgatási bíróságnak 1906. évi 2034. szám alatt ez ügyben hozott ítéletére vagy Mosonvármegye közigazgatási bizottságának 1908. évi 959. k. b. szám alatt hozott határozatára vagy a belügyminiszter úrnak Szeben vármegye közönségéhez intézett 1912. évi 5287. számú rendeletére. Az eset lapunk 1908. évfolyamának 44. oldalán, a másodikikat 1909. évfolyamának 58. oldalán, utóbbit pedig 1912. évfolyamának 100. oldalán egész terjedelmében megtalálhatja.

N. B. Igen jónak mondják a „Campolina” nevű izoláló hatású borkenőcsöt cipők és csizmák vízhatlanítására. Kapható : Krayer E. és Társa csempé Budapest (V., Váci-út 34. sz.). Prospektust szívesen küld a czég.

F. A szökevény hadifoglolyok elfogásáért járó jutalom kiadása végett forduljon az illetékes katonai hatósághoz. Egy-egy szökevény hadifogloly elfogásáért 20—50 K jár; de hogy önnék mennyit fognak megállapítani, azt nem tudhatjuk.

B. F. I. A szappantözhöz marolúg helyett nem lehet szódát használni, legfeljebb csak abban az esetben, ha a szódát előbb marolúgá alakítja át. Az eljárás az, hogy körülbelül 40%-os forró szódaloldatot óvatosan oltatlan meszet keverünk. A mesz hozzákeverésekor fejlődő hő az oldatot forrásba hozza és ha elég meszet alkalmazzunk, akkor a szódának körülbelül 90—95%-a marolúgá alakul át, az oltatlan meszből pedig szénsavas mesz keletkezik; bevárjuk míg ez leülepedik és azután a megtisztult lúgot leeresztjük az üledékről. Ezt a lúgot használhatja szűn a zsír csappanósítására. Ez az eljárás azonban sok gyakorlatot kíván, mert enélkül az eredmény bizonytalan; ezért előszerbvel lesz, ha valahonnan marolúgot szerez.

2. Fámester az lehet, aki a kömves, kőfaragó és ácsmesteri előképztség megvizsgálására alakított bizottság előtt a megfelelő vizsgát letette. Ilyen vizsgálatok rendszeren ott vannak, a hol államépítészeti hivatalok vannak. Ha a 3—4 évi tanulási idő után az ács-tanuló (inas) felszabadult s felszabadulása után a mesterségbe vágó munkákkal legalább három évet foglalkozott, akkor folyamodhatik valamelyik államépítészeti hivatal főnökéhez, hogy bocssáa őt ácsmesteri vizsgára. A folyamodványhoz mellékelnie kell egy bizonyítványt arról, hogy felszabadulása óta legalább 3 évet foglalkozott ácsmesterséggel mint segéd, a azokivül három rajzot is kell mellékelnie. A vizsgálat díja 60 kor. Hogy a vizsgának mik a tárgyai, azt ezen a szükre szabott helyen fol nem sorolhatjuk, hanem ha egy államépítészeti hivatalhoz fordul, ott mindenre kap részletes felvilágosítást.

3. Bedő Albert dr. : Az Erdőös ezimű művét az Országos Erdészeti Egyesületnél Budapest (V., Alkotmány-utca 6. sz.) szerzheti meg; ára 6 kor.; ezenfelül bérmentesítésre 60 fillért kell küldeni.

4. Illés Nándor : «A vadór» ezimű könyve Nagel Ottó könyvkereskedőnél Budapest, (IV., Ferenciek-tere 9. sz.) kapható; ára 1 K.

5. A «madártan»-ra nézve nem tudunk felvilágosítást adni, mert nem tudjuk, hogy miféle madártan kíván.

6. A küldött 20 fillért a lap javára bevételtekül.

T. M. Sorsjegyeit még nem húzták ki.

F. S. Sorsjegyeit még nem húzták ki.

G. L. Andrásovich Géza : «A házinyúltenyésztés és értékesítés» ezimű műve «A házinyúltenyésztés és értékesítés» kiadóhivatalunkban Csillaghegy (Budapest mellett) kapható; ára 2 K, bérmentes küldésre még ezenfelül 45. előre beküldendő. — Hreblyai Emil : «Az ezüst szörmenyül tenyésztése és értékesítése» ezimű műve kapható Hreblyai Emil m. kir. gazdasági felügyelő úrnál Eperjes; ára 2 K, bérmentesítésre ezenfelül még 45. előre küldendő.

M. E. Tessék tájékoztatót kérni a következő nyugdíjgyesuletektől : Köztisztviselők nyugdíjpótló és segélyző-egyesülete Budapest (I., Pazmány-utca 1. sz.); Magyar állami altisztek és szolgák Országos

nyugdíjpótló- és segélyző-egyesülete Budapest (IX., Ráday-utca 5. sz.); Mezőgazdasággal és erdészettel foglalkozók nyugdíjintézete Budapest (IX., Üllői-út 25. sz.).

E. V. A kérdőzött faírák a következők:

tölgy, jó minőségű 30—40 cm 70 K,

40—50 „ 90—100 K,

50 cm-en felül 120 K,

kőris, fehér, szivós, jó 20—24 cm 90 K,

25—29 „ 120 K,

30 cm és feljebb 150—160 K,

juhár 30 cm-en felül 70—80 K.

Az árak tm³-kint, wagonba rakva értendők. A fa ára a rakodóhelyen annyival kevesebb, mint a mennyibe a vasúthoz való szállítási és a wagonba rakási kerül. A fuvardíj Erdélyből Budapestre m³-kint mintegy 20 korona.

K. S. I. Hogy önnök miféle járandóságokra van igénye, azt így nem tudjuk megmondani, mert alkalmaztatása mineműségét nem ismárjuk. Forduljon kérdésével felettes hivatalához, vagy az erdőgondnok úrhoz, ott bizonyára mindenre kap teletelt.

2. Ha a kerületi erdőőrnek megvan az erdőőri minősítése (erdőőri szakvizsga bizonyítványa), úgy folyomódhat a kincstárhoz II. oszt. erdészeti altisztii állásért.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KÍNÁLAT

33 éves, róm. kath., nőtlen, ép, egészséges, hadmentes szakvizsgázott erdőőr, tíz évi gyakorlattal, melynek felét erdei kihasználási iparvállalatnál szerezte, a vadtenyésztésben és a kártekonny vadak irántában teljesen jártas, segéderdőőri vagy erdőőri állást keres. Címe a szerkesztőségénél megteudható. (1.)

Megfelelő állást keres négy középiskolát és a gazdasági altisztképző két éves tanfolyamát kitűnő sikerrel végzett 21 éves, róm. kath., nőtlen ifjú, ki az erdészeti teendőkhöz is jártas. Címe: Seller Szilárd Szék pusztán; u. p. Deveser, Veszprém m. (2.)

38 éves, róm. kath., ép, egészséges, hadmentes, erdőőri szakiskolát végzett, szakvizsgázott erdőőr, aki az összes erdészeti teendőkhöz, úgyszintén a vadászat terén, kis- és nagyvadtenyésztésben teljes jártassággal bír, jó bizonyítványokkal rendelkezik, magyar, német és tót nyelvet szóban és írásban bírja, megfelelő állást keres. Címe: Kretter Rezső raktárnok, Fiume (Via Trieste 14.) (3.)

52 éves, róm. kath., nő, szakvizsgázott erdőőr, erdési, vagy vadász állást keres. Mint erdész már hosszabb ideig volt alkalmazva s mezőgazdaságot is vezetett. Beszél magyarul, németül és románul. Címe: Mészáros Tamás, Salánk (Ugocea megye). (4.)

Szakvizsgázott erdőőr, ki éveken át mint erdőőr és fődász volt alkalmazva, jelenleg kincstári napidíjas erdőőr, ép, erős, egészséges, 55 éves, beszél magyarul, németül, tótul és románul, április 1-jére állást keres. Címe megteudható a Bátaszéki alap erdőgondnokságánál, Bátaszék. (5.)

HIRDETÉSEK

Megvételre keresek kettő igen jó disznós kutyát.
Czim: Soltész Sándor Lipnik, u. p. Kapi (Sáros m.) (1.III.2.)

F. évi május esetleg április hó 1-re felvétetik egy józan életű, erélyes és a hegyi szolgálatokra alkalmas testalkatú erdővéd, ki az erdészet és vadászat terén megfelelő gyakorlattal bír, a magyar nyelven kívül a német nyelvet is beszéli és lehetőleg tótul is valamit tud.

Bizonyítványmásokkal és esetleg fényképpel felszerelt ajánlatok a fizetési igények megelőzésével intézendők legkésőbb f. é. február hó végéig Scheibler Emil opálhegyi uradalmanak kezeléséhez Opálhegyre, u. p. Söküt Zemplén m. (2.)

418/1917 sz.

Termelt bükki-, gyertyán- és nyárműfá-eladás. A lugosi m. kir. erdőgazgatóság vasúti farak-táraiban készletezett 322'83 m³ bükkrönkő, 19'14 m³ gyertyán és 133'07 m³ nyárműfa, négy (4) eladási csoportban, zárt írásbeli ajánlatok mellett nyilvános versenyajánlatos eladatik.

A zárt írásbeli ajánlatok 1917. évi márczius hó 3-án délután 2 óráig a lugosi m. kir. erdőgazgatóságnál nyújthatók be, hol azok 1917. évi márczius hó 6-án délelőtt 9 órakor nyilvánosan bontatnak fel.

Részletes adatok, árverési és szerződési feltételek, ajánlati úrlapok és borítékok a lugosi m. kir. erdőgazgatóságnál szerezhetők be.

Lugos, 1917. évi február hó 4-én.

(4.) **M. kir. Erdőgazgatóság.**

Uram! Csinos, magastermetű, szorgalmas hugomat, 4,000 kor, hozománnyal, ismeretség hiányában ezúton férjhez adnám csinos, magastermetű fődör v. erdőör-höz. Fényképpel ellátott levelek előnyben (fénykép vissza). Czim: Kezdő Antalné Nagynyárád (Baranya m.) (3.)

Nyuszt-, nyest- és görénybőröket veszek. Ajánlatok az ár megelőzésével a szerkesztőséghez intézendők.

Kerestelik jól főző, meglelt korú leány vagy gyermeknélküli özvegy, a ki egy cseléddel két személy melletti házi teendőket elvégzi. Gazdaság nincsen. Ajánlatok Fogassy erdőtanácsosának Borosbese. (5.II.1.)

Mindennemű (6.III.1.)

erdészeti magvakat és facsemetéket

ajánl szavatolt elsőrendű minőségben

FARAGÓ BÉLA cs. és kir. udvari szállító
magyar magpergetőgyára

Erdészeti csemetetelepek * ZALAEGERSZEG.

Árjegyzéket, részletes ajánlatot szívesen küldök!

Előfizetési ár:

Egész évre — 4 K.
Fél évre — 2 K.
Negyed évre — 1 K.
Egyes szám — 20 i.

AZ ERDŐ

Hirdetések

egy hasábos garmondse-
des milliméter soronkint
10 fillérrel, táblázatos és
garmond betűnél kisebb
betűfaj szédes másfélse-
res egyeggyárral számitta-
tik — Az egész oldal négy
hasáb széles.

Előfizetőknak az állásko-
reslet és kínálat rovata
rövid közlésekre dijta-
nul áll rendelkezésre.

Szerkesztő:

BALOGH ERNŐ
m. kir. főerdőtanácsos.

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői,
erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Az előfizetési ár **«Az Erdő»** kiadóhivatala címén Budapest, V.,
Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intendórok a lap szét-
küldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) **«Az Erdő»**
szerkesztőséghez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intendórk.
Kéziratok vissza nem adnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz.
A lap után tetlenül származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordít-
tatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

Többtermelés az erdőgazdaságban. (Zier Árpád.)
A völgyzárók halázzati hasznosítása. (Simonyi Gyula.)
Erdőóri és vadóri szakvizsgák eredménye.
Gazdasági tanácsadó: A pulykatanézetéséről. (Bázel Elek.) — Hogyan
készítsük a mülépet? (Ignác Sándor.)
Kulónjék: Hósi halat. — Halalozás. — Nyugdíjbiztosítás. — Elfogott
szökevény hadifoglyok. — Meghívó a besztercebányai altiszi
segélyző egyesület közgyűlésére. — Pályázat hadi özegek és
árak részére. — Kerti utak alapozása.
Változások az erdészeti szolgálat köréből.
Előfizetési díjak nyugtázása.
Szerkesztői üzenetek.

Többtermelés az erdőgazdaságban.

Írta: Zier Árpád urad, főerdész.

A háború által felszínre került jelszavak közül egyik
sem képezte annyira szóbeszéd tárgyat, egyiket se vitatták
meg annyira hozzáértők és kevésbé hozzáértők, mint a
többtermelés.

Foglalkoztak vele napilapok és a legkülönbözőbb
szaklapok, szóvá tétetett a főrendiházban és a képviselő-
házban is, a hol egyebek közt egy volt szakminiszter is
fejtegette azt, bizonyosságul e kérdés fontosságának.

A többtermelés az egyesek vagyonsodása által vég-
eredményben az állam gazdagodását van hivatva szol-
gálni.

Célját az képezi, hogy az ország területén mennyél
több és értékesebb anyag termeltesék.

Ha képesek vagyunk szükségleteinket saját országunk
területén előállítani, úgy nem szorulunk más országból
való behozatalra, nem kell külföldre áruért pénzét küldeni
és így nem szegényítjük országunkat. Ha pedig annyit
termelünk, hogy nemcsak saját szükségletünket bírjuk
fedezni, de még feleslegünk is marad, melyet azután ide-
gen állam lakóinak szállíthatunk, s így *kivitelünket* növel-
hetjük, úgy az érte befolyó pénzzel nemcsak a termék
tulajdonosa (pl. a fánál az erdőbirtokos) vagyonát, hanem
a közösség az országunk vagyonát is gyarapítjuk.

Tehát a hogyanyan érdeke a többtermelés az egyesnek,
épp úgy érdeke az a közösségnek, az államnak is. Minél
nagyobb a kivitel és minél kisebb a behozatal, amál

értékesebb az állam által kibocsájtott pénz a külföldön.
Hogy jelenleg pénzünk a semleges államokban oly kevés
értékkel bír, az éppen annak következménye, hogy szük-
ségletünk a háború következtében aránytalanul me-
növekedett és a nagy behozattal szemben kivitelünk
elényészőn esékly. Ezen a többtermelés van hivatva
változtatni. E lap t. olvasói is érdekelve vannak a több-
termelésnél: először mint az ország lakói, másodsor
mint a többtermelésre hivatott tényezők. Ezért szükséges,
hogy mi is foglalkozzunk ezzel a kérdéssel.

Az erdőgazdaságban így írhatjuk körül a többtermelést:
mennyél több, mennyél értékesebb anyagot a legrövidebb
idő alatt a terület egységen, mondjuk 1 katasztrális hol-
don termelni.

Ha Magyarország 13 millió katasztrális hold erdőségé-
ben (Horvát-Szlavonország nélkül) csak egy $\frac{1}{2}$ m³ fával
sikerül évente és holdankint többet előállítani, úgy ezzel,
4 koronás köbméterenkénti tőart véve alapul, 26 millió
koronával gyarapítjuk az ország vagyonát. Ha azonban
a 4 koronás tűzfaja helyett 24—30 koronás műfajt vagyunk
képesek termelni,* úgy 140—190 millió koronával gyara-
pítjuk az ország vagyonát az erdőgazdaság révén. Ez pedig
a mostani, még korántsem tökéletes gazdálkodás fejlesz-
tése mellett igen könnyen elérhető.

A többtermelés érdekében a következőket tartjuk
szem előtt:

1. Igyekeznünk kell a fatermő területeket gyara-
pítani.

Emek a gyarapításnak azonban nem szabad valamely
más jövedelmesebb gazdasági ág rovására történnie.
Nem kívánhatjuk jó szántóföldeknek, réteknek vagy
legelőknak beerdősítését csak azért, hogy az erdőgazdaság
területét növeljük, hanem arra törekedjünk, hogy a leg-
kisebb terület se maradjon kihasználatlanul, paragon,
hanem igyekezzünk még a legkisebb részletet is a leg-
jövődelmesebb, a legmegfelelőbb módon kihasználni.

Majdnem minden községben, különösen hegyes-dom-
bos vidéken találunk olyan rendesen írtásból keletkezett
szántókat, melyek meredek oldalon, a gazda lakóhelyétől

* Átlagban 24—30 koronás árat nem lehet számítáiba venni és
nem minden ia mülfa. Szerk.

távol fekszenek, az odavezető utak oly ritkán vannak járható állapotban, hogy azok ész és ökszerű megmunkálása, trágyázása csak kivételesen kedvező időjárás mellett történhetik és akkor is nagy időpazarlással jár. Ennek következtében és mivel a kevés trágyát és a talaj tápdúsabb felsőréteget az esővíz mindig lemossa, a termés évről-évre silányabb lesz és betakarítását is kérdésessé teszi az időjárás. Különösen a mostani háborús viszonyok segítették elő az ily szántók keletkezését.

De vannak kaszálók is, melyek gyakori elárasztásnak vannak kitéve és mocsaras, vízenyős voltak miatt csak silány minőségű, savanyú szénát termelnek, legelők, melyek legnagyobb részét szakadékok, vízmosások képezik és a marhájárs következtében mindinkább elromlanak vagy oly bozótosak, tüskések, szárazak, kövesek, hogy az állatok táplálásánál alig jöhetnek számba. Különösen a közösi legelők ilyenek. Az ily területek igenis beerdősítenők.

Vizont nem szabad az erdőgazdaságnak elzárkózni oly területeknek más művelési ág céljaira való átengedésétől, melyek így huzamosan nagyobb jövedelmet biztosítanak.

2. Nem elég a fatenyésztésre szánt terület megnövesztése, hanem kellő gond fordítandó arra is, hogy a beerdősítendő terület oly állapotba helyeztessék, hogy rajta a fiatal csemeték a legrövidebb idő alatt gyorsan és értékesen fejlődjenek.

Steierben az elmaradt és nagyon elgázosodott vágások beerdősítésénél úgy járnak el, hogy ősszel kapával kisebb földhányásokat készítenek, körülbelül akkorát, mint két egymás mellett levő feltöltött krumplító. Ezek a dombocskák télen át jól kifagynak, teljesen porhanyók lesznek és tavasszal kézzel ültethetik bele gyermekek a luczfenyő-csemetéket.

Az ily ültetett csemeték gyönyörűen fejlődnek, mert gyökereik a megkívánt helyzetbe jutnak és elegendő levegő is járhatja, a fű sem nyomhatja el s az utánpótlás felesleges.

Egy ily erdőítés már öt éves korában különb az oly tíz éves fiatalosnál, melyet egyszerűen úgy ültettek, hogy egy kapavágásba begyömösölték a luczesemete gyökereit és azután még csizmasarokkal jól betaposták az esetleg szivajkos agyagos hantot. Hogy itt még mi mindent tehetünk erre nézve, utalok Gyulának az »Erdészeti Lapok«-ban közzétett tanulmányúti tapasztalataira.

Dániában rugós-boronával és gördülő-ekével munkálják meg az erdőtalajt, hogy így a természetes felújulás útját egyengessék, egyúttal mesterséges magvetéssel elősegítve azt, melylyel egyszerűen a keletkező fűfajok arányát és fajtát is szabályozzák. Azt is megteszik, hogy a felújítandó területen az almot előzőleg összegyűjtik és a bevetett területre ismét elszórják s így mesterségesen természetes takaróval látják el. Szóval a természet titkait kilesik, hogy azután a hol szükséges, mesterségesen idézik elő a legelőnyösebb természetes állapotot.

E munkálatok költségei bőven megtérülnek a jövőben, mert ennél tökéletesebben sikerült az első erdőülés.

annál értékesebb lesz a jövőendő erdő és annál kisebb lesz az erdőítési költség.

3. A legnagyobb gondossággal és körültekintéssel járjunk el a fa nem, illetőleg a fa nemek megválasztásánál, hogy minden talajrészletre a helyi és természeti viszonyoknak legmegfelelőbb fa nem kerüljön.

Ez a többszemélyes legényesebb pontja.

Ez a kérdés látszólag a legegyszerűbben úgy oldható meg, hogy azt a legértékesebb fa nemet ültetjük oda, a mely a leggyorsabban tudja a talajban levő tápanyagot tömegének gygyarítására felhasználni. Csakhamar itt különös figyelem fordítandó arra, vajjon nem éli-e ki az a fa nem a talajt annyira, hogy idővel csak silány minőséget és mennyiséget eredményez azon a helyen.

Az akác és a nyír, különösen a mostani árakat véve alapul, egy-két vágásfordulón keresztül igen nagy jövedelemhez fognak juttatni, de elegendően tenyésztve csakhamar kiélik a talajt.

A jelenlegi természetes állapotot sem vehetjük feltétlenül irányadóul, mert a természetnek sincs mindig módja, hogy minden fa nemet a maga helyére juttasson.

Az első évek eredménye se befolyásoljon véglegesen. A luczfenyő, a vörösfenyő, az erdei fenyő fiatalosok, igen szép eredményekkel kecsegtethetnek és végeredményben mégis eszalódást hozhatnak.

Ne akarjuk az egész erdőgazdaságra, de még az egyes vágásterületekre se ugyanazt a fa nemet erőszakolni. Általánosságban a déli oldalra fényigényesebb, az északra az árnyéktűrőbb fa nem kerüljön. Ne ültessünk az árok fenekére, felhagyott útakra, melyeknek szélei már beerdősültek, világosságot, levegőt igénylő vörösfenyőt abban a reményben, hogy ez fiatal korában gyorsan nő és utóli a többi csemetét, a szélekre, gerincekre, tehát levegőnek, napnak jobban kitett helyre az árnyéktűrőbb, sekély gyökerzetű s így a szél szárító és döntő ereje iránt érzékenyebb luczfenyőt. Vizenyős helyekre vagy víz mellé éger, kőris, szil, tölgy való, nem pedig akác.

Ha a fa nemek megválasztásánál a talaj változataira tekintettel vagyunk, úgy okvetlen vegyes faállományokat fogunk nevelni, a többszemélyes érdekeink megfelelőleg.

Ezzel elődöntöttük azt a kérdést is, hogy csoportosan elegyítsük-e a fa nemeket, vagy soronként váltakozva. Az utóbbi csak akkor fog eredményre vezetni, ha igen korán és nagy körültekintéssel végezzük az átérdeklést és csak ott alkalmazható jogosultán, a hol a beerdősítendő terület teljesen egyformán alkalmas mindegyik fajra és azonfelül az így elegyített fafajok növekvési menete azonos, tehát egyik sem előzi meg a másikat. Ne idegenkedjünk a külföldi fa nemektől, de azért az üzleti reklámnak se kell felülni.

Az akác, ha 100 éves fordulóban kezeltetnék, úgy hazánkban még alig került volna másodsorú vágás alá. Pedig tagadhatatlan, hogy a maga helyén pótolhatatlan és felülmúlhatatlan fa nem. Az amerikai dióval, a simafenyővel és a Douglasfenyővel szintén elég jó eredményeket értünk el hazánkban.

A külföldi fa nemek rendszeren még erdővédelmi fontossággal is bírnak a rovarkárosításokkal szemben.

A völgyekben, patakok mentén, tehát a jobb, üdőbb talajokon mindig az értékesebb, nemesebb fánemeket telepítjük, de ne feledkezzünk meg az éghajlati viszonyokról se. A tengerszintfeletti magasság nem mindig mérévő, mert a magas hegységek közelében a mélyebbfekvésű helyeken is (200-300 m) már jó eredménnyel tenyészhetők azok a fánemek, a melyek általánosságban a magas-hegységi fánemekhez tartoznak.

A rosszabb talajoknál ne feledjük, hogy vannak fánemeink és üzemódok, a melyekkel nemcsak a továbbroslást akadályozhatjuk meg, hanem idővel lényeges javulást is idézhetünk elő. Az ily talajok elsősorban a bükk és jegenyefenyő jön tekintetbe és sajnálatos, hogy hazánkban épp ez a két fánem érdemtellenül mindinkább háttérbe szorul, tért veszít.*

A háborús viszonyok sok megrögzött előítéletet döntöttek meg; pl.: a „gyomféleke” tekintetében is. Jelenleg a nyár, a nyír keresettebb a lúczyfenyőnél. Talajvédelmi szempontból is értékesek lehetnek és kívánatosá válhat az úgynevezett gyomfák és eszerjék tenyésztése. Előbbiek gyors növéskünl fogva a fiatalosokban mint védő és időzgapótló töltelék fánem; ide sorozható még az ákác is, utóbbiakra az idősebb állományoknál a talaj beárnyékolása ezéjából lehet szükség.

Nagy jelentőséghez jutottak a háború révén az erdei fák és eszerjék magvai is, úgy hogy a fánemek értékelésénél ezek is fontos tényezőként szerepelnek. A bükkmakk soha el nem képzelt áron értékesíthető. A tölgy, szelíd és vadgesztenye, dió, vadrók, vadalma, cseresznye, szeder, értékes gyümölcsükön kívül a legkitünőbb fát is szolgáltatják és hivatva vannak hazánkban a fényfűzési cikkéket szolgáltatni külföldi faanyagot pótolni.

4. Az erdőstíszhez szükségelt mag beszerzése is megkívánja a gondos körültekintést és szakértelemet.

A hogyan a természetben az egyed tulajdonságai részben átöröklődnek az utódokra, úgy van ez a fáknál is. Ennek tulajdonítható, hogy két teljesen azonos viszonyok között levő területen ugyanaz a fánem, növekedés, fejlődés és használhatóság tekintetében lényeges eltéréseket mutat.

A magas hegységből származó fánemekből keletkezett esemetek alsóbb régiókba kerülve betegség iránt érzékenyebbek; különösen áll ez az erdei fenyőre; az alacsonyabb fekvésű származók pedig a késői fagyoktól szenvednek és őszel sem érnek be a hajtások. A mag származására nézve kezeséget vállalnak a magkereskedők, de arra nézve, hogy egyenes, jó növéskü és jóalakú fáról szedettek-e, már nem, mert a szedők, a kiket nem napszámban, hanem mennyiség szerint fizetnek, inkább a könnyebben hozzáférhető fákról gyűjtötenek, tehát az ágas, alacsony és többnyire görbe egyedekekről, lévén a legtöbb szabadabban álló és így gyakrabban magtörő fa ilyen. Ezen részben úgy volna segíthető, hogy a magkereskedők a magféleket nem földről, hanem saját állandó és kioktat-

tott személyzetükkel napszámban szedetnék. Sokat tehetne e tekintetben egy állami, vagy állami ellenőrzés alatt álló magkereskedés. Mindenesetre legezészerűbb, ha a magvakat magunk gyűjtöthetjük, a természetes felújításnál pedig különös gondossággal és körültekintéssel járunk el és áterdölések alkalmával a továbbtenyészésre nem kívánatos fákat még magtermőkoruk elérése előtt kiszéjük.

5. Hogy természetes vagy mesterséges felújítást eszközöljünk-e, az mindig a körülményektől függ és azokhoz kell alkalmazkodnunk. Ne legyünk már eleve elfoglaltak egyik vagy másik módszerrel szemben, hanem simuljunk a fennforgó viszonyokhoz. Ezzel azonban korántsem akarom azt mondani, hogy ha a viszonyok idővel előnyösebbre változtathatók, ettől tartózkodjunk.

A mesterséges felújítás némely esetben elkerülhetetlen. A foganatosításnál mindig a természet után igazodjunk. Hogy magvetés vagy esemeteültetést alkalmazunk-e, az mindig a körülményektől és a fánemről függ.

A természetes felújítást ne bízzuk mindig a természetre. Czelünk az legyen, hogy minél rövidebb idő alatt egészséges egyedekekből álló sűrű fiatalost nyerjünk, ne pedig az előírt sablon betartása.

6. Az előbbi pontokban felsoroltak alapvető feltételei a többtermelésnek. Most áttérhetünk közvetlen a termelésre.

A faanyagunk az erdőből való kitermelése a tisztító vágásokkal kezdődik. Az előbbi pontban már felelítettük, hogy a létesült fiatalos főkélléke a sűrűség. Ez nem pusztán talajvédelmi szempontból szükséges, hanem azért is, mert csak így nevelhetünk egyenes, árgentes, hasznosra alkalmas törzseket, a mi a gazdálkodás főelve kell hogy legyen. De miként a mezőgazdasági növényeknél a sűrűvetésből származó növények, ha meg nem ritkítanak, elsatnyulnak és nem bírnak kifejledni, úgy van az az erdőgazdaságban is; s a hogyan a mezőgazda kiegyezteteti a répát vagy kukoricát, éppen úgy az erdőgazdának sem szabad megvárni, míg az erősebb fa idők multával felülkeredik és túlszarnyalja a másikat, hanem ezéltudatosan be kell avatkozni. Csakhogy itt sokkal, de sokkal nagyobb körültekintéssel kell eljárni, mint a mezőgazdának, a mit mellesleg szólva, utóbbi soha sem fog elismerni.

Ha túl sok esemetét szedünk ki, úgy ez a talaj kiszáradására, a fák elágasodására, görbe növéskü, a hossz növekvés rovására történik, ha pedig sűrűn hagyjuk, úgy ez a talaj kiélesre vezethet, a fiatal fák megnyugulnak, alig van koronájuk és tömegben igen keveset gyarapodnak. A lombelvelek süháng korukig mindig sűrűbben tartandók, mert, nagy hajlammuk van a görbe, ágas, hajlott növéskü. A tülevelek általában egyenes növekvésűek, csak a fényigényes erdei fenyő és részben a vörösfenyő válik ki feltűnően a rossz, esavart, görbe növekvésével. Megfelelő származású magból nevelt erdei fenyő azonban jobbalakú fejlődést fog mutatni.

A tisztítóvágásokat különösen ott kell korán kezdeni, a hol a gyors növéskü, úgynevezett gyomfák nagy mértékben lépnek fel és a nemesebb, de biztosabb növéskü fákat nem engedik levegőhöz, világosságához jutni.

* Csakhogy a már megromlott talajon a bükk- és jegenyefenyő tenyészése nehezen sikerül. Ezért az erdei és teketefenyőt látjuk országsserte mint talajjavító fánemeket alkalmazva, amekyek addig, amíg jó záródásban maradnak e célnak meg is felelnek. Szerk.

Különösen áll ez a mesterségesen felújított oly vágásokra, melyeket már néhány évvel előzőleg kitermeltek, de a fa el nem szállítása miatt, vagy egyéb okból nem lett a vágás azonnal beerdősítve. Az ily helyeken a fűz, nyár, nyír és éger, mely önvetényülést útján ott megfogamzott, rendszeren már túl van az első évek nehézségein és erőteljesen fejlődhetik, míg a mesterségesen oda telepített cseméték egy ideig még sínyleni fognak. Ha a gyomfákat az erdősítést követő 5–6 év múlva kivágjuk és ezt a műveletet 2–3 évi időközönként nem ismételtük, úgy nagyobb kárt tettünk a tisztítással, mintha bele se kezdtünk volna, mert a gyomfák kiváló sarjadzási képességgel bírván, igen elbokrosodnak és sarjhajtásai már az első évben utolérlik a lassúbnövésű, magról kelt nemesebb cseméteket. Ezért ha munkashiány, vagy egyéb okok miatt a tisztítást nem ismételtük rendszeresen, úgy célszerűbben járunk el, ha első alkalommal a gyomfákat csak erősen felgalyazzuk. Ez a munka nem jár nagy költséggel, mert végrehajtásánál nem kell gondossággal eljárni. A lenyesett ágak kitűnő és igen értékes lombtakarmányt nyújtanak a vad, kecskék és különösen a juhok részére, a nyír ágai pedig keresett fonó és seprő anyagot szolgáltatnak, melyet waggonszámra lehet értékesíteni. Példaképpen felemlítem, hogy egy körülbelül 10 holdas luczfialatos ily módon való tisztításáért a vállalkozó seprőse 100 koronát fizetett és ezenfelül 500 drb. seprőt adott az uradalom szükségletére.

Igen korán kell a tisztítást megkezdeni a magvetésből származó fiatalosnál, különösen ha többféle fa nem magva volt összekeverve. Ákác, tölgy, szil, jó talajon 5–6 éves korában már felnyeshető és tisztítható; a kikerülő rózsanyag már értékesíthető és az alföldi fászegény vidéken jövedelmező is. Jövedelmesező szemponjtából előnyösebb, ha lombtakarmánynak használjuk fel a kikerülő anyagot. Hogy ez a fák továbbfejlődésére káros volna, nem tapasztaltam; ellenkezőleg a kellő gondossággal (aratás előtt) kitisztított fiatalos mindig jobban és szebben fejlődött és összehasonlíthatatlanul mutatósabb volt, mint a még nem nyesett és ki nem tisztított.

Az erdei fenyő felnyesése is korán válhat szükségessé; az ágak levelesrésze alomnak használható. A felnyesés fűrésszel történjék, ne fejszével, és csak a szárazágak felnyesése ajánlatos.

A rendszeres áterdölések akkor veszik kezdetüket, a mikor az oldalágak leszáradnak, azaz a fák tisztulni és egymással a létért, a megélhetésért küzdeni kezdenek. A jobb talajon sűrűbb lehet a faállomány, a rosszabb talajon kevesebb törzset hagyunk meg, hogy elegendő tápanyaghoz juthassanak az egyedek. Viszont a soványtalajon a talaj beárnyékolásának nagyobbakkal kell lenni. Ezért, ha nem ültethetünk ily talajra árnytűrő, sűrűkoronájú fafajta (pl. jegenyefenyőt, bükköt), hanem a talaj, az éghajlati viszonyok miatt kénytelenek vagyunk fényigényesebb, ritkább lombzatú fafajta (pl. erdei fenyőt, ákácot) ültetni, csakhamar előáll annak a szükség, hogy a talaj kellő beárnyékolásáról gondoskodjunk. Ezt elérhetjük vagy mesterséges alátelapítással, vagy pedig ha a magtermőkort már elért faállományban erőteljes

áterdöléssel, gyérítéssel a záródást huzamosabb időre megbontjuk s így önvetényülést idézünk elő.

Hogy az előhasználatok, azaz áterdölések milyen fatömegeket szolgáltatnak, az Fekete Zoltán főiskolai tanárnak az »Erdészeti Lapok« 1916. évi 1–2. füzetében megjelent »Faternési táblák« című közleményében levő táblázatból tűnik ki és a melyből az alábbi adatok származnak. 1 hektáron van 7348 drb. 20 éves luczfenyő 120 m³ összes fatömeggel, öt év múlva maradt 5110 drb. 25 éves luczfenyő 167 m³ fatömeggel; kikerült áterdölés útján 2238 drb. 16 m³ fatömeggel, újabb öt év múlva 22 m³ kerül ki és így tovább, végül marad 598 drb. 80 éves luczfenyő 746 m³ fatömeggel és a 60 év alatti áterdölés útján kihasználtatott 6750 drb. 513 m³ fatömeggel. Átlag 7 koronával számítva 1 m²-t, kerek számban 3600 koronát tesz ki az a fatömeg, mely részint mint feküfa kerül ki erdeinkből, részint ott rothad, vagy ki sem fejlődhetett, meg sem születhetett.

Az utóbbi bizonyosságul felemlítem, hogy egy 120 éves bükkerdő záródásbontó, erős áterdöléssel kezelve 787 m³ áterdölési faanyagot szolgáltatott, míg a gyenge áterdöléssel kezelt csak 419 m³ előhasznált fatömeget adott. A véghasználat mind két esetben 600 m³ volt. Tehát az erősebben áterdölt területen 368 m³-rel volt nagyobb a tömeggyarapodás.

Hazánkban az áterdölést még igen korlátozott mértékben alkalmazzák. Oka ennek az, hogy nálunk a vezérszerepet játszó nagy erdőbirtokokon (pl. a kistérsárnál) a szállítási berendezések hiánya vagy alkalmatlan volta, (a vékonyabb áterdölési anyagot nem lehet úsztatni) a munkások hiánya, a kikerülő silányabb anyag értékesítésének nehézsége és főként az áterdölési munkálatok azon sajátása, hogy nem lehet vállalkozókra bízni, hanem megkívánja a szakértő, intelligensebb erdészeti altszti személyzet állandó felügyeletét úgy a termelésnél mint az utakhoz való közelítésnél, valamint egyéb okok, sok nehézséget támasztanak. Sokkal alkalmasabbak erre a kisebb erdőbirtokok, ezek azonban nem tudnak hazánkban kezdeményező szerephez jutni.

Az áterdölésekről még sok fontos felemlíteni való volna, ezért felhívom a t. olvasók figyelmét többek között Roth Gyulának az »Erdészeti Lapok« különböző számaiban megjelent közleményeire, melyek annak dacára, hogy a legmagasabb színvonalon vannak tartva, oly egyszerűek és világosak, hogy bármely szakember könnyen követheti az író.

7. Az áterdölés ép úgy, mint az eddig felsoroltak szoros összefüggésben vannak az üzemmodokkal.

A sarjerdő nem bír oly nagy fontossággal, mint a szálerdő-üzem, hacsak nem szolgál speciális érdek. A háború ugyan nagy jelentőségre juttatta a cserkéreg termelést, de a béke beálltával ez valószínűleg ismét visszatarthat régi medrébe. Létjogultsága csak az ártereken, vízfolyások, szakadékok partjain van. Nagyobb gond fordítandó azonban a fűzveszőtermelésre.

Még felemlítem, hogy a luczfenyő is kezelhető rövid fordulóval karácsonyi termelése céljából.

A közperdőnek nincs nagyobb jövője. Célzerűen kezelhetők ilyen üzemmóddal a esenderesek (remis).

A közszükségletet és közérdeket véde tekintetbe, törekednünk kell az erdők szálérdőüzemben kezelni.

Az Erdőáll állandó, megszakítás nélküli használata szempontjából a fokozatos felújítás vágással kezelt erdő föléje helyezendő a tarolóvágnak, ennek pedig a szálaló üzemmód, vagyis a törzsenkénti gazdálkodás. Ez az üzemmód az, melynek a kiserdőbirtokok kezelésében a legnagyobb jelentősége és jövője van és a mely megdönti azt a téves állítást, hogy a kis erdőbirtoknak nincs lét-jogosultsága, mert a szálaló gazdálkodás a mellett hogy feltétlenül a legnagyobb talajvédelmet nyújtja, a legnagyobb és legállandóbb jövedelmet is biztosítja. Oly jövedelmet, melytől a nagy összefüggő erdőbirtokok igen távol állanak.

Különös világítást vet hazai erdőgazdaságunkra, hogy míg a mezőgazdaságnál mindinkább tért hódít az a felfogás, hogy országos érdek a kis (nem törpe) és közepbirtok szaporítása a nagybirtok rovására, addig egyetlen egy ily értelemű felszólalásra sem emlékszem az erdőgazdaság terén, dacára annak, hogy az általános felfogás a célzerű erdei gazdálkodásra vonatkozólag mindinkább közeledik azon elvek felé, melyek a leg-egyszerűbben, a legkönnyebben és leggyorsabban a kis- és közperdőbirtokokban juthatnak érvényre.

Főként ennek abban vétem megtalálni, hogy nemcsak elmulasztották, de egyenesen megakadályozták azt, hogy kis és közperdőbirtokok szerény igényű, de értelmes kezelésmódszerhez juthassanak. A legnagyobb felelősséget viseli e téren az állam, mert amár magának követte a községi és egyéb közös erdőbirtokok kezelését, mégsem gondoskodott arról, hogy oly módon és oly személyzettel végeztesse ezt a feladatot, a mely mintaképpen szolgálhatna a hasonló terjedelmű magán erdőbirtokoknak és a mely egyúttal a tulajdonosok anyagi érdekeit is figyelembe részesítene.

Igaz hogy az állam járási erdőgondnokul csak teljes képzettségű szakembert nevezhet ki, de ez kellő segéd-személyzet nélkül oly nagy területen szétszóró birtokon képtelen a birtokosok által joggal megkívánt és közérdeket is képező belterjes gazdálkodást folytatni. Azt pedig az állam se követelheti a járási erdőőröktől, hogy csupán önfeláldozásból, tisztán közérdekből, megfelelő anyagi ellenszolgáltatás nélkül teljesítsék azt a munkát, a melyet Craus G. A. oly jellemzően írt le következőképpen az »Erdészeti Lapok« 1914. évi 10. füzetében:

«Röviden szólva tehát: a járási erdőőr, az állami kezelés és erdővédelem sok irányú teendőinek segéd-munkásként szünet nélkül járva-kelve, rendszeren egy hónap alatt alig beszaladozható nagy kerületében, jó és rossz időben, fagyban, hóban és tikkasztó forróságban, napdal és sokszor éjjel, családját alig látva, lekopatja lábait, reumával és gyomor bajokkal küzdök, veszekszik a nép sópredékével, harcol a fa- és vadörzökkel, erdei s kopárfásítási munkákat végez, gyermekeknek és agognak szállítja a postát s illetve gyorsfontként az üzenetek, meghagyások tömegeit, lepecsondiáztatik az erdőbirtok-

kosoktól, kikap az erdőgondnokától, tárgyalásoknál össze-szidják a szolgabírák s ezek mellett éheznek, küzköd s a kétségbeesésig gyötördik naponta a családja fennmaradás, gyermekeinek ellátása s aggkori reménytelen idők el-jövetele felett s végül senkitől egy jó szóhoz sem jutva, lebeg Mohamed koporsójaként ég és föld között! Ez a járási erdőőr!»

Ily körülmények között lehetetlen, hogy értelmes, megfelelő szakképzettségű életrevaló, gyakorlattal és tapasztalattal bíró egyének, mint a milyenekre feltétlenül szükség volna, pályázzanak járási erdőőri állásra.

Szerintem nem elég, hogy a járási erdőőrök államosítottassanak, hanem kell, hogy ilyenekül csakis már több évi gyakorlattal bíró, teljesen rátermett, legalább négy középiskolai képesítéssel bíró egyének neveztessenek ki, még pedig a főerdőőrrel nagyobb alapfizetéssel, esetleg járási erdési címmel; ez utóbbi azonban már kevésbé fontos.

Az ily járási erdőőrök azután a nem állami kezelésben levő kis erdőbirtokok körül is igen hasznos tevékenységet fejthetnének ki.

Tanácsokkal szolgálhatnának a paraszterdőbirtokosoknak, segédkezhetnének és megszervezhethetnek az erdő-sí-tési szükségleteket, valamint a termelt anyag értékesítését, a községi eseményekertekre és faiskolára felügyelhetnének, mert tapasztalatom szerint a községi tanfők ezt ritkán teszik valami nagy buzgalommal. Ezeken kívül a téli, esetleg tavaszi hónapokban előadásokat tarthatnának a járásukban levő parasztbirtokosok részére, szóval körülbelül oly tevékenységet fejthetnének ki, mint a melyet a mezőgazdasági vándortanfők.

Viszont a járási erdőőrök részére szintén kellene időnkint előadásokat rendezni, a hol az erdőgazdaság újabb vívmányairól nyernének tájékozást. Az ily egyének iránt a kisbirtokosok sokkal nagyobb bizalommal viseltethetnek s bátrabban fognak tőlük tanácsot, felvilágosítást kérni.

Ezen kívül meg kellene könnyíteni az ily egyéneknek, hogy magán-szolgálatba állhassanak és viszont, hogy magán-erők kezelői átléphessenek az állam szolgálatába, hogy így mintegy vérfel-frissítést idézzenek elő. Az nem képezhet kifogást, hogy nincs anyagi fedezet a járási erdőőrök államosítására, mert ha az erdőbirtokosok köz-érdekből lesznek tulajdonjogukban korlátozva, úgy ők is követelhetnek rekompenzációt, ellenszolgálatot az államtól. A nagy közterheket viselő erdőbirtokosok ezt annál inkább kívánhatják, mert a többtermelés első sorban közérdek és ez a kérdés csak ily módon oldható meg a kisbirtokoknál.*

Talán a szerkesztőség szíves engedelmével még lesz alkalmam erre a témára visszatérni.**

Szükséges még a többtermelés érdekében, hogy a fűrészek által már forgalomba hozott hulladék kötegfá mintájára erdei köteg fát árútsunk; ebbe bele volna

* Az állam ma sem szedi ellenszolgáltatás nélkül a kezelési járulékat, sőt az állami kezelésre erősen ráfizet. Ezzel természetesen nem azt kívánjuk mondani, hogy a járási erdőőrök érdekében ne volnának érdekes intézkedések szükségesek.

** Szívesen veszek.

Szerk.

Szerk.

keverve rőzse és dorongféle, hogy így ez a vékonyabb, de tüzelésre elég jó anyag is vevőre találjon, szállítóképes legyen. Néhány évtizeddel ezelőtt Budapest utcáin „Pirtl-holz” néven házaltak a sváb fuvarosok ily köteggel.

Végül kellő gond fordítandó a mellék használatokra is, de ezekre előbb nem akarok részletesen kiterjeszkedni.

Ezzel körülbelül leírtam röviden mind azt, a mire nézetem szerint egy járási erdőőrnek a kisbirtokosokat figyelmeztetni kellene.

A völgyzárók halászati hasznosítása.

Irta : *Simmonffy Gyula.*

Sajnos, hogy vízfogóink, valamint magasabban fekvő természetes tavaink halászati viszonyairól keveset tudunk.

Tudomásunk van ugyan róla, hogy úgy a régi, mint újabb időben néhány vízfogót halivadékkal, avagy rákkal népesítettek, inkább ötletszerűen; de sem a benépesítés, sem a lehalászás módjáról és eredményéről az érdekeltek közléseket nem tettek. Részemről még arról sem szerezhettem tudomást, hogy valamely vízfogóban a horgászatot vagy a vízfogónak igen ritkán előforduló tisztogatásán és tatarozásán kívül, a mikor annak lecsapolása különben is szükséges, halásztak-e valamikor? Arról azonban volt alkalmam értesülni, hogy az ilyen lecsapolások alkalmával a mederben visszamaradó halállomány rakásra pusztult, a lehalászt a tulajdonosok meg sem kísérelték, mert hiszen a legszükségesebb s aránylag olcsón beszerezhető halászhálakkal s egyéb felszerelésekkel sem látták el magukat.

Ilyen körülmények között tény az, hogy magasabban fekvő természetes tavainkon, továbbá vízfogóinkon a halászati hasznosítás még a kezdet kezdetét sem éli egyrészt a hozzáértés, másrészt az érdeklődés hiánya miatt.

Eme jelenségeket magyarázni tudjuk azzal, hogy a völgyzáró halászat tulajdonképpen a külföldön sem túlságos régi keletű, szakirodalomunkban mindezt ideig ismeretve nem igen volt, hazai vízfogóink tulajdonosai, illetve kezelői másirányú elfoglaltságuk mellett arról tudomást nem is igen szerezhettek.

Óhajtandó volna pedig, hogy végre már legalább a kísérletek nálunk is a kezdetüket vegyék, hogy a szerzett tapasztalatok alapján a vízfogók és a magasabban fekvő természetes tavak halászati hasznosításának, illetve üzemének hazai viszonyaink szerint helyes szabályait meg lehessen állapítani.

Tekintettel hazai vízfogóink és természetes hegyi tavaink magasabb fekvésére, tenyésztendő halfajul elsősorban a sebespisztráng ajánlható; kevésbé magas fekvésnél a szivárványos pisztránggal együtt. A tápláló vízhez (patak) fűződő halászáti jog — ha ez nem volna tulajdonunkban — megszerzendő vagy hosszabb időre (10—20 év) bérbe veendő. A vízfogó, illetve a gátóri vagy altsízi lakás közelében halköltőházat (költőberendezést) és ivadéknevelő tavakat létesítünk. Ezek építése aránylag kevésbe kerül. Igen sok helyen a költőedények elhelyezésére a tárnákban, a zúzóművek, a vízfűrész, vagy vízimalmok helyiségeiben, a pajtákban, vagy a hol esetleg vízvezeték van,

az épület bármely mellékhelyiségében (pince, faskamra) kínálkozik alkalom. Az ivadéknevelés céljaira igen sokszor felhasználhatók a patakok lassú folyású, sekély, tisztavízi mellékárai minden különös berendezés nélkül. Ilyen esetben csupán sűrű rostélylyal zárjuk el a mellékágot, hogy a ragadozó természetű nagyobb hal a főpatakból abba be ne tolakodhasson. Felhasználhatók ivadéknevelés céljaira a bányavidékeken található azok az övesatornák (árkok), a melyek egy szomszédos mellékvölgy vizét vannak hivatva összegyűjteni és a vízfogóba bevezetni. Alkalmask a völgyben előforduló kisebb mélyedések, a melyekben a víz felrészülhet és tetszésünk szerint le is csapolható. Egy egyszerű kis keresztöltés, egy kis tiltó vagy zsilib igen gyakran megteszi a szolgálatot. Kiadást ilyen esetekben jóformán csak a költőedények (a melyeknek egyes fajtái házilag is előállíthatók) és az ikra beszerzése okoz. A kezdő éveken egyébként a m. kir. földművelésügyi miniszter a köztenyésztés által indokolt esetekben és a felek kérésére, ikrárt és költőedényeket díjmentesen szokott adományozni. Az ikrakeltetés külön munkaerőt, személyzetet nem igényel.

Az ikrából kikelt, kifejtett zsenge ivadékok a tápláló vízfolyás (patak) arra alkalmas felső szakaszán helyezzük ki; ha azonban a zsenge ivadéknevelő tóban egy nyarassá neveljük, akkor azzal a patak alsó szakaszait, vagy magát a vízfogót népesíthetjük.

A keltendő ikra, avagy a népesítésre szolgáló ivadék számának megállapítására határozott utasítást adni alig lehet. Mindez a helyi viszonyok szerint és csupán a több éven át rendszeresen folytatott népesítés és lehalászás eredményeiből, illetőleg a halak fejlettségéből állapítható meg helyesen. Részünkre némi tájékozlás szolgálhatnak azok az adatok, a melyeket egyes gyakorlati tógazdák és szakirodalmi művek szerzői nyújtanak, bár ezek is szűrőlött különböznek egymástól, a mi természetes. Így pl. 100 m² tóterületre egynyaras ivadékból mesterséges etetés nélkül egysesek 10, mások 60—80 darabot is javasolnak.

[Mindenesetre ajánlatos a kezdő évek népesítésére az alacsonyabb számot választani, miután így a túlnépesítés sokfelé hibájába nem eshetünk. Ez alapon ha 100 m² vízterületre csupán 30 darab egynyaras ivadékok számítunk, a melyvel állandóan népesítünk, továbbá az ikrakeltetés sikerességét 70%, a zsenge ivadéknak egynyarassá való neveléséig beálló darabszámvesztéséget 50%-nak vesszük fel, akkor semmi esetre sem követünk el nagy hibát, ha minden 100 m² tóterület után évente 150 drb., 1 kat. hold után tehát 8000—9000 darab pisztrángikrárt számítunk.

Az ivadéknevelő tavak népesítésénél is csupán általános tájékozlás szolgálhat az, hogy 100 m²-re 3000 darabnál több zsenge ivadékok semmi esetre se számítsunk, ennyit is legfeljebb akkor, ha annyi tavunk van, hogy azok egy részét szárazon tarthatjuk és évközben (nyáron) a zsenget a már kihasznált tóból a pihent tóba vagy tavakba helyezhetjük át, vagy ha mesterséges etetéssel pótoljuk a tó természetes haltáplálékát.

A zsenge ivadék etetésére, illetve mesterséges táplálására számos anyag használható fel (vér, húsmaradék, hulladék, halhús, halliszt stb.). Bármilyen legyen is azon-

ban a mesterséges haltáplálék, annak frissességére, illetve fertőzetlenségére kiváló gondunk legyen és nyersen sose adagoljuk, hanem csak megfőzve. A zsenge ivadéknak egyébként kevés takarmányra van szüksége. Mindennapi etetésnél egy marék tápszer több ezer zsongére elegendő. Friss eleséget csak akkor adunk újra, ha a nyújtottat egyik napról a másikra elfogyasztották.

Legtermészetesebb s egyben — ha arra alkalmunk van — a fejlődő zsongének talán legolcsóbb haltápláléka a plankton, az alsórendű rákok, legyek és ezek álcaízi. Igen sok helyen ezek már a természetben tömegesen feltalálhatók a kisebb gödrökben és pocsolyákban; a felvidéki falusi házak és gazdasági udvarok trágyagödreibe sokszor szinte nyúzsog tőlük a víz. De ez állatnak elszaporodását tőlünk telhetően magunk is elősegíthetjük, ha olyan kisebb mélyedésekbe vagy gödrökbe, a melyekben állandóan van talaj- vagy szivárgó víz, lehetőleg érett szarvasmarhatrágyát és trágyalevet hordunk és ezt a műveletet a szükséghez képest időnként megismételjük. Trágyát csupán annyit hordunk, hogy azt a víz ellepje, de egyébként pangásban legyen. A hely kiválasztására nézve fontos az, hogy a gödör védett s a napfénynek kitett helyen legyen, mert csak így remélhető, hogy benne az állatok a meleg hatása folytán a kívánt mértékben elszaporodnak. Ilyen természetes mélyedések stb. hiányában szaporító helyről mi magunk gondoskodhatunk. Magunk ásunk gödröket. A földbe ásott gödör hossza 4—5 m, szélessége 12—15 méter. Az alját alaposan ledöngöljük, esetleg agyaggal kiverjük, aztán felig istállótrágyával töltjük meg, végül elárasztjuk vízzel. A gödör feneké vízszintes; készítéséhez jóformán csak ásóra van szükségünk. A vizet akármilyen kis ereskből vehetjük és ha a víz a trágyát 10—15 cm-re ellepte, egy kis deszkalappal (tíltó) a befolyásnál elzárjuk. A víznek az ágyon vagy a gödör átáramlani nem szabad, hanem pangjon, poshadjon benne. Egyrészt mellett a szükséghez képest több ilyen gödör ásható. Külföldön a pisztrángivadéknak és tenyészhalaknak a vázolt módon tenyésztett alsórendű állatokkal való etetése meglehetősen elterjedt. Magam is láttam alkalmazását. Meleg időjárásnál különösen gyorsan szaporodik az alsóbbrendű állatvilág. Mikor az állatoktól már szinte nyúzsog a víz, némely lapátnyi naponta kiemelünk belőle s az ivadéknéval töltő öntjük. Ezzel az eljárással egyúttal a tavat is trágyázzuk, a nélkül, hogy a tó vizét károsan beszennyeznénk.

Az egyszerű halászati üzemnek egy másik fontos teendője a lehalászás. A vízfogók rendszeres lehalászásáról feltétlenül gondoskodnunk kell. Ez az, a mire nálunk még igen sokan nem is gondoltak, holott lehetséges, hogy a tavat, illetve a vízfogót máris szép eredménnyel lehet lehalászní. Ha a tavat vagy vízfogót bármely ezelől kifolyolag (tisztogatás stb.) a főüzemmel összeegyeztetve, minden 2—4. év alatt egyszer lecsapolhatjuk, akkor nyert ügynk van, mert a vízterület időközki haltermését: a piaczképes vagy az vadékra nézve már veszélyes nagyságú halakat, épen úgy, mint a rendszeres üzemű tógazdaságban, kifoghatjuk. Ha a vízfogót nem csapolhatjuk le, akkor a tó nyílt víztükre halászunk hálával és egyéb fogóeszközzel. A horgászatot, a hol ez a sport dívik, bizonyos díj-

fizetés ellenében meg kell engedni és pedig vagy általános összeg fejében, vagy a mint ezt a magyarországi kincstári erdészetnél és ugyaneas Ausztriában is szokásos, a horgászjegy (bárca) árán felül, a kifogott hal súly szerint vett értékét is meg kell fizettetni. A kézi horgon kívül alkalmazhatunk fenékhorgokat is. A hálók közül 1—2 eresztőháló, továbbá néhány egyszerű és szárnyas varsát okvetlen be kell szerezni; a hol pedig a tóterület nagy és a meder síma, egyenletes, a húzóháló (gyalom) is alkalmazhatjuk. A hálók és varsák lerakásához, mint általában véve a tavi halászhálókhoz, esónakra is van szükség (a hálók húzásához kettőre is), továbbá szükség van néhány kádra, hordóra, halsaraglyára, zsákra, mérlegre stb. Ha a kifogott halat nem szállítjuk azonnal, akkor vagy haltartóbarkát, vagy raktározó létesítünk és a szükséghez képest onnan szállítjuk el a halakat. A halbarkát vízbe sülyesztjük. A raktározó medencéjét állandóan vízzel tápláljuk; a vízfogók környékén rendszerint könnyű szerrel készíthetjük. Megjegyzendő még, hogy vízfogók és völgyzárók a halászláról szóló 1888. évi XIX. t.-cz. értelmében nálunk is nyílt vizek s így azokon a halászat csupán a halászati törvény korlátai között gyakorolható.

Sajnos, a magyarországi vízfogóknak nem csupán halászati és hidrobiológiai viszonyairól, de azok nagyságáról sem állanak eizdőszerint még a kellő számú adatok rendelkezésünkre s így a vízfogók halászati hasznosításában rejlő közgazdasági érték nagyságát számszerű adatokkal meg nem világíthatjuk. Bizonyos azonban, hogy a halászati hasznosításukból remélhető jövedelem mindenesetre megérdemli a vele való foglalkozást.

(Vége)

Erdőri és vadőri szakvizsgák eredménye

Az 1916. évben megtartott erdőri és vadőri szakvizsgák a következő eredményekkel véződtek:

Mely erdőfelügyelőségnél	A vizsgázók száma	A vizsgázók közül			Nem nyert képesítést
		Kitűnő	Jó	Elegendő	
I. Erdőőri szakvizsgák:					
Besztercebányai erdőfelügyelőségnél	11	2	5	4	—
Brassói	—	—	—	—	—
Budapesti	2	—	—	2	—
Kassai	4	—	1	3	—
Kolozsvári	5	1	1	2	1
Máramarosszigeti	5	1	2	1	1
Miskolci	6	—	2	4	—
Nagyszebeni	—	—	—	—	—
Pécsi	4	—	—	1	3
Pozsonyi	3	1	—	1	1
Szombathelyi	3	—	—	2	1
Temesvári	11	1	5	5	—
összesen:	54	6	16	25	7
%	—	11,11	29,63	46,30	12,96
II. Vadőri szakvizsgák:					
Vadőri vizsgára 1916. évben senki sem jelentkezett.					

Gazdasági tanácsadó.

A pulyka tenyésztéséről. A ki figyelemmel kíséri az ország baromfitenyésztését, az sajnálatlag fogja tapasztalni, hogy hazánk pulykatenyésztése erős visszafejlődésben van. Ha közelebbről megvizsgáljuk e baromfitenyésztési ág hanyatlásának okát, akkor arra fogunk rájönni, hogy a pulykatenyésztés visszafejlődésének oka nem a háború által megsemmisített munkás kézben, sem pedig a háború folytán keletkezett rekvirálás által megfogyatkozott szemeseléségek nehéz előteremtésében, hanem csakis a legelőknak az utolsó évtizedekben történt megfogyatkozásában keresendő, ami pedig már jóval a háború előtt jött létre. Kőztudomású, hogy az évről-évre beltérsebb gazdálkodás és a szántóföldek árának még mai napság is folytonos erős emelkedése folytán, a legelők nagyobb részben feltörtettek, úgy hogy gazdáink már alig-alig rendelkeznek legelőkkel és ha ilyenek birtokában is vannak, azok a tenyésztést állattáladományról arányban nem állanak, illetve csekély terjedelműknél fogva annyira túl vannak a nagyobb háziállatokkal zsúfolva, hogy ilyen koplatokra — a mint ezen legelőket a nép igen találon nevezi — pulykát kihajtani merő lehetetlenség; már pedig pulykatenyésztést legelő nélkül eredményesen űzni nem lehet, mert a kik legelő nélkül űznek pulykatenyésztést, azok pulykái — néhány generáció alatt — annyira el fognak gyengülni, hogy a fiókák felnevelése a legnagyobb rizikóval fog jární; illetve addig, a míg azok megnőnek, a felénél is több el fog hullani. Ha pedig tekintvesszük azt a nagy keresletet, a mely 1916. év őszén a fogyasztóközönség részéről a pulykák iránt mutatkozott, nem tudjuk elege ajánlani az olyan baromfitenyésztőknek, mint a melynek az erdészeti alkalmazottak, akik csekély kivétel nélkül valamennyien abban a helyzetben vannak, hogy pulykáknak közelfekvő, jó és bőséges elősegű legelőket nyújthatnak, hogy úgy ön-, valamint nemzeti érdekéből is, minél több pulykát tenyészessenek, hogy az ezen a téren visszaesés minél előbb megszűnjék.

Mindnyáján tudjuk, hogy a kis pulyka addig, a míg a nyakcsomóselei (pötyögői) ki nem fejlődtek, valamennyi szárnyas között a legelapuhultabb; annál inkább észlelhető ez az olyan kis pulykáknál, melyeknek egynehány generáción át szülei zárt udvarban lettek tartva; ebből önként következik, hogy a ki pulykatenyésztéssel akar foglalkozni, annak elsősorban arról kell gondoskodnia, hogy pulykái elegendő területtel rendelkezzenek, a hol kényük-kedvük szerint kalandozhatnak. A pulyák részére a legkedvezőbb kifutók az olyan gyepekben bő legelők, a melyeken elegendő cserjék is találhatók; ez utóbbiakra azért van szükségük, mert a fiatal pulyák némesak az esőtől, hanem a tüzelő déli naptól is igen sokat szenvednek, illetve ezekkel szemben ellenálló képességgel nem bírnak. Így ezelszerű, ha a pulyák részére a cserjéken kívül kisebb felszerekről és nyitott földkínnyókról is gondoskodunk, hogyha a hírtelen jövő záporosó a legelőn meglepi, legyen hová menekülniök. Minthogy pedig némesak a kis, hanem az öreg pulyák is valamennyi szárnyas között a

leggyámoltalanabbak, szükséges lesz a pulykát ezen óvédtelek stb.-hez hozzá is szoktatni, mert ellenkező esetben ezt nem igen fogják felhasználni; ezt meg úgy érhetjük el, ha a pulykát legalább is néhány napon át reggel csak a legelőre való kihajtás után etetjük meg és eleségüket ezen óvédtelek alá szorjuk. Ha a pulykát így neveljük, ezzel azok értelmiségét is fokozzuk, azaz pulykáink nem lesznek olyan gyámoltalanok és szükség esetén a természet által, vagy a mesterségesen nyújtott óvédtelek maguktól is fel fogják tudni használni.

A mi a kis pulyák etetését illeti, nem mulasztathatjuk el az erdészeti alkalmazottak figyelmét felhívni arra, hogy a kis pulyák első időszakban kizárólag rovarevők, tehát azokat szemeseléggel még nem szabad ebben a korban etetni. A legelészerűbb az első néhány napon át a kispulykáknak keményre tölt és felaprózott tojást, apróra vagdalt csalánallal keverten nyújtani. A későbbi korban igen jól lehet a kispulykáknál az étkezésnél felmaradt hús hulladékok értékesíteni; szemeselést csak a felnőt pulykákkal tessünk.

Elválhatatlan négylátó hű társunkkal, a kutyával soha se menjünk a pulyák közé, mivel a pulya valamennyi szárnyasaink között némesak a leggyámoltalanabb, hanem a legfélénkebb is; ezért ha nem szükséges, ne riasszuk és ne félemlítsük még inkább el őket.

Pulykatenyésztéssel csak akkor foglalkozhatunk eredményesen, ha azok részére elegendő nagy szabad legelőterülettel rendelkezünk, mint pl. az erdészeti alkalmazottak legnagyobb része; a ki azonban ezen kellékek nem rendelkez, az sokkal helyesebben cselekszik, ha pulykatenyésztéssel nem vesződik.

Bászel Elek.

Hogyan készítsük a műlepet? A kaptáros méhészkedésnél nélkülözhetlen a műlep használata. Láttam ugyan már olyan méhészetet is, a hol a műlep használatát nem ismerték, de aztán úgy is volt haszná a gazdáknak. Az összes építmény között alig volt egy pár munkásjelelep; csupa hereépítmény volt az egész, a mit ha az anya bepetéztet, több volt a here, mint a munkásé; ilyenkor aztán tetemes kára van a méhésznek, mert a herék sok mézet fogyasztanak és ha ezek helyett munkáséhek keltek volna ki, sokkal több lett volna a mézhozan, mert a munkáséhek nem csak esznek, hanem hordanak is.

Ha műlepet nem használunk, építményünknek kétharmada heresejtes lesz, a mi idővel a selejtezés következtében, még szaporodik is. A heresejtek semmiképp se hasznosak, mert maguk a dolgozóéhek is csak sok tévovázás után hordanak bele mézet. A raj is, melynek igazán szüksége van munkásjelekre, csak bizonyos számú épít munkásjeleket, míg a többi heresejtekre építi ki, haesak műlepet nem adunk nekik. A népes családok pedig, ha nem kapnak műlepet, egyáltalában nem építenek munkásjeleket. Ezért némesak e törzseknek, hanem még a rajnak is jobb egész műlepet adni, mint kezdéseket, mert ezt hamarabb kiépítik és esetleg még mézet is bírnak bele hordani. De akár mit épít is a méh, a teljes műlep már azért is jobb úgy a törzseknek, mint a rajoknak, mert ezt gyorsabban kiépítik. Továbbá ne

felejtjük el, hogy egy kg viasznak* az előállításához körülbelül 12—16 kg mézet használnak el a méhek s így a gazdának sokkal többre kerül, ha a méhekkel állíttatja elő a lépeket mint hogyha a viaszt vásárolja s maga készíti el a lépeket.

A méhekkel való építtetés elkerülhetetlen, mert az öreg lépeket, melyek már sem a költőúrbán, sem a mézkamrában nem alkalmasak, ki kell olvasztani és ezeket műlepek kiépítésével kell pótolni. Ha a méhészt minden viaszmozását összegyűjt, úgy ezzel és a kiolvasztott öreglepek viaszával a saját műlepszükségletét fedezheti. A műlepet már csak azért is jó otthon készíteni, mert az általunk termelt viaszból készült lépnél biztosak lehetünk, hogy az nem hamisított és nem olyan méhészetből való, a hol ragályos költés rothadásban szenvednek a méhek.

A műlep készítése annál jobban sikerül, minél melegebb az idő; ha a gazda nyáron nem ér rá, csinálhatja azt telen, vagy tavaszszal is, csak hogy fűtött helyiségben. A műlep készítéséhez természetesen előbb be kell szerezni a műlepprést és a viaszmelegítő üstöt. A műlepkészítésnél legfontosabb az ügynevezett kenőanyag, ha ezt nem találjuk el, akkor nem sikerül a műlep, hanem beleszagad a présbe.

A kenőanyagot úgy készítjük, hogy egyenlő súlyban mézet, langyas vizet és tisztaszeszt keverünk össze; loghelyesebb a háromféle anyagot külön-külön egy mérlegen egyenlő mennyiségre lemérni és minden alkalommal még mielőtt viaszt öntenék a présbe, előbb ebből a folyadékból (kenőanyagból) öntsünk bele, hogy a présnek úgy az alja, mint a felsőlapja (a melyet lecsukunk) megnedvedjen tőle; ezután a folyadékokat a prés valamelyik sarkán öntsük vissza az edénybe és mikor már a kenőanyag eléggé kicsurgott, tegyük le az asztalra és öntsünk bele a már előre elkészített lassuforrásban lévő viaszból, a melyre rögtön rácsukjuk a prés felsőlapját; a prés szélére kisorsolt melegvizet öntsük vissza a többi viaszhoz; ezután a prést mártjuk egy tál hidegvizbe, hogy kihűljön; néhány másodperci tartás után kivesszük a prést a vízből és a szélére fagyott viaszt késsel körülvágva, eltávolítjuk; ezután a két hüvelykujjunkt a prés födelének a forgósarkai alá dugva, fölfeszítjük a prés födelét (úgy, hogy a felsőlap teljesen elváljon az alsólaptól) és a kész műlepet lehúzzuk a prés felső lapjáról.

Az asztal, a melyen dolgozunk, vízszintes legyen, az az asztal, szék vagy láda pedig, a melyen a viaszt lassú tűznél állandóan forrón tartjuk, alacsonyabban álljon az asztalnál jobbra, hogy a jobbkezünkhez essen, míg a balkezünkkel a prés födelét kezeljük. A kenőanyagba néháné öntsünk még egy kis szeszt is, hogy az elpárolgott szeszt pótoljuk. Minthogy most szeszt nem lehet kapni, e helyett használhatunk burgonyakeményítőt, a mit úgy készítünk, hogy a burgonyát nem túl sok vízbe megreszeljük és ezt szűrőn átszűrve a megsűrt vízből adunk 1 harmadot a szesz helyett.

Ignác Sándor.

Különfélék.

Hősi halál. Dr. Szálka Ernő téesói ügyvéd, es. és kir. 85. gyalogezredbeli tartalékos-főhadnagy, a III. oszt. hadikétfémes katonai érdemkereszt, mindkét Signum

Laudis és a II. oszt. német vaskereszt tulajdonosa a harezteren szerzett betegségében, hosszas szenvedés után, folyó évi február hó 2-án, 18 hónapi küzdelmes harczok után, 33 éves korában örökre lehúnyta szemét. A megboldogult fia volt néhai Szálka Albert m. kir. főerdőőrnek, az Országos Erdészeti Egyesület rendes tagjának.

Halálozás. Naggygyőri Szőts Károly nyugalmazott m. kir. főerdész, uradalmi erdőtanácsos, életének 77. évében, Budapesten február hó 27-én agyszélhűdésben váratlanul meghalt.

Nyugdíjbiztosítás. Géczy József, Bereg vármegyei erdőszolga és Mészáros József uradalmi erdőőr neje, munkaadóik által az 1912. évi VIII. t.-cz. által alkotott nyugdíj-csoportban, az Országos Gazdasági Munkáspénztárnál, nyugdíjra, agkori ellátásra, balesetre és temetkezési segélyekre biztosítottak.

Elfogott szőkevény hadifoglyok. Hornik Károly kálnási erdész 1916 szeptember 29-én három szőkevény orosz hadifoglyot fogott el, a kiket a girálti szolgabírósnak adott át.

Meghívó. A beszterezébányai m. kir. erdőigazgatósági kerület altiszti személynézet segélyező egyesület folyó évi márczius hó 25-én délelőtt 10 órakor Beszterezébányán az erdőigazgatóság e czélra kijelölt helyiségében rendes évi közgyűlést tart, melyhez az érdekeltek czemmel meghivatnak.

Tárgysorozat.

1. A közgyűlés megnyitása a m. kir. erdőigazgatóság főnöke, akadályoztatása esetén annak helyettese által.
2. A mult évben tartott rendes évi közgyűlés jegyzőkönyveinek felolvasása s a folyó évi rendes közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére két rendes tagnak kijelölése.
3. Az ügyvezető évi jelentése az egyesület évi működéséről.
4. Az alapszabályok szerinti a közgyűlés illetékességéhez tartozó indítványok tárgyalása.
5. Az alapszabályok megváltoztatása fölötti véghatározat.
6. Az évi zárszámadások átvizsgálása.
7. Az ügyvezető tisztviselők és a választmányi tagoknak szavazólapok által egy évre való megválasztása.
8. Netán felmerülő, a közgyűlés megnyitása előtt az ügyvezetőségnek bejelentett indítványok tárgyalása.

Beszterezébánya, 1917. évi márczius hó.

Ügyreztelőség.

Pályázat hadiözvegyek és árvák részére. A második hadsereg parancsnokságának Karácsonyi-alapítványára a hadügyminiszter pályázatot hirdet. Ebből az alapítványból leendő részesítésre igényük van a cs. és kir. hadsereg, a cs. és kir. és a m. kir. honvédség és csendőrség, a cs. és kir. és a m. kir. népfölkelés legénységi állományú egyénei

után hátramaradt olyan özvegyeknek, illetve szülőtlen árvaaknak, a kiknek férje, illetve atyja az 1914—1916. évi hadjáratban elesett, illetve hadi fáradalmak következtében halt el. Özvegyek négy száz, árva kétszáz kor, egy-egy adományban részesülhetnek. Olyanok, a kiknek férje, illetve atyja bebizonyíthatóan a második hadseregnél szolgált, előnyben részesülnek. A folyamodványhoz vagyontalansági bizonyítvány, a férj, illetve az atya halotti bizonyítványa, a férj, illetve az atya csapattestét, illetve beosztását igazoló bizonyítvány csatolandó és május 1-éig az illetékes katonai nyilvántartó hatóságnál nyújtandó be.

Kerti utak alapozása. Kert készítésénél első teendő az utak kijelölése, kikarózása; a kijelölt utakon megfelelő szélességben, — nagyobb kertekben oly szélesen, hogy két személy egymás mellett kényelmesen elmehessen — egy láb mélységben a földet ki kell ásni és a kiásott földet jobbra-balra kihalványi és elegyvetni. A kocsiutakat ki kell kövezni, bekavicsolni, beiszapolni és lehangereálni.

Gyalogutakat valamely átérésztől anyagfagallal kell kitölteni; lehet az: házbontásból vagy kőfaragó üzeméből származó törmelék, kavics, szénalak, stb. Homok és kavics egyedül kitöltő anyagként nem alkalmas. Az alapozó anyagot erősen le kell furkózni vagy taposni, lehangereálni, homokkal behinteni és újra lehangereálni, úgy hogy közepén magasabb legyen, mint a széleken, hogy a víz gyorsan lefolyhasson róla. Ha az út csak mintegy 100 cm széles, akkor elégséges 10—15 cm magas feltöltés. A sokat használt és jól kavicsozott országút pora, fele részben homokkal keverve, keskeny kerti utak számára erős és átérésztől takaró gyanánt használható. A hol timáreser olesón kapható, ott az az utakon gyorsan száradó felső részül szolgálhat, de az alapzatnak átérésztőlnek kell lennie; ez a gyom felnövést is csaknem teljesen megakadályozza. A kerti utaknak mindig mélyebben kell feküdni, mint a terep. Hogy a föld behullását megakadályozzuk, az ágyak széleit kőlapokkal, tufaival, a bronzsókka szeghetjük be.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőseit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőset értesíteni szíveskedjenek.)

Személyen körüli magyar miniszterem előterjesztésére Krajcsóvit Béla főerdőtáncosnak saját kérelmére történt nyugalomba helyezése alkalmából sok évi hű és hasznos szolgálata elismerésül III. osztályú vaskorona-rendemmel díjmentesen adományozom.

Kelt Bácsban, 1917. évi január hó 4-én.

Károly s. k.

Bárá Roszner Ervin s. k.

Személyen körüli magyar miniszterem előterjesztésére Brachinger Mihály uradalmi vadász, nyugdíjaztatása alkalmából, sok évi hű és odaadó szolgálata elismerésül, a koránás ezért érdemkeresztet adományozom.

Kelt Badenben, 1917. évi január hó 24-én.

Károly s. k.

Bárá Roszner Ervin s. k.

Földmívelésügyi magyar miniszterem előterjesztésére Zudor Béla főerdőtáncosnak saját kérelmére történt nyugalomba helyezése alkalmából sok évi hű és hasznos szolgálata elismerésül az erdőtáncosi czimtel díjmentesen adományozom.

Hadszintér, 1917. évi január hó 15-én.

Károly s. k.

Bárá Ghillány Imre s. k.

Ő császári és Apostoli Királyi Felsége Badenben, 1917. évi február hó 3-án kelt legfeljebb elhatárolásával dr. Saad András kincstári erdészeti főorvosnak, fenyőhízási fűrdőorvosnak kiváló szolgálata elismerésül a királyi tanácsosi czimtel méltóztatott díjmentesen legkényelmesebben adományozni.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter az állami erdőtisztelt összehitt közös rangsorozati létszámban az állami kezelésbe vett közési erdők szolgálati ágazatánál kiívezte Zuskin Ferenc m. kir. főerdőtáncosnak erdőtáncosára.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter Ő Császári és Apostoli Királyi Felségének Bácsban 1917. január hó 4-én kelt legmagasabb engedéllyel *Krajcsóvit Béla* m. kir. főerdőtáncosát kiváló munkálkodásának és eredményes szolgálatainak teljes elismerésé mellett saját kérelmére állandó nyugalomba helyezte, a marosvásárhelyi kir. erdőfelügyelőség vezetésével ideiglenesen *Bodor Gyula* m. kir. főerdőtáncosát, a csikserdők m. kir. állami erdőhivatali főnökét bízta meg. Egyidejűleg áthelyezte *Kónczalud Ferenc* kir. alerdőfelügyelőt *Turczeszmártonból* Maros-Vásárhelyre (az erdőfelügyelőséghez), *Bárács Andor* kir. alerdőfelügyelőt Mára-marossigetről *Turczeszmártonba* (az erdőfelügyelőséghez) és *Zacitsa József* kir. alerdőfelügyelőt Brassóból Mára-marosszigetre (az erdőfelügyelőséghez).

A magyar kir. földmívelésügyi miniszter Rónai Antal m. kir. erdőtanácsost beigazolt szolgálatképtelensége való tekintettel saját kérelmére ideiglenesen nyugalomba helyezte.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter Donáth Sándor m. kir. erdőtanácsost Hosszafaluból Brassóba áthelyezte.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter Szegedy Oskár m. kir. erdőmérnökgyakornokot Topánfalváról Nagyváradra áthelyezte a nagyváradi m. kir. állami erdőhivatalhoz.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1917. évi február hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Vécses Lajos h. 4.80, Burger József 3.40, Devescseri ud. 20.—, Hirt Anikó h. 3.—, Bosnyák kormány 3.60, Sopron varmegye h. 15.90, Szombat helyi adóh. 40.—, Iváncsi főerdész h. 3.60, Liptó-újvári főerdőh. h. 20.—, Veszprémi pusp. ad. 20.—, Zsurilla Lajos h. 3.20, Fischer Izidor h. 11.22.

1 koronát fizettek: Éberling Gyula, Warinszky Miksa.

2 koronát fizettek: Laczkó Sándor, Loszke Antal, Marek Traján, Panuza István, Tamalelesi erdőipartárs, Farkas Izák, Kalmár József, Katánics János, Molnár Orbán, Pál János, Repiczky Gusztáv, Tibori János, Szabó József, Molnár Sándor, Szoták Ferenc.

4 koronát fizettek: Bartha Béla, Kodilla Péter, Tóth István, Kellner Viktor, Barkai János, Braunstein Gyula, Imre János, Pollák János, Hauser Péter, Mészáros Tamás, Eperjes város, Kocsó Soma, Gliga Miklós, Horváth Imre, Terő Péterné, Ujbánya város, Sütő Oskár, Jászói prépostság, Buzas József, Horák József, Tóth Ferenc, Bogó István, Paulin Vilmosné, Klinikamenci erdőrendőrség, Szilabey István, Simon Károly, Mihály Ferenc, Moha Alajos, Raam János, Sárvári urad., Sotonya János, Stach Sándor, Syllaba Kálmán, Zier Árpád, Fardor Béla.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a czim-szalagon átviteltől lákaján miatt. Ez után közöljük, hogy ezek átjavításokat nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eskiző a bejelentés czimzavarából kapják, a nagybírósági czimnyom-tatási költség megtérülése czéljából. Kérjük tehát, hogy a fölölleges reklámokékkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

B. F. H. — a mint ön írja — az az állás nincs rendszeresítve s így az ön öcsése nem volt rendszeresített állásra kinevezve, hanem csak bizonyos munka teljesítésére feladva, úgy ha azt a munkát nincs, vagy nem lesz a ki elvégezze, természetes, hogy joga van a bírtok.

kezelőségnek a munka teljesítésére más egyént felfogadni és a megállapított munkabért az új alkalmazottnak kifizetni. Arra nézve, hogy a szögörze hadiségilyt kape, vagy munkadíjat, intézően kérdést az illetékes községi jegyzőhöz. Ha a 48. kor-t hadiségily fejében kapja, úgy — nézetünk szerint — a motorkezelésért külön díjazás illik meg.

M. S. Miután ön nyugdíjazott állapotban nősült meg, emelögva halála után, az 1912. évi LXV. t. cz. 51. §-ának a) pontja értelmében özvegyének nem lesz igénye nyugdíjra. Ha azonban házassága által a tényleges szolgáltatás által született gyermek törvényesített, — vagy pedig ha ön a nyugdalomba helyezés időpontjában még nem volt 40 éves, a 40 évi szolgáltatást még nem töltötte be és a házasság megkötése után a tényleges szolgáltatásban újból alkalmaztatván, legalább még 3 évig szolgál, úgy halála után özvegyét megilleti a nyugdíj.

L. I. V. Az ösztöndíjak kiosztását a miniszterelnökségben szervezett adományozó bizottság eszközli; hogy a kiosztás már megtörtént-e, nem tudjuk.

W. G. I. Az Országos Magyar Vadászati Védegylet helyisége Budapest, VII., Bálint-utca 5. sz. alatt van.

2. A kőbor ekek írtását illető lapunk ez évi 3—4 számban hoztuk a földművelésügyi miniszter úrnak 1916. évi 52.034. számú rendeletét. Ebből láthatja, hogy a vadaskutyt is el lehet jogosan pusztítani, a nélkül, hogy azért kártérítést kellene fizetni.

Kivánságára közlünk ilyen ügyekben hozott néhány bírói határozatot is:

A vadászatra jogosított a vadaskutyt talált gazdátlan ebet abban az esetben pusztíthatja el, ha azt a fennfokozott körülmények figyelembevételével mellett kőbor ebek tarthatja. (Győri kir. ítélőtábla 1898. évi nov. hó 3-án kelt határozata.)

Kőbor eb a gazdátlan és az a kutya, mely gyakran vagy rendszerint felügyelet nélkül esatagol. (Budapesti kir. ítélőtábla 1900. évi február hó 22-én kelt határozata.)

Nem tekinthető kőbor ebnek az a kutya, melyet annak leelőzője, mint a közvetlen szomszéd kuttyaját ismert. (Budapesti kir. ítélőtábla 1897. évi november hó 19-én kelt határozata.)

Az a körülmény, hogy a kopó vadász nélkül, de vadúzás közben és a vadászatra nem tilalmas időben a vadászra idegen, de vadászterületével szomszédos vadászterületre átmenni, a kopót kőbor ebbe nem minősíti. (Budapesti kir. ítélőtábla 1900. évi február hó 22-én kelt határozata.)

A vadászbe is kőbor ebek tekinthető akkor, ha nem vadászatra jogosított által gyakorolt vadászat közben jutott idegen területre. (Marosvásárhelyi kir. ítélőtábla 1895. évi szeptember hó 29-én kelt határozata.)

Valamely idomított és gondozás nyomait viselő vadászbe csupán annál fogva, mert gazdájától annak jogos és jogosult módon való vadászása esetén kívül jutott idegen területre, kőbor kutya nem valik. (Kassai kir. ítélőtábla 1902. évi június hó 30-án kelt határozata.)

Kőbor ebek tekinthető minden olyan eb, mely idegen vadászterületen gazdátlanul vagy nélkül felügyelet nélkül szabadon kószál vagy vadászik, nincs tehát kivéve a vadászbe sem, mely ép úgy lehet gazdátlan, elhanyagolt és gondozatlan, mint bármely másfajú eb. (Marosvásárhelyi kir. ítélőtábla 1903. évi szeptember hó 29-én kelt határozata.)

A törvény nem kőbor ebek csak azt az ebet tekint, mely felismerhetőség gazdájának felügyelete alatt áll, ennek környezetében mozog s esetleg csak ettől szabadul el rövid időre idegen vadászterületre. (Marosvásárhelyi kir. ítélőtábla 1903. évi szeptember hó 29-én kelt határozata.)

Az idegen vadászterületen egyedül és felügyelet nélkül futakozó eb, ha vadászbe volt is, kőbor ebek tekinthető az a kőborlása közben nyaklanczot vagy szíjat viselt volna is, az az 1883. évi XX. t. cz. 14. §-a szerint büntetlenül elpusztítható. (Kir. Curia 1899. évi 12.479. számú határozata.)

Az idegen vadászterületeken esatagoló vadászbe is kőbor ebeknek tekinthető és a vadászatra jogosult által szabadon lelohető, hacsak az ebek gazdájukkal, illetve azoknak környezetében nincsenek, a kiknek gondozása és felügyelete alatt állanak vagy azoktól felismerhetően vadászat közben és a vad felkutatása és előzése közben távoznak el s ennek át idegen vadászterületre. (Kir. Curia 1906. évi 496. számú határozata.)

Idegen vadászterületen talált kőbor vadaskutyt a kerülő jogosult lelőni, mert a vadászatra jogosított ezt a jogot nemcsak személyesen, hanem megbízottja által is gyakorolhatja és mert a törvény az ebek fajára tekintettel nincs és a kőborlásban talált ebek közül a vizslákra kivételt nem tesz. (Kir. Curia 1894. évi 1091. sz. határozata.)

A közölt bírói határozatokból következik, hogy minden olyan kutya, tehát a vadászbe is, vadászba nélkül idegen vadászterületen esatagol vagy úti a vadat, vadászati szempontból kőbor ebek tekinthető s mint ilyen, az arra jogosított által a vadászról szóló törvény 14. §-a értelmében büntetlenül elpusztítható.

De viszont következik az is, hogy semmi néven nevezendő olyan kuttyát, legyen az vadászbe vagy másfajájú eb, a mely idegen vadászterületen gazdájára társaságban vagy annak környezetében találattik, elpusztítani (lelőni) nem szabad, mert a gazdájára társaságban lévő kutya kőbor ebek nem minősíthető. Nem szabad lelőni továbbá a

vadászkutyt akkor sem, ha az gazdájára felügyelete alatt vagy annak környezetében a gazda jogosult vadászata alkalmával, a vad felkérésére vagy a vad úzése közben tévedt át idegen vadászterületre. Ilyen esetben a vadászbe a törvény 17. §-a értelmében csak letartóztatni szabad.

V. L. Hogy az ösztöndíjak kiosztása megtörtént-e már, nem tudjuk.

K. J. I. A kérdezett faarak a következők: fűző 50—70 K; szil 30—40 K; kőrös 50—70 K; nyár 30—40 K.
2. Sorsjegyet még nem húzták ki.

T. R. Az országos gazdasági munkáspénztár díját jogosan szedik be, mert a hatásköri bíróság 1910. évi július hó 20-án 43. szám alatt kelt határozata szerint az erdőőr vagy erdőszolga, tekintet nélkül arra, vajjon az erdőőri szakszolgálat vagy esküt letette-e, gazdasági cselédnek tekintendő. A m. kir. földművelésügyi miniszter 1910. évi 102.000 számú körrendelete szerint pedig ugyanilyen elbírálásban részesítendő a felesleket vadőrök is.

E. V. A tejet szokták besűríteni vagy beszárítani és por alakban forgalomba hozni; ehhez azonban komplikált gyári berendezések szükségesek s házilag ezt nem lehet elvégezni. Ajánlom, hogy a tejet helyben adják el a szon a pénzén a családja ott vehet tejet, ahol van. (Hreblyai Emil.)

R. S. A napibéres erdőőr egy év kifogástalan szolgálat után a m. kir. föld. min. 1907. évi 60.704. számú körrendelete értelmében 12 szeker hulladékát kap kinn az erdőn. A kérdezett többi illetményekre nincs igénye.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KÍNÁLAT

33 éves, róm. kath., nőten, ép, egészséges, hadmentes szakvizsgázott erdőőr, tiz évi gyakorlattal, melynek felét erdei kihasználási iparvállalatnál szerezte, a vadtenyésztésben és a kártekonny vadak irtásában teljesen jártas, segéderdőőri vagy erdőőri állást keres. Címe a szerkesztőségénél megduható. (1.)

Megfelelő állást keres négy középiskolát és a gazdasági altisztképző két éves tanfolyamát kitünő sikerrel végzett 21 éves, róm. kath., nőten ifjú, ki az erdészeti teendőkhöz is jártas. Címe: Sella Szilárd Szék pusztja; u. p. Devecser, Veszprém m. (2.)

38 éves, róm. kath., ép, egészséges, hadmentes, erdőőri szakiskolát végzett, szakvizsgázott erdőőr, aki az összes erdészeti teendőkhöz, úgyszintén a vadászat terén, kis- és nagyvadtenyésztésben teljes jártassággal bír, jó bizonyítványokkal rendelkezik, magyar, német és tót nyelvet szóban és írásban bírja, megfelelő állást keres. Címe: Kretter Rezső raktárnok, Fiume (Via Trieste 14.) (3.)

52 éves, róm. kath., nő, szakvizsgázott erdőőr, erdész, vagy vadász állást keres. Mint erdész már hosszabb ideig volt alkalmazva s mezőgazdaságot is vezetett. Beszél magyarul, németül és románul. Címe: Mészáros Tamás, Salánk (Ugocsa megye). (4.)

Szakvizsgázott erdőőr, ki éveken át mint erdőőr és fővadász volt alkalmazva, jelenleg kincstári napidíjas erdőőr, ép, erős, egészséges, 55 éves, beszél magyarul, németül, tótul és románul, április 1-jére állást keres. Címe megduható a Bátaszéki alap erdőgondnokságánál, Bátaszék. (5.)

32 éves, nős, szakvizsgázott erdőőr, kinek az erdő kihasználása és felújítása körül bő gyakorlati ismeretei vannak s a ki kisebb erdőbirtok önálló kezelését is elvállalja, állást keres. Címe: Szabó József Ág, u. p. Mágoics; Baranya megye. (6.)

HIRDETÉSEK

Nyuszt-, nyest- és görénybőröket veszek. Ajánlatok az ár megjelölésével a szerkesztőséghez intézendők.

Kerestetik jól főző, meglelt korú leány vagy gyermeknélküli özvegy, a ki egy cseléddel két személy melletti házi teendőket elvégzi. Gazdaság nincsen. Ajánlatok Fogassy erdőtanácsosának Boroshebes. (1. II. 2.)

Eladó egy drb sárga, 5 éves, szuka kopó és egy drb 3 éves kítőnő apórtör, májbarna német vizsla. A kopó mindennemű vadat kítőnően hajt. Czim: Zieglhoffer püsp. urad. fővadász Bükkzsérc Borsod m. (8.)

Mézet, viaszt, kőrisbogarat, anyarozsot állandóan vásárol, mintázott ajánlatot kér Fischer Izidor Zalaegerszeg. Czim megőrzendő. (4. VI. 1.)

449/917. szám.

Termelt fenyőhaszonfaeladás. A Liptóújvári m. kir. főerdőhivatal fenyőházei, likavai, oszadai, maluzsinai és vichodnai erdőgazdálkodásaiban, valamint a liptóújvári faraktárban a kincstár által kitermelt és rakodókra kiszállított 9992-25 tm³ 12—25 cm. közévpátmérőjű és 9218-13 tm³ 26 cm. és azon felüli lucz- és jegenyefenyő, kis részben pedig erdei fenyő épület- és műszerfa 29 különböző csoportban, úgyszintén a feketevégi és tepicskai erdőgazdálkodásokban kitermelt és 1917. évi tavaszán Liptóújvárra letutajozandó 150 drb evezőrud és 2083-04 tm³ lucz- és jegenyefenyő haszonfa, három részletben Liptóújvárott 1917. évi március hó 22-én zárt írásbeli ajánlatok útján megtartandó nyilvános versenytárgyaláson el fog adatni.

A zárt írásbeli ajánlatok legkésőbb 1917. évi március hó 21-én délután 6 óráig nyújtandók be a liptóújvári főerdőhivatalnál, a hol azok március hó 22-én délelőtt 10 órakor nyilvánosan fel fognak bontatni.

A részletek csoportosítását, valamint a kikiáltási árakat feltüntető egybeállítás, az árverési feltételek, valamint az ajánlati űrlapok és borítékok a liptóújvári főerdőhivatalnál beszerezhetők.

Liptóújvár, 1917. évi február havában.

(3.)

M. kir. Főerdőhivatal.

Fajtiszta belga őriás és ezüstszurke nyulak kaphatók Fodermayer R.-nél Tóvárosban. (7.)

843/917. szám.

Fenyőtutajfa eladás. (1000 m³-es részletekben). A Bustyaházi m. kir. erdőhivatal erdőgazdálkodásaiból 1917. évben letutajozandó mintegy 11,000 m³ 1914. évi termelészű és 10,000 m³ 1916. évi termelészű luc- és jegenyefenyő haszonfa 1917. évi március hó 27-én (huszonhetedikén); továbbá mintegy 21,000 m³ 1916. évi termelészű luc- és jegenyefenyő haszonfa 1917. évi április hó 10-én (tizedikén) Máramarosszigeten a m. kir. erdőgazgatóság hivatalos helyiségében d. e. 10 órakor, zárt írásbeli ajánlatok útján eladásra kerül.

Ajánlatokat az árverést megelőző napokon délután 4 óráig kell a bustyaházi erdőhivatalnál benyújtani. Az ajánlatok az erdőgazgatóságnál a fentebb megjelölt napokon delelőtt 10 órakor nyilvánosan felbontatnak.

Bánatpénz egy-egy részletre 2000 (kettőezer) korona.

A csoportok beosztását és kikiáltási árait feltüntető kimutatások, valamint a részletes versenytárgyalási feltételek, ajánlati űrlapok és borítékok a nevezett erdőhivatalnál beszerezhetők s ugyanezek az illető kerületbeli erdő- és faraktárgazdálkodásoknál megtekinthetők.

Bustyaháza, 1917. évi március hó.

(5.)

Bustyaházi m. kir. erdőhivatal.

3214/917. F. M. szám.

Gőzfűrészbérbeadás. A Zólyom vármegyei Rezsőpart telepen levő kincstári gőzfűrészes összes berendezéseivel és a hozzátartozó gömbölyűfa és szelvényáru rakodóterületekkel kapcsolatosan, Besztercebányán 1917. évi április hó 12-ikén d. e. 10 órakor megtartandó versenytárgyaláson, zárt írásbeli ajánlatok útján, 1917. évi október hó 1-től kezdődőleg 2 (kettő) egymástán következő évre haszonbérbe fog adatni.

Az ajánlatok legkésőbb 1917. évi április hó 11-én déli 12 óráig nyújtandók be a besztercebányai m. kir. erdőgazgatóságnál.

Árverési és haszonbérszerződési feltételek, ajánlati űrlap és boríték a m. kir. erdőgazgatóságnál díjmentesen szerezhetők be.

Budapest, 1917 március hóban.

(6.)

M. kir. Földművelésügyi Miniszter.

Mindennemű (2. III. 2.)

erdészeti magvakat és facsemetéket

ajánl szavatolt elsőrendű minőségben

FARAGÓ BÉLA cs. és kir. udvari szállító magyar magpergetőgyára

Erdészeti csemetetelepek * ZALAEGERSZEG.

Árjegyzéket, részletes árajánlatot szívesen küldök!

Előfizetési ár:

Egész évre	— 4 K.
Fél évre	— 2 K.
Negyed évre	— 1 K.
Egyes szám	— 20 f.

Szerkesztő:

BALOGH ERNŐ
m. kir. főerdőtanácsos.

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Az előfizetési ár „Az Erdő” kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendő a lap szeptember 15-ig vonatkozó reklamáziók is.

A lap szerkesztésére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) „Az Erdő” szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendő. Kéziratok vissza nem adtnak.

„Az Erdő” munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

Hirdetések

egy hasábos garmondzedés milliméter soronként 10 fillérrel, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj szedés másfélzetes egységgel számított. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőknak az álláskezelést és kínlatot rovata rövid közlések díjlatlanul áll rendelkezésére.

TARTALOM.

Luczfenyveseknek magról való felújítása. (Lonkay Antal.)

Állami tisztviselők nagyszüke.

A kopózás. (Gyöngyöshalászi Takách Gyula.)

Tanulások az elmúlt télelől. (Födermayer Rezső.)

Levél a szerkesztőhöz. (Tibori János.)

„Az Erdő” 1916. évi tiszta jövedelme.

Vereb és fülemile küzdelme egy mókussal.

Gazdasági tanácsadó; Tanulások az idei télelől és a méhek tavaszi átvizsgálása. (Ignác Sándor.) — A baromfiak feltejtéséről. (Bácsi Elek.) — Csigák kipusztítása a zöldséges kertből. — Levéltételek írtása.

Különfeljék; Fatermelési osztály. — Halálozás. — A nyári időszámítás újabb életbeléptetése. — Sarokkövek megvédése a kutyák bepisztítása ellen.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

Előfizetési díjak nyugtatása.

Szerkesztői üzenetek.

Luczfenyveseknek magról való felújítása.

Írta: Lonkay Antal m. kir. erdőtanácsos.

A világ folyton nyüzsgő forgatagában a kutató és igazságúra törekvő emberi elme az egyre-másra következő új helyzetek által teremtett problémák megoldásán fáradozik. Nem lehet csodálni, ha az új nyomokat taposó egyikeket nem egyszer többé-kevésbé tévútra tér s vissza kell fordulnia a kiindulási ponthoz, hogy működését, az elhagyott régi alapa helyrehozva, az új viszonyokhoz alkalmazkodó újabb, helyesebb irányba terelje.

Még ezelőtt egy századdal a közlekedési eszközök hálózata oly ritka, maguk a közlekedési eszközök oly gyalogok voltak, hogy a fakereskedelem csak kis körzetre szorítkozhatott; nem kellett úgy, mint most, nagy vágásterületeket — kihasználni, mert még a kis vágásterületek fakészleteit is csak amúgy válogatva, szállalva lehetett értékesíteni s a mi fakészletet a fakereskedelem és a helyi szükséglet a vágásból ki nem vitt, az ott maradt s magtermésével magavetés útján új, pompás erdőt teremtett. Ott maradt a vágásban a sok hulladék, a ritkán, támasz nélkül maradt magfákat a szél kidöntögette s a vágásban maradt sok korhadó faanyag akkora humuszt teremtett, úgy megjavította, megtrágyázta a talajt, hogy a magavetés útján keletkezett fiatalosnak a buja

talajban feltétlenül a legszebb növekedést kellett produkálnia. Ekkor is élet-halálharc folyt a fiatalosban mindaddig, míg a talaj bujább helyein kimagasló fák és csoportok kerültek kevésbé szerencsés társaik fölé s bár tovább tartott az élet-halálküzdelem, mint ma azokban a fiatalosokban, a melyekben gondos erdőgazdák áterdőlésekkel siettetik a küzdelem végét, de ekkor nem kellett az erdőtalajt a kimerüléstől annyira féltetni; a kimagasló csoportoknak a talajról bőven jutott ahhoz, hogy hatalmas erdőkké növekedjenek.

Ezekben az időkben nagy vágásokat csak ott találunk, a hol az erdők termékeit vizen szállították. De itt is a vágásokban csak a középvasutaságú, a tudvalevőleg legjobb tulaját szolgáltató fákat — melyek egyben a legnagyobb felterhet bírták meg — vágták ki, a többi ott maradt anyafának s már belterjesebb kezeléssel beszélhetünk akkor, a mikor a természetes bevetényülés után a vágásban maradt anyafákat felfogott munkásokkal kidöntették, hogy a fiatalos egyenletes növekedését előmozdítsák. De az így vezetett természetes felújítás igen sokáig tartott, sok, néha igen sok esztendő telt el, míg a vetés útján keletkezett apró csemeték a buja talaj termelte gyomok tömkelegéből napvilágra vergődtek s igen gyakran megeseget, hogy a gyom nagy föltekön elnyomta, tönkretette a csemetét s kisebb-nagyobb tisztások ástottak az erőteljesen növő erdőfoltok között. Ezért mondta ki a jelszót 1853-ban Wessely, azonban a luczfenyveseket mesterségesen kell felújítani, azonban inkább vetéssel, mint ültetéssel, mert a vetés biztosabb és olcsóbb. Tehát ezelőtt 60—70 évvel, inkább önvetődés útján és mesterséges vetéssel újították fel a luczfenyveseket; ültetés útján kevés vágást erdősítettek be.

A mesterséges vetésnél különféle eljárásokat alkalmaztak.

A teljes vetés előtt, a vágásban maradt összes hulladékát és más faanyagot széjjeltérgettek s gondosan, az utolsó galyig elégették. Nem kell bővebben magyarázni, hogy ezzel az eljárással a talajt a trágyájától fosztották meg, mert nemcsak a talajt fizikailag is javító humuszkepző hulladéka, de ezzel együtt a már meglevő humusz is elégett. Mely talajokon ugyan ezzel az eljárással, t. i. a hamutrágyázással oly fizikai állapotba került a talaj,

hogy egy-két évi kapásnövény- és gabonatermesztést is megbírt. A gabonával — rendszeren bokrosorozással vagy zabbal — elvetették a lucfenyőmagot is (holdanként 7—8 kg.-ot), felületesen begereblyézték s a vetést magára hagyták. E vetésmódnak az előnye csak abban nyilvánult, hogy az étetéssel a gyomok is kipusztultak; de sekély talajon, az étetés után ügyszólván csak a kopasz szikla és kődara maradt meg s a mély talaj is elszegényedett, annál is inkább, mert az étetés után maradt hamutrágát a mezőgazdasági közteshasználat dolgozta fel, az erdőnek kiélt, sovány talaj maradt, a melyen a sűrűn megtelepült csemeték egymást nyomva s hó- és zuzmára nyomással is pusztulva, hosszú éveken át tengődtek.

Azután átmentek a rétegenként való vetésre. A hegy lejtőjével merőlegesen 0.3—0.5 méter széles szalagokat ástak fel s hogy az esővíz a réteget erősebben ki ne kezdje, a felásott földet le ne mossa, a rétegeket meg-megszakították s illetve közé-közbe meg nem munkált részeket hagyva ki, az így megszakgatott szalagokat bevetették. Jó eredményt ezzel a drága felújítási móddal sem értek el, mert minden kő és föld, mely a hegyekről legruult, ezeken a rétegeken akadt meg s a gyommagvak itt vetődtek el a legsűrűbben.

E tapasztalatokon okulva a magot 0.25—0.50 m²-nyi, apróra megmivelt foltokba vetették, még pedig a kellő védelemre is figyelmet fordítva, lehetőleg tuskók, nagyobb kővek, ledőlő törzsek s egyéb védelmet nyújtó tárgyak alá készítve inkább szélesen, mint hosszan a foltot, a magot a folt közepébe vetették, hogy a kikélt csemeték a gyomok minél kevésbé nyomhassák el. Az ilyen foltvetések még a legjobban sikerültek. Eleinte ugyan ritka volt a csemetés, de később annál jobban megerősödött, hisz a lucfenyő fiatal korában ritka, térs állásban fejlődik a legszabályosabban.

Hóra is vetették a magot, de az eredmény nem volt biztos s különösen attól függött, hogy a hó lassan vagy hirtelen olvadt-e el, mert utóbbi esetben a hóle a magvakat magával sodorta.

A vetéseknél általában azt tapasztalták, hogy azok a déli és keleti lejtőkön ősszel a korai s tavasszal a késői fagyoktól sokat szenvednek s e miatt erősen kiritkulanak; völgyekben és a hegyek lábán pedig, a hova a magvak lesodródnak, a csemeték állása rendszeren túlsűrű. A talaj megmunkálása folytán a záporok az apró csemetékét kimossák s az apró, gyenge csemeték alig képesek a buján fejlődő gyomokkal megbirkózni. Sikeres vetések után túlsűrű fiatalosok keletkeznek, az egyes csemeték növekedése nyurga, a koronák nem fejlődhetnek szabályosan s mivel magas hegysegekben, különösen ott, a hol jó utak nem állnak rendelkezésre, az áterdősítés fa nem értékesíthető, e miatt az állomány igen sokáig sinylődik, míg az egymásközi küzdelemben végre kimagasló, uralkodó törzsek fokozott fejlődésnek indulhatnak. Az ilyen fiatalosok a fagy és a hónyomás sokkal többet árt, mint az ültetés útján keletkeznének.

E bajok, melyeknek az elhárítása a pár száz holdas vágásokban nagy nehézségeket ütköztet, lucfenyővesek felújításánál általánossá tette a sokkal drágább, de bizto-

sabb csemeteültetést. Csakhogy ezzel a felújítási móddal nem követjük a természet törvényét; a természet magról neveli a lucfenyőt is s bár nem kívánunk visszazökkenni azokba az állapotokba, melyekben egy századdal előbb élt elődeink, természetes úton, magavetéssel újítva fel a lucfenyőveseket, gyönyörű erdőket hagytak reánk; de meg kell teremtenünk a még nagyrészt hiányzó előfeltételeket ahhoz, hogy lucfenyőerdőket magról is sikeresen legyünk képesek telepíteni.

Az előfeltételeknek egyik legfontosabbika: a jó úthálózat, erdei vasutak építése s a lucfenyővesek mai kihasználási módjának, a nyári döntéseknek az elhagyása.

Jó közlekedési eszközökkel a mai fakelendőségi viszonyok mellett az áterdősítés fa is biztosan értékesíthető, közlekedési eszközökkel berendezkedve az áterdősésekből átnehetünk az előkészítő vágásokba, egy szóval lucfenyőveseknek is a fokozatos felújító vágásokba. Ne gondoljuk, hogy a lucfenyő annyira gyámoltalan, hogy azt a legkisebb szélről is óvnunk kell, nem megfelelő kezeléssel mi tesszük a lucfenyőt, erdeink egyik legértékesebb fanemét, béna koldussá, mely nem képes a saját lábán biztosan megállni. Ennek a bénaságnak az okát ne keressük a lucfenyő sekély gyökérzetében, hisz a gyökér, ha az erdő talaja eléggé meleg, ha nincsen a levegőtől elzárva, folyton növekszik, terjeszkedik s ha természetnél fogva a lucfenyőnek nincs is karógyökere, mely a talajba függélyes irányban mélyen lehatol, az oldalgyökerei azért képesek mélyebbre leszállni, a sziklához hozzányúlni. Nézzük a heggyerzéken ritkán megtelepített lucfenyő szelvédpasztákat, nézzük a lucfenyőt a havasok alján, hol önmagát ritkítva, mint fénykereső fanem viselkedik, mekkora szélviharokat képes nagyobb károsadás nélkül kiállani, mert talaját nap melegíti s a levegő szellőzteti. E két tényező, mely gyökérfejlődését előmozdítja, megtanítja a lucfenyőt a szélviharokkal is megküzdeni.

Ma még lucfenyőveseink túlnyomó nagy részében csak gyalogösvényeken közlekedünk, áterdősíteni, ritkítani képtelenek vagyunk, mert nincs utunk, melyen a kihasznált faanyagot leszállíthatnánk. E miatt lucfenyőveseink teljes sűrűségben borítva a talajt, nem engedik át a nap éltető melegét, a szél is csak az erdő koronájával játszik, ily módon a hideg szellőzetlen talajban a lucfenyőfák gyökérzete nemcsak nem fejlődik, de megfullad, korhadásnak indul s ha a szél utat kap az állomány belsejébe, mint kártyavár dől össze-vissza a gyenge lábú, saját súlyát nem bíró állomány.

Jó közlekedési hálózat hiánya miatt a lucfenyőveseket nemcsak tarolóvágások alkalmazásával vagyunk képtelenek kihasználni, de képtelenek vagyunk nyáron tarolni. Mivel a fát csak csúsztatókon vagyunk képesek a völgyekbe közelíteni, nagy területeket kell egy-egy helyen letarolnunk, hogy a néha több kilométer hosszú csúsztató költségei, nagy fatömegre oszlojanak el. Hogy a fát csúsztatni lehessen, júniusban kell döntenünk, a mikor még a fa könnyen lehántható, mert csak a lehántott fát lehet simán lecsúsztatni.

A kihasználás e módjánál lehetetlen a lucfenyővesek természetes felújítására átmenni, de még a magról való

felújítás is nehézségekbe ütközik, mert szerintem az volna a helyes magról való felújítás, a mely a taroló vágást legalább 6—7 évvel megelőzné; ámde az állománynak egyszerre való letarolásával az ilyen magról kelt csemeték feltétlenül tönkre menne; a letarolt törzsek lehántásával, legalyazásával és csúcsainak levágásával ugyanis akkora lom gyűl össze a vágásban, a mely alatt nyártól kezdve a jövő év tavaszáig a magról kelt csemeték nemcsak megfulladnának, de a kihasználással járó munkálatok folyamán, különösen a törzseknek a csúszatóig való közelítésével annyira megsérülhének, hogy azokból életerős erdő nem növekedhetnék.

Ha erdeink majd állandó úthálózattal lesznek feltárva, a most alkalmazott csúszató költségein a vágásokból könnyen építhetünk utakat az állandó úthálózathoz s ha a vágáson át vezetők útjok után, tengelyen szállítatunk faanyagot, mai időben, a mikor a fa annyira keresett, nincs az a választék, a mit ne volnánk képesek értékesíteni. Ekkor következhetik el az ideje az áterdőséseknek s végleges kihasználás előtt az előkészítő, magtermésre ingerlő vágásoknak s egyáltalán a lucfenyő természetes felújításának; mert télen-nyáron használható úthálózat birtokában nem vagyunk kötvé se időhöz, se időjáráshoz, késő ősszel dönthetünk, télen szállíthatunk akkor, a mikor magról kelt csemetéinknek a legkevesebb kárt okozhatjuk.

Az erdőgazdálkodás belterjességével így térhetünk majd vissza lucfenyveseknél is a legjobb, legbiztosabb természetes felújításhoz s lassan-lassan alább hagyhatunk majd a csemeteültetéssel, mely, hogy sikeres legyen, csakis drága lehet, mert a kiültetésre alkalmas hároméves, zömök, erőteljes csemeték nevelése, sörtelen állapotban való kiemelése, csomagolása, szállítása s gondos elültetése sok pénzbe kerül. Egy másik előnye volna a magról való felújításnak az, hogy vetni ősszel lehet s az erdőkezelő személyzet tevékenysége tavasszal nem oszlana meg az erdősítés és tutajozás között.

Mindez azonban most még a jövő zenéje, a kialakulás lépésről-lépésre csak lassan haladhat, de legalább módot nyújt a kísérletezésre, a tapasztalatok gyűjtésére.

Az ültetés és vetés előnyeinek és hátrányainak elbírálásánál nagy szerepet játszik az előítélet, igen sok érv hozható fel ellene és mellette. Annyi azonban bizonyos, hogy elődeink gyönyörű, magról nevelt lucfenyveseket hagytak reánk s nem bizonyos, hogy a mi ültetéseinkből hasonló szép erdők növekedjenek.

Az első feltétel a jó úthálózat; a hol ez rendelkezésünkre áll, megkezdhetjük az összehasonlító kísérleteket s megállapíthatjuk minden egyes vidékre a legjobb és legolcsóbb felújítási módot. Előreláthatólag exponált erdőrészeken, fagyzugokban, vadviszes területeken ezentúl is nagyrészt ültetni fogunk, bár azt hiszem, hogy e helyeken is a taroló vágást hat-hét évvel megelőző foltvetésekkel eredményt fogunk elérhetni; de nyugati és északi lejtőinket magról fogjuk sikeresen felújítani.

Az állami tisztviselők nagygyűlése.

Az «Állami Tisztviselők Országos Egyesülete» április 9-én tartotta meg a budapesti Vigadó hatalmas termeiben közgyűlést, a melyen több ezer állami alkalmazott vett részt.

A gyűlést gróf Batthyány Tivadar elnök d. u. 5 órakor nyitotta meg s miután felolvasták a hatalmas tapsal és éljenzessel fogadott hódoló táviratot, a melyet a közgyűlés Ő cs. és ap. kir. Felsőkéhez küldött, az elnök hosszabb beszédben változa az állami alkalmazottak sanyarú helyzetét, hangsúlyozta a szervezkedés szükségét és a kar követeléseinek jogosultságát. Reméli, hogy a háborús segélyt a kért mértékben a kormány azonnal megadja s még a háború alatt előkészíti az általános fizetésrendezést és a szolgálati pragmatikát, mely a jogokat és köteleseket fogja tartalmazni.

Hosszantartó éljenz és taps viharzott az elnöki beszéd befejeztekor. Ezután dr. Andor Endre minisiteri tanácsos terjesztette elő az egyesület határozati javaslatát.

A határozati javaslat hangsúlyozza a tisztviselőkar megélhetésének, anyagi függetlenségének az egész államra kiható roppant fontosságát, majd a háborús drágaság elviselése érdekében a következőket mondja:

1. Mindazok az árkedvezmények, a melyeket a front mögött szolgáló katonatisztek és más katonai alkalmazottak az élelmi- és iparcikkak stb. tekintetében élveznek, továbbá az egyes miniszteri tárcaik polgári tisztviselői és egyéb alkalmazottjai számára engedélyezett különböző beszerzési kedvezmények és lehetőségek, az összes tárcaik polgári tisztviselői és egyéb alkalmazottjai számára is megadandók és megnyitandók.

2. Az állami birtokok terményei első kézből és első sorban az állami tisztviselők és egyéb állami alkalmazottak szövetkezeteinek és beszerzési csoportjainak kedvezményes áron adandók el.

3. Az összes élelmezési és iparcikkak, tüzelő- és világítószerek árai maximálандók s azokra egyidejűleg a kényszereladás, sőt a rekvirálás joga kimondandó és érvényesítendő.

4. A közlelmező hivatal vezetőjének csak a miniszterelnök föléllése alá helyezett teljes hatalom adandó, a front mögötti polgári és katonai élelmezés ügyének korlátlan intézése reá bízandó és reá bízandó a fronton levő katonaság ama szükségletének beszerzése és átutalása is, a mely életszükségleti cikkek feletti intézkedés joga egyébként hatáskörébe utaltatott. A pénzügyigazgatóságok legyenek e hivatal polgári helyi szervei. A közlelmező tanácsban a köz- és magánalkalmazottak képviselőinek hely biztosítandó.

5. A fent 1—4. alatt felsorolt intézkedések megtétele esetén sem várható azonban az, hogy a drágaságnak mai, átlag 300 százalékos arányszáma lényeges mértékben szálljon alá— és még kedvező esetben is egészen bizonyosra vehető, hogy a pénz vásárlóerejének lényeges csökkenése folytán az élelmi- és egyéb közfogyasztásra szánt cikkek legnagyobb részének áremelkedése egyenkint is a háború előtti árakkal szemben a 100, sőt a 200 százalékot is lénye-

gesen meghaladja, illetőleg meg fogja haladni. Kérünk kell azért a következőket is:

a) A törvényhozás által már megadott háborús segély a férfi- és nőtisztviselők s női alkalmazottak egyenlő jogának és a szükséges átmenetnek biztosításával emeltessék fel oly módon, hogy:

a XI—IX. fizetési osztályokba sorozott és velük hasonló javadalmazású (posta- és távírda stb.) tisztviselőknél (tanárok, tanítóknál), továbbá díjnokok, altisztek, szolgák és napibéres szolgáknál a fizetésnek és személyi pótléknak, a VIII—VII. fizetési osztályokba sorozott s velük hasonló javadalmazású (posta- és távírda stb.) tisztviselőknél (tanároknál) a fizetésnek és a személyi pótléknak legalább 75 százalékát, a VI—V. és annál magasabb fizetési osztályba sorozott s velük hasonló javadalmazást élvező (posta- és távírda stb.) tisztviselőknél (tanároknál) pedig a fizetésnek és személyi pótléknak legalább 50 százalékát elérje, úgy azonban, hogy a tisztviselőknél a fizetésnek, a személyi pótléknak s a háborús segélynek együttes évi összege legalább 3000, a kezelőtiszteknél s díjnokoknál a napidíj évi összege és a háborús segély évi összege együtt legalább 2400 koronában, az altisztek, szolgák és napibéres szolgák évi bérének és háborús segélyének együttes összege legalább 2000 koronában, a kezdő napidíj pedig a díjnokoknál legalább 6, a napibéres szolgáknál legalább 5 koronában állapíttassék meg.

b) Sürgősen folyósíttassék ruha-, fehérnemű beszerzési- és háziberendezés-javítási és új beszerzési segély, a mely a szükséges átmenetnek biztosításával a XI—IX. fizetési osztályba sorozott — s ezekkel egyenlő rangu és fizetésű — állami tisztviselőknél (tanároknál, tanítóknál) a fizetésnek és a személyi pótléknak 3 havi, a VIII—VII. fizetési osztályba sorozottaknál 2 havi, a VI. és annál magasabb fizetési osztályba tartozóknál egyhavi összegében, de nőtlen és családtalan tisztviselőknél legalább 600 koronában, a rős vagy a nőtlen, de legalább egy családtagot eltartó tisztviselőknél legalább 800 koronában, a díjnokoknál legalább 500, illetőleg 600, az altiszteknél, szolgák- és napibéres szolgáknál legalább 400, illetőleg 500 koronában állapíttandó meg.

c) A családi pótlék összege gyermekeként, illetőleg két-két eltartott családtag után úgy a férfi-, mint a nőtisztviselőknél (tanárok, tanítóknál) 400 koronában, az altisztek- és szolgáknál 200 koronában állapíttassék meg.

d) Az összes nyugdíjas tisztviselők, valamint a nyugdíjas övezgek és árvak részére, a jelen éltviszonyokhoz igazoló méltányos rendkívüli segítség engedelmyeztetés és mindenesetre az új nyugdíjtörvény jótéteményét nem élvező nyugdíjas kártársaink, illetőleg a nyugdíjas övezgek és árvak részére a végellátás egészítettessék ki legalább azzal az összeggel, mint rendkívüli hadisegélyvel, mely az új és a régi nyugdíjtörvény szerinti végellátási összegek közt az ő hátrányukra mutatkozik, illetőleg a régi nyugdíjas tisztviselőknél legalább is az új nyugdíjtörvény által biztosított lakbérnyugdíj összegével.

A határozati javaslat állást foglal az állami tisztviselői kárnak és a többi állami alkalmazottnak a háború utáni

regenerálása érdekében és pedig úgy pénzügyi vonatkozásokban, mint a szakutadás kellő érvényesülése és a pártatlanság biztosítása szempontjából.

Ezután dr. Andor Endre részletesen is megokolta a nagy tetszéssel fogadott határozati javaslatot.

Többek hozzászólása után dr. Andor Endre reflektált a javaslatba hozott módosításokra s elfogadásra ajánlotta *Hanka Imre* máramaroszei törvényszéki bíró javaslatát, hogy a háborús területek alkalmazottjai rendkívüli segélyt kapjanak és *Wüszner Henrik* törvényszéki irodagazgató módosítását, hogy a ruhabeszterzési segély már május elsején folyósíttassék és pedig ennek minimuma nőtlenekre 1000, nős, családost tisztviselőkre 1200 koronában állapíttassék meg s hogy a ruházati cikkek árát a kormány maximálja.

Gróf *Baththyány Tivadar* elnök pártoló hozzászólása után a közgyűlés a határozati javaslatot a módosításokkal nagy lelkesedéssel egyhangulag elfogadta és megbízta az elnökséget, hogy a kormányhoz és a törvényhozás tagjaihoz megfelelő memorandumba foglalva juttassa el.

A közgyűlés az elnök zárószavai után véget ért.

A kopózás.

Írta: Gyöngyöshalászi Takách Gyula.

Egész életemben szenvedélyes vadász és nem kevésbé szenvedélyes vadtenyésztő voltam. Mindig nagy örömet találtam benne, ha egy kivadászott üres területből vad-dús területet csinálhattam, az ottani kopós vadászok jövődölése ellenére. Az országnak annyi részén volt már vadászberletem vagy legalább is intézője voltam valamely vadásztársaságnak, hogy bizvást elmondhatom, hogy hazánk vadászati viszonyait, vadászbetegségeit meg lehetően ismerem, sőt mi több — a viszonyokat tanulmányozva — reá jöttem az ország felerészre vadszegénységének biztos orvosságára. Az orvosságot több helyen kipróbáltam s bevált, dacára tökéletlen vadásztörvényünknek. Ezeket a vadszegény területeket, a melyeket hajdan a jó Isten dús vadállománnyal áldott meg s a mely vadállományt tisztán a kóros vadászbetegség pusztította el, nevezem én sötét földrészeknek. Vadászbetegség alatt pedig nem értek mást, mint a hajtókutyával való vadászatot. Nemzedékről nemzedékre száll hagyományként ez a csúnya kórság, a nélkül, hogy valamelyik generáció nőjné ennek a végtelen káros voltára. Panaszkodnak mindenütt, hogy nincs vad s ez az állapot egyenesen rékényserzti a vadászokat a kopóval való vadászatra. Pedig ez igen helytelen — sok helyen még jóhiszeműleg hangoztatott — nézet; mert nem a kevés vad termi a kopót, hanem igen is a kopó a kevés vadat! A hol hajtókutyával vadászunk, ott lehetetlen, hogy a vad elszaporodjon. Hogy is bírna az a szegény pára megtelepülni, a hol folyton hol a vadászok parancsára, hol a saját szakálára vadászó kopó csahalása hozza halálra remegésbe. A vadnak esend, békesség kell, főként az ellés idején. Már pedig a hol az év minden szakában hangzik az erdő a nyíff-nyáff-tól, ott esendről s így állandó vadról beszélni

nem lehet. A hajtókutya kiűz minden vadat a határból s a mely szegény nyomorultat az ellés menekülés közben lepett meg, annak a fiait szedi szét a hajtókutya. Így azután a vad az egész környéken folyton apad, mert az öregeket űzik, hajtják faluról falura, megyéről megyére, a fiatalokat pedig felfalják a kutyák. Ha az erdélyi uraknak 10—20,000 holdas vadászterületei volnának s annak mindig csak egyik felét vadásznak s a kopókat magas sodronyának kerített zárkában tartanák «állandóan», még csak lehetne némi vadállományról beszélni. De mikor a kopó tenetünk négy-ötször a saját szórakozására, egyedül, kétszer meg a gazdájával vadászik: akkor aztán csak ritka, remegő vendégről lehet diskurálni. Van még más baj is! Ha Jupiter nem tartotta lealázónak leszállani a magas Olimpusról s földi leányzóknak udvarolgatni, hogy lehetne a szegény kopótól zokon venni, ha el-ellátogat a falu nyílt portáira, tanyaházaiba, esztenáiba s egy kicsit teszi a szépet kuvaszék repedszárkú leányainak. Igen ám, csakhogy az ilyen udvarlásnak az szokott a természetes eredménye lenni, hogy lassacskán megtelik az egész környék sárgalábú, feketetarka félkopókkal s ezek aztán gondoskodnak róla, hogy még hírmondója se maradjon a hasznos vadnak.

Három területen volt már ilyen sötét földrészen Erdélyben. Illetőleg kettő nekem Hunyadban, a harmadik az országos nemzeti vadásztszágaság Fogarasi megyében. Mikor a környékbeli vadászok megismerték terveimet, hogy mit szándékozom tenni a vadállomány érdekében s hogy miként akarom a vadászatot gyakorolni, t. i. cserkészet útján: előbb mind összenéztek családokozva, majd mosolyogva figyelmeztettek, hogy kár a fáradsáért, mert itt másként, mint kopóval nem lehet vadászni. A terület nehéz, a vad kevés, tehát ha valamit lőni akarok: kopóra okvetlen lesz szükségem. Midőn pedig kijelentettem, hogy a kopóval való vadászatot szégyennek tartom, ismét mosolyogva mondták, hogy majd reá jövők én erre az igazságra a magam kárán, ha jobban megismerem a viszonyokat.

Mikor egy ilyen vadszegény terület kerül a kezem alá: az első teendőm esendőt teremteni. Vadórt fogadok, ha nincs jóralóval erdőőr s kimondom a halálos ítéletet a fél-és telivér hajtókutyákra. Őt korona lődj minden kopóért 2 korona kores-hajtóébert! Telen mérgezési engedélyt kérek s kitétetem a 8—9 koronás cigánylovakat, dögölt birkákat. Mikor azután jól kikezdték a kutyák, farkasok és rókok: be lesz mérgeze strichnin purum crystallisummal (a világért sem strichnin nitricummal).

Egyidejűleg a hasznosvad által legjobban kedvelt részekben, a legelőtilos vágásokban, szózatok állítok fel s szigorúan kiadom a rendeletet, hogy a nyájőrök ebek a törvényben megszabott térden alul lelőgő koloncsozzal látassanak el. Egy év leforgása alatt a hajtókutyák száma — a magas díj hatása alatt — leolvad az eredetinek $\frac{1}{10}$ -ed részére, a hol sem kutya, sem ember nem zavarja a betévedt vadat. Meg is indul szépen a bevándorlás és az innárrá háborítottan ellés általi szaporodás. Mentől

vadabban kopóznak a szomszédok: annál gyorsabban szaporodik bevándorlás által az én vadállományom, a mely területemet otthonának, menhelyének tekinti. Természetesen legalább egy évig nem szabad vadászni a vadász úrnak sem. A második évben már megengedheti magának, hogy cserkészve egy, legfeljebb két darab bakot, bikát vagy zergét ejtsen. Ez a szám azonban évről-évre emelkedik a harmadik év után beállott rohamos szaporodással.

Hunyadmegyei területemen az első évben nem láttam semmiféle vadat; nyomát is csak vadorzót, kutyáét, 1—2 lézengő őzét és disznót találtam.

Második évben már láttam egy fiatal, golyóra nem érdemes szarvasbikát, lőttem egy őzbakot és egy disznót. A harmadik évben már lőttem két kapitális 14-es bikát, pedig az első évben nyomát sem találtam.

Az Országos Nemzeti Vadász Társaság fogarasi területin hasonlóképp jártam. A községek tele voltak szebbnél szebb kopókkal, a stínák koreskopókkal, a rengeteg terület pedig üres volt, mint egy temető. Az őzet teljesen kiírtották (nem is említve a hajdani szarvasállományt), zerge is csak 1—2 drb lézengett s azok is rögtön átugrottak Romániába az első kutyagatásra.

Beállítottam három steier vadászt (odavalót nem lehet használni, mert mind csupa: koma, sógor) s a már említett módon hozzáfogtunk a rendesináláshoz. Tessék most megnézni a területet! Kopó alig akad a fél vármegyében 1—2 drb, azt is lánczon őrzik; hanem a vadunk hét év alatt úgy elszaporodott, hogy most már évente 22—23 darab zergebakot, 2—3 medvét lövünk cserkészve s már az őzállomány is esepередik. Tudja egy, honnan jött ide pár darab őz, tenyészvadnak. Pedig tele van az erdő havas birkákkal, marhával, lóval, csakhogy a kutyákon kolonc lóg s a csobánnak puská helyett revolvere van!

Csőválták is a fejüket a parintélyek meg a dászkalok, mikor látták, hogy három zergével jövők haza, holott ők megjövendéltek, hogy kopó nélkül nem lövök semmit. Duteye le dracu!

Voltam háború előtt Romániában is bőgésen. Rossz időm volt; folytonos eső és óriási kőd. A bikák nem bőgtek, pedig nyomoztam meglehetősen számban. Váltig biztattak az erdőőrök, hogy engedjem meg felhozni a kopókat. «Egy-kettőre lesz bikák».

Kibőjtöltem két hetet, nem lőttem semmit, de azért kopót nem engedtem felhozni; pedig csak vendég voltam. De hát az elv: elv legyen meg Romániában is!

Az a sötét földrésznél vadász pedig, a ki kopózásnál serétes flintát használ, kétszeresen vétkezik a vad, a jó izlés és a sport fogalma ellen. Jól tudom, hogy golyóval nem könnyű dolog eltalálni egy átvillanó vadat, de mindenesetre nagyobb dicsőség elhibázni, mint serétes flintával agyonlőni. A trophea itt nem jöhet számításba, mert a kopóvadász ritkán tudja, hogy tulajdonképp mire lőtt, hogy az átrepülő vad bak volt-e vagy suta s így állandóan törvénysértések között evizékel.

Hajdan kézzel ettek őseink, majd kanállal, később villával. Most nem művelt ember, a ki jobb kezében fogja a villát s szájába veszi a kést. Így van ez a vadászzattal is. Régente nyíllal lőttek, majd serétes mordályllyal;

most pedig a ki esülkös vadra serétes flintát fog, — még ha golyóval van is töltve — azt nem tartja a vadászvilág — igazi vadásznak.

Ha valaki kopozik, vagyis a kutyája lábait használja a sajátjai helyett, legalább egy kis ügyességgel adózson: golyóeggyelvel löjje a vadat. Ez esetben büszkeség, dicséret az osztályrésze, ha serételt lő, szegyenre és leszólásra tarthat számot.

A golyóval lövő vadász vagy hibáz vagy leteríti a vadat. A serétes puskás soha nem hibáz, az mindig sebez, csakhogy nem tudja. Ez pedig bűn!

Tanulságok az elmúlt térről.

Irtó: Fodermayer Rezső.

Rongyossá szaggatta a föld fehér leplét a március-eleji enyhe nap sugar. Kíméletesen fogott hozzá, nehogy a hirtelen levetézettség bajt okozzon a föld mérsékelt égövi lakóinak s növényvilágának.

A felületen itt-ott támadó folytonossági hiányokon puposá gubbadó fáczán, fogoly, bukdácsoló nyúl vagy délezező őz csipdesi a vetés talakodó földjét.

Megkönynyebültén sóhajt fel a vérbeli vadász, mert látja, hogy feltett vadjának a tél sanyarú viszontagságaiból kimenekülve, további léte immár biztosítva van.

A háborús viszonyok miatt a vad szokott takarmányozására nem is lehetett gondolni. Belterjesebb vadászgazdaságokban békés időkben a fáczán s a fogoly tiszta buzart; tengerit; árpat vagy ocsut, a fővad pedig makkot, burgonyát, zabot, vadgesztenyét s jőféle szálak takarmányt kapott bőven téli takarmányul. Ma a kenyérmagvak kizárólag emberi táplálkozássá használhatók fel. Zabból s a jőféle szálak takarmányból is sok, az ágyút vontató- s a trén lovak részére van lefoglalva. Vadgesztenye s makk gyűjtése munkaerőhiányában nehézségbe ütközik. Teljesen magára hagyni a vadat most, mikor minden éllelmi czikk rendkívül keresett és értékes, — vétkes könnyelműség, mert erősebb télen ez megbosszulja magát.

A fővad még könnyebben átvégződi a telet, s ezt az elmúlt télen annyival is inkább tehetné, mert szokatlannal jól telet be. Élelmet talál a vágásokban a ledöntött fák s a fiatal tölgy, hárs, kóris stb. rugyeinek s fiatal hajtásainak lerágása által s a vastagabb fák mohájában. A szarvas az őzrel együtt előszeretettel rágja a különféle örökzöld növények, a coniferák, borostyán télizöld stb. leveléit. De segíthetünk rajtuk meg nyárfák döntésével és fagyöngyöréssel, melyen egyideig eltenögödik. A gyengébb s érzékenyebb őz a hideget erősen megcsínyli.

A kis vad közül főleg a fáczán és fogoly beavatkozás nélkül nehezen éli át baj nélkül az erős s tartós telet. Valameddig tengeti magát ez is; a fáczán pl. fagyönggyel rakott fákra elül naphosszat, a fagyöngyöt szedegetve; a hol meleg vagy olyan víz van, a mely nem fagy be, annak partjain s zombékjain legeli az ott található kevés zöldet vagy szedi a csigákat s esetleg rovarokat. De araszos vagy nagyobb hóban éltársra a fogolyval együtt előbb-utóbb kimerül s ekkor bekövetkezik az éhínség

keserves kálváriája. A kényszerűség, a közlekedő utak s házak közelébe hajtja a hidegtől s éhségtől elgémberedett szárnnyasokat s lelketlen emberek s az erdő-mező kőszarabói a róka s a szárnyas ragadozók tömegesen pusztítják.

*Nagy áldás egy vadászterületre, ha azon minél több jól záródott lúcz, fekete- vagy erdei fenyőtől képezett sűrűségek vannak. Előbbi nyéses által állandóan sűrűn tarthatjuk; utóbbiak tíz éves koron túl, ha sűrű állásban vannak alul tisztulni kezdenek s legfeljebb azzal használnak, hogy koronájukkal a havat felfogják, de egyébként buvóhelyet nem talál a vad oly jól, mint a lúcz-fenyő sűrűségekben. A fenyők alatt összehalmozódott tűk között, mivel oda hó egyáltalán nem, vagy csak kevés jutott, igen jól elkaparásznak a fáczánok esetleg a beszorult foglyok is. Védelmet találnak itt hó, hideg és ragadozók ellen.

Normális viszonyok között is gondot okoz a vadnak elegendő való ellátása; most a szokásos takarmányozás teljes lehetetlenség lévén, szükséges volt egy a viszonyoknak megfelelő megoldást keresni. A t-uraladomban minden veszély nélkül kitélt a vad. A nyulak részére meg jutott zabos bukkony takarmány, míg a fáczánok, foglyok s a kevés vadpulyka részére az uradalmi szeszfőzőből kikerült szőlőtörköly s a szénapajtákban összegyűlt szénapolyva hordatott ki a hintésekre. A szőlőtörköly között levő szőlőmagot a szárnyasok szívesen fogyasztották, a fűmag meg különben is kedvelt tápláléka lévén, abban jól elkaparásztak.

A gyakorlat beigazolta, hogy a szárnyas vad téli etetésénél a szőlőtörköly jó szolgálatot tesz. Miután minden vidéknek meg van a maga szeszőzője, mások is kísérletet tehetnek ennek az olesó takarmánynak az etetésével.

Levél a szerkesztőhöz.

Mélyen tisztelt Szerkesztő Úr!

Bees lapjának idei 1-2. számát a körülmények összejátszása miatt csak most kaptam meg s habár jelenleg teljeséges katonai szolgálatot teljesítek, annyira ragaszkodom polgári hivatásomhoz, hogy kegyes engedelmével bátorságot veszek magamnak jelzett számban közölt nagybecsű levelekhez néhány sorban — mely tulajdonképpen kartársainak szól — hozzászólni, előre is becsánatot kérve a mélyen tisztelt Szerkesztő úrtól — merészségemért.

Említt levél utolsóelőtti bekezdésében felhozott az a körülmény, hogy az erdészeti altisztek a lapnak szellemi támogatásától eddig távortartották magukat, sajnos, nagyon is jogos és igaz, mert b. lapja által az egyetlen erdészeti szaklap, mely az erdészeti altisztek sorsát a legnagyobb mértékben, lelkiismerettel és jóindulattal karolja fel, s mint ilyen, méltán tarthat igényt azoknak szellemi támogatására, viszont jogosan nehezíthet indolenciájuk, illetve távolmaradásuk miatt.

Szerény véleményem szerint az, hogy az altiszti személyzet nem fejt ki megfelelő buzgalmat gyakorlati

tapasztalatainak közlése s az annyira szükséges ismeretbővítés terjesztése érdekében, nem annyira az akarat hiányának, avagy nemtörődomségnek tudható be, mint inkább természetzerű szerénységének, bátortanságának, mely a nem hivatásos tollforgatót kezdetben habozóvá, úgyszólván idegenkedővé teszi az egyébként nagyon helyes és objektív gondolatainak, eszméinek papírra vetésével szemben.

Annál inkább nehezebb esik az erdészeti altisztnek, hogy értékes gyakorlati tapasztalatait nyomdátérmeke alkalmas formában megörökítse, mert sok esetben a leg-
elemibb kellék, a helyes fogalmazási, sőt helyesírási képesség is hiányzik nála, — a mi viszont az olvasottság hiányát bizonyítja.

Néhány évvel ezelőtt egyik kartársammal *„Az Erdő”* szaklapunk több példányát hónapokra visszamenőleg felvágatlanul s így természetesen olvasatlanul heverve láttam s midőn e miatt csodálkozásomat fejeztem ki, azzal mentegetődött, hogy nem ért rá elolvasni. Sajnos, az ilyen esetek elég gyakoriak, de keservesen is megboszulják magukat, mert a mint a fizikai erő fejlesztéséhez testi táplálékra van szükségünk, éppen úgy megkívánja a szellemi táplálékot művelődésünk fenntartása és további fejlesztése.

Természetesen senkitől sem kívánhatunk képzettségénél, illetőleg társadalmi helyzeténél aránytalanul magasabb nivóú intelligenciát; így erdészeti altisztől nem várhatunk remekművet, avagy irányadó szakmunkát, azonban közülünk bárki megteheti nagyobb megértettség nélkül, hogy a szolgáltatásban észlelt nevezetesebb jelenségeket, értékesebb megfigyeléseit, tapasztalatait röviden, érthetően, tárgyilagosan a szerkesztőségnek közölje, a hol megfelelő elbírálásban s ha beválik, az esetleg szükségesnek talált átalakításban, javításban részesítés után közöltetik és nemcsak a közjó érdekében lesz hasznos, hanem e mellett erkölcsi elégtételül fog szolgálni az altizti testületnek, hogy — habár csekély mértékben is — részt vesz szeretett lapunk szellemi támogatásában s a jövőben nem fogunk a nagyon is megérdemelt szemrehányásban részesülni; de e mellett — s ez a legfőbb — az eszmecsere következtében mások is bátorságot merítenek s tömegesebben fognak jelentkezni mindazok, kik eddig csak szerénységből, félénkségből maradtak el.

Magától értetődik, hogy az általánosan közsímsert, mindennapi események feltárlásával csak a szerkesztőségnek okozunk felesleges munkát, azért csak a különösebb, fontosabb és ritkábban előforduló jelenségeket küldjük be, nehogy a szerkesztőség idejét hiábavalósággal elraboljuk.

A mennyiben fentieket közlésre alkalmasnak találja, méltóztassék b. lapjában közölni, előre is hálás köszönettel vagyok

Pozsony, 1917 márczius hó 9-én.

M. kir. 13. honvéd gazdasági hivatal.

Kiváló tisztelettel.

Tibori János,
(volt) erdészeti altiszt.

Levelének készséggel adunk helyet s nagyon örülnénk, ha jó tanácsait minél többen követnék. A fogalmazási képesség vélt hiánya ne tartson vissza senkit az írástól, mert altiszteink nagy része bír annyi intelligenciával, hogy azt, a mit gondol, le is tudja írni. Ha a tollforgatásban kevesebb jártassággal bíró gondolatainak írásban való megörökítésénél nem törekszik arra, hogy irodalmi műremeket alkosson, nem keresi a czikornyás szavakat és kifejezéseket, hanem egyszerű, természetes szavakkal, úgy mintha valakinek mesélne, leírja, a mit leírni szándékolt, úgy nyert ügye van, mert leírása a nyomdafestékre érdemes és alkalmas lesz.

Szerk.

„Az Erdő” 1916. évi tiszta jövedelme.

Lapunk, mely 1907. év elején indult meg, az első két évben nemcsak jövedelmet nem hajtott, hanem fenn-tartására az Országos Erdészeti Egyesület még rá is fizetett. Azóta azonban lapunk — dacára a csekély évi 4 K előfizetési díjnak, a melyet a háború következtében rendkívül megrágrult anyag és munkabérek dacára sem emeltünk — évről-évre haszonnal zárul. Ez a haszon a háború kitörése óta csökkenést mutat, a mi egyrészt a háborús viszonyokban, másrészt — mint már említettük — az ennek következtében beállott anyag- és munkabéremelkedésekben leli magyarázatát.

Lapunk tiszta jövedelme volt:

1909. évben	316 K 68 f
1910. „	1,269 „ 61 „
1911. „	1,753 „ 46 „
1912. „	3,051 „ 79 „
1913. „	2,857 „ 90 „
1914. „	3,682 „ 69 „
1915. „	1,988 „ 24 „
1916. „	634 „ 37 „

Összesen 15,554 K 74 „

Hozzáadva az időközi kamatokat, (levonva ebből a háború által kárt szenvedett előfizetőink és azok családtagjai közt már eddig is kiosztott segélyeket) 1,841 K 05 f-t

Az alap vagonya 1916. év végén 17,395 K 79 f-t tett ki, vagyis az 1915. év végével ki-mutatott 16,056 K 32 f-rel szemben az alap tényleges gyarapodása 1916. évben 1,339 K 47 f.

Veréb és fülemile küzdelme egy mókussal.

Mikor egy júniusi napon déltájban Konstanzban a Mainau utcán járkáltam — írja Maier C., a frankfurti Allgemeine Forst- und Jagdzeitungban — tanuja voltam egy színjátéknak, mely elég érdekes arra, hogy szélesebb körben is ismertté váljék.

Magasan, meglehetősen sűrű vadkörtefa ágai között egy mókus kapaszkodott fel, üldözve egy veréb és egy fülemile által. A veréb gyors, izgatott zeg-zugos röptével röp-kötte körül a mókust és annak fejére a csőrével villám-

gyors mozdulatokkal igyekezett ütéseket mérni, a mi elég sokszor sikerült is neki. Támadásai folytonosan, minden pihenés nélkül és oly szaporán ismétlődtek egymás után, hogy a mókusknak nem volt ideje magát összeszedni és elhatározni, hogy melyik oldalon is védje magát. Míg az egyik szárnyas harcász, a veréb, gyors támadónak mutatkozott, addig a fülemile a másik harcsmódra szánta magát és megfontolással működő, kevésbé siető taktikusknak mutatkozott. Pélig kiterjesztett szárnyakkal, előrenyújtott, harcra kész fejfel, felindulását leküzdve, óvatosan repült a fülemile ágról-ágra a mókusa háta mögött, de közvetlenül a közelében, hogy ügyesen, erőteljes vágásokat mérjen hátulról a mókusra azokban a pillanatokban, a mikor a mókust a veréb gyors egymásutánban következő támadásai különösen lefogalták.

A két madár igyekezete nyilvánvalóan oda irányult, hogy a mókust ne engedjék feljutni a magasba, a sűrű lombzatba. A mókusi észrevehette ezt és a mellette álló fára ugrott, hogy onnan juthasson az előbbi fa csúcsára. A két tollas harcász azonban sebesen utána röpült és az alattomos szándékot felismerve, még inkább támadták. A mikor a mókusi, haditervét felismerve és megműlva látta, újra visszatért az első fára. Üldözői azonban újra utána siettek és az ellenfél sikertelen védekezésén felbuzdulva, még jobban támadták.

A bátrake a világ, a föld és az ég, a mint az ebből a légi csatából kitűnt. A mókusi megzavarodva és kifáradva a gyors és folytonos támadások által, föladta azt a szándékát, hogy a lombos fatetőre jusson és a két madárkának a harcászok gúnykaczajához hasonló hangos csicsérgésétől követve lassan leereszkedett a fáról s egy ugrással hirtelen az utczán termett és gyorsan eltűnt az utcát szegélyező kerteeskék bozótaiban.

A csatának a két madárkára nézve dícseljes bevégeződése láttán, megnyugodva lélegzettem fel, mert a küzdelem elején arra nem is gondoltam, hogy ők győzhessék le a felette gyors, fogakkal és karmokkal is jól felfegyverzett rágeslőt és már azokat a lehetőségeket mérlegeltem, hogy miképen keljek védelmére a két gyengén fegyverzett madárkának.

Most már felvetődik a kérdés, hogy a két gyenge, különben sem harcász természetű kis madár miért üldözte elő felindultan és makacsan a mókust. A felelet a következő: A mókusi — a mi ugyan még vita tárgya — retetnes fészekrábló és be akart hatolni a két madárkának a fa sűrű koronájában épült fészékbe; ezt azonban a kis madarak bátor ellenállással megakadályozták.

Gazdasági tanácsadó.

Tanulások az ideitől és a méhek tavaszi átvizsgálása.

Az elmúlt hosszú hideg tél, úgy esapott le a méhészetre, mint a vércse a kisebb madarakra. A méhészek már azt hitték, hogy többé soha se lesz szigorú tél s azért sokan a telet alig becsülték három hónapra; sőt akadtak már annyira elbizakodottak is, a kik 4 kg. méznel nem adtak többet családonként télire; mások a legkisebb gyöngye

rajokat is egyesítés nélkül betelelték; egyesek pedig a legnagyobb hangon hirdették, hogy minék a kétfalú (dupla) kaptár, hiszen megfelel a fülhelyekes deszkából készült egyfalú kaptár is. Így beszéltek még újkör is egyes méhészek, a kiknek megadta a feleletet a februári 28 fokos hideg. Az idén a nagy hidegtől, úgyszintén az éhségtől is sok méhesalád pusztult el.

Ha akadt olyan méhés, a ki nem hitte, hogy a hideg ellen csak a melegtartó kaptárakkal lehet biztosan védekezni, annak az ellenkezőjét bebizonyította a 26—28 fokos hideg, a melyben sok méhes gyöngye családja megfagyott.

Az én nyolcz keretre betelelt kiscsaládom nem fagyott meg, mert soha sem voltam a melegtartó kaptár és a jól épített vertfalú méhesnek elégsége! Sok méhesben nem a hidegtől, hanem az éhségtől pusztultak el a családok, a miből következik, hogy ezután a télre ne 3—4 hónapot számítsunk, hanem október hó elsőől az akácvirágzásig, mert néha bizony megtörténik, hogy a méhek a gyümölcsfák virágzását a rossz idő miatt nem tudják kibiználni; ezért legyen a családoknak elég enivalójuk, mert különben megáll a fiasítás és haszon nélkül záródik az esztendő.

Azt nem lehet mondanunk, hogy é télen sokat fogyasztottak a méhek, mert havonta alig fogyasztottak többet családonként 600—700 grammal; de mivel a legtöbb méhés nagyon szűkösen látta el méheit és még hozzá nem is teljesen befödött lépeikkel, hanem csak diribdarabokkal, ezért nem lehet csodálkozni, ha éhen pusztultak a méhei.

Az elmúlt tél igen hosszú volt s ezért soha sem volt szükségesebb bővebben ellátni a családokat mézzel, mint az ősszel. A betelelésnél mindig számításba kell venni a méhészeknek, hogy a tél hosszú és szigorú is lehet; ha hosszú télhez mérten teleljük be méheinket, akkor nem kell aggódnunk, hogy nem pusztulnak-e éhen a méheink, még mielőtt az első tavaszi átvizsgálást megtehetnénk, különösen akkor, ha az idő, mint az idén, még március hó 26-án is olyan hűvös, hogy a családokat addig az időig sem lehetett átvizsgálni. Ilyen hideg, hosszú tél után, mielőtt az első alkalom kínálkozik, azonnal vizsgálja át a gazda méheit, hogy a netaláni bajokon még idejében segíthessen.

Alacsonyabb hőmérséknel, mint 10 R. fok melegenél, ne szedjük ki a méheket, mert a födött fiasítás megfázik s kész a baj; a méhek átvizsgálásánál figyeljük meg, hogy van-e a családnak annyi méze, a melylyel kibírja az akác virágzásig; ha nincs, adni kell nekik, hogy a fiasítás meg ne álljon. Azután meg kell vizsgálni, hogy megvan-e az anyja; erről úgy győződhetünk meg legjobban, ha csak addig szedjük ki a méheket, a míg födött fiasítást nem találunk.

Ha a fiasítás simán van befödve — rendben van; ha pedig boltívesen, vagy domborúan volna födve, akkor a petezés vagy alányás, vagy pedig egy ősszel kikelt terméketlen anyától származik. Az alányaságot felismerhetjük arról is, hogy az alánya nagyon szórványosan (ritkán) petéz és egy sejtbe 3—4 petét is letesz, de nem mindig a sejt fenekére, hanem többnyire az oldalára. A terméketlen anyát azonban nem lehet a petelérakásból

felismerni, mert ez éppen olyan zárt sorokban petéz, mint a termékeny anya; ez csak a púposan fődött fiasításáról ismerhető fel.

Ha a méhészt átvizsgálta a családot s azt rendben találta, és egyben a penészes lépeket és az aljdeszkán lévő viaszmozrszát kitakarította, rácsukhatja az ajtót és írja fel a naplóba észleleteit s a míg a fészket nem kell bővíteni, bekéne hagyhatja őket. Ha azonban a tél folyamán elpusztult volna az anya, úgy a családot egyesítse egy gyöngye családdal; ha álnyás, azt oszlassa fel, ha pedig mézük nem volna, akkor akár pörgetett mézet, akár felfőzött csukrot, langyos állapotban, valamint lépes mézet, a melyet előbb 24 óráig egy fűtött szobában tartottunk, adjunk nekik, nehogy a kaptár melegét lehűtsük.

Ignác Sándor.

A baromfiak félretojásáról. A baromfitenyésztésnek is vannak árnyoldalai, melyek közül igen sok bosszúságot okoz az, hogy a tojók közül sokan a tojások nagyrészt félreestő rejtkehelyeken hozzák napvilágra, illetőleg olyan elhagyatott, senki által sem háborgatott helyeken, a hol a tojások csak a véletlen folytán találhatók fel, ha addig is már a többi szárnyas, vagy más állati rabló össze nem törte, vagy fel nem lakmározta. A tojás félrerakás rossz szokása a libák kivételével többé-kevésbé minden szárnyasnál kisebb-nagyobb mérvben feltalálható; ezért nem végtül felesleges munkát, ha szóvá tesszük, hogy miképen védekezhettek tenyésztőink most a tojásrakás időszakában a baromfiak ezen rossz szokása ellen.

A félretojásról csak a szabad kifutóval bíró szárnyasoknál lehet szó, mert a korlátolt kifutóval bírók a legjobb akarat mellett se képesek zavartalan, esendes rejtkehelyt találni. Így azt lehetne hinni, hogy a félretojással szemben a legegyszerűbben úgy lehet védekezni, hogy a tojásrakás időszakában, egyszerűen nem bocsátjuk ki baromfiainkat a szabadba, hanem gondoskodunk, hogy őlük és tojófészkeik állandóan tiszták, és utóbbiak még kellő számban is meglegyenek. Ez a tanács azonban a gyakorlatban csak a baromfiak egészsége és zsebünk rovására vihető keresztül, mert ha a szárnyasokat a szükséges mozgástól megfosztjuk, azok, különösen az erdészeti alkalmazottaknál, a hol már az aranyzsabadságot élvezték, nemcsak sokkal kevesebbet fognak tojni, mint a mennyit az a veszteség kitesz, a mit a félretojás okoz, hanem a baromfiak a tenyésztés rovására annyira el is fognak hízni, hogy azektől a jövőben sem fognak megfelelő számú utódot felnevelhetni. A tojásrakási időszak a tavaszi hónapokra esik, a midőn a baromfi jártában-keltében eleségének jelentékenyebb részét maga képes megszerezni, illetőleg, a midőn a zsákból való étetésre nem szorul annyira rá; így zsebünk — különösen a jelenlegi szemes-eléségének ára mellett — ezután is megsínyelné ezt az eljárást.

Mielőtt a baj orvoslásához hozzáfognánk, jöjünk tisztába azzal, hogy mi az oka a szárnyasok ezen rossz tulajdonságának? Ha ezzel a kérdéssel behatóbban foglalkozunk, akkor arra a tapasztalatra fogunk jutni, hogy nem mindég a pizskos ől és tojófészkek, vagy az utóbbiak

hiánya okozza a félretojás veszedelmét, mert ez a baj néha a legrendesebb tenyészetekben is fellép. Ebből kifolyólag önkéntelenül arra a következtetésre jutunk, hogy ezen rossz szokások oka, a korlátlan kifutók által, a kalandozást megszokott baromfi nagy szabadság-szeretében rejlik. Azért a tenyésztőnek igyekeznie kell, hogy a baromfit ezen rossz tulajdonságáról lehetőleg minden károsodás nélkül megszoktathassa.

A baromfi félretojása ellen sikerrel és károsodás nélkül csak úgy védekezhetünk, ha kora reggel, mielőtt őljükből a szárnyasokat a szabadba kieresztjük, minden egyes tojót kitapogatunk, hogy kloakájában nem rejteget-e tojást; a baromfiak ú. i. rendszerint tojásukat a reggeli órákban tojják le. Azt a baromfit, a melynél tojást tapogatónk ki, nem eresztjük ki, és körülbelül délelőtt kilenc óra-
kor ismét megvizsgáljuk. Ha a tojófészkekben vagy az ől félreesőbb helyein tojást nem találunk, akkor ezen sem reánk, sem pedig a baromfira nézve nem a legkellemesebb foglalkozástól úgy magunkat, mint a baromfit is megkímélhetjük. Azt a baromfit, a mely tojását ezen időig se tojta le, ne eresztjük ki, hanem lássuk el eleséggel és ívóvízzel bőségesen. Gyakran előfordul az az eset is, hogy egyesek még a késő délutáni órákig sem tojnak; ezek a baromfiak éppen a legveszedelmesebbek, mivel ezeknek rendszerint van már valahol fészük és azért tartják vissza a legvégsőkig tojásukat. Magától értetődik, hogy az ilyen csökönyös baromfit semmi szín alatt se szabad addig kiereszteni az őlből, a míg le nem tojt, mert ha engedékenyek leszünk vele szemben, akkor minden fáradságunk éppen úgy kárbavész, mint az engedetlen lónál, vagy kutynál, ha akaratuknak engedünk. Rendszerint, ha másnap reggel őljában visszatartjuk, akkor végre mégis csak meg fog lepni tojásával, esetleg mindjárt kettővel is.

A kacsánál még azt is tapasztalhatjuk, főleg kora tavasszal, hogy egyik-másik kacsza úszás közben a vízbe potyogtatja tojását. Sok tenyésztő ezt a kacsza betegségnek tulajdonítja; csakhogy mivel a tojásoknak a vízbe pottyantása csakis a kora tavaszi időszakban szokott előfordulni, míg a melegebb időszakban már nem, így ez inkább a víz hőmérsékletének tudható be. Betegségnek tulajdonítani azt semmi esetben sem lehet, már csak azért sem, mert a beteg állat nem tojik. Ezt szintén csak a fenti eljárás által kerülhetjük el, illetőleg ez ellen is csak a vázoltakkal segíthetünk.

Bázel Elek.

Csigák kipisztítása a zöldseges kertből. Zöldseges kertből kipisztíthatjuk a csigákat, ha barnasörbe áztatott boltozatos kéregdarabokat, vagy alsó felén avas vajjal megkent káposztaleveleket helyezünk el a kertek abban a részében, a hol a csigák leginkább szoktak mutatkozni. Reggel e családok alatt temérdek csigát fogunk találni, a melyeket azután a baromfiakkal feleltünk; ezt az eljárást megismételve, néhány nap alatt kipisztíthatjuk a csigákat.

Levéltevetvek irtása. A levélteveteket annál könnyebb elpusztítani, minél korábban fogunk hozzá az irtásukhoz.

A mint a levéltetvek megjelenését észreveszszük, permetezzük meg őket szappanos quassiafózzattal, a mi különben más káros rovarok irtására is igen alkalmas lévén, mindig készletben kellene tartani. Készítése a következőképpen történik: 1:5 kgr quassiaforgácsot 10 liter vízben mintegy 12 órán át áztatunk s azután felfőzzük; további 24 óra múlva a folyadékot a forgácsról leszűrjük. Egyidejűleg feloldunk ugyancsak 10 liter forró vízben 2-5 kgr kenőszappant, vagy még jobb, szinszappant. Ezután egy tiszta hordóba vagy dézsába 80 liter vizet mérünk s ebbe folytonos kavarással közben beöntjük a 10 liter quassiafózzetet és a 10 liter szappanoldatot.

Különbélek.

Fatermelési osztály. A földművelésügyi miniszter 1917. évi március hó 24-én kelt 27.425. eln. számú rendeletével az erdészeti I A főosztály keretében fatermelési osztályt szervezett, a melynek feladata a kincstári fatermelés kivételével a kereskedelemügyi miniszter és az érdekeltség megbízottainak bevonásával a fatermelés (esertermelés) előmozdítása érdekében szükséges intézkedések előkészítése, a végrehajtás intézése, a talpfa, tűzifa stb. szállításhoz vonatkozó szerződéseknek a vasutakkal, városokkal, köztintézményekkel való megkötésének előmozdítása, a fatermeléssel kapcsolatos fölmentések tárgyalása, a fatermelő munkások élelmezése, a fuvar és közérő kirendelése, azonkívül a takarmánybiztosító intézkedések tárgyalása. Az új osztály Bartók József valóságos belső titkos tanácsos, államtitkár felülvizsgálata alá tartozik s vezetője Ráduly János erdőtanácsos, helyettese Gruber Gyula erdőtanácsos.

A fatermelési osztályba eddigi beosztásuk érintetlenül hagyásával ideiglenesen beosztottak: Selymessy Ferenc erdőtanácsos, Kmetőnyi Emil főerdőmérnök, Eördögh Bertalan erdőmérnök, Berecz János, Barabássy József és Sára Jenő segéderdőmérnökök.

Halálozás. Emericzy Győző m. kir. főerdőtanácsos, a máramaroszigeti m. kir. erdőigazgatóság főnöke, ügybuzgó és kiváló szolgálatának 36-ik, életének 59-ik évében, hosszas szenvedés után március hó 19-én,

Klein István m. kir. erdőlegény, a hadszíntéren szerzett betegsége következtében, Rózsahegyen, a katonai kórházban február hó 26-án,

Szilágyi László m. kir. erdőmérnök, a fuzinei m. kir. erdőgondnokság vezetője, állami szolgálatának 16-ik, munkás életének 42-ik évében március hó 18-án Budapesten meghalt.

A nyári időszámítás újabb életbeletételése. A kormány rendelete értelmében a jelenleg használatos egységes közep európai időszámítás 1917. évi április hó 16-ik napjától kezdve 1917. évi szeptember hó 17-ik napjáig akként módosul, hogy az új időszámítás a jelenleg általános használt egységes közep európai időszámításhoz képest egy órával (60 perccel) előbbre lesz. Az új időszámítás az

1917. évi április hó 16-ik napjának — a jelenlegi időszámításban kifejezett — délelőtti (reggeli) 2 órájával veszi kezdetét, a mely ehhez képest már 3 óráként jelölendő meg és az 1917. évi szeptember hó 17-ik napjának — az új időszámításban kifejezett délelőtti (reggeli) 3 órájával ér véget.

Sarokkővek megvédése a kutyák bepiszkolása ellen.

Sok mindenféle szert próbáltak már, hogy egyébként legkifügesebb kiserőink és barátaink, a kutyák, a kutyák, kőveket, falszögleteket, házsarkokat, ajtófélfákat stb. be ne piszkítsák, de hiába, mert habár a kutyák szaglószerve rendkívül érzékeny is, ilyen helyeken a legkellemetlenebb szagokat is eltűr, sőt mintha nem is várnának ezektől a helyektől kellemesebb illatot, mert még a legerősebb vegyszerek szagára sem reagálnak. Ha a kutyák saját otthonuk és annak környéke tisztaságára némi figyelemmel vannak is, már a közvetlen szomszédnál szabad folyást engednek illetlen szokásuknak, különösen ha hozzá még ott szuka is lakik.

Vogelsänger János svájci kutyabarátunk sikerült állítólag egy olyan szert összeállítani, a mi a sarokkőveket, stb. megvédi a kutyák kellemetlen szokásától. Ez a szer foghagymakivonatból és valami festőanyagból áll s a következőképpen készíthető: A külső burkától megtisztított foghagymát apró darabokra vágjuk, ötször annyi súlyú vízveget öntünk rá, s jól ledugaszolva 14 napig állni hagyjuk. Ezen idő alatt egy erősen illatos folyadék képződik, a melyet megsűrűnk s mint az időjárás viszonyatainak jól ellentálló szerrel a veszélyeztetett helyeket bekenjük. Ha olajfestékkel akarunk ilyen szert készíteni, akkor az apróra vágott foghagymát nem vízvegbe, hanem étherbe és lenolajba kell beáztatni; legjobb ½ kg foghagymához ¼ liter éther és 2 liter lenolajba venni, a keveréket 14 napig jól bedugaszolva tartani s azután leszűrni; a leszűrt folyadékot bármilyen olajfestékhez hozzákeverhetjük.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőséget értesíteni sziveskedjenek.)

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Dienes Béla m. kir. erdőmérnököt Bozovicsról Bustyaházra (ideiglenesen pénztárosnak), Ilykócs László m. kir. erdőmérnököt pedig Orsováról Bozovicsra (erdőgondnoknak).

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Nagy Samu m. kir. erdőmérnököt Csikszederéről Marosvásárhelyre és beosztotta a marosvásárhelyi m. kir. állami erdőigazgatósághoz.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter a nagybányai m. kir. főerdőhivatal kerületében Berindán Ádám m. kir. főerdőőr, a zágrebi m. kir. erdőigazgatóság kerületében Davidovics Ádám kir. főerdőőr, a székési kir. erdőhivatal kerületében pedig Kranjčević Lukács kir. főerdőőr nyugalomba helyezte.

*

A vadászterdői m. kir. szakiskola igazgatója Szopkó Péter m. kir. erdőőr a szakiskola tanulmányi erőgyásznaszához I. osztályú al-tisztát, illetve m. kir. főerdőőrré nevezte ki.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1917. évi március hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Zalaegerszegi adóhiv. 64.—, földmiv. minisztérium 1908.—, Karáncsesi vagyonszétválás 20.—, Lugosi erdőig. hd. 19.75, Tatai urad. főerdőhiv. 32.—, Scheibler Emil hd. 7.20, Segesvári adóhiv. 92.—

1 koronát fizettek: Bronda János, Vohradnyik B., Majtényi János, Takács Kálmán.

2 koronát fizettek: Zarnóczai Kálmán, Argyelan György, Németh András, Drexler István, Ticht József, Bathányi Lajos, Tóth István, Magyar György, Anári János, Tolnay Ferencz, Molnár Jánosné, Bokor János.

3 koronát fizettek: Eberling Gyula, Biró János, Sperák Miksa.

4 koronát fizettek: Beszterce-Naszódi faipar rtlg. gf. Esterházy Károly urad., Fischer-Colbrie Emil, Herz min. Huby Zsigmond, Király Máté, Koller József, Künster Henrik, Lukácska József, Babos István, Csik Imre, Kuzma Gyula, Lékai hgy. erdőgond., Naszlady Sándor, gf. Pálffy János urad., Piliscsaba hgy. urad., Pudleiner Gyula, Rochlitz Dezső, Vámos Imre, Riegler Béla, Smoglián Rezső, Szabó Lajos, Banovszky János, Béky Albert, Pavlovsky Pál, Simsik Mihály, Gallasz András, Garajszky Pál, Gere Antal, Legeza József, Majer György, gf. Zeleznik urad., Barabássy Károly, Koós István, Szelez-ván Ilés, Tenkei püsp. erdőgond., Vajka János, Vasas Lajos, Szép Károlyné, Alexander Károly, Melichár Nándor, Noszaly Endre, Palmási Mihály, Gurgán Miklós, Milcsedesi János, gf. Zedivitz urad., Kriller József, Dzimmer Mihály, Szántai Elek, Novai urad., Müller János, Ósimarosszéki birt., Tóth István, Ábrahám Balázs.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkezők felszólalások kiadóhivatalunkba a cím-szalagon átjártított lakozim miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjártítások nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eszközei a bejelentett címváltozás alapján, a nagybörnyű címnyomtatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy fölösleges reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

Német. Hönig István «Vadász» című könyve német nyelven nem jelent meg. — Hasonló czélt szolgál: Böhmerle «Taschenbuch für Jäger und Jagdfreunde, zugleich Repertorium für das Studium der Jagdwissenschaft und die Vorbereitung zur Jagdprüfung» című, 173 ábrával ellátott műve; ára kötvé 11 K 40 fillér; kapható Wilhelm Friek és k. urvári könyvkereskedőnél, Wien (Graben Nr. 27).

G. F. Panaszár — ilyen egyoldalú információ után — nem tudunk véleményét nyilvánítani.

B. I. az «Erdészeti Lapok» szerkesztősége és kiadóhivatala Budapest, V. Alkotmány-utca 6 szám alatt, — a «Vadászlap» szerkesztősége és kiadóhivatala pedig Budapest, VII. Bajnát-utca 5 szám alatt van.

Vadász. 1. Február 20-án a 2 K előfizetési díj beérkezett ugyan, de mivel 1916 július 1-től az előfizetési díjjal hátralékban volt, a küldött 2 koronát mult évi tartozásának kiegyenlítésére számoltuk el. Szíveskedjék tehát a folyó évi előfizetési díjat is mielőbb beküldeni.

2. Hogy a hadbavonult nőtlen uradalmi erdőőröknek a-de az uradalom fizetést vagy sem, az teljesen az uradalomtól függ.

P. R. Ha ön az erdőőri eskü-bizonyítványát a csendőroknak felmutatta s ennek dacára elvették az ön szolgálati fegyverét, úgy a csendőroknak jótalanul jártak el. Ha azonban ön nem tudta magát megfelelően igazolni, úgy eljárásukaliga eshetik kifogás alá. Fegyverének visszaadása végett forduljon a szolgabírói hivatalhoz, vagy a kerületi csendőrpáncsnoksághoz s a mennyiben úgy véli, hogy a csendőroknak jótalanul jártak el, úgy emeljen ellenük panaszt. A 20 fillért a lap javára bevételezük.

P. J. Fia fel nem vett rokkant-díja önt jogosan megilleti. Adjon

be a szolgabírói hivatalához kérvényt s kérje, hogy az összeget az ön nevére utalványozzák ki.

E. V. I. Az épületek mikénti értékelésére útbaigazítást talál Sobó Jenő: «Erdészeti építéstan» című három kötetes, vagy Némethy József: «Építési tájékoztató» című két kötetes művében. Előbbit megrendelheti Joerges A. könyvkereskedőnél Selmeczbányán, utóbbit pedig, mely Pécsen Taizs József könyvtárműgyűjtéséből került ki, bármely könyvkereskedő útján megkaphatja.

2. A sérűt házlajos készítése egyszerű ugyan, de elég hosszadalmas eljárás, úgy hogy az ekként megkariított költésg nem áll arányban a sérűt készítésre fordított idővesztéssel. A lágy sérűt tiszta ölmömből, a kemény sérűt pedig 12 rész ölmömből és 1 rész cinből, vagy pedig 107 rész ölmömből és 3 rész antimoniumból álló keverékből készül. Házlajos előállításához tessék valamelyik fegyvergyárostól vagy fegyverkereskedőtől olyan sérűtöntöt hoztatni, a milyen számú sérűtöntöt önteni szándékozik. Maga az öntés úgy történik, mint a golyóöntés, vagyis fölgömb-alakú, oldalán kiöntővel ellátott erős vasbádog kanálban az ölmöt felolvasztjuk és a sérűtöntőbe öntjük mindaddig, míg az öntő megfellek; a felolvasztott ölmön keletkező réteget félre kell tolni, nehogy az is az öntőbe menjen. Célzászer az ölmöolvasztásnál a körülbelül 10 cm. átmérőjű kanálba meggyorogtatás (kisebb kanálba megfelelően kevesebb) sóvalan fagygyút vagy egyéb zsíradékot tenni, mert ez által az ölmön hamarabb olvad és az ölmöcsid képződése is némileg megakadályoztatik. A sérűtöntő lényegileg olyan mint a golyóöntő, csakhogy egyszerre több sérűtönt lehet vele önteni s a legtöbb sérűtöntő olyan, hogy mindkét oldalán egy-egy üreg-sorral van ellátva s ekként ha az egyik üreg-sor ölmömmel beöntetett, a sérűtöntőt megfordítjuk s az annak másik oldalán levő üreg-sort is beöntjük. Kihűlés után a sérűtönt kiöntjük s a rajtuk levő kis csapokat éles harapófogú lécseppeljük. Van olvával ellátott sérűtönt is, a melynél a kis csapokat az oló vágja le.

A sérűt gyári készítése természetesen egészen másképen történik, t. i. vagy úgy, hogy a felolvasztott 0.3—0.8 % arzenikummal kevert ölmöt megfelelő nagyságú lyukakkal ellátott vasbádog-róstán keresztül 30—40 m. magas tornyokból víztartókba eszegettetik, vagy pedig gyors forgásban levő centrífuga-gepekkel készitik.

A sérűt hűsítése nagyságban készül, a melynek átmérője szerint számozása a következő:

szám:	1	2	3	4	5	6	7	8
átmérője mm.:	5.02	4.80	4.58	4.36	4.14	3.92	3.70	3.48
szám:	9	10	11	12	13	14	15	16
átmérője mm.:	3.26	3.04	2.82	2.60	2.38	2.16	1.94	1.72
szám:	17	18	19	20				
átmérője mm.:	1.50	1.28	1.17	1.08				

P. M. Közleményem nem talátnak közölhetőnek, mert arra mi is megadhatjuk a választ. Ön azt írja, hogy az erdőőri szolgálat a csendőri szolgálatnál azonos s hogy erre való tekintettel a jogosultság bizonyítványával bíró katonai alizisteknek és csendőroknak meg kellene engedni, hogy az erdőőri szakvizsgát az előírt három évi gyakorlati szolgálat nélkül letessék, mert az illető vizsgázó alizistnek vagy csendőroknak elég ideje volna, a törvényen kívül szolgálat teljesítésékor más érdességi dolgokat elszámjaitani, vizsgázó pedig az érvényben levő Bedő Albert-féle utasításból elkészülhetne. — Ön az erdőőri szolgálat felől — úgy látszik — nagy tévedésben van; az erdőőrnek ugyanis az erdő őrzésén kívül igen sokoldalú olyan munkákat kell teljesítenie, a melyet könnyből elszámjaitani teljesen lehetetlen. Így például könnyből nem lehet megtanulni vetni, ültetni, különböző faválásokokat termelni, üsztatni, tutajozni, utakat, fásztatókat stb. építeni, egyéb munkálatokat vezetni, felügyelni, a fászt, rovarokat megismerni, vadkárak ellen védekezni, vadat tenyészteni, vadászatokat vezetni, stb. Ezek mind olyan dolgok, a melyeknek gyakorlati elszámjaitására még a három év is kevés. Abban igaz van, hogy a tovább-szolgáló alizistekből és csendőrokból az állam javára jó erdőőröket lehetne nevelni. Kívátnos is volna, hogy a katonai alizistek és csendőrokból többen lépjenek át az államerdészeti szolgálatba. Ennek azonban nem az erdőőri szakvizsga előtt megkívánt három évi gyakor-

lati szolgálat az akadály, hanem az a végtelen kevés évi 600 K fizetés, a mivel a szolgálatot kezdeni kell. Természetes, hogy ilyen javadalmazás mellett katonai altisztek nem pályáznak államerészeti szolgálatra.

Tehát nem a három évi gyakorlati szolgálatot kell eltölteni, hanem olyan fizetést kell adni, a melyből az alkalmazott szerényen, de tisztességesen és gondatlanul megélhet.

K. I. 83. Nincs semmi akadály annak, hogy a szakvizsga letételeire jelentkeztek; kérvényét bármelyik erdőfelügyelőséghez benyújthatja, mert annál az erdőfelügyelőségénél vizsgálhat, a melyiknél akar.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KÍNÁLAT

38 éves, róm. kath., ép, egészséges, hadmentes, erdőőri szakiskolát végzett, szakvizsgázott erdőőr, aki az összes erdészeti teendőkhöz, úgyisintén a vadászat terén, kis- és nagyvadtenyésztésben teljes jártassággal bír, jó bizonyítványokkal rendelkezik, magyar, német és tót nyelvet szóban és írásban bírja, megfelelő állást keres. Címe: Kretter Rezső raktárnok, Fiume (Via Trieste 14.) (3.)

52 éves, róm. kath., nős, szakvizsgázott erdőőr, erdészi, vagy vadász állást keres. Mint erdész már hosszabb ideig volt alkalmazva s mezőgazdaságot is vezetett. Beszél magyarul, németül és románul. Címe: Mészáros Tamás, Salánk (Ugocsa megye). (4.)

Szakvizsgázott erdőőr, ki éveken át mint erdőőr és fővadász volt alkalmazva, jelenleg kincstári napidíjas erdőőr, ép, erős, egészséges, 55 éves, beszél magyarul, németül, tótul és románul, április 1-jére állást keres. Címe meg tudható a Bátaszéki alap erdőgazdálkodásánál, Bátaszék. (5.)

32 éves, nős, szakvizsgázott erdőőr, kinek az erdő kihasználása és felújítása körül bő gyakorlati ismeretei vannak s a ki kisebb erdőbirtok önálló kezelését is elvállalja, állást keres. Címe: Szabó József Ág, u. p. Mágoos; Baranya megye. (6.)

Erdészi, vagy fővadászi állást keres, 48 éves, róm. kath., erőteljes, szakvizsgázott fővadász, ki a kis- és nagyvad tenyésztésében több évi gyakorlatlaltal bír. Beszél magyarul, németül és tótul. Címe a szerkesztőségénél meg tudható. (7.)

Nagyobb erdőbirtokon erdőőri állást keresek. Jelenleg segéderdőőri minőségben vagyok alkalmazva s az erdészeti és gazdasági munkálatokban, valamint felmérések önálló végzésében teljesen jártas vagyok, mikről jó bizonyítványokat tudok felmutatni. Címem: Koós István Arló (Borsod megye). (8.)

HIRDETÉSEK

1644/1917. számhoz.

Szapangyókér eladás. A lugosi erdőigazgatóság kerületében Deliblát községben készletezett mintegy 364 métermázsas I. oszt. és mintegy 30 métermázsas II. oszt. szapangyókér (Gypsophila paniculata L.) zárt írásbeli ajánlatok mellett nyilvános versenytárgyaláson négy eladási csoportban eladatik.

Ajánlatok 1917. évi május hó 10-én délután 3 óráig a kincstári birtokkezelőséghez Deliblátot nyújtandók be, hol azok a következő napon délelőtt 8 órakor nyilvánosan bontatnak fel.

Az eladási feltételek és egyéb adatok a deliblát birtokkezelőségénél szerezhetők be.

Lugos, 1917. évi március hó 29-én.

(4.) **M. kir. Erdőigazgatóság.**

25 éves, róm. kath. vallású 176 cm. magas erdőőri iskolát végzett kincstári erdőőr vagyok; házasság céljából szeretnék megismerkedni jó nevelésű, szorgalmas, hozzám illő házilánnyal, kiből jó háziasszony lenne. Leveleket fényképpel mellékelve az alábbi címre kérem: Nagymaros (Hont m.) Gyárt-út 6. sz. Gígler Ferencz m. kir. erdőőr. (3.)

Mézot, viasz, kőrisbogarát, anyarozsot állandóan vásárol, mintazott ajánlatot kér Fischer Izidor Zalaegerszeg. Cím megőrzendő. (EVI. 2.)

Eladó egy drb. Manlicher-Schönerer ismétlő 5 lövetű fegyver 1910-es minta 9-5 mm. öbű. Csőhossza 56 cm. egész hossza 112 cm. Továbbá egy drb. finom kivitelű express-kakasos bűcsőfegyver, jobbeső 360 72 sz. 9-3 mm. express, balcső egész Choke. Greener duplareteszes zár. Mindkettő használatlan új állapotban a hozzájuk való töltényekkel. Cím: Sárkőci József m. kir. főerdőőr, Liptónjvár. (5. II. 1.)

Nyuszt-, nyest- és görénybőröket veszek. Ajánlatok az ár megjelölésével a szerkesztőséghez intézendők.

Mindennemű (1. III. 3.)

erdészeti magvakat és facsemetéket

ajánl szavatolt elsőrendű minőségben

FARAGÓ BÉLA cs. és kir. udvari szállító
magyar magpergetőgyára

Erdészeti csemetetelepek * ZALAEGERSZEG.

Árjegyzéket, részletes árajánlatot szívesen küldök!

Előfizetési ár:

Egész évre	— 4 K.
Fél évre	— 2 K.
Negyed évre	— 1 K.
Egyes szám	— 20 l.

Szerkesztő:

BALOGH ERNŐ

m. kir. főredőstanos.

AZ ERDŐ

Hirdetések

egy hasábos garmondse-
des milliméter soronkint
10 fillérrel, táblázatos és
garmond betűnél kisebb
betűfaj szedés másfélse-
res egységgel számítja-
tik. — Az egész oldal négy
hasáb széles.

Előfizetőknak az álláske-
reslet és kínálat rovata
rövid közlésekre díjtalan-
nál áll rendelkezésre.

**Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői,
erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.**

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Az előfizetési ár „Az Erdő” kiadóhivatala címén Budapest, V.,
Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szét-
küldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szerkesztőségére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) „Az Erdő”
szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők.
Kéziratok vissza nem adtnak.

„Az Erdő” munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz.
A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordí-
tatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni

TARTALOM.

A tölgylisztharmat.

Vadkárok. (Bárony István.)

A Douglas-fenyőről.

Egy fontos gyógynövényről. (Lenhart Antal.)

Gazdasági tanácsadó: Műraj-készítés. (Ignác Sándor.) — A rendszeres
háziintézettszervezésre vonatkozó tudnivalók. (Hrablay Emil.)

Különírték: Halálközvet. — Hírek a hadbavonult kincstári erdőaltisz-
tekről. — Siketnének részére alapítványi helyek írsednek meg a
kőrménbányai intézetnél. — Elfogott szökvény hadifoglyok. —
Olaszország vesztesége műkinései révén. — Pestett padlók keze-
lése. — Mibe kerül egy hadihajó?

Hivatalos közlemények: Szabályrendelet a bárcza elvesztése esetén való
eljárás ügyében.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Szerkesztői üzenetek.

Tárca. Angol segítség. (M. Hrabovszky Julia.)

A tölgylisztharmat.

A tölgyön fellépő lisztharmatot a *Microspheeraalni*
Wallr. var. *quercina* Foëx nevű gomba okozza. Ez a gomba
rendkívül finom szálakból (hyphák) áll, a melyeknek
fonadéka (mycelium) több rétegben egymásra borulva
szószszerűen vonja be a gazdanövény leveleit. A myce-
lium egyrészt szívó szálaikká (hausterium) bocsát
a levél szövetébe s annak nedvét szívja, másrészt felfelé
álló ágakat hajt, a melyeken a spórának (konidium)
egész sora fejlődik ki. Ezek által az ivartalan, nyári spór-
rák által szaporodik a gomba. A myceliumon itt-ott igen
csinos nyulványokkal körülvevő termőtestestestek, tömlők
jelennek meg, az úgynevezett peritheciák; ezeknek
belsejében fejlődnek ivaros szaporodással a téli spórák
(ascusok).

Azok a fehér lisztszerű bevonatok, a miről a gomba
jelenlétét felismerhetjük, a megtámadott növény leve-
leinek nemesek a színén, de a fonákján is mutatkoznak.
A gomba legnagyobb előszeretettel a szentjános-hajtások,
s általában a későn fejlődött hajtások leveleit keresi fel,
de néha az ideai hajtások zöld hóján is megtelepszik. Ebben
a gombabetegségben a fiatal növények és a tuskóhajtások
szervenek legtöbbet, de erős hernyórágás után a korosabb
törzsek friss lombzatára is elterjed a fertőzés.

A tölgylisztharmat kifejezetten élősködő. Csak élő

leveleken tenyészik, elhalt leveleken spórái nem képesek
kifejlődni, hervadó leveleken pedig csak kinődvá élnet.
Ha a megtámadott levél elhal, maga a gomba is elpusztul.
Erdő világosságrendkívül kedvez a konidiumok kép-
ződésének; ezért a gombabetegség leginkább tisztásokon,
tarvágyásokon pusztít, még pedig verőfényes időben jobban,
mint esős, borús időben. A gombatenyésztet és különösen
a konidium-képződést a levél víztartalma is fokozza.
Idősebb levelek a gombabetegségnek jobban ellent-
állnak, mert a gomba szívó szálsái az idősebb levél fel-
bőrén nehezen tudnak áthatolni; ellenben a fiatal haj-
tások még zsege levelei többször szenvednek, mert a szívó-
szálsák könnyen hatolhatnak be a levél szövetébe,
továbbá mert a zsege levelek víztartalma is nagyobb.
Pantaneli olasz megfigyelő azt állítja, hogy a gomba
erősebb tenyésztete feltétlenül megkivánja, hogy a szén-
savas vegyületek és foszfátok a gazdanövény leveleiben
túlnyomó mértékben meglegyenek, még pedig oldható
állapotban; ez a feltétel pedig a fiatal hajtások fejlődő
leveleiben van meg leginkább.

A levél felbőrének sérülései nem könnyítik meg a
gomba megtelepülését, vagyis a fertőzést. A levélzövetbe
ugyanis a hausteriumok csak úgy tudnak behatolni, ha
a belőlük képződött fermentek a szövetet szétroncsolják
s behatolásra alkalmassá teszik. A fertőzéshez két nap kell.

A gomba áttelelési módja még nincs teljesen tisztázva.
A konidium-spórák csirázó képességüket igen hamar el-
vesztik; áttelelésük emélfogva lehetetlennek látszik,
épen úgy az ascusspórák áttelelése is. Valószínűleg a
gombamycelium téli rügvet képez és ebből indul meg
tavasszal a tenyésztet.

A gombafertőzésnek és a gombabetegségnek lefolyása
a következő.

A tölgylevélre jutott konidium-spóra körülbelül két
nap alatt csirázásának indul és egy igen finom szállfonatot
fejleszt, a mely már 3 nap alatt leválasztja az első koni-
dium-spórákat. Ezalatt a mycelium több helyen szívó-
szálsákat bocsát a levélzövet sejtjeibe, s azokat teljesen
kitölti.

A gomba fejlődése mindaddig tart, míg a levél el nem
hal. Az elhalt levelek lehullanak. Ha a hajtásnak már
minden levele elpusztult, a fertőzés átmegy a hajtás zöld

hejára is, de itt már csak nagyon kevés konidium-sporát termel. A betegség mindazonáltal rohamosabban fejlődik itt, mint a leveleken, s rövid idő alatt a megtámadott hajtások megbarnulnak.

A lisztharmat erős fellépése okvetlenül a levelek korai lehullását idézi elő, s mert emiatt a hajtások télen kelőben be nem érnek, az első téli vagy tavaszi fagyank áldozatul esnek. A betegség az assimilációt is hátráltatja. A betegség végeredménye az, hogy a növény fejlődésében erősen visszamarad. Neger szerint 8—9 éves ilyen megtámadott tölgyfa nem magasabb egy 5—6 éves egészséges fánál. Még károsabb következményű a betegség azoknál a tölgyfáknál, a melyeket erősebb hernyóragas idősebb leveleitől is megfosztott. Ilyen esetekben 40—80 éves tölgyek is kipusztulhatnak.

A különböző tölgyfajok különféle érzékenységet mutatnak a gombafertőzéssel szemben. Egyiket könnyebben, a másikat nehezebben éri a fertőzés. E tekintetben egyébként az éghajlatnak is van befolyása, mert pl. a csertölgy Németországban mentes a fertőzéstől, míg Ausztriának déli részein sokat szenved a lisztharmattól. Neger ezt annak tulajdonítja, hogy Ausztriában a csertölgy inkább hajlandó Szentjánoshajtás-képzésre, márpedig tapasztalat szerint az erre hajlamosak fák vannak leginkább ennek a gombabetegségnek kitéve. Neger különben azon a nézetben van, hogy a gomba megtelepülésére a levélszövet kémiai tulajdonsága is befolyással van.

A tölgy lisztharmatját *Thümen* 1878-ban írta le Portugáliából s 1907-ben észlelték először Franciaországban. Ugyanakkor Németországban és Galíciában is mutatkozott, de csak szórányosan. 1908. évben már egész Közép Európában elterjedt, különösen Németországban, a hol hatalmas arányokban jelentkezett; 1909-ben Oroszországra, Törökországra és Kisázsia-ra is elterjedt

a fertőzés. Hazánkban 1908-ban lépett fel először, s ma már nagyon elterjedt különösen a Duna, Száva és Dráva mentén álló kocsányos tölgyesekben. A gomba eredeti hazája minden valószínűség szerint Északamerika.

A lisztharmat leküzdése érdekében kerülnünk kellene azoknak a tölgyfajoknak a tenyésztését, a melyek erre a betegségre hajlamosak. Sőt *Vadas Jenő* azt ajánlja, hogy mindaddig, míg a lisztharmatfertőzésben lényeges hányatlanság nem mutatkozik, — kerüljük a fertőzött területeken a kocsányos tölgyvel való erdőesítést és pótoljuk amerikai díóval, amerikai kőrissel, kanadai nyárral vagy ákáczezel. Kerülni kell minden olyan műveletet is, a melyvel a gomba megtelepedését elősegítjük; így kerülni kell a fák nyelését, mert a nyesett fák igen sok hajtást eresztenek, a miket a gomba szívesen keres fel.

Mint kuriozumot említjük meg, hogy a gomba leküzdésére azt is ajánlották, hogy a vetővágásokat szándékosan kellene elgyomosítani, mert ez a lisztharmat-spórának a levelekre jutását megnehezítené és a gyomok árnyékolása hátráltatná a világosságot kívánó gombának kifejlődését.

A gomba irtásánál a megtámadott hajtások levágása és elégetése jöhetne szóba; ez azonban nem vezet célhoz, mert egyrészt a spórák a levágás alkalmával amugy is szétszóródnak, másrészt pedig a fa elvesztett hajtásait újakkal helyettesítené pótolni, a mi pedig ismét csak újabb települő helyet nyújtana a gombának.

Ajánljuk a forró vízzel való öntözést is, ez azonban igen költséges és az eredmény is kétséges. A sósvízzel, szénkéneg-oldattal, vagy más kén tartalmú oldattal pl. a kaliforniai lével való permetezések az a hátránya, hogy a levél fonákját a permetezés tökéletlenül éri.

Leghatásosabb a kénporozás, a mit megfelelő készülőkel gyorsan és olcsón lehet foganatosítani; olcsóbb is

TÁRCZA.

Az angol segítség.

Irtá : *M. Hrabovszky Julia.*

Két hónappal a világháború kitörése előtt, a mikor csak a beavatottak sejtették még, hogy a levegőben van e valami és a nagyközönség nem is álmodta, minő vészes felhők tornyosulnak a feje fölött, Harmosné, a szép, elegáns fiatal özvegy nem gondolt egyébre, mint hogy együtt legyen a sok szebbnél-szebb toalett, a hozzávaló kalapok, napernyők, cipők és selyemharisnyák, az a sok-sok czerfele apróság, a mi az asszony báját fokozza és neki a tulajdonképpeni eleganciát megadja.

Harmosné ez évben még fokozottabb gondnal és bizonyos izgalommal végezte az előkészületeit, mert tudta, hogy Marienbadban, a hol soványító kúrára készült, találkozni fog Vesztroczy Imrével, a szép, ellenállhatatlan gavalérral, a kinek csak egy hibája volt : a pénznek nem volt bővében.

De annál nagyobb vagyont fog majd örökölni Har-

mosné a nagybátyjától, Harmos Edétől, a szerencsétlen vaktól, a ki harmincz éves korában egy vadászszerencsétlenség alkalmából vesztette el szemévilágát.

Harmos Ella tudta, érezte, hogy Marienbadból mint Vesztroczy menyasszonya fog hazatérni. Egész télen át fölöttött Vesztroczyval és bár nem volt könnyű a kisse csapodár természetű és határozottan a hozományra tekintő gavalér végérvényesen meghódítani, vagyis férjül fognia (mert Vesztroczy jobb szeretett volna olyan nőt, a kinek nem kell egy vak, de még erőteljes nagybácsi halálát kívárni, hogy nagy vagyonhoz jusson), Harmosné mégis remélte, hogy a férj-jelölt lépre megy. A fürdőélet mindig kitűnő házasságszerzőnek bizonyult, ezer alkalmat nyújt az összejövételre, bizalmas együttlételre. A szép vidék, a télenség, a hosszú séták, kirándulások kettesben, a holdvilágos éjék, a mámorító zene szerelenre hangolják még az érzékellen szíveket is.

Ilyen gondolatok, vérmes remények között készült Ella az útra, mikor a telefon kegyetlen hírt közölt vele : Ede bácsi elcsúszott a szalónjában és a lábát törte.

Harmosnéban elhűlt a vér.

Szent Isten! Mi lesz most? Ha holnapután nem utazhatik Marienbadba, talán örökre elszalasztja Vesztroczyt!

a folyadékokkal való permetezésnél, mert a folyadék szállítása nehézkes és költséges. A kénporozáshoz a «ventilato-kéna», «szublimált kénpor», «Florkuss réz- és kénpor» néven használt anyagokat használják. A kénporozást a reggeli órákban kell teljesíteni, a mikor a harmat a kénpor tapadását elősegíti. Igen nagy előnye a kénporozásnak az, hogy éppen száraz és verőfényes időjárásnál kecsesget a legjobb eredménnyel, a mikor a gombatenyésztés is a legerősebb. Esős időjárásnál a kénporozást meg kell ismételni, mert az eső a kénport lemossa. — (Wolff Miksa dr. eberswaldei tanár után.)

Vadkárok.

Irtá: Bárszony István.

Egy ügyvéd ösmerősömmel találkozott a napokban, a ki sebtében elfogott az utcán és nagy érdeklődéssel tudakozódott tőlem, hogy hol szerzhette ő valami olyan könyvet, a melyből a szarvasnak, vaddisznónak és őznek a csapáját — lába lenyomatát — képpen megismerhetné. Mondtam neki egy pár ilyen könyvet, a mire ő azután felvilágosított, hogy neki ez a tanulmány azért kell, mert egy hírneves mágnaškiensének mostanában vagy ötven (!) vadkárpöre lesz. A mágnaš úr érdekme a szomszédságában levő mezőgazdasági területek tulajdonosai (jobbára kiscgazdák) ugyanis szinte összeszéltek arra, hogy a földjeiken tapasztalt efféle kártételekért mindannyian kártérítést követelnek és már most ő (az ügyvéd) azt szeretné bizonyítani, hogy a károkat nem szarvasok, hanem vaddisznók okozták, a melyek kártételeiért a törvény kártérítést tudniillik meg nem íté. A bizonyítást az ügyvéd úr, a ki melleleg mondva egye-

lőre még maga sem tudja a csapákat felismerni, úgy gondolja, hogy a különféle csapák rajzait a majdan megnevezendő szakértők elé teszi és kivallatja őket, hogy milyen vadállat csapáinak a figurái azok; a miből annak kellene esetleg kislúni, hogy a szakértők a vaddisznó-csapára mondják rá majd, hogy a szarvasnak a lábanyoma, a mely esetben a kártérítéstől a feleresek elűttenének.

Lesz-e az előttem is ösmeretlen mágnašnak ötven ilyen póre vagy nem és ha lesz, hogyan dőlnek el azok, az egyelőre még a jövő titka. De az én ügyvéd ösmerősöm érdeklődése a vadesapák iránt, kártérítési pörök ereménnyel, mégis megmozgatta bennem a gondolatot, hogy a vadkároknak általában igen felületesen ösmeret kérdésről egyetmást elmondjak.

A vadkár természetesen az a kár, úgy-e, a melyet valamely vadállat okoz; de még ezt sem lehet így általánosságban ilyen röviden megállapítani, mert például a ragadozó vadak által okozott olyan kár, a melyet a háziállatokban tesznek, nem esik a vadkár ösmeretes fogalma alá. Vadkárnak tudniillik tulajdonképen csak az tekinthető, a mit növényevő vadak okoznak a termőföldeken, vagy az erdőkben is, akár a vetések megdezsmašlásával, akár a fák és csemeték megrogálásával. Az ilyen vadkárt bizonyos körülmények között megtérítésre ítéli a törvény, ha tudniillik tenyésztett és védett «hasznos» vad teszi a kárt, a mely vadat valaki a mágnašnak tekint és a melynek a szaporodási feltételeit, vagy akárcsak a tartózkodási helyéhez való ragaszkodását is elősegíti, biztosítja. Sem a ragadozó vadak, sem pedig a rossz magyarsággal «duvadnak» is mondott vaddisznó kártételei nem esnek ebbe a kategóriába; a törvény senkit sem véd még a farkas, róka, medve, hiúz stb. okozta kár ellen, sem a vaddisznó kártételét nem téríti meg azzal, a kinek az erdejéből a vaddisznó kiváltott. Ellenben a kinek a tenyésztett

Pedig szerette, bolondul szerette a bódítóan szép férfit!

Magánkívül szaladt Ede bácsihoz. Ede bácsiban volt annyi jó izlés, hogy a hugát csak akkor értesítette balesetéről, mikor a lába már gipszben volt. Nem szeretett másoknak terhére lenni. Ezért hamar meg is nyugtatta sopánkodó hugát, kérte, hogy a világért se halassza el az utazását, azonban szerezzen neki valami felolvasónót, minthogy két hét előtt elbocsátott titkárja helyett még nincsen másik. Azért óhajtott egyelőre nőt és nem férfit, mert a nőknek több türelmük van a beteg emberhez.

Harmosné fellélekzett. Tehát utazhat. De honnan a manóból kerít elő oly gyorsan egy alkalmas nőt? Senki se jutott az eszébe, csak az angol nője, Miss Mary O'Neal, a ki éppen előző napon mondta neki, hogy még nem vállalt nyári foglalkozást. De mit szól majd a bácsi egy angol nőhöz, a ki nem tudná neki a magyar lapokat felolvasni?

Ede bácsi nem tett elvenvetést, mikor a huga jobbnak hiányában az angol nőjét felajánlta.

— Ez a legkevesebb, — felelte — a gazdasszonyon egész türelemmel olvas fel magyarául, vele olvastatók,

a mióta a titkárom elment. A leány angol volta nem bánt, sőt vonz, szórakoztatni fog, ha vele angolul elbeszélgethetek és angol műveket olvastatok fel. De mondd, nem vén, nem csuf?

Harmosné nem felelt. Miss O'Neal nem volt sem szép, sem fiatal.

Ede bácsi félreértette huga hallgatását és szinte látni vélte annak ajkain a szánakozó mosolyt, mintha kitalálta volna a gondolatát, hogy ugyan mit árt vagy használ egy vak embernek, ha rút és vén, vagy szép és fiatal a társalkodónője... Azért a bácsi élénken folytatta:

— Igaz, hogy nem látom őt, de nem szeretem a vénasszonyos hangot, a hamis fogak csattogását hallani.

— Ettől nem kell tartania, Ede bácsi — sietett Harmosné a nagybátyját megnyugtatrni. — A miss, bár túl van már az első fiatalágon, de bájos nő, a hangja, kacagása pedig egyszerűen elfűvölő. Nincs az a tizenhat éves leány, a kinek a hangja dallamosabb lenne.

— Rendben van, küldd el a miss!

Miss O'Neal tényleg nem volt már fiatal, bár korát nehéz lett volna meghatározni. Félhomályban, fátyol alatt, mely eltakarta homályt arczának apró ránczeit,

szarvasai és őzei másnak kárt tesznek, az, ha pörlik érte, a kár megtérítésével tartozik.

Hogy a vad *tenyésztett* legyen, az lényeges kellék, mert az én erdőmből kijövő, de oda is már máshonnan kerülhetett olyan vadért, a melyet én nem tartok a magam feltett vadjának, a melynek az elpusztítását talán magam is szívesen venném: nem lehetek felelős.

Már most kétségtelen, hogy ilyen *tenyésztett* vadnak a nagyvadak kategóriájában csak a kerdőzöket lehet tekinteni, a melyek állományának a fenntartása, sőt növelése érdekében a tulajdonosok (ha mindjárt csak vadászterületbérlet is) gyakran jelentékeny anyagi áldozatokat hoznak. Ellenben a vaddisznót már rendkívül kóborló természetűre is kiveszi a rendszeresen tenyésztett és egy bizonyos helyhez szkotatott vadak közül, hisz' ha némely vadász úr eteti is szigorú télen a vaddisznóit, azok a hírtelen forduló időjárással megint csak világga kóborolnak, sőt a vadaskertek drótfonadéka közt és alatt is átfurakodnak és kiváltképpen a zárt területről, még pedig a legnagyobb könnyűséggel. Ilyen vadat védeni nem lehet és a ki a maga területén találkozik vele, az bármikor el is pusztíthatja. Az ilyen vadnak nincs gazdája; hisz' ma itt van, holnap ott; és a távolság a két nap kirándulása közt sokszor hihetetlen. Egy erős vadkan, a mely a maga vad erdei magányát szereti, onnan késő éjszaka indulva is el, könnyen elkalandozik tíz kilométernyire és hajnalra megint visszavált valahová a nagy erdőségbe. Igaz, hogy az ilyen zord életért még nem rajongó sülők viszont megfekszenek abban a zabtáblában is, a melyből naponként jötteknek. *Vaddisznótenyésztés* általában nincsen; löjje le, a ki teheti, nyíri a kárpótlás az általa okozott károkért. Pedig csakugyan a vaddisznó teszi aránylag a legtöbb kárt, még pedig nem is annyira azzal, a mit megesszik és összefal, hanem főképpen azzal, a mit fel-

túr. Mert ez a bestia mindig és mindenütt túr; még a sziklás hegyeken is, a hol nagy köveket hengerget arrább, hogy a kő alá bújt csigákat felemegézzé. Hiába van előtte az egész tengeritábla a finom tengeriesövekkel: ha jölkött vele, nekiesik és végigtúr a kukorica közt. Egész réteket, lucernásokat, esemetéseket agyontúr, tönkretesz. Még a gyökerét is megöli a felszaggatott növények.

Hozzá képest a szarvas ártatlan jó állat, pedig egész rozstáblán is úgy megy végig, hogy az útjában minden kalász felső harmadát leharapja s nehéz testével széles csapást ver a termés közt; aztán, ha lefekszik, ugyancsak megdönti fekvőhelye körül a gabonát. A burgonyát kikaparja, kivágossa a lábával, úgy eszi meg; a rügyeket kélhelhetetlenül lecsipkedi; a fiatal esemeték hancsát lehúzza, megeszi; fiatal fákat tönkretesz azzal, hogy az ágacsát rajtok dörszölgeti, feni, tisztogatja. Ha pláne sokadmagával van, igen nagy károkat okozhat. Szintén megteszi, hogy bent marad egész nap is a magas vetésben, a melyben nem háborgatja úgy a szunyog, a bögöly, a légy, és a kullancs, mint az erdőben. S aztán télen felkaparja a havat, úgy eszi a zöld vetést és ezt folytatja tavaszig, tavasszal már könnyen jut a buja vetésekhez, a melyeknek később a kalászeit dicsmálja telhetetlenül. Minthogy pedig a szarvast, mint nemes, sőt legnemesebb vadat, csakugyan majdnem mindenütt óvják, legalább is a vad-örzöktől, sőt ha nem etetik is télen, a mi néhol sokba kerülne és sok fáradsággal járna, de szót mindenütt állítanak számára, a hol a területhez akarják szkotatni: tehát az általa okozott kárért méltán keres a kárvallott rekompenzációt a tulajdonoson, a ki — mondom — lehet területbérli is.

Tudok én olyan gazdaembert (úri embert), a ki a gazdasági bérleten levő ötven holdas rozstáblán minden olyan

keeses alakjának fiatalos körvonalai után ítélve, alig harmincz éves nőnek vélte volna őt az ember, főleg ha beszélt, vagy kacagott. Mert Harmosné ebben nem túlzott, a miss hangja olyan volt, mint az ezüstharang, a kacagása pedig egyszerűen elbűvölő. És gyakran kacagott, mert vigkedélyű, áldott jó természetű lény volt, ezért is ragaszkodott hozzá annyira a tanítványai. Pedig bizony nem sok oka volt szegénynek a jövedvire... Mert mi kilátása volt még az életben ennek a szegény leánynak? A szerelem korszaka már rég elshant a feje fölött. Mi lesz vele, mi vár rá, ha majd órákat adni többé nem bír? Valami szerény, nagyon szerény zug a hazájában, talán egy jobb módú rokonnál, talán vallami jótékonyasági együletben... vagy Isten tudja hol? Szomorú kilátások! De a miss azért nem csüggedt, jövedvél járt farszot hivatása után, gyűjtötte a garasokat, hogy öregségére legalább egy darab száraz kenyere legyen. Néha azonban mégsem állta meg, ha egyik vagy másik tehetősebb, boldog tanítványát látta, hogy önmagában fel ne sáhljon: «Milyen jó ezeknek!» Főleg Harmosné irigylte volna, ha irigyei tud. Harmosné bírt mindazzal, a mi nála hiányzott: szépség, fiatalág, udvarlók, ünnepeletés, vagyon:

Mert a szép özvegy a nagybácsi öröksége nélkül is nagyon jómódú volt, ha nem is gazdag. Ha miss O'Neal magát néha Harmosnéval összehasonlította, nagyon nagyon nyomorultnak érezte magát. Sőt akkor is, mikor Harmosné ott hagyta őt Ede bácsi ágya mellett a Times-t felolvasva, — mert a miss természetesen elfogadta a vak ember előnyös föltételeit és lekötötte magát a nyári hónapokra — miss O'Neal szomorúan gondolta magában: «Ilyen a sors, a szerencse! Szép tanítványom mulatni, szórakozni megy a férfi oldalán, a kit szeret (mert tudott Vesztróczyról), én pedig azalatt egy földet szobában a gégeimt fogom rotálni és egy vak ember szélségeit kell túrnóm.»

Rövid idő múlva azonban a miss a következőket írta egyik angolországi barátjának: «Nagyon jó nyári alkalmazásra akadtam, pedig félve foglaltam el állásomat! Egy nagyműveltségű, nagyon szeretreméltó, nagyon gazdag vak embernek lettem társalkodónője, felolvasónője. Még nem nagyon öreg és érdekes ember, minden nap jobban vonzódok hozzá és holdog vagyok, hogy földeríthetem napjait.»

Miss O'Neal pontos tudósításokat küldött Harmosnénak is, megnyugtatta az özvegyet nagybátyja állapota

arasznyi területért, a melyen szarvascsapa nem volna, egy aranyat ígért. Hát biz' ez nagy vadkárt jelent, ha a szakértők felméri s kiszámítják. De a szakértőnek is tudnia kell ám, hogy mit lát; szarvasnyom van-e előtte, vagy disznónyom, esetleg szelíd disznó nyoma, mert sok huncutság kitelhetik ám a kárterítésre számító paraszttól is, sőt van rá eset, hogy az egész üzleti kalkulussal a kárterítés reményén alapszik.

Igazi igazságot tenni nem könnyű ennél fogva a vitás felek között; de hát emberi méltányosság és általában humanizmus dolga, hogy zavaros esetekben inkább fizesse meg a passzióját az amúgy is rendszerint módos vadtenyésztő, semhogy a szegény ember lássa pusztulni verejtékes munkája eredményét, a mikor ő helyette a mások szarvasai aratnak.

Nincs ez ellen egyéb igazi védekezés, minthogy a nagyvadász területeket be kell keríteni. A legtöbb nagyúr, a ki egyszersmind földesura is a vadasterületnek, erre kényszerül mai napság; sőt még a kinek sikerül hosszabb időre bérelni a vadászterületét, az is bekeríti inkább, semhogy részint temérdek vadkárt kelljen fizetnie, részint pedig az ő féltett szarvasait a szomszédja lőhesse le. Igaz, hogy egy pár ezer holdas területnek a bekerítése költséges, de ha meggondoljuk, hogy mai napság egyetlen jó szarvasbikának a lelövési jogáért ezer, sőt kétezer koronát is adnak a gazdag vadász urak, akkor nem sajnálhatjuk nagyon azokat, a kik ily drága vadat védenek meg kerítéssel és ily drága vadtól védik meg egyszersmind ezen a módon a környéket is.

A szarvashoz hasonló kártevélei lehetnek a dámvadnak is, ámbar kisebb arányban; az őz ellenben a mezőgazdaságban alig tesz igazi kárt, de az erdő fiatal cseméit annál szorgalmasabban fosztja meg rügyeitől.

Zerge okozta vadkár egyáltalában nincsen Magyar-

országon. A havasokon ugyan miben is tehetne kárt ez a kecses állat?

Ezeken kívül több kérdőző nagyvadunk nincs is; a mufflon olyan ritkaság, hogy magyar vadnak nem tekinthető s így erről a különben érdekes vadról nincs mit beszélni a vadkárak szempontjából.

A mi törvény elő kerülő vadkár még van, azt már a kisvad okozza; elsősorban a nyúl, a mely csemétesekben, gyümölcsösökben tél évadján igazi veszedelemmé válhat. Erdőtulajdonos barátain mind halálos ellenségei a nyulnak, a melyet az ő szempontjukból sokkal károsabb állatnak mondanak, mint a milyen a róka. Hisz' a róka egeret fog, sőt nyulat is, a mi határozottan érdeme a favedék előtt.

A szárnyasok közt és pedig a védett s tenyésztett vadak közt egyedül a fácán az, a mely kárt tesz, még pedig helyenként alaposan. Egész kukoriczátalákat tönkretesz. A fogoly ellenben féltetlenül hasznos; hisz, jobbra gyomfűvek magával, sőt tavasz évadján rovarral, hernyókkal táplálkozik. A mi csekély kárt talán néha a kölesföldön tesz, az alig érdemes szóra; a gabonafélék közül csak a buza iránt érdeklődik, de annak is a tarlóján szemeskél és nem veri ki a kalászt a keresztek alján. Minek tenné, mikor van hullott szem elég? A fácán a szőlőben is sok kárt tud tenni, a mely a fogoly ritkán fajul el szőlőcsipkedővé. A fűrt ugyanolyan életű részben, mint a fogoly, csak ha lehet, még kevésbé kártékony; nincs is annyi belőle, hogy érezhetők a kártevéleit. Más hasznos madaraink közül (a vadásztarisznya számára hasznosakat értvén czuital) csak a tuzoklő lehetne időszaki kártételt megállapítani, a mikor a paszulyföldeken mulat; de egybíránt annyira zöldtáplálékkedvelő, hogy a bendőjében a fűfélék szerepelnek túlnyomóan; ezek mellett a maga idejében a fűt a zsege rezece.

felől, köszönte neki, a miért ilyen jól jövedelmező állást szerzett neki, és biztatta, csak maradjon külföldön, a meddig jónak látja, nem kell hazasietnie a beteg miatt.

Harmosné nagyon örült ennek és hétről-hétre halasztotta hazajövetelét.

Marienbadi kurját befejezve, Osztenébe ment és ott vigan lubiczolt a tengerben, természetesen Vesztróczy társaságában. Harmosné olyan boldog volt, mint életében még sohasem. Napról-napra örültebben szerette a kamarást, a ki most házasságról is beszélt neki.

Ella épen azon gondolkozott, ne ránduljanak-e pár napra Párisba, hogy ott kelengyéljéhez egyet-mást beszéljen, mikor villámcsapásként érintette őket az első hír a szerb konfliktusról, majd a világháború lehetőségéről.

Párisi utazásuk alapszt a gyors hazautazásra kellett gondolniok. Az események olyan gyorsan követték egymást, hogy a szerelmes párnak sietnie kellett, hogy az internálást elkerülje. Szomorú visszautazás volt a szorongásig megtelt vasuti kocsikban, ijedt, nyugtalanok emberek között, a kik mind izgatottan vágytak az otthonukba, rettegtek a háború rémétől, mert mindenki-
nek volt valakije vagy valamine, feléni valójá

Harmosné egyelőre egy levél nyugtalanította nagyon, Ede bácsi gazdasszonyától kapott és az elutazás előtt kézhez vett levél. A jó asszony ezeket írta ura unokahugának:

«Tessék gyorsan hazajönni, nagyságos asszony, kérem, mert baj van. Az angol kisasszony nem tetszik nekem . . . be akarja fenni a mi szegény urunkat, az bizonyos. Egész nap sígnak, búgnak együtt és bár nem értem a beszédjüket, könnyű kitalálom, miről van szó. A nagyságos úr egészen megváltozott, felragyog az arca, ha az angol kisasszony hangját hallja és hiába mondogatom én most már neki, hogy az angol kisasszony öreg, csupa ránc az arca, a nagyságos úr hitetlenül vonogatja a vállát és nevetve feleli: «Úgy . . . olyan hamar megváltozott a kisasszony?! Hiszen két hónap előtt az ellenkezőjét állította róla Mari!» És én hallgatok, mert nem merem a nagyságos úrnak megmondani, hogy a nagysága parancsolt rám, hogy el ne áruljam, milyen a kisasszony, mert a nagyságos úr nem akart csunya, öreg nőt maga körül. Tessék haza jönni, tessék rendet csinálni, a míg nem késő!»

— Szép dolog! — gondolta bosszúsán és nagyon nyugtalanul az özvegy, bár hihetetlennek tetszett előtte, hogy

A fajtélék kárteteleiről alig tudunk. A sikefajd egész télen át beéri fenyőtűvel, vadszedrel, áfonyabogyóval, esetleg egy kevés zsenge rüggyel.

A vízivad közül a vadruca kárt teszen néha az árpakeresztekben, még pedig alaposan; meg a kölestáblákban, a melyeket teljesen lelegelet, ha nem háborítják. A vadliba a zöld vetést dézsmálgatja, de nem tépi ki, csak leollózza a csőrével; s a nagy vetési lúd, a mely itt költ nálunk (a többi fajta egy sem költ itt), aratás után a keresztek közé szeret jágni csapatostól, a hol azután bizony nem kellemes vendég.

Íme nagyjából a vadkárok foglalata, de valamennyi közül nálunk ma még csak a szarvas okozta vadkár az, a mely a tenyészőnek néha fejfájást okoz, holott már a szomszédos Ausztriában, kivált Csehországban rengeteg vadkármegterítésre kötelezve a kisvad tenyészők is, úgy hogy a károszeg akárhánszor felülmulja az éppen nem olesó évi bérletet.

Mink Magyarországon érezben egyelőre még jobban védjük a vadászok érdekét, mint a termelőt.

Pseudotsuga Douglasii Carr., Douglas-fenyő, a jövő amerikai fája.

Amerikai fatermelő körökben az a vélemény, hogy a Panama-esatorna által, egy iparág sem fog oly mértékben hasznót húzni, mint a faipar. Azok között a termékek között, melyeket az Egyesült Államokban ezidőszent szárazon és vízen szállítanak, a szén és a vas után a harmadik helyet a fa foglalja el. A Panama-esatorna megnyitása után a fa kétségtelenül az első helyre fog kerülni, mert a esatorna Oregon és Washington államok óriási fagazdagságát be fogja kapesolni a világke eskedelembe.

Az összes fafajok között, melyeket az Unió északnyugati államai termelnek, akkoron a kivitelben az első helyet a Douglas-fenyő fogja elfoglalni. Ezért az európai kereskedőkre nézve hasznos lesz idejekorán ezzel az aránylag még ismeretlen használati fával foglalkozni.

A Douglas-fenyő az Egyesült Államok tíz államában tenyészik és ott ugyanennyi név alatt ismeretes. A washingtoni erdészeti kerületben «Douglas Fir»-nek nevezik. A Douglas-fenyő állománya nagyobb Amerikában, mint bármely más faé. A washingtoni erdészeti kerület a Douglas-fenyő hozzáférhető készleteit 1 milliárd tömör köbméterre becsüli, a mi a keresletet ötven évre elégitené ki. Szakértők véleménye szerint a Douglas-fenyő a leghasználatosabb amerikai fafaj és a Nyugat falmunkáló iparában már régóta azt a helyet foglalja el, a melyre Kelet-Amerikában a Yellow Pine (gyűjtőnév az Észak-amerikai Egyesült Államok délkeleti részén tenyésző különböző háromtűjű fenyők (Pinusok) számára, többnyire: Pinus palustris Mill. Déli fenyő és Pinus echinata Wilk. és White Pine (Pinus strobus, L. Sima fenyő) vannak hivatva. Most azonban e két utóbbi fafajban a készlet erősen megcsappant, a mi ennél a két eddig leginkább feldolgozott fánál lényeges áremelkedést okozott. Mihelyt tehát a Panama-esatorna folytán olesó szállítási lehetőségek állanak elő, a Douglas-fenyő a többi fafajeket csaknem teljesen ki fogja szorítani. A Douglas-fenyő fája puha és szívós és alkalmazást talál minden iparban, a hol fa általában feldolgoztatik.

A Douglas-fenyőt, mint erdészetiileg fontos fafajmet Németország is régóta felismerte; a Douglas-fenyővel beültetett területek nagyobb részén a fa már 35 esztendő és igen jól fejlődik. Vastagsági és magassági növekedése kitűnő. A Douglas-fenyő állományokból a ritkításnál kikerülő fát szívesen vásárolják, jól fizetik, és leginkább

a nyílt jelleműnek gondolt derék miss ilyen alattomosan járjon el. De, Istenem, mire nem képesek a nők, ha arról van szó, hogy férjet fogjanak maguknak! De Ede bácsi, az ő gúgos nagybátyja! Lehetséges-e, hogy feleségül akarja venni azt az ágról szakadt szegény angol leányt, megházasodjék az ő korában? Hány éves is csak Ede bácsi? Istenem, még nem is olyan öreg! A tavasszal volt hatvan éves és erőteljes nagyon! Mi lesz? Istenem, mi lesz, ha Ede bácsi tényleg megházasodnék és ő kipottyanna a nagy örökségből? Nőül venné őt Imre akkor is? A szíve kinosan elszorult, valami azt súgta neki, hogy nem. A kamarás nagyon megdöbben, mikor a gazdasszony leveléről értesült, nagyon elkomolyodott, később pedig kijelentette, hogy okosabb, ha csak Bécsig utaznak együtt és onnan külön érkeznek meg Budapestre. Ismerőseikkel találkozhatnak a vasuton, és minék pletykáljanak az emberek előre is? A nőnek vigyáznia kell a jó hírnevére, stb.

Ez a túlságos óvatosság nem tetszett Harmosnéknak. Alig várta, hogy Budapesten legyen, s saját szemével győződhessék meg a tényállásról, és ha szükséges, megtegye erőley óvintézkedéseit.

A pályaudvarról egyenesen a nagybátyja házához

hajtattott. A Lendvay-utcai villa rácos kapuját az inas nyitotta fel előtte és titokzatos arccal jelentette:

— A kertben vannak!...

Harmosné felindulva, izgatottan siető léptekkel indult a kertbe, Ede bácsi kedvenc helye felé, a hol rendszeren ulni szokott.

És csakugyan ott találta őt a kényelmes fonott nádpamlagon, miss O'Neal mellett. Szorosan egymás mellett ültek, Ede bácsi átkarolva tartotta az angol nőt, az boldogan hajtotta fejét a vak ember vállára.

Harmosné lepteinek zajára miss O'Neal kissé fel-emelte a fejét, de nem bontakozott ki az ölelő karokból és inkább szégyenlősen, mint riadtan nézett az érkezőre.

Az özvegy a haragtól, felháborodástól az első pillanatban nem tudott szólni, csak fuldoklott, aztán dühtől remegő hangon, villámokat szóró szemmel dadogta:

— Miss, nem szégyenli magát?!

Miss O'Neal nem üjdt meg. Kissé zavart volt csupán és kék szemét bocsánatkérően emelve volt tanítványára, boldogan felelt:

— He is my husband! Ő a férjem; ma reggel esküdünk meg.

szerszámának dolgozzák fel; idősebb korban, erőteljesebb példányoknál, a fának épületfa gyanánt való felhasználásánál további áremelkedés várható. A Douglas-fenyő telepítése nagyon ajánlható.

Egy fontos gyógynövényről.

Irta: Lenhard Antal.

Senki sem tudhatja, hogy a mostani háborús küzdelem meddig fog tartani; ezért nem lesz felesleges, ha néhány sort szentelünk egy oly gyógynövénynek, a melyet az erdőgazdaságokban akár üzemtervileg berendezett erdőkben is termelhetünk.

Fontos pedig ez a gyógynövény két okból, először mert kérge igen keresett hashajtószereül szolgál, s pótolja az Amerikában termelt sagradakérget, másodsor pedig mert fája a legkitűnőbb lőporszenet adja. Amerikában a sagradakérget adó növény termelése hanyatlóban van, s a háborús viszonyok folytán még ha bővíteni volna is, hozzáférhető — az angol tengeri blokádnak következtében — aligha lesz még jó ideig. Így indokolt, hogy a *Többtermelés a mezőgazdaságban* című műben e növény termelése különösen ajánlatik.

Tudom, hogy szaktársaim közül kevesen vannak, a kik az erdőgazdasággal párosulva mezőgazdaságot is kezelnek, s így bizonyára kevesen hozzátják meg a legújabb mezőgazdasági műveket. Ezért felhívom szaktársaim figyelmét arra, hogy a kinek e gyógynövény termelésére megfelelő területe s munkaereje van, kísérelje meg annak termelését, mert közgazdasági szempontból minden hazafinak tehát az erdőgazdának is ez erkölcsi kötelessége.

E gyógynövény tulajdonképpen erdei cserje s botanikus neve *Rhamnus Frangula L.* magyarul kutyabenge, (kutyafa, büdösfá, büdös cseresznye, ebsefa), németül Faulbaum, Pulverholz.

Erről a következőket írja Péter Béla a fent említett műben.

«Az ebsefa vagy kutyabenge egész Európában honos cserje, a mely erdők nedves, tűzezes talaján, valamint cserjésekben terem. Régebben nagyon becsülték nálunk a benge kérget mint hashajtó-szert. Később azonban feledésbe ment a bengekéreg, mert az amerikai sagradakérget, a mely ugyanazt a hatóanyagot tartalmazza mint a mi bengenék kérge, teljesen kiszorította. A sagradakérget az amerikai benge kérge, a melyből évenként 13 millió kilogrammot fogyaszt Európa. Ezen tömeg előállításához évente 150,000 bengebokrát kell letarolni. A tömeges fogyasztás és a kellő utánpótlás hiánya okozta, hogy már a háború előtti években is hiány állott elő a piacon e kéregből. 1907 ében 185,000 kgnyi hiány mutatkozott.

A mostani háború pedig lehetetlenné tette a kéregnek Amerikából való behozatálát, miért is a sagradakérget pótlásáról kell gondoskodni.

Erre a célra kitűnően beválk a hazai kutyabenge kérge. Nagyon tanácsos tehát a bokrot szaporítani és rendszeres hasznosítás alá fogni.

A kutyabenge kétféleképp is használható. Nevezetesen a lehántolt kérge mint drog (cortex frangula) értékesül, míg a fája a lőporgyártásra alkalmas igen könnyű és finom szenet ad. (Ezért német neve e cserjének még Pulverholz is.) A benge szaporítása végett nedves helyeken vagy patakok mellett külön benge-telepet létesíthetünk. A bengtől magról szaporíthatjuk. Ha egyszer betelepítettük a neki megfelelő helyre, akkor semmi gondozást nem kíván és minden hat évben hasznosítható.

Tavaszzal, április végén, vagy május hóban 30 cm magasán a föld színe felett lecsonkazzuk a kutyabengét s a levágott ágakról azonnal lehántjuk is bengekérget. A lehántott kérget a napon megszáritjuk, 30 cm hosszú darabokra vágjuk és zsákba csomagolva elszállítjuk. A lecsonkított bokrok esakhamar újból kizöldednek és hat év múlva újra letarolhatók.»

Ezeket találjuk leírva a többtermelés könyvében.

De hiányoznak azok az adatok, a melyek e cserje kérgének és szénének áráról bennünket tájékoztatnának. Úgy szintén a termelésre vonatkozólag is hézagos az utasítás. Azt hiszem azonban 50 cm sor és 30 cm csemete távolság elég lenne a betelepítés alkalmával.

Még a mostani időjárás mellett a talajt elő lehetne készíteni, hogy a magot a tavasszal be lehessen vetni; azonban ezélszerű lesz először utána járni, hol lehet ilyen *Rhamnus frangula*-magot beszerezni és mily árban.

Azt hiszem, hogy azok, a kik a növény termelésével megpróbálkoznak, bizonyára sok olyan dologra fognak reájönni, a mi a fenti sorokból hiányzik. Az árat volna érdekes tudni, hogy t. i. mibe kerül egy kg kéreg száritott állapotban és mennyi ilyen száraz kérget képes egy kat. hold teremni. Viszont mi az ára a lőporszénnek s mennyi termelhető ebből is kat. holdanként.

Bizonyára lesznek szaktársaim között, a kik e növény termelésével kísérletet tesznek s így e téren is megteszi az erdőgazdaság hazafias kötelességét.

Gazdasági tanácsadó.

Műrajkészítés. Ha egy népes méhesalád már annyira megszorodott, hogy nem fér el a kaptárban vagy kasban, akkor az öreg méhek a királynőjükkel együtt kivonulnak és otthagyják kincseiket a fiatal népnek.

A raj rendezés délelőtt 9 órától délután 2 óráig szokott kivonulni; később már nem hagyja el lakosztályát, legfeljebb a másodrajok, melyek reggel 8-tól este 6-ig is ki szoktak vonulni a terméketlen anyákkal, melynél néha 4—5 fiatal anyát is talál a méhész. A méhész tehát a rajlelést délután 2 órakor bátran otthagyhajta, mert 2 óra után már nem szokik meg, ha csak nem másodraj.

A legtöbb méhész irtózik a rajbefogástól, különösen, ha magas fára rakódik le; pedig a magasból is könnyen levehetjük; erről a műveletről különben legközelebb fogom tájékoztatni *«Az Erdő»* t. olvasóit.

A legnagyobb baj a rajzásnál csak az lehet, hogy a méhész nincs otthon s a raj megszökik. Ezen azonban úgy segíthetünk, ha a népes családokból műrajokat készí-

tünk. Régebben a műrajokat a kisebb kaptárakból már 14 nappal az ákácvirágzás előtt készítették; én azonban hosszú évek óta az ákácvirágzás után szoktam a műrajt készíteni s mondhatom, hogy igen jól be szokott válni. Ez természetes is, mert ha például egy országos méretű négysoros kaptárból ákácvirágzás előtt készítünk műrajt, akkor a törzs is, melyből a raj készült, meg a raj is, legfeljebb 6—6 mézes lépet hord be, mert azáltal, hogy a családot kétfelé osztottuk, annyira meggyöngyítettük azt, hogy egyik győnye család sem ad fölösleget; míg ha a család együtt marad, akkor mint népes család behord 20, sőt ha jó az időny, 30 keretlépet is. Ha már most a főhordás után csinálunk belőle rajt, akkor a törzsnek is, meg a rajnak is feltehetően telire 6—6 meghordott mézes lépet s nekünk is jut még 8, esetleg 18 is. (Megjegyzem, hogy a beteleléshez egy családnak hat teljes mézes lép kevés, de biztonságért ennyi is jó, a többit majd behordhatják a méhek őszig.)

A műrajkészítés úgy történik, hogy attól a népes családtól, a mely különben is megrajozna, elveszszük az összes fiasításos lépet méhekkel együtt s behelyeztünk abba a kaptárba, a melyet már előre elkészítettünk a műraj részére; mielőtt azonban a lépet behelyeznénk a kaptárba, előbb a kaptár homlokdeszkájához lent is, meg fent is, akaszszunk be 1—1 virágoros lépet; ha ez nem volna, akkor 1—1 üres lépet s utána rakjuk be az összes fiasításost és legvégül 2 darab lépes mézet, hogy mikor az öreg méhek visszamennek régi helyükre, a rajnak, melynek csak pár nap múlva lesz kevés kijáró méhe, legyen miből élnie.

Nem árt, ha még 4—5 lépről, melyet a törzsnél hagyunk, a méheket a rajhoz lesepérjük, mert a mint tudjuk, a kijáró méhek úgy is visszamennek a régi helyükre, de így a rajnál is marad annyi méh, a mennyi a kellő meletet fenn tudja tartani, mert különben nem kelnek ki a fiatalok.

A törzshöz, a melytől az anyát nem veszszük el, aggasunk be üres lépeket, a melyeket az anya újból tele petéz s így mielőbb felszaporodik a család; a raj nevel magának új anyát és ha kikel nála az a rengeteg fiasítás, éppen olyan erős lesz, mint az a törzs, a melyből készítettük.

Az ilyen műrajkészítés nem egyéb, mint egy népes családnak rajállapotba való helyezése, mert az öreg méhek ott maradnak a régi helyükön, míg a fiatalok a fiasítással együtt egy másik kaptárba kerültek, úgy mint mikor az öreg méhek kirajznak és otthagyják a fiatalokat.

Ha egyes kaptárakkal rendelkezünk, a melyek nincsenek kiépítve, úgy meg könnyebben megközelíthetjük a természetes rajzást akképen, hogy annak a családnak, a melyből a műrajt készíteni fogjuk, kikeressük az anyját és azzal a léppel, a melyken megtaláltuk, méhekkel együtt behelyezzük egy üres kaptárba; azt a kaptárt, a melyből az anyát kivettük, állítsuk 5—6 méterrel tovább, helyébe pedig tegyük oda azt a kaptárt, a melybe az anyát tettük, így az öreg méhek visszajönnek a régi helyükre abba a kaptárba, a hol az anyjuk van, a régi kaptárban pedig ottmaradnak a fiatalok a fiasítással együtt; ezek azután majd nevelnek maguknak új anyát.

Ignác Sándor.

A rendszeres házinyúltenyésztésre vonatkozó tudnivalók.

Hazánkban a házinyúltenyésztésnek népszerűsítése érdekében úgy állami, mint társadalmi téren közel húsz év óta folytak lelkes és nagy anyagi áldozattal járó munkálkodások. Ennek daczára a haladás igen lassú, amnyit azonban mégis eléretett, hogy az a bizonyos és megmagyarázhatlan ellenszenv, mely hazánkban a házinyúlartás, tenyésztés és fogyasztás iránt általánosságban tapasztalható volt, szűnőfélben van. A házinyúlunk mint szapora, egészséges és gyorsan fejlődő, igénytelen állatnak, melynek hús a tápláló és jóízű, a baromfitartás mérvéhez méltó elterjedése ma főleg csak azon múlik, hogy hiányzanak országszerte egyes házinyúltenyésztők, a kik mint példaadók e téren szerepelhének.

Meg vagyok arról győződve, ha egyes községekben s városokban lennének modern, azaz okszerűen tenyésztetni tudó egyének, a kik a házinyulakat fogyasztának, piacon értékesítenék, a szőrmeiket saját ruházatukon hordanák, szóval jó példával járnának elől, okvetlenül akadnának utánzóik, nem lehetetlen a jót, a szépet és a hasznosat nem utánózni.

Ez a foglalkozás hivatva van a már meglevő baromfitenyésztés jövedelmeit, azt tetemesen felülmúló bevételekkel a népies tenyészetekben kiegészíteni, míg ott, a hol baromfitenyésztés nem folytatható, egészen új jövedelmi forrássá nyitni, mert nincs olyan hely, a hol egy-két láda elhelyezhető nem lenne, tehát a városokban is, a hivatalokban, mesteremberek s egyéb foglalkozásúak, a házinyúltenyésztéssel nálunk is — miként azt a külföldön látjuk — foglalkozhatnak s ezzel állandó hűsszükségletüket biztosíthatják.

Németország, Franciaország, Belgium és Angolország évenként százmilliónyi összeget forgat a házinyúlkereskedelem révén, valamint a házinyúliszőrme és az ezen anyagból készített ipari cikkeknek a külföldön történő értékesítéséből. Vajjon éppen csak a mi országunk volna az, a hol a nép erre nincsen rászorulva?

A házinyúltenyésztésnek általános elterjedésével nemcsak a házi húsfogyasztás kérdése volna megoldható, hanem ezenfelül sok-sok millió jutna másféle kötelezettségek kifizetésére is.

Minden kezdet nehéz. Ha azonban az elmondandók után indulva községeinket csak egy-egy egyén kezdené meg a házinyulak okszerű tenyésztését, egyet nemcsak magának biztosítana tekintélyes és állandó jövedelmet, hanem hazafias és elismeréseméltó úttörő munkát is végezne.

Izletes és tápláló hús állandó élvezete nélkül lehetetlen egészséges és erős nemzedéket nevelni; mivel pedig mostanában s talán még sok ideig a jövőben is csak igen nehezen s csak tekintélyes kiadással fog lehetni húshoz jutni, mindenki legyen azon, hogy a házi fogyasztásra okvetlenül szükséges húsmennyiséget maga állítsa elő s ha módjában van, még többet is, mert a felesleget mindenkor eladhatja, a baromfinál is magasabb áron.

1. *Milyen fajta házinyulak tenyészünk?* A nagytestű hűsnyulat, mert ez a fajta a legszaporább, legjobban értékesíti a felvett takarmányt, tehát aránylag a leg-

gyorsabban nő, igen hústartó, szőrméje dús és mindenemű prérré alkalmas. Ez a nagytestű házinyúl, a belga óriás fajta házinyulából lett hazánkban kitenyészve és színreztve nézve van tiszta fehér, koromfekete, kék róka-hoz hasonló színű és a mezei vadnyúlhoz teljesen hasonló színű. Lehet tehát a színben válogatni. Mindenütt jól hozsol, termékeny s rossz szokásoktól teljesen mentes: tenyésztését azért ajánlom, mert benne minden kíváncsi: a tenyésztő felkál, tehát minék kísérletezzünk más nagytestű fajtákkal.

A kisebb testű házinyulak közül csakis az ezüst szőrmé házinyulat ajánlom, a mely szapora, szintén igen jó hústartó és szép szőrméjű állat. Húsa épen olyan jó, mint a húsnylé, természetesen sokkal kevesebb, mert a kifejldött ezüstszőrmé nyúl legjobb esetben csak félkora súlyú, mint az ugyanolyan korú húsnyl.

Másfajta, fajtalan vagy kores, az úgynevezett istállónyúl tenyésztését, különösen pedig istállókban való tartását nem ajánlom, mert ez a vele való foglalkozást sem fizeti vissza s az istállókban tartott nyulak húsa, a trágyás földalatti odúkban való tartózkodás következtében bűzös és így élvezhetetlen, míg a kultur házinyúlé tápláló és igen kellemes ízű.

2. *A nagy fajta húsnylak négyféle színben való tenyésztése.* A nagytestű úgynevezett óriás belga fajta házinyulnak eredeti színeztve a mezei vadnyúlhoz hasonló. Azonban ennél a fajtánál is elő szokott fordulni a visszaütés és ösökre, azaz születnek néha tiszta fehér, koromfekete és kék színűtű fiak is, a melyeket felnevelve s egymással az egyszínűket párosítva, sikertül ezeket a színeket állandósítani s így létesíthetők tiszta fehér, tiszta fekete és tiszta kék szőrméjű törzsek.

A tiszta jelző alatt azt kell érteni, hogy az ilyen házinyulnak az orra hegyétől a farka végéig egyszínűnek kell lenni, mert ha csak valahol is más színűtű vagy színárnyalatú, akkor már törzstenyésztésre nem alkalmas. Előfordulnak ugyan esetek, hogy a tiszta fehér törzsből szürke ivadékok is lát napvilágot, de ez nem olyan nagy baj, mert hiszen húsról is kell a szaporulatnak egy bizonyos részét szálni.

Az olyan állat, mely egyszínűtű s egyenlő minőségű szőrt egész testén, szintistá állatnak nevezetük s igen értékes, a rendes házinyúl árának többszörösét is megéri s az ilyet továbbtenyésztésre okvetlenül meg kell tartani.

A húsnylakban fentebb jelzett színekben való tenyésztése azért ajánlatos, mert az ilyen gereznákát festeni nem kell; a fehér igen alkalmas gyermekek s fiatalabb hölgyek, a kék az idősebb nők s a fekete a férfiak ruházata. A mezei vadszínű nyúl gereznákát is lehet festetlenül használni belső belésre, de csak a hátí részt, míg a szürke vagy fehér hasi rész festetlen állapotban csakis ujbbeléseknek való.

Ezek a szempontok már évek előtt arra készítettek engem, hogy a nagytestű húsnylakat az említett négy színreztben tenyészszem és jelenleg a legjobb és legszebb ilyen színű tenyészanyaggal rendelkezem.

A mezei (vad)nyúl színű szőrmék festése darabonként

4-5 koronába kerül és miként a legilletékesebb egyik hazai szűcsünktől értesültem, a festést most hazánkban nem is lehet végezteni, mert ezidő szerint nincs senki, a ki ezzel az ipárral foglalkoznék.

Okosan cselekszik tehát mindenki, a ki nagytestű húsnylakat tenyész s már megrendelés előtt elhatározza azt, milyen színű házinyulat fog tenyészteni. Az ilyen egyszínű gereznák szűsileg kidolgozva gyönyörű prémet adnak, a mely oly tartós, hogy kellő gondozás mellett 50 évig is használható.

Lehet egyszerre egy tenyészetben többféle, esetleg mind a négyféle színűtű házinyulat is tenyészteni, azonban természetesen ugyanannyi párnak kell lenni egy színben, mert csak ez esetben kapunk szintistá ivadékokat. Keresztezésben az ivadékok már vegyesszínűek szoktak lenni.

3. *Hány házinyullal lehet legcélszerűbben a tenyésztést kezdeni?* Legjobb egy párral, egy anyával és egy bakkal, a melyek egy fajtából valók és egyszínűek legyenek.

Egypár nyullal a tenyésztést azért is a legjobb és legcélszerűsabb megkezdeni, mert az ivadékok mind egyenlők lesznek s ezekből aztán a továbbtenyésztésre legmegfelelőbb példányok kiválaszthatók és így egy nagyobb tenyészet alapja is olesón és szakszerűen megvethető. Az egy apától és egy anyától származó nőstény nyulakra az első évben az apa használható, a második évben egy bak az első ellésű testvérekből, de a harmadik évben már egy, illetve a szükséghez mért több újvérű bak szerzendő be, ugyanazon fajtából, hasonló színben. Egy erős és kifejlett, legalább egy éves bak 20-25, sőt 30 anyanyúlhoz elegendő.

4. *Milyen tenyésztési eredményt értem én el egy pár házinyullal?* Közel 25 éve foglalkozom házinyul tenyészéssel és akkor sem hagytam fel ezen értékes állatok tenyésztesével, midőn városban laktam, s nemcsak azért tenyésztettem azokat, mert húskat elsőrangú, tápláló és finom eledelnek tartom és szőrméjüket családomban mindig felhasználtam, de azért is, mert nem találtam gyermekeimnek jobb szórakozást a házinyulakkal való foglalkozásnál. Volt idő, midőn éveken át tenyészállatokat tenyésztettem, volt a midőn csak a húsalatok előállításra volt a cél és mivel mindig csak elsőrangú, nemes és nemesített tenyészállatok voltak, e két célt gyakran egyesítettem is. Így álltam 1914-ik évben. Tenyésznyulaim száma 8 volt, két baknyúl és a megfelelő számú ivadék. A bekövetkezett mozgósítás és egyéb mozgalmak városunkban a húsfélék iránt a keresletet igen felélénkítették, annyira, hogy nem egyszer házinyulaimból is vásároltak katonák, a mit szívesen vettem, mert a közeledő háború mindenkién azt a benső hangot pengette, a mit csak lehet eladni, hogy a felesleges dolgoktól mentek lehessünk.

Sajnos, tényleg bekövetkezett az elközlőködési idő kényszer; házinyulaimat nem vittem el, azokat a házamba beszállásolt katonáink gondozására bízam.

Ezek aztán felhasználták a gazdátlan jószágot, s midőn visszatértem, már csak egy belga anyát és egy bakot találtam. Örültem annak is, mert házinyulaim igen edzetek, egészségesek és igen szaporak voltak. A megmaradt

két nyúl egyéves volt. Összepároztattam őket s az első ellés 1915. évi február 28-ikán következett be, hat fiókkal, melyeket az anya mind felnevelt és három hím és három nőstény lett belőlük.

A második ellés április 30-án, 7 fiókkal, a harmadik ellés június 30-án 8 fiókkal, a negyedik ellés augusztus 30-án 6 fiókkal, az ötödik ellés október 30-án 7 fiókkal történt, melyeket a kiváló gondos és jó anya egytől-egyet felnevelt.

A február hóban ellett három fiatal nőstény augusztus 30-án és október 30-án szintén ellett s ebből a két ellesből 30 darab fiat neveltek. Az október végéig kapott szaporulat tehát 64 fiat eredményezett, melyek közül 30 darabot, leginkább hímeket és nem teljesen megfelelő színzetű, lassabban fejlődő nőstényeket levágtam és elfogyasztottuk. 10 darabot eladtam és 24 darabból 10 darabot anyának tartottam meg az 1916-ik évi tenyésztés céljaira.

Megjegyzem, hogy ez kényszeritenyésztés volt, mivel én nyulaimat évente csak négyszer szoktam fiatartni, a beállott háború alatt azonban oly nagy lett a húshiány, hogy kötelességemnek tartottam nagyszámú családom részére annyi húst előállítani, a mennyit csak lehetett.

(Folyt. köv.)

Különfélék.

Halálozás. Apsai Dán Elek m. kir. főerdőmérnök, a huszti m. kir. járási erdőgondnokság vezetője, munkás életének 53. évében, szolgálatának teljesítése közben április hó 17-én hirtelen elhunyt.

Hírek a hadbavonult kincstári erdőtisztekről. Kitüntetést kaptak: Balás Desső m. kir. segéderdőmérnök, m. kir. tart. honvéd tüzérhadnagy az ezüst katonai érdemérmét másodikban a kardokkal; Nagy Zoltán m. kir. erdőmérnökgyakornok, m. kir. tart. honvéd tüzérhadnagy a signum laudist a kardokkal; Kachelmann Ottó m. kir. erdőmérnökgyakornok, es. és kir. tart. főhadnagy a III. oszt. katonai érdemkeresztet; Kőrösi János kir. segéderdőmérnök, es. és kir. tart. hadnagy a signum laudist másodikban.

Florek János m. kir. erdőszámtanácsos, az apatini m. kir. erdőhivatal mellé rendelt számvevőség főnöke, munkás életének 53. évében, május hó 3-án meghalt.

Siketnémák részére alapítványi helyek üresednek meg a körmozgásbányai intézetnél. Pályázhatnak államerészeti alkalmazottak, kincstári erdőmunkások vagy a földművelésügyi minisztériumhoz tartozó egyéb állami alkalmazottak 7—10 éves gyermekei. A folyamodvány a m. kir. földművelésügyi miniszter úrhoz czímezve, a siketnémák körmozgásbányai intézete igazgatóságához küldendő s mellékelni kell hozzá: a) a gyermek anyakönyvi kivonatát; b) himlőoltási, c) orvosi véleményyt; d) családi és birtok-kimutatást; e) a kincstári alkalmazás igazolását. A c), d) mellékletek kiállításához — kérésre — az intézet igazgatósága küld őrlapokat.

Elfogott szőkevény hadifoglyok. Pohly Géza m. kir. erdőőr április 20-án d. u. 6 óra körül az aranyidai m. kir. erdőgondnokságban havazás közben három gyanús emberi nyomra akadt, a melyet követve, mintegy 10 percz mulva három szőkevény szerb foglyot pillantott meg. Mikor a szőkevényeket megállásra szólította fel, azok futásnak eredtek s csak egy órai hajszta után sikerült őket a szomszédos jászói prépostsági erdőben elfognia s Aranyidára a község házára bekísérnie. Másnap a szőkevényeket a jászói csendőrséghez kísérté, de ott nem akarták megmondani, hogy honnan szöktek meg.

Olaszország veszteségei műkincesei révén. Hogy hűtlen szövetségeseink, Olaszország, a háború alatt műkincesei révén is mennyit veszített, arról fogalmat alkothatunk, ha nézzük, hogy Olaszország legnagyobb városai közül Róma, Velece és Flórenz, gyűjteményeik belépti-díjaiból a háború előtti évben milyen összegeket vettek be. Rómában a Forum Romanum, a múzeum és a Borghese képtár belépődíjai több mint 86,000, a Palatinus képtár 37,000, az Angyalvár több mint 25,000, a nemzeti múzeum több mint 24,000, a Caracalla hófürők 26,590 lírát* tettek ki. — Flórenzben a világhírű Uffizi képtár 83,123, a Pitti képtár közel 60,000, a Medici kápolna csaknem 40,000, a S.-Marco múzeum 25,200, a Nemzeti Múzeum 30,950 líra belépődíjat jövedelmezett. — A velenzei Doge palota beléptidíjából 163,000, az állami képtár pedig 48,266 lírát vett be. — Ezenkívül Nápoly közelében levő s a Vesuv tűzhányó által elöntött, de kiásott Pompeji város belépti díjai 208,908 lírát tettek ki. — A milánói Brera képtár 22,023 lírát, Leonardo da Vinci: «Az utolsó vacsora» című képe 50,000 lírát, a nápolyi Nemzeti Múzeum 70,000 lírát jövedelmezett belépődíjából. — Igen nagy összegekre rugnak még a magánosok és kisebb városok gyűjteményeinek és egyéb látványosságainak megtekintéséért fizetett belépti-díjak is. Szép jövedelmek ezek azok után a tőkek után, a mik ma semmi hasznót se hajtanak, de elenyésző csekélységek azon összegek mellett, melyeket a külföldiek, elsősorban pedig a németek és nagyrészt a magyarok is, olaszországi útakon még ezenfelül elköltöttek.

Festett padlók kezelése. Festett, vagy olajozott padlókat úgy lehet hosszabb ideig jó állapotban tartani és a padlónak szép fényt adni, hogy a padlót befestés, illetőleg beolajozás és megszáradás után a következő oldattal esetlegével bekenjük: 125 gr sellakot feloldunk $\frac{1}{2}$ liter spirítuszban; a keveréket többször és mindaddig kell felrázogatni, a míg a sellak teljesen feloldódik. Ezzel az oldattal a padlót bekenve szép és fényes lesz.

Mibe kerül egy hadihajó? A «Technik für Alle» című német technikai lapban írja Kraft V. mérnök, hogy egy 25,000 tonnás sorhajónak az összes építési és berendezési költsége kerekén 60—70 millió koronára rüg. A csata-cirkálók ára, daczára annak, hogy páncélzatuk és fegy-

* Egy líra a mi pénzünk szerint 95 fillérnek felel meg; kerekén tehát 1 koronának lehet venni.

verzetük súlya kisebb mint a sorhajóé, nem sokban különbözik a sorhajók árától, mert viszont a csatahajóknál a sokkal erősebb gépek kerülnek többre. Egy kis, mintegy 5000 tonnás czirkáló 12—15 millió koronába, egy 600 tonnás torpedóhajó 2,400,000 koronába, egy 1000 tonnás pedig mintegy 4 millió koronába kerül. A tengeralattjárók ára elsősorban azok anyagának minőségétől függ; ezeknél sokba kerül az önműködő elektromos készülék is; egy 900 tonnás tengeralattjáró építési költsége 3·5—4 millió korona.

Hivatalos közlemények.

2088
1917. I. B./I. szám.

Szabályrendelet valamennyi kincstári erdőigazgató-ságnak, főerdőhivatalnak és erdőhivatalnak.

(A bárcza elvesztése esetén való eljárás szabályozása tárgyában).

Felhívom az igazgatási hivatalt, hogy mindannyiszor, ha a felek anyagszolgáltatásra jogosító bárcza elvesztését jelentik be, a következők értelmében járjon el.

1. Ha a bejelentés az érvényességi időtartamon belül történik, a kiszolgáltatást azonnal be kell tiltani. Ha a bárczával az érvényességi időtartamon belül más jelentkezik, az anyagszolgáltatást meg kell tagadni. Ha ily esetben a bárcza tulajdonjogának kérdését nem sikerül mindkét fél hozzájárulásával tisztázni, a feleket evvel a kéréssel bírói útra kell utasítani.

2. Ha a fél az elvesztést az érvényességi időtartamon túl jelenti be, az erdőgondnokság kötelessége megállapítani, nem vette-e más egyén az anyagot a bárcza ellenében igénybe.

Ha az anyagot tényleg senki sem kapta meg, vagy ha az 1. pont értelmében bejelentett bárczával az érvényességi időtartam alatt senki sem jelentkezik, a hivatal a befizetett összeget visszaaltalja vagy pótbárcza kiállítása iránt intézkedik. Ha az eladási ár időközben emelkedett, az árkülönbötet a fél a pótbárcza ellenében befizetni köteles.

3. Az elvesztett bárczákról az erdőgondnokság jegyzéket köteles vezetni. Ebbe a jegyzékbe kell feljegyezni azt is, hogy a hivatal a pénz visszafizetését vagy pótbárcza kiállítását rendelte-e el.

Ezen felül az elvesztett bárcza helyére üres lapot kell ragasztani s erre rájegyezni azt is, mi módon intézkedett a hivatal.

Budapest, 1917. évi március hó 15-én.

A miniszter rendeletéből;

Káán min. tanácsos.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőséget értesíteni sziveskedjenek.)

A magyar kir. földművelésügyi miniszter Rüter Károly magyar kir. főerdőtanácsost sok éven át teljesített hű és hasznos szolgálatainak teljes elismerése mellett, saját kérelmére végleges nyugalomba helyezte.

A magyar kir. földművelésügyi miniszter Horváti Ferencz m. kir. erdőtanácsost ideiglenesen nyugalomba helyezte.

A m. kir. földművelésügyi miniszter a brassói kir. erdőfelügyelőség székhelyéről újból Brassót jelölte ki, s egyidejűleg az említett erdőfelügyelőség vezetésével járó teendők ellátásával ideiglenesen Nagy György m. kir. főerdőtanácsost, a sepsiszentgyörgyi m. kir. állami erdőhivatal főnökét bízta meg, Hepke Arthur m. kir. főerdőmérnököt pedig áthelyezte Aradról Brassóba az erdőfelügyelőséghez.

A m. kir. földművelésügyi miniszter Blatny Tibor kir. alerdőfelügyelőt főerdőmérnöki minőségben átsorozta a magyarországi kincstári erdők kezelésének szolgálati ágazatához s ideiglenesen megbízta a selmeczbányai m. kir. erdőgondnokság teendőinek ellátásával.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Orms Zsigmond m. kir. főerdőmérnököt Herkulesfürdőről Aradra (erdőgondnoknak), Hollós Gyula m. kir. főerdőmérnököt pedig Aradról Maramaroszigetre (az erdőigazgatóság központi szolgálatához).

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Toperczer Árpád m. kir. erdőmérnököt Feketevágról a lippai m. kir. főerdőhivatal kerületébe Máriaadnára (erdőgondnoknak).

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Röhrich Ernő m. kir. erdőmérnököt Körösmezőről Körömczobányára (erdőgondnoknak).

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Rochlitz Béla m. kir. segédmérnököt Bustyaházáról Besztercebányára, Petrikovich Gyula m. kir. erdőmérnökgyakornokot pedig Besztercebányáról Bustyaházára.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Neumann István m. kir. erdőmérnökgyakornokot Lippáról Kolozsvárra.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1917. évi április hónapban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába:

Vallás és közokt. min. 64.—, Tatrai erdőgond. 20.—, Ziegelhoffer Arnold hd. 3·95, Szerda E. —20 fill., Bustyaházai erdőhiv. hd. 19·70, Gígler Ferencz hd. 6·55.

1 koronát fizettek: Saári Mihály, Ziegelhoffer Arnold, Kelemen István.

2 koronát fizettek: Gábris István, Eberling Gyula, Máté János.

4 koronát fizettek: Gönczö András, Hetényi Ferencz, Jánache József, Styrina Pál, Szabó István, Lázár József, Kocsis Ferencz, Kabzán Tamás, dr. Huszár Lajos, Nagy Géza, Szabó Géza, Králik János, Németh József.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a cím-
szalagon átjavított lakozim miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen
átjavításokat nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eszközei a
bejelentett címváltozás alapján, a nagyobbarányú címnyom-
tatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy
főlegesen reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

S. J. Azért, hogy fia a sorozáson katonai szolgálatra alkalmatlan-
nak találtatott, az erdőőri szakiskolába felvételre, feltéve, hogy erdő-
őri szolgálatra alkalmasnak bizonyul. Lapunkban meg fogja találni
a nyár folyamán a szakiskolába való felvételre vonatkozó pályázati
hirdetményt s abból meg fogja tudni, hogy a kérvényt mikor és hova
kell benyújtani és hogy milyen okmányokkal kell a kérvényt felsze-
relni.

P. Á. Ez úton is azt tanácsoljuk, hogy nyujtsen be kárterítés iránti
kérvényt a máv. igazgatóságához s hivatkozzék kérvényében az álló-
másokra, aki tanuja volt annak, hogy ön kárt szenvedett.

Ny. K. A m. kir. pénzügyminisztérium 1909. évi 50,920. számú
utastási szabály szerint a mozgósítás esetén behívott családtagjai közül az
1882. évi XI. t.-c. alapján a következők bírnak igényével segélyre:

- a) a behívottnak törvényes neje, gyermekei és unokái;
- b) a paja, anyja, nagypaja, nagynyanya;
- c) a pósa, anyós;
- d) testvérei.

A felsorolt családtagok azonban csak akkor és csak annyiban
tarthatnak igényt segélyre, ha és amennyiben ellátásuk egészen,
vagy részben a behívottnak keresményéből, vagy szolgálati béréből
fedeztetett.

Ha tehát szüleiket a háború előtt önként tartották el, úgy szüleiket
az állami segély megilleti. Ha így áll a dolog és a községi jegyző nem
venné fel szüleiket a építésszefirásba, úgy forduljanak panaszukkal
a vármegye alispánjához.

M. Gy. Álláskeresőre vonatkozó hirdetését díjmentesen közöljük.
Előfizetése 1917. évi június végével jár le.

G. F. Azok a népfelkelésre kötelezettek, a kik rendes állítási
korukat (21—24. év) még nem érték el s a népfelkelti szolgálat
alól bármilyen címen fel vannak mentve, akkor amikor állítási
köteles korukat elérik, tartoznak tényleges katonai szolgálatuknak
előtte tenni.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KÍNÁLAT

**32 éves, nős, szakvizsgázott erdőőr, kinek az erdő
kihasználása és felújítása körül bő gyakorlati ismeretei
vannak s a ki kisebb erdőbirtok önálló kezelését is
elvégezte, állást keres. Címe: Szabó József Ág. u. p.
Mágocs, Baranya megye.** (6.)

**Erdészi, vagy fővadász állást keres, 48 éves, róm.
kath., erőteljes, szakvizsgázott fővadász, ki a kis- és
nagyvad tenyésztésében több évi gyakorlattal bír. Beszél
magyarul, nemétül és tótul. Címe a szerkesztőségnek
megtudható.** (7.)

**Nagyobb erdőbirtokon erdőőri állást keresek.
Jelenleg segéderdőőri minőségben vagyok alkalmazva s
az erdészeti és gazdasági munkálatokban, valamint fel-
mérések önálló végzésében teljesen jártas vagyok, mikről
jó bizonyítványokat tudok felmutatni. Czimem: Koós
István Arló (Borsod megye).** (8.)

**Vadászi vagy erdőőri állást keres esetleg azon-
nali belépésre is róm. kat., nős, családós, szakvizsgázott
erdőőr; jó bizonyítványai vannak s hosszabb gyakorla-
tan a vadászat és az erdészet terén; a mezőgazdasági
munkák vezetésében is jártas. Címe a szerkesztőségnek
megtudható.** (9.)

HIRDETESEK

**Mézet, viaszt, kőrisbogarát, anyarozsot
állandóan vásárol, mintázott ajánlatot kér Fischer Izidor
Zalaegerszeg. Cím megőrzendő.** (1.VL3.)

1410/1917. számhoz.

**Termelt fenyőhaszonfa eladás. A lipótvári
m. kir. főerdőhivatal az oszadai erdőgondnokságban,
valamint a lipótvári faraktárban a kincstár által
kitermelt és rakodókon készletezett 9247 19 tm³ 26 cm.
és azon felüli közepátmérővel bíró lucz- és jegenyefenyő
épület- és műszerfa, valamint 785 ürm³ fenyőműhasznábát
tizenegy különböző csoportban Lipótvárról 1917. évi
május hó 24-én zárt írásbeli ajánlatok útján megtar-
tandó nyilvános versenytárgyaláson el fogja adni.**

A zárt írásbeli ajánlatok legkésőbb 1917. évi május
hó 23-án délután 6 óráig nyújtandók be a lipótvári
m. kir. főerdőhivatalnál, a hol azok május hó 24-én
dél előtt 10 órakor nyilvánosan fel fognak bontatni.

A részletek csoportosítását, valamint a kiküldési
árakat feltüntetve egybeállítást, az árverési feltételek, vala-
mint az ajánlati űrlapok és borítékok a lipótvári
főerdőhivatalnál beszerezhetők.

Lipótvár, 1917. évi április hóban.

(3.)

M. kir. Főerdőhivatal.

Törvényszerinti minősítésű, feltétlenül

románul tudó erdőőr kerestetik azonnali belépésre,
mészeszethozott érték előnyben. Javadalmazás: 1200 korona
évi fizetés, 300 korona háború alatti segély, természet-
beni lakás, mellékhelyiségekkel s istállóval, konyhakert
és egy k. hold szántóföld használatra.

Ajánlatok Dr. Dimitrijevic Vladimir apát és zárda-
főnök Meszesfalun, Temes m. címre küldendők. (5.)

**Urak! Csinós, középtermetű, 19 éves, IV (négy)
polgárit végzett, szorgalmas, háziasszony nevelt kereszt-
lányomat ismeretség hiányában ezúton férjhez adnám
csinós főerdőőr v. erdőőrhez. Azok, kiknek a hozomány
nem mérvadó, mint inkább csinos, fiatal nőt óhajtanak
nőül venni, leveleket fényképpel mellékelve az alábbi
címmre kérek (fénykép vissza) Andri János Tapolcaza,
Zala megye.** (4.)

**Egy darab vérebet 10 hónapos, elcserezné egy
fajtisza dachliért, a vérebet jól nyomoz. Ajánlatok Németh
István erdőőr Nagyudvar, u. p. Zirc.** (6.)

Előfizetési ár:

Égész évre ——— 4 K.
Fél évre ——— 2 K.
Negyed évre ——— 1 K.
Egyes szám ——— 20 l.

Szerkesztő:

BALOGH ERNŐ
m. kir. főerdőtanácsos.

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői,
erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Az előfizetési ár „Az Erdő” kiadói hivatala, címzve Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő, ide intézendő a lap szét-küldésére vonatkozó reklamáziók is.

A lap szerelmi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) „Az Erdő” szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adatnak.

„Az Erdő” munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után nétaán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

Hirdetések

egy hasábos garmondzeds milliméter soronkint 10 fillérrel, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj szedés másfélzeres egységgárral számítottik. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőknak az Álláskezeslet és kínálat rovata rövid közlések díjlanul áll rendelkezésére.

TARTALOM.

A Gyantatermelésről. (Roth Gyula.)

Az állami tisztviselők nagygyűlése és ruházatbeszerzési negyelye.

Gazdasági tanácsadó: A rendezési házinyúltenyésztésre vonatkozó tudnivalók. (Hreblay Emil.)

Kulónfélek: Halálózás. — Nyugdíjbiztosítás. — A Nikkel 20 filléres. — Szórésbeszerzés. — Gyűjtünk gyógyónövényeket!

Hivatalos közlemények: Hirdetmény az állami erdei facsemeték adománnyozása tárgyában.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Szerkesztői üzenetek.

A gyantatermelésről.

Írta: Roth Gyula m. kir. erdőtanácsos.

A fenyőfélekről köztudomású, hogy azok gyantát tartalmaznak, egy sajátosság, nyulós-ragadós folyadékot, a mely a fának megsebzése után a seb felületét védőburokkal vonja be. Ez a gyanta, helyesebben mondva balszam, a nagyon híg és könnyen illanó terpeninolajból és a tulajdonképeni gyantából áll. A friss balszamban meglehetősen sok a terpeninolaj; így pl. az erdeifenyő balszama friss állapotban több mint egy harmadrész — 35—38 % — terpeninolajat tartalmaz, azonban — ha nyitott edényben tartjuk — pár nappal később már csak 10—15 %-ot találunk benne. A fára rászáradt gyantában pedig csak 3—6 % terpeninolaj van már.

Az ép fában a balszamt többnyire a fa szöveteiben találjuk, némely fajnál, pl. a jegenyeféléknél, a kéregben. Előbbi esetben a balszam hosszant futó, vékony csövekben van felhalmozva a gyantajáratokban, a melyek harántjáratok által egy összefüggő hálózatba vannak összekapcsolva; utóbbi esetben többé-kevésbé gömbölyded üregekben, a gyantatomlókban találjuk a balszamt.

Ha a fát felsebezzük, akkor megnyitjuk a gyantajáratokat vagy tömlöket, az azokban levő folyékony balszam kiömlik. Azonban ez, az ép fából kifolyó balszam nem ad nagyobb mennyiséget és ennek a nyerése nem is volna gazdaságos, még akkor sem, ha ki lehetne az összes balszamt vonni egyszerre, a mi a fákban van.

A sebzés után a fa a sebhely körül hegedési szövetekeket fejleszt, a melyek rendeltetése, hogy a keletkezett sebet

elzárják és a fát gyógyítsák. Ezekben a hegedési szövetekben szokatlanul sok gyantajarat van, ezek tehát gyantában nagyon dagadnak; a hegedési szövetekben meg a jegenyeféléknél is találunk gyantajáratokat. Ha ezeket a hegedési szöveteket sebzéssel megnyitjuk, bővebb gyantafolyást kapunk, mint a melyt az eredeti, ép szövet adott volt. Ez a gyantafolyás, a melyet másodlagos gyantafolyásnak nevezünk, képezi a gyantanyerés alapját. Folyton megújított sebzéssel a folyvást évek hosszú során át fenntarthatjuk; a mindig megújított sebek ingere a fát folyton új meg új gyantatomlók képzésére kényszeríti, a melyek a sebet át a fából kilépnek és alkalmas eljárással gyűjthetők.

Az egyes fenyőfélek azonban nem alkalmasak egyforma mértékben a gyantázásra. A legjobb folyást adják a meleg klíma alatt élő Pinus-félék, a melyek közül azonban hazánkban csak két faj fordul elő a *parti fenyő*, Pinus maritima Poir. vagy Pinus Pinaster Sol. és az *aleppói fenyő*, Pinus halepensis Mill., ezek is csak nagyon szorványosan az Adria közelében. Gyakorlati szempontból ezek a gyantacsapolásra nem használhatók éppen előfordulásuk ritkassága miatt.

Nagyon jó sikerrel csapolható a *feketefenyő*, a mely ugyan hazánkban őserdeitelen csak kevés helyen fordul elő, de a melyet már évtizedek óta mindenfelé nagy mennyiségben ültetnek. A rendelkezésemre álló adatok szerint már 1881-ben több mint 4000 hektár mesterségesen telepített feketefenyőerdő volt hazánkban, részben elegenden, részben elegyes, utóbbi többnyire erdei fenyővel keverve.

Elég jó sikerrel, bár nem oly kiváló eredménnyel, mint a feketefenyő, csapolható az *erdei fenyő* is, a melyből hazánkban elég nagy mennyiségekkel rendelkezünk, mert dr. Bedő Albert régebbi adatai szerint körülbelül 180,000 hektár erdei és feketefenyőestünk van.

Hogy mennyi gyantát ad egy-egy fa évenként, arra még pontos adataink nincsenek. Osztrákországban, a hol a feketefenyőt már régóta gyantázzák, átlag évenként és törzsenként 3 kg-ot kaptak. A régi osztrák eljárás azonban meglehetősen kezdetleges volt, ezért remélhetjük, hogy megfelelőbb eljárással ennél többet is hozhatunk ki. Hektáronként átlagosan 300 csapolásra alkalmas törzset vehetünk számításaink alapjául.

Az erdei fenyőre egyáltalán nincs még megbízható adatunk; eddigi tapasztalataim szerint 1-5 kg-ra becsülöm az abból évenként és törzsenként kihozható nyersbalzsamot.

Tényleges kísérletet hazánkban ez irányban csak nagyon keveset végeztek; egynehány helyen próbálkoztak a fűréssal, de ez az eljárás nagyon kényes és még nincs is eléggé kiismerve ahhoz, hogy azt a gyakorlati erdőgazdaságnak ajánlani lehetne. Talán sikerül a folyamatban levő kísérletek során megtalálni a fűrésnek azt a módját, a mely kielégíti a hozzáfűzött reménysekeket; ha ez sikerülne, akkor ezt az eljárást kellene első helyre tennünk, mert ez adja a legtisztább és terpentínben leggazdagabb balzsamot.

A hazai fafajaink közül még csapolható a *lúczyfenyő* is, de ez egészen más eljárást követel, mint az előbbiek. Régebben a lúczyfenyőt Németországban és a Svájcban nagy mértékben gyantázták, de az utóbbi időben teljesen felhagytak volt evvel. A gyantázásnak akkor gyakorolt módja egyrészt nagyon kíméletlen volt és a fát túlságosan vette igénybe, másrészt azonban külföldről oly olesón szállították a *Pinus*-félék gyantáját és terpentinjét, hogy avval a minőségileg silányabb lúczyfenyőgyanta nem is tudott versenyezni.

Csekély mennyiségű, de kiváló minőségű balzsamot ad a *jegenyefenyő*; e mellett ez a faj a gyantázást nemsimán meg. A munka maga könnyű, gyermekek is elvégezhetik; ezért a jegenyefenyő megcsapolását érdemes volna hazánkban meghonosítani.

Epen így érdemes a *veresfenyő* gyantázása is, mert ez elég nagy mennyiségűt ad, e mellett ennek a balzsama is kiváló minőségű.

A *havasi fenyő* és a *törpefenyő* balzsama a világkereskedelemben mint kárpáti és magyar balzsam szerepelt. Újabbban azonban egészen felhagytak annak termelésével, legalább nem lehet adatot kapni arról, hol termelik. Különösen az utóbbit feltétlenül érdemes volna ismét felkarolni, mert kárt nem csinálunk vele a fán és törpefenyvesünk elég sok van hazánkban, úgy hogy tekintélyes mennyiséget tudnánk piacra vetni, ismét forgalomba hozva a magyar balzsamot.

A különféle fajok csapolása eltérő kivitelt követel; a csapolásnál számot kell vetni a faj életani sajátosságai-
val és azokhoz kell szabnunk az eljárás módját.

Az egyes országokban a csapolásoknak nagyon sokféle módja fejlődött ki. Ezek kimerítő felsorolása messze vezetne, azért csak azokra szorítkozom, a melyeket magam is kipróbálhattam és a melyeket legmegfelelőbbnek ismertem meg.*

A *Pinus*-félék csapolása.

A *Pinus*-féléknél a balzsamnyeresnek az alapja mindig a fának folyton megújított sebése, a mely új és új hege-

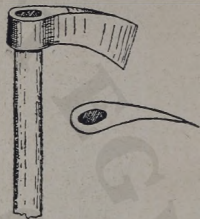
dési szövetek előidézésével a gyantajaratok bőséges fejlődését állandóan fenntartja.

Osztárkországban a sebzésre egy kis, kalapdösszerű baltát, a Dechselt használják, Franciaországban pedig egy sajátágosan görbült, könnyű fejszét, a melynek l'abehot a neve (l. 1. és 2. kép). Amerikában hornyolót és a fát kíméletesen sebzí, hanem a legtöbb gyantát is eredményezi.

Így pl. az erdei fenyőnél a fejszével való hajkolás — nagyon keskeny hajkkal, a melyet *Mathey* francia tanár ajánlására alkalmaztam — csak 0-06 kg-ot kaptam, alkalmaznak, a mely hasonlít az áterdölések jelölésénél

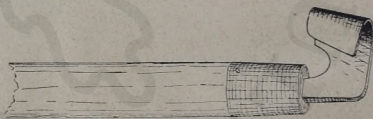
1. kép. Az osztrák Dechsel. Term. nagyság $\frac{1}{4}$ része. (Az Erdészeti Kísérletek 1917. évi 1—2. füzetéből.)

2. kép. A francia l'abehot.

nálunk is használt kaparókéshez, de annál nagyobb. (L. 3. kép.)

Ez utóbbi szerszámat tartom a legjobbnak; tapasztalataim szerint ez nemesak könnyű és gyors munkát ad

3. kép. Az amerikai Hornyoló. Term. nagyság $\frac{1}{4}$ része. (Az Erdészeti Kísérletek 1917. évi 1—2. füzetéből.)

ellenben a hornyolóval 25—30 cm széles hornyolt hajkkal — ugyanazon idő alatt 0-44 kg-ot.

A feketefenyőnél Szerbiában a fejszés hajk $3\frac{1}{2}$ hónap alatt átlagosan 0-33 kg-ot adott, a hornyolás ellenben 2 hónap alatt átlag 1-5 kg-ot. Egy másik kísérletsorozatnál ugyanezek Szerbiában, de nagyon előrehaladt, tehát kedvezőtlén időben — egy hónap alatt a fejszés hajk 0-08 kg-ot adott átlagosan, a hornyolás pedig ugyanazon idő alatt 0-24 kg-ot.

A hornyolás tehát lényegesen többet adott, e mellett az első sorozatnál a fejszés hajkot kedvezőbb időben kezdték és a seb maga sokkal nagyobb volt, a másik sorozatnál a seb nagysága körülbelül egyforma volt és a kísérlet ugyanabban az időben folyt. Ez utóbbi sorozatnál a fejszés hajknál két hajkot alkalmaztunk törzsenként, egyen-

* Részletesebben ismertettem az eljárásokat az Erdészeti Lapok 1910. évi áprilisi füzetében és az Erdészeti Kísérletek 1917. évi 1—2. számában.

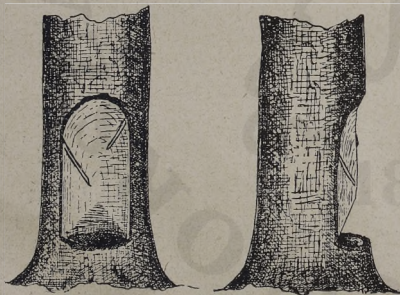
ként 14–15 cm szélességgel, a hornyolásnál pedig egyet-egyet, 25–30 cm szélességgel.

A munka maga következőképpen folyik:

Tavaszzal közvetlen a nedvkeringés megindulása előtt a törzsnek egyik oldalán a fatövétől kezdve felfelé 35–40 cm széles és körülbelül 1-0 m magas sávon letisztítjuk a repedezett veres-barna kérget, ügyelve arra, hogy az ez alatt levő élő kérget meg ne sértsük. Ez az élő kéreg világos színű, sárgásfehér, az elhalt pedig vere-sesbarna; a sebzés tehát a színéről könnyen felismerhető.

4. kép. Hornyolással csapolt erdei fenyő kötény-nyel.
(Az Erdészeti Kísérletek 1917. évi 1–2. füzetéből.)

5. kép. Az osztrák gyantacsapolás.

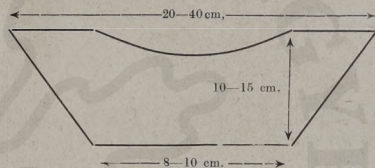
A tisztítást rendszeren a fa déli oldalán kezdjük, mert a tapasztalat azt mutatja, hogy nyílt sebeknél a déli oldal bővebb gyantafolyást ad. Görcsű fáknál azonban — tekintet nélkül az égtájakra — a hajlás hátán kell kezdenünk a munkát, mert az aljáról a gyanta lecsapegne a földre.

Az így letisztított rész alján, lehetőleg közel a föld színéhez egy pléhlapot rakunk be, az ú. n. kötényt. (L. a 4. képet.) Ezt trapézalakúra készítjük. Hosszabb éle körülbelül 20–40 cm, rövidebb éle 10–20 cm, magassága 8–15 cm. (L. a 6. képet.) A hosszabb élet a fa kerü-

letének megfelelően kivágjuk. Vastagabb fára nagyobb, vékonyabbra kisebb kötényt szerelünk. A körivalakú kivágást a különféle vastagságú fák számára előre elkészítjük; elegendő, ha 5–10 cm-ként növekvő átmérőkhöz szabjuk azokat. Így pl. a rendes 30–50 cm vastag fára elegendő 2–3-féle nagyságú kötény. A bizonyos vastagságnak megfelelő kötényeket drótra fűzve hordhatjuk; szemre is kikeresheti a munkás ezek közül a megfelelőt.

A kötényt vagy fűrészszel vagy erre a célra készített nagy, homorú vésővel rakjuk fel; utóbbi esetben a kötényt ugyanily alakúra kell görbíteni, az első esetben pedig csak azokat a széleit hajlítjuk fel, a melyek a fából kiállanak.

A fűrészszel vízszintes rést fűrészszelünk, ferdén felfelé tartott pengével és a fa kerületének megfelelően. Ebbe beleszorítjuk a kötény szélesebb, körívben kivágott élet. A homorú vésővel úgy rakjuk fel a kötényt, hogy a vésőt beverjük a fába és az így készített résbe beszorítjuk a kö-

6. kép. Pléből készült kötény az amerikai gyantacsapoláshoz.
(Az Erdészeti Kísérletek 1917. évi 1–2. füzetéből.)

tényt, a melyet a vésőre ráhajlítva, avval egyformán meggörbítünk. A hornyoktól a kötényig körülbelül tenyérnyi széles kéregdarabot kivágunk és lefejtünk.

A kötény helyett használhatunk pléhesatornákat is. Ezeket pléhsávokból készítjük, a melyek 5–6 cm szélesek és körülbelül 15–30 cm hosszúak, azokat egyszerűen hosszában tompaszög alatt behajlítva. Ezeket a csatornákat a hornyok alatt, azokkal párhuzamosan rakjuk be, kézi fűrészszel egyenes rést vágva, a melybe beszorítjuk a csatorna egyik oldalát.

A két csatornának úgy kell egymás felett lennie, hogy köztük a balszam le ne folyhasson a törzsön. Elhelyezésüket mutatja az 5. kép. Az egyik csatorna vége feljebb marad, mint a másiké, a felsőnek vége az alsóknak végén körülbelül 5 cm-rel belül kell hogy maradjon, úgy, hogy a balszam a felsőből az alsóba, onnan a gyűjtőedénybe csurogjon.

A csatornák és hornyok közötti részen a körülbelül 1–2 ujjnyi széles kérget egészen lefejtjük.

A csatornák felszerelése valamivel körülményesebb; ezért csak ott ajánlható, a hol nem állanak rendelkezésre szélesebb pléhdarabok. Pl. Szerbiában régi konzervdobozokat használtunk erre a célra.

A kötény, illetőleg a csatornák felrakása után a hornyolóval — a letisztított rész közepétől 2–3 ujjnyira a kötény felett kiindulva — két hornyot húzunk jobbra és balra, felfelé és kifelé irányítva.

A hornyolást lehetőleg mélyen kell kezdenünk a fa tövében; eleinte a hornyokat alulról felfelé húzzuk, később — körülbelül 1 méter magasságtól kezdve, — felülről lefelé.

A hornyokat ajánlatos lehetőleg meredekre állítani. A két horony által bezárt szög ne legyen nagyobb a derékszögnél. Meredek hornyokkal a fa rostjait hegyes szög alatt vágjuk el, ezzel a gyantajáratokat jobban nyitjuk meg, mintha a vágás iránya kevésbé ferde. A meredek horonyban a kilépő gyanta gyorsan csurog le és — legalább nagyrészen — a horonyon csurog végig; a hajk közepe táján egybefolyik az egész felületről lecsurgó gyanta, a mi ismét elősegíti a lefolyást.

A hornyokat 2—3 cm mélyre készítjük, de ennél mélyebbre is vájhatjuk; egészen a geszt határáig mélyítve azokat, mindig bővebb folyást kapunk; mély hornyok azonban nagyobb sebet és a fa műszaki értékének nagyobb csökkenését jelentik.

A hornyok elkészítése után — kedvező időben — csakhamar megindul a balzsam folyása és pár perc múlva látjuk az első cseppeket a kötényen, illetőleg a csatornákon át az alájok — a fára bevert szögre — akasztott edénybe csurogni.

A friss sebtől körülbelül 2—3 napig csurog a balzsam, azután a folyás majdnem teljesen eláll, de új sebzéssel ismét megindíthatjuk. Ezért 4—6 naponként megújítjuk a sebet, úgy hogy a meglevő legfelső horony felett körülbelül 0.5 cm-nyi sávot fejtünk le. Pontosan ugyan nem kell ezt a méretet betartanunk, de nagyobb eltérés sem felfelé, sem lefelé nem ajánlatos, mert az a termelés rovására megy.

A gyantagyűjtő poharak agyagból vagy pléből készülhetnek. Az agyagedények előnye az, hogy nem pizkítanak, nem roszdásodnak, csak kevésbé melegszenek fel, a párolgást ennélfogva csökkentik; hátrányuk csak a törékenységek, azt azonban olesó árúk és könnyű beszerzésük ellensúlyozza.

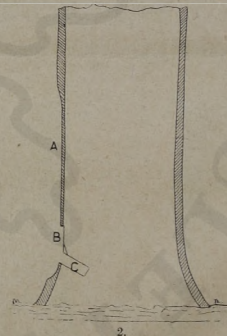
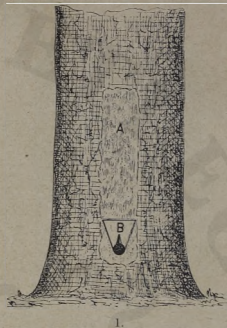
A pléhedények előnye, hogy könnyű súly mellett is eléggé szilárdak, de hátrányos, hogy hosszabb használat után, még védőbevonat daczára is, roszdásodnak és a balzsamot szennyezik.

Az üveget is használhatjuk, ennek azonban csak az az egy előnye van, hogy a balzsam folyását jól lehet rajta keresztül megfigyelni. Hátránya a nagy súly, a törékenységek és a drágaság, továbbá az, hogy nemesak felmelegszik, hanem a nap sugarakat át is bocsátja, sőt domború lévén, még gyűjtő is, ennek következtében a párolgást nagyon elősegíti.

Mivel a fősúlyt az értékes terpentínolaj megővására kell fektetnünk, éppen az utóbbi ok miatt az üveg alkalmazása nem ajánlatos. Ott, a hol kellő gondozást fordítunk az edényekre, ajánlatos az agyagedény, a hol ellenben a viszonyok nehezítik a gondos kezelést, ott a pléhedényekhez kell nyúlnunk.

A poharakban összegyűlemlő balzsamot lehetőleg rövid időközökben ki kell a gyűjtőedényekből szedni és nagyobb tartókba — hordókba — gyűjteni. Ezeknek a hordóknak nagyon jól kell zárniok, mert a híg terpentín a legkisebb

rést is megtalálja. A párolgás csökkentésére a hordókat árnyékos, hűvös helyen be szokták ásní a földbe. A szállításra szolgáló hordók 60—80 liternél ne legyenek nagyobbak, mert a nagyobb súly nehezíti a kezelést. Az összegyűjtött nyers balzsamot mielőbb el kell szállítani a finomító gyárba, a hol azt a kereskedelemre alkalmas termékekre dolgozzák fel. A nyersgyantát ugyanis nem szokták forgalomba hozni, hanem feldolgozása után termékei mint terpentínolaj és mint kolofónium kerülnek a piacra.

7—8. kép. Német gyantacsapolás fűrt gyűjtőgödörrel.
A az elhalt kéregtől megtisztított rész, B hajk, C gyűjtőgödör.
(Erdészeti Kísérletek 1917. évi 1—2. füzetéből.)

A felfogó edények helyett alkalmazhatunk a fába vajt gödröket is a balzsam gyűjtéséhez, a mint azt régebben másutt is tették. Mivel — különösen a mai viszonyok között — gyakran nehézségekbe ütközik a szükséges edények beszerzése, leírom röviden a gödrös eljárást is, a mely csakis a felfogó edényben tér el.

Az Ausztriában szokásos, meglehetősen nagy gödröt (l. 5. kép), a melyet fejszével készítenek, semmiesetre se ajánlanám. Helyette vagy fűrt lyukat vagy homorú vésővel készített kis gödröt alkalmazunk.

Előbbinél (l. 8. kép) a hornyok alatt körülbelül 3—5 cm

átmérőjű fűrővel ferdén lefelé haladó lyukat fúrunk a fába, felette ékalakú rovást vágunk, ettől jobbra és balra a hornyokkal párhuzamosan egy-egy körülbelül 3—4 cm széles és 20—25 cm hosszú pléhlapot szorítunk be a fába

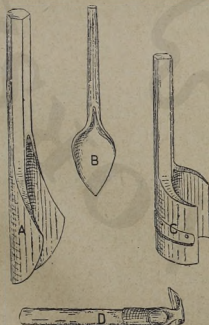
9. kép. A kúpos véső felülről be van verve a meredek fába.

10. kép. A kúpos véső majdnem vízszintesen van beverve a fába.

11. kép. A csapolásra teljesen elkészített fa. A gödör szélébe pléhlapot vertek be a gödör nagyobbitása végett. Erre a cézla szolgál a 12. képen C alatt bemutatott íves véső.

9., 10., 11. kép. (Kienitz-féle gyantacsapolás. (Az Erdészeti Kísérletek 1917. évi 1—2. füzetéből.)

12. kép. Pinus-félék csapolásához szükséges szerszámok. A Kúpos véső a gyűjtőgödörhöz, B vaskanalát a balszam kiadásához, C íves véső a pléhlap berakásához, D kaparó a gyanta gyűjtéséhez. (Az Erdészeti Kísérletek 1917. évi 1—2. füzetéből.)

fürészelt részbe, úgy hogy ezek a leömlő balszamat felfogják és a fűrt lyukba vezessék, a honnan azt rövid időközben ki kell szedni.

A homorú kúpos vésőt (l. 9—11. kép) először ferdén, felülről lefelé, bevágjuk a fába, a domború részével fel-

felé fordítva, azután pedig kihúzára megfordítjuk és a homorú oldalával felfelé fordítva, majdnem vízszintesen ismét beverjük az előbbi rész alatt, úgy hogy körülbelül a ló körméhez hasonló darab fát vágunk ki a törzsből.

Ennek szélébe egy erre a cézla szolgáló homorú vésővel még egy pléhsávot verünk be, a melynek hátán vaspánt van keresztbe téve (l. 12. kép). Ez alá beleteszszük a pléhsávot, a mely körülbelül 4—5 cm széles és 15 cm hosszú — a vésőt a pléhhel együtt beverve — a pléh a véső kihúzása után bennmarad a fában. Ezzel a pléhhel nagyítjuk a gödör üregét.

A gyanta, illetőleg a balszam gyűjtése és további kezelése teljesen azonos a fentebb leírttal. (Vége köv.)

Az állami tisztviselők nagygyűlése és ruha-beszerzési segélye.

Lapunk ez évi 7—8. számában ismertettük azt a határozati javaslatot, a melyet az *«Állami Tisztviselők Országos Egyesülete»* az állami alkalmazottak helyzetének javítása érdekében a kormány elé terjesztett!

Május 20-án újból gyűlést tartott az egyesület, hogy kérelmének mikénti elintézéséről tájékoztassa az állami alkalmazottakat. Ugyanezen nap reggelén a napilapok a következő felhivatalos hírt hozták:

«A ma (május 19-iki) esti minisztertanács behatáron foglalkozott a tisztviselők kérdésével és elhatározta, hogy tekintettel az iparezikkek nagymérvű drágulására és a legszükségesebb cikkek beszerzésének megkönnyítésére, a közszolgálati alkalmazottak, köztük az összes lelkészek részére is *egyszersmindenkori segélyt a legsürgősebben utalványozni fog*. Elhatározta továbbá a minisztertanács, hogy a legközelebbi indennitási javaslatban előterjesztést tesz az országgyűlésnek a családi pótlékok részben a mai összegek kétszeresére való fölemelése és azoknak a közszolgálati alkalmazottak ama kategóriáira való kiterjesztése iránt, a kik jelenleg családi pótlékban nem részesülnek. Idetartoznak a lelkészek, a városi alkalmazottak, a községi és körjegyzők és a nem állami tanítók és óvónők. A közszolgálati alkalmazottak anyagi helyzetének javítására vonatkozó további rendszabályok és azok mérve tekintetében a kormány akkor fog határozni, a midőn más államok hasonló intézkedései felől tájékozódást szerez.»

A közgyűlés, melyen gróf Bathhányi Tiradar elnökölt, zajos vita tárgyává tette a minisztertanácsnak az állami alkalmazottak fizetésjavítására vonatkozó fentebbi határozatát.

Az elnök beszámolt arról, hogy a húsvéti közgyűlés határozatának eleget téve, a tisztviselők követeléseit az elnökség eljuttatta a miniszterelnökhöz, a pénzügy-miniszterhez és a kormány többi tagjához. A pénzügy-minisztériumban közvetlen tanácskozások is folytak, a melyen a *tisztviselők követelések minden egyes pontjának elfogadását kérték a kormánytól* abban a meggyőződésben, hogy a midőn feltételeiket kifejezésre juttatták, számoltak nemcsak a tényleges szükséggel, hanem elmentek az

önmérséklet és az állam pénzügyi helyzetének méltánylásában is a legvégső határig. A megbeszélések, a melyek tisztviselői részről leginkább informálásból és kérelmek előterjesztéséből álltak, *remélhetőleg folytatódni fognak a jövőben is*. Majd felemlítette az elnök, hogy felhatalmazást nyert annak kijelentésére, hogy az úgynevezett *egyszeri segély*, a beszerzési segély, *a kezdő alapon nem fogja megütni az a mértéket, a melyet mi határozatunkban kértünk*. Azonban, minthogy kombinálják bizonyos fokig a családi pótlék rendszerével, azoknál, a kiknek nagy családjuk van, megközelíti, eléri, sőt egyeseknél meg is haladja azt az összeget, a melyet mi kértünk. A családi pótlék nagyjában és egészében 100 százalékkal fog emelkedni, a mit mi kértünk. Két vonatkozásban lesz eltérés. Az egyik tétel kissé több lesz, a másik kissé kevesebb mint 100 százalék. Kifogásoljuk azonban, hogy épúgy, mint a családi pótlék törvényénél, a családi pótlék nincs rendszeresítve a családtagra, ha az nem gyermek, hanem anya, feleség stb. A kormány foglalkozik a nyugdíjasok ügyével is, hajlandó a nyugdíjasok segélyezéséről gondoskodni, de hogy mikép, az még nincs elhatározva.

Ennyit a menüit kijelenteni fel vagyok hatalmazva. (Hosszantartó nagy zaj.)

A beszerzési segélyt és minden kérdést illetőleg, a mely itt szóba került, nekem egy dogmám van: az április 9-iki határozat. (Eljenzés és taps.) A mikor ezt előterjesztettem, tettem érett megfontolással, azon meggyőződésben, hogy, a mit kívántunk, az a *minimum*. (Taps.) A statisztika pártatlan megállapításából tudjuk, hogy *egy közpíztisztviselőnek megélhetése 1914 óta 339 százalékkal magasabb*. Ennek mi nem is harmadát kértük. A mikor az önmérséklésben ennyire mentünk, odaszegezzük ezt a *minimumot* és tiltakozunk ennek megrövidítési kísérlete ellen.

Indítványozom, mondja ki a közgyűlés, hogy a beszerzési segélyt, valamint kérelmeink mindegyikét illetőleg a *közgyűlés szorosan ragaszkodik a husvét hétfőjén hozott határozataihoz, ennek folyósítását haladéktalanul, a lehető legsürgősebben kívánjuk*. (Zajos helyeslés és taps.) Rövid uton érintkezésbe fogunk lépni a pénzügyminiszter ural és a közgyűlés megbízásából föl fogjuk tárt a helyzetet, kérelmeinket és indokainkat.

A családi pótlékot illetőleg a kormány elfogadja annyiban javaslatunkat, hogy nagyjában s egészében a gyermekekre nézve megadja a kért többletet. Azonban az indemnitási javaslatba okvetlenül föl kell venni azt az intézkedést, hogy a családi pótléknak ki kell terjednie nemcsak a gyermekekre, hanem a *többi eltartott összes családtagokra is*, a kik a tisztviselő háztartásában élnek, *nejére, anyjára, nagyszüleire stb.* A mit kértünk a családi pótlék tekintetében, azt az nyugdíjasok is kapják meg.

Indítványozom, hogy emeljük ki kérelmeink során az *előléptetési viszonyoknak, a státuszrendezésnek sürgősségét*.

Legfontosabb kívánságunk a háborús segélynek 50, 75, 100 százalékos fölemelése. Rendkívül aggodalmas tény, hogy a félhivatalos kommunikében azt hozza a kormány tudomásunkra, hogy a beszerzési segélyt rögtön adja, a családi pótlékot júniusban az indemnitásnál, a többi kér-

désre nézve pedig majd külföldi tanulmányi kirándulások fog tenni, ezeknek megoldása majd a tanulmányok befejezése utánra marad. Ez azt jelentené, hogy mire a Ház összeül, júniusban, nem terjesztünk elő a háborús segélyre vonatkozó javaslatot. Ez ellen a legnagyobb erővel, elhatározottsággal *tiltakozom* és a legmélyebb aggodalommal óvást emelek.

Méltóztassék tehát utasítani az elnökséget és az igazgató-választmányt, hogy határozatunkban tartsuk fenn egészben régi határozatainkat, kérelmeink összességét, mert az államnak lelkes és megelégedett tisztviselői karra van szüksége. Indítványozom végül, hogy a közgyűlés bizza meg az elnökséget, hogy a mennyiben szükségét fogja látni, sürgősen intézkedjék egy *rendkívüli tisztviselői kongresszusnak Budapestre való összehívása* iránt. (Hosszantartó taps.)

Többek felszólalása után a közgyűlés az elnök indítványát nagy lelkesedéssel egyhangúlag elfogadta.

Azóta a hivatalos lap (»Budapesti Közlöny«) május 30-iki számában megjelent az időközben lemondott kormány 1917. évi 1870. M. E. szám alatt »az állami, vármegyei, államvasúti és egyéb közszolgálati alkalmazottak részére ruházatbeszerzési segélyek engedélyezése tárgyában« kiadott terjedelmes rendelet, a melyet rövid kivonatanban az alábbiakban ismertetünk:

Tekintettel arra, hogy a közszolgálati alkalmazottaknak ruházatban, fehérneműekben és egyéb felszerelési cikkekben a háború előtt megvolt készletei nagy mértékben elhasználódtak és hogy az alkalmazottak ezeket a készleteiket javadalmaszúkból kellőképpen pótolni nem képesek, a minisztertanács május 19-én tartott ülésén elhatározta, hogy az állami, vármegyei, államvasúti és egyéb közszolgálati alkalmazottak részére a legszükségesebb ruházati és más felszerelési cikkek beszerzéséhez céljából egyszersmindenkora szóló ruházatbeszerzési segélyt engedélyez.

A rendelet az összes közszolgálati alkalmazottakat ötven kategóriába osztja be s a ruházatbeszerzési segélyben a tisztviselőkön kívül egyebek közt a következő alkalmazottak részesülnek:

a) az állami alkalmazottak közül;

az állami hivatalokban állandóan alkalmazott díjnokok;
a rendszeres illetmények élvezetében álló állami altisztek és hivatalszolgák;
az állandóan alkalmazott állami napibéres hivatalszolgák;
a rendszeres illetményekkel nem bíró azok az állandó állami alkalmazottak, a kiknek családi pótlékra igényük van.

b) a vármegyei alkalmazottak közül;

a vármegyeknél és a vármegyei közkórházaknál állandóan alkalmazott díjnokok;
a rendszeres illetmények élvezetében álló vármegyei altisztek és hivatalszolgák;
a havibér vagy napibér élvezetében álló azok az állandó

vármegyei alkalmazottak, a kiknek családi pótlékra igényük van.

c) *Egyéb közszolgálati alkalmazottak közül ;*

azok a városi és községi díjnokok, altisztek, szolgák és napibéresek, a kik az 1916. évi XXV. t.-cz. alapján háborús segélyben részesülnek.

A rendelet határozmányai szempontjából az állami alkalmazottakkal egyenlők a kormány kezelése alatt álló közalapoknál és közalapítványoknál, az állami intézeteknél és a kormány kezelése alatt álló közalapokból és közalapítványokból fenntartott intézeteknél alkalmazottak.

Ruházatbeszerzési segélyt csak a tényleges szolgálatban álló alkalmazott kaphat, nyugdíjas tehát nem. A mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult alkalmazott is kaphat ruházatbeszerzési segélyt, de csak abban az esetben, ha a segély engedélyezését vagy maga az alkalmazott, vagy az alkalmazott polgári illetményeinek felvételére jogosított hozzátartozója kéri.

Fegyelmi eljárást megelőző vizsgálat alatt, fegyelmi eljárás alatt vagy fegyelmi ítélet hatálya alatt álló alkalmazottak a segélyt megkapják.

Az a körülmény, hogy a díjnoknak, napidíjasnak vagy napibéresnek még nincs egy évi jó szolgálata, valamint hogy egy közpénztárból nyugdíjat élvez, a segély megadását nem akadályozza.

Nem kaphatnak ruházatbeszerzési segélyt az illetmények élvezete nélkül szabadságot alkalmazottak, az állásuktól és fizetésüktől felfüggesztett alkalmazottak, valamint a napszámások, munkások, cselédék és az ezekhez hasonló minőségben alkalmazottak, éjjeli őrök, fűtők stb.

A ruházatbeszerzési segélynek összegei, tekintet nélkül az élvezett javadalmazásra a tisztviselőknél, papoknál és tanítóknál 500 K, az övönöknél, kezelőknél, díjnokoknál, állami rendőröknél 300 K, az altiszteknél, szolgáknál, csendőröknél, pénzügyőröknél és útkaparáknál 200 K.

Azoknál az alkalmazottaknál, a kik családi pótlékot vagy ezt helyettesítő rendkívüli segélyt élveznek, a ruházatbeszerzési segély összege felelendő az 1917. év második negyedében élvezett családi pótléknak és rendkívüli évi segélynek egy évre szóló együttes összegével. (Vagyis pl. az az erdőőr, a ki jelenleg négy gyermek vagy családját után élvez, összesen évi 400 K családi pótlékot, az nem 200 K ruházatbeszerzési segélyt fog kapni, hanem 400 K-val többet, vagyis 600 koronát.)

A segélyt másra átruházni nem lehet és a pénz sem állami követelések, sem más tartozások fejében le nem foglalható. A ruházatbeszerzési segélynek megfelelő összegeket *előlegként* azonnal utalványozni kell, nehogy a kormány lemondása következtében az elintézés elodáztassék.

Abban a nem várt esetben, ha a törvényhozás ezeknek az összegeknek, mint segélyeknek, az engedélyezését nem hagyja jóvá, az összeget 1917 november 1-től tizenkét egyenlő és egymásután következő részletbe vissza kell fizetni.

Mint a fentebbiekből látjuk, a lemondott kormány által az állami alkalmazottaknak nyújtott kedvezmény

messze mögötte marad annak, mint a mit az alkalmazottak kértek. Így nem nyer megoldást a háborús segélyeknek 100, 75 és 50%-kal kért felemelése, a családi pótlék kiterjesztése és kétszerege való felemelése, valamint a kötelező szolgálati idejüket kitöltött állami alkalmazottaknak mint létszámfeltétieknek való nyilvántartása sem, pedig ez utóbbi az alkalmazottak előmenetelét kedvezően befolyásolná s nézetünk szerint pénzügyi szempontból az államra is előnyös volna.

Hiszszük és reméljük, hogy a kinevezendő új kormány az állami alkalmazottak minden tekintetben jogos, méltányos és valóban igen szerény kívánságát teljes egészében honorálni fogja.

Gazdasági tanácsadó.

A rendszeres házinyúltenyésztésre vonatkozó tudnivalók.

(Folytatás.)

5. *Hol és miképpen helyezendők el a házinyulak s ezek vadakai?* Úgy a bak, mint az anyanyulak külön-külön tartandók és ezen állandó elkülönítésre a legalkalmasabb a láda- vagy a ketrecrendszer. A kultur házinyulakat azért kell állandóan s egyenként külön-külön tartani, mert a házinyulak egymással szemben igen marakodó természetűek, különösen az egyművek. Az állandó marakodásnak pedig sok mindenféle baj a következménye. Eltekintve a szőr- és bőrbőn előállható károkról, a sebekből mindenféle betegségek származhatnak, a fiatalokat a fészekben szíjfelhanyjával s megölik s így semmiféle haszna nem származhatik az együttes tartási rendszerből, míg ellenben a külön tartás mellett minden állat igen szelíd, kezes, jól érzi magát, tisztá alommal bőven ellátott kényelmes helyét szereti, a láda egyik sarkába egy helyre trágyáz, a másik sarok a fiadzás helye s ily berendezéssel könnyen és biztosan felneveli fiait. De sok más előnye van még ezenkívül a külön tartásnak, a mit az ember tenyésztés közben nap-nap mellett tapasztal.

A tenyészládák vagy ketrecek méretei legalább a következők legyenek: magasság 60 cm, mélység 70 cm és szélesség 80 cm. Ennél nagyobb méretű ládák vagy ketrecek még inkább megfelelnek a célnak, míg ennél kisebbek legfeljebb a kisebb testű házinyulak elhelyezésére valók.

A tenyészládák szabadban is elhelyezhetők, de vízmentes fedéllel látandók el, mert a nedvesség árt a házinyulaknak. Télen védettheb helyre kell elhelyezni a fiadzó anyákat s a négy hónapnál fiatalabb növendék házinyulakat. Az őregek s a levágásra valók a legnagyobb hideget is kibírják, ha máshol el nem helyezhetők, mindenesetre nem árt, ha védettheb helyen és a nagyon nagy hidegektől menten helyezhetők el. Télen át a dús és tiszta száraz alom a nyulak alól sohasé hiányozzon.

A tenyészládák, ketrecek vagy rekeszek az első oldalon soronjhálóval legyenek ellátva s egy jókora nagy ajtóval, a mely szintén soronnyos hálóból készüljön, hogy azon mennél több világosság s levegő férhesen a ketrecekbe s a tisztogatás is kényelmes s egyszerű legyen.

A házinyulak alá szalmával, fűrészpórral vagy erdei falevéllel almozunk. A tenyészketrez berendezése igen egyszerű. Egy kis faláda az etető vályú és egy kis agyagtányér az itató vályú. Ha még egy kéz- vagy sodronyszénarácst is felszögezünk a ketrezbe, akkor az egész berendezéssel készen vagyunk.

Szoktak ugyan egyesek, leginkább módosabb kezdő tenyésztők olyan tenyészládákat is szerkeszteni, a melyek az elmondottnál sokkalta többé kerülnek s a láda pléhvel vagy kátránypapírral van alul bevonva, a trágyalé felvására ; én ezt nem ajánlom, mert részben sokba kerül, részben pedig ez az elhelyezési mód csak akkor jó, ha a ládát mindennap tisztogatjuk s mindennap új és bő alommal látjuk el. Az én rendszerem mellett a láda teljes kitisztítása hetenként egyszer végezendő, kivéve a fias anyáknál, a hol a tisztogatást már a fiadás előtt egy héttel beszüntetjük s a ketrezet csak akkor tisztítjuk ki teljesen, ha a kis nyulak már előbujtak fészküktől.

Az anyanyúl ebben a ketrezben fiadzik s fiaival ebben marad azok elválasztásáig. Ugyanílyen vagy esetleg valamivel tágasabb ketrezekben tartandók a bakok és a növédeknyulak. Az elválasztott nyulak kisebb csoportokban legfeljebb négy hónapos korig maradhatnak együtt, mert ebben a korban már felébredzik bennük a nemji érzés s így ebből a szempontból megvizsgálandók egyenként s az egyműfiek külön-külön helyezendők el, de legfeljebb 10-es csoportokban s tágas fedett helyen. Mennél nagyobb ez a helyiség, annál jobb, mert több mozgást végezhetnek.

Ezek közül választjuk ki aztán hathónapos korban a tenyésztésre alkalmasakat s a feleslegeket eladjuk húsrá, avagy a továbbtenyésztésre alkalmasakat másoknak tenésczanyagul.

Továbbtenyésztésre csakis a legszebb és legerősebb példányok valók.

6. *A házinyulak gondozása.* Már az előbbiekben is elmondottam egyet-mást a házinyulak gondozásáról s tisztántartásáról s itt a legnyomatékosabban hangsúlyozom, hogy a pontos etetés, tiszta hely és tiszta alom a legfőbb biztosítékok arra, hogy a tenyésztésből a lehető legnagyobb hasznunk legyen. Az a tenyésztő, a ki házinyulait reggel, este és ha lehet, délbén is maga megszemléli, feleltük szigorú szemlét tart, maga eteti s személyesen meggyőződik arról, hogy mindenrendben van. az tenyésztő, de a ki az ezzel járó fáradságot sajnálja, ezt a eselédre bizza, az nem tenyésztő, az csak házinyúltartó, sőt kínzó, mert az állatok bizonyára sokat fognak nélkülözni s a tenyésztési eredmény mindenesetre el fog maradni ; az állatok sínlődésnek indulnak, megbetegszenek, különösen a növédek, s egy szép napon a nyúlténysztő arra fog ébredni, hogy nyulai sorra elhullanak. Erre aztán kész az ő szakvéleménye, a melyet országosan hirdetni fog : a házinyúlténysztés nem fizeti ki magát. Bizonyos, hogy lusta s az állatokat nem szerető embernél nem is fizeti ki magát, de a szorgalmas és rendszereténél igen. Régi és igaz magyar közmondás az : a gazda szeme hízlálja a marhát.

A ketrezek almozásának az a célja, hogy a vizelet

magába szívja s ez által a ketrez belseje állandóan száraz és lehetőleg szagtalan legyen. Az almot hetenként legalább egyszer teljesen ki kell húzni s a ketrezet egészen tisztára kisépíteni, a kihúzott alom helyett újat kell adni, nyáron kevesebbet, míg télen a hideg miatt jó bőven kell almozni.

A kihúzott almot ha egy rakáson összegyűjtjük s házi szeméttel és hamúval keverjük, félév alatt összeérik s kitűnő trágyát kapunk, a melyet kerti vetemények alá igen előnyösen használhatunk.

A házinyulak gondozásához tartozik az is, hogy a tenyészállatokat legalább havonta egyszer erősebb szőrű kefével lekeféljük, a mit az állatok igen szívesen tűrnek s ez által keszekeké tesszük azokat.

7. *A házinyulak takarmányozása.* A házinyúl attól a perectől kezdve, a hogy enni kezd, minden növényi anyagot megeszik s talán a legigénytelenebb állat a világon. De mint minden állat, úgy ez is, ha jobb és ízletesebb falatokat vagy abrakot kap, a gyengébbet megveti ; ezért, a takarékos tenyésztőnek nem szabad állatait elkényeztetni, hanem úgy kell szoktatni, hogy rendszeren kapjanak naponta enni s annyit, a mennyit egy nap alatt elfogyasztanak. Hetenként egyszer igen jó egy kis változatosság kedvéért zab, tengeri vagy olajpogácsa, kendermag stb. félével házinyulainkat megörvendeztetni ; rendes takarmányuk csak a házi és konyhai hulladéok, széna, nyers erdei vagy gyümölcsfagaly, főtt vagy nyers burgonya, takarmányrépa, zöldségféle s nyáron fű és egyéb kerti hulladéok legyen. Sokat nem szabad egy napra adni, csak annyit, hogy másnapra az etető vályú mindig üres legyen. Ekkor biztosra vehetjük, hogy házinyulainknak jó az étvágya s egészségesek. Főtt eledeleket ha korpával keverve adunk nekik, igen gyorsan nőnek s az idősebbek ezen a takarmányon jól meg is híznak.

Télen naponta a fejletteket egyszer, a növédeket kétszer, nyáron a kifejtetteket kétszer s a növédeket háromszor szoktam etetni. Az alom mindig tiszta legyen, mert a jó szalmából is igen szívesen falatoznak házinyulaink. Mindennemű fagyalt megérágnak, még a fenyőgalyakat is.

Az egész takarmányozási kérdés a gyakorlat dolga, mert kiki azt etet, a mi van, s minél változatosabb s olcsóbb takarmányt tud adni házinyulainak, annál jobban fognak azok nőni s így annál nagyobb lesz a jövedelem. Azért már nyáron kell gondolni a téli időre s akkor gyűjteni s szárítani jöfelle szénát, lóherét, luczernát, falombot s más egyéb kerti zöldségféléket, mint például a lehullott gyümölcsöt, a mi aztán télen megfőzve s kevés korpával összekeverve a házinyulaknak valóságos csemege.

A mikor naponta sok zöldet vagy főtt és nedves takarmányt etetünk házinyulainkkal, akkor a napontai itatás teljesen felesleges, ha azonban nem részeseinek ilyen ellátásban, ez esetben langyos vizet adhatunk nekik.

Arra nagyon kell vigyázni, hogy romlott eleddet az állatok ne kapjanak, mert gyomorrontás folytán hasmenés lép fel, a mi ugyan könnyen gyógyítható, de egy kis előrelátással s gondallal kikerülhető.

(Folyt. köv.)

Különfélek.

Halálozás. *Dudutz Károly* m. kir. erdőtanácsos, a bódvavölgyi m. kir. járási erdőgondnokság vezetője, 53. éves korában, buzgó hivatalos működésének 25. évében, Miskolcon, május hó 8-án rövid szenvedés után elhunyt.

Nyugdíjbiztosítás. A m. kir. állami erdőhivatalok részéről az alábbi csemetekerti örök jelentettek be az 1912. évi VIII. t.-cz. által létesített nyugdíjbesorportba az Országos Gazdasági Munkáspénztárnál, és pedig: Hajdár Ferencz (Nagyborosnyó), Horváth Lajos (Márczfalva), Bierbaum József (Somfalva), Konecsni József (Moson), Szinovics Milán (Néramező), Kohajda Péter (Szeged), Csukás Mihály (Csekész), Chiló Lukács (Privigye), Czivány József (Zobordarázs), Zalka Károly (Székesfehérvár), Kántás Lőrincz (Veszprém), Id. Trucza Tódor (Hadrév), Farkas Sándor (Középlak), Kilucz Vazul (Nagycsüköl), Kerekes Pompejusz (Sebesvár), Kovács János (Józsikafalva), Szabó György (Szászfenes), Szász Béla (Nagy-sármás), Antal Márton (Magyarvista), Nás László (Dezmér), Kovács György (Hidalmás), Császár Albert (Mardos), Szöllősi Albert (Maroshévíz). Nevezettek az idézett törvény alapján, balesetre, nyugdíjra, aggkori ellátásra és temetkezési segélyre biztosítottak.

A nikel 20 filléres érmeiket a m. kir. pénzügyminiszter 1917. évi 57.239. számú rendelete értelmében fizetéseknek és átváltáskép további rendelkezésig az állami pénztárak és hivatalok ezentúl is teljes névértékben kötelesek elfogadni.

Sörét beszerzése. A kereskedelmi miniszter a földművelésügyi miniszterrel egyetértőleg az elsőfokú iparhatóságokhoz intézett rendelettel engedélyt adott arra, hogy az Első Magyar Sörétygyár, Selmezy Miklós és Társa losoncai cég a vadászejeggyel bíró vadászok 10 kilogrammot meg nem haladó ólomkészletét, mely az 1499/1916. M. E. sz. rendelet értelmében zár alatt nincsen, sérte át dolgozassa a következő feltételek mellett: Sörétet csak az gyárthat, a kinek söréc-igazolványa van, melyet a vadászejegyet kiállító adóhivatal székhelyén illetékes elsőfokú iparhatóságtól kaphat. A sörétigazolvány váltásakor a vadászejegyet be kell mutatni és írásban nyilatkoztatni, hogy az átdolgozandó ólomból nyert sörétet kizárólag vadászati célra használja fel az illető és azt el nem adja. A sörétigazolványt két példányban kapja a kérelmező, hogy az egyiket magánál tartsa, annak igazolásául, hogy a söréthez jogos uton jutott, a másik példányt pedig be kell küldeni az átdolgozásra szánt ólommal együtt a sörétgyárnak. A sörétigazolvány kiadásának megtörténtét a vadászati jegy hátlapjára feljegyzik. Az Első Magyar Sörétygyár az átdolgozás végett hozzá beküldött ólmot tartalmazó csomagokat egy Losorez város által ebtől a cseztől kiküldött bizottság jelenlétében boncra fel és minősíti. A használható ólomanyagot mindenkinek használható ólomkészlete 80 százaléknál súlyával egyenlő

súlyú sörétben adja vissza és pedig lehetőleg a beküldő kívánságának megfelelő 4—6—8—12-es minőségben. Úgy a használhatatlan anyagot, mint a használható ólomból a 20 százaléknál jótékonyásra fordítják. Az anyag átdolgozási egységára különként 50 fillér, a csomagolás, kezelés kilogrammonként 30 fillér. A postai vagy vasúti szállítás a beküldőt terheli.

Gyűjtünk gyógynövényeket! A honvédelmi minisztérium Hadsegélyző Hivatala az idén is kéri a vadontermő gyógynövények gyűjtését. A gyűjtés útmutatóját a hivatal kívánatra, bélyegekből beküldendő ötven fillér költségmegtérítés ellenében portómentesen küldi. A «gyógynövény» jelzésű csomagok postán és vasúton díjmentesen adhatók fel, ha azokat a Hadsegélyző ezimére (V., Akadémia-utca 17.) küldjük.

Hivatalos közlemények.

111383
I/B—5. 1916. szám.

Hirdetmény

az állami erdei facsemeték adományozása tárgyában.

Az állam által fenntartott erdei facsemetekertekből az 1917. év őszén és az 1918. év tavaszán az állami szükségleteken felül megmaradó facsemete-feleslegek a következő feltételek mellett fognak az ez iránt folyamodó birtokosoknak kiosztatni:

I. Feltétel. (Csemeték adományozása kivételesen kisbirtokoknak.)

Szegénysorsú kisbirtokoknak kopár, vízmosásos vagy futóhomokos területeik befásítására a facsemeték a beerdősítendő területhez legközelebb fekvő vasúti állomásra teljesen díjtalanul (bérmentesen) szállítatnak el abban az esetben, ha az illetékes kir. erdőfelügyelőség vagy a m. kir. állami erdőhivatal igazolja, hogy a birtokost a vasúti szállítási költség anyagi erejéhez képest aránytalanul megterhelne.

II. Feltétel. (Csemeték adományozása hatóságilag kijelölt kopár, vízmosásos vagy futóhomokos területek befásítására.)

Az állami kezelés alatt álló kopár, vízmosásos vagy futóhomokos területekre, valamint az állami kezelés alatt nem álló magántulajdonú képező, hatóságilag kijelölt kopár, vízmosásos vagy futóhomokos területek befásítására a facsemeték, a mennyiben az állami facsemetekertek készleteiből kiszolgáltathatók, az 1879. évi XXXI. t.-cz. 177-ik szakaszának b) pontja értelmében ingyen szolgáltatnak ki, még pedig, ha azok a csemetekertekben vétettek át, teljesen díjtalanul, ha pedig a csemeték vasuton szállítandók el, becsomagolva és a felvevő vasúti állomásra szállítva ingyen adatnak ki, a vasúti szállítási költségeit azonban a birtokos köteles viselni.

III. Feltétel. (Csemeték adományozása közgazdasági érdekből befásítandó területekre és az állami kezelés alatt álló erdők vágásainak felújítására.)

A hatóságilag még ki nem jelölt kopár, vízmosásos vagy futóhomokos területek befásításához, továbbá olyan mezőgazdasági művelés alatt álló területek beerdősítésére, a melyek ezidőszertől kifejezetten nem kopár területek ugyan, azonban mezőgazdaságilag haszonnal nem kezelhetők, s emiatt fogva beerdősítésük közgazdasági érdeket is képez, végül az állami kezelés alatt álló erdők vágásainak felújításához szükséges facsemeték, ha azok a csemetekertekben vétetnek át, — a földből kiszedve, csomagolás nélkül — ingyen adhatnak ki, ha azonban vasúton való szállításuk kívánatik, a csemeték — a csomagolásért és a felvevő vasúti állomásig való szállítástért ezer (1000) darab csemete után egy (1) koronával számított költségek utánvételezése mellett — bérmentetlenül szállíttatnak el.

IV. Feltétel. (Csemeték adományozása a termelési költségek megtérítése ellenében.)

Az I—III. pontban említett erdősítések céljaira szükséges facsemeték kiszolgáltatása után esetleg még fennmaradó csemetekészletből az állami kezelés alatt nem álló erdők *rendes évi vágásainak és tisztásainak* beerdősítésére és egyéb fásítási ezélokra is adhatnak ki csemeték. Ezen facsemetékért azonban az érdekelt birtokosok, hogy ha a csemetekertben csomagolás nélkül veszik át azokat, a facsemetéknek az alábbi táblázatban feltüntetett átlagos termelési költségeit, vasúti szállítás esetén pedig ezenfelül még a csemeték csomagolásáért s a felvevő vasúti állomáshoz való szállításáért járó — és ezer (1000) darabonként egy (1) koronával számított — költségeket is megtéríteni tartoznak, a mely összeg tőlük utánvétellel szedetik be, a csemeteszállítvány pedig bérmentetlenül adatik fel.

Az átlagos termelési költségek fejében fanemek szerint a következő összegek számíttatnak fel:

Csemetefaj	1000 darab					
	1 éves		2 éves		3 4 éves	
	K	f	K	f	K	f
Luczfenyő	—	—	3	—	5	—
Jegenyefenyő	—	—	4	—	6	—
Erdi fenyő	2	—	3	—	5	—
Feketeenyő	2	—	3	—	5	—
Vörösfenyő és Banksfenyő	3	—	4	—	6	—
Tölgy és hárs	6	—	8	—	—	—
Ákác és gletischia	3	—	5	—	—	—
Kőris, juhar és szil	4	—	6	—	—	—
Nyír	6	—	8	—	—	—
Nemes dió	16	—	20	—	—	—
Szilid gesztenye és amerikai dió ..	10	—	15	—	—	—
Nyár és fűzfadugvány, gyökeres fűz ..	3	—	—	—	—	—
Mindenféle külföldi és díszfacsemete	20	—	30	—	—	—

Az állami kezelés alatt nem álló erdők és kopárterületek beerdősítéséhez, valamint az egyéb fásításokhoz szükséges *facsemeték adományozását 1 koronás bélyeggel* ellátott és az

őrsi erdősítésekhez kért csemetéket illetőleg legkésőbb 1917. évi július hó 31-ig, az 1918. évi tavaszi ültetéshez kéréteket illetőleg pedig 1917. évi november hó 14-ig közvetlenül az illetékes kir. erdőfelügyelőséghez benyújtandó folyamodványban kell kérni.

Figyelemztetnek az érdekelt birtokosok, hogy az el-
kérés beadott, valamint a földművelésügyi minisztériumhoz közvetlenül benyújtott vagy a más hatóságokhoz betherjesztett kérelmek nem fognak figyelembe vétetni és folyamodványuknak miként történt elintézéséről a birtokosok nem fognak értesíttetni.

A folyamodványokban a birtokosoknak határozottan meg kell jelölniök a beerdősítendő terület helyét (község, dűlő), minőségét (kopár, vízmosásos, futóhomokos terület vagy vágás, tisztás stb.) és kiterjedését (kat. hold), továbbá a szükséges csemeték fajtát, korát és mennyiségét, az ültetés idejét (1917. év őszi, vagy 1918. év tavaszi), a folyamodónak vagy megbízottjának pontos címét (lakóhely, utolsó posta), hová küldésének a csemeték (vasúti állomás) és végül azt, hogy a csemeték kiszolgáltatását a fentebb közölt (I—IV.) feltételek közül melyik szerint kéri.

Figyelemztetnek a birtokosok arra is, hogy ezen hirdetmény alapján csakis erdősítésre alkalmas 1—2 éves lombfák és 2—3 éves fenyőfacsemeték kerülnek kiosztásra, a melyek tehát utak, tagok szegélyezésére és parkozási célokra nem alkalmasak; továbbá, hogy azok a folyamodók, a kik a kért és kiutaltványozott csemetéket ok nélkül visszautasítják, jövőben az állami csemetékben való részvételük kedvezményétől esnek.

Az 1898. évi XIX. t.-cz. alapján állami kezelésbe vett erdők és kopárterületek birtokosai részére szükséges facsemeték kiutaltványozása iránt a szükséges lépéseket a m. kir. állami erdőhivatalok ezentúl is hivatalból teszik meg.

A csemeték szétküldése tavasszal márczius hóban, ősszel pedig október és november hónapokban fog megtörténni.

Budapest, 1917. évi május hóban.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőséget értesíteni sziveskedjenek.)

Személyem körül magyar miniszterem előterjesztésére Mihályfi Lőrinc főerdőnek saját kérelmére történt nyugalmba helyezése alkalmából sok évi hű szolgálata elismerésül a koronás ezüst érdemkeresztet adományozom.

Kelt Laxenburgban, 1917. évi május h 12-én.

Károly s. k.,

Bárá Roszner Ervin s. k.

Ő császári és apostoli királyi Felsége a vörös-kereszt körül szerzett kiváló érdemeit elismerésül báró Ghyllány Imre belső titkos tanácsos, m. kir. földművelésügyi miniszternek a Vörös-Kereszt érdem-
keresztet adományozom.

mívelésügyi államtitkárnak pedig a Vörös-Kereszt hadiékítményes I. osztályú díszjelvényét díjmentesen legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

Ferenz Salvator főherceg ur ő császári és királyi Fensége mint a Vörös Kereszt Egylet védnökhollyetése — Ő császári és apostoli királyi Felségétől legkegyelmesebben átruházott hatáskörében — *Csik Imre* miniszteri tanácsosnak, a háború alatt a katonai egészségügy körül szerzett kiváló érdemei elismerésül a Vörös-Kereszt hadiékítményes tiszti díszjelvényt díjmentesen adományozni méltóztatott.

Ő császári és apostoli királyi Fensége Laxenburgban, 1917. évi május hó 19-én kelt legfelsőbb elhatározásával *Tordony Gusztáv és Wilhelm Gyula* főerdőszámtanácsosoknak, valamint Kovács András erdőszámtanácsosnak buzgó és hasznos szolgálatuk elismerésül a II. osztályú polgári hadiérdemkeresztet méltóztatott legkegyelmesebben adományozni.

[A m. kir. földmívelésügyi miniszter a kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság kerületében *Szádeczky-Kardoss Miklós* m. kir. erdőtanácsost a moosári, *Puksa Endre* m. kir. erdőmérnököt pedig az isztcsói m. kir. erdőgondnokság vezetésével bízta meg.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter áthelyezte Horváth Sándor kir. erdőmérnököt Ubdináról — Vinkovcra (ideiglenes pénztári ellenőrnek), *Paulic Antal* m. kir. segéderdőmérnököt Kudsiról — Ubdinára (erdőgondnoknak), *Orbán Ferenc* kir. segéderdőmérnököt pedig Otacáról — Zsarnózátra.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter áthelyezte *Sljepcevic Illés* kir. segéderdőmérnököt Máramaroszigetről Glinára (erdőgondnoknak), *Muzdeka Damjan* kir. segéderdőmérnököt Krasnáról Liptóújvárra (központi szolgálatra), *Balen József* kir. segéderdőmérnököt Glináról Krasnára (erdőgondnoknak), *Mihalcsics Boskó* m. kir. erdőmérnökgyakornokot pedig szolgálateltételre berendelte Nagybányáról Budapestre a földmívelésügyi minisztérium erdészeti (I. B) főosztályába.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter *Ajtai Sándor* m. kir. segéderdőmérnököt Nagyváradról Budapestre áthelyezte és szolgálatra beosztotta a földmívelésügyi minisztérium I. A) főosztályához.

A magyar kir. földmívelésügyi miniszter áthelyezte *Borka László* m. kir. segéderdőmérnököt Máramaroszigetről Lippára.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1917. évi május hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába

Gr. Festetics Pál hd. 5.55, Fogassy Gyula hd. 6.40, Pakaur Antal —15 fill., Földmív. min. hd. 60.—, Delibáti birtokoz. hd. 19.75, Andri János, 6.80, Liptóújvári főerdőhiv. hd. 20.—, Fodermayer R. hd. 2.40, Német Márton hd. 4.40, Barnóczy István hd. 3.—, Dési adóhiv. 21.70, Tótsóvári erdőhiv. 612.—, Sárköczy József hd. 7.—, Frey György 10.—, Albrecht János 4.87, Nagyszabai adóhiv. 55.63, Sikrai hird. iroda 20 fill.

2 koronát fizetett: Warinsky Miksa, Bodenloz József, Gaal Mihály, Barnóczy István, Sucha Sándor, Szilágyi Lajos, Berényi Rezső, Regénye Ferencz, Rácz-Varga József, Sándor Gyula.

3 koronát fizetett: Drenovác Géza.

4 koronát fizetett: Terbanca András, Bakfay Miklós, Garajszky Pál, Ratimorszky Gábor

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a cím-szalagon átjavított lakozim miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjavításokat nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eszközei a bejelentett címzváltozás alapján, a nagybörányú címnyomatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy főszerkesztői reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

S. I. 1. A szökevény hadifogyók elfogásáért járó jutalomért forduljon ahhoz a katonai parancsnoksághoz, amelynek a fogyókat átadta.

2. Sorsjegyeit nem húzták ki.

Molnár. 1. Igaza van, mert előfizetése csak ez évi június hó végével jár le.

2. Miután Gergely Lajos lapunka sem a múlt évben, sem a jövő évben nem fizetett elő, így jelenlegi címét nem tudjuk.

O. Gy. Panaszával és javaslataival — ha azokat jogosultnak és helytállóknak tartja — forduljon a földmívelésügyi miniszter úrhoz, mert mi ebben az ügyben semmit se tehetünk. — Véleményünk azonban az, hogy a baj, az ön ingerlékeny és érzékeny természetében keresendő, a mire a katonai fegyelm mindenestre jó hatással lesz a remélni engedi, hogy a polgári szolgálatba visszatérve, majd ön is más szemmel fog felelőseire nézni és azok rendelkezéseit más érzelmeivel fogja elbírálni és teljesíteni. Ha így lesz — s szívből kívánjuk, hogy így legyen — akkor jövőben sem önnök nem lesz panaszra oka, sem ön ellen nem fog panasz felmerülni.

F. R. 1. Czikket hozni fogjuk.

2. A dió mélyretegű, erőteljes meleg talajt, enyhe éghajlatot és fekvést kíván. Hűvös éghajlat és fekvésben, valamint nyirkos, nedves talajon sokat szenved a fagyoktól. Vetése éppen úgy történik mint a tölgyle. Ha nem erdősítés céljából, hanem gyümölcsnyerés végett szándékozik diót vetni, úgy a csemeték egymástól távolsága 16—20 m legyen, mert csak szabadon álló fák teremnek bőségesen. Ha a dió csemetéket csemetekertben neveli, úgy kiültetésnél a csemete földfeletti részének visszametszése elmarad, mert a dió metszést nem jól tűri. Ezért csezszerűbb a magot mindjárt rendeltetési helyére vetni; a kikélt csemetét meg kell nyerni, mert az magától is szép koronát fejleszt. Ha mégis valami eltávolítandó ág akad, úgy azt zöld állapottban, nyáron, kiindulási helyén kell levágni, a vágás lapot éles késsel simára vágni és fatapaszzal, vagy jól kifőzött kátránnyal bekenni. Nagyban tenyésztésre kiválóan alkalmasak a nagybányai, a hunyadsebeshelyi, seprői és szarvaszói hazai diófajták; az igen puha hejű úgynevezett apáridió nagyban tenyésztésre azért nem alkalmas, mert szállítással a heja összetörik. Utógyókra hajló vidékeken a későn virágzó Szent-János-napi dió ajánlható.

A diófa erdészeti szempontból való méltatásáról az *Erdészeti Lapok* legutóbbi (9—10.) füzetében talál érdekes fejtegetést.

W. V. Miután a járási erdőőrök nem a vármegyére, hanem a birtokosok alkalmazottjai, ennél fogva ruha beszerzési segélyre — sajnos — nincs igényük. A 15 fillért a lap javára bevételteztük.

S. Töltényhüvelyeket bármely budapesti fegyverkereskedőnél kaphat, sőt mérsékelt mennyiségben löpört is. — A sörétben azonban a hiány s ez időszertint tényleg nem kapható. Ezért azt tanácsoljuk, hogy mindenféle ólomhulladékok, esetleg nagyszemű sörétet, nem használt ólomgolyót, stb. gyűjtösn össze, mert — értesülésünk szerint — a kormány közlebről egy kormányrendeletet szándékozik kiadni, a melylyel a losonczi sörétygárda megbizná a hozzá beküldött ólomhulladéknak sörétére való áttöntésével. A tervezet szerint a gyár a hozzá beküldött nyers ólomanyagból 80 % sörétet garantál. A gyár fel lesz jogosítva serét-kilogrammonként 1 korona áttöntési s 50 fillér kezelési költséget felszámítani. A szállítási költségeket a felek viselik. Minden vadász-jeggyel bíró magyar vadász, az illetékes közigazgatási hatóság által kiállított igazolvány alapján, fel lesz hatalmazva a nála levő 10 kg-ról meg nem haladó ólomhulladéknak serétére való áttöntésére. — A rendeletet — ha meg fog jelenni — közölni, esetleg ismertetni fogjuk.

HIRDETÉSEK

Mézet, viaszt, kőrisbogarát, anyarozsot állandóan vásárol, mintázott ajánlatot kér Fischer Izidor Zalaegerszeg. Czím megőrzendő. (1. VI. 4.)

3165/1917. ügyszámhoz.

Termelt tölgy és erdei fenyő haszonfa eladás, közutak mentén fekvő rakodókon. A kezerpekléni m. kir. erdőgondnokság magyarbódi alsó rakodóján készletezett 508.80 m³ tölgy haszonfa és a delnekakasfalvai m. kir. erdőgondnokság szigordi rakodóján készletezett 744.54 m³ vastagabb választéku erdei fenyőhaszonfa két eladási csoportban zárt írásbeli ajánlatok mellett nyilv. versenytárgyaláson eladatik.

A zárt írásbeli ajánlatok 1917. évi június hó 22-én déli 12 óráig a tótsóvári m. kir. erdőhivatalnál nyújtandók be és 1917. évi június hó 23-án d. e. 10 órakor az erdőhivatal helyiségében nyilvánosan bontatnak fel.

Részletes adatok, árverési és szerződési feltételek valamint ajánlati űrlapok és borítékok a tótsóvári m. kir. erdőhivatalnál beszerezhetők.

Tótsóvár, 1917. évi május hóban.

(2.) **M. kir. Erdőhivatal.**

1917. évi 4262. számhoz.

Kitermelt lúczyenyőkéreg eladása vasuti kocsiba rakva. A szászrégeni vasuti állomás mellett fekvő herbusi faraktárban pajtkában készletezett 1916. évi termelésű mintegy 1500 q-ra becsült csöves (szálas) állapotban lévő lúczyenyőkéreg zárt írásbeli versenytárgyaláson osztatlan mennyiségben eladatik.

Az ajánlatok legkésőbb 1917. évi június hó 25-én délután 1 óráig a kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság-hoz benyújtandók, a hol azok másnap délelőtt 11 órakor nyilvánosan felbontatnak.

Az árverési feltételek, a kikiáltási árt és a leteendő bánatpénzt feltüntető kimutatás, ajánlati űrlap és boríték alulirt erdőigazgatóságnál díjmentesen beszerezhetők.

Kolozsvár, 1917. évi május hó 23-án.

(3.) **M. kir. Erdőigazgatóság.**

Mézet,

viaszkat, sonkolyt, állandóan a legmagasabb napi áron vásárol a «Méh» a Magyar Méhészek Értékesítő Szövetkezete. Budapest, VI. ker. Frangepán-utca 33/c. Árajánlattal egyidőben minta is küldendő. (4. V. 1.)

1917. évi 2121. szám.

Termelt tölgy- és cser-bányafa eladása iránt kitűzött versenytárgyalás visszavonásáról. A lippai m. kir. főerdőhivatal által 1917. évi

1894. szám alatt ez évi június hó 11-ére kitűzött versenytárgyalási hirdetmények az összes bányafára vonatkozó részét, a főerdőhivatal azzal vonja vissza, hogy a jelzett időre kitűzött versenytárgyalás csupán a többi fagyártmány és pedig a hasított selejtes tölgy szőlőkaró, tölgy szőlőpózna, tölgy küllő, tölgy és cserdöngának értékesítésére nézve fog megtartatni.

Lippa, 1917. évi május hó 21-én.

(5.) **M. kir. Főerdőhivatal.**

1917. évi 4630 szám.

Különleges műszaki czelokra szánt kiváló minőségű kitermelt **lúczyenyő rönkö** eladása vasuti kocsiba rakva. A Szászrégen vasuti állomása mellett fekvő herbusi faraktárban készletezett, az elmúlt télen termelt fent körülírt mintegy 100 m³ 40 cm.-nél vastagabb, 4 m. és ennél hosszabb lúczyenyő rönkö zárt írásbeli versenytárgyaláson osztatlan mennyiségben eladatik. Az ajánlatok legkésőbb 1917. évi július hó 5-én délutáni 1 óráig a kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság-hoz benyújtandók, ahol azok másnap délelőtt 11 órakor nyilvánosan felbontatnak. Az árverési feltételek, a kikiáltási árt és a leteendő bánatpénzt feltüntető kimutatás, ajánlati űrlap és boríték alulirt erdőigazgatóságnál díjmentesen lesznek beszerezhetők. Kolozsvár, 1917. évi június hó 6-án.

(6.) **M. kir. Erdőigazgatóság.**

A kegyes tanítórend uradalmában f. é. július hó 24-én két erdőőri állás fog a szabályszerű illetményel szolgálatképes és katonamentes, szakvizsgázott egyénekkel betölteni. Pályázni kívánók forduljanak az uradalmi erdőhivatalhoz Taszáron (Somogy megye), hol a részletes pályázati feltételek megtudhatók.

(7.) **Ódor Ignác** urad. főerdész.

1917. évi 9047. szám.

Gőzfűrészbérbeadás. A Szepesvármegye: a) Szomolnokhuta községének határában levő u. n. szomolnokhuti; b) Svedlér községének határában levő u. n. gereblyei kincstári gőzfűrészbérbeadásával és a hozzáartozó rönk és szelvényáru-rakhelyekkel együtt Tótsóváron, 1917. évi július hó 5-én d. e. 10 órakor megtartandó nyilvános versenytárgyaláson zárt írásbeli ajánlatok útján 1917. évi október hó 1-től kezdőleg 2 (kettő) egymásután következő évre haszonbérbe fog adatni. Az ajánlatok legkésőbb 1917. évi július hó 4-én déli 12 óráig nyújtandók be a tótsóvári m. kir. erdőhivatalnál. Versenytárgyalási és szerződési feltételek, ajánlati űrlap és boríték a tótsóvári m. kir. erdőhivatalnál díjmentesen szerezhetők be. Budapest, 1917. május hó.

(8.) **M. kir. földművelésügyi miniszter.**

HIRDETÉSEK felvételnek a kiadóhivatalban Budapest, V., Alkotmány-u. 6.

Előfizetési ár:

Egész évre	4 K.
Fél évre	2 K.
Negyed évre	1 K.
Egyes szám	20 f.

Szerkesztő:

BALOGH ERNŐ

m. kir. főerdőtanácsos.

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intéződik a lap szét-küldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szerelmi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőséghez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adandók.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

Hirdetések

egy hasábos garmondszedés milliméter soronként 10 állérral, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj szedés másfél soros egységgel számított. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőnek az álláskezeslet és kínálat rovata rövid közlésekre díjtalanul áll rendelkezésére.

TARTALOM.

A gyantatermelésről. (Roth Gyula.)

Az állami alkalmazottak anyagi helyzetének javítása.

A háborúban rokkanttá lett erdészeti alkalmazottak segélyezésére szolgáló alapra befolyt adományok.

Gazdasági tanácsadó: A baromfiak tojásevéséről [és a lágyléjű tojásokról. (Bászel Elek). — A raj befogása. (Ignácz Sándor.)

Különfélék: Kormányváltások. — Pályázati hirdetés az erdői szakiskolák tanulóinak felvétele ügyében. — Magyar vadászok országos szövetsége. — Nevelési segély a hadiárvaaknak.

Változások az erdészeti szolgálat körében.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Szerkesztői üzenetek.

A gyantatermelésről.

Írta: Roth Gyula m. kir. erdőtanácsos.

A gödörös eljárásoknak a hátránya az edényes rendszerekkel szemben elsősorban az, hogy a nyers balzsam minősége ugyanannál a fánál évről-évre csökken. A balzsam a sebész helyéről leesurog a gödörbe. Ütközben természetesen a könnyen illó terpentínolajnak egy része — a balzsam legértékesebb alkotó része — elpárolog. Mennél hosszabb az út a sebtől a gyűjtőgödörig, annál nagyobb a veszteség. A gödör a fa aljában van, a hajkot pedig évről-évre felfelé nyújtják, annyira, hogy 3—5 méterre, sőt ennél magasabbra is megnő. Ezért évről-évre kevesebb lesz az összegyűjtött nyersbalzsamnak a terpentintartalma. De nemcsak a terpentintartalom csökkenése okozza az érték apadását. A gyantának mindig csak egy része folyik le magától egészen a gödörig, ez a *folyt* vagy *csurgott gyanta*, egy része ellenben rászárad a fára, a honnan azt időről-időre lekaparják és összegyűjtik. Ez a *kapart gyanta*. A kapart gyantából már a terpentínolaj legnagyobb része elpárologott és abban csak mintegy 3—6% maradt meg, ennek értéke e miatt jóval kisebb; hozzá még a kaparás alkalmával jelentékeny része veszendőbe is megy, mert a kemény gyanta a kaparó alatt pattog és elugrik. Stöyer megállapítása szerint eleintén a kapart gyanta az egész termelt mennyiség 80%-át teszi, később azonban ez 70%-ig emelkedik.

Száradás közben nemcsak a terpentínolaj távozik, de a levegő behatása alatt a balzsam vegyi összetételében is

változás áll be, a mely külsőleg is nyilvánul abban, hogy a balzsam színe sötétedik, barnul. A barnulással együtt pedig ismét csökken az érték, mert a legdrágábbak a világos színű gyanták.* A már megbarnult, a fára száradt gyanta felett elfolyó friss, majdnem színtelen gyanta az előbbinek egy részét feloldja és magába veszi, ennek következtében ez is barnul, értéke csökken.

Hátrányos továbbá a gödörös haj a fák egészsége és műszaki használhatóság szempontjából is. Mennél nagyobb a gödör, annál nagyobb az általa okozott kár. A fa tövében szelgett nagy gödör a fa szilárd állását veszélyezteti és a szeltes és hönymás veszélyét fokozza. A gödör azonban megtelek vízzel, hulladékokkal és földdel is, ez a víz poshad, a korhadás és rothadás fészkevé lesz s a fa úgy élettlenül, mint műszakilag szenved e miatt.

Még a tűzveszély is — a mely egyébiránt a gyantaterdőkben mindig fokozott figyelmet követel — nagyobb a gödörös eljárásnál, mert a föld közvetlen közelében levő, nagy gödörökben mindig van gyanta, a mely a legkisebb futótűznél kigyullad, a tüzet táplálja s a hajk mentén a koronákba vezeti; azonkívül a kapart gyanta nagy mennyisége mellett mindig több a földre esett gyantahulladék, a mi a tüzet ismét elősegíti.

Ezért mindig arra kell törekednünk, hogy a gödörös eljárást mellőzzük, illetőleg kiszorítsuk. Az edényes eljárásnak a gödörrel szemben sok előnye mellett csak az az egy hátránya van, hogy az edények költségesek. Ez a hátrány azonban nem nagy, mert hiszen a gödörök készítése is pénzbe kerül és az egyszer beszerzett edény épp úgy használható évek hosszú során át, mint a gödör, sőt még tovább is, e mellett a tapasztalat szerint a nyert balzsam és gyanta úgy minőségben, mint mennyiségben lényegesen jobb, illetőleg több, az edények beszerzési költsége tehát megtalálja ebben a fedezetét.

Összehasonlító kísérleteinknél a hornyolás — a mint fentebb említett — jóval kedvezőbb eredményt adott, mint a fejszéval való hajkolás. (Folyt. köv.)

* A kereskedelembe a gyantákat színük szerint osztályozzák, az osztályozás alapját az amerikai színskála képezi. A legjobb minőségű WW-vel, a másodiknál WG-vel, a többiekkel Abc betűvel N-től kezdve visszafelé jelzik.

Az állami alkalmazottak anyagi helyzetének javítása.

Az új kormánynak a képviselőház június 21-i ülésén történt bemutatkozása alkalmával *gróf Esterházy Móricz* miniszterelnök az állami alkalmazottak anyagi helyzetének javítása érdekében tervezett intézkedésekről a következő kijelentéseket tette:

T. Ház! A legnagyobb odaadással és szeretettel kíván foglalkozni a kormány a közszolgálati alkalmazottak ügyével (Élénk helyeslés a baloldalon.), teljes tudatában annak, hogy az életszükségleti cikkeknek az a megdrágulása, a mely a háborúnak minden várakozás elleni hosszú tartama alatt beállott, erre a fix-fizetéses társadalmi osztályra nehezedik a leg súlyosabban. (Igaz! Úgy van! a baloldalon.) A segítség sürgős és ezért először a kormány már a felhatalmazási törvényjavaslatban is fölveti egy-néhány intézkedést, a melynek célja, hogy egyfelől a nyugdíjasok is bizonyos háborús segélyben legyenek részesíthetők, másfelől pedig a háború alatt megakadt előléptetések is foganatosíthatók legyenek. (Élénk helyeslés a baloldalon.) Másodszor a javaslat tárgyalása során a kormány indítványt fog beterjeszteni arra nézve, hogy az állami alkalmazottak családi pótléka fölemeltessék és bizonyos újabb kategóriákra kiterjesztessék, (Élénk helyeslés a baloldalon.) valamint arra nézve is, hogy a tisztviselői kar által régóta joggal kívánt státuszrendezés lehetővé váljék. (Élénk helyeslés és taps a baloldalon.) Harmadszor a mi az október végéig megállapított háborús segélyeket illeti, ezek megújítása és felemelése tárgyában a kormány idejekorán fog külön előterjesztést tenni. A tisztviselői szolgálati pragmatikának előkészítése a kormánynak szintén sürgős gondját képezi. (Élénk helyeslés a baloldalon.)

Majd *Gratz Gusztáv* pénzügyminiszter beterjesztette az 1917—18-iki költségvetési év első hat hónapjában viselendő közterhekről és fedezendő állami kiadásokról szóló felhatalmazási törvényjavaslatot (indemmitas), a mely az állami alkalmazottak anyagi helyzetének javítása érdekében a következő rendelkezéseket tartalmazza:

A 6. § a hadisegélyek fölemeléséről intézkedik, melyek 1917 okt. 1-től kezdődő hatállyal a következőkép állapítatnak meg: a) évi 96 K segély az elesettnek (eltűntnek, meghaltanak) minden törvényes vagy törvényesített atyátlán árva részére és pedig a fiárvánál a tizenhatodik, a leányárvánál a tizennegyedik életév betöltéséig; b) egyenként évi 192 K segély az elesettnek (eltűntnek, meghaltanak) törvényes vagy törvényesített szülőlen árva részére, ha csak egy vagy két ilyen árva maradt hátra és egyenként évi 132 K segély, ha kettőnél több ilyen árva maradt hátra és pedig a fiárvánál a tizenhatodik, a leányárvánál a tizennegyedik életév betöltéséig; c) évi 144 K segély az elesettnek (eltűntnek, meghaltanak) minden házasságon kívül született árva részére abban az esetben, ha az elesettnek (eltűntnek, meghaltanak) özvegye katonai özvegyi nyugdíjat és az 1915. évi XV. t. cz. 7. §-ának 7. pontja szerint segélyt kap és pedig a fiárvánál a tizenhatodik, a leányárvánál a tizennegyedik életév betöltéséig; d)

egyenként évi 264 K segély az elesettnek (eltűntnek, meghaltanak) házasságon kívül született és a c) pont alá nem eső olyan árva részére, a kiket az elesett (eltűnt, meghalt) tartott el, ha csak egy vagy két ilyen árva maradt hátra és egyenként évi 204 K segély, ha kettőnél több ilyen árva maradt hátra és pedig a fiárvánál a tizenhatodik, a leányárvánál a tizennegyedik életév betöltéséig.

A 7. § szerint felhatalmaztatja a miniszterelnök, hogy a hadiárva és a hadirokkantak gyermekeinek neveltetésével és gyógytáttásával felmerülő költségek fedezésére szolgáló és az Országos Hadigondozó Hivatal kezelése alatt álló «Hadiárvaalap» részére az 1917—18. évre szóló javadalmazásként összesen 1.500.000 K-t engedélyezessen.

8. §. A lemondott kormánynak az az intézkedése, a melylyel az állami, vármegyei, államvasúti és egyéb közszolgálati alkalmazottak részére a legszükségesebb ruházati és egyéb felszerelési cikkek beszerezhetése céljából egyszermindenkorra szóló ruházatbeszerzési segélyeket engedélyezett, jóváhagyatik.

9. §. Felhatalmaztatja a kormány, hogy az 1917. évre rendelti úton megállapítandó egyszeri segélyeket engedélyezhessen az állami és vármegyei nyugdíjasok, az állami és vármegyei alkalmazottak özvegyei és szülőtlén árva, az 1848—49-iki honvédyugdíjasok és az 1848—49-iki honvédeknek nyugdíjban részesülő özvegyei részére, továbbá mindazoknak a nyugdíjasoknak, özvegyeknek és szülőtlén árva, akik az országos tanári nyugdíjintézet, az országos tanítói nyugdíj- és gyámintézet, a m. kir. államvasutak nyugdíjintézete vagy nyugbérpénztára vagy valamely községi nyugdíjintézet terhére állandó ellátást (nyugdíjat, nyugbért, özvegyi nyugdíjat, özvegyi segélypénzt, nevelési jármékot, nevelési pótlékot, árvaségélypénzt, gyermeksegélyt) élveznek.

11. §. Felhatalmaztatja a kormány, hogy az V—XI. fizetési osztályokba tartozó állami és vármegyei tisztviselőknél az egyes fizetési osztályok keretén belül a magasabb fizetés természetével bíró illetményekre igényt adó szolgálati időt (várakozási időt), amennyiben az három évet meghaladna, 1917. évi július hó 1-től számítandó hatálylyal rendelti úton három évre szállíthassa le, továbbá, hogy a rendszeres évi fizetés (évi bér, évi zsold) mellett alkalmazott állami altiszteknél és szolgáknál a magasabb fizetés természetével bíró illetményekre igényt adó szolgálati időt (várakozási időt), a mennyiben az három évet meghaladna és a mennyiben és a hol az indokoltnak mutatkozik, 1917. évi július hó 1-től számítandó hatálylyal rendelti úton három évben állapíthassa meg.

A 13. § az állami, vármegyei és államvasúti alkalmazottak családi pótlékáról intézkedik. Az 1912. évi XXXV. t. cz. az állami alkalmazottakat a családi pótlék szempontjából két csoportba osztotta s az 1-ső csoportbeli alkalmazottak minden gyermek után évi 200 K, a 2-ik csoportbeli alkalmazottak pedig évi 100 K családi pótlékot kaptak.

Az új rendelkezések szerint az állami alkalmazottak 1917. évi július hó 1-től kezdve a családi pótlék szempontjából négy csoportba fognak tartozni s a családi pótlék az

eddig megkívánt feltételeknek megfelelő minden gyermek után fejenként:

a) az 1. csoportba tartozó alkalmazottaknál évi 400 K	
b) a 2. „ „ „ „ „ 240 „	
c) a 3. „ „ „ „ „ 200 „	
d) a 4. „ „ „ „ „ 160 „	

Az új 1. csoportba tartoznak a tisztviselők;

az új 2. csoportba az állami kisedővőnök, díjnokok, a m. kir. államrendőrség és a m. kir. határrendőrség őrszemélyzetének, továbbá a m. kir. pénzügyőrség és a m. kir. csendőrség legénységének tagjai, valamint a m. kir. csendőrségnek rangosztályba nem sorozott havidíjasai, végül az állami vasgyáraknál és az állami kőszénbányászati rendszerek illetmények élvezetében álló alkalmazottak, valamint a posta, távírda és távbeszélő alkalmazottak C táblázatának egyes csoportjai és a m. kir. államvasúti alkalmazottak B táblázatának egyes csoportjaiba tartozó alkalmazottak;

az új 3. csoportba tartoznak az állami és vármegyei altisztek és szolgák, a m. kir. államvasúti alkalmazottak B táblázatának egyes csoportjai, valamint napibéres altisztjelöltjei, a posta, távírda és távbeszélő alkalmazottak C táblázatának egyes csoportjai, valamint az itt alkalmazott napidíjas, napibéres vagy havidíjas művezetjelöltek és műszerészek;

az új 4. csoportba tartoznak az állami hivatalokban, intézeteknél és vállalatoknál, továbbá a vármegyéknél, a m. kir. államvasutaknál, az állami vasgyáraknál és az állami kőszénbányászati haviévi vagy napibér mellett állandóan alkalmazott kezelőnők, művezető-jelöltek, altisztek és hivatszolgák valamint az állami és vármegyei útkaparók.

Az államerdészeti altisztek és szolgák (főerdőr, famester, erdőőr, erdőlegény, segéderdőőr, hivatszolgá) tehát a 3. csoportba tartoznak.

Mint hogy a rendelkezés hatálya — a cselédek, napizásosok, munkások és munkások, valamint az ezekhez hasonló minőségben alkalmazottak kivételével — az összes állami alkalmazottakra kiterjed, tekintet nélkül arra, hogy évi fizetést, szoldot, havidíjat, napidíjat, haviévi vagy napiévi fizetést, emélfogva nyilvánvaló, hogy az államerdészeti állandóan alkalmazott napibéreseket is megilleti a 4. csoportba tartozó alkalmazottaknak járó évi 160 K családi pótlék. Ilyen állandó alkalmazottak az államerdészeti egységek közt a napibéres kertész, éjjeli őr, gátőr, havasőr, legelőőr, patakőr, raktárőr, rakpartőr, tanyaőr, vadőr, vágasőr, haviéres erdőőr, napibéres erdőőr, napibéres segéderdőőr, póterdőőr, kerülő, napibéres, napibéres hivatszolgá, postaküldőnéz, felvigyázó, napibéres útkaparó, vasúti állomási őr, vasúti fékező, vasúti gépápoló stb. stb.

Az új rendelkezéseknek 1917. évi július hó 1-ig visszaható ereje van s így az állami alkalmazottak az őket megillető magasabb összegű családi pótlékot az 1917. év harmadik évnegyedére már meg fogják kapni.

A háborúban rokkanttá lett erdészeti alkalmazottak segélyezésére szolgáló alapra befolyt adományok.

Az alábbi sorokat vettük:

Nagyságos Szerkesztő Úr! Az állami akezióknak Papp László m. kir. erdőmőnök úr vezetése alatt levő sárosvármegyei felsővízközi építéstechnikai erdészeti altisztek és munkavezetők által a háborúban elesett erdészeti altisztek árvái részére az idecsatolt gyűjtőív szerint összegyűjtött 324 K összeget azon kérréssel küldjük meg, hogy azt az e célra már létesített alaphoz csatolni méltóztassék.

Mély tisztelettel kérjük, hogy az összegeket *«Az Erdő»* című lapban névszerint közzétenni méltóztassék.

Felsővízközi, 1917. évi június hó 19-én.

Hoffer Kálmán m. kir. famester.

Kodilla Péter m. kir. erdőőr.

Gyűjtőív a háborúban elesett vagy elhalt állami erdészeti altisztek hátramaradt árvái javára. Adakoztak: Palágyi Miklós vállalkozó 40 K; Hoffer Kálmán m. kir. famester 10 K; Kodilla Péter m. kir. erdőőr 10 K; Szomora József m. kir. erdőőr 10 K; Nagy Lajos m. kir. erdőőr 12 K; Juhász Mihály m. kir. erdőőr 12-50 K; Fodor János vállalkozó 10 K; Németh Gyula munkavezető 10 K; Hambersch Imre téglaemester 10 K; Tóthfalussy Miklós vállalkozó 10 K; Ogovszalek Ádám téglaemester 100 K; Obermayer Sándor m. kir. erdőőr 10 K; Nagy Pál vállalkozó 20 K; Hauszmann József m. kir. erdőőr 10 K; Vimovszky Kálmán 12-50 K; Csékan József állami ig. tanító 1 K; Frank József csendőri őrsz. 2 K; Krájbik Sándor csendőrmester 3 K; Papp László m. kir. erdőmőnök 20 K; N. N. 1 K; Összesen 324 K.

Midőn a nemesszívú adakozóknak az Országos Erdészeti Egyesület őszinte köszönetét tolnásoljuk, egyben tudatjuk, hogy a beküldött összeg az Országos Erdészeti Egyesület által kezelt s a háborúban rokkantakká lett erdészeti alkalmazottak segélyezésére szolgáló alaphoz csatoltatott.

Gazdasági tanácsadó.

A baromfiak tojásveséről és a lágyléjű tojásokról.

A baromfiak egyik legrosszabb és főleg a legtöbb bosszúságot okozó szokása az, a midőn saját tojását a letojás után azonnal kikezdi. E rossz szokásnak oka csak az unalom, épen úgy, mint a lovaknak karórágása, bőfogása és szörése stb., ezt igazolja az a körülmény, hogy a tojásves rossz tulajdonságát főleg olyan állományánál észleljük, mely szűk helyhez van kötve, illetőleg a mely a kapargálástól, járás- és keléstől stb. időtöltéstől meg van fosztva.

A baromfit lesoztatni e rossz szokásától lehetetlen, a miért is a legajánlatosabb az ezen szokásban szenvedő baromfit a piacon értékesíteni vagy levágni, nehogy az egyik a másikat el ejtanulja. Azok az eljárások, a miket e rossz szokás ellen ajánlanak, semmit sem érnek. Egyesek

porcellán-tojásoknak vagy kifűrt és gipszzsel megtöltött tojásoknak a tojásfészkekben való elhelyezését ajánlják; mások az ilyen hibában szenvedő tyúkok csőrének hegyét ajánlják levágni, csakhogy ennek éppen úgy, mint az előbbinek, szintén nincs eredménye, mert ha csőrük tompa is, avval éppen olyan jól tudják a tojásokat feltörni, mint a sérteletlen csőrrel.

Akármit is csinálunk a tyúkokkal, azokat erről leszoktatni nem lehet, védekezni azonban védekezhetünk ellene és pedig nemcsak az által, hogy kifűtőiket nem korlátozzuk, hanem főleg oly csapófészeket által, a melyek úgy vannak szerkesztve, hogy a mint a tyúk tojását tojja, az a csapófészkeknek egy erre a célra külön készített tartályába gurul, a hová a tyúk be nem hatolhat.

Ilyen csapófészket mindenki készíthet magának, ha a meglévő csapófészkek feneke fölé esésel bíró második fenekeket készít, úgy hogy annak vége és a csapófészkek hátsó fala között legalább is olyan hézag maradjon, a melyiken keresztül a tojás hosszategyle irányában is áteshetik; hogy azután a tojás el ne törhessen, a ferde fenék és az alsó fenéknek az a része, a hová a tojás legurul, jó vastag nemezzel kibélelendő.

A baromfiak még egy másik, szintén nem kis bosszúságot okozó tulajdonsága a lágyhéjú tojások rakása; ennek oka az, hogy a tojás héja nem tartalmaz elegendő foszforsavas meszet. Megjegyezzük, hogy a lágyhéjú tojások termelése nem rossz szokás, hanem csak múlt tulajdonság, a melynek oka főleg a baromfi egyoldalú és foszforsavas meszben szegény táplálásában és a mozgás hiányában rejlik, az utóbbit mi sem igazolja jobban, mint az, hogy rendszerint az elhízott tojók szenvednek ezen tulajdonságban; de a mit a jelzett okokon változtatunk, akkor ez a kellemetlen tulajdonság rövid időn belül megszűnik. Így jártam 1908-ban én is arany sebricht bantámjaimmal (törpe tyúkjaimmal), ugyanis addig, a míg állandóan Budapesten laktam, kénytelen voltam bantámjaimat szűk ketrecekben tartani, mi sem természetesebb, hogy állatkáim, daczára annak, hogy proteinben (zsírban) szegény és igen kimért elességen tartottam, mégis rettenetesen elhíztak, úgy hogy a tojások nemcsak lágyhéjúak, hanem terméketlenek is voltak, mivel a kakas kövérsége folytán csaknem teljesen tenyészképtelenné vált, azonban a mint még ugyanazon év májusában a Temesvár melletti Mehala községbe (már Temesvár Ferenczváros) költözködtem, illetőleg a mint törpe tyúkjaim ismét szabadon járhattak és kelhettek, rövid néhány hét múlva minden egyéb beleavatkozás nélkül a tojások teljesen normalisak, a kakas még tenyészképesse lett. Tehát az esetelt körülményből is látható, hogy a lágyhéjú tojások előidéző oka főleg a mozgás hiánya és az ebből következő elhízás, valamint az egyoldalú elességgel való etetés, különösen, ha az étrend nélküli a foszforsavas meszet. Már pedig a legtöbb tenyésztő azt hiszi, ha állományával a konyhájában felhasználott tojások héját megeteti, akkor már mindent elkövetett a lágyhéjú tojások elkerülésé céljából; hogy az még igen keveset jelent, az a fentiek után bővebb kommentárt nem igényel.

Már most lássuk, hogy a megfelelő mozgáson kívül

milyen elességgel lássuk el az olyan állományt, melynek tojásai lágyhéjúak? Az ilyen állománynak nyújtunk minél több szemes elességet, mivel a szemes elesség foszforsavas vegyületekben bővelkedik. A szemes elesség álljon fele részben árpa- és búzaocsból vagy árpa- és búza-hulladékból, melyhez még esetleg kevés zabocsu vagy zab-hulladék is adható. A tengeri etetésre, daczára annak, hogy szintén szemes elesség, az adott esetben nem ajánlható, részben, mert magas szénhidráttartalmánál fogva hízlal, másrészt, mivel szemes állapotban igen nehezen emészthető. A szemes elességen kívül etessünk még sok zöldségtakarmanyit is, mint pl. lőhere, luczerna, szecskát, télen meg felszelelt takarmanyrépát; végül még a főtt vagy nyers húshulladék nyújtásáról se feledkezzünk meg.

Lesznek talán olyanok a t. olvasók közül, a kik azt fogják kérdezni, hogy a ki nem rendelkezik elegendő nagy baromfiudvarral és olyan helylyel, a hová a baromfi kijárhat, hogyan biztosítsa az a baromfi mozgását; erre csak az a válaszunk, hogy kaparóhelyek vagy pedig vándortyúkölak által, a mikről majd más alkalommal fogunk megemlékezni.

Bádszel Elek.

A raj befogása. Az idén nem sok dolga lesz a méhészeknek a rajok befogásával; a hosszú hideg tavasz következtében a kijáró méhek megdermedve, már nem bírtak visszatérni a kaptárukba s ez által, nemkülönben a késői virágzás miatt, a családok nem fejlődtek ki elég népessékké. Ezért ha lesz is egy kevés raj, az is csak későn.

Az előrajok reggel 9 óratól délután 1 vagy 2 óráig szélesedése időben szoktak kivonulni; ha délután 2 óráig nem rajzik a család, a méhészt bátran ott hagyhatja őket, mert ezen időn túl már nem fog megszökni.

A másodrajok azonban, a termékenien anyákkal, reggel 8-tól este 6 óráig is kiszoktak jönni. Legjobban szeretnek a méhek eső után, paradics levegőben rajzani; ilyenkor 3—4 raj is kijön egyszerre és egyik a másikára rakodik le. Szóval összeszállnak és hatalmas tömeget alkotnak, a mit aztán úgy kell a méhésznek befogás után szétválasztani, hogy egy kádba, vagy ládába öntve helyezze el egy sötét helyiségbe őket és állítson a kádba annyi zöld ágat, a mennyi raj szállt össze és hagyja ott őket reggelig, mire aztán minden ágra egy raj rakodik fel s így minden ágról külön-külön oda helyezheti a méheket a hová akarja. A raj először nem megy messzire a kaptártól, hanem a közelbe rakodik le, a hol néha 24 óráig is megmarad; attól függ különben, hogy a kiküldött szállásosinálók mikor térnek vissza azzal a jó hírről, hogy találtak már egy olyan helyiséget, a hová bemenne, megalkothatják az új otthonát. Mind a mellett, a mikor a raj kijött, a méhészt ne késedelmeskedjék; de ne is kapkodjon, mert a raj egy órán belül nem hagyja el a helyét. Először is hozza rendbe azt a kaptárt, a melybe befogjuk a méheket lakoltatni; rakjunk be a rajhoz mérten 3—4 egész műlepet, a többi pedig kiépitett legyen, mert ha sokat építtetünk velünk, az a méz rovására történik. 1 kg. viasz-nak az előállításához 16 kg. mézet is felhasználnak a méhek, így tehát a sok építtetés nem gazdaságos, mert jelenleg pl. 1 kg. műlep 24 korona, míg 1 kg. méz 10—14

korona. Sokan a műlépből csak 2 cm.-t ragasztanak be, a minék a kiéptése még többre kerül. Ha a méhészt nem rendelkezik kiéptített lépekkel vagy egész műléppel, akkor olyant tesz be, a milyen van.

A mikor a raj lerakódott, a helyével pedig már készen van a gazda, fogjon hozzá a befogáshoz. Ha nem túlmagasan hozzáférhető helyen van a raj, permetezze meg jól mézes vagy cukros vízzel és azután tartsa alája a rajbefogó-ládikát vagy kast és rántsa meg a galyvat, vagy az öklével üssön rá, miáltal a rajesomó belesik a rajfogóba, a melyet, ha messze vagyunk a méheshöz, letesszünk a fa alá, hogy a bele nem esettek be behűdjának estig; ha pedig közel vagyunk, akkor rögtön behelyezhetjük a kaptárba, a kintmaradtak majd visszahűződnek a régi helyükre. Ha az anya fönt marad az ágon, akkor a raj az új helyéről újból kirepül arra az ágra, a hol az anya maradt, miért is ilyenkor újból be kell a rajt fogni. Ha a raj olyan helyre száll, a honnan nehéz befogni, úgy tegyünk a rajbefogó ládába egy fődött fiasításos lépet és kössük föléje a ládát, a melybe a raj szépen behűződik s így levehetjük. Vagy ha nem férhetünk hozzá, kössünk egy fiasításos lépet egy hosszú rúdra és ezt nyújtjuk föl a rajhoz, a mely egy-kettőre megtelek méhkel; ha aztán az anya is ráment, helyezzük be lent egy rajfogó-ládába, a melybe aztán a többiek is szépen behűződnek; ha azonban az anya nem ment volna rá, akkor mindaddig nyújtogassuk fel, a míg ilyen szépszerével le nem szedjük az egész rajt.

Van ezenkívül egy ügyes rajbefogó-zsák, a melyről könnyűségénél fogva, 10 méter magasságból is levehetjük a rajt, ha azt egy megfelelő rúdra erősítjük. A zsákot a földről egy zsinag meghúzással, egy rántásra összecuskatjuk, vagyis: a zsákot a rúddal földgugjuk és mikor már a zsák a raj alatt van, azt foltaszítjuk, hogy azt az ágat, a melyen a raj van, a zsák rázza meg, miáltal aztán a rajesomó leesik és rögtön utána a zsinaggal a zsák száját összecuskatjuk és így szépen leeresztjük. Hogyha a rajt közvetlen a fa alul nem látjuk, mert az alsó lombok eltakarják, akkor kérjünk meg egy második személyt, a ki majd távolról, a homán jól látható, hangos szóval irányítja a rajfogó zsákot és így egész jól be lehet fogni.

Néha a raj olyan kellemetlen helyre rakódik le, a honnan befogni nagyon nehéz, az ilyen helyet jó lesz karbolinummal vagy petróleummal bekenni, mert a rajok ugyanazon helyre szoktak lerakódni, a sziklarepedésekből is karbolinummal fűzzük ki őket. A raj kirepülésekor némelyek szoktak csengővel, rossz fazékkal zörögni, hogy a raj ne menjen magasan és messzire, vagy pedig földet szórnak a röpöködő méhek közé; ez egy sem jó, mert a méh nem hallgat semmiféle zörgésre és mert ha földet szórunk közéjük, csak akkor szállnak meg alant, ha az anyára is esik egy csomó, miáltal a ránehézedett föld súlya alatt nem bír magásra emelkedni; csak hogy nincs kizárva, a rádobott földöt a földre esik, a hol aztán el is pusztul, vagy megeshetik az is, hogy a ráhúlló föld letéri a szárnyát; végül pedig, ha piszkos, sáros lesz, a népe nem fogadja el, hanem megölik.

Nincs szebb annál, ha rajzásnál szabadjára engedjük őket; de ha mégis mesterkélni akar velük valaki, akkor

áljon közéjük egy szőlőpermetezővel és úgy permetezze meg őket jól vízzel, hogy az anyára is bőven hulljon permet, akkor majd nem rakódnak a magasba. Különbben erre nincs szüksége az igazi méhésznek.

Még csak azt jegyzem meg, hogy ha a raj a fa törzsére rakódna le, a rajbefogó-ládába ne fölülről lefelé, hanem alulról fölfelé seperjük be a méheket. *Ignác Sándor.*

Különfélék.

Kormányváltás. Ó Felsőge Budapesten, 1917. évi június hó 15-én kelt legfelsőbb elhatározásával a Tiszakormány lemondását legkegyelmesebben elfogadni méltóztatván, miniszterelnökké *gróf Esterházy Mór*ics titkos tanácsos országgyűlési képviselő, honvédelmi miniszterré *újbol Szurmay Sándor* altábornagyot, személye körüli miniszterré *gróf Bathányi Tivadar* országgyűlési képviselő, belügyminiszterré *Ugron Gábor* országgyűlési képviselő, nyug. főispánt, pénzügyminiszterré *dr. Gratz Gusztáv* külügyminisztériumi osztályfőnököt, kereskedelemügyi miniszterré *gróf Serényi Béla* titkos tanácsos országgyűlési képviselő, földmívelésügyi miniszterré *Mezőssy Béla* országgyűlési képviselő, nyugalmozott államtitkár, vallás- és közoktatástügyi miniszterré *gróf Apponyi Albert* titkos tanácsos országgyűlési képviselő, igazságügy-miniszterré *dr. Vásáros Vilmos* országgyűlési képviselő, horvát-szlavon miniszterré *gróf Zichy Aladár* titkos tanácsos, országgyűlési képviselőt nevezte ki.

Úgy a távozó miniszterek, mint a velük együtt lemondott politikai államtitkárok magas kitüntetésben részesültek.

Pályázati hirdetés az erdőőri szakiskolák tanulóinak felvétele ügyében. A m. kir. földmívelésügyi minisztérium *június hó 28-ig* terjedő pályázati határidővel pályázati hirdetményt tett közzé a lipótvári és vadászerei m. kir. erdőőri szakiskolába a folyó év szeptember havában kezdődő új, két éves tanfolyamra való felvételekre nézve.

Mint hogy ezt a pályázati hirdetményt *Az Erdő*-ben való közzététel végett csak június 21-én, vagyis lapunk júnusi számának megjelenése után és a pályázati határidő letelte előtt csak egy héttel kaptuk meg, ennél fogva azt lapunkban már nem hozhattuk. Időközben a pályázati határidő *július 15-ig* meghosszabbított ugyan, mindennek dacára a pályázati hirdetményt júliusi számunkban sem hozhatjuk, mert mire lapunk az érdekeltek kezéhez jut, akkorra már az újabb pályázati határidő is elteltik.

Magyar Vadászok Országos Szövetsége. A vadászat és vadtenyésztés terén mutatkozó rengeteg hiány és sérelem, de különösen a háború alatt átszenvedett teljes vadász-lőszer hiány, arra készítette a magyar vadászokat, hogy a közgazdaság, közélet és a nemes sport szolgáltatásában álló érdekeik védelmére, országos szervezetre tömörüljenek. Az égető szükség, gyors segélyért kiáltott s a központi szervező bizottság ezt meghallva, a vidék támogatásával

hirtelen megalapította a Magyar Vadászok Országos Szövetségét. A világháború tüzeiben született szövetség, miniszterileg jóváhagyott alapszabályaira támaszkodva 1917 július 1-én megkezdte működését és az Országos Vadászati-Védegylettel körítve fog munkálkodni a vadászok és vadászat javára.

Zászlajára felírta: a magyar vadászat összes bajainak orvoslását, hiányainak pótlását; ezek között elsősorban, tagjainak tölténnyel való ellátását; magyar vadász-lőszergyár és magyar vadász-fegyvergyár alapítását; a magyar állami lőporgyár megteremtését, a kellő védelmet nem nyújtó és részben elavult vadásztörvény hibáinak, novelláris úton való sürgős reparálását; a vadászati és fegyveradóról szóló törvényezik revízióját; a vadászberletek körül borbélyos visszaélések és szabálytalanságok megszüntetését stb.

De a közérdekű cselekon kívül és főképen, a szövetség szerető édesanyja is akar lenni a vadászoknak, vadásztársaságoknak, a kihez minden egyes gyermeke — akármilyen kívánsága, baja, panasza van — a legteljesebb bizalommal és megnyugvással fordulhasson tanácsért, segítségért.

A tagdíj — épen csak hogy neve legyen — évi 6 korona. Ezért minden tag olcsó árán kap 2–300 kész töltényt, hüvelyt, lőport pedig tetszés szerinti mennyiségben; fürdőkn, üzletekben, orvosoknál, jelentős kedvezményt; díjtalan ügyvédi képviselést; a szövetség képeslapját és minden irányban a legmesszebbmenő támogatást.

Érdeklődőknek bővebb felvilágosítással, belépési nyilatkozatokkal a «Magyar Vadászok Országos Szövetsége» hivatala: Budapest, IX, Ferecz-körút 34. készsággal szolgál.

Nevelési segély a hadiárvánknak. A «Budapesti Közlöny» 1917. évi június hó 13-án megjelent száma közli a kormány 2000. M. E. sz. rendeletét, mely a hadiárvánknak és hadirokkantak gyermekeinek középfokú és felsőbb iskolai tanulmányok folytatására nyújtandó nevelési segélyről intézkedik.

A nevelési segély internatusi hely vagy pénzbeli segély lehet. Az internatusi vagy nevelőintézeti helyeket és azok milyenségét a rendelet nem jelöli meg, a pénzbeli segélyt azonban megmondja: a gimnázium, a reáliskola, a leányközépiskola négy alsó osztályában, valamint a polgári iskolákban és felső népiskolákban a lakóhelyen 400 korona, más helyen 600 korona. Az előbbi iskolák felsőbb osztályaiban, valamint az alsó és középfokú szakiskolákban 500, illetve 700 korona. Végül a felsőbb iskolákban és pedig egyetemeken, akadémiákon, tanító-, tanár- és művészképzőkben 600, illetve 800 korona. A nevelési segély 24 éves korig adható, azonban esetlegesen más ösztöndíjak vagy pedig a katonai és polgári ellátás ezekbe a nevelési segélyekbe beleszámitatik. A házasságon kívül született hadiárva csak abban az esetben kaphatják a kedvezményeket, ha az elhalt vagy eltűnt apa elismerte a gyermekét.

Nevelési segítséget csak az kaphat, a ki jó előmenetelt tanúsít. A segítség adományozása pályázat útján történik. A kérvényt a törvényhatósági hadi gondozó bizott-

sághoz kell beadni, a mely július 20-ig az Országos Hádigondozó Hivatalhoz terjeszti fel. A segítséget előzetes félelvi részletekben utalják ki. A rendelet érvénye Horvát-Szlavonországra nem terjed ki.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőset értesíteni sziveskedjenek.)

Kedves báró Ghillány! Magyar miniszteriumom lemondása és saját kérelme folytán Önt földművelésügyi magyar miniszteri állásából ezenel kegyelemben felmentem és Önnek ezen alkalomból hű és kitűnő szolgálatainak és különösen a háború folyamán kifejtett rendkívüli tevékenységének elismerésül az I. osztályú polgári hadi érdemkeresztet adományozom.

Kelt Budapestben, 1917. évi június hó 15-én.

Károly s. k.

Gróf Tisza István s. k.

Kedves Mezőssy! Magyar miniszterelnököm előterjesztésére Önt földművelésügyi magyar miniszteremmel ezenel kinevezem.

Kelt Budapestben, 1917. évi június hó 15-én.

Károly s. k.

Gróf Esterházy Mór s. k.

Földművelésügyi magyar miniszterem előterjesztésére báró Zazy József államtitkár ezen állásától saját kérelmére felmentem.

Kelt Laxenburgban, 1917. évi június hó 10-én.

Károly s. k.

Báró Ghillány Imre s. k.

Személyem körüli magyar miniszterem előterjesztésére kitűnő szolgálataik elismerésül garamveszelei báró Zazy József belső titkos tanácsos, földművelésügyi miniszteriumi államtitkárnak ezen állásától való felmentése alkalmából Szent István-rendem középkeresztjé díjmentesen és dr. avarai és bartóki Bartóky József belső titkos tanácsos, földművelésügyi miniszteriumi államtitkárnak Ferencz József-rendem nagykeresztjé adományozom.

Kelt Laxenburgban, 1917. évi június hó 10-én.

Károly s. k.

Báró Roszner Ervin s. k.

Ő császári és apostoli királyi Felsége Laxenburgban, 1917. évi június hó 6-án kelt legfelsőbb elhatározásával kitűnő szolgálatai elismerésül Terfi Béla főerdőtáncosai ezimel és jelleggel felruházott m. kir. erdőtanácsosnak a II. osztályú polgári hadi érdemkeresztet legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

Ő császári és Apostoli Királyi Felsége folyó évi május hó 20-án kelt legfelsőbb kéziratával az ellenség előtt teljesített kitűnő szolgálatai elismerésül Bágyoni Szabó Endre erdőmérnöknek a koronás arany érdemkeresztet a vitéségi érem szalagján legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

A kolozsvári m. kir. erdőgazgatóság főnöke Droszák Ferencz, Fekete József, Domokos Nagy Péter, Walland Gyula, Fekete Sándor, Szilágyi Márton, Kiss Sándor, Kulár János, Gáspár József, Schleichardt Nándor és Török István m. kir. erdőőrök m. kir. főerdőőrök névezte ki.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Schillinger Béla m. kir. segéderdőmérnököt Lippárdi Királymezőre s megbízta a királymezői alsó m. kir. erdőgondnokság vezetésével.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Payer Sándor m. kir. erdőtanácsost Garampéteriről Besztercebányára s megbízta a besztercebányai m. kir. erdőgazdálkodás vezetésével.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte Erdődi György m. kir. főerdőmérnököt Besztercebányáról Ujjbányára (erdőgazdálkodók), Zathureczky Nándor m. kir. erdőgazdálkodókat Zólyomból Illavára (erdőgazdálkodók), Payer Arthur m. kir. erdőmérnököt Garamladomérról Zólyomba (erdőgazdálkodók) és Pászti Viktor m. kir. erdőmérnököt Illaváról Garamladoméra (erdőgazdálkodók).

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1917. évi június hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába

Vadassy László — 60 fill., Nyers János 5.—, Liptóúrvári főerdőm. h. d. 20.—, Nagyabányi főerd. hiv. 66.—, Odor Ignác h. d. 620, Dr. Dimitrievis Vladimír h. d. 740.

2 koronát fizetett: Horváth Gyula, Szlavay József, Tóth Mihály, Engli Vilmos, Glavács Lajos, Winkovich Márton, Argyelan György, Kreutz János.

3 koronát fizetett: Dudák Ernő,

4 koronát fizetett: Somogyi Zoltán, Kovács B. Pál, Faulvetter Ignác, Klinovszky Rezső, Drexler Ignác, Fehér József.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadónkatlunkba a czim-szalagon átviteltől lakozni miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átviteltásokat nem a posta, hanem a kiadónkatlunknak esz-közi a bejelentést czimváltozás alapján, a nagyobbarányú esz-nyomatási költségek megtakarítása esz-oljából. Kérjük tehát, hogy fontosabb reklámoknál a t. előfizető ne forduljanak hozzánk.

N. J. I. Hozzsa meg Stark Dező: «A vadász-vizsla nevelése, idomítása és gyógykezelése» című művét. Kapható Stark Dező fő-erdésznél — Drávatanácsi. Ára 2 korona.

2. A kőrisbogaraktak tessék az alábbi budapesti győgyúrá nagykereskedőknek megvételre felajánlani: Koehmeister Frigyes-utódaí, V. Hold-utca 8; Központi gyógyszeraktár, VIII., Ágtelek-utóda 8; Neruda Nándor, IX., Telep-utóda 23; «Pharmacia» gyógyszereszet- vállalat, VII., Rottenbiller-utóda 40; Thallmayer és Seitz, V., Zrínyi-utóda 3.

3. A 15 fillért a lap javára bevételeztük.

P. F. A háború alatt az állam nem oszt ki tenyésznyulatokat. Tessék ez iránt Hreblay Emil m. kir. gazdasági felügyelő úrhoz, Eperjes fordulni.

H. T. Sürgebbe meg a jutalom kiutalását annál a községi előjáróságnál, amelynek a szőkevény hadifoglyokat átadta; ha ez célra nem vezetne, úgy emeljen panaszt a szolgabíró, vagy az alispáni hivatalnál.

A 15 fillért a lap javára bevételeztük.

G. I. Tessék «A Természet» című lap szerkesztőségéhez, Budapest (Székesfehérvári állat- és növénykert), fordulni.

[S. S. I. A mészor készítéséhez a szabadban felfogott eső-, folyó-, vagy felforralt és megszürt kútvizet használunk.

90 liter víz és 10 kg méz 5 %-os, 80 liter víz és 20 kg méz 10 %-os, tehát jó asztali bort ad.

Finomabb, különösen édes borokhoz több, 25-30 % mézre van szükség, mert az erjedés meg nem szűnik addig, míg cukor van a mustban, vagy míg annyi szesz nem képződik benne, amennyi megbénítja az erjesztő gombák tevékenységét, ami hidegek helyiségekben 10-12 % meleg helyiségben pedig 14-16 % szesztartalomnál következhet.

35 %-ot meghaladó méz az azonban ne vegyítsünk a vízbe, mert a bor túlédes és — amint mondják — vastag lenne.

Ha készen van a must, felforraltjuk, habját leszedjük és — ha csak közönséges borra eszámítanánk és tiszta s must — mindjárt hordóba tölthetjük; ellenkező esetben meg kell azt szűrni.

Ha a muston erősen érezhető volna a méz szaga, vagy éze, máto-gassunk bele tüzes vasat, közbe közzé megkeverve azt, mindaddig, míg sajátságos szagát és ízt el nem veszti; vagy takarjuk be 3-4 rétből összehajtott vizes lepedővel; — ha pedig lehűlt és szagát el nem veszítette, hevítsük fel újból és ismételtük meg az előbbi műveletet.

Átható szagú, éles ízű, vagy igen barna mézet ne válasszunk, különösen finom borokhoz épen nem. Erre a célra legjobb a tiszta akácméz.

Hogy megtisztuljon a must, miután felforraltuk és habját leszed-tük, tegyük bele 100 literenként — részletekben 1½-2 kiló porrá-tört krétát, vagy égetett márványt és csendes tűznél tovább hevítve, keverjük át jól habját pedig szedjük le.

Ha a must nem vet már habot, töltsük át tiszta faedénybe és vár-juk meg, míg annyira lehűl, hogy nem forráz, a kréta pedig leülepszik a fenékre. Ekkor öntsük vissza a tisztát az időközben kiöblített üstebe, tegyük bele vagy két marék lágyfászenet és hevítsük tovább, míg forrásnak indul, mire lehűtjük és nemez szűrőn megsűrjük, végre pedig derítjük azt.

Igy a kréta közömbösíti a savakat, a faszén elnyeli a méz szagát, a szűrővel, derítéssel megszabadítjuk a mustot a kréta és szénporok minden legkisebb parányaitól.

Miután a tiszta mustot megfelelő hordóba — de nem egészen tele — öntöttük, adjuk hozzá a következőket:

100 liter mustba 200 gramm tisztított borkócsavat, 100 gramm konyhasót, 50 gramm borkócsava káliumot, 50 gramm foszforasva nátront; a fehér borba 8-10, a vörösbe 20-25 gramm tannint. Mindezeket néhány liter mustban feloldva, töltsük a mustba s meg lesz benne minden, ami a természetes borkokban van.

Ha az ekként készült mustnak az erjedését az időre bízzuk, az er-jedés nagyon késlethet, miközben rothasztó gombák juthatnak bele, miáltal a must megdohosodik, vagy megkeseredik.

A dolgot tehát ne bízzuk a véletlenre, hanem tegyünk a mustba 1-2 liternyi tiszta borseprőt, vagy pedig 3-4 maréknyi összezuózt s már erjedésnek indul szótól mindenestől.

De megfelel az erjesztés céljának egy 6-8 kilónyi jóféle bortör-kőly is, melyet egy kádba tesz, reá öntjük a 100 liternyi mézmust ½-¼ részét. Ezt összecsomosoljuk, 24 óra múlva leszűrjük, kisa-jtoljuk és a mézmusthoz öntjük. Azután a hordót jól meghegyergetjük, helyre állítjuk, szádalóját felszabadítjuk s nedves ruhával letakarjuk, vagy pipát alkalmazunk reá, mire az erjedés azonban megindul s elég tökéletes lesz.

A kevesebb cukrot tartalmazó mustfélnek + 13-14 C foknyi, a magasabb cukortartalmú mustnak azonban + 18-20 C foknyi hőmér-sék szükséges.

A megfelelő hőmérsékben a gyengébb borok 14-16, az erősebbek 50-60 napig; alantaaabb hőmérsékben pedig 3-4 hónapig is erjed-hetnek.

Ha bevégeződött a zajos erjedés és megtisztult a bor, lefejtjük más hordóba; azután pinczébe helyezve, szádalóját az utcéjérés idősáakra nem verjük be szorosan, mert még mindig fejlődik benne szabadulni vágyó szénsava.

Végre pedig, ha már teljesen megtisztult, újból lefejtjük s néhány hónap múlva — amint megnyugodott — palackozta is hűzhatjuk.

Gyakori eset, hogy a 30-35 % mézrel készült borok savtartalma kevés; ezen a hiánytyn tiszta borkócsavval segítünk, melynek mennyi-ségét ízlésünk szírint határozzuk meg.

A tokajhoz hasonló lesz a bor, ha 80-85 liter gyengébb — de már teljesen kész mészorba 15-20 kiló mézet, 4-5 kiló mazolaszólót, 150 gramm tisztított borkócsavat 100 gramm konyhasót és 15-20 gramm tiszta hamuszirt vegyítsünk. A bort meleg helyen erjesztjük; lefejtés után pedig egy talack valódi tokajit, vagy 0.2 liter tokaji eszenczánt töltsük bele.

Vörös bor előállításához legalább ¾ részben fekete meggy, vagy földi szersz kisa-jtól leve szükséges. Ha sürű volna a must, felhígítjuk vízzel és hektolitereként 12-13 kiló mézet, 200 gramm borkócsavat, 100 gramm konyhasót, 100 gramm foszforasva nátront és 100 gramm tannint teszünk bele; minthogy ez a keverék hevítve — sterilizálva — nincsen, az erjedés önként következik be s hozzá a közönséges pincze hőmérséklete is elegendő.

2. Olasz ludat talán az «Aurora» fajállattelenen — Rákosszent-mihály (Budapest mellett) — vagy a M. Kir. Baromfityesztőtelepen, Gödöllő, kaphat.

R. G. Felhívást nem találtuk közölhetünk, mert az a mozgalom, amit ön tervez, egyáltalán nem vezethet célhoz, mert hiszen a kormány-

nak semmi beleszólása nincs és nem is lehet abba, hogy a birtokosok saját alkalmazottaiknak milyen javadalmazást adjanak vagy hogy alkalmazottaiknak nyugdíjat, családi pótlékot, stb. biztosítsanak.

B. G. Sajnálattalunkra nem tehetünk az önkéntes érdekében semmit s ez a kormányknak sincs módjaiban, mert sem a kormány, sem mi, nem kérhetjük és nem kényszeríthetjük a birtokosokat arra, hogy alkalmazottaiknak milyen javadalmazást adjanak.

V. M. Bártia. A m. kir. belügyminiszter úrnak 1885. évi 3734. szám alatt hozott határozata szerint eltérő szétosztás után a birtokosok önhatalmú levágása vadászati kihágást nem képez ugyan, de ilyen esetekben idegen ingó dolog jogtalan elcsatolásának vétsége látszván fenntartom, a cselekmény elbírálása az illetékes kir. bíróság elé tartozik.

E. V. A. O. Sz. A ruhabezserzési segély jár az irodai napibéreknek is.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KÍNÁLAT

Erdészi, vagy fõvadászi állást keres 48 éves, róm. kath., erõtletes, szakvizsgázott fõvadász, ki a kis- és nagyvad tenyésztésében több évi gyakorlattal bír. Beszél magyarul, németül és tótul. Címe a szerkesztõségnek megadható. (7.)

Nagyobb erdõbirtokon erdõõri állást keresek. Jelenleg segédõrõri minõségben vagyok alkalmazva s az erdészeti és gazdasági munkálatokban, valamint felmérések önálló végzésében teljesen jártas vagyok, mikrõl õ bizonyítványokat tudok felmutatni. Czimem: Koós István Arló (Borsod megye). (8.)

Vadászi vagy erdõõri állást keres esetleg azonnali belépésre is róm. kath., nõs, családos, szakvizsgázott erdõõr; jó bizonyítványai vannak s hosszabb gyakorlata van a vadászat és az erdészeti terén; a mezõgazdasági munkák vezetésében is jártas. Címe a szerkesztõségnek megadható. (9.)

38 éves, nõtlen róm. kath. rokkant altiszt, aki végleg el van bocsájta, ép kezû és lábú, erõs, magas, az erdõõri szakiskolát vadászõrõn végezte, szakvizsgázott erdõõr, kitûnõ bizonyítványokkal rendelkezik, magyar, német és tót nyelvet szóban és írásban bírja, mint erdõõr vagy vadõr állandó állást keres. Címe, mint Rokkant katona a szerkesztõségnek megadható. (10.)

Erdõõrnek ajánlkozok uradalomba 27 éves, értelmes, szerényigényû ember. Címe a szerkesztõségnek megadható. (11.)

HIRDETÉSEK

Mézet, viaszt, kõrisbogarat, anyarozost állandóan vásárol, mintázott ajánlatot kér Fischer Izidor Zalaegerszeg. Czim megõrzendõ. (I. VI. 5.)

Mézet, viaszt, sonkolyt állandóan a legmagasabb napi áron vásárol a "Méh" a Magyar Méhészek Értékesítõ Szõvetkezete, Budapest, VI., Frangepán-utca 33/c. Áránálattal egyidõben minta is küldendõ. (II. 2.)

Hiába! mégis csak a "Vadászat és Állatvilág" a legjobb és legolcsóbb képes vadászati szaklapja az országnak; az egyetlen tökéletes baromfi-, galamb- és házinyulenyelési képes lap pedig a "Szárnyasaink". — Mutatványszámokat díjtalanul küld a kiadóhivatal, Budapest, IX., Ferencz-körút 34. (3. III. 1.)

3088/1917. szám.

Termelt tõlgy- és cseresznyerõnkõ, nyárhasonfa, tõlgypadló és tõlgyküllõ eladás. A lugosi m. kir. erdõgazgatóság vasuti állomás melletti faraktáraiban készletezett 789-55 m³ tõlgy és 8-25 m³ cseresznyerõnkõ, 151-88 m³ nyárhasonfa, 202-205 m³ vasuti talpfáról leemelt tõlgypadló, 14,832 db tõlgyküllõ tizenhét (17) eladási csoportban zárt írásbeli ajánlatok mellett nyilvános versenytárgyaláson eladatik.

A zárt írásbeli ajánlatok 1917. évi augusztus hó 21-én délután 3 óráig a lugosi m. kir. erdõgazgatóságnál nyújthatók be, hol azok 1917. évi augusztus hó 22-én délelõtt 9 órakor nyilvánosan bontatnak fel.

Részletes adatok, árverési és szerzõdési feltételek, ajánlati űrlapok és borítékok a lugosi m. kir. erdõgazgatóságnál szerezhetõk be.

Lugos, 1917. évi július hó 6-án.

(5.)

M. kir. Erdõgazgatóság.

Pályázati hirdetmény. A m. kir. kincstári erdõ-áltisztek- és szolgák fiugyermekei részére Rõzsahegyen (Liptó vm.) létesített táptintézetbe való felvételére.

Ezen táptintézet czélja, hogy a nõvendékek a rõzsahegyi elemi iskolát látogatván, az intézetben lakásos és ellátáson kívül, megfelelõ felügyeletben részesüljenek.

A felvételt iránt a megnevezett évi fizetéssel bíró alkalmazottak, mint szülõk, illetõleg gyermekek folyamodhatnak oly esetben, midõn gyermeik, illetõleg gyámoltjuk az iskolától való nagyobb távolság miatt, vagy más okból a törvényszabta elemi iskolai oktatásban nem részesülhet.

Az 1 (egy) korona okmánybéllyel ellátott és szolgálati-uton benyújtandó kérvényhez a következõ mellékletek csatolandók:

a) születési bizonyítvány, melybõl kitûnik, hogy a felveendõ fiugyermekek legalább hatodik életévét betöltötték;

b) oltási bizonyítvány;

c) a testi és lelki épéséget igazoló kincstári vagy vármegyei, illetve más kózhatalmási orvosi bizonyítvány;

d) a feleslet kincstári erdõhatóság bizonyítványa, melybõl kitûnik, hogy a gyermek szülõje illetõleg gyámja lakhelyén magyar nyelvû oktatásban nem részesülhet.

Tájékozással megjegyeztetik, hogy a gyermekek elátási költségeihez a szülõk vagy gyámok által a javadalmazás és szolgálati minõség fokozata szerint évi 80, 100 és 120 korona hozzájárulás fizetendõ, mely összegek a szülõk, vagy gyámok illetményeibõl 10 (tíz) havi részletben levonatni fognak.

A kérvények benyújtásának határideje folyó évi július hó 25. napja lévén, folyamodók figyelmeztetnek, hogy kérvényeiket legkésõbben a jelzett napig feleslet hatóságukhoz benyújtsák, mert késõbben érkező kérvények figyelembe nem vehetõk.

A táptintézet szervezését ismertető, részletes szabályzatról felvilágosítás nyerhetõ minden kincstári erdõhatóságnál.

Liptóújvárott, 1917. évi június hóban.

(4.)

M. kir. Fõerdõhivatal.

Előfizetési ár:

Egész évre	— 4 K.
Fél évre	— 2 K.
Negyed évre	— 1 K.
Egyes szám	— 20 l.

Szerkesztő:

BALOGH ERNŐ

m. kir. főerdőtanácsos.

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Hirdetések

egy hasábos garmondzsedés milliméter soronként 10 fillérrel, táblázatos és garmond betűnöl kisebb betűfaj szedés másfél szerez egyseggárral számílatik. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőknek az álláskezelést és kínálat rovata rövid közlések díjtalanul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár *„Az Erdő”* kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szétküldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szerelmi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) *„Az Erdő”* szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adtak.

„Az Erdő” munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

A gyantatermelésről. (Roth Gyula.)

A járási erdőőrök helyzetéről. (Balogh Ernő.)

A hadba vonult kincstári erdészeti altisztekről.

Az állami nyugdíjasok, özvegyek és árva háborús segélye.

Különjék: Hírek a hadba vonult kincstári erdőtisztekről. — A téli fagyárakóról.

Hivatalos közlemények: Sörét beszerzése ügyében. — A vadászcselédnek részére szolgáló vadászati jegyek kiszolgáltatása körül követendő eljárás tárgyában. — A fegyveradóról és a vadászati adóról szóló törvény némely rendelkezésének helyes értelmezése tárgyában. — A nyugalomba helyezett állami alkalmazottakat megillető lakbérnyújtási folyósításának kezdőidőpontja. — A fuvarpénzpótlék felszámításának jogosultsága.

Valtozások az erdészeti szolgálat köréből.

Előfizetési díjak nyugtatása.

Szerkesztői üzenetek.

A gyantatermelésről.

Írta: Roth Gyula m. kir. erdőtanácsos.

Ezért helyesebb, ha munkásainkat ott, a hol újonnan vezetjük be erdeinkbe, a gyantacsapolást elejétől fogva a hornyolóhoz szoktatjuk.

Mind a mellett röviden felemlítem a teljesség kedvéért ezeket az eljárásokat is, a melyek az előbbiekből változtornyolástól lényegileg csak a sebész módjában térnek el.

Az előkészületek azonosak; a kéregnek durva letisztítása után a fa aljában hajkot készítnék, a mely az edényes eljárásnál csak 1–2 cm-nyire hatol be a fa testébe, a gödrös eljárásnál ellenben közvetlenül a gödör felett mélyebbre is belenyúlik, egészen eddig, a meddig a gödör is ér.

Az edényekbe itt is léphalpokkal vezetjük a gyantát, Ausztriában zsinolyhoz hasonló, vékony falapokat használnak. (Scharten.)

A sebést itt is 4–6-naponként állandóan fel kell újítani. Ausztriában az 1. képből bemutatott Dechsellal vágják meg a fát a hajk felső széle mentén, körülbelül 1–2 cm vastag és 1 cm mély faréteget fejtve le. Franciaországban a 2. képből bemutatott fejszével nagytűk a hajkot felfelé. A Dechsel finomabb munkát enged, mint a franciaia abehot, de azért mind a kettőnél láttam a fen-

tebbi méreteknél jóval nagyobb és mélyebb, gyakran nagyon esúnya sebeket.

A fejszével vagy az osztrák Dechsellal való hajkolással szemben a hornyolásnak előnyeit a következőkben foglaltatom össze:

A sebész vonala az osztrák vagy franciaia eljárásnál egyes vonal vagy gyengén hajlott ív, a hornyolt hajknál ellenben tört vonal és pedig egy egyszárú háromszögnek a száraival azonos. A vonal tehát mindig hosszabb, mint az előbbi eljárásoknál és pedig annál hosszabb, minél meredekebben állanak a hornyok. A hosszabb vonal előnyt jelent, mert a seb vonala adja a gyantafolyást; minél hosszabb ez a vonal ugyanazon hajk szélessége mellett, annál bővebb gyantafolyást kell kapunk azonos nagyságú sebeknél.

Előnye továbbá még az is, hogy a hornyok a leömlő gyantát a hajk közepe felé vezetik és ott egy áramba egyesítik, a mi a lefolyást gyorsítja és könnyíti.

A hornyolóval való munka könnyebb, gyorsabb és egyenletesebb, a Dechsel nagyon fárasztja a munkás kezét és nagy gyakoriságot követel, a fejsze pedig durva, nem egyenletes munkát ad.

Ezek a hátrányok a mai viszonyok mellett annál súlyosabban esnek latba, mert nem áll rendelkezésre gyakorlott munkaerő, hanem többnyire az erdei munkákban, a fejszével és fával való bánásban teljesen járatlan kiségitő erővel kell dolgoznunk.

A fűrt gyantagyűjtő-csatornákkal való eljárást, a melyet hazánkban is megkísérlettek az erdei- és feketefenyőnél, itt mellőzöm, mert — mint fentebb említettem — ez az eljárás a gyakorlati erdőgazdaságnak ma még nem ajánlható, mivel még nincs eléggé kipróbálva.

A lúcfenyő csapolása.

A lúcfenyő sokkal kevesebb gyantát szolgáltat és balzsama nagyon gyorsan keményedik, tehát csak nagyon csekély része folyik le, legnagyobb része rászárad a fára, a honnan kaparással szedhető le.

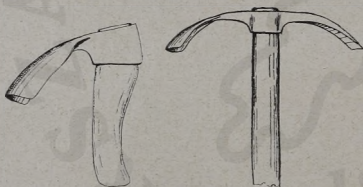
Ezért itt nem vezet célhoz a sebésznek folytonos megújítása, itt nem lehet kiesi, de állandóan nyitva tartott sebbel boldogulunk, hanem nagyobb sebet kell

cjtenünk, a melyről azonban csak nagy időközökben, évenként csak egyszer kaparjuk le a rátapadt gyantát. A seb megújítására régebben körülbelül 4 évenként került a sor, ez a jövőben többnyire egészen el fog maradni, mert 2—3 évnél tovább nem ajánlatos egy-egy törzsnak a gyantázása.

A lúcz törzséről 3—4 helyen mintegy 3—4 cm széles és 1·0—2·0 m hosszú sávban lefejtjük a kérget (l. 13. kép). Ezen a seben a gyantát hagyjuk érní. Csak ősszel vagy a következő év tavaszán kaparjuk le a kilépett és a fára száradt gyantát erre a célra szolgáló kaparókkal (l. 14. kép), úgy hogy azt alája tartott köténybe vagy kosárba

13. kép. A luczfenyő gyantacsapolása.

14. kép. a luczfenyő gyantázásához.

gyűjtjük. A kötény két csücskét vargaárral fogják oda a törzshöz.

A lúczygyanta szállítása — keménysége miatt — kevésbé kényes és kosarakban vagy ládáknak is szállítható.

A jegenyefenyő csapolása.

A jegenyefenyőnél a kéregben levő tömlőkben felhalmozódott balzsamot gyűjtik oly módon, hogy a 15. képben bemutatott kis pléhcső csücsével alulról felszúrják a tömlőt és a híg, majdnem színtelen balzsamot a csőbe engedik.

Leginkább alkalmasak erre a fiatal, 20—40 éves állományok, melyek kérge még síma. A munka nem nagyon szapora; körülbelül 100 törzs ad egy kg balzsamot, a melynek az értéke azonban meglehetősen nagy; ez adja a *strassburgi terpentint*.

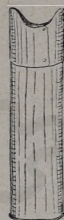
Ha ügyelünk arra, hogy a megmászással ne okozunk kárt a fán, a mely okból a mászóvasak használatát el kell tiltanunk, a gyanta gyűjtésével semmi kárt nem okozunk.

A veresfenyő csapolása.

A veresfenyőt Dél-Tirolban ősi idők óta csapolják sajátos eljárással.

A fa tövébe — a lejtő felőli oldalon — körülbelül 3 cm vastag lyukat fúrnak, és pedig ferdén lefelé irányítva, egészen a bélig, illetőleg a fa középeig. Fúrás után a lyukat azonnal jól elzárják facsappal. Időről-időre megfelelő kanállal kiszedik az összegyülemlett balzsamot, azt edényekbe gyűjtve, a fűrt lyukat ismét gondosan elzárják.

Ez a csapolás a fának mitsem árt, sem életteni szempontból, sem műszaki szempontból, mert a fúrás csak a

15. kép. Pléhcső a jegenyefenyő gyantázásához.

tuskóban marad. Ezért oly mélyre kell a fúrással mennünk, hogy a döntés után a vágás lapja a fűrt lyuk fölé vagy csak kevésse alája kerüljön. A fa így évek hosszú során át csapon tartható, nagyon értékes balzsamot, a *velencei terpentint* adja. Törzsenként és évenként 0·1—0·3 l nyersbalzsamot kaphatunk. A csapolásnak ez a módja mindenkinek nagyon ajánlható.

A havasi és törpefenyő.

A havasi fenyőt épp úgy csapolhatjuk, mint a fekete-fenyőt, de ritka és nagyon szórványos előfordulása miatt erre csak alig lesz alkalom. A törpefenyőnél a leírás szerint csak az ágvégekből és a friss hajtásokból nyerték a balzsamot, azokat kisajtolva vagy kipárolva. Mivel a törpefenyőnek az életképességét evvel nem csökkenjük, annak talajvédelme — tudvalevőleg a törpefenyveseknek ez a legfontosabb hivatása — nem szenved a gyantázás következtében. Műszaki kárról sem lehet szó, mert úgys csak tűzfának használják azt és csak nagyon korlátozott területen, a havasokon, csekély mértékben még apró háziipari cikkekhez. Ezért nagyon ajánlatos volna a *ekárpáti balzsam* termelése.

Honosított külföldi fajok.

A külföldi fajok közül csak a símafenyő (*Pinus Strobus* L.) és a Douglas-fenyő (*Pseudotsuga Douglasi* Carr.) kerülhetnek szóba, a melyek hazánkban több helyen,

részben tekintélyes számban vannak már régebbi idők óta megtelepítve. A símafenyőt épp úgy csapolhatjuk, mint a fekete-fenyőt, gyantatartalma igen nagy, a douglas-fenyőt pedig a jegenyefenyő módjára gyantázhatjuk, mert kérgében sok és nagy gyantaműlőt találunk, a melyek kiváló jó illatú balzsamot rejtnek.

Az élő fák csapolásával okozott kár.

Hazánkban a gyantázás mindig csak a mellékhasználat jellegével fog bírní és a főhasználat — az értékes faanyag — mellett mindig háttérbe fog szorúlni. De mivel a háború minket többek között arra is megtanított, hogy kötelességünk minden oly anyagot, a mit hazánkban szerezhetünk, előteremteni és felhasználni, nem fogunk elzárkózhatni a jövőben az élő fák, hogy érdekelt a gyantatermelés számára megnyissuk. Ezért nagyon fontos kérdés az, hogy okozunk-e kárt a gyantatermeléssel és mekkorát?

Az első kérdésre csakis igennel válaszolhatunk; bizonyos károsításával az élő állománynak számolunk kell! A második kérdésre még biztos választ nem adhatunk, mert csak évek múltán tudunk majd biztos ítéletet mondani.

Annál azonban már ma is állíthatunk, hogy kellő gondos eljárás mellett és a használatoknak kellő korlátok közé való zárásával még a leggondosabb és a legbelterjesebb erdőgazdasággal is összhangzásba lehet hozni a gyantatermelést, mert az okozott kárt oly csekély mértékre szoríthatjuk le, hogy a gyanta értéke azt bőven felülmulja.

A legnagyobb ellenállóképességgel kétség kívül a fekete-fenyőt van megálvda, a melynél Ausztriában megállapították, hogy 10—20 évig tartó csapolás csak körülbelül 1% növekedésvésztést vont maga után, semmi egyéb számottevő kárt találni nem lehetett. Az osztrák eljárás azonban nagyon kíméletlen és a hajk a törzs kerülének két harmadrészét is elfoglalta. Kíméletesebb eljárással mindenesetre még ezt a kárt is csökkenteni lehet.

Az erdei fenyő ellenálló képessége csekélyebb a fekete-fenyőnél, a miért emel a gyantázást a levágás előtti 5, maximálisan 10 évre kell korlátozni.

A lúzfenyő a legkényesebb fajok közé tartozik; emel még rövidebbre kell szabnunk az esetleges gyantázást és csak a levágás előtti 2—3 évre kell szorítkoznunk. A többi fajaíjál már fentebb beleszóttam a kár kérdésébe is.

Még végül rá akarok mutatni arra, hogy a kár kérdésének megítélésénél nem szabad kiindulnunk azokból az ijesztő példákából, a melyeket külföldi erdőkben helyielyekkel még ma is láthatunk, a hol egyes fák méternyi széles és ennél még hosszabb, hatalmas, korhadat sebekkel vádolják a multat; sem a német erdők vadkárait nem vehetjük zsinórmértékül! Ezek a ma is álló vén lúczok évtizedeken át voltak csapolva, épp így a vadhántotta állományok kora fiatalágukban sebeztek meg először és azután évtizedeken át viselték a sebeket. Nem csoda, ha ezek a sebek — a melyek részben éveken át meg is újítottak és melyek évtizedeken át ki voltak téve a levegő és a csapadék behatásának, a gombakároknak és az állat-

világ károsításainak — nagyon csúnyakká fejlődtek és a fa műszaki értékét lényegesen csökkentették.

Kellő határok közé szorított használat soha ily kepeket nem fog felmutatni; az észszerű és kíméletes gyantacsapolás nem fog számottevő kárt okozni, e mellett iparunkat egy teljesen nélkülözhetetlen nyersanyaggal fogja ellátni, melyet drága pénzen kellene külföldről hozatnunk.

A gyantatermelés levágott fából vegyi úton való kivonatolással.

Az élőfák csapolása még csak kis részét fedezheti annak a gyantatömegnek, a melyet a magyar ipar követel. A java részét a levágott fából vegyi úton való gyantanyerés van hivatva szolgáltatni, a mely hazánkban csak a háború idejében — a háborús helyzet okozta nyomás alatt — kelt életre, de a mely már lényeges sikerekre támaszkodhatik, amnyira, hogy még Németországot is megelőztük ezen a téren.

Erre a célra úgy a fekete-, mint az erdei fenyő alkalmas, a lúcz- és jegenyefenyő nem használható, mert csekély a gyantatartalmuk, más fajokkal még nem próbálkoztunk.

Természetes, hogy a levágott fából való gyantatermelés csak akkor lehet gazdaságos, ha olcsó nyersanyagot adhatunk erre a célra és a nyersanyagnak gyantában gazdagnak kell lennie. Ez a két követelmény az erdei és fekete-fenyőnél szerencsésen találkozik. A legtöbb gyantát tartalmazza ugyanis a tuskófa, valamint a gyökér. Ezt a rendes használat során többnyire a vágásban hagyjuk; ha irtás útján ki is termeljük, nem nagy hasznát látjuk, mert értéke csekély és a termelés költsége aránylag nagy. Ezt a tuskót és gyökérát a gyantakészítésnél kiváló eredménnyel lehet felhasználni.

Természetes, hogy erre a célra rendes gyári felszerelésre van szükség, a melyt hazánkban jelenleg Malackán, Pálffy herceg uradalmában és Privigén, a Carpatia r.-t. telepén láthatunk.

A termelt és a gyárhoz szállított tuskót először fel-fűreszelik, azután apró hasábokra feldarabolják; ezek az apró hasábok egy faörömlombba kerülnek, a hol egészen apró szilánkokra aprítatnak fel. Az aprítással nem szabad túlságba menni, mert a túlapróra örölt anyag kivonatolása nehezebb, mivel egy tömegbe ül össze annyira, hogy a kilgöző folyadék nem tud rajta áthatolni, másrészt a későbbi felhasználásra is kevésbé alkalmas.

Az így felaprított faanyag az extrahálóba jut, ott először a gőz behatásának teszik ki, a minek segélyével már a gyantájának egy részétől megfosztják; az így félig kihasznált anyagot azután benzollal kilgözzák annyira, hogy a gyantatartalomnak csak csekély nyoma maradjon benne. A terpentintolajat külön választják a kolofóniumtól; utóbbi azután még tisztításnak lesz álvette s evvel kész a piacképes termék.

A gyantájától megfosztott faaprólékat a papirgyárak nagyon jól hasznosíthatják. Régebben a papirgyárak nem veték az erdei fenyő fáját, mert túlgyantás volt és a gyantájától való megfosztás költséget okozott. A gyantagyárból kikerülő anyagot annál szívesebben veszik, mert

már fel is van aprítva, tehát felhasználásra már készen kapja azt a gyár; ezért kell oly nagyságra aprítani, a milyen a papírgyártáshoz szükséges.

A hulladéknak ez a felhasználhatósága lényeges körülmény, a mely a gyantagyár anyagi hasznát nagyon emeli.

*

A vegyi úton a holt faanyagból való gyártás és az előfából való csapolás együttesen előreláthatólag elő fogják teremteni a magyar ipar szükségletét legalább nagy részben, úgy hogy e tekinteten függetlenhetjük magunkat a külföldtől és új iparágakat honosíthatunk meg, a melyek számos családnak biztos megélhetést nyújthatnak, az erdőgazdaságnak pedig új bevételi forrást nyitnak meg.

A járási erdőőrök helyzetéről.

Aligha van az országban olyan sanyarú és mostoha helyzetben levő közkalkalmazott, mint a járási erdőőr. Ez a szegény ember legtöbbször maga sincs tisztában azzal hogy tulajdonképen miféle alkalmazott és kinek az alkalmazottja, mert rendelkezik vele az állami erdőhivatal tisztí személyzete, az erdőfelügyelő, a közigazgatási bizottság gazdasági albizottsága, a szolgabíró, a községi jegyző, a birtokossági elnök, a birtokosok, szóval mindenki, a kihez csak a legesekélyebb köze is van. De ha a szegény, igazságos járási erdőőr panasszal, jogosult kívánsággal vagy méltánylást érdemlő kérelemmel áll elő, nincs a ki meghallgassa, hanem egyik felebbvalója a másikkhoz, ez ismét a harmadikhoz utasítja, úgy hogy szegény mindenütt kilincsel, kér, könyörög, panaszkodik, de mindenünnen tanácsotlanul, eredménytelenül távozik.

A járási erdőőrök egy része az adóhivatalból, másik része a birtokossági vagy a községi pénztárból veszi fel számlaiban csekély járandóságát, de azért nem állami, sem vármegyei, sem községi alkalmazott, hanem az erdőbirtokos alkalmazottja, a kivel a tulajdonképeni birtokos, vagyis az alkalmazón kívül még állami és közigazgatási tisztviselők is rendelkeznek.

A járási erdőőrök javadalmazása annyiféle, ahány vármegye az országban van, sőt még ugyanazon vármegye területén is többféle javadalmazást élveznek, daczára annak, hogy szolgálatuk, munkakörük, feladatuk, teendőjük lényegileg csaknem mindenütt egy és ugyanaz. Egy helyütt a járási erdőőrök anyagi helyzete — a háború előtti békés időkben — kielégítőnek volt tekinthető, a mennyiben egyik-másik helyen időközi előléptetésük biztosítva volt s szolgálathéptelenségük esetére nyugdíjra is volt, illetőleg van kilátásuk; más helyütt azonban javadalmazásuk — még a háború előtti viszonyokhoz mérten is — nagyon alacsony volt megállapítva, s aggkori ellátásukat is csak az Országos Gazdasági Munkáspénztár útján biztosították a birtokosok vagy esetleg biztosította magamagának a járási erdőőr, ha volt benne annyi akarat-erő, hogy csekély járandóságából még a munkáspénztár

járadékait is fizesse. De van olyan járási erdőőr is, a kinek nyugellátásáról még sem a birtokos, sem maga a járási erdőőr nem gondoskodott, daczára annak, hogy a járási erdőőrök nincsenek olyan anyagi helyzetben, hogy munkahéptelenségük idejére, illetőleg visszamaradó családtagjaik jövőjének biztosítására tőkét gyűjtsenek.

Most, mikor az állam, a vármegyék, a községek, a gyárak, ipari és kereskedelmi vállalatok, a nagyobb uradalmak, sőt a magáncégek nagy része is, méltányolva a háború által teremtett rendkívüli drágaságot és felette nehéz megélhetési viszonyokat, tisztviselőik, munkásaik s alkalmazottjaik javadalmazását különféle cizmeken emelik, hogy megélhetésüket csak némiképen is biztosítsák, — fokozottabb mértékben érzik a járási erdőőrök elhagyatottságukat, mert nekik nem jut se fizetésemelés, se családi pótlék, se háborús segély, se ruházatbeszerzési segély, se beszerzési előleg, se drágasági pótlék, hanem tengetik siralmas és valóban szánalomraméltó életüket a háború előtti időkben megállapított, de a mai viszonyok közt mindenképen csekély javadalmazásukból.

Ilyen viszonyok közt nem csodálható, ha a járási erdőőrök azzal a kéressel keresnek fel bennünket, hogy szánandó helyzetükön segítsünk. Mi azonban a legjobb akarat és legteljesebb jóindulat daczára sem vagyunk abban a helyzetben, hogy a járási erdőőrök minden tekintetben jogosult kívánságát teljesítsük, mert a szerkesztőségnek a panaszok és sérelmek feltárásán kívül nem áll semmiféle olyan eszköz rendelkezésére, a mellyel a bajokon segíthetne.

A járási erdőőrök részéről ilyen panaszokat az Országos Erdészeti Egyesülethez is nyújtottak be, a melynek közvetkeztében — az egyesület nagyérdemű titkárnak javaslatára — az Országos Erdészeti Egyesület folyó évi június hó 15-én tartott igazgatósi ülésében foglalkozott is a járási erdőőrök tarthatatlan helyzetével s méltányolva azok segítségére szoruló és valóban sanyarú helyzetét, az igazgatóválasztmány határozatából folyólag az Országos Erdészeti Egyesület a következő felterjesztést intézte a m. kir. földművelésügyi miniszter úrhoz:

Nagyméltóságú Miniszter Úr!

Nagyméltóságod előtt ismeretes, hogy az állami kezesbe vett erdők őrzésére rendelt járási erdőőrök anyagi helyzete már a háború előtt is rendkívül kedvezőtlen volt s bár a maguk működési körükben ugyanazt a hivatást töltik be, mint az erdőőrnévtár szolgálatában álló társaik, mégsem élvezik az állami vagy törvényhatósági szolgálat jótétéményét, nyugdíjjogosultságot, segélyezést, fa- és földjárandóságot stb., hanem alapfizetés tekintetében is többször jóval mostohább viszonyok között élnek.

Ha helyzetük ennek következtében már a háború előtt is felette nehéz és javításra szoruló volt, ma az valósággal tarthatatlanná lett s méltán tölti el a járási erdőőröket keserűséggel, ha értesülnek azokról a rendkívüli segélyekről, a melyekben úgy állami, mint magánügyletben álló társaik részesülnek, míg ők mint sem állami, sem törvényhatósági alkalmazottak figyelmen kívül maradnak.

Fenntartva magunknak, hogy a járási erdőőri intéz-

mény kiépítése és főként nyugdíjuk rendszeresítése ügyében később forduljunk Nagyméltóságodhoz, mely tisztelettel kérjük ezúttal, hogy sürgősen módját ejteni kegyeskedjék, hogy szolgálatképtelenné vált elagott járási erdőőrök addig is, a míg nyugdíjüggyük rendezést nyer, a megélhetést biztosító kegydíjban részesüljenek, valamennyien pedig családi pótlékban, rendkívüli háborús segélyben és ruházati segélyben részesüljenek, a mit a szolgálati érdek is megkíván.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletünk nyilvánítását.

Budapest, 1917. évi július hó 17-én.

Bund Károly s. k.
titkár.

Dr. Bedő Albert s. k.
tb. elnök.

Az Országos Erdészeti Egyesületnek erre a felterjesztésére a m. kir. földművelésügyi miniszter úr a következő rendeletet intézte valamennyi vármegye közigazgatási bizottsága gazdasági albizottságához:

152,912
I/A—3, 1917. szám.

Valamennyi vármegye közigazgatási bizottsága gazdasági albizottságának.

Szükségesnek tartom a közigazgatási bizottság gazdasági albizottságának figyelmét az 1898 : XIX. t.-cz. 14. §-a értelmében létesített erdőőri szervezetekhez tartozó s az állami kezelésbe vett községi stb. erdők birtokosainak költségén alkalmazott járási erdőőri személyzetre felhívni, a melynek szerény javadalmazása aligha nyújt módot a mostani megélhetési nehézségeknek támogatás nélkül való leküzdésére.

Teljesen indokoltnak tartom a magam részéről, hogy a vármegye területén alkalmazott járási erdőőri személyzet és az állami kezelésbe vett erdőkön az egyes birtokosok által külön alkalmazott erdőőri személyzet, az erdőőri szervezetet fenntartó erdőbirtokosok költségére — ahhoz hasonlóan, a mint az az állami alkalmazottaknál családi pótlékok, háborús segélyek és ruhabeszerezési segélyek czimén történt — rendkívüli segélyezésben részesíttessenek és pedig olyan formában és mértékben, a mint az egyfelől az alkalmazottak ráutaltsága viszonyának, másfelől pedig az illető erdőbirtokosok teherbírásiának egyaránt megfelel.

Felhívom tehát az albizottságot, hogy a szóban levő erdőőrök segélyezéseinek ügyét, a szakvélemények meghallgatása után, vegye beható tárgyalás alá s sürgősen tegye meg a szóban levő alkalmazottak megélhetési viszonyainak lehetőségei könnyítésére a megfelelő intézkedéseket.

Megjegyzem, hogy arra az esetre, ha a javasolt erdőőri szervezet fenntartására szolgáló erdőőrzési alapnak olyan egyéb ezelra le nem kötött, tartalékkészlete lenne, a mely a megállapítandó rendkívüli segélyezésre megfelelő fedezetet nyújt, már most megadom az albizottságnak a felhatalmazást arra, hogy a m. kir. állami erdőhivatali javaslata alapján szabályszerű határozattal megállapított segélyösszegek utalványozása iránt intézkedjék.

Ha pedig ilyen tartalékpénzkészlet rendelkezésre nem állana s emellegva a rendkívüli segélyezés csak az érdekelt erdőbirtokosokra kivetendő rendkívüli erdőőrzési járulékokból történhetik, felhívom, hogy a rendkívüli segélyezés iránt ebben az esetben is intézkedjék s a segélyezésre vonatkozó határozatot — esetleges felszólalások lehetővé tétele végett — az érdekelt erdőbirtokosokkal szokott módon közölje.

Amennyiben a birtokosok a szóban levő határozat ellen észrevételt nem tennének, már most megadom az albizottságnak a felhatalmazást a hozott határozat végrehajtására; ellenkező esetre pedig felhívom, hogy a felszólalási határidő leteltével a határozatot a szabályszerűen letárgyalt felszólalásokkal együtt hozzám soronkívül terjeszse föl.

A rendkívüli segélyezés ügyének elintézéséről — bármily intézkedés tetetett — az intézkedés megtörténtével jelentést várok.

Budapest, 1917. évi július hó 24-én.

Mezőssy.

Hisszük, hogy a földművelésügyi miniszter úr fenti rendeletét a birtokosok figyelembe fogják venni és módját ejtik, hogy ennek a nehéz és felelősségteljes szolgálatot teljesítő testületnek jogos és legteljesebb méltánylást érdemlő igényeit kielégítsék.

Balogh Ernő.

A hadbavonult kinestári erdészeti altisztekről.

A hadbavonult kinestári erdészeti altisztekről újabban a következő értesítéseket kaptuk:

a) **kitüntetések kaptak:** Berényi Rezső m. kir. erdőőr, Tiszaköz (Máramarosziget) es. és kir. tartalékos őrmester, a vas érdemkeresztet; Dobos János m. kir. erdőőr, Jósikafalva (Kolozsvar), tartalékos szakaszvezető, a bronz víztészgi érmet; Petőfi Géza m. kir. erdőőr (Lippa), m. kir. honvédmester, a II. oszt. ezüst és a bronz víztészgi érmet; Kiss József m. kir. segéderdőőr (Gödöllő), a vas-érdemkeresztet a víztészgi érem szalagján; Pomothy Ernő m. kir. erdőlegény (Zsarnóca) a 33. es. és kir. nehéz tábori ágyúszed szakaszvezetője az ellenséggel szemben tanúsított vitéz magatartásáért 1916. évi november 2-án és 1917. évi február 26-án egy-egy bronz víztészgi érmet; Schermer Antal m. kir. erdőlegény (Apatin), a II. oszt. ezüst víztészgi érmet; Mirković György kir. erdőőr (Zagreb), honvédmester, a bronz víztészgi érmet; Polimac Dömötör kir. erdőőr (Vinkovci) tart. szerkesztizedes, a vaskeresztet; Vukozarac Ferencz kir. erdőőr (Vinkovci), tart. honvéd szakaszvezető, a II. oszt. ezüst víztészgi érmet;

b) **hősi halált haltak:** Klein István m. kir. erdőlegény (Besztercebánya), a háborúban szerzett betegsége következtében a rózsáhegyi katonai kórházban 1917. évi február hó 26-án; Orosz György m. kir. erdőlegény (Máramarosziget), a harcokban szerzett betegsége következtében.

ben 1917. évi február hó 18-án Kőpecsényben; *Markocsány Károly* m. kir. erdőőr (Máramarossziget), a harcstéren szerzett tüdőbaja következtében 1917. évi március hó 2-án; *Matuska József* m. kir. erdőőr (Lugos), újabb értesülés szerint 1916. évi augusztus hó 19-én Volhyniában hősi halált halt s holtteste az oroszok kezébe került; *ifj. Pántlik Ignác* m. kir. erdőlegény (Szászsebes), megbízható értesülés szerint még 1916 július 28-án az olasz harcstéren; *Rosecz Vazul* m. kir. erdőlegény (Orsova), a katonai szolgálat alól történt végleges felmentése után; *Gajevszky János* napidíjas (Orsova);

c) **hadifogságba jutottak:** *Beu Sándor* m. kir. erdőőr (Szászsebes) a nagy olasz offenzíva alkalmával 1917. évi június 1—5-ike közt; — *Kerpán János* m. kir. erdőőr (Orsova) orosz hadifogságba.

d) **előléptetésben részesültek:** *Berényi Rezső* m. kir. erdőőr, Tiszaköz (Máramarossziget) es. és kir. tart. szakaszvezető őrmesterré; *Dobos János* m. kir. erdőőr Jósikafalva (Kolozsvár), ki mint közlegény vonult be, szakaszvezetővé; *Bacsilla Flóris* m. kir. erdőőr (Orsova), tizedessé; *Burnár János* m. kir. erdőőr (Orsova), szakaszvezetővé.

Az állami kezelésbe vett községi stb. erdőknél, valamint a magánuradalmaiknál alkalmazott és hadbavonult erdészeti altisztek sorsáról még mindig nem kaptunk semmiféle értesítést.

Az állami nyugdíjak, özvegyek és árvák háborús segélye.

Az állami nyugdíjak, özvegyek és árvák részére a kormány egyszersmindenkorra szóló háborús segélyt szavazott meg. Háborús segélyben részesülnek azok az állami nyugdíjasok, a kik 1916 december 31-ig helyeztetek nyugalomba, az ez időpontig elhalt állami alkalmazottak özvegyei és születlen árvái, ha az államtól állandó ellátást kapnak és ha az ellátásra való igényük 1917 július havában még fennállott. Továbbá az 1917. év folyamán bezárólag szeptember 30-ig nyugalomba helyezett állami alkalmazottak, feltéve, hogy nem részesültek ruhaszerzési segélyben, valamint az 1917. év folyamán bezárólag szeptember 30-ig elhalt állami alkalmazottak özvegyei és árvái is részesülnek háborús-segélyben, ha az ellátásra való igényük 1917 július havában még fennállott, illetőleg ha ez az igényük 1917 július, augusztus vagy szeptember havában nyílt meg. Ezek azonban az egész évre szóló háborús segélynek csak a felét kapják. Azok a nyugdíjazott tisztviselők, tanárok, tanítók, altisztek és szolgák, valamint ezek olyan özvegyei és árvái, a kik ellátásukat a kormány kezelése alatt álló közalapok és közalapítványok terhére élvezik, a háborús segély szempontjából egyenlő elbánás alá esnek az állami nyugdíjasokkal, özvegyekkel és születlen árvákkal. A háborús-segélyben részesítendőek még a vármegyei nyugdíjasok, valamint a vármegyei alkalmazottak özvegyei és árvái; a községi, közigazgatási és közkórházi alkalmazottak, illetve ezek özvegyei és árvái, a kik ellátásukat valamely vármegyei vagy községi nyugdíjalap terhére élvezik; azok, a kik ellátásukat a

községi és körorvosok nyugdíjintézeté, az országos tanári nyugdíjintézet, az államvasutak nyugdíjintézetének vagy nyugbérpénztárának, a bányászati vagy erdészeti társ-ládák, a vízmesteri nyugdíjalap, a városi pénztár terhére élvezik s végül a negyvennyolczasok s ezek özvegyei.

A háborús segély *mérvé* a következő:

Az 1913. évi január 1-je előtt nyugalomba helyezett állami díjnokoknál 200 K., a később nyugalomba helyezett díjnokoknál 160 korona.

Lakbérnyugdíjat nem élvező állami altiszteknél és szolgáknál, a kiknek nyugdíja nem több, mint évi 400 kor. 120 K.; évi 400 koronától 600 koronáig 160 K.; évi 600 koronától 800 koronáig 200 K.; évi 800 koronánál több 240 K.; a kik pedig lakbérnyugdíjat kapnak, 120 korona. A nem rendszeresített állásban alkalmazottaknál 80 korona a segély.

A díjnokok özvegyeinél 200, illetve 160 korona. Az altisztek és szolgák özvegyeinél 180, illetve 120 korona.

Az állami tisztviselők árvaínál egyenkint 120 kor.; a díjnokok, altisztek és szolgák árvaínak pedig 60 kor.

Az állami kegydíjat élvezőknél a segély 80 koronától 160 koronáig terjed. Az illetők árvaínál egyenkint 60 kor.

A háborús segély megállapításánál a nyugdíjon felül esetleg élvezett kegyelmi ellátás számításán kívül hagyandó.

A segélyeket hivatalból, külön kérés nélkül, utalványozzák ki. Az 1917. évre szóló háborús segély azok részére, a kik az egész évi összeget kapják, két egyenlő részben és pedig az első részlet az utalványozás után azonnal, a második részlet 1917. október havában fizetendő ki. Azok részére, a kik e rendelet értelmében az egész évre szóló háborús segélynek csak a felét kapják, ez az összeg 1917 október havában egyszerre fizetendő ki.

A háborús segélyre való igényt nem lehet átruházni vagy elárazosítani, nem lehet sem magán, sem állami követelések vagy köztartozások fejében lefoglalni. E háborús segély minden állami, törvényhatósági vagy községi adó elől mentes, tehát jövedelmi adó alá sem esik.

Különfélék.

Hírek a hadbavonult kincstári erdőtisztekről. Kitétetést kaptak: *Klausberger József* m. kir. segéderdőmérnök, es. és kir. tartalékos vartúterhadnagy a simum laudist, *Kriváchy Andor* m. kir. erdőmérnök es. és kir. tartalékos tűzterhadnagy a simum laudist a kardokkal, *Szabó Mátyas* m. kir. segéderdőmérnök, es. és kir. tartalékos tűzterzászós az I. osztályú ezüst és a bronz vítezési érmet, *Szedő Béla* m. kir. erdőmérnök, es. és kir. árkászterhadnagy a III. osztályú katonai érdemkeresztet a hadiékítménnyel és a kardokkal.

A téli fagykárokról. Az elmúlt, szokatlanul kemény tél érzékeny károkat okozott úgy az erdei, mint a gyümölcs-fák között. Némelyek teljesen elfagytak úgy, hogy többé ki sem fakadtak, míg másoknak csak az egyik oldala (rendesen a déli), egyeseknek meg csak a termése fagyott el.

Vannak, melyeknek múlt évi hajtásai fagytak el, másoknak a múlt évi hajtásokon a virágrügyei. Nagyobb volt a fagykár a mélyebb fekvésű s a levegőjárásnak kevésbé kitett helyeken s a kötöttebb talajon, mint a magasabb fekvésű helyen s a laza talajon. A fagykár nyoma látszik helyenkint a köris- és a kanadai nyárfán; az ákácznak kellőleg meg nem fásult hajtásai fagytak el. A boglár és ezetiszfa csak részben, ellenben az eperfa több helyen teljesen elfagyott. A tujája és buxusfélék, a mahonia, borostyán, hibiscus s a gyümölcsfák több faja szenvedett a fagtól. Nevezetesen a diófa, az őrsi és kajszi-barack, a ringló s általában a szilvafélék, a betakaratlanul maradt szőlő.

A tél derekáiig oly enyhe volt az időjárás, hogy a növények esaknem kifakadtak. (Kigyót, gyíkot nem egy ízben lehetett találni.) Így a vegetáció bizonyára nem szünetelt még teljesen, mikor az erős fagyok bekövetkeztek s a lében lévő növények fogékonyabbak voltak az elfagyás iránt.

Fodermayer Rezső.

Hivatalos közlemények.

M. kir. kereskedelemügyi miniszter.

35,421/917. szám.

VI. c.

Körrendelet.

Valamennyi elsőfokú iparhatóságnak.

(Sörét beszerzése ügyében.)

Értesitem Czinmet, hogy a vadászok söréttel való ellátásának biztosítása érdekében a m. kir. földmívelésügyi miniszter úral egyetértőleg engedélyt adtam arra, hogy az Első Magyar Sörétgyár *Selmeczy Miklós és társa* losonezi czég azon vadászok (vadászati jeggyel bírók) ólomkészletét, a kiknek összes készlete a 10 kg-ot meg nem haladja, a mely készlet a m. kir. miniszteriumnak 1449/1916 M. E. számú rendelete értelmében zár alatt ninesen, összegyűjtessék és vadászorsörétté átdolgozhassa a következő feltételek mellett:

1. Sörétet csak az gyárthat, a kinek «Sörétigazolványa»-a van. Sörétigazolványt minden vadászati joggal bíró egyén kaphat a vadászati jegyét kiállító kir. adóhivatal székhelyén illetékes elsőfokú iparhatóságtól. Az ezen jegy kiadására vonatkozó szóbeli, vagy írásbeli kérelemmel egyidejűleg tartozik kérelmező vadászati jegyét bemutatni és írásban kinyilatkoztatni, hogy az átdolgozandó ólomból nyert sörétet kizárólag vadászati czélra használja fel és azt el nem adja. A sörétigazolványon, mely a csatolt minta szerint egy első és egy második példányban állítandó ki, a kiállító elsőfokú iparhatóság igazolja, hogy az illetőnek melyik adóhivataltól, milyen szám alatt lett a vadászati jegye kiállítva és hogy legfeljebb 10 kg. ólomból előállított sörét gyártására jogosult és hogy a sörét felhasználására vonatkozó nyilatkozatot megtette. Ezen igazolvány első példányát a tulajdonosa magánál tartja annak igazolásul, hogy a söréthez jogos úton jutott, a második példányát pedig beküldi az átdolgozásra szánt ólommal együtt a sörétgyárnak.

A sörétigazolvány kiadásának megtörténte a vadászati jegy hátlapjára feljegyzendő.

2. Az Első Magyar Sörétgyár a részére átdolgozás végett beküldött ólomot tartalmazó csomagokat egy, Losonez város által e czélból kiküldött bizottság jelenlétében bontja fel. Ezen bizottság megállapítja, hogy a beküldött anyagban mennyi az ólom, mennyi a használhatatlan anyag és a tara. A használható, ólomanyagot a sörétgyár sörétté dolgozza fel és mindenkinek a használható ólomkészlete 80%-nyi súlyával egyenlő súlyú sörétet ad vissza és pedig lehetőleg a beküldő kívánságának megfelelő arány szerint 4—6—8—12-es számút. Úgy a használhatatlan anyag, mint a használható ólomból a 80%-ot meghaladó mennyiség hadi czélokra fog átadatni és annak ára hadi jótékonyági czélra fog fordíthatni. Ezen anyagok visszaküldését vagy azok árát a beküldő nem igényelheti.

3. Az Első Magyar Sörétgyár *Selmeczy Miklós és társa* losonezi czég kötelezettséget vállalt arra nézve, hogy használható anyag ólomsörétre való átdolgozását és kezelését a következő egységárákban végzi:

a sörétté való átdolgozást kg-ként 50 fillérért,

a csomagolást, kezelést kg-ként 30 fillérért, a kész sörét súlya után számítva. A postai, vagy vasúti szállítás költsége a beküldőt terheli. Ezen árakat tartozik a sörétgyár a kész sörétet kellően csomagolva, a rendelő címre annak kívánsága szerint postán vagy vasúton elküldeni. Az átdolgozási és kezelési költségeket a gyár utánvételezheti. Felhívom Czinmet, hogy a fentieknek az érdekeltek tudomására való juttatása iránt intézkedjék.

Budapesten, 1917. évi május hó 29-én.

Teleszky s. k.

*

...szám.

Sörétigazolvány első példány.

Igazolom, hogy.....i lakos a..... adóhivatal által 1917. évben..... szám..... tételszám alatt kiállított vadászati jegyét bemutatta és kötelező nyilatkozatot adott arról, hogy a tulajdonát képező legfeljebb 10 kg. ólom átdolgozása útján beszerzendő legfeljebb 8 kg. sörétet nyereszkeskedési czélra felhasználni nem fogja, azt el nem adja.

Kelt.....

A nem kívánt törlendő.

Hivatalos bélyegző és aláírás.

*

A vadászcselések részére szolgáló vadászati jegyek kiadogatása iránt benyújtott bejelentések láttamozása körül követendő eljárás dolgában.

1914. évi 14,986. P. M. szám.

(Körrendelet valamennyi m. kir. pénzügyigazgatóságához — kivéve a székesfővárosit és a székesfővárosi m. kir. adófelügyelőház.)

A m. kir. belügyminiszter úrnak a vadászati adóról szóló 1883. évi XXXIII. t.-cz. 6. §-ának b) és c) pontjaiban említett, úgynevezett «vadászcselések» részére szolgáló vadászati ingenyegy kiszolgáltatása iránt benyújtott bejelentések láttamozása körül követendő eljárás tárgyában

1914. évi február hó 1-én 116.303/1913. szám alatt a vármegye és a városi törvényhatóságokhoz intézett körrendeletét — az 1904. évi július 15-én 54.452. szám alatt kiadott a «Pénzügyi Közlöny» 1904. évi 19. számában megjelent körrendeletre való hivatkozással tudomás, alkalmazás és a m. kir. adóhivatalok tájékoztatása végett közlöm.

Budapest, 1917. május hó 15-én.

*

Melléklet: az 1914. évi 14.986. számú körrendelethez.

A m. kir. belügyminiszter urnak 116,303/1914. számú körrendelete a vadászcseledek vadászjegyeinek elnyerése iránti bejelentések láttamozása tárgyában

(Valamennyi vármegyei és városi törvényhatóságnak.)

A m. kir. földművelésügyi miniszter úrnak a m. kir. pénzügyminiszter úrral, valamint hivatali elődömmel egyetértőleg valamennyi törvényhatósághoz 1912. évi február hó 1-én 19.426/1911. sz. a. kibocsátott körrendelete értelmében a vadászterületek őrzetére és a vadállomány gondozására felfogadott egyének közül a fegyveradóról és a vadászati adóról szóló 1883. évi XXIII. t.-cz. 6. szakaszának *b)* pontja alá tartozóknak, tehát vadászcseledeknek csak oly egyének tekinthetők, a kik a földművelésügyi miniszter úr által hivatali elődömmel egyetértőleg a vadőrök vizsgája ügyében 1893. évi május hó 22-én kiadott utasítással előírt úgynevezett vadóri vizsgát le nem tették. (Magyarországi Rendeletek Tára 1893. évfolyam 1947. lapján.)

E körrendelet következtében az, a ki felesketett vadórré válik, az 1883: XXIII. t.-cz. 6. §-ának *b)* pontjában a vadászcseledeknek biztosított vadászati adómentességet elveszti.

Emnélfogva a vadászcseledek részére a vadászati ingyenyjegy kiszolgáltatása iránt benyújtott bejelentések láttamozása körül követendő eljárás tárgyában 1904. évi június hó 10-én 121.184/903. B. M. sz. a. kiadott körrendeletre való utalással felhívom Czímet, hogy utasítsa a vadászati jegy láttamozására illetékes hatóságok közvegeket, hogy a vadászcseledek vadászjegyeinek elnyerése iránti bejelentések láttamozása körül az 1883: XXIII. t.-cz. 6. sz. az ennek végrehajtása során kiadott utasításoknak rendelkezésein kívül a m. kir. földművelésügyi miniszter úrnak a vadóri szolgálati esküről szóló 1912. évi február hó 1-én 19.426/1911. számú körrendeletében foglaltakat is.* szigorúan tartsák szem előtt.

Budapest, 1914. február hó 1-én.

A fegyveradóról és a vadászati adóról szóló 1883. évi XXIII. t.-cz. némely rendelkezésének helyes értelmezése tárgyában.

1917. évi 66.585. P. P. szám.

(Körrendelet valamennyi m. kir. pénzügyigazgatóságához — a székesfővárosi kivételével — és a székesfővárosi m. kir. adófelügyelőhöz.)

A fegyveradó és a vadászati adó jövedéki kihágásoknak a fegyveradóról és a vadászati adóról szóló 1883. évi

XXIII. t.-cz. 48. §-a rendelkezésével kapcsolatos felülvizsgálata során tapasztaltam, hogy több pénzügyi hatóság az előlévési kérdésében a törvénynek ide vonatkozó rendelkezéseit figyelmen kívül hagyják, illetve helytelenül értelmezik.

A törvényes és szabályszerű eljárás betartásának és a kivánatos egyöntetűségnek biztosítása végett a következők rendelen:

1. A fegyver- és vadászati adó jövedéki kihágás büntetethezességének az 1883. évi XXIII. t.-cz. 46. §-ában szabályozott előlévése bekövetkezik akkor is, ha a törvény 42. §-ába ütköző valamely kihágás miatt — a tett elkövetésétől számított hat hó alatt a kihágási eljárás (jövédéki vizsgálat) ugyan megindított és a terhelt kérdőre is vonatott — a kérdéses ügyben hozott marasztaló határozatot azonban a terhelt részére — egy megfelelő vizsgálati eslekménnyel felbe nem szakított hat havi előlévési idő letelte után kézbesítik.

2. A fegyver- és vadászati adó jövedéki kihágási eljárás során az 1909. évi XI. t.-cz. 95. §-ában említett feltételek mellett a vizsgálat beszüntetésének nincs helye. Ha a felvétes, akkor vele szemben az 1883. évi XXIII. t.-cz. 43. §-a szerint — a beszámítás mérvéhez kell nagyobb vagy kisebb büntetési tételt alkalmazni.

A fegyver- és vadászati adó ellen elkövethető kihágásokat, azoknak megtorlását, a megtorlásra vonatkozó eljárást és a bírságban való marasztalásra illetékes hatóságokat ugyanis az 1883. évi XXIII. t.-cz. 39–49. §-ai, valamint az 1896. évi XXVI. t.-cz. 82. §-ának 1. 9. pontja szabályozzák — következésképp ezeknek a kihágásoknak elbírálásánál csakis ezek a törvényes rendelkezések, nem pedig az 1909. évi XI. t.-cz. 93–100. §-ai irányadók és döntők.

Budapest, 1917. évi június hó 7-én.

*

M. kir. földművelésügyi miniszter.

111,373/I. B. 1.
1917. szám.

A m. kir. minisztériumnak 1917. évi 797/M. E. számú rendelete, a nyugalomba helyezett állami alkalmazottakat az 1912: LXV. törvénycikk 33. §-a alapján megillető lakbérnyújtás folyósításának kezdődő időpontja tárgyában.

Az állami alkalmazottak, valamint azok özvegyeinek és árváinak ellátásáról szóló 1912: LXV. t.-cz. 26., 27. és 38. §-aiban foglalt határozmányokkal kapcsolatban a m. kir. közigazgatási bíróság az 1914. évi június hó 17-én tartott ülésében XXII. szám alatt hozott döntvényével kimondotta, hogy a nyugalomba helyezett állami alkalmazottaknak, abban az esetben, ha a tényleges szolgáltatásban járó lakáspénz megszűnése nem esik össze a naptári évnegyeddél, nem az ellátás folyósítására való igény beállításának napját követő naptári évnegyed első napjától, hanem annak a hónapnak első napjától kezdve

* Lásd «Az Erdő» 1912. évt. 82. old. — Szerk.

kell folyósítani, a mely a lakáspénz megszűnését közvetlenül követi.

Ennek a közigazgatási bírósági döntvénynek egyöntetű alkalmazása, valamint az utóljára természetbeni lakás élvezetében állott és nyugalomba helyezett állami alkalmazottakat megillető lakbérnyugdíj folyósítása kezdőidőpontjának egyöntetű szabályozása céljából, a m. kir. minisztérium a minisztertanácsnak 1917. évi február hó 16-án hozott határozata alapján — a következőket rendeli.

A lakáspénz élvezetében állott és nyugalomba helyezett állami alkalmazottak az 1912: LXV. t.-cz. 38. §-a alapján megillető lakbérnyugdíjat mindazokban az esetekben, amelyekben az általa élvezett lakáspénz megszűnésének időpontja nem esik össze a naptári évnegyeddél, a lakáspénz megszűnését közvetlenül követő hónapnak első napjától kezdve kell folyósítani.

Olyan esetekben tehát, amelyekben a lakáspénz április, július, október vagy január hó végével szűnik meg, a lakbérnyugdíjat a február, március vagy április hó végével felmentett alkalmazottnál május hó 1-jétől kezdve, a május, június vagy július hó végével felmentett alkalmazottnál augusztus hó 1-jétől kezdve, az augusztus, szeptember vagy október hó végével felmentett alkalmazottnál november hó 1-jétől kezdve, a november, december vagy január hó végével felmentett alkalmazottnál február hó 1-jétől kezdve kell folyósítani.

Az utóljára természetbeni lakás élvezetében állott (laktanyaszerű elhelyezésben volt) és nyugalomba helyezett állami alkalmazottak az 1912: LXV. t.-cz. 38. §-a alapján megillető lakbérnyugdíjat a m. kir. közigazgatási bíróság 1914. évi XXII. számú döntvényében elfoglalt álláspontnak megfelelően minden esetben — tekintet nélkül arra, hogy a természetbeni lakásnak élvezete mikor szűnik meg — az ellátás folyósítására való igény beálltának, vagyis a tényleges szolgálat köteleke alól történt felmentésnek napját közvetlenül követő hónapnak elsőjétől, tehát ugyanattól a naptól kezdve kell folyósítani, mint amely naptól kezdve a nyugdíj jár.

Olyan esetekben, amelyekben e rendelet folytán a lakbérnyugdíj folyósításának kezdőidőpontja nem esik össze a naptári évnegyed kezdetével, a lakbérnyugdíjat a legközelebbi naptári évnegyedig terjedő egy vagy két hónapra külön, azután pedig előzetes naptári évnegyedes részletekben kell kifizetni.

E rendeletnek amnyiban van visszaható ereje, hogy a lakáspénz élvezetében állott olyan alkalmazottak részére, akik az 1912: LXV. t.-cz. hatálybalépése vagyis 1913. évi január hó 1-je után helyeztetek nyugalomba és akik arra az időre nem kaptak lakbérnyugdíjat, amelyre az e rendelet értelmében járna, a lakbérnyugdíj különbözetet az illető kérelmére utólag ki kell utalványozni abban az esetben, ha a nyugalomba helyezés és a különbözet kiutalására irányuló kérelem benyújtása között még nem telt el három esztendő.

Gróf Tisza István s. k.

M. kir. földművelésügyi miniszter

111,761.
1. B. 1. 1917. szám

Körrendelet.

Valamennyi kinstári erdőigazgatósnak, főerdőhivatalnak és erdőhivatalnak.

(A fuvarpénzpótlék felszámításának jogosultsága s annak elbírálása tárgyában.)

A múlt évi 981/M. E. számú kormányrendelet * 5. pontja értelmében a hivatalos útra kiküldött állami alkalmazottak a fuvarpénzpótlékot csak abban az esetben számíthatják fel, ha fuvart tényleg igénybe vettek.

Ezzel kapcsolatban elrendelem, hogy az állami alkalmazottak hivatalos utazásaiukról benyújtott útszámláik „Jegyzet” rovatában minden egyes utazásra vonatkozólag külön-külön nyilatkozzanak arra nézve, hogy fuvart tényleg igénybe vettek-e, vagy sem.

Azok a tisztviselők pedig, akik 1914. évi 88,888. számú körrendeletem értelmében az útinaplók igazolására hivatottak, az útszámlák felbírálásánál terjesszék ki figyelmeiket arra is, hogy a számlatévők által fenti rendelkezés folytán az útinaplókban a fentiek szerint megkívánt bejegyzéseket tényleg eszközölték-e és hogy azok a valóságnak megfelelnek-e?

A lőtartási és fuvarátalánnyal ellátott tisztviselőkre, amennyiben hivatalos utazásaik költségeit általányaik terhére tartoznak fedezni, rendelkezésem ki nem terjed.

Budapest, 1917. évi április hó 30-án.

A miniszter rendeletéből:

Kaán s. k.
miniszteri tanácsos.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetéseit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőjezt értesíteni sziveskedjenek.)

Földművelésügyi magyar miniszterem előterjesztésére az erdőfelügyelési szolgálati ágazatnál *Kecskeméti Ferenc* erdőfelügyelőt főerdőtanácsosá, *Ferenczy Lajos* és *Czillingner János* alerdőfelügyelőket erdőfelügyelőkké, a magyarországi kinstári erdők szolgálati ágazatánál *Balogh Ernő* és *Térji Béla* főerdőtanácsosi címmel és jelleggel felruházott erdőtanácsosokat főerdőtanácsosokká kinevezem, továbbá az erdőfelügyelési szolgálati ágazatnál *Bogdán Géza* és *Pánczél Ottó* erdőfelügyelőkné a főerdőtanácsosi címet és jelleggel, az állami kezelésbe vett községi stb. erdők szolgálati ágazatánál *Spettmann János* főerdőmérnöknek az erdőtanácsosi címet és jelleggel, a magyarországi kinstári erdők szolgálati ágazatánál *Székely József* és *Szokolóczy József* erdőtanácsosoknak a főerdőtanácsosi címet és jelleggel, valamennyinek díjmentesen és végül a horvát-szlavonországi kinstári erdők szolgálati ágazatánál *Janussek István* erdőmérnöknek a főerdőmérnöki címet és jelleggel adományozom.

Kelt Laxenburgban, 1917. évi június hó 23-án.

Károly s. k.
Mezőssy Béla s. k.

* Lásd „Az Erdő” 1916. évi. 62. old. — Szerk.

A magyar kir. földművelésügyi miniszter kinevezte az állami erdőtisztek összesített közös rangsorozati létszámában:

a) Az állami kezelésbe vett községi stb. erdők szolgálati ágazatánál: *Paschl Ferenc* erdőtanácsosi czímmel és jelleggel felruházott m. kir. főerdőmérnököt m. kir. erdőtanácsossá, *Horváth József*, *Hornung Gusztáv*, *Létai Gyula*, *Koltmann Géza*, *Bükkel János*, *Plachy Teofil*, *Schurina Vilmos* és *Jancsó István* m. kir. erdőmérnököket m. kir. főerdőmérnökökké;

b) az erdőőri szakiskolák szolgálati ágazatánál: *Illés Vidor* erdőtanácsosi czímmel és jelleggel felruházott m. kir. főerdőmérnököt m. kir. erdőtanácsossá;

c) a magyarországi kincstári erdők szolgálati ágazatánál: *Tomassek Miklós*, *Biró Zoltán*, *Mezey Rezső* és *Várjon János* erdőtanácsosi czímmel és jelleggel felruházott m. kir. főerdőmérnököket m. kir. erdőtanácsossá, *Jeszenszky Kálmán*, *Gasparik Pál*, *Becker Robert* és *Vidos Miklós* főerdőmérnöki czímmel és jelleggel felruházott m. kir. erdőmérnököket m. kir. főerdőmérnökökké;

d) a horvát-szla vonországi kincstári erdők szolgálati ágazatánál: *Kmetönyi Emil* kir. főerdőmérnököt kir. erdőtanácsossá, *Borin Virgil* és *Maier Béla* kir. erdőmérnököket kir. főerdőmérnökökké;

e) az egyesített létszámban: *Zselényák Péter*, *Heincz János*, *Vorák Sándor*, *Fábián János*, *Szilágyi Ernő*, *Berez János*, *Jamnik István* m. kir. segéd-erdőmérnököket, *Alberti János* erdőmérnöki czímmel felruházott m. kir. segéd-erdőmérnököt, *Fiedler Jenő* m. kir. segéd-erdőmérnököt, *Blichhardt József* erdőmérnöki czímmel felruházott m. kir. segéd-erdőmérnököt, valamint *Seemayer Bödög*, *Kellényi Armand*, *Bárány Károly*, *Barabás József* és *Lorge Emil* m. kir. segéd-erdőmérnököket m. kir. erdőmérnökökké.

Dr. *Fazekas Ferenc* okleveles erdőmérnököt m. kir. segéd-erdőmérnöké, *Fejérák József*, *Gregurinić Ferenc*, *Dubravcsa János*, *Apáti László*, *Thomas Ernő*, *Szadits Sándor*, *Grozdanic Milán*, *Máthás Gyula*, *Forster Imre*, *Budczinsky Ottó*, *Matyasovsky László*, *Lukács Ottó*, *Páter Ernő*, *Kachelmann Ottó* és *Agfalvi Imre* m. kir. erdőmérnökgyakornokokat, valamint *Giller Zoltán* okleveles erdőmérnököt ideiglenes minőségű m. kir. segéd-erdőmérnökökké.

Schery Károly, Szegedy Oszkár, Schiller János, Bogár Pál, Dudacsék Sándor, Jellmann Emil, Heider Henrik, Tamás János, Osztracsky Tibor, Szántó István, Szabó János, Glóser Dezső, Gondos Jenő, Petrikovich Gyula, Kiss Lajos, Hammerschmidt Ernő, Czebeauer József, Szontágh Ferenc, Zeic János, Buckalla Jenő, Györke Ernő, Miholcsics Boskó, Szűcs György, Kovács József, Herdy Kálmán, Czeizel Ignác, Hrabóts József, Dercsényi István, Vasdea Szilárd, Dinák Ödön, Fleischer Mihály, Shiopu János, Babos Károly, Kovács Lajos, Neumann István, Tóth Antal, Krizmanics Ferenc, Utó Barabás, Popa János, Velics Gyula, Moldován János, Comsia Aurél, Dénes Jenő, Bogyáts Gábor, Moldován Aurél, Kelemen Jenő, Popovici Valér, Dujic Branko, Lipák Viktor, Fekete József, Hajdu Béla, Rakossági Győző, Zachár Gyula, Hrabovecz Gyula, Sádel Sándor és Csányi Aladár díjtalan m. kir. erdőmérnökgyakornokokat ideiglenes minőségű m. kir. segéd-erdőmérnökgyakornokká.

A m. kir. földművelésügyi miniszter kinevezte: 1. az állami kezelésbe vett községi stb. erdők kezelésének szolgálati ágazatahoz: *Tompa Kálmán*, *Koralevski Géza*, *Bilovesky Béla* és *Spettmann János* erdőtanácsosi czímmel és jelleggel felruházott főerdőmérnököket a VII. fizetési osztályban m. kir. erdőtanácsossá; *Nagy Samu*, *Rántányi Károly*, *Pálakovics György*, *Payer Arthur*, *Monspárt István*, *Horváth Viktor*, *Eördögh Bertalan*, *Fábián Béla*, *Zimann Ede*, *Székes Vizez*, m. kir. erdőmérnököket, továbbá *Fróhlich Bruno* főerdőmérnöki czímmel felruházott m. kir. erdőmérnököt, végül *Zachár László* m. kir. erdőmérnököt a VIII. fizetési osztályba m. kir. főerdőmérnökökké;

2. a magyarországi kincstári erdők kezelésének szolgálati ágazatához: *Ambrus Lajos*, *Kolossy Imre* és *Ondrus Gyula* erdőtanácsosi czímmel és jelleggel felruházott főerdőmérnököket, továbbá *Szalagy Emil* és *Regenhart Pál* m. kir. főerdőmérnököket a VII. fizetési osztályba m. kir. erdőtanácsossá;

Kovalitzky Vladimir, Kófalusi Viktor, Orosz Tamás, Szepessy Elek, Figuli Lajos, Bedő Zoltán és Matusovits Károly m. kir. erdő-

mérnököket, továbbá *Spengel Sándor*, *Simonffy Gyula* és *Lengye Viktor* főerdőmérnöki czímmel felruházott erdőmérnököket a VIII. fizetési osztályba m. kir. főerdőmérnökökké;

3. az erdészeti kísérleti ügyek szolgálati ágazatához: *Roth Gyula* erdőtanácsosi czímmel felruházott főerdőmérnököt a VII. fizetési osztályba m. kir. erdőtanácsossá;

4. az állami erdőtisztek összesített közös rangsorozati létszámában: *Márics Antal*, *Schwanczer Gusztáv*, *Fail Ernő*, *Krause Ágoston* segéd-erdőmérnököket, *Molesányi Gábor* erdőmérnöki czímmel felruházott segéd-erdőmérnököt, *Maróthy Emil*, *Valics János*, *Borbély Sámuel*, *Tóth László*, *Mudrovich Ferenc*, *Gösswein Lajos*, *Szy Dénes*, *Német Pál*, *Stefán Gyula*, *Mamira József*, *Horváth Dezső*, *Papp Jenő*, *Berezkovics Antal*, *Slepčević Illés*, *Beveluca István*, *Sperling Viktor*, *Wehofer Mihály*, *Mauksinsky Gyula*, *Pommer Nándor*, *Daum Alfréd*, *Schillinger Béla*, *Sobó Sándor*, *Hrebaly László*, *Radó Gábor*, *Lesenyi Ferenc* és *Schuhid Nándor* segéd-erdőmérnököket a IX. fizetési osztályba m. kir. erdőmérnökökké.

A m. kir. földművelésügyi miniszter *Jakó Jenő* m. kir. erdőtanácsosi hosszú szolgálatának elismerése mellett, saját kérelmére véglegesen nyugalmába helyezte.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte *Bartha Gábor* m. kir. főerdőmérnököt Nagybocksköről Máramaroszigetre a m. kir. erdőgazgatóság központi szolgálatához. *Guary Kálmán* m. kir. erdőmérnököt pedig Bustyaházáról Nagybockskör (faraktárgodnoknak).

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte *Jancsó Gyula* m. kir. főerdőmérnököt Topánfalváról a kolozsvári m. kir. erdőgazgatóság központi szolgálatához, Kolozsvárra.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte *Bartók Ernő* m. kir. főerdőmérnököt Penyőházárol Herkulesfürdőre s megbízta a herkulesfürdői m. kir. erdőgondnokság vezetésével.

A m. kir. földművelésügyi miniszter *Eördögh Bertalan* m. kir. erdőmérnököt Budapestről a löseai m. kir. állami erdőhivatal kerületébe, Podolinba helyezte át s megbízta a podolini m. kir. járási erdőgondnokság vezetésével.

A m. kir. földművelésügyi miniszter *Földes Miksa* kir. alerdőfelügyelőt áthelyezte Szombathelyről Miskolcra a m. kir. erdőfelügyelő-séghez.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte *Schwartz Béla* m. kir. erdőmérnököt Biharodbrodrol a kolozsvári m. kir. erdőgazgatóság központi szolgálatához, Kolozsvárra.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte *Wény János* m. kir. erdőmérnököt Csákszerdáról Szepesófalura (erdőgondnokság) *Sperling Viktor* m. kir. segéd-erdőmérnököt Szepesófaluból Brassóba (az állami erdőhivatalhoz) és *Utó Barabás* m. kir. erdőmérnökgyakornokot Brassóból Sepsizentgyörgyre (az állami erdőhivatalhoz), végül *Winget János* m. kir. segéd-erdőmérnököt megbízta a fehértplomai m. kir. járási erdőgondnokság vezetésével.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte *Tamás János* m. kir. erdőmérnökgyakornokot Görgényzentimről Sepsizentgyörgyre a m. kir. állami erdőhivatalhoz és *Györke Ernő* m. kir. erdőmérnökgyakornokot Sepsizentgyörgyről Vadaszderőre a m. kir. erdőőri szakiskolához.

A lugosi m. kir. erdőgazgatóság tönköre *Tausch Ernő*, *Tóth Joachim*, *Vernák Sámson*, *Séner Ambrus*, *Vizauer Imre*, *Toma György*, *Pécsa Miklós* és *Matuska József* m. kir. erdőőröket m. kir. főerdőőrökké nevezte ki.

A beszerzezbányai m. kir. erdőigazgatóság főnöke *Nemesok János* m. kir. erdőőrét h. kir. főerdőőrre nevezte ki.

A lipótújvári m. kir. főerdőhivatal főnöke *Székely József, Jurcsák Gusztáv, Pallai Ede, Lászlók János és Kobányi Rezső* m. kir. erdőőröket m. kir. főerdőőrökké nevezte ki.

A gödöllői m. kir. erdőhivatal főnöke *Fenyvesi János és Till Gusztáv* m. kir. erdőőröket m. kir. főerdőőrökké nevezte ki.

A zsarnóczi m. kir. erdőhivatal főnöke áthelyezte *Králik Vilmos* erdőőrét Kőrménzbányáról a selmeczbányai erdőgazdálkodás kerületébe, Zólyomkőkére. *Polónyi Mihály* m. kir. főerdőőrét Gyökösről Kőrménzbányára (irodai szolgálatra). *Medriczy Milda* m. kir. főerdőőrét Zólyomkőkésről Geletnekre. *Plesko János* m. kir. erdőlegényt Geletnekéről Jánárra (irodai szolgálatra). *Dobry Ferenc* m. kir. erdőlegényt Bródrról a szelacknai erdőgazdálkodás kerületébe, Gyökösre. *Schlehardt Mihály* m. kir. erdőlegényt Jánárról a garamérvi erdőgazdálkodáshoz, Ba kaszenesre.

Az orsói m. kir. erdőhivatal főnöke *Csajkán János, Rojcsku József, Kokosai Traján, Novacsescu Pál, Ostoja János és Teleki Károly* m. kir. erdőőröket m. kir. főerdőőrökké nevezte ki.

A szászbesi m. kir. erdőhivatal főnöke *Bokor András, Rákóczi Antal, dr. Páulicz Ignác és Erős György* m. kir. erdőőröket m. kir. főerdőőrökké nevezte ki.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1917 évi július hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába

Besztercei erdőh. 88 —, Nagytapolcsányi főszerelői h. 23:15, Nadrágyi erdőh. 7:20, Besztercei erdőh. 240 —, Lippai főerdőh. 400 —, Lugosi erdőh. 316 —, Egyed József 4:50, Máramaros-szigeti erdőh. 182 —, Orsói erdőh. 172 —, Gödöllői erdőh. 136 —, Kolozsvári erdőh. hd. 39:70, Tótsóvári erdőh. 308 —, hd. 19:80, Aradi adóh. 43:68, Sátoraljaújhegyi áll. erdőh. 40 —, Durugy-József 2:20.

1 koronát fizetett: Saári Mihály.

2 koronát fizetett: Merreider István, Szulik Prigyes, Winter Gusztáv, Wunder Jénő, Brubel Ferenc, Hladay Pál, Kerekes Pompeusz, Pettes József, Szabó Gyula, Wirlis József, Butács Gyula, Erney Károly, Kocsis József, Vince János, Kocsis Mihály, Maurer János, Molnár Bálint, Kelemen István, Sandó Etel, Taturek Richard, Tolnay Ferenc, Berényi Rezső, Dábi Miklós, Tóth István, Grauzer Jenő, Kiss István, Bence Mihály, Bokor János, Duchener Adolf, Kaszás Jánosné, Veress József, Blazsek Mihály, Nagy Ferenc, Bence Vince.

4 koronát fizetett: Bárány István, Róth László, Varga Mihály, Bárány Antal, Fazekas István, Kovács Antal, Haber Károly, Ujváry Jenő, Farkas János, Antal Imre, Teodorovics Ferenc, Novák Jánosné, Kagarjaj Gyula, Kovács István, Molnár Sándor, Csokora József, Stummer István, Jeszenszky Tivadar.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a cím-azalagnak átjavított lakozim miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjavításokat nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eszközei a bejelentett címváltozás alapján, a nagybörányi címnyomtatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy fölösleges reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

S. G. Mi az önök érdekében minden lehetőséget megteszünk a mint lapunk más helyén láthatja, ezáltal is foglalkozunk a járási erdőőrök sanyarú helyzetével és ismertetjük az Országos Erdészeti Egyesületnek a járási erdőőrök érdekében a földművelésügyi miniszter úrhoz intézett előterjesztését.

E. J. Mint a lap előfizetőjének, állaskeresletre vonatkozó hirdetését átlátnak közöljük.

K. T. Jövőben lakváltozás esetén ne a postát kéri, hogy lapját utána küldjék, hanem címváltozását velünk közölje, hogy a lapot úgy ezimére küldjük. Címcsalagjának kiigazítása iránt intézkedünk és a hiányzó lapokat pótlólag elküldtük.

K. A. 1. Sok tekintetben — sajnos — igaz van, ezt azonban általánosságban nem lehet mondani, mert van több olyan erdőbirtokos is, a ki alkalmazottját jól fizeti.

Az 1879. évi XXXI. t.-c. 37. §-a szerint, az ugyanezen törvények 17. §-ában megnevezett birtokok erdeiben erdőőr kizárólag csak olyan egyén lehet, a ki az erdőri szakvizsgát letette. A földművelésügyi minisztérium részéről jóváhagyott üzemtervekben meg van állapítva, hogy az illető erdőbirtokos hány szakképzett erdőőr köteles tartani; természetes, hogy az ekként megállapított létszámon felül alkalmazhat a birtokos erdőőrzés, vagy vadőrzés céljából nem szakképzett egyéneket is, a kiket azután az uradalmak szintén az erdőőri elnevezéssel szoktak felruházni. Ennek a mindenesetre helytlenítendő eljárásnak a megakadályozására törvényes alap előzetesítés nincs.

2. A küldött 1 koronát a lap javára beveteléstük.

B. L. Ha ön mint felmentett népfelkelő van hónap óta napibéres minőségben alkalmazva a mint ilyen legalább hat hónap óta szolgál, úgy a ruházatszerzési segélyre igényt tarthat; ha még nem szolgál hat hónap óta, úgy a hat hónapig szolgálat betöltése után fogja a ruházatszerzési segélyt megkapni.

H. L. Levélét nem tudjuk megérteni, de abból úgy vettük ki, hogy ön most tulajdonképpen tényleges három évi katonai szolgálatnak tesz eleget. Ha így van, akkor az ön polgári fizetése, csak katonai szolgálatának első nyolc hetére jár, tovább azonban nem s ez esetben ruházatszerzési segélyre sincs igénye. Ha azonban mint tartalékos vonult be, akkor a ruházatszerzési segély fellettes hivatalától kérnie kell.

B. R. Feldpost 280. A kik a háború tartama alatt töltik be 32. életévüket, azok nem válnak népfelkelőkké s így ezen a címen nem is kérheti felmentést. Ha azonban ön nem a hadrakelt seregél, hanem akár mint labadozó beteg, vagy hadi szolgálatra alkalmatlan egyén, az ország belsejében csak helyi szolgálatot teljesít, úgy ennek a körülménynek megfelelő igazolásával kérheti fellettes hivatala útján felmentését.

Cs. S. és Társai. Ha önök legalább hat hónap óta teljesítenek mint irodai napibéres az erdőgazdálkodási szolgálatot, úgy a földművelésügyi miniszter úrnak 1917. évi 116.879. számú körrendelete értelmében igényük van a ruházatszerzési segélyre. Ha a hat hónapot még nem töltötték ki, úgy a segély akkor lesz esedékes, amikor a hat hónapig szolgálatuk meg lesz. Az erdőigazgatóság valószínűleg azért utasította el önöket kérelmükkel, mert akkor még nem kapta meg az említett miniszteri körrendeletet.

H. J. G. Szó sincs róla, hogy erdőőri szakiskolai növendékeket a katonai szolgálat alól ilyen czímen felmentenek.

M. J. Ha van olyan előzetes kiadók hivatali épület vagy telek, úgy annak átengedését kérheti; eziránt nyújtson be ahhoz a hivatalhoz kérvényt, a melynek kezelése alá az ingatlan tartozik. Olyan rendelkezés azonban nincs, a melyik kimondná, hogy ezt a rokkanat katonáknak át kell engedni.

D. J. Az ön által említett cikk a punkban — tudomásunk szerint — nem jelent meg.

K. I. Lapunk előfizetőinek állaskeresletre vonatkozó hirdetésait díjmentesen hozzuk.

Ny. K. Feldpost 646. A házasságjogról szóló 1894. évi XXXI. t.-c. 11. §-a szerint testvér, testvérenak vérszerinti leszármazójává nem köthet házasság. A király azonban, az igazságügyminiszter előterjesztésére ez alól az akadály alól felmentést adhat.

HIRDETÉSEK

Mézet, viaszt, kőrisbogarát, anyarozsot állandóan vásárol, mintázott ajánlatot kér Fischer Izidor Zalagreszeg. Cím megőrzendő.

(1. VI. 6.)

Mézet, viaszkot, sonkolyt állandóan a legmagasabb napi áron vásárol a „Méh” a Magyar Méhészek Értekezési Szövetkezete, Budapest, VI., Frangepán-utca 33/c. Áránálattal egyidőben minta is küldendő. (a.v.s.)

Hiába! mégis csak a „Vadászat és Állatvilág” a legjobb és legolcsóbb képes vadászati szaklapja az országban; az egyetlen tökéletes baromfi-, galamb- és házinyulenyésztési képes lap pedig a „Szárnyasaink”. — Mutatványszámokat díjtalanul küld a kiadóhivatal, Budapest, IX., Ferencz-kört 34. (3. ill. 2.)

Pályázati hirdetmény. Rózsahegy r. t. város tanácsa egy erdőőri állásra pályázatot hirdet. Az állás utáni kezdő fizetése 800 korona, ha erdőőri szakvizsgával bíró egyén neveztetik ki. Pályázhatnak olyanok is, akiknek nincsen szakvizsgájuk, ezek azonban csak 720 korona kezdő fizetést kapnak és csak ideiglenesen alkalmaztatnak, amennyiben 3 éven belül az erdőőri szakvizsgát le nem tennék, a város szolgálatából el fognak bocsátatni. A fokozatos előléptetés, nyugdíj-igény, az erdőőri szolgálati szabályokban van megállapítva. Az erdőőr természetbeni lakást és ruházatot, valamint tüzfűt is kap.

Pályázhatnak fedhetetlen előéletű, erős, egészséges testalkatú olyan egyének, akik a tót nyelvet, legalább némileg bírják.

Pályázati kérvények 1 koronás bélyeggel ellátva, okmányokkal felszerelve a városi polgármesteri hivatalnál andóndók be.

Rózsahegy, 1917. évi július hó 9-én.

(4.) **Noll Béla,** polgármester.

Gróf Degenfeld Sándor uradalmában folyó évi október 1-ére egy erdőőri állás fog a szabályszerűségeivel, szolgálatképes és katonamentes szakvizsgázott egyénnel betölteni. Pályázni kívánók forduljanak az uradalmi erdőgondnoksághoz Hadad (Szilággy megye), hol a részletes fizetési feltételek megtudhatók.

(5. ill. 1.) **Kleisl Gyula,** urad. főerdész.

117375/1917. F. M. szám.

Gőzfűrészbérbeadás. A Zólyomvármegyei Garampéteri községben levő kincstári gőzfűrész összes berendezéseivel és a hozzátartozó gömbölyűfa és szelvényű rakodó területekkel kapcsolatosan Besztercebányán 1917. évi augusztus hó 23-án d. e. 10 órakor megtartandó versenytárgyaláson zárt írásbeli ajánlatok útján 1917. évi október hó 1-től kezdődőleg 2 (kettő) egymás után következő évre haszonbérbe fog adni.

Az ajánlatok legkésőbb 1917. évi augusztus hó 22-én déli 12 óráig nyújtandók be a besztercebányai m. kir. erdőigazgatóságnál.

Arverési és haszonbér szerződési feltételek, ajánlati űrlap és boríték a besztercebányai m. kir. erdőigazgatóságnál díjmentesen szerezhetők be.

Budapest. 1917. évi július hóban.

(6.) **M. kir. földművelésügyi miniszter.**

Irodai munkákra ügyes szakvizsgázott erdőőrt keresek.

Telki, u. p. Páty, 1917 július 28.

(7.) **Kir. kőszat. erdőgondnok.**

Uradalom vagy erdőszeti alkalmazott, ki fogadná magához erdőszőlőből való özvegy erdőszőlőnek 15 éves fiát, kit az erdőszeti pályára szeretnék adni, s most a IV. polgáriba kellene jönnie.

Szíves ajánlatot kérek öz. P. K.-né jelégére e lap kiadóhivatalába.

(8.)

3133. szám.

Tölgyrönkő eladás. (Vasut melletti rakodón). A huszti m. kir. erdőgondnokságnak a huszti vasúti állomás melletti rakodóján készletezett 312 db. 155/14-köbméter tölgyrönkő zárt írásbeli ajánlatok mellett nyilvános versenytárgyaláson eladatik.

A zárt írásbeli ajánlatok 1917. évi szeptember hó 3-án délután 4 óráig a bustyaházai m. kir. erdőhivatalnál nyújtandók be és 1917. évi szeptember hó 4-én délelőtt 10 órakor az erdőhivatal hivatalos helyiségében nyilvánosan bontatnak fel.

Részletes adatok, árverési és szerződési feltételek, valamint ajánlati űrlapok és borítékok a bustyaházai m. kir. erdőhivatalnál szerezhetők be.

Bustyaháza, 1917 augusztus 3.

(9.)

M. kir. Erdőhivatal.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KÍNÁLAT

Vadászi vagy erdőőri állást keres esetleg azonnali belépésre is róm. kath., nős, családós, szakvizsgázott erdőőr; jó bizonyítványai vannak s hosszabb gyakorlata van a vadászat és az erdőszet terén; a mezőgazdasági munkák vezetésében is jártas. Címe a szerkesztőségnek megtudható. (9.)

38 éves, nőtlen róm. kath. rokkant altiszt, aki végleg el van bocsájta, ép kezű és lábú, erős, magas, az erdőőri szakiskolát vadászterdön végezte, szakvizsgázott erdőőr, kitűnő bizonyítványokkal rendelkezik, magyar, német és tót nyelvet szóban és írásban bírja, mint erdőőr vagy vadőr állandó állást keres. Címe, mint Rokkant katona a szerkesztőségnek megtudható. (10.)

Erdőőrnek ajánlkozik uradalomba 27 éves, értelmes, szerényigényű ember. Címe a szerkesztőségnek megtudható. (11.)

29 éves, róm. kath., hadmentes, szakvizsgázott erdőőr, ki magyarul és tótul tud, állást óhajt változtatni. — Címe: Kagerják Gyula — Püspökhatvan (Pest megye). (12.)

Jó bizonyítvánnyal rendelkező, szakvizsgázott, 28 éves, hadmentes, kilencz évi gyakorlattal bíró h. fő-erdőőr állást keres. — Címe a szerkesztőségnek megtudható. (13.)

Állást keres 23 éves, nőtlen, katonaságtól elbocsájtott egyén, ki az erdőőri szakiskola két éves tanulmányát sikeresen végezte, az erdőszetnél és vadászatnál előforduló összes munkálatokban jártas és az angol módra berendezett mesterséges fácskányesztést kitűnően érti. — Címe a szerkesztőségnek megtudható. (14.)

31 éves, ref., nőtlen, hadmentes, jól szakvizsgázott erdőőr, teljes ellátás és némi fizetéssel uradalomnál erdőőri, vagy irodai állást keres. Csak magyarul tud. Címe a szerkesztőségnek megtudható. (15.)

Előfizetési ár:

Egész évre	4 K.
Fél évre	2 K.
Negyed évre	1 K.
Egyes szám	20 f.

Szerkesztő:

BALOGH ERNŐ
m. kir. főerdőtanácsos.

AZ ERDŐ

Hirdetések

egy hasábos garmondse-
des milliméter saronkint
10 állólérral, táblázatos és
garmond betűnöl kisebb
betűfaj szedés másfélsze-
res egységárral számíttá-
tik — Az egész oldal négy
hasáb széles.

Előfizetőknak az álláke-
relet és kínálat rovata
rövid közlésekre díjtalan-
núl áll rendelkezésre.

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői,
erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V.,
Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézkendő a lap szét-
küdésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő»
szerkesztőséghez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők.
Kéziratok vissza nem adtnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz.
A lap után netalán származó tisztá jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítá-
tatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni

TARTALOM.

A többtermelés kérdése. (Pirkner Ernő.)

Az erdészeti tápintézetek az 1916/1917. tanévben.

Gazdasági tanácsadó: A széna-savas és foszfor-savas mésznek olcsó
etetéséről. (Bászel Elek.) — Mi az oka az idei kevés méztermésnek?
(Ignácz Sándor.) — A rendszeres házinyúltenyésztésre vonatkozó
tudnivalók. (Hreblay Emil.)

Különfélék: Kiténtetés. — Megjutalmazott erdészeti altisztek. —
Névváltoztatás. — Hősi halál. — A népek alkoholfogyasztása. —
Mennyi kávé fog évente a világon. — Halálózás.

Hivatalos közlemények: A pótlélményképen engedélyezhető tűzifa,
mikénti kiszolgáltatása. — Az illetménytűzifa eladásának tilal-
mazása. — A díjnokok és napibérek ruha-beszerzési segélye.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Szerkesztői üzenetek.

Tárca: Jobb világ volt régen. (Báronsy István.)

A többtermelés kérdése.

Irta: Pirkner Ernő ny. m. kir. főerdőtanácsos.

A világháború folyamán felvetett problémák közül
leginkább égető a közszükségletek kielégítésének kérdése.
Megoldása kívánatosá teszi, sőt feladatul tűzi ki egyaránt
s kivétel nélkül a termelésnek minden ágazatára, tehát
úgy az őstermelésre, mint az iparra, hogy fejlesztésük-
kel a mutatkozó hiányoknak súlyosan reánk nehezedő
baján mielőbb enyhítsen.

A segítő eszköz, mely hivatva van ezt a kérdés meg-
oldani az utóbbi időben a lépten-nyomon hallható és
ékesen szóló e szavakban rejlik: «Termeljünk többet».

E felhívás követésétől várjuk nélkülözéseinknek meg-
szüntését, a drágaság csökkentését, a valutinak javulását,
fogyasztásunknak célszerű kielégítését. Ettől várjuk a
népjólét széleskörű elterjedését és ennek nyomán a szociális
és kulturális haladást.

Ez a nagy jelentőségű és általános figyelmet érdemlő
szózat elsősorban a mezőgazdaság érdekkörét szolgáló
irodalomban jutott kifejezésre oly fényes javaslat alakjá-
ban, mely szerint báró Kuffner Károly nagybirtokos
a mezőgazdasági termelés fokozását előző törekvést egy
létesítendő «Széchényi István liga» név alatt működő

altruisztikus testületre óhajtáná bízni és a mely szerint
a liga létesítéséhez szükségelt tíz millió korona alapítke
gyűjtéséhez mint kezdeményező 300,000 koronát ajánlott
fel. — Javaslata kapcsán a többi azt mondja a báró,
hogy: «Minden igaz hazafinak éreznie kell, hogy a magyar
mezőgazdaság megújulásától függ a jövőnk, hogy csak
a termelés fokozásával az egyik, — takarékosággal a
másik oldalon hegedhetnek be azok a sebek, a melyeket
ez a rettenetes háború rajtunk ejt és fog még ejteni».

Németországban, a mely mezőgazdasági termelésével
Európában az első helyet foglalja el, az a gondolat dominál,
hogyan termelhetnének a háború után még sokkal többet,
mint eddig? Pedig köztudomású, hogy a 80 év előtti
termés általánosan kétszeresét produkálják.

Kuffner báró javaslatával — a termelés fokozásának
kérdését illetőleg — sokat foglalkoznak.

Csernoch János, bíboros hercegprímás helyeslőleg
nyilatkozta és örömmel látja a liga alakulását.

Prohászka Ottokár székesfehérvári püspök ez alkalom-
ból lelkes cikket írt: «A kalász diadala» cím alatt.

Élénk viszhangot adott Baltazár Dező dr. ref. püspök,
a ki azt mondja, hogy: «A gazdasági izoláció vasszorítása
ki kell hogy kényszerítse a tettek mezejére a gazdasági
energiákat. Termelésünket oda kell fokoznunk, hogy kül-
földi import nélkül is megállhasson a központi hatalmak
konzertje».

Buday Dező dr. egyetemi jogtanár a termelés fokozásá-
nak megvalósulását három feltételhez köti, nevezetesen:
a program végrehajtására szükséges ötven esztendőhöz,
ötven milliárd korona beruházási tőkéhez, hogy az Alföldet
csatornázzassuk és a Felvidéket újra beerdősíthessük és
szerinte végül ötven millió magyarra van hozzá szükség.
Utóbbi igény kielégítését a kivándorlás és az egygyermek-
rendszer megszüntetésétől, a telepítés szervezésétől és a
kötött birtokok gyökeres reformálásától reményli első-
sorban, a mihez persze még sok egyéb volna hozzá-
fűzendő. — Ugyancsak hozzá fog járulni chhez: a magyar
tudomány, a magyar belátás, a magyar áldozatkészség,
a magyar lelkesedés. Addig pedig minden perszemet
meg kell beesülni, melyet — szerinte — a többtermelés
épületéhez hordunk.

A termelés fokozásának fogalmához tartozik a leg-

tágasabb értelemben vett minden művelésre alkalmas területnek az adott viszonyok között történő legelterjedtebb felhasználása. Bele vonandók oly részletek is, melyek jelenleg terméketlennek vannak osztályozva, azonban csekély költséggel bőntermékké alakíthatók át.

Ehhez magyarázó példát emlit fel butkai *Buttkay László* nagybirtokos: «A többtermelés életkérdés» című cikkeinben.

Azt mondja ugyanis, hogy 1912. évig a zemplénmegyei Bodrogközben fekvő földek magyar holdja 200 q káposztá-, 12—16 q dohány-, 12—13 q zab-, gabona-s búza-, 150—160 q burgonyatermést adott minden trágyázás nélkül. Ez évenként megfelelt tisztán 40—80 millió oly értéknek, melylyel ez a vidék a közlekedéshez hozzájárult. Ma pedig az 1912. és 1913. években bekövetkezett felhőszakadások folytán a víz a földeken megállott, annak levezetéséről megfelelő gondoskodás nem történt és e mulasztás következtében mintegy 20,000 hold terület elpusztványosodott és hasznavehetetlenné vált. Ezer és ezer kiszagda vesztette el legjobb földjét, negyedik éve van kenyér nélkül, mert földje víz alatt van.

Itt és ehhez hasonló esetekben, a milyenek voltak a krasszörénymegyei rémes árvízkatasztrófák, melyek megátlására az egyes ember, sőt községek is tehetetleneknek bizonyulnak, az állam sürgős és erőlyes közbe lépésre van szüksége. Ennek képezi kötelességét az ily súlyos katasztrófák ismétlést és keletkezését elhárítani.

Es ez az az alkalom, melynél a termelés fokozásának megvalósítása körül az erdészet tevékenysége is közbe kell kezdődik. Egyedül az erdészet áldásos munkálkodása nyújthat ily elemi csapások ellen védelmet és biztosítást, mert a veszedelmet okozó víztömegek a messze hegységekből rohannak lefelé, útjukban egyre gyarapodva és megerősödvé, míg a termő síkságot elérve, itt

menthetetlenül tönkre tesznek mindent és emberi közlelet meghaladó rombolást és károkat okoznak.

Szakzerű megállapítást nyert, hogy ugyanannyi csapadékmennyiség mellett a károsadás hatványozott mértékben nagyobb ott, a hol a völgyben kopár terület van, ellenben sokkal kevesebb kár észlelhető ott, a hol a völgyeknek felsőbb folyásait erdők borítják, a hol a jól záródott erdő, annak lombnyóje, talajtakarója, ú. m. az alom, eserjék, bokrok, a szivacsként működő moha és humusz a csapadék mennyiségének jelentékeny részét visszatartja, a lefolyó vizek sebességét csökkenti s így pusztításait mérsékli.

Az erdészet feladata tehát önmagától adódik, t. i. hogy a völgyeket alkotó és szegélyező lejtőket fel a magas hegységig és a tenyészet határáig erdőnek tartsa fenn, azt mint olyant kezelje és ápolja, illetőleg a nagy kiterjedésű kopárterületeket minél rövidebb idő alatt beerdősítse, a veszedelmet fokozó vízmosásokat pedig legnagyobb körültekintéssel megkösse és ekként megátalja, hogy a lerohanó víztömegek ezeket melyítsék és a soha többé nem pótolható termőföldet magukkal ragadják.

Az «Erdészeti Lapok» 1914. évi XII. füzetében «Árvízkarok és erdősítési kérdések» című cikkében mondja néhai *Nagy Károly* m. kir. főerdőtáncos: «Teljes meggyőződéssel merem állítani, hogy az a tömördek kiadás, a mit az állam és az érdekelttség hazánkban árvízvédelmi munkálatokra, a folyók alsó szakaszán: töltések készítésére, meder szabályozására és tisztításra fordít, mindaddig nem járhat a kellő eredménnyel, a míg a folyók és patakok felső vizkörnyékén előforduló kopár és vízmosásos területek megkötsé és befásítva nem lesznek.» Cikkének folytatásában pedig óva int a hegyi erdők kihasználásánál az eddig alkalmazni szokott tarolóvágásos rendszer folytatásától s e helyett ajánlja érdeinket letehető-

TÁRCZA.

Jobb világ volt régen.

Irta : *Bárony István.*

A kopónak már csak kevés helyen van igazi létjogosultsága, pedig nem lehet tagadni, hogy a vadászatnak alig van igaztobb és a szőszoros értelmében hangulatosabb fajtája mint az, amelyben a jó kopónak is jut szerep. Ma, amikor még a nagy kiterjedésű erdőségekben is bizonyos értelemben kulturvadat tenyésztünk, már amennyiben nem bizzuk többé a véletlenre, hogy mit ad a jó Isten, mit hagy meg és mit pusztít el a vadunkból a zord tél, a viszontagság, meg a falánk ragadozók hada ; amikor mai napig majdnem minden vadat táplálunk és védünk, ha másképpen tán nem is, legalább úgy, hogy kiméljük. Ma bizony bealkonyodott a kopónak a gondozott vadászterületeinkben, a hol a féltett vadnak elsősorban is a nyugalmát óhajtánók biztosítani, amire mindennél nagyobb szüksége van. Már pedig ezt a nyugalmat semmi sem háborítja meg alaposabban, mint a kopó, a mely nem-

csak összekajtatja az erdőséget s felveri benne a nyugvó vadat, hanem hangos esaholásával, órák hosszát is tartó fáradságtalan hajtásával még azt a vadat is rendkívül zaklatja, amelynek tulajdonképpen ehhez az egész dologhoz igazában véne semmi köze sincsen, minthogy a kopó más vadat hajt, nem őt. De vajjon maradhat-e ott nyugodtan őz vagy pláne szarvas, a hol hegy és völgy három-négy kopó konzertjétől visszhangos? Ott, a hol az összefüggő nagy erdők egy tulajdonosé, vagy vadászatbérle, még hagyján, mert a vad annak az erdőnek minden részében a régi gazdáé, de ha kiválthat a területről idegenbe, már pedig a nagy vad mérföldnyi távolságokra menekül a kopó elől, tehát könnyen gazdát eserélhet, akkor csak magunknak okozunk nagy kárt, ha kopóval vadászunk és ezzel tönkretesszük erdős területeink vadvédő nyugalmát.

Régeint bizony igen sok helyen nem gondoltak erre, nem törődtek az ilyesmivel. A vadat, kivált a nagy erdőkben, egyáltalában nem gondozták ; igaz, hogy a legtöbb helyen nem is igen volt mit. Mindössze csak nyúl, róka, és őz kerülhetett a kopó elé. A nyúl nem ment nagyon messzire, csak ide-oda váltott a nyomán esaholó

tartozó, jelen alakjukban úgyszólván jövedelmét nem nyújtó területek. E területek legnagyobb része alkalmas a mezés égerfa tenyésztésére, melynek megtelepítése faiskolában nevelt csemetékkel a legegyszerűbb eljárás mellett, csekély költséggel eszközölhető, teljesen fagymentes és évi gyors fanövekvésével dús jövedelmezést biztosít. Ilyen ingoványos területek és árterek leginkább a hegyvidéki erdőrégióon kívül faanyagban szűkölködő népes vidékeken találhatók, ezeknek beerdősítése tehát a többtermelés szellemének megfelelően országos érdekeket szolgálja és lehetővé tenné, hogy a jelenleg fa- és tüzelőanyagban szűkölködő százazreknek szükséglete jutányos áron nyerhetne fedezetet és kielégítést, mert az ottani lakosság végezhetné a termelést és fuvarozást.

Említést érdemel a herceg Eszterházy Miklós kapuvári uradalmahoz tartozó égerfa-erdőnek bámulusos fahozama és annak jövedelmezőse.

A többtermelés céljának elérése érdekében ajánlatos volna ingoványos területeken és ártereken itt-ott kisebb-nagyobb csoportokban égerfát ültetni és ezek bemutatásával a birtokosok figyelmét hasonló erdőösítések fogantatására irányítani.

Az égerfa mellett helyet foglalhatnak a nyár- és fűzfák is, ott pedig, ahol a talajvíz mélyebben van, a platán, juhar és kőris volna megtelepítendő, mint szintén gyorsnövő fánem.

A kopárterületek közt nagy kiterjedésben szereplő futóhomokos pusztaságok megkötése és beerdősítése már folyamatban van és öröndetes eredményeket lehet szemlélteni. Kíváncsán marad a kedvező lendülettel megindult munkálatok rendszeres folytatása.

Az őstermelők harmadik csoportjába tartozó bányászati és életjelt adott magáról. Már igazolta, hogy a termelés fokozásának magasztos eszméjét és fontosságát felismerte

és azt eddig is már részben megvalósította a szénbányászatonál, hol az 1909—1913-ig terjedő ciklusról szerzett adatok szerint Franciaország 8%-al, Anglia 9%-al, Ausztria 10%-al és ezekkel szemben Magyarország 13%-al szerepel, mely termelési többletet viszont Németország mintaszerű szorgalmával 28,3%-al felülmuta.

Bizakodással ismétlem az ország — világgá kürtölt szöveget: «Termeljünk többet» — a mi más szóval annyit tesz: «Dolgozzunk többet». Ez a sarkpontja Magyarországi jövő gazdasági előrehaladásának.

Az erdészeti tápintézetek az 1916—17. tanévben.

A m. kir. kinestári erdészeti altisztek és szolgák főgyermekei részére Rózsahegyben berendezett tápintézet, — hála a földművelésügyi kormány áldozatkészségének — a háború harmadik évében is sikeresen működött.

Felvételre engedélyt nyert és 1916. évi szeptember hó első napjaiban jelentkezett is az intézetben 44 fű, a kik a tanév első két hónapjában zavartalanul látogatták az iskolát; de novemberben a Liptó megye alsó részében és a határos Árva megyében föllépett vörheny és ronszoló toroklob Rózsahegyre is eljutott és internátusunkban több fűt ágyba döntött. A legodonosabb orvosi kezelés és ápolás dacára sem lehetett a betegséget ártalmatlanná tenni és két igen jó magaviseletű és szép előmeneteli növendék, az intézet vezetőségének mely sajnálatára e nagymérvű járvány áldozatul esett. A veszedelem továbbterjedésének megakadályozására egyedül célzavezetőnek ismertetett el ily körülmények közt az intézetnek időleges kiürítése, minek folytán november 20-án felhívtak a növendékek hozzátartozói, hogy a növendékeket haladéktalanul vigyék haza és csak a karácsonyi

akár a Kárpátokig, ha éppen meg akarta volna keresni az utját az ember.

Rikkancs a rókák bolondja volt. Ha róka került eléje, azért ott hagyott minden mást. Az öreg Dongó — már mondtam — a bakfittyelő nyulakkal mulatozott legszívesebben; Diana, a szép és gyöngéd kis Diana, magánkívül lett, ha őzet érzett. S a komor pótfű, durva szőrű, mindig haragos Darázs a vaddisznó után a világból is kiment volna. Ilyen kopótársasággal vadásztunk mink a krasznabéltelki erdőtől kezdve végig a dobrai, a lephágyi, a mántúti, a rákosi, a felső- és alsóbóldáji, a kis- és nagyszokondi s a bábejai erdőkben. Igazán végtelen erdőkben, a melyeket ha meg is szaggattak üres kopár területek, sovány szántóföldek, bokros legelőterületek: valahogy mégis mindenfelé összefüggtek. Ha belekerültünk ezekbe a szépséges szép erdőkbe, a miénk volt a világ; egy darab szalonna, egy darab kenyér, ennyi volt a lakománk s pompás forrásvíz hozzá az italunk, bárhol, merre jártunk. Ott voltak a hatalmas tölgyesek, a minők már oly ritkák. Egy-egy fa egymástól hét-nyolcz lépésnyire, sőt még messzebbre is, különben nem fért volna egymás mellett a terebélye miatt. Aztán a vén bükkösök, a foltos derekú

óriások. Ezeket szeretett nyögni az örvös; a tölgyfán pedig a kékgalamb, a mely akkoriban még ezrével járta egy-egy csapatban a mezőt, a tarlót s csakis nagy fák odvában költött. És aztán a sűrű vágások felváltva mindenütt! Ott volt a vad igazi hazája. Ha a bábejai vágásban, messze, túl a krasznabéltelki szálerdőkön, felvette a kopó az őzet, Sipos Berti csak azt figyelte, milyen a hajtás és merre tart; ha megértette, hogy vén bak van a kopók előtt, akkor azt mondta: no fiúk, most már beveredjünk le erre a pázsitra, pihenjünk, gyűjtsünk rá, mert egy óra eltelte előtt nem látjuk viszont a kutyáinkat.

A vén bak tudniillik rendszerint tapasztalt fickó volt, más nem is lehetett itt s a mint a kopót megsejtette, nekiramodott vadul, egyenesen és szökni igyekezett előle, nagy futással, erős ugrásokkal patakokon és vízmosásokon átröpülve, hogy a kopó is nyomot veszítsen. Ha aztán még egyszer sikerült a hadiselezés, akkor nagy messzeségből körülfordult vissza, oda, a honnan kitudult, mert hát minden vadnak hazája van, még annak is, a melyik mintha örökké kószálna. Akkor hallottuk azután messziről nagysókára, hogy «fordít» már a kopó, a mi ugyan

szünidő után, január hó 2-án hozzák ismét vissza. Ennek a felhívásnak a legtöbb hozzátartozó eleget tett, úgy hogy az intézetben csak hat növények maradt, kik gyöngéledők voltak, vagy a kiknek hozzátartozói távol vidéken laktak és nem látszott tanácsosnak e növényeket a háború miatt úgys bizonytalanná vált téli utazás veszélyeinek kitenni.

Újév után a legtöbb fiú ismét jelentkezett az intézetben, úgy hogy számuk akkor 33 volt, a kik a tanév végéig az iskolát jó egészségi körülmények közt látogatták és az évszáz vizsgát is jó sikerrel letették; a rózsahegyí ró. kath. elemi fiúiskola Értesítője szerint kitűnő osztályzatot nyert 22, jelest pedig 11 növendék.

Származásra nézve a növények az alábbi igazgatási kerületekből valók voltak:

Besztercebányai m. kir. erdőigazgatóság	4
Máramarosszigeti m. kir. erdőigazgatóság	3
Kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság	1
Liptóújvári m. kir. főerdőhivatal	3
Ungvári m. kir. főerdőhivatal	6
Vinkovcei m. kir. főerdőhivatal	1
Zsarnóczai m. kir. erdőhivatal	4
Tótsóvári m. kir. erdőhivatal	10
Gödöllői m. kir. erdőhivatal	1
Összesen	33

Habár nagy gond és figyelem fordított a kifogástalan egészségi viszonyok biztosítására és fenntartására, úgy az intézetnek berendezése alkalmával, valamint ennek immár öt évi fennállása alatt is, a jelen tanévben fellépett járvány arra az elhatározásra juttatta a földművelési kormányt, hogy az intézet egészségi berendezését a lehetőségig tökéletesítse; ez azonban csak a most pangó ipari és vállalati élet felújulása után várható.

A zborói leánytáptintézet a letelt tanévben is — sajnos — szünetelt és a jelenlegi viszonyok közt nincs is kilátás arra, hogy egyhamar ismét megnyíljon.

Gazdasági tanácsadó.

A szénsavas és foszforsavas mésznek olcsó etetéséről.

A baromfi a szemes-, lágy- és zöldeslegén kívül még kevés szénsavas- és foszforsavas mészre is igényel, különösen az olyan állománya, a melynek nincs módjában kapargálás által ezt az eleséget valamiképpen megszerzni. A különböző mesterséges baromfi-takarmányfélék, mint pl. a Fattinger, Sprott stb. féle húsrostos baromfieléségek és a halliszt eléendő mennyiségű szénsavas- és foszforsavas-mészre tartalmaznak, csak hogy a jelenlegi rendkívüli körülmények mellett ezek vagy egyáltalában be nem szerehetők és ha egyik-másik tenyésztő mégis hozzájuk tud jutni, úgy ezek etetése a mai horribilis árúk mellett a baromfitenyésztés üzemét annyira megrágtatják, hogy a mostani magas baromfiárak mellett sem végződhetnek haszonnal. Holott, ha a konyhánkban felhasznált tojások héját és az állati csontokat összetörjük, illetőleg az utóbbiakat megdaráljuk, akkor máris képesek leszünk kisebb állományt eléendő mészvegyületekkel bíró eleséggel ellátni.

A tojáshéját a feltörés után félíg-meddig egészben és nedvesen, a mint a legtöbb tenyésztésben szokásos, a baromfinak nyújtani nem tanácsos, mert a tyúkok ezeknek illetéknéti etetése mellett igen gyorsan reákapnak a frissen tojt tojások feltörésére és fellakmározására. Ezért a tojáshéját szárítsuk előbb ki és azután törjük össze mozsárban, lehetőleg finomra és azt keverjük azután a baromfi lágy- vagy szemeselésé közé. Ha a háztartá-

nem volt igaz, mert ez csak szóbeszéd, szólásmondás, igazi alap nélkül. Hisz nem a kopó fordít, hanem a vad fordul s a kopó csak a nyomán igyekszik, gyakran hátul, utána. Hanem lehet úgy is okoskodni, hogy a kopó a szívósságával s kitartó üldözésével nyomja, kényszeríti a vadat arra, hogy mégis csak forduljon előbb-utóbb. Ennyiből tehát «fordít», ha úgy tetszik.

Már most mi történik, a mikor a kopófalkát munkára eresztjük? A kerülő, a ki a kopókat czorkára fűzve vezeti, elmegy velük valahová, a hová a vadászat szakértő rendezője parancsolja s ott elereszti a kopófalkát. De nem előbb, mint a míg az erre utasító kürtjelt nem hallja.

A vadászkoknak tudniillik korábban el kell állaniok az erdőszé valamely vonalán, esetleg nyiladékn, nyílútján, hogy a megriadt vad arra törvén, már lövést kap-hasson. Persze ez az «állás» a legtöbbször nagyon bizonytalan; hisz, két-három vagy legfeljebb négy puskás (ahányan mink voltunk) csak kis vonalrészt foghat el ahhoz képest, hogy a vad merre veheti az útját, de azért vannak olyan ismert jó vadváltók, a melyeken igen nagy valószínűséggel megfordul a megriasztott vad, tehát a ki

ezeknek a váltóknak a közelébe áll, az nem csupán véletlenségből kapja hamar maga elé a vadat.

A jel felhangzik s a kerülő vagy vadőr, erdőőr — nevezük, a hogy tetszik — elereszti a falkát. Ettől a perctől kezdődik a várakozásos izgalom, a minek néha igazán érdekes pillanatai vannak.

A kopók szétszaladnak és kezdik munkájukat. Mind-egyik a maga módja szerint, a saját hajlandóságával, egyelőre még jóformán önállóan.

Hamar kitűnik, hogy melyik az igazi kereső. Az ilyen rögtön a bokrokat bujja, minden mozdulatával elárulja, hogy kutat; folyvást szimatol, kajtat. A többi esetleg ugyanazt cselekszi vagy csak léhaskodik; ide-oda futkos, jóformán ész nélkül, terv nélkül és vár valamit. Az első csahos jelez, a mitől azután rögtön megváltozik a helyzet.

A mint ez felhangzik, jött legyen bárhomon, akkor kezdődik a vezérkopó nagyszerű szereplése.

sunkban elfogyasztott tojásbéj nem lenne elég állományunknak, akkor igyekezzünk máshonnan is ilyet szerezni. Szárításra csakis friss tojásbéjat használjunk, mert ha a tojás belseje akármilyen nagy gonddal lesz is kiürítve, a tojásfehérjétől mégis kevés a héjban marad; már pedig a nyári melegebb hónapokban az hamar romlásnak indul, illetőleg a tojásbéj szagot kap; az ilyen tojásbéj takarmányozási célra nem megfelelő, mert az ilyentől a tyúkok, mint minden egyéb romlott fehérjetartalmú anyagtól, könnyen mérgezést kaphatnak és ebbe azután el is hullhatnak.

A tojásbéja 94—95 % szénasavasmeszet, 0,5—1,4 % szénasavas-magnéziát, 0,5—0,8 % foszforasavasmeszet és 3,5—4,25 % szervesanyagot tartalmaz s ennek adagolása igen fontos.

Éppen ilyen fontos a csontdara etetése is, mert az állati csont vízmentes és zsírtalan állapotban 60—61 % foszforasavasmeszet, 8,1—9,5 % szénasavasmeszet, 0,9—1,6 % foszforasavas magnéziát és 30—30,6 % szervesanyagot tartalmaz.

Az említett két abrakeléség vegyi összetételéből következik, hogy az előbbi a tojók, az utóbbi pedig a csibék részére szükséges azért, hogy a tojások héja megfelelő keménységgel és a csibék meg jól kifejlődött csontvázal bírják.

Csontdara céljára úgy a nyers, mint az olyan csont, a mely étkezésünk után mint felesleges a szemétkosárba kerül, egyaránt alkalmas; kivéve a régi kiszáradt csontot, mivel az már jóformán semmiféle tápanyagot sem tartalmaz. A friss csontot, a mely étkezésünk után marad, előnyben kell részesíteni, mert azon még kevés in stb. is marad.

Csontdarát minden tenyésztő készíthet, ha csontdaralógéppel rendelkezik. A kis kézi csontdaralók még a jelenlegi, különösen magas gépárak mellett is még olyan árral bírnak, a melynek beszerzése minden körülmények között kifizeti magát. A jó csontdaralótól megköveteljük, hogy az abból kikerülő csontrészek finom pehelyszerűek legyenek, nem pedig olyan darabosak, mint a tengeri-vagy árpadarak. A csibéknek szánt, frissen készült csontdarát ajánlatos ponyván kiszárítani, nehogy a csibék hasmenést kapjanak tőle. A csontdarát mindig csak lágy eleséggel keverten nyújtunk állatkáinknak és mindig a déli etetés alkalmával. Hogy a baromfi begye a könnyebben emészthető lágyeleség folytán a hosszú éjszaka alatt ne ürülhesen oly gyorsan ki, az esti és a reggeli etetéshez szemeseléstet tessünk állományunkkal.

Egy 12 tyúkból álló törzs részére elég naponta $\frac{1}{2}$ kg. csontdarát és 100—200 gr. tojásbéjat számítani. Ha elég tojásbéjjal nem rendelkezünk és máshonnan sem tudnánk azt beszerezni, akkor a tojásbéjat részben csontdarával is pótolhatjuk, mert ez is tartalmaz szénasavasmeszet és pedig a tojásbéjhez arányítva körülbelül tízszer kevesebbet.

A csontok darálása olyan könnyű munka, hogy azt még gyermekek is elvégezhetik.

Bászel Elek.

Mi az oka az idei kevés méztermésnek? A méhészeknek nagyrésze panaszkodik, hogy se méz, se raj nincs az idén s méz és cukor után szaladoznak, hogy legyen mivel a méheket betelelni.

Hogy nem volt jó tavaszunk, az tény, mert a hosszú hideg tavasz következtében, sok méhészaládnak mielőtt még hordhatott volna valamit, elfogyott teljesen az emiavalója s vagy éhen pusztult, vagy pedig éppen csak hogy kibírta, de gyöngye maradt a mézhiány miatt. Ezenkívül áprilishoz, a mikor már se túl hideg, se olyan meleg nem volt, a mi a méhek röpködésének megfelelt volna, a kijáró méhek csak kifelé törekedtek, azonban vissza már nem térhettek, mert a hosszabb kinttartózkodás következtében megdermedtek és így sok kijáró méh elpusztult; ezért a családok nem hogy fejlődtek volna, hanem meggyöngültek és most se méz, se raj nincs, de csak ott, a hol a méheket tisztán magukra szokták hagyni; mert a hol a gyöngye családokat egyesítették, ott van méz is, meg raj is.

Sokszor falrahányt borsóként peregnek le az ember jó tanácsai sok méhésztől; de azért a jó eredményt az ilyen méhészlési legjobban. Minden méhésznek tisztába kell jönni arról, hogy tíz gyöngye család sem ad annyi fölösleget, mint egy népes család; pedig ha két gyöngét összetemünk, talán népesebb is lenne, mint az a másik népes család, a mely olyan szépen fizetett az akézből. Mert ha egy családban 20,000 méh van, az legfeljebb 2000—3000-et boesájthat ki a mezőre, míg a többinek otthon kell maradni, a kaptár belső melegét fenntartani, a fiasítást ápolni, vizet hordani, stb. és a mit az a 2000—3000 méh naponta behord, azt nagyrészt el is fogyasztják; így fölöslegről szó sem lehet. Az a család azonban, a melyik 35,000—40,000 tagból áll, naponta 15—20 ezret boesájthat ki; ez a 15,000—20,000 azután nemcsak a napisükségletet bírja behordani, hanem még szép fölösleget is.

Csak népes családoktól várható haszon. Ha tíz gyöngye családot tavasszal egyesítünk, öt család lesz belőle, de ez az öt család közepes termésnél is ad tisztán csak akézből a 10 kg. = 50 kilogramm mézet, ezenkívül, ha van hárs és tisztesfű, még két-három annyit is adhat, ez utóbiakból. Az egyesítés következtében a családok olyan népesek lesznek, hogy megrajzásuk csaknem biztos; ha pedig nem akarjuk, hogy rajozzon, csináljunk műrajokat és így megint meglesz a tíz család azzal a különbséggel, hogy méz is van; aztán meg az öt rajnál öt új fiatal anya is lesz, a mi a családok jövő évi fejlődését biztosítja.

Nem kell attól félni, hogy néha a családokat egyesíteni kell, mert hiszen csak úgy lehet biztos haszonnal méhészkedni, hogy a mikor szükséges, egyesítsünk. Úgy is ha beüt egy jó rajzási esztendő, lesz raj annyi, hogy nem tudja a méhészlés azokat hova tenni.

A méhészlés leleményességétől nagyon sok függ.

A tavasszal 46 méhészaládból egyesítés útján huszonnégy családot csináltam s ennek az lett az eredménye, hogy 18 családtól három métermázsa mézet porgettem, tisztán csak az akézből (a többitől azért nem porgettem ki, mert betelelésre hagytam meg) és ma már újból 88 méh

családdal rendelkezem, a mennyiben csináltam 12 jó népes műrajt. De csinálhattam volna többet is, mert igen népesek voltak a családok, de éppen azért adtam el állományomnak egy részét, mert nem érek rá kezelni, mert hol itt, hol ott tartom a méhészeti tanfolyamokat, ennyi családot azonban rendben bírok tartani.

A jelszó mindig az legyen, a mit már annyiszor mondtam, hogy csak népes családokkal méhészkedjünk, mert ez mézot is, meg rajt is ad és a betegségnek is jobban ellentáll.

Ha rossz az esztendő, már ősszel egyesítsük azokat a családokat, melyek nem telelőképesek; ha pedig a tél és a rossz tavaszi napok miatt gyöngülték el, akkor tavasszal; de ne rögtön, hanem csak akkor, a mikor már egyiknek is van egy jó csomó fasítása, meg a másiknak is; ha a két gyöngye családtól összetesszük a fasításos lépeket, biztos a haszon, mert az újonnan kikelt méhek, az akácvirágzásban nem csak hogy teljesen résztvehetnek, de ezek fogják azt igazán kihasználni, mert mint fiatal erők, csak az akác elvirágzása után fogják földi pályájukat bevégezni.

Egyesíteni lehet még július elején, közepén és végefelé is, a hűrs, vagy az augusztus hóban kezdődő tisztessű virágzások, a mi aztán biztos és jó eredményt fog végződni és nem kell cukor után futkosni a méhészeknek.

Ignác Sándor.

A rendszeres házinyúltenyésztésre vonatkozó tudnivalók.

(Folytatás.)

8. *Hogyan kell párosítani?* A párosítás egyik legfőbb biztosítéka a tenyésztési eredménynek. Ha több anyanyulunk van, akkor lehetőleg egyszerre, azaz egy időben több anyát párosítunk, hogy az ellések is egy időre essenek s ez által elérjük azt, hogy nagyobb számmal lesznek egyenlőkorú növekedényulaink; de az ellésnél a nyúlfiakat az anyák közt egyenletesen szét is oszthatjuk, miáltal a felnevelést biztosítjuk. Elő szokott ugyanis fordulni, hogy egyik anyanyúl 12 darabot is ellik, míg a másik csak 3–4-et, emélfogva a nagy számból elveszünk annyit, hogy mindenik anyának lehetőleg egyenlő számú nyúlfi jusson felnevelésre. Ha vigyázva osztjuk szét az újszülötteket, az anyák ezt nem veszik észre s az idegeneket elfogadják s felnevelik.

Párosítani az olyan anyát lehet, a melyiktől már legalább két hét előtt a fiakat elválasztottuk. Kényszerhelyzetben vagy forsorozott tenyésztésnél a négyhetes fiakkal bíró anyát is lehet befedeztetni s akkor fiait még két hétig alatta hagyjuk s ha hathetesek, elválaszthatók s az anya hét hétig erősödik s a bepárosítás után 30-ad nappra lelik; ez esetben kéthavonta fiaztatunk. Ha azonban nincs ok az ilyen gyorsított szaporításra, ez esetben háromhavonként elléttünk, azaz a hathetes nyúlfiakat az anyától elvesszük, az anyát két hétig pihentetjük s a leléllés utáni 60. napon bepárosítjuk s így aztán 30 nap múlva, azaz az előző ellés után 90-ed nappra újra fiakat kapunk. Ily eljárás mellett évente 4-szer fíaznak anyanyulaink, ezzel

igen kíméljük tenyészerőjüket s az ivadékok igen szépek, erősek s nagyokká fognak kifejlődni.

Párosításnál az anyanyulat a bakhoz tesszük s ha az anya párzásig inger alatt áll, néhány percz alatt a párosodás megtörténik; ha az anya még nem tüzel, ez esetben a bak hajtani fogja s a párzás rendszeren pár óra alatt megtörténik. Ha az anya nincs jó erőben vagy beteg, avagy még fiatal nála vannak, ez esetben napok kellene, míg a párzási hajlam benne feleled; emélfogva, ha más anyák is aznap párosítandók, a nem tüzelő anyát a baktól kivesszük s mással próbálkozunk. Egy erőteljes bak egy nap alatt, minden párosodás után egy órát pihenve, 10 anyát képes befedezni. De ezt nem ajánlatos gyakorolni, inkább meg kell osztani a párosítást, úgy hogy egy bakra egy nap négy anyánál több ne jusson.

Azért kell az anyát a bakhoz tenni és nem megfordítva, mert a bak, ha idegen helyre kerül, nem sokat tördök az anyanyúlal, hanem szaglászik s az új környezettel igyekszik megbarátkozni míg ellenben, ha a nőtényt tesszük az ő ketrecébe, a jövevényt szívesen látja s azonnal hozzáfog az udvarlászhoz.

A párosítási időt az anyák ketreceire ráírjuk; 8-ad nappra az anyákat újra a bakhoz tesszük s ha felvették a bakot, ez azt jelenti, hogy az előző párosodás eredménytelen volt. Ha ez a nyolcz naponként újra párosodás ismétlődik több anyánál, a melyet ezzel a bakkal fedeztetünk, ez esetben kétségtelen, hogy a bak magtalan s ennek csak kés való. Ha azonban csak egy vagy két anyánál s ritkábban fordul ez elő, de ezek az anyák csak 3–4-szeri párosítás után lesznek vemhesekké, ez esetben az ilyen anyák nem valók tenyésztésre s többé nem párosítandók, hanem levágandók, mert az ilyen rossz tenyésztési tulajdonságot a tenyésztőrzsekből ki kell irtani.

Az anyákat 15-öd nappra az eredményes párosítás után, ha hasukon, a medence tájékán két kezünk tapogatásával jól megvizsgáljuk, az ébrényeket a hasban megtaláljuk s azok kisebb vagy nagyobb tömegének a kitapintásával arra is következtethetünk, milyen nagy lesz körülbelül az ivadékszaporulat.

9. *A vemhesség és a fiadzás.* A házinyúl a párosítás után 30 napig hordja vemhét s ez alatt az idő alatt semmiféle a rendesnél különlegesebb bánásmódot nem igényel. A 21-ik napon rendszeren fészekrakához kezd, szájába szalma- és szénaesomócskákat szed össze, a melyeket a ketrecz egyik sarkába elhelyez s jó fészket igyekszik készíteni s azt a hasáról leszedett szőrrel szépen ki is béleli. Ezt a fészket nem szabad bolygatni s hozzányúlni, mert akkor fiait nem rakja bele s azok hidegebb időjárásnál, mielőtt az ember azokat észreveheti, okvetlenül kihűlnek s elpusztulnak. Harminczad vagy egy-két nappal később gyors egymásutánban lelli teljesen meztelen és vak fiait s azokat lenyalogatva szőrrel s szálmával dúsan betakarja s aztán magát hozza rendbe, a mi teljes lenyalogatásból áll. A nyúlfiak anyaburokját az anyá megeszi s így ha ezt az új tenyésztő látja, ne ijedjen meg, nem lesz azért az anyá hűsevő, nem falja fel fiait, bár ez is előfordul, ha nem gondoskodunk arról, hogy az ilyen ellő anyának langyos víz vagy nedves edelő álljon készen. Ennél

még jobban szereti a főtt burgonyát, nyers takarmány-répát, vagy nyáron a frissen szedett fűvet.

Az ellés után 6—8 óra múlva az anya a fészekhez megy, első lábaival annak tetejét félretolja, a fészek fölé áll s fiókáit megszojtatja, a melyek nagy életenergiával meg-rohanják emlőit s gyorsan vetélkedve néhány pillanat alatt jölnaknak, elpihennek, mire az anya a fészek tetejét ismét visszahelyezi; ez naponta annyiszor ismétlődik, a hányszor s a milyen gyorsan tejet termel emlőiben az anya. Mivel pedig a többszöri szoptatás mellett a fiak jobban nőnek, az anyákat tejet termelő jobb takarmánnyal lássuk el. Ez a kenyér és burgonyahéj, a levesből kiszedett zöldség, forrázott korma és jó széna.

Azonban az anyákat sem szabad túletetni, ezeknek utnig elég a naponta 2—3-szori eteladagolás, fő az, hogy tiszta s tápláló eledelt kapjanak s azt el is fogyasztszák.

A fészekben levő nyulfiak semmiféle külön ápolást nem kívánnak, ott szépen fejlődnek s 12-ed napra kinyitott szemmel kezdenek a fészekből előbújni. E időben már anyjukkal evegetnek s egy hét alatt egészen beállnak anyjuk mellé a sorba s azzal együtt vígan falatoznak.

Ilyenkor elő kell kerülni az abraknak, a zab vagy más-féle szemes eledelnek is; ha azonban más nincs, megteszi a korma is azt az eredményt, hogy fejlődnek és nőnek.

Az ellés utáni fészekvizsgálatot óvatosan kell végezni s ha a fiakat megszámláltuk s megvizsgáltuk, az esetleges gyengéket vagy hibásokat dobjuk el azonnal, mert ezzel csak a megmaradtoknak használunk. Ha több anya ellik 2—3 napon belül, a fiakat a már említett okból és módon osszuk szétjél.

A fészeknek gyakori nézegetése, bolygatása nem tanácsos; a vemhes és fias anyával, de egyáltalában minden nyúlal szeliden és barátságosan kell bánni.

10. *Az elédasztott nyulfiak gondozása s takarmányozása.* A hethetét betöltött nyulfiakat az anyától el kell szedni és egy külön ketrecbe helyezni, a mely dúsra legyen tiszta szalmával megalmazva. Az új helyre tetti fiakat figyelemmel kell gondozni s télen naponta kétszer, nyáron pedig háromszor etetni. Nyáron a zöld takarmány mellett okvetlenül száraz és egészséges szénával, télen pedig egészséges nyers takarmányrépával, sárgarépával, kalarábéval s burgonyával etetendők, de ezekből egyszerre csak egy-felével s oly kis adagokkal, hogy azt mindig az egyik etetéstől a második maradék nélkül elfogyasztják, mert csak ez esetben nem unnak rá az egyes takarmányfélékre s egészségesek fognak maradni.

A növedéknnyulak helye okvetlenül világos és szellős valamint minél tágasabb legyen, de mindenkor alul padozott s felül fedett, hogy se a földre lyukakat ne áshassanak, se meg ne ázzanak, mert mind a két esetben csak bajt szerzünk magunknak. A földben turkálva egyik-másik ott elpusztul s rohadásnak indulva betegségeket terjeszthet s valamennyi nyulunk odaveszhet; ha pedig hányaszor jól megázunk s meghűlnek, náthások s tüdőbetegek lesznek, sok elpusztul közülök s a betegséget igen megcsinál.

Legjobb tehát a friss levegőnek kitenni őket, de óvni a bajtól; ezeknek más életfeladatuk úgy sincs, mint a gyors növés és a hűstermelés. Ezt pedig a legbiztosabban

s a leggyorsabban úgy érjük el, ha az elmondottakat szigorúan betartjuk.

A növedéknnyulak a friss faleveleket galyastól igen szeretik s különösen az ákác- és a tölgyfaleveleket s a fiatal hajtásokat kedvvel rácsálgják.

Négy hónapos korban, miként azt már említettem, nemileg megvizsgálandók s szétválasztandók. Az új helyre elhelyezett nyulfiakat ugyancsak továbbra is gondosan kell ápolni, tisztán tartani és rendszeren etetni.

Hreblyai Emil.

(Vége.)

Különfélek.

Kitüntetés. *Bászel Elek* tart. m. kir. honvédszázadost, a Temesvármegyei Gazdasági Egyesület titkárát, lapunk illusztris munkatársát, Ő Felsége a Szegeden felállított tartalékos tiszti iskolákban elért oktató tiszti sikereijért a hadiékítményes *Signum laudis*-szal tüntette ki.

Megjutalmazott erdészeti altisztek. A m. kir. központi erdészeti kísérleti állomás főnökének javaslatára a m. kir. földművelésügyi Miniszter az erdészeti kísérletügy körül buzgó munkálkodásért a következő erdészeti altiszteket, még pedig a m. kir. központi erdészeti kísérleti állomáson: *Hain Ede* m. kir. főerdőőrt 100 K, *Dankó István* m. kir. erdőőrt 80 K, a likavkai m. kir. erdőgazdóságnál: *Vörös János* m. kir. főerdőőrt 80 K, a deliblati kincstári birtokkezelősnél: *Kolozsváry István* és *Buxári Ferencz* m. kir. főerdőőröket egyenkint 100—100 K jutalomban részesítette.

Névváltoztatás. *Beznicza Márton* m. kir. főerdőőr családát névét belügyministeri engedéllyel *Szentkereszti*-re változtatta.

Hősi halál. *Budinszky Ottó*, a balassagyarmati m. kir. állami erdőhivatal kerületében alkalmazott m. kir. segéd-erdőmérnököt, cs. és kir. tüzérhadnagy-repülőtszít, 1917. évi június hó 30-án az orosz fronton tett repülése közben, ellenséges tüzéségtől találva, a hazáért hősi halált halt. Holttestét előnyomuló bajtársai exhumálták és Olejov község templománál helyezték örök nyugalomra.

A népek alkoholfogyasztása. Legutóbb egy norvég orvos tanulmányozta a népek alkoholfogyasztását s a fogyasztás szerint megkülönböztet bor-, sör- és pálinka-ivó országokat; megállapítása szerint legtöbb alkoholt a borivó országok, legkevesebb alkoholt pedig a pálinkaivó országok fogyasztanak. A pálinkaivó országok közé tartozik Németország, hol az összes alkoholfogyasztásnak 49 %-a, Ausztria, hol 47 %-a és Magyarország, hol 61 %-a a pálinkára esik. A skandináv államok, Szerbia, Románia, Belgium, Anglia, az Egyesült-Államok és Ausztrália sörivő országok; Franciaország és a dél-európai államok pedig leginkább bort fogyasztanak. A népek alkoholfogyasztása, az egy év alatt egy személyre eső átlagos alkoholfogyasztást véve számításhoz, sorrend

szerint a következő. Első helyen áll Franciaország, hol a lakosság évenként és fejenként átlag 22-9 liter alkoholt fogyaszt; azután jön Olaszország 17-9 liter, Spanyolország 14-02 liter, Görögország 13-87 liter, Svájc 13-71 liter, Portugália 12-5 liter, Belgium 10-58 liter, Anglia 9-76 liter, Ausztria 7-78 liter, Magyarország 7-62 liter, Németország 7-47 liter, az Egyesült-Államok 6-89 liter, Dánia 6-82 liter, Ausztrália 5-65 liter, Szerbia 5-45 liter, Románia 5-25 liter, Hollandia 5-01 liter, Svédország 4-33 liter, európai Oroszország 3-41 liter, Kanada 3-11 liter, ázsiai Oroszország 2-61 liter, Norvégia 2-37 liter, és végül Finnország fejenként és évenként átlag 1-54 liter alkoholfogyasztással.

Mennyi kávé fogy évente a világon? Elképzelhetetlenül nagy az a kávémennyiség, a mit az emberiség évről-évre fogyaszt. Az évi és egyre emelkedő kávéfogyasztás ugyanis ma már megüti az egyezer és háromszázmillió kilogrammot. Ennek az óriás quantumnak pedig megközelítően az egyharmadrészét az amerikai Egyesült-Államok fogyasztja el, míg a másodszorban legjelentékenyebb kávéfogyasztó Németország, a hol évi átlagban 139 millió kilogrammra rúg a kávészükséglet. Franciaország évente 110 millió kilogrammot, Ausztria és Magyarország együttesen 57 millió kilogrammot fogyasztanak, Belgium ellenben 40, Hollandia 30, Olaszország 28 és Argentina 14 millió kilogrammal szerepelnek a kávéfogyasztók sorában. Anglia évi kávéfogyasztása alig üti meg a 14 millió, Oroszországa pedig a 12 millió kilogrammot, a minnek egyszerű oka és magyarázata abban rejlik, hogy ez a két utóbbi ország inkább tea-, mint kávéfogyasztó, úgy hogy a kávéfogyasztást tekintve, a két hatalmas és dús népességű világbirodalmat még Svájc is megelőzi az ő évi 11 millió kilogrammot kitevő kávéfogyasztásával. A többi országok mind kevesebbet fogyasztanak, de a konzum általában emelkedő tendenciát mutat.

Halálozás. *Báró Babarczy László*, a nadrági visapár r.-t. erdőmérnöke, életének 58. évében hosszas szenvedés után meghalt.

Hivatalos közlemények.

M. kir. földművelésügyi miniszter.
157,533/I. B. 1. 1916. szám.

Körrendelet.

Valamennyi kincstári erdőigazgatóságnak, főerdőhivatalnak és erdőhivatalnak.

(A pótilletményként engedélyezhető tűzifa mikénti kiszolgáltatása tárgyában.)

Miheztartás s egyöntetű eljárás végett értesítem, hogy az esetben, ha valamely természetbeni lakással ellátott tisztviselőnek vagy altisztnek első félévi tűzifailetménye a lakás fűtésére nem elegendő, ez esetben az első félévben az igazgatási hivatal az illető tisztviselő vagy altiszt második félévi fajárandóságának terhére a még szükséges illetményfát ki nem szolgáltathatja.

Ellenben a failetmény mértékét túlhaladó tűzifa-szükségletet a 62,323/1904. sz. alatt kiadott szabályzatnak megfelelően illetményképen elsősorban dorongfából — adhatja ki.

Budapest, 1917. évi május hó 4-én.

A miniszter rendeletéből:

Kaán s. k.
miniszeri tanácsos.

*

M. kir. földművelésügyi miniszter.

114,744.

I. B—1. 1917. szám.

Körrendelet.

Valamennyi kincstári erdőigazgatóságnak, főerdőhivatalnak és erdőhivatalnak.

(Az illetmény-tűzifa eladásának tilalma tárgyában.)

Az összes érdekeltekkel való közlés végett értesítem, hogy az illetmény-tűzifa eladását a jövőben szolgálati vétségnek tekintem, amit minden előforduló esetben szigorú fegyelmi büntetéssel fogok megtorolni.

Budapest, 1917. évi május hó 25-én.

A miniszter helyett:

Bartók s. k.
államtitkár.

*

M. kir. földművelésügyi miniszter.

116,879. I. B. 1. 1917. szám.

Körrendelet.

Valamennyi kincstári erdőigazgatóságnak, főerdőhivatalnak és erdőhivatalnak.

(A díjnokok és napibérek ruhabezserzési segélye ügyében.)

Folyó évi 3388. számú előterjesztésre értesítem, hogy a ruhabezserzési segélyt az olyan díjnokok és irodai vagy üzemi napibéres részére, a kiknek ilyen minőségben való alkalmaztatása a hat hónapot már elérte, vagy ezen túl eléri, a hat havi szolgálati idő letelte után ki kell utalványozni, tekintet nélkül arra, hogy az alkalmazott a családi pótlék folyósítására az igényt megszerezte-e vagy sem.

Budapest, 1917. évi július hó 8-án.

A miniszter rendeletéből: Kaán s. k. miniszeri tanácsos.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőséget értesíteni sziveskedjenek.)

Ő cs. és ap. kir. Felsége Reichenauban, 1917. évi augusztus hó 16-án kelt legfelsőbb elhatározással a háború alatt kifejtett buzgó szolgálatok elismerésül *Péck Kálmán* miniszeri tanácsosnak, *Kaán Károly*, *Ročlitz Dező* és *Arató Gyula* miniszeri tanácsosi címzel és jelleggel felruházott főerdőtanácsosoknak, *Kovács Gábor* miniszeri tanácsosnak, *Bíró János*, *Ratkovszky Károly*, *Héjas Kálmán*, *Pájer István*, *Kacsanovszky József*, *Martinián Lívius*, *Bodor Gyula*, *Nemes Károly*, *Kiss Ferencz*, *Temesváry Béla*, *Szabó József*, *Orosz Antal*, *Török Sándor*, *Bereczky Gyula* és *Burdáts János* főerdőtanácsosoknak, *Sugár Károly* főerdőtanácsosi címzel és jelleggel felruházott erdő-

tanácsos, országos vadászati felügyelőnek, *Szántó Mihály*, *Kallivoda Andor* és *Szokoláczy József* főerdőtanácsosi czimmal és jelleggel felruházott erdőtanácsosoknak, *Gruber Gyula*, *Ráduy János*, *Petényi Keresztély*, *Silvessy Ferenc*, *Medveczky Ernő*, *Gurányi István*, *Borsy Richárd*, *Bíró Zoltán*, *Kmetönyi Emil*, *Gyarmathy Mózes*, *Roth Gyula* és *Babos József* erdőtanácsosoknak, *Pászthy Ferenc* előfelügyelőnek, *Sailer György*, *Rezy Vilmos* és *Jamniczky Antal* főerdőszámtanácsosoknak, *Ambrus Lajos*, *Spettmann János* és *Koralewski Géza* erdőtanácsosi czimmal és jelleggel felruházott főerdőmérnököknek, *Lipsey László*, *Fritz Rezső*, *Schwartz Rezső*, *Kovács Kálmán*, *Bohúnczy Endre*, *Lőfi Jenő*, *Kolozs József* és *Scholtz Gyula* főerdőmérnököknek, valamint *Czillinger János* alerdőfelügyelőnek a II. osztályú polgári hadi érdemkeresztet, *Fröhlich Bruno* főerdőmérnököt czimmal felruházott erdőmérnöknek, *Göcsy Gyula*, *Huttya Pál* és *Winkler Guidó* erdőszámtanácsosoknak, *Szilágyi Ernő*, *Molcsányi Gábor*, *Röhrich Ernő*, *Kacsó Andrá*, *Berez János*, *Barabás József*, *Vető Gyula*, *Stankó Zoltán* és *Sára Jenő* erdőmérnököknek, *Stegmayer Ödön* ministeri segédhivatali igazgatónak és *Érsek Gusztáv* iradatsíntestnek a III. osztályú polgári hadi érdemkeresztet legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

Ö császári és apostoli királyi Felsége 1917. évi augusztus hó 28-án kelt legfelső elhatározásával *Rajtsán János* nyug. főerdőtanácsosnak és gödöllői udv. vadászati hivatalvezetőnek a III. osztályú vaskoronarendet díjmentesen legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

A m. kir. földmívelésügyi minster kinevezte: 1. az állami kezelésbe vett községi stb. erdők szolgálati ágazatánál: *Bodor Zoltán* m. kir. főerdőmérnököt, *Jüngling János* erdőtanácsosi czimmal felruházott m. kir. főerdőmérnököt, *Köhler Béla* és *Erdődi György* m. kir. főerdőmérnököket, *Vég Gyula* és *Kovács Pál* erdőtanácsosi czimmal felruházott m. kir. főerdőmérnököket, *Borbáth Gerő* m. kir. főerdőmérnököt és *Hajdu János* erdőtanácsosi czimmal felruházott m. kir. főerdőmérnököt a VII. fizetési osztályba m. kir. erdőtanácsosokká: *Simonek Gouthárd*, *Novák György*, *Kuka József*, *Arnaud Miklós*, *Ihrig Vilmos*, *Francisey Vilmos*, *Wildmann Kálmán*, *Herman János*, *Becher Adolf* és *Schmidt Vilmos* m. kir. erdőmérnököket a VIII. fizetési osztályba m. kir. főerdőmérnökökké;

2. az erdőiről szakiskolák szolgálati ágazatánál: *Krajcsóvi Ferenc* m. kir. főerdőmérnököt a VII. fizetési osztályba m. kir. erdőtanácsosá;

3. a magyarországi kincstári erdők szolgálati ágazatánál: *Trauer Gyula*, *Czegey Pál*, *Bartha Gábor*, *Nyul Sándor*, *Szvetelszky Géza*, *Günther József*, *Tompa Ferenc*, *Bíró Lajos*, *Aschner Vilmos*, *Belláhy Gyula*, *Saenger Nándor*, *Scholtz Gyula*, *Bohúnczy Endre*, *Lőfi Jenő* és *Béky Albert* m. kir. főerdőmérnököket a VII. fizetési osztályba m. kir. erdőtanácsosokká; *Füstös Zoltán*, *Garaltly Oszkár*, *Topczeser Árpád*, *Röhrich Ernő*, *Kacsó Andrá*, *Havden Gyula*, *Letz Lajos*, *Szabó Kálmán*, *Schmuck Hugó*, *Szálóky Sándor*, *Bözer Jenő*, *Günther Frigyes*, *Kohout János*, *Terray Gyula*, *Petrieck Adolf*, *Krause Dezső* és *Jávorszky Zoltán* m. kir. erdőmérnököket a VIII. fizetési osztályba m. kir. főerdőmérnökökké;

4. a horvát-szlavonországi kincstári erdők szolgálati ágazatánál: *Zezulka János* erdőtanácsosi czimmal felruházott m. kir. főerdőmérnököt a VII. fizetési osztályba m. kir. erdőtanácsosá;

5. az állami erdőtervezet egyesített közös rangsorozati létszámában: *Onceay László*, *Harkó Lajos*, *Vető Gyula*, *Istvánffy József*, *Stankó Zoltán*, *Marsalkó Ferenc*, *Körösi János*, *Marinovic Milán*, *Nagy Mihály*, *Körös Gyula*, *Papoly József*, *Déry Károly*, *Riedl Gyula*, *Várnai Géza*, *Lengyel Sándor*, *Riesztér Hugó*, *Győry Jenő*, *Volczar Árpád*, *Dr. Marschall Ernő*, *Csatay Gyula*, *Muzdeka Damján*, *Pellion Árpád*, *Navratil Gyula*, *Klausberger József*, *Koezha János*, *Lotterhof Márton* és *Fónai János* m. kir. segéderdőmérnököket a IX. fizetési osztályba m. kir. erdőmérnökökké.

A m. kir. földmívelésügyi minster a máramaroszigeti m. kir. erdőigazgatóság kerületében a pénztárosi tendők ellátásával *Öls*

László m. kir. erdőtanácsost, a pénztár-ellenőri teendők végzésére pedig *Bartha Gábor* m. kir. főerdőmérnököt megbízta.

A magyar kir. földmívelésügyi minster áthelyezte *Iringi Aurél* m. kir. főerdőmérnököt *Mihálytelekre* a zsarnóczi m. kir. erdőhivatal központi szolgálatához, *Zsarnócra*.

A m. kir. földmívelésügyi minster *Rutényi Károly* m. kir. főerdőmérnököt *Dombhátról* *Miskolcra* helyezte át a meghívta a bódvavölgyi m. kir. járási erdőigazgatóság vezetésével.

A m. kir. földmívelésügyi minster a máramaroszigeti m. kir. erdőigazgatóság kerületében *Reisz Kálmán* m. kir. főerdőmérnököt, a kolozsvári m. kir. erdőigazgatóság kerületében *Kebeley József* m. kir. főerdőmérnököt, az orsói m. kir. erdőhivatal kerületében pedig *Szibru Miksa* m. kir. főerdőmérnököt nyugalmába helyezte.

A zsarnóczi m. kir. erdőhivatal főnöke a selmeczbányai m. kir. erdőigazgatósághoz beosztott *Thonhauser Antal* és *Krébesz Géza* m. kir. erdőőröket, a székelyi erdőigazgatóságnál pedig *Bevelagna János* m. kir. erdőőr — főerdőőrökké nevezte ki.

Az apatini m. kir. erdőhivatal főnöke *Bombola Pál* m. kir. erdőőr m. kir. főerdőőrre nevezte ki.

A szászbesi m. kir. erdőhivatal főnöke *Zsolnai József* és *Faur Traján* m. kir. erdőőröket m. kir. főerdőőrökké nevezte ki.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1917. évi augusztus hónapban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába

Zsarnóczi erdőhív. 124.—, Lugosi erdőhív. hd. 2475.—, Eperjesi adóhív. 40.—, Földmív. min. hd. 20.—, Fogarasi adóhív. 48.—, Telki erdőigond. hd. 440.—, Klein Sándor lkl. 4.—, Lippai főerdőhivatal hd. 1960.—

1 koronát fizetett: *Bronda János*.

2 koronát fizetett: *Warinszky Miksa*, *Theisz József*, *Schmidt Béla*, *Takács Kálmán*, *Büki József*, *Hanker József*, *Jantyk József*, *Rédl Ede*, *Korcsák István*, *Gavali Sándor*, *Szold Miklós*.

4 koronát fizetett: *Nyikom Károly*, *Csoma Ferenc*, *Frányó Andrá*, *Harcasi János*, *Nagy Lajos*, *Lehoczky István*, *Schmidt Ernő*, *Talos Ferencz*.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkezőnek felszólalások kiadóhivatalunkba a czim-szalagon átjuttatott lakozim miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjuttatások nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eszközei a bejelentett címváltozások alapján, a nagybörányú nyomtatási költségek megtakarítása céljából. Kérjük tehát, hogy fölösleges reklamáziókkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

Th. J. I. az erdőiről szakvizsgák mindezek lehetnek, a kik az elemi népkiskolát elvégezték, illetőleg írni, olvasni és a négy közönséges számművelet szerint számolni tudnak a ezt, valamint azt, hogy legalább három évi szakadatlanul erdészeti gyakorlati szolgálatban állottak, hiteltelen igazolni tudják, fedhetlen magaviseletük és 20. életévüket betöltötték. Az erdőiről szakvizsgák rendszerint ötéves tartatnak a vizsgára az a kir. erdőfelügyelő ad engedélyt, a kinél vizsgázni akar. A vizsgára dr. Bedő Albert: *«Erdőőr»* című könyvéből kell készülni; kapható az Országos Erdészeti Egyesületnél, Budapest

(V., Alkotmány-utca 6 szám); ára : 6 korona ; ezenfelül bérmentési térsé 60 fillér küldendő.

2. Az erdőőri szakvizsgát kizárólag három évi erdészeti gyakorlati szolgálat alapján lehet letenni ; a pénzügyi szolgálat tehát be nem számítható.

3. Hogy az erdészeti szolgálatba való állépés esetén a tényleges katonai szolgálat alól felmentik-e, azt mi nem tudhatjuk s az attól is függ, hogy ön népfelkelő-e vagy sem ; ha népfelkelő, akkor esetleg felmentik.

4. A 40 fillért a lap javára bevételeztük.

Ny. K. Feldpost 646. Olyan című-regényt nem ismerünk.

Cz. M. Arra a kérdésére, hogy mekkora különbség van a belföld füstnélküli lőpor és az angol füstnélküli lőpor között? úgy a hogyan a kérdés fel van téve, szabatosan felelni egyáltalán nem lehet. Nekünk monopoliumpunk daczára hétféle füstnélküli porunk van, az angolnak is van egy jó esomé. De mivel nálunk az *I-es számú lőpor* van vadászati célra leginkább elterjedve, így ezt fogjuk a *Schulze-féle* angol porral összehasonlítani. Mert a szintén angol, ú. n. *E. C.* (mond *I—szie*) nem annyira ismert.

Mind a kettő farostból (cellulose) van nitrálás által előállítva de a miénk alapanyaga inkább papírszerű, kis korongokba préselt, az angol fehér daraszérű. A miénket csak szükségből lehet mérzezővel mérni, mert a mérzezőben igen tetemesen le lehet rázni, úgy hogy 20 % különbség is lehet az úrmértékben. Ellenben az angol port egészen célirányosan lehet mérzezőben mérni.

A miénk nehezen gyúl és lassan ég, ú. n. *dusta por*, ellenben az angol brizans por, gyorsan gyullad, gyorsan ég. *Népszerűen kifejezve: rösztyél por.* Atmosféra nyomása mindegyiknek elég magas. És való, hogy azt nem kell hinni, hogy ez jó! Nem a világ legtekótésebbé pora ma is a *Rottweil-Weidmannsheid* úgy áll a többi fölött mint a Csimborassz és a robbanásnál kifejlődött légköri nyomása aránylag jóval alacsonyabb feszültségű. De ez nem levén a kérdés tárgya, erre ki nem térünk.

A mi porunk valamennyi por közt jóformán a legrosszabb, mert a légköri nedvességnél még tud ellenállani. Téli erje meg sem közelíti a nyárit. Nedves időben energija hirtelen ellankad. Ezt igen jól tapasztalhatjuk az automata puskáknál. Pl. a Browning automata Cal 12-es úgy van szerkesztve, hogy az automata szerkezet 12 kg. vízssalólyal nyomással dolgozik, ez egész jól megy az osztrák füsttellen patronnal is. De ha elkezd esni az eső, abban a pillanatban nem működik az automata puská, mert a lőpor erje alább száll és ninesen meg a 12 kg. nyomás. Ezt azután igen meglátjuk a nyulakon, fácánokon is.

Az angol lőpor ninesen annyira alvete ezen rendkívül hátrányos tulajdonságnak. Épen ezen okból a mi füstnélküli porunkat soha sem szabad nedves időben töltetni. Sőt mindig tanácsos napon, vagy télen kályhán nyitott tálcában megszárogatni és úgy töltetni.

Végül a különbség az, hogy a mi porunk egy év alatt érezhetően veszít erejéből, két-három év alatt el lehet dobni. Ellenben az angol por is, a német is, hat évig nem változik lényegesen. Sőt nekem van tíz éves és még használható Schulze patronom is. Az angol E. C. előbb elromlik mint a Schulze por.

Szerepet játszik a *gyújtás* is. A mi porunk nehezen gyúl, szokatlanul erős gyújtást, tehát nagy gyutaesot igényel, ez a gyutaes az, a mi azután módfelett rozsdásít. Ha pedig rendes gyújtású hűvelye teszszük, okvetlen egy kevés fekete füstös port kell alá töltetni, akkor pedig egyrészt elveszt füsttellen természetét, másrészt megbízhatatlannal brizans lesz és igen jó puská legyen a melyből löhető. A sörétt szétvája. Ez az alátöltés legfeljebb féllovet füstnélküli porral, alátöltött fél gramm fekete porral használható *fürjekre*. De ma a fűz az ölmot sem éri meg.

A mi az úrmértéket illeti, mind a két füsttellen-por úgy van készíve, hogy a rendes úrmértékkel mérhető. Ámbár a füsttellen por súlya nagyjában fele a füstös porénak, abból súly szerint fél is adagolunk, így tehát ugyanazon mércezővel mérhetjük.

A mi a puskát illeti, az angol porhoz rendkívül finom, szilárd fegyver kell. A mi porunk nem levén oly brizans, valamivel gyarlóbb szerkezetet is megír, de nem arra belőtt fegyverből mindkettő egyenlőn életveszedelemes.

M. J. J. Hozassa meg Sierbán János és Koerfer István dr. *Tejgazdaság* (Vajtermelés, Sajtgártás) című 110 ábrával ellátott művét, abban kérdésére megtalálja a feleletet. Ára fűve 4 kor.; kötte 5 kor.; kapható a «Pátria» részv. társ. könyvkereskedésén, Budapest (IX. Üllői-út 23 szám).

A 15 fillért a lap javára bevételeztük.

Sch. E. Mint szakvizsgázott erdőőr pályázhat a kincstárhoz erdőőri állásra. A kincstári erdőőrök javadalmazása öt évenként emelkedő évi 700, 800, 900 és 1000 kor., természetbeni lakás, vagy ennek hiányában az állomáshely szerint évi 160, 200, 240, 280, 360 és 400 kor. lakpénz, évi 100 kor. ruhaatlány, évi 24 úrm. ²üzifa, 3 kat. hold földjárandóság, legeltelési jogosultság és minden gyermek után évi 200 kor. családi pótlék.

Ha a katonai szolgálatból — legfeljebb 30 nap megszakítással — atlép a polgári állami szolgálatba, egy a katonai szolgálatba a nyugdíjba be fog számíttatni, még pedig a háborús évek kétszeresen ; a szakiskolában töltött ideje azonban a nyugdíjban nem számítható be. Ha azonban a katonai szolgálatból történt elbocsátása után több mint 30 nap múlva lép-át a polgári állami szolgálatba, ebben az esetben katonai szolgálatba már nem fog a nyugdíjba beszámíttatni.

K. S. Az állandóan alkalmazott napbíreseknek — mint azt lapunk mai számában közölt közreleletből láthatja — hat hónapig szolgálati idő telte után jár a ruhabeszerezési segély ; ezenfelül igényük van háborús segélyre is.

Tibor. Ha mint nyugdíjazott esendőrlép át a polgári állami szolgálatba, úgy esendőrségi nyugdíját az 1912. évi LXV. t.-cz. (nyugdíj-törvény) 17. §-a értelmében egész összegében és véglegesen be kell szüntetni s csak az új állása után járó nyugdíjra lesz majd igénye. Hogy tehát esendőrségi nyugdíját el ne veszítse, tanácsosabb magán-szolgálatba lépnie. Esendőrségi nyugdíját állami szolgálatban is megtarthatja abban az esetben és addig, a míg napidíjas, vagy napbíres minőségben van alkalmazva.

Az államnál és az 1879. évi XXXI. t.-cz. (erdőtörvény) 17. §-a alatt felsorolt bírtokosok erdeiben erdőör csak az lehet, a ki egybevevő közt az erdőőri szakvizsgát is letette. Segéderdőör azonban szakvizsga nélküli is bárhol lehet.

H. P. E. Idő szerint 16-os kaliberű töltényhüvelyt sehol se lehet kapni s beszerzését illetőleg nem is tudunk tanácsot adni.

T. J. «Erdészeti Lapok Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám ; «Vadász-Lap» Budapest, VII., Bálint-utca 5. szám ; «Vadász és Állatvilág» Budapest, IX., Ferencz-kört 34. szám ; «Természet» Budapest, székesfővárosi állat- és növénykert ; «Nimród Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

38 éves, nőtlen róm. kath. rokkant altiszt aki végleg el van bocsájtva, ép kezű és lábú, erős, magas, az erdőőri szakiskolát vadászerdőn végezte, szakvizsgázott erdőőr, kitűnő bizonyítványokkal rendelkezik, magyar, német és tót nyelvet szóban és írásban bírja, mint erdőőr vagy vadőr állandó állást keres. Címe, mint Rökkant katona a szerkesztőségnek megküldhető. (10.)

Erdőőrnek ajánlkozik uradalomba 27 éves, értelmes, szerényigényű ember. Címe a szerkesztőségnek megküldhető. (11.)

29 éves, róm. kath., hadmentes, szakvizsgázott erdőőr, ki magyarul és tótul tud, állást óhajt változtatni. — Címe: Kagerják Gyula — Püspökhatvan (Pest megye).

Jó bizonyítvánnyal rendelkező, szakvizsgázott, 28 éves, hadmentes, kilencz évi gyakorlattal bíró h. fő-erdőőr állást keres. — Címe a szerkesztőségnek meg tudható. (13.)

Állást keres 23 éves, nőtlen, katonaságtól elbocsátott egyén, ki az erdőőri szakiskola két éves tanfolyamát sikeresen végezte, az erdészetről és vadászatnál előforduló összes munkálatokban jártas és az angol módra berendezett mesterséges fácszántenyésztést kitűnően érti. — Címe a szerkesztőségnek meg tudható. (14.)

31 éves, ref., nőtlen, hadmentes, jól szakvizsgázott erdőőr, teljes ellátás és némi fizetéssel uradalomnál erdőőri, vagy irodai állást keres. Csak magyarul tud. Címe a szerkesztőségnek meg tudható. (15.)

17 éves fiatalember, négy hónapi gyakorlattal, erdészeti irodába, vagy erdőlegénynek ajánlkozik. Címe: Tankovich József — Bonyhád (Sándor-út 240. szám) Tolna megye. (16.)

HIRDETÉSEK

Mézet, viaszkot, sonkolyt állandóan a legmagasabb napi áron vásárol a «Méh» a Magyar Méhészet Értékesítő Szövetkezete, Budapest, VI., Frangepán-utca 33/c. Árajánlattal egyidőben minta is küldendő. (u.v.4.)

Hiába! mégis csak a «Vadászat és Állatvilág» a legjobb és legolcsóbb képes vadászati szaklapja az országnak; az egyetlen tökéletes baromfi-, galamb- és házinyultenyésztési képes lap pedig a «Szárnyasaink». — Mutatványszámokat díjtalanul küld a kiadóhivatal, Budapest, IX., Ferencz-körút 34. (2. III. 3.)

Gróf Degenfeld Sándor uradalmában folyó évi október 1-ére egy **erdőőri állás** fog a szabályszerű illetményekkel, szolgálatképes és katonamentes szakvizsgázott egyénnel betöltetni. Pályázni kívánók forduljanak az uradalmi erdőgondnoksághoz Hadad (Szilágy megye), hol a részletes fizetési feltételek meg tudhatók. (3.II.2.)

Kleisl Gyula, urad. főerdész.

197/917. sz.

Hirdetmény. Kecskemét th. város erdőgazdaságánál hét (7) erdőőri állás betöltendő. Tűzifatermelésben jártas, erdőőri szakképzettséggel rendelkezők jöhetnek tekintetbe. Javadalmazás egyelőre megállapodás szerint, — egy évi próbaidő után megfelelő szakképzettséggel rendelkezők az újonnan szervezendő erdőőri állásokban véglegesíthetnek, melyeknek javadalmazása a kinstári erdőőri állásoknak megfelelően lesz szervezve.

Kecskemét, 1917 augusztus 16-án.

(4.) **Kecskemét th. város erdőhivatala.**

Eladó egy sárga, hosszúsőrű, 4 éves, szuka vizslakutya. Apórtéroz, keres, áll és szórahajló kutya. Ára 300 korona. Cím: Gönczö Andrásh. vadász, Pusztamizse, u. p. Jásztelek. (5.)

Bükk- és tölgymakkot, valamint akácfaanyagot minden mennyiségben veszek és mintázott arajánlatokat kérek. Klein Sándor, Léván. (6.)

Alulírott hivatalnál **több erdőőr talál** alkalmazást. A tót nyelv ismerete megkívánatik. A bizonyítványok egyszerű másolataival ellátott kérvények alanti címre küldendők. Popper Hermína bárónő erdőhivatala, Vágváralja. (7. II. 1.)

A magyar szent korona országának
faértekesítő hivatala.

1100/A sz. 1917.

Hirdetmény. A faértekesítő hivatal arról győződött meg, hogy azok közül, akiknek az 1851/1917. M. E. számú rendelet hatálya alá tartozó fakészletek vannak birtokukban, vagy őrizetükben, sokan nem tettek eleget bejelentési kötelezettségüknek.

Utalással a rendeletet 35. §-ában foglalt büntető rendelkezésekre, a faértekesítő hivatal ez uton is felhívja a készletek birtokosait, illetve őrzőit, hogy készleteiket legkésőbb e hó végéig a faértekesítő hivatalnál okvetlenül jelentse be.

Az erre szolgáló nyomtatványokból a faértekesítő hivatal a vármegyék alispánjai, illetve a thj. városok polgármesterei útján ismételtén nagyobb készletet bocsátott a járási főszolgabírák, illetve a rendezett tanácsú városok polgármesterei rendelkezésére.

A nyomtatványok ezen felül a «Pallas» irodalmi és nyomdai részvénytársaságnál is beszerezhetők.

Budapest, 1917 évi augusztus 17-én.

(8.) **Kaán,** minisiteri tanácsos, ügyvezető alelnök.

2000/A 1917. sz.

Hirdetmény. A Magyar Szent Korona Országainak Faértekesítő Hivatala értesíti a feleket, hogy jövőben csak azokat a szállítási igazolványokért benyújtott kérvényeket fogja tárgyalás alá venni, melyeket az alább megjelölt módon nyújtanak be.

A szállítási igazolványokat mindenkor csak a kérheti, a ki a fa felett közvetlenül rendelkezik, azaz a ki a szállítmánynál mint feladó szerepel. A vevő kérelmére az igazolványt csak az esetben állítja ki a hivatal, ha a beadványt az eladó is aláírja oly kijelentéssel, hogy az anyagot tényleg eladta és szállítani hajlandó.

A szállítási igazolványokért benyújtott kérvényekben a következő adatokat kell feltüntetni;

1. A feladó neve.
2. A feladó pontos lakcíme.
3. Feladó állomás, illetve ha a szállítmányok több helyen kerülnek feladásra, azon állomások megnevezése.
4. A szállítandó faanyagra vonatkozó részletes adatok: fánem, választék és mennyiség szerint feltüntetve,

továbbá, hogy vasúton, hajón vagy tutajban kerül az elszállításra, annak feltüntetésével, hogy a szállítandó anyag hány kocsiakománnyt, illetőleg hány hajóakománnyt fog kitenni.

5. Rendelési állomás.

6. A címzett neve és foglalkozása.

7. Az ügylet létrejöttének kelte.

8. Az ügylet létrejötténél, vagy lebonyolításánál szerepelt közvetítő kereskedő neve és lakása.

9. Ha a szállítási igazolvány a 2806/1917. M. E. sz. rendelet 7. §-ának b) pontjában megállapított mennyiség-nél nagyobb szállítmányra vonatkozik, — aállítás közérdekű voltának igazolása, ha pedig aállítás rendkívül sürgős, a sürgősség indokai.

A faértékesítő hivatal a gyorsabb elintézés érdekében a legszívesebben veszi, ha a kérvényező az idemelékelit kérvényminta szerint kéri a szállítási igazolványokat. Megjegyezzük, hogy az ilyen kérvények bélyegmentesek.

A kérvénymintában foglalt kimutatás rovatainak kitöltésére a faértékesítő hivatal megjegyzi, hogy a fanem és választék rovatba (4.) az anyagot az 1851/1917. M. E. számú rendelet 13. §-ában foglalt választékolás (gömbölyűfa fűrészelt fá, faragott fá, műhasábfa, tűzifa, tannina, czellulosa szánt hulladék, kötegel tűzifa, talpa, donga, faszén) szerint a fanem megjelölésével kell bejegyezni; a mennyiség rovatban (5.) pedig azokban a méretegységekben kell kitüntetni, a melyek a rendelet 13. §-a értelmében a díjkiszabás alapját képezik, tehát: gömbölyű-, épület- és műfát (ideértve a bányafát is), valamint fűrészelt és faragott fát (talpfát is) tömörköbméterekben, tűzfát és műhasábát ürméterekben, műszaki czellokra szánt vagy kötegel hulladékát és faszenet súly szerint, magyar vagy német dongát akóban, francia dongát darabszám szerint.

A két rovat (4. és 5.) kitöltésére például a következők szolgáljanak:

«fűrészelt fenyőfa 84 tömörköbm.»
«bükki tűzifa 20 ürméter»
«faszén 20,000 kilogramm»

Aállítás módja (6.) rovatba azt kell bejegyezni, hogy hajón, vasúton, vagy tutajban, illetve tutajon akarja-e a fél az anyagot szállítani; az «igazolványok száma» rovatba (7.) pedig azt, hogy hány kocsi- vagy hajóakománnyt fog a szállítmány kitenni, mert minden kocsihoz, illetve hajóhoz külön igazolvány kell. Tutaion vagy tutajban való állításához a mennyiségre való tekintet nélkül egy igazolvány kell.

Közérdekű szállítmányoknál, hol a címzett nem valamely katonai vagy polgári hatóság, czélszerű a beadványt az illetékes hatósággal előzőleg láttamoztatni, vagy ahhoz megfélelő bizonyítványt csatolni.

A mennyben a kérelem olyan faanyagokra vonatkozik, a melyek a m. kir. ministeriumnak 928/1916. M. E. számú rendelete értelmében kiviteli tilalom alá esnek, a kérvényező a kiviteli engedélyhez szükséges nyomtatványt is kötelesek megfelelően kitöltve beadványukhoz csatolni.

Külföldre (Ausztriába is) kért igazolványoknál szükséges, hogy a felek aállítás katonai szükségességét

vagy közérdekű indokait megfelelően igazolják. Ez csak akkor mellőzhető, ha a címzett kétségtelenül katonai hatóság.

Itt megjegyzi a hivatal, hogy igazolás Ausztriába szóló katonai állításoknál csak a cs. és kir. hadügy-ministerium vagy az illetékes katonai parancsnokság, németországi állításokra nézve pedig az illetékes hadügy-ministerium, illetőleg helyi megbízottja igazolását fogadják el.

A mennyiben a faértékesítő hivatal nem adná meg a kérvényben foglalt egész mennyiségre aállítás igazolványokat, úgy a nem engedélyezett állításokra újabb szabályszerűen felszerelt kérvény nyújtható be.

Az ügymenet gyorsítása érdekében kívánatosnak tartja a hivatal, hogy a különféle választékra külön-külön kérvény állítsanak ki.

Horvátországban feladásra kerülő, vagy külföldre menő küldemények állítás igazolványait mindenkor elkülönítve, külön kérvényben kell kérni, nem egybefoglalva a szűkebb értelemben vett magyarországi fogalomra benyújtott kérvényekkel, mert ez az elintézés késleltetné.

A díjak befizetésénél lehetőleg a faértékesítő hivatal által kiállított és a félnek kézbesített m. kir. postatakarék-pénztári befizetési lapokat kell használni. A postatakarék-pénztári befizetési lap «Elismervény» szelvénye szolgál nyugtául.

Budapest, 1917. évi augusztus hó 28-án.

A Magyar Szent Korona Országainak Faértékesítő Hivatala.

(Minta.)

A Magyar Szent Korona Országainak Faértékesítő Hivatalának

Budapest IV., Eskü-tér 1 sz.

Alulírott

felkérem a tekintetes hivatalt, sziveskedjenek részemre az alábbi szállítmányokra darab állítás igazolványt kiállítani s azt címemre megküldeni.

Feladó neve:

Feladó lakása:

Feladó állomás(ok):

Folyó szám	A címzett neve és foglalkozása	Rendeltetési állomás	A szállítandó anyag		Aállítás módja	Igazolványok száma
			fanem és választék	mennyisége		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.

Az ügylet létrejöttének kelte:

Az ügylet lebonyolításának fentiekben kívül érdekelt közvetítő kereskedő neve és lakása:

A tétéleknel:

A tétéleknel:

A tétéleknel:

Kérelmemet következőkkel indokolom:

Melléletek száma:

4982/1917 sz.

Fenyő fűrészarú eladás. (Ruszkabányai kincstári faktartárból.) A ruszkabányai m. kir. erdőgondnokság területében termelt és a ruszkabányai kincstári faktartárban készletezett 40-8204 m³ fenyő fűrészarú zárt írásbeli ajánlatok mellett nyilvános versenytárgyaláson eladatik.

A zárt írásbeli ajánlatok 1917. évi szeptember hó 23-án délután 6 óráig az orsovai m. kir. erdőhivatalnál nyújtandók be, ahol azok 1917. évi szeptember hó 24-én délelőtt 9 órakor nyilvánosan bontatnak fel.

A részletes árverési és szerződési feltételek, — valamint ajánlati űrlap és boríték az orsovai m. kir. erdőhivatalnál, valamint a ruszkabányai m. kir. erdőgondnokságnál szerezhetők be.

Orsován, 1917 augusztus hó.

(10.)

M. kir. Erdőhivatal.

A földmívelésügyi m. kir. miniszternek 160437/4 B. 1917. számú rendelete a fa és faszén szállításánál az 1851/1917. M. E. számú rendelettel megállapítottól eltérő alakú szállítási igazolványok életbeléptetése tárgyában.

A m. kir. kormánynak a fa- és faszénkészletek bejelentése és nyilvántartása, valamint felhasználásuknak és forgalombahozataluknak szabályozása tárgyában kiadott 1851/1917. M. E. számú rendelet módosítására vonatkozó 2806/1917. M. E. számú rendeletével nyert felhatalmazás alapján a kereskedelemügyi m. kir. miniszter úrral egyetértőleg a következőket rendelem:

1. §. Az 5000 kgr.-ot meghaladó súlyú fa- és faszén-küldemények szállítására a faértekesítő hivatal az 1917. évi szeptember hó 15. napjától kezdődőleg a jelen rendelet mellékletét képező minták szerint készült következő alakú szállítási igazolványokat fog kiadni:

a) «csak katonai szállítmányokhoz használható» veres felíratú ellátott szállítási igazolványokat (l. a mellékelt mintát), a melyek csak olyan szállítmányokhoz használhatók, a melyeknél úgy feladó, mint címzett gyanánt valamely katonai intézmény vagy parancsnokság szerepel;

b) a «csak a magyar szent korona országain belül történő szállításokra» vörös felírással és ezenfelül ugyan-csak vörös színű «Tüzifa» jelzéssel ellátott igazolványokat (l. a csatolt mintát); ezenkívül olyan szállítási igazolványokat, melyek ettől a mintától csak abban különböznek, hogy a «Tüzifa» helyett úgy fent, mint a szövegben a következő jelzést tartalmazza:

c) «gömbölyű fenyőfa»;

d) «gömbölyű lombfa»;

e) «fűrészelt vagy faragott fenyőfa»;

g) «dongafa» vagy «tölgydonga»;

h) «műhasábfá»;

i) «cellulosefa, tanninfa, kötegelt tűzifa»;

j) «faszén»;

A b—j) alatt felsorolt igazolványok csak a rajtuk megjelölt faválasztéknak valamely a magyar szent korona országainak határán belül eső állomásra leendő szállításához használhatók;

k) minden vörös felírás nélküli igazolványokat, a melyek bármilyen és akárhová irányított szállításokhoz használhatók (l. a mellékelt mintát).

Ezeket az igazolványokat a faértekesítő hivatal az 1851/1917. M. E. számú rendelet 13. §-ában megszabott díjak befizetése után díjtalanul állítja és adja ki; a fél hibás bejelentése alapján hibásan vagy feleslegesen kiállított igazolványokért a fél darabonként négy (4) koronát köteles a faértekesítő hivatalnak megfizetni.

2. §. A szállítási igazolványok csak abban az esetben érvényesek, ha az igazolvány el van látva «a magyar szent korona országainak faértekesítő hivatala» bélyegzőjének lenyomatával, a «csak katonai szállítmányokhoz használható» igazolványok pedig ezenkívül a feladó katonai intézmény vagy parancsnokság bélyegzőjével is;

b) ha úgy a szállítási igazolvány, mint a vele összefüggő ellenőrző-szelvény azonos, nyomtatott folyószámmal bír;

c) ha úgy az igazolványon, mint a szelvényen a feladóra, címzettre, feladó- és rendeltetés állomásra és a szállítandó anyagra vonatkozó adatok egyformán vannak kitöltve.

3. §. Nem fogadhatók el az előző 2. §-ban foglalt kellékeknek meg nem felelő, valamint az olyan igazolványok, a melyeken vakarás vagy változtatás észlelhető, továbbá a melyekről az ellenőrző-szelvény hiányzik. Helyesbített vagy módosított igazolványok csak az esetben fogadhatók el, ha a helyesbítés a faértekesítő hivatal az igazolvány hátulján szabályrendszerűen igazolja.

4. §. Azok az igazolványok, a melyeken a súlyadatokat a faértekesítő hivatal tölti ki, csak a megjelölt súly erejéig használhatók. Ellenben a súlyadatok kitöltése nélkül kiadott igazolványok egy teljes kocsiakománnyra érvényesek s ennek tényleges súlyát a felvevő állomás, ha addig itt hídmérleg nincsen, a mérlegelést eszközölő állomás tölti ki, úgy a szállítási igazolványon, mint az ellenőrző-szelvényen. Azokban a kivételes esetekben, midőn a súlymegállapítás a vasuti szabályok értelmében becslés alapján történik, ezt a súlyt kell kitüntetni.

5. §. A felvevőállomás úgy a szállítási igazolványt, mint az ellenőrző-szelvényt keletbéllyegzőjével bélyegzi. Az ellenőrző-szelvényt, ha a súlyadatot a faértekesítő hivatal töltötte ki, vagy ha a mérlegelés (becslés) a feladóállomáson történik, a súlyadatok bejegyzése után a feladóállomás lefejté és a szelvényeket az e célból kiosztandó portmentes borítékban szombatban a faértekesítő hivatalnak küldi meg.

Ha a feladóállomáson hídmérleg nincsen, az olyan szállítási igazolványok szelvényeit, a melyeken a súlyadat előre nem lett kitüntetve, a súlyadat bejegyzése után a mérlegelő (becslő) állomás fejt le és küldi be a faértekesítő hivatal címére.

A tévedésből le nem fejtett szelvényeket a leadó (rendeltetési) állomás köteles lefejtetni s a faértekesítő hivatalhoz beküldeni.

6. §. Az eredeti fuvarrakományt és szállítási igazolványt a címzett a megérkezéstől számított hat (6) hétig

megőrizni és kívánatra a faértékesítő hivatalnak bemutatni köteles.

7. §. Fel nem használt szállítási igazolványokat a fel az ellenőrző-szelvényével együtt a faértékesítő hivatalnak visszaadni köteles.

8. §. Azt, hogy az 1851/1917. M. E. számú rendelettel megszabott nyomtatványon kiállított igazolványok mely időig érvényesek, külön kormányrendelet fogja megállapítani.

Budapest, 1917. évi augusztus hó 30-án.

(11.) **M. kir. földművelésügyi minster.**

648/1917. szám.

Pályázat. Uradalmi erdészeti altiszti állomásra, mellyel az állami alkalmazottakra vonatkozó törvény szerinti nyugdíj élvezete és a vadászati teendők végzése van egybekötve, pályázat hirdettetik:

1. Évi fizetés 800 kor., öt évenként 50 korona korpótlékkal;

2. földilemény két magyar hold, felszántva, a termés behordozásával;

3. tűzifa egy évre kem. dorong 36 ürm³;

4. szabad lakás, konyhakert használatával;

5. 50 q széna, esetleg 300 korona váltásdíj;

6. 2 öreg és egy növendékmarha legeltetése;

7. szabályszerű lódíjak;

8. jutalék az évi jövedelemnek 2%-a.

Kérvények Gróf Hadik-Barkóczy Endre Önagyméltóságához intézve az összes eddigi szolgálati, képzettségi, születési, erkölcsi stb. bizonyítványokkal felszerelten, alulírott hivatalhoz, a hirdetés közzétételétől számított három héten belül benyújtandók.

Német nyelv tudása megköveteltetik, valamint a nagy- és kisvad gondozása és vadászatának ismerete és gyakorlása; ezek külön bizonyítvánnyal igazolandók.

Véglegesítés egy évi megfelelő próbaszolgálat után, mely a nyugdíj megállapításánál számba fog vétetni.

Varanó (Zemplén megye), 1917. évi szeptember hó.

(13.) **A Gróf Hadik-Barkóczy Hitbizomány Uradalmának Erdőfelügyeltősége.**

Egy express vadászlegyver, 360 72 és 16 cal. Böhler-féle acél csővel, valamint egy pár 16. cal. rózsadamaszt csővel, — előbbin a 16-os cső Chok-riffel az utóbbin a jobb cső ugyanaz, a bal Chokbor furattal, — négy évi használat után, de teljesen jó karban, olcsón eladó a vadászati teljes felhagyása következtében.

Cím: Szlimák János m. kir. közalap főerdőőr, Ósva, u. p. Garbócbogdány Abauj-Torna megye. (14)

155983/1917 I. A. 3. szám.

Hirdetmény. Az erdőőri és vadőri szakvizsgák 1917. évi október hó 15-én s az erre következő napokon Budapesten, Pozsonyban, Besztercebányán, Miskolczon, Kassán, Máramaroszigeten, Kolozsvárt, Brassóban, Nagyszebenben, Temesvárott, Pécsen és Szombathelyen fognak megtartatni.

Felhívatnak mindazok, akik az erdőőri, vagy vadőri szakvizsgát letenni óhajtják, hogy az ehhez szükséges engedély iránt kellően felszerelt kérvényüket 1917. évi szeptember hó 30-ig ahhoz a kir. erdőfelügyeltőséghez nyújtsák be, amelynek székhelyén vizsgát tenni kívánnak.

Úgy az erdőőri, mint a vadőri szakvizsgához való becsátásra ez alkalommal kivételesen azok is igényt tarthatnak, akiknek gyakorlati szolgálata a 3 évet nem éri el, ha igazolják azt, hogy a gyakorlati szolgálatukban mutatkozó hiányosság, — mely azonban egy évet meg nem haladhat, — önhibájukon kívül, valamely a báborral kapcsolatos méltánylást érdemlő ok következtében állott elő.

Budapest, 1917 augusztus hó 24-én.

(15.) **M. kir. földművelésügyi minster.**

62.096/917./II.B.—1.

Pályázati hirdetés. (M. kir. vadőri szakiskolák tanulóinak felvétele ügyében.) A m. kir. erdőőriskolákkal kapcsolatos m. kir. vadőri szakiskolák 1917/1918. évi egyéves tanfolyamára a tanulók — részint állami ellátás mellett, részint saját költségén — a következő szabályok szerint fognak felvétetni:

1. A tanulók felvétele a szakiskolába első sorban a rokkant katonák igényeinek figyelembe vételével pályázat útján történik.

2. A pályázó által sajátkezőleg írt és kellően fejszerelt kérvényt folyó évi szeptember hó 30-ig a vadászterdei m. kir. erdőőri szakiskola igazgatóságához (Temesvár 3) kell benyújtani.

3. A pályázati határidőn túl beküldött vagy megfelelően fel nem szerelt kérvények figyelembe nem vétetnek.

4. A pályázati kérvényben meg kell említeni, hogy a folyamodó az ellátást a szakiskolában saját költségére vagy az állam költségére kívánja-e és hogy kérvényére a válasz milyen cím alatt s hová (vármegye, utolsó posta állomás) küldessék.

5. A pályázati kérvényhez csatolandó hiteles iratokkal a pályázónak igazolnia kell a következőket; nevezetesen:

a) anyakönyvi kivonattal azt, hogy kora a pályázat napjátí évében a 20. évet meghaladja, de a 36. évet még el nem éri;

b) iskolai bizonyítvánnyal azt, hogy legalább az elemi népiskola negyedik osztályát sikeresen elvégezte;

c) kintestári erdészeti, katonai vagy hatóság orvos által kiállított bizonyítvánnyal azt, hogy ép, erős, egészséges, munkához és az idő viszontagságaihoz szokott edzett testalkattal s különösen: jó látó, halló és beszélőképességgel bír, ha pedig a pályázó rokkant katona, az orvosi bizonyítványban rokkantságának természetét és mértékét is igazolnia kell;

d) hatóság által kiállított erkölcsi bizonyítvánnyal azt, hogy kérvényének benyújtásáig kifogástalan magaviseletet tanúsított;

e) hatóság által kiállított bizonyítvánnyal vagy más irattal azt, hogy katonai kötelezettségben áll-e vagy nem;

f) a ki valamely alkalmazásban áll, gazdájának vagy

gazdájá megbízottjának bizonyítványával azt, hogy az alkalmazás mióta tart, mennyi időre s mire terjed;

g) hatóság által kiállított bizonyítvánnyal azt, hogy szülei milyen állandó foglalkozást űznek vagy űztek, továbbá, hogyha szülei látják el, milyen a vagyoni helyzete szüleinek, ha pedig szülőkell árva, illetőleg ha fenntartásáról saját magának kell gondoskodnia, milyen a vagyoni helyzete önmagának;

h) a ki saját vagy más (nem állami) költségen való ellátásra kíván felvételt, királyi közjegyző előtt kiállított nyilatkozattal azt, hogy az érette járó ellátási költséget arra az időre, melyet a szakiskolánál tölt — szülője, gyámja vagy más hozzátartozója, avagy maga, illetve az, a ki az ellátási költséget viselni óhajtja — a szakiskola pénztárába előleges részletekben a kitűzött időre pontosan befizeti.

6. Azt, hogy a pályázók közül kik jelentkezhetnek felvételre, a felügyelő bizottság javaslata alapján a m. kir. földmívelésügyi miniszter állapíthatja meg.

7. A felvételre jelentkezőket a szakiskola igazgatója első sorban orvosi vizsgálat alá veti.

A kit a szakiskola orvosa valamely ragályos vagy a szakiskolai foglalkoztatás mellett könnyen nem gyógyítható betegségben szenvedőnek, vagy a vadőri szolgálattal össze nem egyeztethető mértékben hiányos testi szervezetenek talál, az felvételi vizsgára nem bocsátatható.

8. A felvételi vizsgát a szakiskola igazgatója a tansemmel együtt tartja meg.

A felvételi vizsga annak szigorú megállapítására szolgál, hogy a jelentkező tényleg birtokában van-e legalább azoknak az ismereteknek, a melyek az elemi népiskola IV. osztályára megállapított követelményeknek megfelelőek.

A ki a felvételi vizsgát ki nem állja, felvételét a szakiskolába csak újabb pályázat alkalmával kérheti.

9. Azokat, a kik a felvételi vizsgát sikeresen leteszik s a szabályzat egyéb feltételeinek is megfelelőek, az igazgató a szakiskolába befogadja s a szakiskolai tanulók törzskönyvébe bevezeteti.

10. A szakiskolába való belépés alkalmával minden tanuló köteles új állapotban magával hozni: 6 inget, 6 alsónadrágot, 6 zsebkendőt, 10 pár kapezát vagy harisnyát, 1 pár erdőjárásra alkalmas erős bagaria csizmát vagy bakancsot és egy egyszerű sörétes vadászfegyvert.

A tanulók egyéb ruházatáról, valamint a szükséges tankönyvekről, tanszerekről és eszközökről, nemkülönbén a tanulónak lakással és élelmézzel való ellátásáról, a szakiskolában töltött idő alatt a tanulókért fizetett ellátási költség fejében, illetőleg az erre szolgáló államköltségvetési hitel terhére a szakiskola gondoskodik, de viszont a szakiskola helyiségeinek, berendezésének és felszerelésének rendbentartása és tisztogatása a tanulók kötelességét képezi.

11. Az állami ellátás ahhoz a feltételhez van kötve, hogy az abban részesülő tanuló a szakiskola tanfolyamát tényleg sikeresen végezte.

Ehhez képest a szakiskolába állami ellátás mellett felvett tanuló — végleges befogadását megelőzőleg — ki-

rályi közjegyző előtt kiállított nyilatkozattal biztosítani tartozik azt, hogy amennyiben a szakiskolából az egy évi tanfolyam bevégezése előtt önként kilépne vagy saját hibájából elbocsátatnék, abban az esetben érte a szakiskolában töltött időre eső ellátási költséget szülője, gyámja vagy más hozzátartozója a szakiskola igazgatójának felszólítása után hat héten belül megtéríti.

Ez alól a kötelezettség alól csak azok menthetők fel, a kik hitelesen igazolják, hogy az ellátási költség megtérítéséről egyáltalán nem gondoskodhatnak.

Budapest, 1917. évi augusztus hóban.

(16.)

M. kir. földmívelésügyi miniszter.

Veszünk nagyobb-kisebb tételekben következők rönkfát:

bükkfa, kőrisfa, nyárfa, fűzfa, diófa, égerfa, eseresznya, popolya. Esetleg jóléti döntésre kerülőket is. — Szíves ajánlatok **„Topolya”** jeligére Győri-Nagy hirdető-irodába Budapest, VII. ker., Kertész-utca 16. sz. a. küldendők. (12)

Gazdáknak és baromfitenyésztőknek

nélkülözhetetlen segédkönyvek a

Hreblay Emil m. kir. gazdasági felügyelő által írt

baromfi- és háziynul-tenyésztési szakmunkái:

1. Általános tudnivalók	III. kiadás ára 1.— K
2. Baromfitenyésztés	I. • • 5.— •
3. Tyuktenyésztés	II. • • 3.— •
4. Pulykatenyésztés	II. • • 3.— •
5. Lud- és kacatenyésztés	I. • • 3.— •
6. Baromfiak hizlalása	II. • • 1.50 •
7. Baromfitermek értékesítése	• 2.— •
8. Az ezüst szőrményul tenyésztése és értékesítése	I. kiadás • 2.— •

E nyolcz munka Szerzőnöl — Eperjesen, erdészeti altisztek s egyéb alkalmazottak által postautalványon megrendelve fele árban kapható.

Egy fillért se áldozzon a méhészetre, míg el nem olvassa

A MÉHEK ÉLETE

ezimű könyvet, mely a Bocznádi-kaptár és rendszer teljes ismertetését, az egész éven át előforduló munkák leírását és az általános alapismereteket tartalmazza; mely világosságot áraszt a sötéttségben, útmutatást a bizonytalanságban; mely határozottan megjelöli a célt s az arra alkalmas eszközöket. A 223 lapra terjedő könyv ára bérmentes küldéssel 3 kor. 45 fill.; csinos vászonkötésben 4 kor. 45 fill.

Műlépek, keretlecek, kaptárak, kasok és mindennemű méhészeti tárgyakról árjegyzéket és mutatóványzámot ingyen és bérmentve küld

a „Méhészet” kiadóhivatala
Újpest, Széchenyi-utca 7. sz.

Előfizetési ár:

Egész évre — — — 4 K.
Fél évre — — — 2 K.
Negyed évre — — — 1 K.
Egyes szám — — — 20 f.

Szerkesztő:

BALOGH ERNŐ

m. kir. főerdőtanácsos.

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Hirdetések

egy hasábon garmondre-
tés milliméter soronkint
10 állattal, táblázatos és
garmond betűnél kisebb
betűfaj szedés másfélze-
res egyvágással számíttá-
sok. — Az egész oldal négy
hasáb széles.

Előfizetőknek az állásle-
velet és kinalat rovata
rövid közlésekre díjtala-
nul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár **«Az Erdő»** kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szét-
küldésére vonatkozó reklamációi is.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) **«Az Erdő»**
szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők.
Kéziratok vissza nem adatnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz.
A lap után nem talán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítat-
tatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

Az erdei utakról. (Fodermayer Rezső.)

Madár-otthon. (Bárony István.)

Gazdasági tanácsadás: Miből táplálkoznak a növények? (Gy. K.) —
A baronfiak téli elhelyezéséről. (Bázel Elek.)

Különfélék: Az állandóan alkalmazott havibéresek és na pibéresek
családi pótléka. — Halálózás. — Sörét beszerzése. — Hírek a hadba-
vonult kincstári erdőtisztekről.

Hivatalos közlemények: Az állandóan alkalmazott havibéresek és
na pibéresek családi pótléka ügyében.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Szerkesztői üzenetek.

Az erdei utakról.

Írta : Fodermayer Rezső.

Mintegy életei az erdőnek a benne levő s az oda-
vezető utak. Az erdő értékét annak hozzáférhetősége nagy
mértékben befolyásolja. Álljanak bár az erdőben szebbnél
szebb gyertyaegyenességű vastag faegyedek sűrű záródás-
ban, ha nem rendelkezünk azok kiszállítására megfelelő
jó utakkal, potom áron kell azokat értékesíteniünk. Viszont
jó utakkal behálózott, könnyen hozzáférhető erdőből a
csekélyebb értékű faanyagot s egyéb erdei terméket is
előnyösen adhatjuk el.

Nemcsak hegyi, de síkvidéki erdeink is, az őszi esőzések,
tavaszi hóolvadás, téli fagyok s erős havazások idején az
utak rosszasága miatt sok helyütt megközelíthetetlenek.
Jármos állatait s eszközeit feltölt fuvaros vagy éppen nem,
vagy csak nagy bérért vállalkozik az ily rossz útú vidéken
erdei fuvarozásra. Végtelen gond s zakadatlan vajadás
ilyen viszonyok közt az erdei termékek kiszállítása, holott
annak rövid idő alatt s könnyen kellene mennie. Többnyire
az időjárásról van az erdei fuvarozás függővé téve;
ha rossz az út, szünetel a fuvarozás, pedig a késő ősz, a
tél s a koratavasz az erdei munka évadja az oly vidéken,
hol a nép mezei munkával is foglalkozik. Telen, ha egyébről
nem, már más munka hiányában is elmegy a nép erdei
munkára, fuvarozásra stb. Már csak a könnyebb és ol-
csóbb munkaerőszedés céljából is észszerűbb erdei mun-
kálatainkat tél folyamán elvégeztetni.

Az erdők jövedelmezősége nem mindenütt engedi meg,
hogy az évről-évre változó minden termelési helyhez,
minden vágáshoz nagy költséggel alapos jó műntat,
esetleg vasutat vagy víziutat építsünk. A hol a körülmények
megengedik, észszerű a vágásokat csoportosítani, hogy
több évre szolgáló költségesebb út készítése kijutódíjék.
Kíváncsok, hogy egy az egész erdőttestet hosszanti irány-
ban végigszelő főútvonalunk legyen, melyről a hova szük-
séges, mellékutak ágazzanak szét.

Hegyes vidéken ne építsünk meredek utakat, hanem
vezessük azt a hegyoldalon inkább nagyobb kerülővel,
de kevésbé meredek helyen, mivel a meredek úton nehéz
a fuvarozás s a meredek utat az eső is könnyebben kimossa.
Nem áll, hogy a rövidebb, de meredek utat rövidebb idő
alatt lehet megtenni, mint az ugyanazon helyre vezető
hosszabb, de kevésbé meredek helyen vezető utat. Előbbi
fárasztóbb s kisebb lépést tehet rajta fölfelé ember, állat.
Lefelé, ha nem veszedelmesen meredek az út, gyorsabban
halad ugyan az állat, de jobban törődik, mint hegynek
felfelé haladtában.

Erdői utaink hegyes vidéken rendszerint völgyhajlatban
vezetnek a hegyek közé vagy azokon keresztül. Valószínű,
hogy valamikor régen helyenkint már völgyben kezdődött
az út, de több esetben az út használata folytán keletkezett
a vízmosás, majd a völgy. A kerékkötés az erdő gyöpjé
talaját vagy a már meglevő utaknál a megtörmödött
felületet felhasználja, felvágja; az így keletkezett baráz-
dán az eső s hóvíz utat talál és fokozatosan mossa a talajt,
s ha csak valami szilárd dolog, szikla, gyökér stb. rombolá-
sában meg nem gátolja, évről-évre mélyebbé válik a víz-
mosás. Törvény és megyei szabályrendelet már intézkedik
arról, hogy rendes közlekedő utakon a haladó járművek
ne kerékkötéssel, de dörzsfékkel legyenek fékezve. Az erdei
utakra nézve a birtokosoknak kellene szabályrendeletet
alkotni, hogy ne vágassák fel a talajt az ott közlekedő
fuvarosok. A mai viszonyok közt jó szerencsének kell
tartanunk, ha egyáltalában kapunk az erdőre fuvarost s
ily újítások csak a normális idők bekövetkeztével lesznek
idősezerűek.

Az erdei utak karbantartására az erdőbirtokos évente
jelentékeny összeget fizet ki s az eredmény az, hogy
csak addig jó az út, míg száraz az időjárás; esnapadékos

időjárás vagy erős hóolvadáskor, vagy ha az utak sokat vannak használva, rendszerint rosszak.* A rossz uton töri igavonó barmát a fuvaros, romlik szekere, hámja, keveset tud szállítani. Értékesebb lóval, szarvasmarhával nem is tanácsos nekivágni az ily erdei fuvarozásnak, mert könnyen baja történhet az állatnak s a hosszú idő alatt kereset fuvarbér sem fedezi azt a kárt, mely a gazdát az erdei utak rosszassága miatt érheti. Nálunk ezen a téren — sajnos — még sok a kívánnivaló. A szomszéd Ausztriában, Csehország, Tirol és Stájer hegyeiben az erdei utak mintaszerűen vannak karbantartva. Ott minden lehető elkövetnek, hogy a vízmások képződését megakadályozzák. Náluk nagyobb beese van a földnek, mint nálunk. Ott a közlekedő utak mellé már azért is építenek kőfalat, hogy a mellette levő bevett területre, zab- vagy burgonyaföldre az uton haladó marha ki ne lépjen.

Az úttesten a vízmások képződését sokszor egészen egyszerű, de elmes módon megtudják akadályozni. Az uton képződő kátyúba egy-egy a hegyével föléle irányított luczfenyőágat vagy galyaszkát fektetnek s ezt — ha lehet — egy kampós ágaeskával leszorítják vagy kődarabbal lenyomtatják. Az így elhelyezett ág vagy galy a fűkkel szembe jövő uti szemetet lomb-, fű-, galytörmeléket fel fogja s így a kátyú, melyben a galy fekszik, megtelik; közben kavics vagy föld is sodródik rá.

A víznek az úttesten való összegyűléését azzal akadályozhatjuk meg, hogy a kerékesapásból egy nem erős lejtű csatornán a vizet a hegyoldalra oldalt levezetjük. Ez a vízlevezető csatorna nem lehet meredek, mivel ebből is keletkezik vízmások. Ha a víz levezetése valamely körülmény folytán nem volna lehetséges, például olyan mély utaknál, a hol a magas partok nem engedik a víznek oldalt való levezetését, ott az út partjába felváltva jobbról, majd balról egymástól mintegy 100—200 lépésnyire oly 30—50 vagy több liter ürtartalommal bíró gödröket vájnak, melyekbe a kerékesapásban folydogáló víz egy sekély árkocska segítségével bevezethető. Az ily gödröket természetesen annyira félre kell lenni az útból, hogy a jármű bele ne zökkenessen. A gödrökben összegyűlémlő víz egy része a földre beivódik a ha onnét ki is ömlik, folyásában már megcsillapodva halad tovább, míg nem oly helyre ér, hol az úttestről egy oldalt vezető árokba lefolyhat.

Lapályos helyen, a hol nincs módunkban a vizet a képződött kátyúból vagy mely kerékesapásból levezetni, az út mellett kétoldalt árkot kell húzatni, az út közepét pedig domborúan feltölteni. Ha követ kaphatunk, az utat alul nagyobb, felül apróbb kővel megrakjuk. Kő hiányában használhatunk esetleg fát az út kirakására.

Az egyik oldalon összegyűlémlő vizet, mely le nem folyhat, kisebb-nagyobb lid alatt a tulsó oldalra átvethetjük. Ahol az úttesten keresztül gyakran vagy állandóan folyik a víz, ott célszerű kellő áteresztő hidakat építeni. Leggazdaságosabb a cemenetből készült s szaka-szokból összehállítható vagy a vasbetonból épített hid. Ezek majdnem örökösök, míg minden más hidat folyton

javítani kell. Tanulmányosak a Budapesten és Wienben tartani szokott hadikiállítások, a hol úgy az állandó jellegű, mint az ideiglenes, célszerűbbnél célszerűbb hidmintákat lehet látni.

A kerékű kátyúkat kitölthetjük törött kővel, kavicssal vagy beagyazott fadarabokkal is; sohasem szabad azonban a kátyúban levő vízbe a töltőanyagot beleakadni, mivel a kerék kárává gyúrja, morzsolja azt. A vizet először ki kell lapátolni, s úgy kitölteni. A kerékesapásban nem szabad a vizet összegyűlni hagyni, mert a föld ezáltal felázik, s a közlekedő szekerek sárrá gyúrnak. Bármely csekély víz áll is az uton, azt minél előbb le kell onnan vezetni vagy kilapátolni.

Az útbá hajló ágak nemcsak kellemetlenek az arra haladónak, de rendszerint kitérítik a járművet az útból, miáltal újabb és újabb kerékesapások keletkeznek. Az útestre hajló ágakat évente egyszer-kétszer le kell nyesni. Minden az utak alapos elkészítésére fordított költség megtérül az által, hogy erdei termékeinket előcsóban és gyorsabban tudjuk az erdőből a fogyasztó vagy raktározó helyekre szállítani.

Madar-otthon.

Irta: Bársány István.

A madár a legszabadabb lény a világon, mégis rabbá teszi a fészke, legalább ideig-óráig.

Mindenestre legalább is addig, a míg a szülői örömkök és kötelességek arra kényszerítik a madarat, hogy ehhez az ámbár csak időszakian állandó otthonához minél gyakrabban vissza-visszatérjen; mi több: a költés ideje alatt onnan hetekig alighogy percekre is eltávozni merjen.

A fészekfutók hamarabb válnak újra szabadokká, mint a fészeklakók, mert a míg amazok a tojásból kibujt apró ivadékkal együtt jóformán rögtön is tartózkodási helyet cserélhetnek, addig az utóbbiaknak sokáig kell a fészekből elmozdulni nem bíró fiaikat nevelniök, a míg azok annyira jutnak, hogy tanyájukat ők is elhagyhatják.

A fészeklakók a költőhelyükről rendszerint szárnyon, a fészekfutók pedig lábon távoznak el. Ehhez képest aztán a fészeklakók bátran is fészkelhetnek fákban, odúkban, sziklapárkányokon stb., míg a fészekfutók jobbra az anyaföldre vannak utalva vagy más olyan helyre, a honnan a lábukon is továbbállhatnak, a mint a tojásból kibujnak. De valánint fészeklakók is vannak, a melyek a földszínen költöhetnek, úgy a fészekfutók közt szintén akad olyan, a melyik néha-néha inkább fészeklakónak való helyen üti fel sátorfáját. Ilyen például a tókercuza, a mely nemcsak alacsonyabb fatönkön, hanem magas fák tetején levő elhagyott szarka- vagy varjúfészkekben is szokott költeni, a honnan aztán a fiait le kell hordania.

A fészeklakók a fiaiknak mindaddig a fészekbe hordják a táplálékot, a míg azok annyira meg nem nőnek, hogy már maguk is szárnyra kelhetnek; de még akkor is jó ideig tart, a míg a fiatal ivadékok a szülei támogatására szorul, minthogy előbb meg kell tanulnia a táplálékszerzés módját. A fészekfutók sokkal ügyesebbek. Alighogy a világra

*Ez csak ott áll, a hol az utak ninosenek megfelelően készítve. Szerk.

jöttek, máris fűgék és maguk próbálják élelmüket megszerezni. Anyjuk segít ugyan nekik, de távolról sem olyan túlzott gondoskodással, mint a fészeklakók fajták. Az utóbiak rendszerint vakon születnek, míg a fészekfutók szeme rögtön nyitva van, a mint a tojásból kibujtak.

A míg a fészeklakók közt sok van, a melyik a régi fészket szereti megtartani s attól csak zaklatás vagy más komoly ok miatt válik meg, addig a fészekfutóknak állandó fészke, a hova a jövő évben is visszatérne, egyáltalában nincsen. A fészeklakók egynemélyikének a fészke szinte művészi alkotás, de mindegyik ad munkát a kis építőmestereknek, a fészekfutók ellenben rendkívül kisigényűek ebben a tekintetben és beírják egy maroknyi fűvel, a mire rátelepszene, sőt akár a pusztá földdel is, ha jó száraz és ha kellő fedezete van a fészek tájékának. Amár még ez sem okvetlenül szükséges; hisz a széki csér olyan nyílt helyen költ, hogy igazán csak a mimikri mentheti meg tőle, hogy rögtön rá ne akadjunk.

Ime nagyjából a megkülönböztetések a két főcsoport között. Az aprókezes részletezés feladata most már minden egyes fajnak külön megfigyelése a költőhelyek megválasztása és a fészkeles módja, formája tekintetében.

A nappali ragadozók közt például első helyen vannak a sasok, a melyek legtöbbször erős, magas ősfákon költenek, de gyakran sziklapárkányokon is. Fészkeiket évről-évre megtartják, hacsak nyugtalanítva nincsenek; sőt oly konzervatívak, hogy fészken kívül is rendszeren ugyan azt az éjjeli szállást keresik fel valamely magányos nagy fa erős sudárágai között. Legtöbbször egyet, néha kettőt tojnak s fészkeiket szinte dorongszámba menő faágakból alakozzák, de belül tűrhetően bélelik. Ily fészket bajos is volna minden esztendőben újat összeróni.

A sólymok nagyon szeretik a sziklahasadékokat s a hozzáférhetetlen kőpárkányokat; de fán is költenek. A verekék közül a vörösvércse városokban is költ magas házak tornyos részeiben, falvak templomtornyaiiban stb. Igazi költőanyja mégis a fa, kivált a hó jegenyefa van, azt kedveli. A kékvércse az ákácfával is beírja erre a észlra s valami nagyon magasa sem kívánkozik.

A varjak közül a szürkevarjú külön párban marad s magas fán szeret fészkelni; a feketevarjú ellenben telepesen fészkel fűcsoportokban, a hol egyegy fán néha öt-tíz varjufészke is van. Ezek a fészkelőhelyüket szintén állandóan szeretik megtartani. A csóka az odvas fát szereti s oduban legszívesebben költ; városba is könnyen beszokik; a szarka éppen nem fészkel magasan, de mindig csak fán; sokkal vadabb, semhogy a városi zajt megszokhatná. A holló mindig csak magányos erdők ősfáin költ, jó magasan.

A fészeklakók legnagyobb tömegét az úgynevezett

énekmadarak adják, a melyek közt ismét a legtöbben a bokros, eszerjés, bozotos helyeket keresik, a mikor fészkelnek. De vannak közöttük odukedvelők is.

A gébiés-félék közül a «tovisszúró» majd mindig bokorban költ, néha elég alacsonyan; de van rá eset, hogy fára fészkel. Az őrgébiés fészkelőhelye mindig elég magas, tehát fán van. Amaz kivált kertei, ligetei, erdőszélek bokrai közt, emez az utakat szegélyező fasorokban költ.

A pintyék közül a háziverébnek mindenütt jó, akár a fecskéfészkekben, akár az eresz alatt, akár a fa odvában, akár a golyafészkek bordái között; a mezei veréb lehetőleg odut keres és ott költ. A tengelice a ligetet, a gyümölcsöst, a kert vidékét szereti; fán költ, de gyakran olyan alacsonyan, hogy a kezünkkel elérhetjük. A kenderike a bokrot keresi s a legsűrűbb helyeket választja fészkelésre. A pintyöké lakóhelye az erdő; fészket nem galyak közé, hanem vastag ágakra rakja, hogy olyan a rajzuk alulról nézve, mintha göcs volna a faágon. A rigók egynemelyike a földön költ s közöttük a legremekebb, a *fülemüle*,* szintén szereti a pusztá földet vagy az egészen alacsony bokrot erre a észlra. A sárgarigó, a melyet viszont a tudományos összehasonlítás a varjak közé sorol, eskis a magas, sőt igen magas fákat választja költőanyjának. A jegenyefa, a nagy tatoly-nyár, a magas hárs, a vén ákác a legkedvesebb fészkelőfái. Egy másik rigófélé: a kerti rozsdafarkú (*Ruticilla phoeniceus*) viszont különösen odukedvelő s a fészkelőcézlra kiakaszott házikot is szívesen elfogadja.

A bubosbanka (varjuféle) oduban költ, a szalakóta szintén; a seregély is odukedvelő, valamint a harkályok is mindannyian. Hogy a kakuk milyen elveket követ, azt mindenki tudja. Ő azt tartja, hogy minek fészkeljen addig, a míg más madár elvégi helyette azt a munkát.

A pacsirta a földön költ; a ezinke fán s oduban, de a függőczinke remek építménye külön művészi munka. Épp ily érdekes a nádírgó fészke, a mely egy pár nádszálhoz van kötve-fűzve, lazán, hogy a szélnek engedhessen, csúszkálhasson a fészke s le ne szakadjon a merev megkötöttség folytán.

A barkőezinke olyan fészket épít az aszott, száraz nád közé, hogy ember legyen, a ki felfedezi a benne ülő anyamadrall együtt, a melynek a színe rendkívül mimikris és éppen olyan, mint a száraz nádé.

A poszták a bokor lakói; közöttük a legszebben éneklő «barátfülemüle» a sűrűbb rózsabokrot s az orgonabokrot kedveli legjobban.

A kecskefő (Caprimulgus) a földön költ; a molnárfecske (*Chelidonia urbica*) rendszerint telepesen, egymáshoz ragasztott fészkekben, az ereszek alatt.

A galambfélék közül az erdei kékgalamb oduban költ, az örvösgalamb ligetes helyeken, kerteekben, de erdőben is költ szabadon rakott fészkekben; míg a gerlice a vágás fiatal fáira rakja a fészket legszívesebben, de kerti fákon is költ.

A házigolyóval mindenki ismeri. Egészen más a sokkal vadabb feketegolya, a mely elhagyott mocsárterületek szigetiségein fákon szeret fészkelni, ágakból rakott fészket

* A *fülemüle* tudniillik rigófia.

készít, a mit különben néha a házigolyó is megtesz, ha az udvara környékén vagy a tanya területén, a hol lakik, megfelelő fát talál. Persze erős, nagy fának kell annak lennie, alkalmas ágakkal.

A gének egy része fán költ, még pedig telepesen, sokadmagukkal együtt. Az éjjeligém (a bakeső) és a szürkegém különösen szereti ezt. A vörösgém inkább a nádasba húzódik, a bőlémibika szintén.

A tyúkfelek a földön költenek; a fácán a legváltozatosabb helyeken, kivált erdei réteken, de vetésben is, aztán vágásokban, sőt nádas környéken is, ha partosabb talajra fészkelhet. A fogoly a vetésben, a réteken, a lóherésekben, a gázosokban fészkel; a fűrj a kaszálókon és a vetésben; a haris a réteken. A tuzok a nagy kaszálók buja füvében lapul meg a fészken, vagy a vetésben.

Az úszók közül a vadruccák a zombékosokban, sásas-ésátás helyeken költenek. De a tókerucca néha fán is, amint már említettem. A vadlud (nálunk csak a nagy tókehud költ) a nagy nádasok félreeső pontjain lakik; a daru is ott szeret legjobban s nehogy fészkelőhelyét elárulja, rendszerint messzire száll be s lábon közeledik a fészkehez. A komorának is fákban fészkelnek.

Mindannyian megegyeznek abban, hogy a fészkelés és a szaporítás ideje a tavasz és a nyár eleje, hogy a fiatal ivadéknak még legyen ideje őszig, télig, a kellő kifejlődésre és megerősödére. Utolsó közöttük a méhészmadar, a mely csak május közepe táján érkezik hozzánk és partos helyeken, földbe vájt lyukakban költ.

Ősz felé aztán már minden fészek üres; a fészkeftutók rá sem ismernének arra a helyre, a hol kikeltek, úgy megváltozik ott a terep; néhol fekete szántás, néhol kopár mezőség váltja fel a tavaszi bujaságot. De a hol a fészek meg is maradt a fán, a bokron: elhagyatva pusztul, korhad; abban már senki sem lakik. A legtöbbje végeken szétzúlik, de a melyeknek még lesz is új rendeltetése: várnia kell a jövő tavaszig, a mikor aztán újra tatarozzák, kijavítják s hasznát vehetik.

Gazdasági tanácsadó.

Miből táplálkoznak a növények. A növények gyökereik segítségével táplálkoznak, s csak ott adhatnak nagy termést, a hol bőséges mennyiségű tápláló anyagot találnak a talajban. Azért kell gazdáinknak jól trágyázni, hogy belejuttassák a talajba az istálló és műtrágyák segítségével azokat a tápláló anyagokat, a melyeket a növények fejlődésük közben gyökereik segítségével onnét elvonnak. Képződnek ugyan magában a talajban is ilyen növényi tápláló anyagok, azonban olyan csekély mennyiségben, hogy az a növény táplálkozására egyáltalán nem elégséges. Ez az oka, hogy ha nem trágyázzuk talajunkat, annak termőképessége évről-évre csökken, s végre teljesen megszűnik. Azokat a tápláló anyagokat, melyeket szervezetünk felépítéséhez a növény legnagyobb mennyiségben igényel, lényeg (nitrogén), foszforsav,* káli és mész név alatt ismerjük.

A lényeg gázemű alakját (nitrogén) mindenki ismeri

arról a bűzősségéről, a melyet az istállóban tapasztalunk és a mely szemünket is csipi. Igen sok légenyt tartalmaz az istállótárgya, a mely a talaj vizében feloldódik és a gyökereken keresztül a növény testébe jut, s táplálja, növesztí azt. Főleg a növény levelezetét fejleszti, tehát a légenydús talajokban (völgyek, régi szőlőskertek, túltrágyázott földek stb.) buján fejlesztik a növényt, de erőtlenné, megdőlötté teszik, mikor is az nem hoz nagy termést, mert a légenynek a magképződésnél kevésbé fontos a szerepe.

A foszforsavat is mindenki ismeri, a régi gyufák fejeiről, a melyet, ha kénsavval keverve vízben oldhatóvá teszünk, kitűnő tápláléka lesz a növénynek, a hol főleg a magképződés céljából jut igen fontos szerepe. A foszforsavban szegény talaj nem adhat nagy termést. Pedig a magyarországi talajok foszforsavban kivétel nélkül szegények, mert az istállótárgyában is kevés a foszfor.

A káli is ismerjük, hiszen a fahamuban nagyon sok van belőle. Úgy a mag, mint a növények szárképződésénél fontos szerepe van, bár kötött talajokon, s az istállótárgyában rendszerint elég van belőle jelen. Egyedül a homoktalajok szenvednek nálunk nagyobb kálihiányban, miért is mesteresek kálitrágyát homokos talajokon okvetlenül alkalmazni kell.

A mészet is ismeri mindenki, mint a növénynek nagyon fontos táplálóanyagát, a növény a mészet úgy a szár mint a levél és a magrészek képződésére használja, de mintán a mész a magyarországi talajokban többnyire elegendő mennyiségben van jelen, a gazdának meszet trágyául alkalmazni alig szükséges.

Az említett négyféle növényi táplálóanyagok a talaj vizében feloldódnak és oldott állapotban jutnak aztán a növény testébe, a hol lerakódnak és annak növekedését eredményezik.

Ha ezeket a növényi tápszerkeket bővebb mennyiségben juttatjuk a talajba, akkor a növény is nagyobb termést fog adni, de ha közülök csak egy is hiányzik, vagy egyikből is aránytalanul kevés van a talajban, akkor a termés sem lesz nagy, dacára annak, hogy a másik háromból sok van a talajban, mert a növény csak arányos mennyiségeket vesz fel ezekből a tápláló anyagokból, s így termésének nagysága mindig a talajban legkevesebb mennyiségben található növényi tápláló anyaghoz alkalmazkodik. Ha pl. kevés van az egyikből, kicsiny lesz a termés, mert az egyik tápszer hiánya miatt a másik háromból sem tud sokat felvenni.

Ha az istállótárgyában nincs elegendő mennyiségű táplálóanyag, úgy azt műtrágyákkal kell pótolni. Gy. K.

A baromfiak téli elhelyezéséről. Az év valamennyi időszaka között a tél a leg nem szívésében látott vendége a baromfi tenyésztőknek; ezért most, a mikor a tél már rohamlépésekben közeledik, egyik-másik olyan munkára akarjuk tenyésztőnket figyelmeztetni, a melyeket még okvetlenül a hidegebb idő beálltáig el kell végezniök, hacsak állományukat nem akarják a végromlásnak kitenni.

A tél hirtelen beállta különösen azokat a tenyésztőinket érinti kellemetlenül, a kik nagyobb számú, késői keltezésű csibéikkel rendelkeznek, nem azért, mintha ezek a félfelettségű csibék erejükkel fogva nem lennének képesek a zordabb időknek annyira ellenállni, mint a fejlettebbek, hanem azért, mivel a késői keltezésű csibék a rendes időszaknál később esnek bele a vedlésbe s így a tél beállta előtt nem lesznek még azon túl, úgy hogy a legtöbb esetben a hirtelen márl holnapra beálló hidegebb időjárás teljesen készületlenül éri őket.

A kisgazdák, a mint a hidegebb idő beáll, állományukat tekintet nélkül arra, vajjon átestek-e a vedlésen vagy nem szarvasmarhaiállójukban helyezik el. Igaz, hogy addig a míg a tyúkók a meleg istállóban tartózkodnak a körülményekhez képest elég jól fogják magukat érezni, csak hogy a baromfi állandóan, egész nap nem fog az istállóban maradni; már pedig a mint az ilyen baromfi az istállót elhagyja, azt fogjuk látni, hogy a nagy hőmérsékletkülönbséget folytán fázósan csoportokba verődve, tanácsatosan fognak félreeső helyeken áldogálni. Az istállónak a mellett, hogy túlmelegek, a hiányos szellőztetők folytán még az a nagy hátrányuk is van, hogy igen párateltek; ez a pára tudvalevőleg vízeseppek alakjában nemcsak a hidegebb falakra, hanem a mennyezetre is lecsapódik, illetőleg utóbbi helyről azután az állatok tollazatára hull; már most magától értetődik, hogy ha az ilyen átnevésedet tollazatú baromfi a hidegbe kimegy, át is fog hűlni, a mely áthűlés azután a legtöbbre végzetes is lesz.

Az okszerű baromfi tenyésztésnek egyik feltétele éppen abban rejlik, hogy a baromfi edzett legyen, tekintet nélkül a fajtára; ennek meg első követelménye, a nem túlmelegől. Természetesen az edzést már a csibekortól kell megkezdeni; ha azután az edzés ezen kortól kezdve generációkon át fokozatosan történik, akkor a kényesebb külföldi fajták is oly edzettek lesznek, mint akár a hazai parlagi baromfi.

Magától értetődik, hogy a téli etetésnek intenzívebbnek kell lennie, mint a nyárinak, mivel még hótalan enyhe téli időben sem lesz képes a baromfi annyi eleséget kapargálással összegyűjteni, mint nyáron, mert ezen évszakban a rovarok és véglények a föld mélyebb rétegeiben téli álmatkú alusszák; másrészt télen a táplálék egyik jelentékeny része a test hőmérsékletének felhasználására fordítatik.

A baromfiókat október vagy november hónapokában — a hidegebb időjárás beálltáig — okvetlenül sorkassuk ki alaposan forró luggal és a falakat belülről kevés lysolnak hozzáadás mellett meszeltessük ki. Az ől padozatát meg ásassuk fel és az ürülékkel átitatott homokot viassuk ki a komposzttelepre és annak helyét szorjuk fel rostált homok és kevés égetett mész keverékével. Égetett meszet azért ajánlatos a homok közé keverni, mert az égetett mész ama tulajdonságánál fogva, hogy a levegőben lévő vízpárakat magába szívja, az őlat némileg szárazon fogja tartani. Álltassunk az őlba egy-néhány finom homok és kevés égetett mésszel töltött lapos kis faládásokat is, hogy a baromfinak homokfürdője is legyen.

gyen. Az ől külső falait, hogy az túlhideg ne legyen, egyszerű szintén még a hidegebb idő beálltáig — a míg a föld nincsen megfagyva — jól fölpróztott földdel körülbelül az ől felmagasságáig körülvenni; azért ajánljuk a földet, mert a trágya túlmeleg és ennélfogva az állatok csak úgy el lesznek ezáltal kényeztetve, mint a szarvasmarhaiállókban lévőek. Továbbá a trágyával körülvevő ől épen a trágya erős hőképzése folytán erősen páradús lesz, a mely párak az állatok tollazatára csapódnak, úgy a mint azt már az előbb említettük.

A baromfinak edzésére igen jótékony hatása van a kaparóhelyiségnek, mivel az abban tartózkodó baromfi dacára annak, hogy a szélről, hótól és esőtől védve van, mégis a szabad levegőn tartózkodhatik.

A tenyésztőknek már most kell a fentiekről gondoskodni, ha a közelgő hidegebb időjárást minden veszedelem nélkül állományukkal át akarják telelni.

Bászel Elek.

Különfélék.

Az állandóan alkalmazott havibéresek és napibéresek családi pótléka. Lapunk mai számában a «Hivatalos közlemények» című rovatban közöljük a m. kir. földművelésügyi miniszteriumnak 1917. évi 51.27. eln. számú körrendeletét, a mely szerint a családi pótlékra vonatkozó 1912. évi XXXV. t.-cz. hatálya az állandóan alkalmazott havibéresekre és napibéresekre is kiterjesztetik. A körrendeletből láthatjuk, hogy az állandóan alkalmazott havibéresek és napibéresek csak egy évi jó szolgálat után tarthatnak igényt családi pótlékra, tekintet nélkül arra, hogy évi fizetést, szoldot, havidíjat, havibért, vagy napibért élveznek-e és hogy állandó alkalmazottaknak csupán azok nem tekinthetők, a kik kifejezetten csak bizonyos meghatározott időre, vagy csak átmeneti szolgáltatásra, illetőleg valamely munkálatnak befeczejtéig vétetnek alkalmazásba.

Önként értetik, hogy a földművelésügyi miniszter úrnak 1912. évi 8235. eln. szám alatt ez ügyben kiadott körrendelete, a mely szerint a napibéreseknek családi pótlék nem jár, a fentebbi körrendelettel hatályon kívül helyezettnek tekintendő.

Halálozás. Vessői Ferencz nyug. kir. erdőfelügyelő szeptember hó 18-án, életének 69. évében Máramaros-szigeten.

Briestianszky Endre nyug. m. kir. erdőtanácsos szeptember hó 16-án Szegeden.

Erdődi Rajmond, a földművelésügyi miniszteriumba szolgálatára beosztott m. kir. főerdőőr, munkás és tevékeny életének 66. évében Budapesten meghalt.

Sörét beszerzése. Hogy a vadászok minél gyorsabban és minél nagyobb általánosságban juthassanak söréhez, a földművelésügyi miniszter gondoskodott arról, hogy részben fővárosi, részben vidéki szakmabeli kereskedők útján hét vagron felérésben tízes és felérésben tizen-

kettes számú ömörsőret legyen szétosztható. Sőretet csak vadászjegy vagy erdészeti eskübizonyítvány ellenében lehet vásárolni. A sőretnek ára Budapesten kilogrammonként négy korona harminczöt fillér, vidéken négy korona ötven fillér. Az érdeklődő vadászközönség a sőretelosztás ügyében forduljon az illetékes főispánhoz.

Hírek a hadbavonult kincstári erdőtisztekről. Szepesy Artur m. kir. erdőmérnök, m. kir. tart. honvédfőhadnagy a koronás arany érdemkeresztet kapta a vitézségi érem szalagján.

Hivatalos közlemények.

Magyar királyi földművelésügyi miniszter.

51,127/L. A. 3. eln. szám.

Körrendelet.

Valamennyi magyar- és horvát-szlavonországi kincstári erdőigazgatóságnak, főerdőhivatalnak és erdőhivatalnak, a m. kir. állami erdőhivataloknak, a beszerzei m. kir. erdőigazgatóságnak és a magyar kir. erdőőri szakiskoláknak.

(Az állandóan alkalmazott havi béresek és napi béresek családi pótlékra illetőleg a családi pótlékot helyettesítő rendkívüli évi segélye ügyében.)

Mivel a családi pótlékról szóló 1912. évi XXXV. t.-cz. 2. § második csoportjának 8. pontja alatt felsorolt alkalmazottak közé — a családok, napszámosok, munkások és munkások, valamint az ezekhez hasonló minőségben alkalmazottak kivételével — az államnak, a vármegyéknek és a m. kir. államvasutaknak összes *állandó alkalmazottjai* odatartoznak és pedig tekintet nélkül arra, hogy évi fizetést, szoldot, havidíjat, havibért vagy napi-bért élveznek, továbbá mivel a törvény 5. §-ából kitűnik, hogy *állandó alkalmazottaknak* csupán azok nem tekinthetők, a kik kifejezetten csak bizonyos meghatározott időre, vagy csak átmeneti szolgálattételre, illetőleg valamely munkálatnak befejezéséig vétetnek alkalmazásba és hogy a 2. § második csoport 8. pontjában említett alkalmazottak családi pótlékra csak egy évi jó szolgálat után tarthatnak igényt; s végül mivel az államerdészeti szolgálataban számos olyan állandóan alkalmazott havi-béres és napi-béres lehet (mint pl. a napi-bérrel felfogadott hivatalszolgák, tekintet nélkül arra, hogy napi-bérű milyen rovaton irányoztatik elő és számoltatik el, továbbá a pőterdőőrök, éjjeliőrök, esemetekerti-őrök, tűz-őrök, útkaparók, gátőrök, napi-béres segéderdőőrök, táp-intézeti felvigyázónő, tápintézeti házvezetőnő, mozdony-vezető, gépész, szerkovács, géplakatos szerelő, vasúti fűtő, fékező, gépapoló, vadőr stb. stb.) a kinek a fentiek értelmében családi pótlékra, valamint az ezt helyettesítő rendkívüli évi segélyre igénye van: emélfogva utasítom a czímet, hogy *azonnal* állapítsa meg, hogy a kerületében alkalmazott összes havi-béres és napi-béresek közül kik tekinthetők *állandó alkalmazottaknak* és mint ilyenek

kik tartoznak az 1912. évi XXXV. t.-cz. 2. § második csoport 8. pontja alatt felsorolt alkalmazottak közé s ennek megállapítása után, az illetőknek a nekik járó családi pótlékot és illetőleg a családi pótlékot helyettesítő rendkívüli évi segélyt 1917. évi július hó 1-től kezdve utólagos naptári negyedévi részletekben az ez ügyben kiadott rendeletek értelmében azonnal utalványozza ki.

(*Ad állami erdőhivatalok és erdőőri szakiskolák*) illetőleg az utalványozás végett ide szabályszerűen előterjesztést tegyen.

Budapest, 1917. évi augusztus hó 14-én.

Mezősý.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőséget értesíteni sziveskedjenek.)

Személyem körüli magyar miniszterem előterjesztésére **Ritter Károly** főerdőtanácsosnak, saját kérelmére történt nyugalmába helyezése alkalmából, sok évi hű és hasznos szolgálatai elismerésül, **Ferencz József**-rendem tisztikeresztjét adományozom.

Kelt, Reichenauban, 1917. évi augusztus hó 24-én.

Károly s. k.

Zichy Aladár gróf s. k.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter dr. Huszár Lajos breznóbányai m. kir. kincstári erdészeti orvost kinevezte a IX. fizetési osztályba.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter Simonfy Ákos kir. alerdőfelügyelőt az állami kezelésbe vitt közszégi erdő szolgálati ágazatához való átszervezés mellett főerdőmérnökként minőségben áthelyezte a kolozsvári állami erdőhivatal kerületébe, Bánffyhyunadra s ideiglenesen megbízta a bánffyhyunadi m. kir. járási erdőgondnokság vezetésével.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte **Rakossányi Győző** kir. erdőmérnökgyakornokot Vinkoveiről Zagrebbe.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter a saškai kir. erdőhivatal kerületében **Calix József** kir. főerdőt, a beszerzeibányai m. kir. erdőigazgatóság kerületében pedig **Pittner György** m. kir. erdőőrt nyugalmába helyezte.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter a szolgálat érdekében áthelyezte **Novák György** m. kir. főerdőmérnököt Németlipcsőre a beszerzei m. kir. erdőigazgatóság kerületébe Dombhátra (az ilvai m. kir. erdőgondnokság vezetőjéül), továbbá **Zseleznyák Péter** m. kir. erdőmérnököt Turóczenzmártónból ugyancsak a beszerzei m. kir. erdőigazgatóság kerületébe Óradnára (a szamosvölgyi felső m. kir. erdőgondnokság vezetőjéül), végül **Paczner Károly** m. kir. segéderdőmérnököt Beszterczmártonból az alsókubini m. kir. állami erdőhivatal kerületébe Turóczenzmártónba.

*

A zsarnóceai m. kir. erdőhivatal főnöke a szolgálat érdekében **Bevelagus János** m. kir. főerdőtől Irtványosról Gyűkőse, **Rottáry János** m. kir. segéderdőőrt a selmecbányai m. kir. erdőgondnokságtól (irodai szolgálat) Irtványosra, **Braseny Károly** m. kir. erdőlegényt Madaraszaljáról Ólsóhármorra és **Dobry Ferencz** m. kir. erdőlegényt Gyűkősről Madaraszaljára helyezte át.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1917 évi szeptember hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába

König János cb. 2.—, Rózahegy város hd. 15.25, ifj. Fankovich József 1.20, Besztercei erdőig. 87.55, Ludrits Antal — 40 fill., Liptóújvári főerdőhiv. hd. 25.—, Gróf Hadik urad. hd. 25.60, Kecskemét város hd. 9.20.

1 koronát fizetett: Majtényi János.

2 koronát fizettek: Horváth János, Milenkovich Tamás, Boross József, Pomfj János, Mészáros Ágoston.

4 koronát fizettek: Szacsókö József, Szabó József, Szolák János, Szűcs Dénes, Sirgei István.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a czim-szalagon átjavított lakcím miatt. Ez után közöljük, hogy ezen átjavításokat nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eszközei a bejelentett címváltozás alapján, a nagyobbarányú czimnyomatási költségek megtakarítása czéljából. Kérjük tehát, hogy földelleges reklamációkkal a t. előzetők ne forduljanak hozzánk.

K. M. 1. A felmentések hatályon kívül helyezése nincs a korhoz kötve.

2. Az államerdészeti alkalmazottak a népfelkelői törvény értelmében a népfelkelői tényleges szolgálat alól mentesek; ezt a felettes hivatal állapítja meg.

3. Ha a bevonult erdőlegény három évi tényleges katonai szolgálatának már megelőzőleg eleget tett, úgy családja megkapja a teljes fizetést és mellékjárandóságokat; ha azonban tényleges katonai szolgálatának még nem tett eleget, úgy csak a bevonulás első nyolcz hetére járnak az illetmények.

4. Az 50 fillért a lapjára bevételeztük.

M. J. A Béky-féle számtan már sehoh sem kapható, mivel teljesen elfogyott. Az erdőri szakiskolákban litográfiából tanfolyam most a számtant. Forduljon a vadászterdői m. kir. erdőri szakiskolához (Temesvár 3) onnan talán küldenek önnök ilyet.

N. J. A lapunk előbbi számában közölt 110,879/1917. F. M. számú körrendelet értelmében a ruhabeszérségi segélyre igénybe van.

László. A fenti üzenet önnök is szól.

K. S. A fentebb említett körrendelet értelmében az üzemi szolgálatot teljesítő napibeszérsék is jár a ruhabeszérségi segély.

K. L. 1. Betegségek tartamára díjazása nem tarthat ugyan igényt, de ha hitelesen igazolja, hogy tényleg beteg volt és csupán betegség okából nem teljesített, illetőleg nem teljesíthetett szolgálatot, úgy méltánylást érdemlő körülménynek fenforgása esetén, felettes hivatala útján a miniszteriumhoz benyújtandó kérvényre, a miniszterium a járandóságokat a betegség kezdetétől számítandó húsz hétre engedélyezni szokta.

2. Az 1916. évi 104,360 eln. számú körrendelet 7. d) pontja értelmében azoknak, a kik bármely okból illetményt egyáltalán nem élveznek, háborús segélyre nincs igényük. De a 8. y) pont értelmében az újbóli szolgálatbalepést hivatott hól-tól kezdve a háborús segélyt ezek részére is ki kell utalványozni.

Kő. M. 1. Ha hiteles okmánnyal igazolni tudja, hogy fegyveres (harctéri) szolgálatra alkalmatlanná vált és csak helyi szolgálatot tud teljesíteni, úgy felettes hivatala útján kérheti a felmentését. Rendelet erre nézve nincs, de a harctériszolgálatra alkalmatlanságok — ha a katonaságnál egyébként nélkülözhetők — fel szokták menteni.

2. A czimzsalgat kiigazítása iránt intézkedünk.

H. I. A m. kir. miniszteriumnak 1917. évi 3000. M. E. számú rendelete, mely az állami és vármegyei tisztviselők, alisztek és szolgák magasabb összegű fizetés természetével bíró illetményekre igényt adó szolgálati (várakozási) idejének újabb szabályozása ügyében adatott ki, a kincstári erdészeti alisztekre és szolgákra is vonatkozik, de csak azokra, a kik az 1914/15. évi állami költségvetés mellékletét képező kimutatásban a részletes kimutatások között levő állami alisztek rendszeres illetményekkel, valamint állami hivatalszolgák rendszeres illetményekkel felírták kimutatásokban fel vannak véve. Az első

csoportha tartoznak a főerdőrők, famesterek és erdőőrök, a második csoportba pedig a rendes hivatalszolgák.

Az állami aliszteknek (vagyis a főerdőröknél, famestereknek és erdőőröknél), valamint a szolgáknál az a szolgálati idő, amely magasabb összegű fizetés természetével bíró illetményekre ad igényt, 1917. évi július hó 1-től kezdve kizárólag a jövőre nézve három-három évben állapítatik meg olyképen, hogy az 1917. évi július hó 1-én már alkalmazásban állott állami aliszteknek és szolgáknál a 3—3 éves várakozási idő csak attól a naptól kezdve számítható, amely naptól kezdve az illető aliszt vagy szolga részére olyan összegű fizetés természetével bíró illetmények folyósítottak, a milyen összegű illetményekre 1917. évi július hó 1-én igénye volt. Vagyis röviden, az alisztek és szolgák abban a fizetési fokozatban, a melyben 1917. évi július hó 1-én voltak, csak három évig maradnak s ezentúl három évenként lépnek elő.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

29 éves, róm. kath., hadmentes, szakvizsgázott erdőőr, ki magyarul és tótul tud, állást óhajt változtatni. — Czime: Kagyerjék Gyula — Püspökhávan (Pest megye). (12.)

Jó bizonyítvánnyal rendelkező, szakvizsgázott, 28 éves, hadmentes, kilencz évi gyakorlattal bíró h. főerdőr állást keres. — Czime a szerkesztőségnek meg tudható. (13.)

Állást keres 23 éves, nőlen, katonaságtól elbocsátott egyén, ki az erdőri szakiskola két éves tanulmányát sikeresen végezte, az erdészetről és vadászatról előforduló összes munkálatokban jártas és az angol módra berendezett mesterséges fáczántenyésztést kitűnően érti. — Czime a szerkesztőségnek meg tudható. (14.)

31 éves, ref., nőtlen, hadmentes, jól szakvizsgázott erdőőr, teljes ellátás és némi fizetéssel utadalomnál erdőri, vagy irodai állást keres. Csak magyarul tud. Czime a szerkesztőségnek meg tudható. (15.)

17 éves fiatalember, négy hónapi gyakorlattal, erdészeti irodába, vagy erdőlegénynek ajánlkozik. Czime: Tankovich József — Bonyhád (Sándor-út 240. szám) Tolna megye. (16.)

HIRDETESEK

Mézet, viaszkot, sonkolyt állandóan a legmagasabb napi áron vásárol a «Méh» a Magyar Méhészeti Értesítő Szövetkezete, Budapest, VI., Frangepán-utca 33/c. Áránálalal egyidőben minta is küldendő. (1.v.v.)

Alulírott hivatalnál több erdőőr talál alkalmazást. A tót nyelv ismerete megkívántatik. A bizonyítványok egyszerű másolataival ellátott kérvények alatti címre küldendő. Popper Hermina bárónő erdőhivatala, Vág-váralja. (2. II. 2.)

Hirdetmény. A faértékesítő hivatal a fa- és faszén-készletekben 1917. évi június hó 15-től 1917. évi szeptember hó 30-ig beállott változásoknak az 1851/1917. M. E. számú rendelet alapján való bejelentésére szol-

gáló „Jegyzék” nyomtatványokból és az 1917. évi szeptember hó 30-án meglevő fa- és faszenkészletek részletes bejelentésére szükséges „Bejelentő-lap” nyomtatványokból a törvényhatósági joggal felruházott városok címére, valamint a vármegyék alispánjai útján a járási főszolgabírák és a rendezett tanácsú városok polgármesterei címére nagyobb készleteket küldetett, oly célból, hogy a szükséges nyomtatványpéldányokat az azokért illetékesen jelentkezőknek díjtalanul bocsássák rendelkezésre.

Amennyiben ezen szétküldött nyomtatványmennyiség az eziránti szükségletet nem fedezné, a „Jegyzék”-nyomtatvány a faértékesítő hivatalnál, a bejelentő nyomtatvány pedig a Pallas irodalmi és nyomdai r.-t.-nál (Budapest, V., Honvéd-utca) beszerezhető.

Megjegyzé a hivatal, hogy ez a nyomtatvány nem azonos az 1851/1917. M. E. számú rendelettel kiadott jegyzéknyomtatvánnyal, amely csak a kicsinyben való árusításra vonatkozik. A kicsinyben való árusításra vonatkozó jegyzékek betérjesztését a faértékesítő hivatal ezuttal nem kívánja.

Budapest, 1917. évi szeptember hó 16-án.

3.) **Faértékesítő Hivatal.**

Erdőőri állás üresedett meg a jászovári prépostág jászói erdőgondnokságában. Pályázni óhajtó 40 évnél fiatalabb, róm. kath. vallású, szakvizsgázott, egészséges, megbízható egyének felvilágosítást nyerhetnek a prépostág erdőhivatalánál, Jászón. (4.)

7621/1917. szám.

Hirdetmény. Kötegelt fenyő fűrészhulladék tűzifa, ugyanilyen valamint ürköbméterekben kirakott hasábos és gömbölyű fenyő cellulosefa eladásá sa zúzott kocsi kba rakva.

A Szászrégen vasúti állomása mellett fekvő herbusi fatelepen készletezett 8 kocsi rakomány kötegelt fenyő-fűrész hulladék tűzifa, 5 kocsi rakomány kötegelt fenyő-fűrész hulladék cellulosefa, 540 ürm² részben hasábos, részben gömbölyű 1 és 2 m. hosszú fenyő cellulosefa egy-egy eladási csoportban zárt írásbeli versenytárgyaláson eladatik.

Az ajánlatok legkésőbbben 1917. évi október hó 30-án délután 1 óráig a kolozsvári m. kir. erdőgazgatósághoz benyújtandók, ahol azok vasárnap délelőtt 11 órakor nyilvánosan bontatnak.

Az árverési feltételek, a kikiáltási árakat és a leteendő bánatpénzeket feltüntető kimutatás, ajánlati űrlap és boríték alulírt erdőgazgatóságnál ajakmentesen beszerezhető.

Kolozsvár, 1917. évi október hó 3-án.

(5.) **M. kir. Erdőgazgatóság**

Szakképzett nagy gyakorlattal bíró nyugdíjas, erőteljes józanleltű m. kir. főerdőőr nagyobb uradalomnál állást keres. Az állást bármikor elfoglallhatom. Czim: Vojnárdoszy Ágost m. kir. főerdőőr. Alsóhámor, Bars m. (6. III. 1.)

Irodai erdőőri állás az aluljelzett hivatalnál üresedésben van.

Telki, u. p. Páty, 1917. okt. 2.

(7.) **Kir. közalip. Erdőgondnokság.**

3868/1917. szám.

Termelt III-ad rangú tölgy vasúti talpfa eladásá. A lippai m. kir. főerdőhivatal részéről 509 drb III-ad rangú M.A.V. szabványú tölgy vasúti talpfa, zárt

írásbeli ajánlatok útján, nyilvános versenytárgyaláson fog eladatik.

Az ajánlatok 1917. évi október hónap 29-én déli 12 óráig nyújtandók be a lippai m. kir. főerdőhivatalnál, ahol azok október hó 30-án délelőtt 9 órakor nyilvánosan bontatnak fel.

A készletek csoportosítását, valamint a kikiáltási árakat és bánatpénzt feltüntető kimutatás, árverési — egyszerűsmdn szerződési feltételek, ajánlati űrlap és boríték a m. kir. főerdőhivatalnál Lippa (Temes megye) díjtalanul szerezhető be.

Lippa, 1917. évi szeptember hónap.

(11.) **M. kir. Főerdőhivatal.**

7888/1917. szám.

Hirdetmény. Bükkfa-fűrészárú eladás vasúti kocsi kba rakva. A Szászrégen vasúti állomása mellett fekvő herbusi fűrésztelepen 338 m³ részben gőzölt, részben gőzőletlen bükkfa-fűrészárú, 7 (hét) eladási csoportban, zárt írásbeli versenytárgyaláson eladatik.

Az ajánlatok legkésőbbben 1917. évi november hó 2-án, délutáni 1 óráig a kolozsvári m. kir. erdőgazgatósághoz benyújtandók, ahol azok másnap délelőtt 10 órakor nyilvánosan felbontatnak.

Az árverési feltételek, a részletes adatokat feltüntető kimutatás, ajánlati űrlap és boríték alulírt erdőgazgatóságnál díjmentesen beszerezhető.

Kolozsvár, 1917. évi október hó 4-én.

(8.) **M. kir. Erdőgazgatóság.**

Pályázati hirdetmény. Rajecz község (Trencsén vármegye) volt censualis erdőbirtokosságánál megüresedett erdőőri állásra ezenen pályázatot hirdetek.

Az állással egybekötött javadalmas: egyezer (1000) korona fizetés, természetbeni lakás, 4 öl puhafa tűzifa, 1 kat. föld szántóhasználat, 4 drb szarvasmarha- és 2 drb sertéstartás, faeladások alkalmával 4 fillér tőpénz, végül erdősítéseknel és a m. kir. járási erdőgondnoksághoz való hivatalos utazások alkalmával szabályszerű napidíj.

Pályázók felhivatnak, hogy erdőőri szakvizsgái, szolgáltatási és orvosi bizonyítványaikkal, továbbá születési anyakönyvi kivonattal, valamint családi állapotukat, katonakötelezettségüket és erkölcsi magaviseletüket igazoló okmányokkal felszerelt és sajátkezőleg írt kérvényeiket 1917. évi október hó 31-ig alulírottánnál annál is inkább nyújtsák be, mert a később érkező kérvények figyelembe vételét nem fognak.

Az állás f. é. december hó 1-én elfoglalandó.

Rajecz, 1917. évi október hó 7-én.

(9.) **Kada József, censualis elnök.**

3485/1917. szám.

Termelt lúczkéreg eladás. A lipoútvári főerdőhivatal a f. év tavaszán a likavai és oszadai erdőgondnokságok által kitermelt és Rózsahegyre a „Schlachta”-féle cserpajtkba beraktározott 1308 q lúczkéreg 1917. évi november hó 6-án d. e. 10 órakor Lipoútvárról a főerdőhivatal hivatalos helyiségében zárt írásbeli ajánlatok útján, két csoportba megosztva, eladja.

Az ajánlatok legkésőbbben 1917. évi november hó 5-én délután 6 óráig nyújtandók be Lipoútváron a m. kir. főerdőhivatalnál.

A csoportok beosztására vonatkozó adatok az árverési és szerződési feltételek, valamint az ajánlati űrlap és boríték a lipoútvári főerdőhivatalnál beszerezhető.

Lipoútvár, 1917. évi október hó 8.

(10.) **A m. kir. Főerdőhivatal.**

Előfizetési ár:

Egész évre ——— 4 K.
Fél évre ——— 2 K.
Negyed évre ——— 1 K.
Egyes szám ——— 20 f.

Szerkeszti:

BALOGH ERNŐ
m. kir. főerdőtanácsos.

AZ ERDŐ

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Hirdetések

egy hasábos garmondszedés milliméter soronként 10 fillérrel, táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj szedés másfélzetes egységgel számítás. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőknak az álláskezeslet és kínálat rovata rövid közlésekre díjtalanul áll rendelkezésre.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala címén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szeptemberére vonatkozó reklámajánlások is.

A lap szerkesztőségéhez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adtnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után netalan származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni.

TARTALOM.

Olvasóinkhoz.

A közszolgálati alkalmazottak újabb háborús segélye.

India erdőgazdasága.

Sörétáblázat.

Gazdasági tanácsadó: A baromfiak meszes lábáról és azok gyógykezeléséről. (Bászel Elek.)

Külföldiek: Halálózás. — Katonai előléptetés. — Hírek a hadbavonult kincstári erdőtisztekről.

Hívtalos közlemények: A vad és vadhús forgalmának szabályozása. —

A Vadforgalmi iroda szervezése s a vadszükséglet biztosítása. —

A közszükségleti cizelokra szükséges faanyagok kitermelésének biztosítása. — A madárvonulások megfigyelésének megszüntetése.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Szerkesztői üzenetek.

Tárcza: Megjött. (Bárony István.)

OLVASÓINKHOZ.

Értesítjük lapunk t. olvasóit, hogy a háború kitörése óta a papír-árak és a nyomdai költségeknek közel 100 %-kal történt emelkedése következtében lapunk előállítási ára is csaknem megkétszereződött, minek következtében kénytelenek vagyunk mi is lapunk — különben is aránytalanul csekély — előfizetési díját 1918. évi január hó 1-től kezdve 50 %-kal, vagyis az eddigi évi 4 koronáról évi 6 koronára, a hirdetési díjakat pedig az eddigi díjak kétszeresére emelni, úgy azonban, hogy az «Álláskezeslet» rovat lapunk t. előfizetőinek ezentúl is díjmentesen fog rendelkezésére állani.

Ezt az aránylag csekély díjemelést tesszük abban a reményben, hogy azt t. előfizetőink a mai rendkívüli viszonyokra való tekintettel megnyugvással fogadják, annál inkább, mert így talán módunkban lesz lapunk terjedelmét is némileg növelni s a több költségért többet nyújtani.

A lap után befolyó tiszta jövedelem természetesen ezentúl is az Országos Erdészeti Egyesület által kezelt s e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára szolgáló alap gyarapítására fog fordítani s így az előfizetési és hirdetési díjak emelése tulajdonképpen kettős célt fog szolgálni.

Itt említjük meg egyúttal azt is, hogy az Országos Erdészeti Egyesület kiadásában megjelenő 1918. évi «Erdészeti Zsebnaptár» ára az Országos Erdészeti Egyesület tagjai, valamint lapunk előfizetői részére 4 korona, mások részére pedig 5 K 50 fill. és hogy megrendelésnél bérmentesítésre a fenti árakon felül még 50 fillért kell az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába — legcélszerűbben postautalványon — beküldeni.

A szerkesztőség.

A közszolgálati alkalmazottak újabb háborús segélye.

Az országgyűlés képviselőháza október 27-én tartott ülésében megszavazta a közszolgálati alkalmazottak újabb háborús segélyére nézve a kormány által beterjesztett javaslatot.

Az ekként elfogadott javaslat 56 pontban sorolja fel azokat az állami, vármegyei s egyéb közszolgálati alkalmazottakat, akiknek az újabb háborús segélyre igényük van. Minthogy helyszűke miatt az egész javaslatot nem közölhetjük, ezért csupán azokat a kategóriákat soroljuk fel, a melyeknél lapunk t. olvasói leginkább érdekelve vannak.

■ A javaslat értelmében újabb háborús segélyben részesítendőek egyebek közt :

I.

17. Az 1915. évi 2378/M. E. számú szabályrendelet határozmányai alá tartozó állami kezelők és kezelőkönk ;

18. a rendszeres illetmények élvezetében álló állami altisztek és hivataloszolók ;

19. a m. kir. állami rendőrség és a m. kir. határrendőrség őrszemélyzetének tagjai ;

20. a m. kir. pénzügyőrség legénységének tagjai ;

21. az állami vasgyáraknál és az állami közszolgáltatásnál alkalmazott altisztek és szolgák ;

22. a posta, távirat és távbeszélő alkalmazottak C. táblázatába tartozók ;

23. a rendszeres fizetés élvezetében álló vármegyei útbiztosok ;

24. a rendszeres fizetés élvezetében álló vármegyei altisztek és hivataloszolók.

II.

8. Az állami hivatalokban, intézeteknél és vállalatoknál, valamint az állami vasgyáraknál és az állami közszolgáltatásnál alkalmazott díjnokok ;

10. a m. kir. államvasútnál alkalmazott és tisztviselői előképzettséggel nem bíró rapiddíjasok, továbbá a m. kir. államvasúti alkalmazottak B) táblázatának 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14. és 16. csoportjaiban megjelölt szolgálati minőségükben végzendő szolgálatok ellátására alkalmazott napibéresek és az államvasutaknál alkalmazott havidíjas kezelőkönk ;

13. a vármegyék és a nagyközségek közkórházainál alkalmazott díjnokok ;

15. a postánál, táviratnál és távbeszélőnél kezelési vagy üzemi teendőik ellátására állandóan alkalmazott segédoszolgák, havibéresek, hetibéresek és napibéresek ;

16. a m. kir. államvasúti alkalmazottak B) táblázatának 15. és 17—33. csoportjaiban megjelölt szolgálati minőségükben végzendő szolgálatok ellátására alkalmazott napibéresek ;

17. az állami napibéres hivataloszolók, valamint az állami hivatalokban és intézeteknél szolgáló teendőik ellátására állandóan alkalmazott havibéresek, hetibéresek és napibéresek, a fenti 15. pont alatt felsoroltak kivételével ;

18. a rendszeres illetményekkel nem bíró és a fentiekben fel nem sorolt azok az állami alkalmazottak, akiknek az 1912 : XXXV. törvényezikik, illetőleg az 1917 : IX. törvényeziknek 14. §-a értelmében családi pótlékra igényük van ;

19. a havibér vagy napibér élvezetében álló és a fentiekben fel nem sorolt azok a vármegyei alkalmazottak,

TÁRCZA.

Megjött.

Irtó : Bárony István.

A két Árkos-úú közül az egyik hazakerült . . .

Hazajött bénán, felkarra. A másik karja, a bal, ott vagdalkozik tán még most is valahol Limanova táján ; mert hogy beteg volt Árkos Miska : ámbár a jobb karjával kellett forgatnia a kardot.

Huszárok voltak mindketten, Janesi is, Miska is. Janesi azután ott maradt egészen, végképpen. Pedig az nagyon nagy szomorúság volt a családra, mert már házassággal volt, a mikor elvitték. Fiatal özvegyasszony, meg egy gyerek maradt utána itthon. A gyereket Franczikának hívták s már futkosott, gagyogott.

Amikor Miska megjött, öreg Árkos Mátyás várta a vasutnál kocsiával. Az anyjuk nem jött eléje, mert beteges volt s nagyon megdöcögött volna a rossz úton a lócsós szekér. Maga helyett a menyét küldte volna, de az meg nem hagyhatta a kis gyereket. Így aztán öreg Árkos Mátyás egymaga várt a bÉna legényre.

Ott állott a nyílt pályaudvaron, ostonnal a kezében, a lovakat pihentette, istrángjokat leoldta, nézte a füstölő vona-

tot messziről ; szeme fölÉ tette a tenyerét, úgy nézte, aztán a vonatból kiszállókak leste, utóljára is meglátta a fiát.

— No csak erre, erre, mondta fennhangon, vidámságot eröltetve és csapott az ostonnal ; integetett vele a legénynek, ki, a lába jó lévén, fűrgén mozdult. Hanem a mikor egymás mellett voltak s hirtelen összeöleltek, akkor Mátyás érezte, hogy csak felkarra ölelik, mire aztán úgy feltört belőle a köhögés, hogy még a könnye is hullott tőle.

— No gyere, csakhogy itt vagy, legalább te itt vagy ! Szegény Janesi ! . . .

Újra köhögnie kellett. Vezette a fiút, fogta a félkezét ; mondogatta : No gyere, gyere ! Csak magam vagyok itt, nem is baj ; az asszonyok csak óbegatnak, azok egyebet sem tudnak, még örömlükben is sírnak.

A legény dőcezen lépett, kihúzta magát ; látszott rajta, hogy erőnek erejével úgy akar tenni, mintha semmisen történt volna, mintha csak azt akarná mutatni : «kutyabaj» ! Ment a szekér felé, megörült a két lónak. Csillag tel szolt rá az egyikre ; az odafordult hozzá s köhintett egyet.

— Lásd, ez megösmert — örvendezett az öreg. No ülj fel ; — várj csak, segítke ; — úgy nem is kell ? no ! hál' Istennek ; hisz úgy patogsz mint a gumilabda.

akiknek az 1912:XXXV. törvényezikk, illetőleg az 1917:IX. törvényezikknek 14. §-a értelmében családi pótlékra igényük van ;

20. a m. kir. államasítvánál alkalmazott s a fenti 10. és 16. pontok alatt fel nem sorolt egyéb napibéresék, amennyiben az 1912:XXXV. törvényezikk, illetőleg az 1917:IX. törvényezikknek 14. §-a értelmében családi pótlékra igényük van ;

21. az állami útkaparók ;

22. a vármegyei útkaparók.

A segély összege.

Az újabb háborús segélynek egy évi összege az első csoportban felsorolt alkalmazottaknál a tényleg élvezett fizetés természetével bíró illetmények (fizetés, személyi pótlék, szolgálati pótlék, korpótlék, segélydíj, segélydíjpótlék, jogi pótlék, képesítési pótlék, szaktanulmányi pótlék, évi ösztöndíj, havidíj, évi zsold) egy évre számított összege után a következőképen állapítandó meg :

a) a fizetés természetével bíró illetmények 100 százalékában, ha ezek az illetmények évi 1400 koronát meg nem haladnak ;

b) az alábbi összegekben, ha a fizetés természetével bíró illetmények évi 1400 koronát meghaladnak, de évi 6000 koronát meg nem haladnak és pedig : ha a fizetés természetével bíró illetmények egy évi összege nem több mint 1600 korona, akkor 1500 korona, 1600 koronánál több, de nem több mint 1800 korona, akkor 1600 korona, 1800 koronánál több, de nem több, mint 2000 korona, akkor 1700 korona, 2000 koronánál több, de nem több mint 2200 korona, akkor 1800 korona, 2200 koronánál több, de nem több mint 2400 kor., akkor 1900 kor., stb.

Annál az alkalmazottnál, aki bármely okból a fizetés természetével bíró illetményeknek csak egy részére tarthat igényt, a háborús segély összegének megállapításánál az illetményeknek csak ez a része vehető alapul.

Az az alkalmazott, a ki egyáltalán nincsen fizetés természetével bíró illetményeknek élvezetében, háborús segélyre igényt nem tarthat.

Az újabb háborús segélynek egy évi összege a II. 1—22. pontjai alatt felsorolt alkalmazottaknál, az élvezett illetményekre való tekintet nélkül, a következőképen állapítandó meg :

c) a II. 8., 9. és 10. pontok alatt felsorolt alkalmazottaknál 960 koronában,

d) a II. 11., 12., 13., 14., 15. és 16. pontok alatt felsorolt alkalmazottaknál 720 koronában,

e) a II. 17., 18., 19. és 20. pontok alatt felsorolt alkalmazottaknál 600 koronában,

f) a II. 21. és 22. pontok alatt felsorolt alkalmazottaknál 300 koronában.

Az egy évre szóló összeggel megállapított újabb háborús segélyeket az alkalmazottak részére egyenlő előzetes havi részletekben kell kifizetni. Ez a segély 1918. évi december hónap végéig jár.

Az újabb háborús segélyek egyes havi részleteit az az alkalmazott, a ki már 1917. évi november hó 1-én is élvezetében van a háborús segélyre igényt adó tényleges alkalmazással járó illetményeknek (fizetékieskiegészítő államssegélynek), 1917. nov. 1-től kezdve, az az alkalmazott pedig, a ki csak 1917. nov. 1-e után jut a háborús segélyre igényt adó tényleges alkalmazással járó illetményeknek (fizetékieskiegészítő államssegélynek) élvezetébe, ez illetmények élvezetéből jutásának időpontjától kezdve kapja.

Elhelyezkedtek a szekéren, elől egymás mellett.

— Kapaszkodjál belém ; hogy megörlülnek, hogy valahára megjöttél! Ó Istenem! Istenem!

Megint köhintett egyet-kettőt. A legény átnyult a gyeplő felé. Adjá csak édes apám ; hadd próbáljam ; hadd tanuljam ; — meg kell ezt most már szokni.

Öreg Árkos Mátyás elképpedt. No lám ; igazad van ; itt van, nesze ; majd én vigyázok ; az ostorral nógatok majd ; te csak az útra ügyelj.

A legény megcsóválta a fejét. Ez így csak fél munka ; adjá csak édes apám az ostort is ; ide ni, a mutató meg a hüvelykujjam közé, a tenyerembe ; — elbirom a gyeplő mellett ; ki látott olyan kocsiszt, aki másnak a nógatására szorol a lovaival?

— Nézd csak nézd, — örvendezett az öreg ; jól van, egészen jól fogod ; hát csak rajta, próbáld. Há! Istenem!

Kozogott a szekér a rögös úton ; végig az állomástól — az első községig, a melyen át kellett haladniok. Odáig a fiú hol a lovakat szolgálgatta, hol az apjának felegetett. Mert kérdezett az öreg, mintha fizekelt volna érte. Tudni akart mindent, hogy hány kozák fogott össze Miska ellen, amíg a félkarját levághatták ; — meghökken mikor a legény röviden vetette oda : nem ember cselekedte azt, hanem szarvnyel. — Nono, mormogta, le kellett vón hasalni.

A koresma előtt a lovak lassítottak. A legény megszólalt : — Úgy látszik ezek is szonjasak. Árkos Mátyás röstelkedve ösmerte be : «biz' itt stációzni szoktunk, oszt' a lovakak már tudják, magoktól is megállnak. Baj az?! — kiáltott fel virtuososan : — hát te nem érdemez egy italt, olyan hosszú út után? Mit iszol édes fiam, bort-e, sört-e, mert van itt mindenféle.

Amikor a koresmáros kiharozta a fél-fél liter borokat, eldicselkedett véle Árkos Mátyás : — Lássa szomszéd, ez itt a Miska gyerek ; ez csak megkerült ; — de a Jancsi oda van ; — igyál fiam, ne sajnáld magadtól!... Lássa szomszéd, ilyen az élet ; hát magának kije van ott! kije esett el? kije jutott fogságba? Nekem, a kim volt, azzal beszámoltam ; hacsak most magamat be nem kívánnak ; de akkor is van már, a ki helyettem a gazdaságot vigye... Úgy hajt ez félkézzel is, hogy én kettővel sem bírom különben.

Így áradozott, a míg a boroeskából tartott, azután folytatták az útjukat. A két ló vidáman kozogott, nem igen hajkurászta őket a félkarú kocsis ; az ilyen Istentől való megalázás sokkal szelidebbé teszi az embert s Miskára a szelidítés egyébiránt ráfért. Amíg otthon volt, nem bírt vele senkinek az édesanyján kívül ; az is csak a kőr szép szavával fékezte valahogyan.

A háborús segély megszűnik annak a hónapnak a végével, amelyben a háborús segélyre igényt adó tényleges alkalmazással járó illetmények (fizeteskiegészítő államsegély) megszűnnek.

Ha az I. csoport alatt felsorolt valamely alkalmazottnak a háborús segély összegének megállapításánál alapul vehető illetményei bármely okból emelkednek, illetőleg csökkennek, a háborús segélynek egy évi összegét a magasabb, illetőleg az alacsonyabb illetményeknek alapul vétele mellett újból kell megállapítani és utalványozni, még pedig attól az időponttól kezdve, a melytől kezdve az illetményeknek emelkedése, illetőleg csökkenése bekövetkezett.

Újból kell megállapítani és utalványozni a háborús segélynek egy évi összegét abban az esetben is, ha az alkalmazott a II. csoport 1—22. pontjai alatt felsorolt alkalmazások valamelyikéből az ugyanott felsorolt olyan más alkalmazásba lép át, a mely a háborús segély egy évi összegének változását vonja maga után, valamint abban az esetben is, ha az I. 1—34. pontjai alatt felsorolt valamely alkalmazott a II. 1—22. pontjai alatt felsorolt alkalmazások valamelyikébe, illetőleg a II. 1—22. pontjai alatt felsorolt valamely alkalmazott az I. 1—34. pontjai alatt felsorolt alkalmazások valamelyikébe lép át, még pedig minden esetben attól az időponttól kezdve, amelytől kezdve a háborús segélyre igényt adó tényleges alkalmazással járó illetmények (fizeteskiegészítő államsegély) az átlépés következtében változtak.

Az ideiglenesen nyugalomba helyezett, de szolgálati érdekből szolgáltatottá rendelt alkalmazott alkalmazatása ideje alatt háborús segély szempontjából tényleges szolgálatban állónak tekintendő.

*

— Hogy is lesz ezentúl? kérdezte az öreg. Mit akar nál, mit tudnál a ház körül lendíteni?

— Mindent! felelt a legény elszántan.

— Ej fiam, hogy lehet az? Ki kívánná azt?

— Majd meglátja édesapám, be tudom én fogni a lovat félkézzel is, elhajtani is lassan; eke után menni is tudok, fát vágni nehezebb lesz, de abba is beleszokom. Éppen csak kaszálni nem tudok majd. Elhallgattak. Az öreg félrefordult, nézte az erőbe hajló vetést; azt bizony maholnap aratni kell, ahhoz meg kaszás kell. Bele muszáj nyugodni, hogy Miska ebben nem segíthet. A legény is a vetést nézte, a mikor itt-ott levette a szemét a lovakról. a vetéstől széllein, a mesgyéken, ott volt a sok pipa; meg a székfűbokrok s a buzavirág kék bóbítaja; a mezei szálya, a sárga Borbálafű, a mely úgy hasonlított a vad-reprezéhez. Milyen bokrétát lehetne abból kötni valakinek!...

— Édes apám?

— Mi az édes fiam?

— Hát a Vasadiék Böskeje meg van-e még?

— Meg az édes fiam.

— Nem ment férjhez?

— Nem a'; kihez is ment volna? Nincs itt most legény úgy, mint mások; — nem igen veszik a lányt.

— Nono...

Addig, a míg az újabb háborús segélyek kintalványozhatók lesznek, mindenki az általa eddig élvezett háborús segélyt kapja s az újabban adott beszerzési előleg törlesztésére is csak akkora összeget vannak le, mint amekkorát eddig levontak. Önként értetik, hogy mihielyt a törvényjavaslat törvényerőre emelkedik, az alkalmazottak visszamenőleg 1917. évi november hó 1-től meg fogják kapni a magasabb összegű háborús segély és az időközben felvett régi háborús segély közti különbséget.

A fenti háborús segélyek összege egy évre, vagyis 1917. évi november 1-től 1918. évi október hó végéig vonatkozik, de ugyanekkora összegeket kapnak az alkalmazottak folytatónak 1918. évi november és december hónapokra is.

India erdőgazdasága.

India erdőiben azelőtt esztelen erdőpusztítás folyt, a mi a talaj kimerülésére vezetett és sokat ártott a földművelésnek és állattenyésztésnek is. Német erdészek kiváló működésének köszönhető, hogy ezek az erdők mégis megóvattak a teljes megsemmisüléstől. 1856-ban az angol kormány Brandis német erdészt, a ki akkor a bonni egyetemen erdészeti tanulmányokkal foglalkozott, Pogu tartományba hívta meg, hogy tanulmányozza a teakfa (*Tectona grandis*) élettanát, a mely fának a találgatalkodás következtében való kipusztulásától lehetett tartani. Brandisnak sikerült is megmenteni a burmani teakfaerdőségeket, úgy hogy azok a világszükségletet nagyrészt ellátni képesek. Erre Brandis kinevezett egy brit-indiai erdészeti közigazgatás főnökévé, melyet ő német mintára szervezett. A hivatalnokokat az angol-indiai szolgálat számára beszerezte és Európa nagy erdő-

Az öreg nem kérdezte, hogy ez mit jelent. Jelenthetett tiltakozást is; — jóváhagyást is. A Vasadiék Böskeje majd megtudja ugyis; minek azt elsielni.

— Te majd a belső dolgot látod el, fiam, én meg a külsőt. Jó lesz? — folytatta az öreg az osztzkodást.

— Ki ezt, ki azt; mindegyik mindegyiket; a hogy a sora kívánja.

— Majd meglássuk.

— Meg azt. Még ma elkezdjük. Ha már hazakerültem, nem ehetek ingyen.

— Megszolgáltál te már édes fiam, az egész életedre. Hogy élne te ingyen? az Isten is áldjon meg.

Köhögni kezdett újra. Mentegedőzött is:

— Nagy volt a harmat, egy kicsit meghűlt, náthás lettem.

Miska bölintott rá: — Tudom, látom. — És szerezett simogatta végig a tekintete a ráncosképfű öreg parasztembert.

A mikor a falujokba értek, utánuk szaladtak a gyerekek, mind azt kiabálták: — Megjött! Megjött! — A kis-kapukban itt is ácsorgott valaki, amott is, azok mind köszöntötték őket; ráösmertek Miskára. A nagy utcából a kertiszoroson kellett volna áthajtani, úgy lett volna legrövidebb hazáig; de Miska a templomköznék

területein angolok által látogatott kurzusokat rendezett, hogy a hallgatókat később angol szolgálatba vegye át. A Himalaya melletti Dehra Duhn-ban beenszüllöttek részére erdőfőri szakiskolát alapított, melyben évenként 40–50 erdészeti szolgálatra alkalmas személyt nevelt. Midőn 1888-ban Brandis visszatért hazájába, művét ismét egy német, W. Schlich, folytatta. Az erdészeti ügyosztály jelenlegi főnöke Hill. Rendelkezése alatt az indiai felsőbb erdészeti szolgálatban 200 angol és 1000 beenszüllött van foglalkoztatva, a védelmi szolgálatban pedig kb. 10 000 beenszüllött. Utóbbiaknak kötelességük az állami erdőket tűzvesz, fatolvajok és más kártévők ellen megvédeni és különösen arra vigyázni, hogy legeltetésre csakis az arra kijelölt erdők használtassanak. A beenszüllött erdőőrök jól értik kerületük térképének leolvasását és az erdei munkálakat is. Az angol erdészeti közigazgatás hatásának kell tulajdonítani, hogy a Shorea-fák gyantázása, melyet a beenszüllöttek a fák kihalásáig fűztek, teljesen megszűnt.

Ilyen gazdasági intézkedések következtében az indiai erdőállomány mindig jobb és jobb lett és ezért fokozható évről-évre a fakivitel. 1908-ban az indiai erdők 237,809 angol négyzetmérföldnyi óriási területet foglaltak el, vagyis India egész felületének csaknem egy negyedrészt. Ennek hozama 1884-ben 1,350.000 K-t tett ki, a mi 1911/12. évben 64,784.250 K-ra emelkedett. Anglia számára tehát az indiai erdők valóságos aranyforrást képeznek.

Ezzel szemben azonban a vadak védelme kívánni valót hagy maga után, mert ott még ezzel foglalkozó, általános érvényű törvény nincs és többnyire a közigazgatásra van bízva, hogy vadászatra vonatkozó határozmányokat adjon ki. Néhány ritka állatra, pl. jakra és moszusra nézve lövési tilalom áll fenn. A vadászat egyébként vadászejgy

váltáshoz van kötve, azonban párduezra, leopárda, fekete medvére és vaddisznóra szabad a vadászat.

Sörétábrázlat.

Csaknem harmincz év óta fáradoznak Németországban azon, hogy a söréteket azok átmérőjének megfelelően számozzák; ez idő szerint azonban még mindig a régi számozás az elterjedtebb és használatosabb. A sörét számozásával is úgy vagyunk, mint a mérőlécczel (Zollstock) és a hőmérők kettős beosztásával; a míg ugyanis ezeknél a régi számozás és beosztás végképen el nem tűnik, addig azok a gyakorlati életben használatban is maradnak.

A mostani időkben sok külföldi történet (zsákmányolt hüvelyeket és régebb időkbeli visszamaradt töltényeket) hoznak a kereskedő ezégek forgalomba. Ezért alább egy táblázatot közlünk, mely a különböző államokban leghasználatosabb sörétek számozása tekintetében összehasonlító áttekintést nyújt.

Teljesen megbízható pontosságúnak azonban a táblázat adatait sem lehet elfogadni, mert a ezégek egyes szállítmányai, daczára ugyanazon jelzésnek, gyakran jelentékeny eltéréseket mutatnak. Alig is volna kereszthetető, hogy a ezégek ugyanazon jelzés mellett tökéletesen azonos méretű sörétek szállítsanak, mert végére a méretbeli eszékeltebb eltérést mutató söréteket is értékesíteni kell; ezért azután az ilyen kisebb eltérést mutató söréteket a ezégek abba a számozási osztályba sorozzák, a melyhez azok legközelebb állanak.

Ez az eljárás magyarázza meg azután azt, hogy ugyanazon számú sörétből, ugyanolyan súly mellett, a töltényekben levő sörétek száma nem mindig egyforma.

fordult, ámbár úgy hosszabb volt. Az öreg rá akart szólni, de aztán eszébe jutott valami. Vagy úgy! dünyögte. Tudniillik a templomközön laktak Vasadiék. Hátha kitalál nézni az a csillagszemű Böske?

Nem nézett ki; de a legény csak azért is úgy odafordult a szemével a nyitott ablakoknak, hogy majdnem neki tévedt a szekér a szögletkönek a fordulónál. Még jókor rántott egyet a gyeplőn Mátyás gazda.

A sánta harangozó éppen a delet húzta, a mikor az udvarra bekanyarodtak. Ott már igazán maguktól állottak meg a lovak. A gyeplőt is bátran oda lehetett dobni közéjük. A nádfedeles házikóból előtrepgett az öreg anyó; nem tudott szólni szegény, csak jajgatott és nyulált mind a két karjával a szekér felé; a menyecske — az özvegy — a kis gyermekkel a karján jött és ráborult a félkarú legényre. Eszébe jutott az igazi, a másik, az édes ura, a ki ottmaradt. Jöttek a szomszédok — jobbról-balról, fogdosták, tapogatták a legényt, hadd látnak-tapasztalják: valóság-e? A kuvasz ráugrált, nyalagatta. A malacok rőföget körülötte. Még a kotlóstyúk is odahozta a csibéit s előtte kotyogott nekik. Mindenki szeretgette, a hogy tudta.

A félkarú legény azzal a félkarjával körülfonta a kis töpörödött öreg asszonyt, az anyját.

— Ne ríjjon édes szülém, most aztán igazán itthon maradok ám, lássa-e. Mennyit kérte a jóságos Jóistent, nohát meghallgatta.

Az öreg asszony ijedten tiltakozott: de nem így, nem így, hanem ha így van is, hát már csak legyen meg az ő szent akarata, csakhogy megjöttél fiam, *egyellen* édes fiam!

Az ögegyentlen megint jajgatva mondta.

A kisgyerek, ott az anyja karján, elkezdett repesni a legény felé; apa! apa! ismételtegette örövendezve. Arra meg a menyecske fakadt sírva.

— Ejnye, de örülünk! pattant fel Árkos Mátyás, maga is közel lévén az elpityeredéshez. De most már elég legyen, ha egyebet nem tudtok. Menjete be már no, itt még megcsudálnak.

Amikor a lovacskák mellett maga maradt idekint, hamarosan kifogott. A kívánsi szomszédoknak elhúsgolta azokban: Megjött! itthon van! Most már itthon is marad! Megvett vagy egy tuczt kozákat, de a félkarja még most is ott hadakozik. Nincs ilyen legény több az egész faluban... Az egész világon sincsen!...

A jó szomszédok szeretettel hagyták rá, hogy nincsen.

A sorát átmérője	Németország		Ausztria- Magyarország	Svájc	Franciaország			Anglia, Svédország, Dánia	Amerika	Belgium	Törökország
	Handler & Natermann czég	Giesches Erben czég			Páris	Marseille	Lyon				
mm.	szám	szám	szám	szám	szám	szám	szám	szám	szám	szám	szám
5	4/0	0	1	—	4/0	4/0	2/0	AAA	0	—	14/A, 13/A
4 3/4	3/0	1	2	—	3/0	3/0	1	AA	BBB	6/0	12/A
4 1/2	2/0	2	4	—	2/0	2/0	2	A	BB	5/0	11/A
4 1/4	0	3	5	3	0	0	3	BBB	B	4/0	10/A
4	1	4	6	—	1	1	4	BB	1	3/0	9/A
3 3/4	2	5	7	4	2	2	5	B	2	2/0	8/A
—	—	—	—	—	3	3	—	1	3	0 és 1	7/A
3 1/2	3	6	8	5	4	4	—	2	—	2	6/A
3 1/4	4	7	9	6	4 finom	5	6	3	4	3	5/A
3	5	8	10	—	5	6	7	4	5	4	4/A
—	—	—	—	—	—	—	—	4 1/2	—	—	—
2 3/4	6	9	11	7	—	7	—	5	6	5	3/A
—	—	—	—	—	—	—	—	5 1/2	—	6	—
2 1/2	7	10	12	8	7 finom	8	8	6	—	—	2/A
—	—	—	—	—	—	—	—	6 1/2	7	7	—
2 1/4	8	11	14	—	8 finom	10	9	7	7 1/2	8	1/A
2	9	12	15	9	—	—	—	8	8	7	1/0
—	—	—	—	—	9	—	—	9	9	9	2/0
1 3/4	10	—	—	10	—	11	10	10	10	10	—
—	—	—	—	—	10	—	—	11	11	11	3/0
1 1/2	11	—	—	—	11	—	—	12	12	12	—
—	—	—	—	—	—	—	—	D	—	—	—

Gazdasági tanácsadó.

A baromfiak meszes lábáról és azok gyógykezeléséről.

Alig akad hazánkban nagyobb baromfitenyésztés, a melyben meszeslábú egyedek elő ne fordulnának; ezért önkéntelenül felmerül az a kérdés, vajon mi lehet annak oka, hogy az országban olyan nagy számban van ez a betegség elterjedve? Erre csak az lehet a válaszuk, hogy az onnan van, mivel a legtöbb tenyésztő ezt a bántalmat kezdődő stádiumában fel nem ismeri. Ez pedig nem kis baj, mert ez a megbetegedés kezdődő stádiumában könnyen és gyorsan gyógyítható, továbbá a kezdő stádiumban még az inféziálás veszélye is sokkal kisebb. Azért minden tenyésztőnek ezt az igen gyakori betegséget és az ellene való védekezést alaposan ismernie kell.

A meszes lábakat a dermatoryctes mutans nevű ruhátka idézi az által elő, hogy úgy, mint a többi ruhátka rokona, az epidermis felső rétegébe furakodik, ott útakat vág és elszaporodik, illetőleg a bőr alatt tartózkodik.

A meszesláb valamennyi baromfinál előfordul ugyan, azonban mégis a leggyakoribb a nemesvérűeknél; ennek magyarázata, hogy a nemesvérű baromfinak bőre a parlagnál valamivel finomabb, illetőleg vékonyabb. Sőt a meszesláb a pulykánál, fácánál és galambnál is elő szokott fordulni. A meszesláb épen azért, mivel előidéző oka egy ruhátka, fejleményében igen veszedelmes szokott lenni. Így pl., ha a beteg állat lábával vakarózik, az által ez a baj átszármaszthatik a fül lebernyeibe és tarajába, sőt csőré tövére is, ha fájós lábait csőrével piszkálja, mivel ez a ruhátka a baromfi testének mindama részén tovább terjed és él, a melyek tollazattal nemesek fedve.

Nevét ez a betegség onnan vette, mert az abban szenvedők lábait az előhaladottabb stádiumban úgy néznek ki, mintha meszsel lennének jó vastagon be-mázolva. Kezdetben a lábakon csak egynéhány piszkos fehér pikkelyt látunk, a melyek napról-napra mind

jobbán és jobban ellepik a baromfi lábait, úgy hogy nem sokára az állat lábujjhegyeire is áterjed ez a bántalom és a lábknak olyan kinézést kölcsönöz, a mint már azt az előbb említettük. Előrehaladottabb állapotban a baromfiak lábait csaknem teljesen meszesek lesznek, úgy hogy alig képesek már járni. Idővel, ha nem gyógykezeljük, a baj az állatokat annyira megviseli, hogy teljesen lesóványodnak, a tojásrakással meg felhagynak.

Ezt a betegséget gyógyítani csak úgy lehet, hogy el kell pusztítani az ezen bántalmakat előidéző atkákat. Az atkákat azonban csak akkor leszünk képesek elpusztítani, ha azokhoz hozzá tudunk férni, a miért is először, a kemény meszes pikkelyektől kell az állatok lábait megszabadítani. A meszes pikkelyek megpuhítása végett legezélravezetőbb a lábakat kenőszappannal, naponta legalább egyszer, néhány napon át bekenni és pedig este. A szappannal való bekenést azért ajánljuk este végrehajtani, mert egyrészt ez időben a baromfit könnyebb megfogni, másrészt a szappan hatása is biztosabb, azáltal hogy a tyúkok a szappant éjjelen át le nem dörzsölik és így az teljesen a pikkelyek közé beszívódhatik. Néhány nap múlva meleg lábfürdőben részesítjük tyúkjainkat és pedig legalább is egy órán át: a lábfürdő és a kenőszappannal által megpuhult, meszes pikkelyek azután egy fakanállal leválasztandók; ha még több varr visszamaradna, akkor az előbb esetelt kenőszappannal való bekenés megismétlendő. Erre az eljárásra azért van szükség, — a mint már azt előbb is említettük — mert a meszes lábakat előidéző ruhátka csak akkor pusztítható el, ha hozzá tudunk férni, már pedig az alábbi recept szerint készítenő kenőccsel csak akkor tudunk hozzáférni, ha a lábakat a meszpikkelyektől megszabadítottuk. Az eddigi kísérletek után a legjobban az alábbi kenőcs vált be:

perubalszam 10 gr.

angol kreolin 15 "

sárga vazelin 100 "

Ezzel a kenőccsel a beteg lábakat három napon át egymásután, azonban naponként csak egyszer kenjük be és a bekenést szintén az előbb kifejtett okoknál fogva csak este végezzük.

Az atkákát azonban a fenti eljárással még nem irt-hatjuk ki teljesen, csak az állatokat gyógyíthatjuk meg; ha azt akarjuk, hogy tyúkaink a további fertőzéseknek ne legyenek kitéve, akkor az állakat a legalaposabb tisztogatásnak kell alávetnünk, továbbá a kaparóhelyen és porfürdőben a homokot is ki kell cseréltetnünk. Az állakat és üllőrudakat szódás lúggal súroltassuk fel és meszeltessük ki. A beteg állatokat meg mindaddig tart-suk külön, a míg azok teljesen ki nem gyógyultak, mert ez a betegség éppen úgy, mint a többi állati rüh, az egész-séges tyúkokra igen ragadós. *Bázel Elek.*

Különfélék.

Katonai előléptetés. Dr. Kukuljević József népf. állatorvost, lapunk munkatársát, a ki 30 havikeserves és szenvedésteljes szerb, majd olasz hadifogásból mint csererokant került haza, katonai állatorvossá léptették elő. Nevezett jelenleg a cs. és kir. 10. huszárezredben Székesfehérvárott teljesít szolgálatot.

Hírek a hadbavonult kincstári erdőtisztekről. *Küüntelést kaptak:* Balás Dező m. kir. segéderdőmérnök, m. kir. tart. honvédtüzérhadnagy signum laudist másodikban a kardokkal; Herédy Kálmán m. kir. erdőmérnökyakornok, m. kir. tart. honvédhadnagy I. oszt. ezüst vitézségi érmet; Lux Zoltán m. kir. erdőmérnökyakornok, cs. és kir. tart. tüzérhadnagy II. oszt. ezüst vitézségi érmet és a másodosztályú német vaskeresztet; Moldován Aurel m. kir. erdőmérnökyakornok, cs. és kir. tart. hadnagy I. oszt. ezüst vitézségi érmet és signum laudist; Zsurilla Pál m. kir. segéderdőmérnök, m. kir. tart. honvédfőhadnagy a harmadosztályú katonai érdemkeresztet a kardokkal.

Megsebesült: Moldován Aurel m. kir. erdőmérnökyakornok, cs. és kir. tart. hadnagy.

Halálozás. Illésházi és Rezi Rezy Vilmos a II. oszt. polgári hadi érdemkereszt tulajdonosa, m. kir. főerdőszámtanácsos, a tótsóvári m. kir. erdőhivatal mellé rendelt számvétség főnöke, munkás életének 55. évében, október hó 27-én rövid szenvedés után váratlanul elhunyt.

Ifj. Sente József m. kir. főerdőőr, életének 51., legboldogabb házasságának 16. évében, október hó 30-án hosszas szenvedés után meghalt.

Hivatalos közlemények.

Az Országos Közélelmzési Hivatalt vezető m. kir. miniszternek 97.439/1917. számú rendelete,

a Vadforgalmi Iroda szervezése és a vad-szükséglet biztosítása tárgyában.

A m. kir. minisztériumnak az élő és leölt (leölt) vad és vadhús forgalmának szabályozása tárgyában 3688/1917. M. E. sz. a. kiadott rendelete* alapján a Vadforgalmi Iroda felállítására tárgyában a következőket rendelem:

* L. lent.

(Szerk.)

1. §.

Az Iroda az igazgatóság vezetése alatt áll.

Az igazgatóságba a m. kir. földművelésügyi, a m. kir. kereskedelemügyi és a m. kir. pénzügyminiszter egy-egy tagot küldhet; a többi tagokat, továbbá az Iroda elnökét és alelnökét az Országos Közélelmzési Hivatalt vezető miniszter nevezi ki.

Az Országos Magyar Vadászati Védegylet, a Magyar Vadászok Országos Szövetsége, az Országos Magyar Gazdasági Egyesület és Budapest székesfőváros tanácsa az igazgatóságba egy-egy tagot javaslatba hozhat.

2. §.

A Vadforgalmi Iroda ügyrendjét, valamint ügykezelésének szabályzatát maga állapítja meg. A megállapított ügyrend és ügykezelési szabályzat az Országos Közélelmzési Hivatalt vezető miniszter jóváhagyása szükséges. Az Országos Közélelmzési Hivatalt vezető miniszter jóváhagyása után hajtható végre az igazgatóságnak minden oly határozata, mely ellen kiküldöttje óvást emel.

3. §.

A Vadforgalmi Iroda ügyvezető igazgatóját az Országos Közélelmzési Hivatalt vezető miniszter nevezi ki, többi tisztviselőit az igazgatóság alkalmazza. Az alkalmazás és az illetményekre vonatkozó határozat érvényéhez az Országos Közélelmzési Hivatalt vezető miniszter jóváhagyása szükséges.

4. §.

Az Iroda feladatát képezi a 3688/1917. M. E. számú kormányrendelet 3. §-ának rendelkezése alapján élő, vagy leölt (leölt) vad, valamint mindennemű vadhúsnak vasúton, hajón vagy gépkocsin történő szállításához szükséges igazolványok iránti intézkedés.

5. §.

Az ország határain kívül eső rendeltetési állomásokra szállítási igazolványt a Vadforgalmi Iroda csak az esetben állíthat ki, ha az igazolványt kérő fél ugyanolyan mennyiségű és minőségű leölt (leölt) vadat, illetve vadhúst ajánl fel és ad át az Országos Közélelmzési Hivatal rendelkezésére, mint a mennyinek szállítására szállítási igazolványt kért. Az így felajánlott, illetve átadott vadért a Vadforgalmi Iroda a 3688/1917. M. E. számú rendelet mellékletét képező árjegyzékben megállapított termelői áraknak 80 %-át köteles fizetni.

6. §.

Élő, vagy leölt (leölt) vadnak és mindennemű vadhúsnak szállításához az idézett kormányrendelet 3. §-a értelmében szükséges szállítási igazolványokat a belföldi forgalomban addig, amíg a Vadforgalmi Iroda helyi meghatalmazottainak kijelölése az ország egész területére nézve befejezett nem nyer, — amely időpont külön rendeletben fog közhírré tétetni — az Irodának ebben a vonatkozásban helyi meghatalmazottai gyanánt a 4551/1915. M. E. rendelet 4. §-ában említett hatóságok állítják ki olyan küldeményeknél azonban, amelyek az

ország határán belüli címekre, de a 300/1916. F. M. számú rendelet 9. pontjában felsorolt községekbe, városokba, vasúti és hajóállomásokra, valamint Bruck-Királyhídra, vagy Vllarapas állomásokra adatnak fel, a szállítási igazolványt kiállító hatóság köteles a Vadforgalmi Iroda előzetes beleegyezését a szállítási igazolvány kiállításához kikérni.

Az ország határán kívül eső rendeltetési állomásra kizárólag a Vadforgalmi Iroda állíthat ki szállítási igazolványt.

A Vadforgalmi Iroda feladatát képezi továbbá az Országos Közélelmzési Hivatal rendelkezésére önként felajánlott, átengedett, esetleg igénybevett leölt vadnak és vadhúsnak átvétele, elraktározása és ezen hivatalt vezető miniszter utasításai szerint való elosztása.

Budapest, 1917. évi október hó 11-én.

Gróf Hadik János s. k.

az Országos Közélelmzési Hivatal vezető m. kir. miniszter.

A belföldi forgalomban közpénzgésként szállítandó vad — mint eről illetékes helyen értesültünk — nem esik a szállítási igazolvány kényszere alá.

(Szerk.)

A vad és vadhús forgalmának szabályozása.

A 3683. M. E. számú kormányrendelet az élő és leölt (leölt) vad és vadhús forgalmát és határárat az alábbi rendelkezésekkel szabályozza:

1. Az Országos Közélelmzési Hivatal vezető miniszter az ország vad- és vadhús-szükségletének ellátása, valamint a kivétel lebonyolítása céljából *Vadforgalmi*

Irodát alakít, annak szervezetét és ügyrendjét megállapítja s elrendeli a szükséglet biztosítása érdekében szükségesnek mutató intézkedéseket és korlátozásokat.

2. A leölt (leölt) vadért és a vadhúsért követelhető legmagasabb ár a jelen rendelet melléklete tartalmazza.

Az a legmagasabb ár, melyet a tenyésztő, illetve a vadászatra jogosult e rendelet alapján követelhet, magában foglalja a tenyésztés, illetve vadászat helyéhez legközelebb eső vasúti vagy hajóállomáshoz való szállítási költségeit is.

3. A mezőgazdasági termények, liszttermékek és egyes mezőgazdasági terményekből előállított ipari termékek szállításáról és vasúton, hajón vagy gépkocsin történő szállításukhoz szükséges igazolványokról szóló 1915. december 23-iki 4551. M. E. számú rendeletben foglalt rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell az élő vagy leölt (leölt) vad, valamint mindenféle vadhús szállítására is, azzal az eltéréssel, hogy a szállításukhoz szükséges igazolványt a Vadforgalmi Iroda, illetőleg annak meghatalmazottja állítja ki.

4. A jelen rendelet a leölt vad vagy vadhús adásvétele tárgyában a rendelet életbe lépése előtt kötött szerződések hatályát nem érinti, de ha az ilyen szerződésben megszabott vételár az alábbiakban megszabott határárakat meghaladja, az ily szerződés alapján a rendelet hatálybalépése után szállított vadért, illetőleg vadhúsért legfeljebb a rendelet mellékletében megállapított legmagasabb ár fizetendő.

A vadhúsról megszabott, viszonylag túlságosan alacsony határárak a következők:

A vad megnevezése	Eladás	Termelő kérhet	Nagy- kereskedő kérhet	Hűtőház kérhet 1918. évi február hó 15. után	Kiskereskedő viszonteladásnál kérhet	
					egész vadért	kivágott húsiért
k o r o n a						
Szarvasbika.....	kg.	4.—	4.60	5.20	6.—	{ ezomb és gerincez..... 10.— K lapozka..... 8.— pörkölt..... 4.—
Szarvaschén.....	„	4.50	5.20	5.85	6.75	
Dámvad.....	„	4.50	5.20	5.85	6.75	
Őz.....	„	5.—	5.75	6.50	7.50	{ ezomb..... 11.— gerincez..... 12.— pörkölt..... 5.—
Vaddisznó, szörben .	„	4.—	4.60	5.20	6.—	{ kg.-ként..... 6.50 fej és láb..... 1.50
Nyúl.....	db.	10.—	11.50	12.50	14.—	{ eleje..... 3.80 hátulja..... 6.—
Fácán { kakas....	„	6.—	6.90	7.80	9.—	
tyúk.....	„	5.25	6.—	6.83	7.87	
Fogoly.....	„	3.—	3.45	3.90	4.50	

1918. március 1-től kezdődőleg az eladásra kerülő fagyasztott vad eladási árához minden megkezdett hónap után még további 5% ártöbblet számítható.

A m. kir. minisztériumnak 3907/1917. M. E. számú

rendelete,

a közszükségleti célokra szükséges faanyagok kitermelésének biztosítása tárgyában.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

1. §.

A földművelésügyi miniszter az erdőtvény (1879:XXXI. t.-cz.) 17. §-ában felsorolt az erdők birtokosai által a gazdasági üzemtervől eltérő felhasználásra kért engedély megadásánál rendkívüli sürgősség esetében mellőzheti az elsőfokú erdőrendészeti hatóság előzetes meghallgatását (1879:XXXI. t.-cz. 20. §.), ha a kitermelendő faanyag hatónai vagy egyéb belföldi közszükségleti célra szükséges.

2. §.

A földművelésügyi miniszter, a mennyiben katonai vagy egyéb belföldi közszükséglet biztosítása érdekében szükséges, minden birtokost kötelezhet erdeje vágására érett és okszerűen kihasználandó faállományának kihasználására.

Ha az erdőbirtokos a jelen §. alapján elrendelt fakihhasználást a földművelésügyi miniszter által kitűzött határidő alatt meg nem kezdi vagy nem a kellő erővel fogantatja, a kihasználásról a földművelésügyi miniszter utasítására a törvényhatóság első tisztviselője az erdőbirtokos költségén gondoskodik.

3. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. — Hatálya Horvát-Szlavonországra nem terjed ki.

Budapest, 1917. évi október hó 12. napján.

Dr. Wekerle Sándor s. k.
m. kir. miniszterelnök.

153.932/917. I. A. 3. F. M. szám.

Körendelet.

A magyar és horvát-szlavonországi kincstári erdőket kezelő erdőigazgatóságoknak, főerdőhivataloknak és erdőhivataloknak; a községi stb. erdőket kezelő beszercei erdőigazgatóságnak és az állami erdőhivataloknak; a selmeczbányai bányászati és erdőügyi főiskola rektorának; az erdőügyi szakiskoláknak.

(A madárvonulások megfigyelésének megszüntetése ügyében.)

A Magyar Királyi Ornithológiai Központ vezetője annak megállapítása mellett, hogy a madárvonulások megfigyelése és a madárvonulási adatok gyűjtése tekintetében 25 éven át kifejtett működés a kitűzött célnak teljesen sikeres megoldásához vezetett, továbbá hogy a háború okozta rendkívüli állapotok miatt az adatgyűjtést különben sem lehetne egyenesen s megfelelő teljességgel és folytonossággal folytatni, azt a kérést intézte hozzám, hogy a madárvonulások megfigyelésére s az adatok összegyűjtésére nézve még ma is érvényben lévő 1897. évi 58.991. számú P. M. rendelet hatályon kívül helyezésével az állami erdészeti körében létesült megfigyelő hálózat működését szüntessem meg.

A M. K. O. K. vezetője ezzel kapcsolatosan indítatva érezte magát annak kifejezésre juttatására is, hogy az államerdészeti tisztikara, a mely mindig páratlan buzgalommal állott a magyar madártani kutatások szolgálatába, 25 éves működésével a külföldön is nagyra tartott, nagyértékű kulturamunkát végzett, a mennyiben az államerdészeti megfigyelő hálózatának működése révén éretett el az, hogy az egész világon Magyarország madárvonulási viszonyai vannak a legjobban feltárva, a mit ellenmondás nélkül ismernek el az egész világ ornithológiai szakkörei.

A midőn az élelem terjesztett kérelemhez képest az 1897. évi 58.991. sz. F. M. rendeletnek hatályon kívül helyezésével az államerdészeti körében fenntartott meg-

figyelő hálózat működését megszüntetem, egyszerűsággal veszem tudomásul, hogy az államerdészeti tisztikara hivatásának teljesítése mellett kifejtett negyedszázados kitartó közreműködésével a rábízott feladatot a hivatottak meglegedésére, sikeresen oldotta meg s azért az államerdészeti tisztikar minden egyes tagjának, a ki ebben a sikeres közreműködésben résztvett, a magam részéről is elismerésemet fejezem ki.

Erről a személyzet minden egyes tagját alkalmas módon értesíteni kell.

Budapest, 1917. évi augusztus hó 4-én.

Mezőssy.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőseit, hogy erdészeti létszámukban beálló változásokról a szerkesztőset értesíteni sziveskedjenek.)

Földművelésügyi magyar miniszterem előterjesztésére *Kuán Károly* miniszteri tanácsosi czímmel és jelleggel felruházott főerdőtanácsost miniszteri tanácsossá kinevezem.

Hadszintér, 1917. évi október hó 19-én.

Károly s. k.

Mezőssy Béla s. k.

Földművelésügyi magyar miniszterem előterjesztésére:

a) Az erdőfelügyelőségi szolgálati ágazatnál *Rochlitz Dezső* miniszteri tanácsosi czímmel és jelleggel felruházott főerdőtanácsost miniszteri tanácsossá, *Bogdán Géza* főerdőtanácsosi czímmel és jelleggel felruházott erdőfelügyelőt főerdőtanácsossá, *Hepke Artur* és *Vészt Mihály* alerdőfelügyelőket erdőfelügyelőkké;

b) az állami kezelésbe vett községi stb. erdők szolgálati ágazatánál *Jakab József*, *Karvas Emil*, *Hódosi Karácsony Sándor*, *Szilgyi Részó*, *Bochnár Richárd*, *Förster Gyula* és *Benek Albert* főerdőtanácsosi czímmel és jelleggel felruházott erdőtanácsosokat főerdőtanácsosokká;

c) a magyarországi kincstári erdők szolgálati ágazatánál *Szekély József* és *Szokolóczy József* főerdőtanácsosi czímmel és jelleggel felruházott erdőtanácsosokat, valamint *Matavosky Árpád* és *Gründl Gyula* erdőtanácsosokat főerdőtanácsosokká;

d) a horvát-szlavonországi kincstári erdők szolgálati ágazatánál pedig *Dianovszky Pál* erdőtanácsost főerdőtanácsossá kinevezem, továbbá:

e) az állami kezelésbe vett községi stb. erdők szolgálati ágazatánál *Ács Sándor* főerdőmérnöknek az erdőtanácsosi czímet és jellegét, *Csanády Attila* erdőtanácsosi czímmel felruházott főerdőmérnöknek az erdőtanácsosi jellegét, *Wesely Alajos* főerdőmérnöknek az erdőtanácsosi czímet és jellegét, végül:

f) a magyarországi kincstári erdők szolgálati ágazatánál *Lonkay Antal*, *Kaufmann Béla*, *Fekete János* és *Szekély István* erdőtanácsosoknak a főerdőtanácsosi czímet és jellegét, *Bészler Kálmán*, *Kolozs József*, *Tomassowsky Imre*, *Chabada Géza* és *Osterlamm Ernő* főerdőmérnöknek pedig az erdőtanácsosi czímet és jellegét, valamennyi nek díjmentesen adományozom.

Kelt: Reichenauban, 1917. évi szeptember hó 30-án.

Károly s. k.

Mezőssy Béla s. k.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter *Ös. és a p. kir. Felhágótól* nyert legfelsőbb felhatalmazás alapján *Óstó Imre* miniszteri tanácsost sok éven át teljesített ügybuzgó és kitünő szolgálatának legteljesebb elismerése mellett — saját kérelmére — végleges nyugalomba helyezte.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter *Kováts Béla* m. kir. erdőtanácsost hosszú szolgálatának elismerése mellett, saját kérelmére végleges nyugalomba helyezte.

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte *Kriszta Gyula* m. kir. erdőtanácsos Delnekaaskalváról a tótsóvári m. kir. erdőhivatal központi szolgálatához Tótsóvárra, *Blickhardt József* m. kir. erdőmérnököt pedig Tótsóvárról Delnekaaskalvára s megbízta a delnekaaskalvai m. kir. erdőgondnokság vezetésével.

*

A m. kir. földművelésügyi miniszter áthelyezte *Periczek Adolf* m. kir. főerdőmérnököt a tótsóvári m. kir. erdőhivatal kerületéből Szomolnokhutáról a közösvári m. kir. erdőigazgatóság kerületébe Herbusfürésre az ottani fűrészt és vasúti üzem vezetéséhez, *Várnai Géza* m. kir. erdőmérnököt pedig Bastyaházról a tótsóvári m. kir. erdőhivatal kerületébe Szomolnokhutára erdőgondnoknak.

*

A liptóvári m. kir. főerdőhivatal főnöke *Schleichardt Gábor* főrd. m. kir. főerdőtört 42 évi szolgálat után saját kérésére szeptember hó végével nyugalmába helyezte.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Az 1917. évi október hóban a következő előfizetési díjak folytak be az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába

Burlyaházi erdőhiv. hd. 24/70, Klucs Ferenc 8 —, Orsovai erdőhiv. hd. 24/85, Győri és Nagy hd. 5/10, Vojnórovszky Ágost hd. 10 —, Gf. Degenfeld urad. hd. 12/60, Morár Tivadar —65, Battányi Lajos 2/20, faértékesítő hiv. hd. 240/40, Jászói prépostság hd. 4/20, Kada József hd. 16/40, Popper H. urad. hd. 7/80.

1 koronát fizettek: Saári Mihály, Tomasovic Szvetozár, Bronda János.

2 koronát fizettek: Hollósy Árpád, Pékla Albert, Mezey Felix, Laszke Antal, Zieglhoffer Arnold, Hunyadi János, Hartl József, Ketreczku Miklós.

3 koronát fizetett: Gönczö András.

4 koronát fizettek: Szikula Rezső, Hevesi Béla, Zirin Emil, Salamon Endre, Árvabodjeli erdőgond., Holics József, Horel Jakab, Buvári Ferenc, Richter József, Horváth József, Csomoss István.

Szerkesztői üzenetek.

Gyakran érkeznek felszólalások kiadóhivatalunkba a czim-szalagon átjavított lakozim miatt. Ez úton közöljük, hogy ezen átjavításokat nem a posta, hanem a kiadóhivatalunk eszközei a bejelentett czimváltozások alapján, a nagybbsarányú czimnyomtatási költségek megtakarítása czéljából. Kérjük tehát, hogy fölösleges reklamációkkal a t. előfizetők ne forduljanak hozzánk.

Özv. H. J. né. Segély engedélyezése végett ahhoz a ministerium-hoz forduljon, a mely ministerium fenhatósága alá néhai férje tartozott.

U. J. 1. Belházy, Szecsi és Illés: «A vadászati ismeretek kézikönyve» című három kötetes műve kapható a «Pátria» r. t. könyvkereskedésében, Budapest, IX., Üllői-út 25 szám; ára fűzve 18 K; diszkontóban pedig 24 K.

2. Ugyanott kapható Főnag József: «A fázán és fogoly vadászata, tenyésztése, hálával való fogása» című műve; ára vázonkötésben 6 K. — Más ilyen nagyarnyelvű művet nem tudunk.

3. Előfizetése 1918 március végéig rendezve van.

R. E. 1. A nyugdíjtörvény 10. §-a szerint nyugdíjba beszámítható szolgálati idő az az időtartam, melyet az alkalmazott a szolgálat tényleges megkezdésének napjától kezdve megszakítás nélkül, egyházban tényleges szolgálatban annak a hónapnak a végéig töltött, a mely hónapban a szolgálat köteleke alól felmentett. Ha nem bizonyítható, hogy az alkalmazott a tényleges szolgálatot korábban kezdte meg, akkor a szolgálat tényleges megkezdésének napjával az első hivatalos eskü letételének napját kell tekinteni. A régebbi időkben szokásban volt titoktartási eskü, vagy hivatalos fogadalom a hivatalos esküvel egy tekintet alá esik.

Megjegyzés azonban, hogy az említett törvények 13. §-ának tizenkettődik bekezdésében foglaltak értelmében a tiszteletköl, szolgálat, nap-számoknál és munkásoknál a 18. életév betöltése előtt eltöltött szolgálati időt nem lehet a nyugdíjba beszámítani.

2. A millenniumi évis esik egyszeresen számítható be a nyugdíjba.

Ny. D. A magánuradalmi erdőörök közjogi helyzete tekintetében a minisztertanács és a közigazgatási bíróság ellentétes álláspontot foglalván el, ez a kérdés a hatasköri bíróság döntése alá került, mely 1911. évben kimondotta, hogy:

«Erdőör vagy erdőszolgá, tekintet nélkül arra, vajjon az erdőöri szakvizsgát és esküt letette-e, gazdasági cselekednek tekintendő és bérkövetelésének elbírálása a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik.»

A hatasköri bíróságnak ezt a döntését lapunk 1911. évi 13. számában és 1912. évi 5. számában, valamint később is több ízben kifogásoltuk ugyan, de ez a hatasköri bíróság döntésén természetesen nem változtathat. Értesítésünk szerint azonban az Országos Erdészeti Egyesület is alkalmas időben foglalkozni fog ezzel a kérdéssel s hisz-szük, hogy ez a kínos kérdés kedvező megoldást fog nyerni.

B. J. A kért lapokat díjmentesen elküldtük, a 15 fillért pedig a lap járára bevételtekül.

ÁLLÁSKERESLET ÉS KINÁLAT

17 éves fiatalember, négy hónapi gyakorlattal erdészeti irodába, vagy erdőigénynek ajánlkozok. Czim: Tankovich József — Bonyhád (Sándor-út 240. szám, Tolna megye. (16.)

HIRDETÉSEK

Szakképzett nagy gyakorlattal bíró nyugdíjas, erőteljes józanéletű m. kir. főerdőör nagyobb uradalom-al állást keres. Az állást bármikor elfogadhatom. Czim: Vojnórovszky Ágost m. kir. főerdőör. Alsóhámor, Bars m. 1. III. 2.)

Hirdetmény.

A magyar szent korona országainak faértékesítő hivatala kebelében működő ármegállapító bizottság az 1851/1917. M. E. sz. rendelet 22-ik §-ban megállapított esetekre; nevezetesen, ha a tulajdonos a 9. § a) pontja értelmében kijelölt készletekből a katonai igazgatás által megvettnék kijelentett faanyag ára tekintetében a katonai igazgatással a 9. § d) pontja értelmében eladásra kijelölt anyag ára tekintetében pedig vásárlásra jogosulttal a megszabott határidőn belül megvegyezni nem tud, a tartalékba helyezett tűzfűzfűt fizetett ár-tételeket az évi október hó 11—12-én tartott ülésében a következőképpen állapította meg.

I.

Általános kikötések.

A tartalék készletekre nézve a bizottság a következő választékokat állapította meg:

1. Hasábbfa: a kereskedelmi szokásoknak megfelelő s húr irányában mérve legalább 13 cm. méretű hasitványok.

2. Vegyes tűzfűfa: hasábbfa és dorongfa oly keverékben, mint az a termelésre érett erdőből kikerülni szokott, a dorongok száma azonban az összes darabszám 40 %-át meg nem haladhatja.

3. Dorongfa: legalább is 8 cm. felső átmérőjű gömbölyű darabok.

4. Vékony dorongfa: legalább 4 cm. felső átmérőjű gömbölyű darabok.

5. Hántott vargafa: tölgykéreg termeléséből nyert kéregmentes tűzifa a kereskedelemben szokásos minőségben termelve.

Selejtesség tekintetében az eddigi kereskedelmi szokások az irányadók.

Nyersfa az, amelynek termelése a szállítást megelőzőleg három hónapon belül történt.

Fanem szerint kemény tűzifa elnevezés alá esnek a bükk, cser, tölgy, gyertyán, kőris, juhar, szil, akác és szelíd gesztenyéből termelt tűzifakészletek.

A többi gömbfanemek lágy gömbfa elnevezés alá esnek. A fenyő tűzifa magában foglalja az összes fenyőfa nemeket.

II.

Kerületi beosztás.

A tűzifa ára tekintetében az ármegállapító bizottság Magyarország területét a következő hat körzetre osztotta be:

1. Budapest székesfőváros, Bács-Bodrog, Bars, Békés, Csanád, Csongrád, Esztergom, Fehér, Győr, Hajdú, Hont, Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom, Nógrád, Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Szabolcs, Pozsony, Temes és Torontál vármegyék; Baja, Debreczen, Győr, Hódmezővásárhely, Kecskemét, Pancsova, Pozsony, Szabadka, Szeged, Újvidék, Versecz és Zombor városok.

2. Baranya, Moson, Somogy, Sopron, Tolna, Vas, Veszprém és Zala vármegyék; Pécs és Sopron városok.

3. Abauj-Torna, Árva, Borsod, Gömör és Kishont, Heves, Liptó, Nyitra, Sáros, Szepes, Trencsén, Turóc és Zólyom vármegyék; Kassa, Selmecz-Bélabánya városok.

4. Arad, Bereg, Bihar, Krassószörény, Maramaros, Szatmár, Szilágy, Ugocsa, Ung és Zemplén vármegyék; Arad, Nagyvárad és Szatmár-Németi városok.

5. Alsó-Fehér, Beszterce-Naszód, Brassó, Csik, Fogaras, Háromszék, Kolozs, Maros-Torda, Szeben, Szolnok-Doboka és Udvarhely vármegyék; Kolozsvár és Marosvásárhely városok.

6. Kisküküllő, Nagyküküllő és Torda-Aranyos vármegyék.

III.

A) Ürköbméterenként.

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
	Körzetben korona					

a) Kemény tűzifa.

1. Hasáb	37.50	36.50	36.—	25.50	35.50	36.—
2. Vegyes	35.50	34.50	34.—	33.50	33.50	34.—
3. Dorong	33.50	32.50	32.—	31.50	31.50	32.—
4. Vékony dorong	31.50	30.50	30.—	29.50	29.50	30.—

b) Lágy lombfa.

1. Hasáb	28.—	27.—	26.50	26.—	26.—	26.50
2. Vegyes	26.—	25.—	24.50	24.—	24.—	24.50
3. Dorong	24.—	23.—	22.50	22.—	22.—	22.50
4. Vékony dorong	22.—	21.—	20.50	20.—	20.—	20.50

c) Fenyő.

1. Hasáb	30.—	29.—	29.—	28.—	29.—	30.—
2. Vegyes	28.—	27.—	27.—	26.—	27.—	28.—
3. Dorong	26.—	25.—	25.—	24.—	25.—	26.—
4. Vékony dorong	24.—	23.—	23.—	22.—	23.—	24.—

d) Hántott vargafa.

1. Kereskedelmi szokvány	34.50	33.50	33.—	32.50	32.50	33.—
--------------------------	-------	-------	------	-------	-------	------

A nyersfa ára 5 %-al kevesebb.

B) 10,000 kilogrammonként.

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
	Körzetben korona					

a) Kemény lombfa.

1. Hasáb	750.—	730.—	720.—	710.—	710.—	720.—
2. Vegyes	730.—	710.—	700.—	690.—	690.—	700.—
3. Dorong	720.—	700.—	690.—	680.—	680.—	690.—
4. Vékony dorong	710.—	690.—	680.—	670.—	670.—	680.—

b) Lágy lombfa.

1. Hasáb	690.—	670.—	660.—	650.—	650.—	660.—
2. Vegyes	670.—	650.—	640.—	630.—	630.—	640.—
3. Dorong	660.—	640.—	630.—	620.—	620.—	630.—
4. Vékony dorong	650.—	630.—	620.—	610.—	610.—	620.—

c) Fenyő.

1. Hasáb	730.—	710.—	710.—	690.—	700.—	700.—
2. Vegyes	700.—	680.—	680.—	660.—	670.—	670.—
3. Dorong	690.—	670.—	670.—	650.—	670.—	670.—
4. Vékony dorong	680.—	660.—	660.—	640.—	650.—	650.—

d) Hántott vargafa.

1. Kereskedelmi szokvány	750.—	730.—	720.—	710.—	710.—	720.—
--------------------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

A nyersfa ára 20 %-al kevesebb.

IV.

Raktározási díj.

	Ür.-ként	10,000 kg.-ként
	korona	
1. 5,000 léleknel kisebb lakosú helyen	2	40
2. 5—40,000 lakosú helységeken	3	60
3. 40,000 több lakosú helységeken	4	80

Budapest, 1917 október 16.

A faértékesítő hivatal
ármegállapító bizottsága.

(2.)

Erdőkezelőt, lehetőleg nyugdíjazott kincstári al-tisztet, keres felsőmagyarországi cellulosegyár kedvező feltételek mellett mielőbbi belépésre. Ajánlatok az eddigi alkalmazás megnevezésével, Engel Géza, Dobsina címre kértetnek. (3.)

Egy 12—16 éves fiút segéd erdőőrnek felfogadok és az erdőőri szakvizsgára előkészítik. Az ajánlatok Kubus János uradalmi erdőőr, Mád (Zemplén vm.) címre küldendők. (4.)

Pályázat uradalmi erdőőri állásra. Krassó-Szörény megyében fekvő Kőfalvi erdőbirtokomra keresek egy teljesen megbízható szakvizsgázott erdőőrt. Az illető középkorú, lehetőleg családos ember legyen. Magyar- és román nyelv bírása kívánatos. Évi fizetés 1200 korona. Lakás, tűzifa, 2 hold föld. Pályázatok az eddigi működés megjelölésével és bizonyítvány másolatokkal viseli Papp Simon uradalma címére Felsővisó-ra küldendők. (5. II. 1.)

Elvetett szarvasagancsot bármely mennyiségben veszek. Ajánlatot szívességből továbbít Sándor Imre czég Székesfehérvár. (7.)

Pályázati hirdetmény. Krassó-Szörény vm. temesi járásához tartozó Ruzs község határában fekvő 2300 k. h. erdőbirtokon egy szakvizsgázott erdőőr állás van üresedeben.

Ezen erdőőr állás javadalmazása évi 1000 kor. fizetés, természetbeni lakás; 40 (négy) kat. hold illetmény föld, szükségelt tűzifa, szabad marha- és sertéstartás. Erdei kihágásokból a büntetéspénzek fele.

Nős, hadmentes (rokkant is) egyének pályázhatnak csak. Pályázati határidő 1917. évi december hó 1.

Pályázati kérvények: Klein Sándor földbirtokos címre Karánsebes intézendők. (6.)

4432 1917. szám.

Kincstári vadászat bérbeadása. A bustyaházai m. kir. erdőhivatalnak alárendelt bertyánkai XII. törzskönyvi számú 21,829 kataszteri holdas vadászterületnek 1918. évi január hó 1-től 1927. évi december hó végéig terjedő 10 évre való bérbeadása iránt a bustyaházai m. kir. erdőhivatalnál folyó évi november hó 28-án délelőtt 10 órakor zárt írásbeli versenytárgyalás fog tartatni.

Fővadász: Szarvas, öz. medve, vaddisznó, siketfajd. Az írásbeli ajánlatok folyó évi november hó 27-én délután 2 óráig nyújthatók be a bustyaházai m. kir. erdőhivatalhoz.

Kikiáltási ár 12,000 korona évi haszonbér. Bánatpénz 1200 korona.

Bővebb felvilágosítás nevezett m. kir. erdőhivatalnál és a földművelésügyi minisztérium II B (vadászati) osztályában szerezhető.

(8.) **Bustyaházai m. kir. Erdőhivatal.**

4487 1917. szám.

Kincstári vadászat bérbeadása. A bustyaházai m. kir. erdőhivatalnak alárendelt turbáni XIII. törzskönyvi számú 18,156 kat. holdas vadászterületnek 1918. évi január hó 1-től 1927. évi december hó végéig terjedő 10 évre való bérbeadása iránt a bustyaházai m. kir. erdőhivatalnál folyó évi november hó 28-án délelőtt 11 órakor zárt írásbeli versenytárgyalás fog tartatni.

Fővadász: Szarvas, öz. medve, vaddisznó, siketfajd. Az írásbeli ajánlatok folyó évi november hó 27-én délután 2 óráig nyújthatók be a bustyaházai m. kir. erdőhivatalhoz.

Kikiáltási ár 5000 korona évi haszonbér. Bánatpénz 500 korona.

Bővebb felvilágosítás nevezett m. kir. Erdőhivatalnál és a földművelésügyi minisztérium II B (vadászati) osztályában szerezhető.

(9.) **Bustyaházai m. kir. Erdőhivatal.**

165928/1917. szám.

Fűz- és nyárfa eladás tövön. Az apatini m. kir. erdőhivatalhoz tartozó apatini és palánkai erdőgondnokságok kerületében levő 1916/17, évi 41-08 k. hold és 1917/18. évi 92-91 k. hold kiterjedésű vágásterületeken álló fűz- és nyárfaanyagok két eladási csoportra megosztva zárt írásbeli ajánlatok útján kerülnek eladásra.

Az írásbeli ajánlatok legkésőbb 1917. évi december hó 17-ik napjának délutáni 4 óráig nyújthatók be az apatini m. kir. erdőhivatalhoz, ahol azok a következő napon délelőtt 10 órakor nyilvánosan fognak felbontatni.

Az eladási feltételek, a részleteket feltüntető kimutatás, az ajánlati űrlapok és borítékok az apatini m. kir. erdőhivatalnál szerezhetők meg.

Budapest, 1917. évi november hóban.

(10.) **M. kir. földművelésügyi miniszter.**

Erdőkerülők kik szakértelmüket és megbízhatóságukat huzamosabb ideig bizonyítványaikkal igazolni tudják jó díjazás mellett azonnalra felvételnek. Ajánlatot postán bizonyítvány másolatokkal felszerelve (melyek vissza nem küldetnek) dr. Wohl Aladár uradalmi irodája, Budapest, VII., Király-utca 29. (11.)

Keresek házasság céljából 40 év körüli özvegy erdőőrnek vagy hajadont egy kis hozománynyal. Ajánlatot fényképpel ellátva kér Pomfry János járási erdőőr, Liptókokava. (12.)

4890/1917. szám.

Termelt III-ad rangú tölgy vasúti talpa eladása. A lippai m. kir. főerdőhivatal részéről 509 drb. III-ad rangú Máv. szabványú tölgy vasúti talpa zárt írásbeli ajánlatok útján, nyilvános versenytárgyaláson fog eladatni.

Az ajánlatok 1917. évi november hónap 29-én déli 12 óráig nyújthatók be a lippai m. kir. főerdőhivatalnál, a hol azok november hó 30-án délelőtt 9 órakor nyilvánosan bontatnak fel.

A készletek csoportosítását, valamint a kikiáltási árakat és bánatpénzt feltüntető kimutatás, árverési egyszerűsmerind szerződési feltételek, ajánlati űrlapok és boríték a m. kir. főerdőhivatalnál Lippa (Temes megye) díjtalanul szerezhetők be.

Lippa, 1917. évi november hó.

(15.) **A m. kir. Főerdőhivatal.**

Pályázati hirdetmény. A kir. javadalmazásu ft. csanádi székeskáptalan tulajdonát képező Ruzs község határában fekvő erdejénél az erdőőr állás betöltendő.

Az állás javadalmazása:

1080 kor. évi fizetés, természetbeni lakás az erdőben és tűzifa, 40 (négy) k. h. illetményföld, 2 drb. szarvasmarha és 4 drb. sertés erdei legeltetése.

Pályázati határidő december hó 1.

Az állás azonnal elfoglalandó.

Bizonyítvány másolatokkal felszerelt kérvények «A kir. javadalmazásu ft. csanádi székeskáptalan»-hoz Temesvár-ra címezve a karánsebesi m. kir. járási erdőgondnokságnál nyújthatók be. (13.)

9277/1917. szám.

Fenyő szálla (haszonfa), rudfa és rakó eladási hirdetmény. (Vasúti állomás mellett lévő karodón). A szászrégeni vasúti állomás mellett fekvő herbusi farakodón kitészett 3580/48 m³ 12—25 cm. közepátmérővel bíró lépcső és alárendelt mennyiségben jegenyefenyő szálla (haszonfa), 39904/5 folyóméter fenyőrudfa, s 2222 drb 1/6—3 m. hosszú gömbölyű fenyő karó, s eladási csoportban, zárt írásbeli versenytárgyaláson eladatik.

A zárt írásbeli ajánlatok legkésőbb 1917. évi december hó 11-én délutáni 2 óráig a kolozsvári m. kir. erdőigazgatósághoz benyújthatók, a hol azok másnap délelőtt 10 órakor nyilvánosan felbontatnak.

Az árverési feltételek, a részletes adatokat feltüntető kimutatás, ajánlati űrlap és boríték alulírt erdőigazgatóságnál díjmentesen beszerezhetők.

A méret- és köbözési jegyzékek itten, nemkülönben Herbuson, a mocsári m. kir. erdőgondnokság kiküldött-jénél megtekinthetők.

Kolozsvár, 1917. évi november hó 8-án.

(14.) **M. kir. Erdőigazgatóság.**

Előfizetési ár:

Egész évre	— 4 K.
Fél évre	— 2 K.
Negyed évre	— 1 K.
Egyes szám	— 20 f.

AZ ERDŐ

Hirdetések

egy hasábos garmondszedés milliméter soronkint 10 fillérrel. táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfaj szedés másfélzseres egységárral számított. — Az egész oldal négy hasáb széles.

Előfizetőknak az Álláskezelés és kínálat rovata rövid közlésekre díjla nul áll rendelkezésre.

Szerkesztő:

Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti altisztek, erdőőrök és vadőrök részére.

BALOGH ERNŐ

m. kir. főerdőtáncos.

TULAJDONOS ÉS KIADÓ AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET.

Az előfizetési ár «Az Erdő» kiadóhivatala czímén Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám alá küldendő. Ide intézendők a lap szét-küldésére vonatkozó reklamációk is.

A lap szerelmi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) «Az Erdő» szerkesztőséghez, Budapest, V., Zoltán-utca 16. sz. intézendők. Kéziratok vissza nem adtnak.

«Az Erdő» munkatársai megfelelő írói tiszteletdíjban részesülnek, a melyet a szerkesztőség évnegyedenként utalványoz. A lap után talán származó tiszta jövedelem teljes összegében az Orsz. Erdészeti Egyesület által kezelt oly alap javára fordítatik, a mely — később meghatározandó módon — e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára fog szolgálni

TARTALOM.

Olvasóinkhoz.

A vörösfenyő (Lonkay Antal).

Az agancsok bírálata (Gyöngyöshalászi Takách Gyula).

Erdőőri és vadőri szakvizsgák eredménye.

Gazdasági tanácsadó: A libatorzsek összeállításáról (Bászel Elek).

Különfélék: Meggyilkolt főerdőmérnök. — A kopárokon alkalmazott

erdőőrök véglegesítése. — Nyugdíjbiztosítás. — A tintaczeruza ve szedelmes volta.

Változások az erdészeti szolgálat köréből.

Előfizetési díjak nyugtázása.

Szerkesztői üzenetek.

Tárca: A mikor Gárdonyi vadászott (Barsony István).

OLVASÓINKHOZ.

Értesítjük lapunk t. olvasóit, hogy a háború kitörése óta a papír-árak és a nyomdai költségeknek közel 100 %-kal történt emelkedése következtében lapunk előállítási ára is csaknem megkétszereződött, minek következtében kénytelenek vagyunk mi is lapunk — különben is aránytalanul csekély — előfizetési díját 1918. évi január hó 1-től kezdve 50 %-kal, vagyis az eddigi évi 4 koronáról évi 6 koronára, a hirdetési díjakat pedig az eddigi díjak kétszeresére emelni, úgy azonban, hogy az «Álláskezelés» rovat lapunk t. előfizetőinek ezentúl is díjmentesen fog rendelkezésére állani.

Ezt az aránylag csekély díjmelést teszszük abban a reményben, hogy azt t. előfizetőink a mai rendkívüli viszonyokra való tekintettel megnyugvással fogadják, annál inkább, mert így talán módunkban lesz lapunk terjedelmét is némileg növelni s a több költséget többet nyújtani.

A lap után befolyó tiszta jövedelem természetesen ezentúl is az Országos Erdészeti Egyesület által kezelt s e lapra előfizető erdészeti altisztek, erdő- és vadőrök javára szolgáló alap gyarapítására fog fordítani s így az előfizetési és hirdetési díjak emelése tulajdonképen kettős célt fog szolgálni.

Itt említjük meg egyúttal azt is, hogy az Országos Erdészeti Egyesület kiadásában megjelenő 1918. évi «Erdészeti Zsebnaptár» ára az Országos Erdészeti Egyesület tagjai, valamint lapunk előfizetői részére 4 korona, mások részére pedig 5 K 50 fill. és hogy megrendelésnél bérmentesítésre a fenti áron felül még 50 fillért kell az Országos Erdészeti Egyesület pénztárába — legcélszerűbben postautalványon — beküldeni.

Az előfizetési díjak beküldésének megkönnyítésére lapunk mai számához posta-utalványt mellékelünk.

A szerkesztőség.

A vörösfenyő.

Írta: *Lonky Antal.*

E közleményem címe után bátran kérdőjelet tehettem volna, mert kétségtelen, hogy a vörösfenyő megfelelő termőhelyen kitűnő hasznát termel, azonban nincsen még előtérve, hogy melyik a vörösfenyőnek a legmegfelelőbb termőhelye. Megtaláljuk fenn a magas hegyeken, a vegetáció határán, megtaláljuk a völgyekben s mindkét helyen tiszta állományokban, valamint lucfenyővel, de más fánakkal is elegyesen és csoportosan, megtaláljuk különböző termőhelyeken, északi, déli, nyugati és keleti lejtőkön, mégis a vörösfenyő fejlődéséről a különböző termőhelyeken s a különböző erdőtelepítési és kezelési módok alkalmazásáról keveset tudunk. Nem azt a tudást értem, mely előfordulása körülményeiből következtetve, általános tételeket állít fel, hanem azt a mélyebb, tudományosan kipróbált és beigazolt tudást, mely megtanít ama feltételekre, a melyek alatt a vörösfenyő egy megadott termőhelyen a legjobban fejlődik.

Ki ne tapasztalta volna, hogy oly körülmények között, a hol a termőhelyi viszonyok, vagy a telepítési módok látszólag nem megfelelőek, a legszebb vörösfenyő terem, míg oly helyeken, a hol a tudomány mai álláspontja szerint a legkitűnőbb vörösfenyőnek kellene dicsőítenie, hisz az nem elégti ki a hozzáfűzött reményeket.

A közönséges vörösfenyőnek, a mi ezédrusunknak a hazája: az Alpok és a Kárpátok. A Kárpátoktól északnyugat felé a cseh, morva és a sziléziai hegyeken, mestersegesen megtelepítve feltalálható egész Középeurópában, sőt Angliában és a Skandináv félszigeten is.

Elterjedési öve az Alpokon és a Kárpátokban a tengerszín feletti magasság különböző pontjaira esik; Svájc déli részén felmegye 2400 m tengerszín feletti magasságig, elterjedésének legalsó határa 300 méterre tehető.

Hideg és száraz szelektől védett helyeken található fel leginkább, itt is térszerű állást szeret, mert napfény és levegő a fő életeleme; ezért a természetes úton keletkezett vörösfenyő állományok mindenkor ritkázódásiuk. Nagy kiterjedésű tiszta állományokat ritkán alkot, hanem egyenként és csoportosan elegyedve leginkább a lucfenyvesek díszé.

Úgy látszik, hogy leginkább a mész- és a dolomit-talajokat kedveli, de a homokos talajon is, ha az agyagos, jól díszlik. A nedves, nagyon kötött talajokat nem szereti.

A téli hideg nem árt neki. Legalább négy hónapi téli nyugalomra van szüksége, a rövid, nedves tavasz s a mérsékelt meleg nyárba való gyors átmenetet kedveli; ezért sikerül jobban a magas hegyeken, mint a síkságon.

A beárnyékolást nem tűri, még az oldalárnyék is árt neki, de megkívánja, hogy talaja üde legyen.

Nem megfelelő termőhelyeken, vagy a természetével ellenkező telepítési módok alkalmazása esetén rendszeren a Peziza Wilkommii nevű gomba és az ezt követő vörösfenyő-rák teszi tönkre.

Ez az, a mit általánosan tudunk a vörösfenyőről, de nem ismerjük feltétlenül igényeit a levegő hőmérséklete és nedvessége, a magassági és földrajzi szélességi fekvés iránt s a világtájának való kitettség s a talajnak ásványi és fizikai tulajdonságai tekintetében. A mit tudunk, csak arra elég, hogy minket durvább hibák elkövetésétől visszatartson, de nem elég ahhoz, hogy minden egyes esetben megítélhessük, hogy az adott termőhely bírja-e ama feltételeket, melyek fanemünk intenzív fejlődéséhez szükségesek.

Biztos tudásra csak összehasonlító kísérletek vezethetnek. A vörösfenyőnek tiszta állományokban vagy más fánakkal elegyítve való nevelése, korban való előnynyújtással és a nélkül, különféle ültetési hálózatokban,

TÁRCZA.

Amikor Gárdonyi vadászott.

Írta: *Bárony István.*

Gárdonyi Géza kedves színmagyarlelkű íróársam már régóta eljutott gyönyörű pályafutásán odaig, hogy a neve szélében-hosszában országszerte nemcsak ismeretes, hanem csodálva tisztelt is. Nem kell őt az olvasóközönségnek bemutatnom. Már legalább mint író, bizonyosan nem. Mint embert — az más kérdés; — arról lehet beszélni. Mint író, az egész ország szívében benne van; művei elérték a klasszikus színvonalát, irodalmi szereplése (csak az alkotásai révén, mert máskülönből semmiféle észereplésben) soha életében sem volt részes) közismertes és minden magyar embernek a legrokonszenvesebb. Így nézve őt, a legismertebb emberek egyike ebben az országban. Ami nem jelenti egyszersmind azt, hogy őt magát is színről-színre és emberileg megismerni sok embernek lett volna módjában. Elvonultan, szinte

élbujva él egri tuszkulánumban, a hol folyvást a leg-harmonikusabb alkotó munkával tölti napjait. Olyan életet él, melyért mindnyájan csak irigyelhetjük, a kik szeretjük a magányt és nem szoktunk utatkozni, ha magunkban vagyunk. Annyi gondolat, a mennyi az ő elméjében buján virágzik, az ember örökös lelkítavasz és nyarat érezhet maga körül. Olyan magánakvaló életet, hogy még mink, a hozzá lelkileg talán legközelebb állók is, alig tudunk róla valamit. Én például csak annyit, hogy van Egerben kedvesen berendezett egyszerű háza, belső telke, kertje és hogy ha valaki odavetődik hozzá, azt magyar vendégszeretettel fogadja. De ő nem keresi a társaságot. Egy-egy nagyobb utazásán leli örömet néha, melyből benyomásokkal és látásokkal gazdagon kerül haza, mint a mézet gyűjtő méh. A mézet aztán pazarul osztogatja az írásai, a melyek már a legelső magyar írók közt is elsővé teszik. Soha életében senkit sem bántott; fájdalom, szomorúságot egyetlen embertársának sem okozott; csak nagy és tiszta eszményi örömeket. Így aztán nem csoda, ha mindenki szereti. Olyan emberrel

különféle kitettséggel a levegőnek és napnak a különféle nőterekkel és áterdölésekkel való kísérletezések fognak megtanítani arra, hogy vajjon esakugyan talány-e a vörösfenyőnek biztosan sikeres felnevelése.

A vörösfenyő tenyésztésének kérdése már eddig is kísérletek tárgya volt. Wessely az osztrák alpok különböző magasságaiból vett vörösfenyőfákkal tett kísérleteket s a fa jóságának a mértékül a légszáradt fa súlyát vette. Szerinte se a túl alacsony, se a túl magas fekvésben jó vörösfenyő nem terem.

Kísérleteinek eredménye a következők:

600 m tengerszín fölötti magasságban a vörösfenyő légszáradt súlya 0.540.

700—800 m tengersz. f. mag. a vörösfenyő légszáradt súlya 0.600.

900—1400 m tengersz. f. mag. a vörösfenyő légszáradt súlya 0.653.

1600 m tengersz. f. mag. a vörösfenyő légszáradt súlya 0.594.

2000 m tengersz. f. mag. a vörösfenyőfa légszáradt súlya 0.492.

Tehát szerinte a legjobb vörösfenyő 700—1600 m tengerszín feletti magasságban terem.

Az elterjedés felső határán Wessely szerint, a vörösfenyő feltűnően rossz minőségű, szövete puha és laza annyira, hogy a szegyet alig tartja; hordképessége és tartóssága is csekély. Fenyőfáknál rendszerint a keskeny égvyrűk nagyobb súlyt adnak a fának; a már ismeretközül számok azonban a vörösfenyőnél az ellenkezőt bizonyítják. A rövid nyár miatt az égvyrűk keskeny volta, kétségen kívül a hideg és sovány talaj miatt nem biztosítja a vörösfenyő jóságát, sűrűségét és nagyobb súlyát.

Dr. Nördlinger is tett a svájci és bajor Alpokban összehasonlító kísérleteket s arra figyelmeztet, hogy tévedés volna Wessely kísérletei nyomán elhatározólag kimondani, hogy

1600 m tengerszín magasság felett már nem nő jó vörösfenyőfa, mert ő a svájci hegységekben 1600 m-en felül olyan vörösfenyőket talált, melyeknek légszáradt súlya 0.698, 0.664 és 0.661 volt.

De dr. Nördlinger szerint a vörösfenyőfa jóságának Wessely által megállapított alsó határa se fogadható el helyesnek, mert ő 450 m tengerszín feletti magasságban több légszáradt vörösfenyőfának az átlagsúlyát 0.583-nak találta, sőt egy 360 m tengerszín feletti magasságban nőtt s légszáradt vörösfenyőfának a súlya 0.772 volt.

Tehát igen jó vörösfenyőfa lehet oly alacsony fekvésben is, a hol jó és súlyos fára éppen nem számítunk.

A most említett előkelő tudós szakferfiak kísérletei ismét azt igazolják, hogy a vörösfenyő tenyésztésének a biztonsága még mindig talány előttünk. De a tenyésztés körülményeinek e talányszerűsége nem ment fel minket ama fontos kötelesség teljesítés alól, hogy a biztos telepítés körülményeit összehasonlító kísérletekkel megállapítsuk. Igen nehéz, legalább egy századra kiterjedő s áldozatokkal járó tanulmányozás ez, de hát ilyen az erdészek sorsa, a mint egyfelől az elődök telepítéseit kényelmesen learatjuk s nem egyszer az eredményt elégedetlenül s talán igazságtalanul lekecsinyeljük, másfelől a későbbi utókor javára kell dolgoznunk s hasonló kritikának kell magunkat kitennünk; de legalább az utókor okulhat ama tapogatózó kísérletek eredményein, mely kísérletekkel a most még hiányos élettani ismeretek homályában igyekeztünk világosságot terjeszteni.

Annnyit feltétlenül tudunk, hogy a vörösfenyő elsősorban fénykereső fa, de a mellett ide talajt szeret.

Lucefenyőválaszokban, a hol a vörösfenyő megtelepítése leginkább helyén van, rendszerint nem panaszkodhatunk a talaj üdésége ellen, mert e talaj, melyet az erdő letarolása után azonnal sűrű gyom lep el, annál is inkább üde marad, mert a magas hegységekben

én nem is tudok, a ki róla valaha olyat mondott volna, a mi nem a legjobb. Ha valamiért nehezteltünk rá egy kicsit, csak azért, mert annyira önzően magamagának él. De ez az önzése kincsekkel gazdagítja a magyar irodalmat, mert ennek köszönhetjük, hogy annyit alkotott és alkot szüntelenül. Ő már egészen bizonyosan benne van a magyar irodalom-történetben, tehát egészen a mienk. Ő már azok közül való, a kikről minden kis apróság érdekelheti a magyar közönséget; már legalább azokat, a kik a művészetek királyát, az irodalmat, méltán megbecsülik. Ez a tudat adja most kezembe a tollat, hogy olyasvalamit írjak meg róla, a mit talán senki sem tud kívülem; sőt még ő maga is valószínűleg régen elfelejtett, mint életének egyik kis epizódját. Pedig, ha el nem kallódott nála, akkor talán még ráakadhat az emlékei között arra az írott bizonyítványra, a melylyel — egy névjegyen — sebtében azt dokumentáltam valamikor, hogy mire vitte puskával a kezében, a mikor — bizonyára egyetlen egyszer életében —, ő is *vadászott!*

Gárdonyi Géza mint vadász! No ez eléggé furcsa és

eléggé érdekes. Hadd mondok el. Hisz' úgyis régóta adós vagyok vele, minthogy egyetlen tanuja voltam az esetnek és velem egykoron — adja Isten, hogy ne nagyon hamar — az egész történetke sírba száll, teljesen feledésbe merül, ha el nem mondanám.

Úgy történt, hogy akkoriban — óh Istenem, be' régen is volt! — gyakran voltunk együtt és érdeklődést árukt el egyszer az iránt, hogy milyen is az a vadászat, a melyről tölem hallott legtöbbet.

Meghívtam Fülöpszállásra, a Balácsi-rét mecsaraila, a hol akkor még sok volt a vízi és a mocsári evadó, a sok mindenféle szárnyas, a melynek a tömege hajdanta biztos mulatságot kínált a puskások minden fajtájának. Az ő, máskülönbön kísé törekény testi mivoltának, nem lett volna való holmi fáradságos jöves-menés, mihez nem szokott. A közönségesebb fajta szárazföldi vadászatok a mezőn mégis csak kevésbé változatosak és sok mozgással járnak aránylag. Az igazi erdei vadászhathoz meg komoly vadászszükséglet szükséges; a ki ezzel nem rendelkezik — láthat az ordóban sok szép fát, bokrot,

a lucfenyő termőhelyein rendszerint csapadékdús a klíma.

Már most felvethetjük a kérdést: mily módon tegyünk a vörösfenyő tenyésztésével nagyobb mérvű összehasonlító kísérleteket?

Az erdészeti gyakorlatban az egyes és soros elegyítést mindinkább felváltja a csoportos elegyítés. A csoportos elegyítés különben is biztosabb támpontot nyújt az eredmények megítélésére ott, a hol az elegyítendő fánemek az adott termőhelyen való nevelése tekintetében tapasztalatokkal nem rendelkezünk, mert minden fánem a saját nembeli egyedek csoportjában növekszik a legjobban és legbiztosabban s így a csoportos elegyítéssel abban a helyzetben vagyunk, hogy az egyes fánemek igényeit a termőhelytel szemben könnyebben megítélhetjük.

A vörösfenyőnek a lucfenyővel való elegyítését a vörösfenyőnek mélyen lenyúló, az altalaj sziklaiba erőteljesen kapaszkodó gyökérzete is ajánlja s mivel éppen a levegőjárásnak és az éltető napfény fokozott hatásának kitett hegyhátaknak kiemelkedő kúpjai és gerincei a vörösfenyő csoportokkal való beültetésére a legalkalmasabbak, a vörösfenyővel elegyes lucfenyő-erdő azzal nyer nagyobb állékonytságot, hogy éppen ama helyeken, a hol az erdőt pusztító szélviharok kezdik ki, a heves szél döntő erejének ritka koronájú és mély gyökérzetű facsoporthok fognak ellenállni.

A vörösfenyővel való tömegesebb kísérletezés ellen legfeljebb azzal lehetne érvelni, hogy sok helyen puha, kevésbé értékes fát fogunk nevelni; biztosak lehetünk azonban afélről, hogy ez a silányabb vörösfenyőfa azért mégis értékesebb lesz, mint az ugyanazon termőhelyen nőtt lucfenyő, sőt akad mindenkor vevő, például butorgyár, mely a könnyebben megmunkálható fát keresi, hisz száraz szobákban ez is elegendő tartós az ilyen fának butorra való feldolgozása nem vonható oly megítélés

alá, mint ama szédelgés, a mikor égerfából kellő pácózással diófa-butort hamisítanak. Bármit tegyünk, a kevésbé tartós lucfenyő is mindenkor keresetesebb árúcsikk lesz, mint a sokkal tartósabb, de nem oly tetszetős kinézésű és nehezebben megmunkálható jegenyefenyő.

A puhább, lazább szövetű vörösfenyő értékesítése tehát nagyobb gondot nem okozna, de a tömeges és célirányos kísérletekkel biztosan megtalálók a termőhelyeket, melyeken a legkitűnőbb vörösfenyőfa terem s megismernők ama telepítési módokat, a melyeknek alkalmazásával kevésbé jó termőhelyeken is értékes vörösfenyőfát nevelhetünk.

A vörösfenyő tömegesebb tenyésztését fontos közgazdasági szükség is köteleességünké teszi. Alvidéki tölgyeseink helyén nagyrészen már a buza hullámszik s ama tölgytalajokról, a melyek állandó mezőgazdasági művelésre alkalmasak s a melyeken a világ legjobb tölgyfája termet, a tölgy nem is hosszú idő múltával el fog tűnni. A nép földre éhes s a kormányzatnak egyik súlyos gondját e földhétségnek kielégítése s a vándorbot után nyúló népségek lekötése képezi. A közös legelők nagy része fel van törve s bármennyire fogunk is ellene küzdeni, a lankás fekvésű tölgyesek helyén a legelő nyájak kolompja s a pásztorok tilinkója fogja felváltani az erdők titokzatos csendjét.

A felvidéki tölgyeseket a bükk és gyertyán foglalja el s ez a kárhozatos foglалás mindaddig fog tartani, míg belterjesebb kezeléssel s nagyobb költséget igénylő munkával a tölgyet növekedésében nem támogatjuk s az ökológus erejével a tölgytalajokra tolakodó kevésbé értékes bükk és gyertyán terjedésének határt nem szabunk.

A pusztuló tölgyet — ha nem is minden tekintetben — csakis a vörösfenyő képes pótolni. Ez a nemesak tartós és nagy hordképességű, de szép fát is adó s hatalmas méretek elérésére képes, gyorsan növekvő fánem, nagy kincsét fogja

virágot, csak vadat minél kevesebbet. De ha én Gárdonyit beültetem egy kényelmes (no, már olyan, a milyen kényelmes) csónakba és beviszem a Balácsi-rét nádasvilágába, ott legfeljebb abban fád el, hogy semmit sem fád. Ott szíhatja a szívárját és gyönyörködhet a nád hajlongásában, a tündérrózsa fehér szépségében, a költői hangulatok csöndes élvezetében; «vadat» is lát — s ha akar és ha tud: lőhet is. Ezért vittem magammal ilyen helyre.

Csak ketten voltunk. Nyár volt. Szép napos idő. Megszálltunk az akkor még meglevő Kovácsanyán, a hol jó ellátásunk lehetett. Az öreg Kovácsné úri szakácsné volt valamikor és pompásan főzött-sütött. Egy nagy tál tyukleves, a legjavából, meg finom barnalisztból gyúrt túróstészta mindig akadt nála megrendelésre, potompénzért. Ha az ember az ilyen ebédért egy forintot adott, még úr is volt. Borunk mindig volt a tanyán, nagy ládában, a pinczében, meg finom szántói vizünk. Mi kell több a magyarnak? ... Ebben hát nem volt hiba. Élünk, mint hal a vízben. Azután pedig vadásztunk. — Azaz

hogy ... ne siessünk annyira. Előbb be kellett avatnom Gézát a vadászat *elemeibe*.

Hogy mi az a puská, azt tudta. Sőt azt is tudta, hogy a puskát még kell tölteni, mielőtt lövünk vele. De a töltés mikéntjére már ott tanítottam meg — a vérengzés előtt. A mikor ezt is tudta, rajzoltam neki a tanyai viskó hátulsó falára egy jókora kört, annak a közepére mázoltam sárral egy tenyérszerű fekete pontot, azután megmagyaráztam alaposan, hogy hogyan célozzon és hogyan üsse el a puskát.

Istenáldotta nyugalma ember Gárdonyi Géza. A legnagyobb hidegvérrel követte utasításaimat pontról-pontra. A puská elűlt és a fekete pont tele volt söréttel.

No, ez kezdetnek kitűnő. Nincs is minek tovább időzni ennél a «gyakorlatnál». Gyerünk tovább. Haladjunk!

Mutattam neki egy fán egy gubbaszkodó bábaszarkát, (kis örgébicset), biztattam: Csak úgy, mint az imént, Géza; célozd meg, aztán löj. Lőtt s az örgébics leesett a fáról.

képezni nemcsak az erdőbirtokosnak, de magának az országnak, mely kénytelen-kelletlen elpusztítva tölgyeseinek nagy részét, vörösfenyővel fogja pótolhatni a tartós épületi fában beálló hiányt.

Ime a vörösfenyő tenyésztésének országos fontossága; e fontosság teszi elengedhetetlen kötelességünkkel, hogy a vörösfenyőnek az erdők tenyésztésében nagyobb tért nyissunk s fokozottabb mértékben fordítsuk figyelmünket e becses fa nevelésére.

A vörösfenyő felnevelésénél abból az alaptételből kell kiindulnunk, hogy fanemünk között a legteresebb állást a vörösfenyő kívánja; még a legsilányabb talajon is elegendő két méteres hálóban ültetni, a természetes megtelepülések is már kora ifjúságuk idején, a mint záródni kezdenek, azonnal a fenti csemetétávoltságnyira ritkítandók. Nemcsak a beárnyékolást, de még az oldalárnyéket sem tűri, azért elegyes állományokban is kora ifjúságától kezdve szabad állásban nevelendő.

A továbbnövekedés folyamán egyenletes állományokban a ritkítás olyan mérvű legyen, hogy 8—12 méter magas fáknál, a törzsek kétméteres magasságánál az oldalágak még zöldék legyenek. A ritkítások nem lassanként, hanem egyszerre a kívánt mértékben történjenek.

A rúd-fa-korban a koronák a törzs középeig zöldék maradjanak; mindaz, a mi fejlődésképtelen vagy útjában áll az egyenletes tércs állásnak, az állományból kiküszöbölendő.

Az így kezelt fiatal vörösfenyőerdőknél az újabb beavatkozás ideje akkor következik el, a mikor a koronák erősen felnövekedtek s az állomány egyedeinek egy része túlszárnyalva van; ha a magassági növekedés ekkor még elég élénk, erősen ritkíthatunk, a törzseknek akár felerészét is kiszedhetjük; ha azonban az erőteljes magassági növekedés ekkor már megszűnt, akkor a kivágás csak azokra az egyedekre szorítható, melyek előreláthatólag a vágatási

kort már el nem érik. A megritkított állományban a koronák még eléggé kifejlődnek s ha nem is záródnak, a törzsejlődés kifogástalan lesz.

Elegyes állományokban s egyenkénti megtelepítések-nél a vörösfenyőnek korelőnyt kell adnunk, hogy törzsei állandóan uralkodók, kimagaslók legyenek; ha ez a kívánatos állapot szakadatlanul tart, akkor a vörösfenyő érdekében nem kell beavatkoznunk, ha azonban a vörösfenyő-törzsek élénk növekedése egy időben hirtelen alább hagy s az elegy-fanem utolérni és elhagyni kezdi, minden beavatkozási kísérletünk kárba veszt, mert ez esetben a termőhely nem elégíti ki a vörösfenyő igényeit; ugyanis vagy a talaj nagyon sekély, úgy hogy a vörösfenyő mélyreható gyökerei idő előtt érik el az áthatolhatatlan altalajt, vagy a kevés nyári eső miatt a csapadékszegény termőhelyen a vörösfenyő nem képes igénytelenebb társaival lépést tartani.

Csoportos elegyítésnél, az egyenletesen felnőtt uralkodó csoportok ép úgy ritkítandók, mint az elegyetlen állományok.

Az egyes elegyítés még legjobban sikerül jegenyefenyő-csemetésekben s ha itt a termőhely a vörösfenyő igényeit kielégíti, a vágatási korig megállja a helyét. Luczfenyő között is eléggé sikerül az egyes elegyítés, de már nem azzal a biztossággal, mint — megfelelő termőhelyet feltelelezve — a jegenyefenyő között. Megtörténik azonban, különösen magas hegységekben, hogy a vörösfenyő a luczfenyő által túlszárnyalva vékony, nyurga törzsszel és kicsiny koronával egészen a vágatási korig kitart. Ez a körülmény azt bizonyítja, hogy a termőhely a vörösfenyőnek megfelel, s ha nem egészen, de csoportosan lett volna elegyítve, kiváló törzseket nevelhetett volna.

Egyes elegyítésnél bükkerdőkben a vörösfenyő nem sokáig lesz kimagasló növekedésű; erdei fenyő csemetésben pedig azért nem sikerül a vörösfenyő egyes elegyítésé-

Ezzel is készen voltunk. Az «első vért» már kiontotta az én «vadászom». (A más egyéb «vér» nem számít; hisz' alkalmasint volt már baja ilyesmivel, puskás vadászat nélkül.)

Most következett a hadd el hadd; a magas iskola. A röplő «vadra»-lövés.

Isten bocsássa meg a bűnömöt, (mert az én bűnöm volt, nem az övé, a ki csak szót fogadott, de nem kezdeményezett), egy fiatal repülő fecskét mutattam neki, abban a szent hitemben, hogy ezt bizonyosan elhibázza. Igaz, hogy az ilyen kezdő-repülő feske még nem villámlik; de mégis csak repül, mozog, halad, tehát sokkal nagyobb dolog lelőni, mint a mozdulatlan akármit is. Géza nyugodtan célzott s lőtt. A fecske — leesett.

Megdöböntem. Sajnáltam a fecskét; de a bámultam emellett Gárdonyit. Nem hittem a szememnek. No, majd a másodikat bizonyosan elhibázza. Biztattam, hogy csak próbálja újra. Mit huzzam sokáig? Lelőtte azt is!

Most már nem meritem rászabadítani a fecskegyilkos-

lásra. Úgyis bántott eddigi lelketlenségem, hogy így öldöttem a világ legkedvesebb hasznos kis madarát egy ártatlan gyilkossal.

Gyerünk a tóra! Ott mutasd meg, mit tudsz!

Vittem a csónakba. Beeveztem vele a régyások közé, a kis rónavizekre, a hol sok kis vöcsök uszált. Ezek pedig olyan huzemat kis vízi férgek, hogy a mint bajt sejtnek, máris lehúzódnak a vízbe annyira, hogy éppen csak kisujj-vastagságú (vagy inkább vékonyságú) nyakuk van kint belőle, meg dionyi fejük. Ha pedig még gyanusabbá válik a helyzet, akkor egészen lebuknak és eltűnnek, húsz-harmincz öllel arrább bukkannak fel újra, hogy nyomban alámerüljenek megint.

Na, Géza, ezt lódd meg!

Géza célba vett egyet. Lőtt. A kis «víziféreg» felfordult.

Mit huzzam sokáig ezt a nótát? Lelőtte a másodikat is, a harmadikat is, ringó ladikról.

Ennek ördöge van, hűledeztem magamban.

Biztattam, diszkrétan, no, még a másodikat is!

mert az erdei fenyő fiatal korában maga is gyors növekedés különben az erdei fenyő száraz talaja nem a vörösfenyőnek való.

A vörösfenyő az összes fánemek között a legalkalmasabb a tarolóvágás után való túltartásra, vagy mint felfa a középerdőben; nem kap napzsúrta, a szél nem dönti ki, nem árt neki az alfa sűrűsége, sőt uralkodóan kiemelkedve a legszűkebb állást tűri meg.

Az agancsok bírálata.

Irtó: Gyöngyöshalászi Takách Gyula.

Az agancskiállítások bírálóbizottsága az egész világon, de nálunk különösen, nehéz munkát végez. Ezt a nehézséget részben a helytelen bírálati mód, részben a részrehajlás leküzdhetlensége okozza.

A kiállítás megnyitása előtt bevonul a bírálóbizottság a kiállítás helyiségeibe, a hol az összes troféák már szépen fel vannak állítva s vagy a kiállító és elejtő nevével, vagy legalább a nyomásra váró katalógus számaival el vannak látva.

A bírálóbizottság sorba járja az agancsokat s úgy szemmérték és esetleg rangmérték szerint kiválogat egy csomó agancsot. Ezek a kiválasztottak képzik azután a körülményesebb bírálat tárgyát. Mitután sok az anyag, a kiválasztás felületesen történhetik csak meg s már az első lépés alkalmat szolgáltathat a jóhiszemű igazságtalanságra. Nevezetesen nem minden agancs szára kerek, hanem az egyiké oldalról, a másiké előlről lapított. Természetes, hogy az előlről lapított jóval erősebbnek néz ki, mint az oldalról lapított, s így amaz lesz bírálati anyagnak kiválasztva, nem az utóbbit, pedig meglehet, hogy ez minden méretével ver a kiválasztottat. De csak ezután jön a java. A kiválasztott agancsok egyenként mérlegre

kerülnek és súlyuk feljegyeztetik. Ez az egyetlen pontos, igazságos adat, a többi már mind helytelen és gyakran igazságtalan, mert a részrehajlásnak tág teret nyújt. A súly szerint rendezett agancsok ugyanis a centiméter ítélete alá kerülnek; ez pedig olyanformán képviseli az igazságot, mint a bíróságnál az esküdtsek. Meg lesz mérve legelőször az agancsszár hossza. Ez úgy történik, hogy a mérőszalag vége a rózsza külső oldalára lesz illesztve, s innen felkúszik az agancs görbületeit — kívül — követve a korona leghosszabb ága hegyéig. A mit a mérőszalag ott mutat; ez képezi az agancsszár hosszát. Természetes, hogy így a koszorúalak, vagy kacsakaringós, de alacsony agancs hosszabb méretet szolgáltatott, mint a tulajdonképp jóval magasabb, de egyenes növekedésű agancs. Megecs az is, hogy egy hosszú, tömötszáru agancs, a melynek koronaágai rövidek, mögötte marad egy jóval rövidebb száru oly agancsnak, melynek koronaágai, vagy csak egyetlen koronaága is hosszúra nőtt.

Ha ezzel elkészült a bírálóbizottság, akkor veszi a mérőszalagot, s minden agancsnak megállapítja a vastagságát, illetve körmeretét a rózsán; a középgát alatt és középgát felett. A rózsza mértéke ismét igazságos lesz, de nem olyan a másik két adat. A középgát alatti méret a középgát és szemág közötti darabon történik, míg a középgát feletti a korona és középgát között. Ez azután bő alkalmat ad a protekcióra. Nem mindegy ugyanis, hogy hová illeszttem a mérőszalagot. Az agancs a középgát közelében, de még inkább a korona közelében vastagabb, mint a kettő között a közepén. Ha most már a pontos középgátpontnál csak egy centiméterrel feljebb vagy lejjebb illeszttem oda a mérőszalagot, már előnyben részesíthetem az illető agancsot az igazság rovására. Az ilyen előnynyújtásoktól pedig nagyon nehéz elzárkózni. Mikor az öt adat minden kiválasztott agancsról meghatározottat: összeül végleges ítéletre a bizottság. Az egyik a súlyt,

jó messziről, éppen csak a feje volt kint a vízből. Különböző ezekért már nem kár.)

Géza lőtt. A vöcsök felfordult; ott vergődött a vízen. Diányi fejét is eltálatla az én búvós vadászom.

Diktum-faktum: épen a kilencedik lövést hibázta el. Az első nyolez mind «treffer» volt.

Ekkor megszüntettük a tüzelést. Elég volt neki.

Már akár a vérengzés volt elég, akár a dicsőség, de elég volt.

Lehet, hogy tartott a további «esetlenségektől» és nem akarta a renoméját rontani. (Ezt is csak az irigység mondhatja velem.) Annyi bizonyos, hogy több lövést nem tett. Visszaadta a puskámat. (Persze, az én puskámmal lövöldözött; neki nem is volt puskája.)

Azután már csak én produkáltam magamat előtte.

Lőttem egy pár vadrucczát is, a mi éppen puskarégre került. Csudálkoztam, gyönyörködött; de nem ugrott be többet. Hangulatokra vadászott; ezzel is beérte. El lehet képzelni, mennyire élvezte az ő fogékony lelke, mindazt, ami ott akkor szép volt. A buja náderdőt, a

misztikus árnyékot, a tengernyi tündérrózsát, a nádi rigó karattyolását, a mely ugyan nem szép, de mégis szép annak, a ki már benne van a hangulatozásban.

Mire hazakerültünk a tanyára, este feljárt az idő. Mire pedig visszakerültünk Budapestre, Géza olyan izomlázat kapott, hogy egész beteg volt belé. Sok volt neki — a puskarúgás.

Én azután kiállítottam számára az írott bizonyítványt arról, hogy milyen dolgokat művelt, puskával a kezében, első kísérletre.

Eddig van, — röviden elmondva.

Azt hiszem, azóta sem volt puskája a kezében.

Ne is legyen.

Kár lenne az időért, a melyet ő olyan gyönyörűen tud felhasználni más okosabb dolgokra.

De én sokszor gondoltam rá, hogy ezt mégis meg kellene egyszer írni Gárdonyi Gézaról, mint egy kis epizódot. Íme, megírtam.

a másik a hosszúságot, a harmadik a körméretet tartja döntőnek. Disputálnak, kapacitálják egymást s a vége az, hogy kiegyeznek. Már pedig minden egyezség: csak egyezség és nem ítélet, s rendszert az egyik fél megrövidülésével végződik. Az ilyen egyezségnél azután mindenféle más szempontok, mint az egyik kiállító magas rangja, a másik ismeretlen neve tekintetbe vétetnek. A magyar kiállítóknál még csak tűrhető ez az egyezkedés, mert a zsűri lekiismeretes munkát végez, s az igazságot legalább is mindig megközelíti. A berlini agancskiállítás híres a lehetetlen bírálatáról. Ezzel szemben a legigazságosabb alapon ítélik a wien-i agancskiállítás bizottsága a vízmérleg segítségével.

Most pedig elmondjuk azt a bírálati módot, mely a mi szerény véleményünk szerint egvedül igazságos s a mely kizár minden részrehajlást.

Az ilyen ítékezésben minden agancsról csak két adatra van szükség, s ezek összeadásából származó szám nagysága szerint helyeződnek az agancsok. A két adat meghatározására a kiállítás rendezőse beszerz egy pontos tizedesmérleget és egy vízmérleget; hosszsmértékre nincsen szükség. A bírálbizottság legelőbb is meghatározza azt a súlyminimiumot (mondjuk szarvasagancsnál hat kiló), a melyen alul az agancs további bírálat tárgyát nem képezi. Ha ez megvan: leméretnek az összes agancsok és a hat kilón aluliak félredobhatnak. A hatkilós és nehezebb agancsok pontos súlya feljegyeztetik. Ezek a versenyre bocsátott agancsok azután egyenként belemérítetnek a vízmérlegbe s az így kiszorított vízmennyiség mértékzárba hozzáadva a súlyhoz, adja azt a döntő, igazságos számot, a mely alapján osztatnak ki a díjak.

A vízmérleg egy circa $1\frac{1}{2}$ köbméteres edény, a mely a falán megjelölt 0-fokig meg van töltve vízzel. Ha most egy agancsot a róza alsó széléig belemérítünk, az agancs tényleges térfogatának megfelelő mennyiségű vízzel kiszorít a helyéből. Ez a kiszorított víz az egyik rendszerű mérlegnél, jobban mondva mértéknél, lefolyik egy üveg-mércebe, ameddig fokok és percek jelzik a víz mennyiségét; a másik rendszerű mérlegnél a kifolyt víz szerint lesz lemérvé.

Ha egy kiállítás rendezőse nem akar költeni ilyen vízmértékre s megmarad a hosszadalmas és veszedelmes mérésikélnél, de azért igazságos óhajt lenni, akkor egy olyan rendszerhez kell folyamodni, a mely ezt a legtöbb esetben garantálja is. Ez pedig nem áll másból, minthogy a kiállítás titkárja a katalógust senkinek meg nem mutatja a bírálat befejeztéig, nehogy az agancsokra akasztott számok szerint a katalógusból megtudható legyen a kiállító neve. A mely agancs koponyájára vagy táblájára már rá volna festve a kiállító neve, az egy a koponyára alkalmazott álaraczal elfödendő, illetve az agancs a tábláról lestrófolandó. Így azután a bírálbizottságnak könnyebb a helyzete, mert nem tudván, hogy mely agancs kié, meg tudja magát óvni a különben nehezen leküzdhető részrehajlástól.

Erdőri és vadőri szakvizsgák eredménye

Az 1917. évben megtartott erdőri és vadőri szakvizsgák a következő eredménnyel végeztek:

Mely erdőfelügyelőségénél	A vizsgázók száma	A vizsgázók közül			Nem nyert képesítést
		kitűnő	jó	elégséges	
I. Erdőőri szakvizsgák:					
Besztercebányai erdőfelügyelőségénél	10	1	3	6	—
Brassói	7	—	1	4	2
Budapesti	5	1	2	2	—
Kassai	4	1	2	1	—
Kolozsvári	3	—	—	3	—
Máramarosszigeti	8	1	1	6	—
Miskolci	6	—	1	5	—
Nagyszebeni	5	1	2	2	—
Pécsi	10	—	3	6	1
Pozsonyi	4	—	1	3	—
Szombathelyi	8	—	1	7	—
Temesvári	19	—	7	9	3
Összesen:	89	5	24	54	6
%	—	5,62	26,97	60,67	6,74
II. Vadőri szakvizsgák:					
Szombathelyi erdőfelügyelőségénél	1	—	1	—	—
		93,26			

Gazdasági tanácsadó.

A libatörzsek összeállításáról. Az idei rendkívül kellemes és enyhe ősz folytán nemcsak a baromfi, hanem a vízizárnyas is minden nehézség nélkül csaknem teljesen és észrevétlenül áttesett a vedlésen. Már pedig úgy a baromfi, mint a liba, ha a vedlésen áttesett, megkezdheti lassan a tojásrakást is, ha csak nem késői keltetésű, ólja nem hideg és az eleségben hiányt stb. nem szenved. Azért azt hisszük, hogy nem végezzünk felesleges munkát, ha most, mielőtt a tojásrakás a liba megkezdén, a libatörzsek összeállításának végrehajtására felhívjuk tenyésztő-társaink figyelmét és a fiatal libácskák felneveléséről is megemlékezünk.

A vízizárnyas rendes körülmények között február hó folyamán már megkezdje a tojásrakást; ezért a libatörzseket legalább is 4—6 héttel előbb kell összeállítani. Igaz, hogy a szakértőknek valami különösebb nehézséget nem fog okozni a gunárok kiválasztása; csak hogy annál több vesződséget fog az jelenteni a kezdőtenyésztőnél; a miért is az alábbiakat ajánljuk a kezdőtenyésztők figyelmére: A gunár rendszert tövében vastagabb csőrrel bír, feje szélesebb, nyaka hosszabb, tekintete merészebb, homloka alacsonyabb és hangja élesebb; némely fajtánál az öregebb tojóknak hasuk alatt tasakjuk is van; azonban a parlagi és emdeni kereszteléséknél ez a tasak már a két évesek mindkét ivaránál is megjelenik. A legbiztosabban úgy lehet a gunárt a tojótól felismerni, ha a kétséges libát a faránál fogva felemeljük és jobb kezünk mutatóujjával a kloakáját igazgatjuk, ha a liba gunár, akkor erre csakhamar ki fogja hímveszőjét érezteni.

Daczára ezen ismertetőnek, ajánlatos lesz különösen a kezdőtenyésztőknek a törzsekbe osztályozottakon kívül néhány libát mindkét nemből tartalékban is tartani azon estre, ha egyik-másik törzhöz gunár helyett tojó, vagy pedig egy gunár helyett kettő lett bocsztva, hogy azt kieserülhessék. Tavasszal, a midőn a liba párizsi

öszöne ébredezni kezd, a gunárt a tojtól már könnyebb felismerni, mivel ezen időszakban a gunárokat egymással szemben igen harsziasak szoktak lenni.

A liba a tojási időszak alatt rendszerint minden második napon tojik egy tojást, körülbelül addig, a míg 12–14 tojás együtt van, illetőleg csak ezen mennyiség letojása után esik fészkekre. Természetesen ez az adat csak a mi parlagi libáinkra és annak emdeni cseppvérkeresztesére vonatkozik, mert a többi fajták, úgyint az olasz liba, többet, a nehéz fajták, különösen az emdeni liba, meg kevesebbet tojik. Mivel a liba négy hétig ül a tojásain, így, ha libával is keltetünk, akkor a liba a további tojásrakástól hosszabb időre elvonjuk, mert ehhez jön még az apró libák felnevelése: a tojásokat meg hosszabb időre elrakni, nem ajánlatos azért, mivel a míg a mi parlagi libánk rendes körülmények között egy fészkekre való tojást rak, az első már úgyis csaknem egyhónaposak, már pedig ennél előbb tojások keltetésre nem igen alkalmasak. Ezért az első tojásokat legjobb pulykával kiköltetni és pedig úgy, hogy a pulykát mesterségesen megkötöltszük. A pulyka mesterséges megkötöltszéről majd a legközelebbi alkalommal fogunk írni.

A liba, mielőtt tojáskészítést megkezdene, az őt élyk félreeső sarkában fészket készít, a melyet hasi pihetollaival bélel ki; ha libával akarjuk a tojásokat kiköltetni, akkor tekintettel arra, hogy február és márczius hónapokban az éjjelek rendszerint még hűvöseks, ajánlatos a tojást minden alkalommal a fészkekből kiszedni és melegebb helyen összegyűjteni, mindaddig, a míg a liba fészkekre nem esik.

Mielőtt a liba kotlani kezdene, fészket hasi pehelytollaival meg alaposabban kipárnázza, a miért is czelszerű a kotló libának oljába egy ládát helyezni és a láda felére kevés szárazföldet, erre kevés száraz szalmát és az egészre a liba által készített fészket rátenni. Egy olyan több ilyen fészket is lehet felállítani, illetve annyit czelszerű, a hány a libák által készített. A fészket és olját a liba naponta egyszer hagyja el; de mielőtt a fészket elhagyná, a fészket szélen felgyűjtött pihetollakkal a tojásokat gondosan betakarítja és mielőtt helyét ismét a fészkekben elfoglalná, a pihetollakat újra a fészek szélére helyezi.

A mi parlagi libánk és annak emdeni cseppvérkeresztesére rendszerint évente kétszer kotlik, ha libáskált tiznapos korukban elválasztjuk tőle és ha öt ismét a gunárral párosítjuk; a második keltetés libáskái — ha az első keltetés elég korai volt — október hónapban már szintén piazérteknek lesznek.

Mivel a fiatal libák kora fiataláguktól fogva a zöld eselést igen kedvelik, ajánlatos az első keltetéssel nem igen sietni, illetőleg azt úgy kell beosztani, hogy akkor bujjanak ki a tojásokból, a mikor már friss csalan lélegző mennyiségben találhatók, mert a fiatal libáskák részére igen tápláló és vérkeringésükre előnyösen ható eselés a felaprózott csalan liszthulladékkal beszórvá és kevés keményre főtt felvagdalt tojásférbőjével keverve. Ivóvizüket, a melybe kevés kavicost is tegyünk, lapos edényekben helyezjük el, hogy tollruhájukat át ne nedvesíthessék. Az egész fiatal libáskákat napjában 5–6-szor is etessük, de mindenkor csak annyit nyújtunk, a mennyit egyszerű etetésnél el tudnak fogyasztani, mivel a kis libáskák igen gyorsan megehetnek. A mint már néhány hetesek, akkor fészkeskázott fűvet kevés tengeri-vagy árpadarával keverten nyújtunk nekik; azonban nyolczhetes korukig kerüljük a szemesesleg etetését — a mit azt hisszük, a jelenlegi szemesesleg hiánya folytán minden tenyésztő szívesen meg fog tenni — mert begyűk még zsege a szemesesleg megpuhítására és zuzógyomruk ennélfogva nem fogja bírni megemészteni. Nyolcz hetes korukon túl adagoljunk zabot, felváltva árpadarával és ha van, korpával, továbbá a zöldesleggel egyáltalában ne fukarkodjunk

különösen akkor, ha kevés vagy gyenge legelő áll rendelkezésünkre.

Végül még felemlítjük, hogy a lúdenyésztes csak akkor fogja kifizetni magát, ha a libáknak elegendő víz és legelő áll rendelkezésükre, az utóbbi azok takarmányzásukra, az előbbi meg azért szükséges, mivel a liba csaknem kizárólag a vízen párosodik. *Bászel Elek.*

Különfélek.

Meggyilkolt főerdőmérnök. Tölgyes József m. kir. főerdőmérnök, az ungvári m. kir. főerdőhivatal kerületéhez tartozó ökenemezei erdőgondnokság vezetője, november 9-én a délutáni órákban, szokása szerint kiment a lakása feletti erdőrézbe, hogy az ott hulladékfát szedő falusi lakosokat ellenőrizze. Mitán est 8 óráig nem jött haza, családja a háziszemélyzettel együtt keresésére indult, a mit azonban a szakadó eső és az éjjeli nagy sötétség amnyira megnehezített, hogy a keresők éjjel felé eredménytelenül tértek vissza. Erre Fimsthal főerdőr, néhány megbízható közséji lakossal folytatta a kutatást; fáradozása azonban csak a reggeli világosságnál vezetett eredményre, a mikor is Tölgyes főerdőmérnököt a lakása fölötti hegygerinczen vezető út mellett vérbefagyva holtan találták. A halált két fejcsapás okozta, melyet egy fuvaros mért Tölgyesre, a kit az áldozat felelőssége vont a kocsiján talált faanyag jógos úton történt szerzésének igazolására. Az első ütés, melyet a gyilkos hátulról mért áldozatára, fejébőljár érte Tölgyest, a második pedig a bal fülénél; már az első ütés is, mely 6 cm. hosszú és 3 cm. széles csontbetörést okozott és a koponyacsontot is megpereszttette, halálos volt. A gyilkost — mint utólag értesültünk — már elfogták.

Tomasovszky Imre: Az erdőaltiszt védkerületi teendői című művét többen kérték már tőlünk is, a szerzőtől is. Értesítjük lapunk t. olvasóit, hogy e művecske első kiadása már régebben teljesen elfogyott s hogyha azt a szerző újból kiadja, arról lapunk t. olvasóit értesíteni fogjuk.

A kopárokon alkalmazott erdőőrök véglegesítése. Az «Országos Erdészeti Egyesület» igazgató-választmánya 1917. évi október hó 25-én tartott rendes ülésén foglalkozott a kopárok erdőrsítésénél alkalmazott erdőőrök helyettesítésével s egy panaszos levél alapján az igazgató-választmány elhatározta, hogy a kopárok erdőrsítésénél 4–5 év előtti ideiglenesen kinevezett erdőőrök véglegesítése iránt, a mi a pályázati feltételekben az illetőknek egy évi kifogástalan szolgálat után megígértetett, de a mi mind a mai napig nem teljesített, felír a földművelésügyi miniszter úrhoz. Az Országos Erdészeti Egyesület — értesülésként szerint — a felterjesztést már megette, a minek a következménye remélhetőleg nem marad el.

Nyugdíjbiztosítás. Az Országos Gazdasági Munkáspénztárnál a következők biztosítottak nyugdíjra, aggkori ellátásra, baleseti és temetkezési segélyre: Lázár János és Szombati József, kikülvölgyvármegyei, Kormos István pestvármegyei, Fazekas József és Vlák József hunyadvármegyei, Gyuresek János barsvármegyei, id. Bedő Mihály aradvármegyei, Hegyi Pál udvarhelyvármegyei csemelekerti örök, Török József, Juhász Ferencz, Kincses Árpád, Lukács Áron és Kulcsár János szilágysvármegyei járási erdőőrök és Polencsák János beregvármegyei erdőszolga.

A «tintaczeruza» veszedelmes volta. Újabban egyre nagyobb mértékben terjed az ú. n. tintaczeruza használata. Az utóbbi időkből szerzett szomorú tapasztalatok szerint azonban a tintaczeruza korántsem tekinthető ártalmatlan

HIRDETÉSEK

Szakképzett nagy gyakorlattal bíró nyugdíjas, erőteljes józanéletű m. kir. főerdőőr nagyobb uradalomnál állást keres. Az állást bármikor elfoglalhatom. Czím: Vojnárovsky Ágost m. kir. főerdőőr. Alsóhámor, Bars m. (a. III. 3.)

Pályázat uradalmi erdőőri állásra. Krassó-Szörény megyében fekvő Kőfalvi erdőbirtokomra keresek egy teljesen megbízható szakvizsgázott erdőőrt. Az illető középkorú, lehetőleg családos ember legyen. Magyar- és román nyelv bírása kívánatos. Évi fizetés 1200 korona. Lakás, tűzifa, 2 hold föld. Pályázatok az eddigi működés megjelölésével és bizonyítvány másolatokkal visdi Papp Simon uradalmi cizmére Felsővisó-ra küldendők. (2. II. 2.)

Hirdetmény. A magyar szent korona országai farétékesítő hivatala kebelében működő ármegállapító-bizottság ez évi november hó 5., 6. és 7-én tartott ülésében a tartalékkészletekből kiutalandó faszénnek, gömbölyű és faragott fenyőfának, fenyőfűrészárúnak, kötegelt tűzfának és műszaki czélokra alkalmas hulladéknak ártekeit az 1851/1917. M. E. számú rendelet 22. §-ában körülírt esetekre a következőkben állapította meg.

I. Faszén.

A faszénnél az ármegállapító-bizottság a következő négy választékot és azokra a következő árteleteket állapította meg.

1. Darabos retortaszén, métermázsánként 35 K.
 2. Darabos bogsaszén, бүк- vagy gyertyánfából métermázsánként 37-50 K.
 3. Darabos bogsaszén más fanemből métermázsánként 35 K.
 4. Porszén, bármely fanemből és bármely módon előállítva métermázsánként 26 K.
- Darabos szénnek az olyan szenet kell minősíteni, amely bármely irányban mérve legalább három cm. méretű darabokból áll; míg az ennél kisebb darabokból és törmelékekből álló szén: porszén. Az 1851/1917. M. E. számú rendelet 26. §-ának hatodik bekezdése értelmében fizetendő raktározási díj métermázsánként 2 korona.

II. Gömbölyű fenyőfa.

1. Általános kikötések. Fanem tekintetében az itt megállapított ártetelek, a lúcz- és a jegenyefenyőre, valamint a belföldi, de nem magas hegységi származású erdei- és feketefenyőre vonatkoznak. A méretosztályozást maga az árjegyzék tünteti fel. Minőség tekintetében ezek az árak csak műszaki czélokra alkalmas, egységes anyagra vonatkoztathatók.

2. Ártekek gömbölyű fára:
 - a) egy méternél hosszabb 8—11 cm. középméretű folyóméterenként 80 fillér.
 - b) egy méternél hosszabb, legfeljebb 3-9 m. hosszú, 12—25 cm. vastag, tömörköbméterenként 62 K.
 - c) 2—3-9 m. hosszú, 26—40 cm. vastag tömörköbméterenként 64 K.
 - d) 2—3-9 m. hosszú, 41 és több cm. vastag tömörköbméterenként 68 K.
 - e) 4—12-0 m. hosszú, 12—25 cm. vastag, tömörköbméterenként 68 K.
 - f) 4—12-0 m. hosszú, 26—40 cm. vastag tömörköbméterenként 70 K.
 - g) 4—12-0 m. hosszú, 41 és több cm. vastag tömörköbméterenként 74 K.

h) 12-1 stb. m. hosszú, 12—25 cm. vastag, tömörköbméterenként 70 K.

i) 12-1 stb. m. hosszú, 26—40 cm. vastag, tömörköbméterenként 74 K.

j) 12-1 stb. m. hosszú, 41 és több cm. vastag, tömörköbméterenként 78 K.

Magas hegységi származású, sima erdei fenyő 20%-kal, vörösfenyő 25%-kal, havasi fenyő 100%-kal drágább. A fentebb megállapított méret beosztástól eltérő között méretű faanyagok ára 15%-kal drágább, ezenfelül a tényleges válogatási és minősítési költségeket is a vevő köteles viselni. A hosszúság mindentűn 10—10 cm.-es különbséggel mérendő, az átmérő középméretű, kéreg nélkül két egymásra keresztirányban mért átlaga, a melyek közül egyiknek feltétlenül a legkisebb átmérőnek kell lennie.

Repülőgépgyártásra, hangfenékfának, vagy szitakávyaggyártásra alkalmas gömbölyű fa ára tömörköbméterenként a válogatási költségek betudásával,

k) 3-9 m. hosszúságig 220 K.

m) négy méter és ezen felüli hosszúságnál 265 K.

n) válogatott kádárfa legalább 50 cm. hosszú tönkökben, tömörköbméterenként 150 K.

Raktározási díj tömörköbméterenként 4 K.

III. Műhasábfa,

illetve műszaki czélokra alkalmas hasítványok és műszaki czélokra alkalmas dorongfa.

1. Közönséges áru, ürköbméterenként 45 K.
2. Repülőgépgyártásra, hangfenékfának és szitakávyaggyártásra alkalmas hasítványok, ürköbméterenként 160 K.
3. Válogatott kádárfa ürköbméterenként 80 K.

IV. Faragott fenyőfa.

1. Hat méteren aluli hosszban, tömörköbméterenként 124 K.

Hat méteren felüli hosszúságban az épületfa tömörköbmétere a hosszúság minden további folyómétere után öt koronával drágább.

V. Fűrészelt fenyőfa.

Méretek tekintetében az ármegállapító-bizottság a következő választékokat állapította meg:

1. Kereskedelmi méretű deszka, 3-8 m. és ezen felüli hosszúságban,
 - a) vékonyárú, legfeljebb 17 mm. vastag,
 - b) vastagárú 18 mm. és ennél nagyobb vastagságban.

Szélesség tekintetében a vékony árúból:

- c) keskeny anyag, legfeljebb 14 cm. szélességgel,
- d) széles anyag, 15 cm. és ennél nagyobb szélességgel.
- A 18 mm. és ennél vastagabb anyagokból,
- e) keskenyárú 17 cm. szélességgel,
- f) széles árú, 18 cm. és ennél nagyobb szélességgel.

Minőség tekintetében a kereskedelmi méretű fűrészárut a bizottság a következő három választékba sorozta:

- A) válogatott lúczfenyő,
- B) asztalos anyag, lúczfenyő és válogatott jegenyefenyő,
- C) rövidárú, 3-7 méter és ennél kisebb hosszúság mellett, két hosszúsági osztályban és pedig,

- a) 1-8 méter hosszúságig,
- b) 1-9—3-7 méter hosszúságig és két szélességi mérettel a vastagságára való tekintet nélkül és pedig 17 cm-ig, továbbá 18 cm és ezen felül.
3. Súly- vagy waggomárú a szokásos kereskedelmi minősítéssel.
4. Lúcz.

5. *Fűrészelt épületfa* 5/5 cm keresztmértől felfelé, két vastagsági osztálylyal, úgy mint 5-5-től 12-5/12-5 cm-ig és 13/13 cm-től feljebb s három hosszúsági osztálylyal, úgy mint 3-5 m hosszúság és 3-6—6 méter hosszúságig és 6-1 m hosszúságon felül.

VI. Külön rendelésre készült fűrészelt épületfa

három hosszúsági osztálylyal, úgy mint 3-9 méterig, 4—4-9 méterig és 5 méterig felül.

VII. Mint külön választékot állította be az ármeg-állapító bizottság a repülőgépyártásra, vagy hangfenék-fának alkalmas fűrészfűrű, a bányaszédeszkát, a köte-gelt tűzfűt, s a műszaki czélokra szánt hulladékfát.

I. Kereskedelmi méretű deszka.

A) *Válogatott lucfenyő,*

1. legfeljebb 17 mm vastag, 14 cm szélességig, tömör-köbméterenként 185.— K,
2. legfeljebb 17 mm vastag 15 és ennél több cm széles, tömörköbméterenként 204.— K,
3. 18 és ennél több mm vastag 17 cm széles, tömör-köbméterenként 180.— K,
4. 18 és több mm vastag 18 és több cm széles, tömörköbméterenként 194.— K.

B) *Asztalosárú,*

1. legfeljebb 17 mm vastag, legfeljebb 14 cm széles, tömörköbméterenként 150.— K,
2. legfeljebb 17 mm vastag, 15 és több cm széles, tömörköbméterenként 182.— K,
3. 18 és több mm vastag, legfeljebb 17 cm széles, tömörköbméterenként 145 K,
4. 18 és több mm vastag, 18 és több cm széles, tömörköbméterenként 172.— K.

C) *Építőanyag,*

1. legfeljebb 17 mm vastag, legfeljebb 14 cm széles, tömörköbméterenként 132.— K,
2. legfeljebb 17 mm vastag, 15 és több cm széles, tömörköbméterenként 159.— K,
3. 18 és több mm vastag, legfeljebb 17 cm széles, tömörköbméterenként 132.— K,
4. 18 és több mm vastag, 18 és több cm széles, tömörköbméterenként 149.— K.

II. Rövidárú.

1. 1-8 m-ig hosszú, 17 cm-ig széles, tömörköbméte-
renként 115.— K,
2. 1-8 m hosszú, 18 és több cm széles, tömörköb-
méterenként 125.— K,
3. 1-9—3-7 m hosszú, legfeljebb 17 cm széles, tömör-
köbméterenként 120 K,
4. 1-9—3-7 m hosszú, 18 és több cm széles, tömör-
köbméterenként 130.— K.

III. Léc.

1. 3-7 méter hosszú, tömörköbméterenként 120.— K,
2. 3-8 méter hosszú, tömörköbméterenként 149.— K.

IV. Súly vagy vagonárú,

tömörköbméterenként 104.— K.

V. Készleten lévő fűrészelt épületfa.

1. 3-5 m hosszúságig 5-5—12-5/12-5 cm keresztmet-
szettel tömörköbméterenként 120.— K,
2. 3-5 m hosszúságig 13/13-tól fel, keresztmetszettel,
tömörköbméterenként 120.— K,
3. 3-6 m hosszú, 5-5—12-6/12-5 cm keresztmetszet-
tel, tömörköbméterenként 145.— K,
4. 3-6 m hosszú, 13/13-tól fel, keresztmetszettel, tö-
mörköbméterenként 149.— K,
- 6 métertől feljebb minden folyóméterért, tömörköb-
méterenként 5 koronával drágább.

VI. Rendelésre készült épületfa.

1. 3-9 m hosszúságig, tömörköbméterenként 149.— K,
2. 4—4-9 m hosszúságig, tömörköbméterenként
154.— K,
- 5 méter hosszúságon túl minden folyóméterért, tömör-
köbméterenként 5 koronával több, 6 méteren felüli hosz-
zúságú anyagok, ha a keresztmetszet mérete bármely
oldalon 21 cm, vagy ennél nagyobb, 15%-kal magasabb
ártétel ellenében.

VII. Különleges választékok.

1. Repülőgépyártásra, vagy hangfenékának alkalmas
fűrészfűrű, tömörköbméterenként 360.— K,
 2. bányaszédeszka, folyóméterenként 00-35 K,
 3. kötegelt tűzfűt, 50 cm átmérőjű, 20-5 cm hosszú
kötegekben, kötegenként 2-30 K,
 4. kötegelt tűzfűt 10,000 kilogrammonként 1400.— K,
 5. műszaki czélokra szánt hulladékfa, 10,000 kilo-
grammonként 1000.— K.
- Raktározási díj tömörköbméterenként 6 korona, vas-
úti kocsi rakományonként 120 korona.

Amennyiben a fűrészfűrű előállításához szükséges göm-
bolyfűt a készlet tulajdonos közforgalmú vasúton, vagy
hajón, esetleg tutajba köve szállította a felfűrészelés
helyére, az előbbi ártelekhez jogositva van a fűrésze-
lendő anyag minden tömörköbmétere után a gömbfának
vasúton, vagy hajón való szállításánál, illetőleg a tutaj-
ozásnál felmerült, tömörköbméterenkénti költségek két-
szerezését szállítási költség és raktározási díj fejében fel-
számítani. Ugyanezek az ártelek vonatkoznak a bel-
földi, de nem magashéységű származású erdei és fekete-
fenyő fűrészt árára is, azzal a megszorítással, hogy
ezeknél az anyagoknál I. osztályú lécz helyett I. osztályú
árú értendő, míg az asztalosárú és az építőanyag minő-
sítése ezeknél is változatlanul fennmarad.

A magashéységű származású erdei fenyőárú 15%-kal,
veresfenőárú 25%-kal, havasi fenyőárú 100%-kal
drágább.

Budapest, 1917. évi november hó 9-én.

A magyar szent korona országainak faértékesítő hivatala.

(3.)

3889/A.—1917. szám.

Hirdetmény. A közforgalmú vasúti-, vagy hajó-
állomásokra kiszállított tűzfűt készleteknek minden hó 1-én
és 15-én leendő bejelentése tárgyában.

A faértékesítő hivatal felhívja mindazokat, akiknek
közforgalmú vasúti- vagy hajóállomásra kiszállított
tűzfűt készletük van, hogy ezeket a készleteket további
intézkedésig minden hó 1-én és 15-én a faértékesítő
hivatalnál (Eskü-tér 1. sz.) elzárva borítékban ajánlott
levélben jelentsek be.

A bejelentésnek tartalmaznia kell a következő ada-
tokat:

1. A készlet tulajdonos neve.
2. A készlet tulajdonos pontos lakcíme.
3. A vasúti- vagy hajóállomások megnevezése.
4. A bejelentés idején a vasúti állomáson raktáro-
zott tűzfűt készletek mennyisége (kemény vagy puha).
5. A vasúti állomáson lévő készlet mértékében,
vagy 10,000 kilogrammos kocsi rakományokban kifejezve.

A bejelentés elmulasztása az 1851/1917. M. E. számú
rendelet 35. §-ába ütközött kihágást képez.

A bejelentést a jelentéstételre megszabott napon déli
12 óráig kell postára adni.

Budapest, 1917. november hó 20-án.

A magyar szent korona országainak faértékesítő hivatala.

(4.)

166.635 I. — B. I. 1917.

Bükk, tölgy és egyéb lombfa eladása tövön. (Erdőgazdasági vasút, gőzfűrés és rakodók használatával.) A berszászkai m. kir. alsó erdőrendnökség 1918—1920. évi 890 kat. hold kiterjedésű vágásainak összesen mintegy 62362 tömör m³-re becsült fatermése zárt írásbeli ajánlatok mellett nyilvános versenytárgyaláson eladásra kerül.

A zárt írásbeli ajánlatok 1917. évi december hó 27-én d. u. 5 óráig nyújtandók be az orsói m. kir. erdőhivatalhoz czémezve, a hol azok az erdőhivatal helyiségében a következő napon délelőtt 11 órakor nyilvánosan fognak felbontatni.

A részletes becslés adatai, árverési és szerződési feltételek, valamint ajánlati űrlapok és borítékok az orsói m. kir. erdőhivatalnál szerezhetők be.

Budapest, 1917. évi november hó.

(5.) **M. kir. földművelésügyi miniszter.**

A **meszesfalui** gör. kel. szerb zárda állami kezelés alatt álló 1000 holdas erdeje részére két erdőri szakvizsgás és a román nyelvet bíró erdőrt keres **azonnali** beépítésre. Az állások javadalma: havi 120 korona fizetés, természetbeni lakás kerttel, szükségelt tűzifa, 1 kat. hold szántóhasználat, 4 db. szarvasmarha és 4 db. sertéstartás, erdei kihágásokból a büntetéspénznek fele. Bizonyítvány-másolatokkal felszerelt kérvények dr. Dimitrijevic Vladimir apát címre Meszesfalu, u. p. Versző intézendők. (6.)

Keresünk 3000 kat. hold szálerdő gazdaságunkba egy segéderdész, kinek az összes erdészeti teendőkben megfelelő gyakorlatra van. Kérvények eddigi működési bizonyítvány-másolatokkal gróf Esterházy Pál jószágigazgatósága Leszenetomaj, Zalamegye küldendők. (7. II. 1.)

Nyuszt-, nyest- és görénybőröket veszek. Ajánlatok az ár megjelölésével a szerkesztőséghez intézendők. (8.)

Jegyzéke

azoknak az erdészeti szakmunkáknak, melyek az «Az Erdő»-re egész évre egyszerre, vagy bár részletekben, de egy évnél már hosszabb idő óta előfizető erdészeti alistszék és erdőőrök által az Országos Erdészeti Egyesületnél (Budapest, V. Alkotmány-utca 6. sz.) az alábbi kedvezményes áron rendelhetők meg:

Bedő Albert dr.: Az erdőőr vagy Az erdőzet alapvető kérdéseiben és feleleteiben. Ára 6 K. Bérmentésére 60 f. küldendő.

Bölszéhi Bethazy Emil: Az erdőrendezés tanácskönyve Ára 6 K. Postaköltség 1 K 20 f.

Fekete Lajos: A tölgy és tenyésztése. Ára 4 K. Postaköltség 50 f.

Fekete Lajos: Erdőrendezés tanács. Ára 9 K. Postaköltség 72 f. Erdészeti nyereségszámítás. Ára 3 K. Postaköltség 45 f.

Fekete Lajos: A szálaló erdők berendezése. Ára 90 f. Postaköltség 36 f.

Fekete L. és Mádosi Dietz S. Erdészeti növénytan. (I. köt. elfogyott.) II. köt. Ára 12 K. Postaköltség 1 K 20 f.

Gaul Károly: Hazánk házi faipara. Ára 1 K 40 f. Bérmentésére 45 f. küldendő.

Gellért József: A bükk-tűzifa romlása s az ellene való védekezés. Ára 60 f. Bérmentésére 35 f. küldendő.

Grundner és Schwappach: Táblák, álló fak és faállományok fatömegének meghatározására. A magyar kiadást sajtó alá rendezte: Bund Károly. Ára köve 4 K 50 f. Postaköltség 50 f.

Dr. Hollenöner Ferenc: A fenyőfélék fájának összehasonlító szövetana. Ára 16 K. Postaköltség 1 K 20 f.

Horváth Sándor: Erdészeti zsebnaptár. Ára 4 K. Bérmentésére 50 f. küldendő.

Kövesi Antal: Erdészeti géptan. Ára 4 K. Postaköltség 50 f.

Márton Sándor: A legelőerdők berendezése, kezelése és hasznosítása. Ára 4 K 80 f. Postaköltség 50 f.

Pécsi Deszö: A külföldi faanyagok megjelölése. Ára 3 K. Bérmentésére 50 f. küldendő.

Pohl János: Tengenstáblázatok. Ára 1 K. Postaköltség 45 f.

Tagányi Károly: Magyar erdészeti oklevéltár. 3. kötet. Ára 20 K. Postaköltség 1 K 20 f.

Tomcsányi Gusztáv: Erdei fakemetek nevelése. Ára 3 K. Postaköltség 50 f.

Tuzson János dr.: Rendszeres növénytan. I. általános rész és a viráglatlan növények. Ára 8 K. Postaköltség 72 f.

Vadas Jenő: Az akácfa monográfiája. Ára 6 K. Postaköltség 65 f.

Zemplén Géza dr.: Fából készített czukor és alkohol. Ára 1 K 80 f. Bérmentésére 45 f. küldendő.

Erdészeti Rendeletk Tára: 1891. (XI.) évfolyam Ára 60 f. 1896. (XVI.) évfolyam Ára 50 f. 1897. (XVII.) évfolyam Ára 60 f. 1898. (XVIII.) évfolyam Ára 70 f. 1900. (XX.) évfolyam Ára 60 f. 1905. (XXV.) évfolyam Ára 50 f. 1906—07. évi füzet Ára 1 K 50 f. 1908. (XXVIII.) évfolyam Ára 1 K. 1909. (XXIX.) évfolyam Ára 1 K. 1910—11. (XXX—XXXI.) évfolyam Ára 2 K. 1912—1915. (XXXII—XXXV.) évfolyam Ára 5 K. Bérmentésére 45 fillér küldendő.

A nem említett évfolyamok elfogytak.

A szerzőknél rendelhetők meg:

Fekete Lajos: Erdőértékesítéstan. Ára 4 K 50 f. (Kapható Fekete Zoltán főiskolai tanáránál, Selmeczbányán.)

Musznay Géza: Erdőrendezésünk fejlesztéséről. Ára 5 K. Bérmentésére 50 f. küldendő. (Kapható szerzőnél Zsarnócra, Bars megye.)

Musznay Géza: Erdőrendezés tanács. Ára 10 K. (Kapható szerzőnél, Zsarnócra, Bars megye.) Bérmentésére 55 f. küldendő.

Vadas Jenő: A selmeczbányai m. kir. erdőakadémia története és ismertetője. Ára 4 K. (Kapható a szerzőnél Selmeczbányán.)

Egybeült megrendelhető magyar erdészeti művek.

Bedő Albert dr.: A magyar állam erdőségeinek gazdasági és kereskedelmi leírása. 4 kötet, egy térképpel. (Kiadja a m. kir. földművelésügyi miniszterium.)

Bély Albert: Útmutató erdei facsemeték nevelésére és az azokkal való bánásra. (Kapható a m. kir. földművelésügyi miniszterium könyvtárában — Budapest, V. Országház-tér.) Addig a míg a készlet tart, érdeklődőknek ingyen megküldetik.

Cseti Ottó: Általános földmérés tanács. Ára 9 K. (Kapható Joerges A. özv. és fiainál Selmeczbányán.)

Fekete Lajos: Népszerű erdészeti növénytan. I. füzet. Spórás növények. Elfogyott. — II. füzet. Mohok, edényes viráglatlanok, tülevélek. Ára 2 K. — III. füzet. Magházias növények. Ára 3 K. Bérmentésére 50 fillér küldendő. (Kapható az Orsz. Erd. Egy.-nél.)

Fekete Lajos: Erdészeti talajt. Ára 5 K. (Kapható Joerges A. özv. és fiainál Selmeczbányán.)

Földes János: Az erdő, annak művelése, használata, védelme és rendezése. Ára 1 K. Megrendelhető a «Pátria» irod. váll. és nyomdái r. t.-nál Budapest, IX. Üllői-út 25. sz.

Kövesi Antal: Grafosztika és vasszerkezetek. Ára 8 K. (Kapható ugyanott.)

Petriessék Adolf: A magyar birodalom fontosabb fásnövénylek mag- és terméshatározója. Ára 1 K 60 f. (Kapható Joerges A. özv. és fiainál Selmeczbányán.)

Stark József: A vadász-vizsla. Gyakorlati útmutató a vizsla-nevelés, tanítás, használat és gyógykezeléshez. III. kiadás. Ára 2 K. (Kapható a «Pátria» irodalmi vállalatnál, Budapest, IX. ker. Üllői-út 35. szám.)

Szécsi Zeigmond: Az erdőhasználat tanácskönyve. Ára 16 K. (Kapható Joerges A. özv. és fiainál Selmeczbányán.)

Teglas Károly: Erdővédelem tanács. Ára 5 K 40 f. (Kapható u. o.)

Tomcsányi Imre: Betűsoros tárgymutató az erdészeti Rendeletk Tára. I—XXIV. évfolyamaihoz. Ára 1 K. (Kapható ugyanott.)

Tuzson János dr.: A bükkfa korhadása és konzerválása. Ára 4 K. (Kapható Kilian Frigyes utóadóján Budapest, Váci-u.)

Vadas Jenő: Az árvédelmi füzesek telepítése és művelése. Ára 50 f. (Megrendelhető a m. kir. földművelésügyi miniszteriumnál és Nagel Ottó könyvkereskedésében, Budapest, Ferenciek tere.)

Erdészeti segédtablek. Ára 8 K. (Megrendelhető a m. kir. földművelésügyi miniszteriumnál.)

Erdői rovatok napló. Ára 1 K 20 f. (Megrendelhető ugyanott.)

Térmeti táblák 1886. Ára 2 K. (Kiadta Fülöp Szász-Coburg hg. erdőrendezése, Jolsva, Gömör-megye.)

